FUZÛLÎ

TÜRKÇE DİVAN

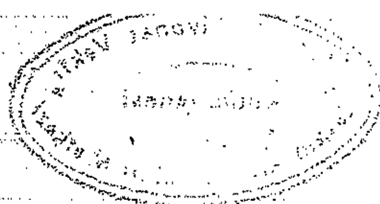
Metni Baskıya Hazırlayanlar

Prof. Kenan AKYÜZ Süheyl BEKEN
Dr. Sedit YÜKSEL Dr. Müjgân CUNBUR

TÜRK TARİH KURUMU BASIMEVİ — ANKARA

1 9 5 8

ÖNSÖZ

ÖNSÖZ

"Türkçe Divan"ın bu yeni baskısı, Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Kürsüsü'nün teşebbüsü üzerine, şairin 400. ölüm yıldönümü münasebetiyle hazırlandı.

Tesbit edebildiğimize göre, Türkçe Divan -Tebriz'de 1247/1831-32 de yapılan ilk baskısından 1342/1924 te İstanbul'da yapılan son baskısına kadar- eski harflerle 21 defa basılmıştır. Bu baskılar, umumiyetle, birbirlerine çok benzerler. Bunların hiçbirinde metnin kurulması için hangi yazmalardan faydalanılmış olduğu kaydedilmediği gibi, bazıları da eksiktir: Mukaddimeyi ve kasideler bölümünü ihtiva etmezler. "Türkçe Divan"ın yeni harflerle yapılan iki baskısı da, metin bakımından, eksiktir. Bunlardan Abdülbakî Gölpınarlı'nın iki yazma[1] ve iki basmanın[2] karşılaştırılması ile hazırlamış olduğu baskıda (Fuzûlî Divanı, İnkılâp Kitabevi, İstanbul, 1948) kasideler bölümü; Prof. Dr. Ali Nihad Tarlan'ın altı yazma[3] ve bir basmanın (Hâmit

[1] Konya Müze Kütüphanesi, No: 404, istinsah tarihi: 984 - bizim baskımızda K harfi ile gösterilmiş olan nüsha-, 1079 da Necef'te istinsah edilip kendi özel kütüphanesinde bulunan bir yazma.

[2] 1262/1846 tarihli bir Tebriz baskısı, Hâmit Araslı'nın hazırlayıp S. S. R. R. İlimler Akademisi Azerbaycan Şubesi Edebiyat ve Dil Enstitüsü tarafından Genceli Nizamî'nin hâtırasına ithafen 1944 te yapılmış olan baskı.

[3] Ankara Genel Kitaplığı Türkçe Yazmalar bölümündeki 101 sayılı, 984 istinsah tarihli yazma -bizim baskımızdaki M_1 nüshası-, Ali Canip Yöntem'in özel kütüphanesindeki 987 istinsah tarihli yazma, Fahri Bilge'nin özel kitaplığında bulunan ve XVI. asrın sonlarında istinsah olunduğu tahmin olunan yazma, İzmir Salepçioğlu Kitaplığı'ndaki 2600 sayılı ve 1066 istinsah tarihli yazma -bizim baskımızdaki İ nüshası-, Kayseri Raşit Efendi Kitaplığı'ndaki 1304 sayılı ve 1071 istinsah tarihli yazma- bizim baskımızdaki KR_1 nüshası-, Konya Müze Kitaplığı'ndaki 404 sayılı ve 984 istinsah tarihli yazma -bizim baskımızdaki K nüshası-.

Araslı baskısı) karşılaştırılması suretiyle hazırlamış olduğu ikinci baskıda (Fuzulî Divanı, C. I, İstanbul Üniversitesi Yayını, İstanbul, 1950) ise kasideler kısmı ile birlikte mukaddime de mevcut değildir. Bunlara 1944 te Hâmit Araslı tarafından Bakû'da Rus harfleriyle yapılmış olan baskıyı da eklemek lâzımdır. Prof. Ali Nihad Tarlan tarafından yapılmış bulunan baskı, metin bakımından eksik olmakla beraber, bütün bu baskılar arasında ilmî metodlara uygun bir şekilde hazırlananı, ciddî ve itimat edilmesi en çok mümkün olanıdır.

Tarafımızdan hazırlanmış olan bu baskıyı, şimdiye kadar eski ve yeni harflerle yapılan diğer baskılardan ayıran özellikleri ise şu şekilde tesbit etmek mümkündür :

a) Baskının yalnız Türkiye resmî kitaplıklarında mevcut 68 yazma'nın karşılaştırılması suretiyle meydana getirilmesi ve daha önceki baskılardan faydalanma yoluna gidilmemiş olmasıdır. Ancak, bu yazmalar arasında metnin kurulması bakımından bir fayda temin etmeyen nüshaya ait farkların gösterilmesi lüzumsuz telâkki edilerek, bu yazmalar yalnız metin üzerinde mütereddit kalınan noktalarda ve metinlerin sayısını tesbit hususunda dikkate alınmışlardır. Kurduğumuz metinde nüsha farkları tamamiyle gösterilmiş olan yazmaların tanıtılması Divan'ın sonunda ayrı bir bölüm hâlinde yapılmıştır. Bu yazmalar arasında her hangi bir tercih gözetilmemiştir. Çünkü bazı hazırlayıcıların yaptıkları gibi, her hangi bir yazmanın istinsah tarihindeki eskilik veya istinsah yerinin şairin yaşadığı çevreye yakınlığı gibi bazı özelliklerin tamamiyle aldatıcı ve zahirî bir değer taşıdıklarına ve bu itibarla nüshalardaki tarih eskiliğinin veya mekân yakınlığının ciddî bir ehemmiyeti haiz olamıyacağına kanaat getirmiş bulunuyoruz. Müstensih dikkatli, bilgili ve metne sadık olmadıkça, tarih eskiliğinin veya mekân yakınlığının nüshanın sıhhati üzerinde hiçbir müsbet tesire sahip bulunamıyacağı aşikârdır.

b) Türkçe Fuzûlî divanının ilim âlemine sunduğumuz bu yeni baskısı Divan'ın bütün bölümlerini tamamen ihtiva ettiği gibi, şimdiye kadar yapılmış baskılara nisbetle metin bakımından bazı fazlalıklar da taşımaktadır (I kaside, 5 gazel, 1 müstezat ve 2 rubaî). Bu fazla metinler arasında bulunan kaside (No:

XXXVI) Kemâl Edîb Kürkçüoğlu tarafından bulunup daha önce yayımlanmıştır[1].

c) Bilindiği gibi divanların yalnız gazeliyat kısmında alfabetik sıralama mevcuttur; diğer bölümlerdeki metinler ise gelişi güzel sıralanır. Bu baskıda da gazeliyat bölümündeki alfabetik sıralamaya riayet edildiği gibi, ayni redifi haiz çeşitli gazeller de yine kendi aralarında bir sıralamaya tabi tutulmuşlardır. Bundan başka diğer bölümlerdeki metinlerde de bir sıra tesbitine çalışılmıştır. Kasideler bölümü hariç, diğer bölümlerde yine alfabetik sıraya uyulmuştur. Fakat kasidelerin büyük bir çoğunluğunun yazılış tarihleri kesin olarak belli bulunmadığı için, bunların kronolojik bir sıralanışa tabi tutulmalarına imkân görülememiştir. Kasidelerde memduhlar mühim bulunduğundan ve alfabetik sıranın tatbiki bu ehemmiyeti bozacağından alfabetik sıraya da yer verilememiştir. Bu durum karşısında, kasidelerde memduhların ehemmiyet derecelerine uygun bir sıralamanın tatbiki tercih edilmiştir.

ç) Türkçe Divan'ın yalnız türkçe metinlerden teşekkülü tabiî görülerek, daha önceki baskılara alınmış ve yazmalarda da bulunan, tamamiyle arapça ve farsça olan metinler alınmamıştır.

d) Açıklamalı baskıların, ancak doğru metinlerin tesbitinden sonra gelebilecek bir çalışma konusu bulundukları düşünülerek, her şeyden önce ve eldeki malzemenin müsaadesi nisbetinde doğru bir metnin verilmesine çalışılmış, kasideler bölümünde memduhlara ve musammatlar bölümünde de nazirelerin hangi şairlere yazıldıklarına ait kısa notlardan başka, metne dair hiç bir açıklama yapılmamıştır.

e) Divan'ın muhtelif bölümlerinde geçen bazı farsça ve arapça parçaların, türkçe metinlerin daha iyi anlaşılmasını temin maksadiyle, tercümeleri de notlar hâlinde verilmiştir.

f) Başka baskılarda bulunmayıp karşılaştırılan yazmaların yalnız birinde veya birkaçında görülen ve bu baskıya alınmış olan metinlerin şaire aidiyetleri, şüphesiz ki, kesin olarak söylenemez.

[1] Kemal Edîb, *Fuzûlî'nin Bilinmiyen Şiirlerinden Birkaçı*, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, C. VI, sf. 321, Ankara 1948.

ancak, kesin olarak reddedilmelerine de şimdilik imkân bulunamadığı cihetle, alınmalarında bir mahzur görülmemiştir.

Bunların dışında, açıklanması gerekli bazı noktalar da şu şekilde sıralanabilir:

a) Metinlerin yeni harflerle tesbitinde, türkçe ve yabancı kelimelerin eski imlâlardaki yazılışları esas olarak alınmıştır. Bu itibarla, meselâ bugün "gelip" şeklinde yazdığımız kelime "gelüb", "olmuştu" kelimesi "olmuşdı", "geldikte" kelimesi "geldükde" olarak yazılmışlardır. Eski yazının harf bakımından yeni yazıya nisbetle farklı oluşu, eski imlâya sadakat esası karşısında, bu harfleri karşılamak için -zaruri olarak- bugünkü alfabemizde bulunmayan bazı harflerin kullanılmasına yani transkripsiyona yol açmıştır. Eski yazıda bulunup da bugünkü alfabemizde bulunmayan bazı harflerin bu baskıda ne şekilde karşılandıklarını gösteren bir cetvel metinlerden önce verilmiştir.

b) Bileşik kelimeleri teşkil eden unsurlar birbirlerinden birer çizgi ile ayrılmışlardır. Bileşik kelimelere dahil bulunmayan yabancı benzetme edatları, türkçe benzetme edatları gibi, ayrı olarak yazılmışlardır.

c) Farsça terkiplerde izafet esresi daima -i ile gösterilmiş, arapça terkiplerde ise harf-i târif îraba göre değişik şekillerde yazılmıştır.

ç) Yabancı nefiy edatları, başına geldikleri kelimelerden birer çizgi ile ayrılmışlardır.

d) Eski imlânın atıf edatlarından olan "vav", tesbit ettiğimiz metinde, birbirine bağladığı kelimelerin yapıları ile ilgili olarak, "u, ü, vü" şekillerinde yazılmıştır.

e) Metinler tesbit edilirken kelimelerin yazılış tarzlarında yani şive bahsinde ortalama bir yol tutulması tabiî ve zaruri görülmüştür. Böyle bir yola gidilmesindeki sebebe gelince; önce, eski metinlerin bugün seslendirilmesinde karşılaşılan güçlükler söz konusu edilmek lâzım gelir. Fuzûlî'nin şiirleri bu bakımdan dikkate değer bir örnek teşkil ederler. Bunlar, şimdiye kadar, umumiyetle Azerî lehçesi mahsulleri arasında zikredilmiş ve seslendirilmelerinde daha çok Azerî şivesi esas tutulmuştur. Fakat, sonradan Türkçenin birer kolunu teşkil eden Osmanlı ve Azerî lehçeleri şairin yaşadığı devirde birbirlerinden henüz kesin bir şekilde ayrılmış bulunmuyorlardı. Bu itibarla, o devirde her iki lehçede müşterek olan birçok söylenişlere raslamak müm-

kündür. Eski yazı her iki lehçenin seslerini birbirinden ayırma imkânını çok kere vermediğinden, Osmanlı ve Azerî şairlerinde müşterek kelimelerin söylenişçe birbirlerinden ne dereceye kadar ayrıldıklarını da kesin olarak tesbit etmek güçtür ve daima münakaşa edilebilecek bir konudur. Azerî lehçesinin tarihî gelişmesi hakkında şimdiye kadar yapılmış ilmî çalışmaların yetersizliği ve şairin Osmanlı kültürüne asla yabancı bulunmadığı da dikkate alınarak, metinlerin bugünkü harflerle seslendirilişinde her iki lehçenin fonetik özellikleri de aksettirilmiştir.

Yukarıda da belirtilmiş olduğu gibi türkçe Fuzûlî divanının bu yeni metni, uzun ve kesif bir çalışma neticesinde, Türkiye devlet kitaplıklarında mevcut 68 yazma divanın karşılaştırılması ile meydana getirilmiştir. Bu karşılaştırmalardan bir kısmı doğrudan doğruya yazmalarla, mühim bir kısmı ise yazmaların Millî Kütüphane'ce temin edilen mikrofilmleri ile yapılmıştır. Bu itibarla devlet kitaplıklarındaki yazma Fuzûlî divanlarının büyük bir çoğunluğunu tam bir kolaylık ve anlayışla istifademize vermiş olan Kütüphaneler Müdürü Aziz Berker'e, bu yazmaların mikrofilmlerini süratle aldıran ve çalışmalarımızın verimli olabilmesi için elindeki bütün imkânları seferber eden Millî Kütüphane'nin eski müdürü Adnan Ötüken'e, tesbit edilen metinlerin müsveddelerini gözden geçirerek faydalı ikazlarda bulunmuş olan Prof. Necmettin Halil Onan'a, türkçe metinler arasında geçen arapça parçaların doğru olarak tesbit ve tercümesinde bize yardım eden İlâhiyat Fakültesi profesörlerinden Muhammed Tancî'ye, aynı Fakültenin Arapça Okutmanı Dr. İzzet Hasan'a, Maarif Vekâleti Talim ve Terbiye Dairesi üyelerinden Kemâl Edîb Kürkçü oğlu'ya çok müteşekkiriz.

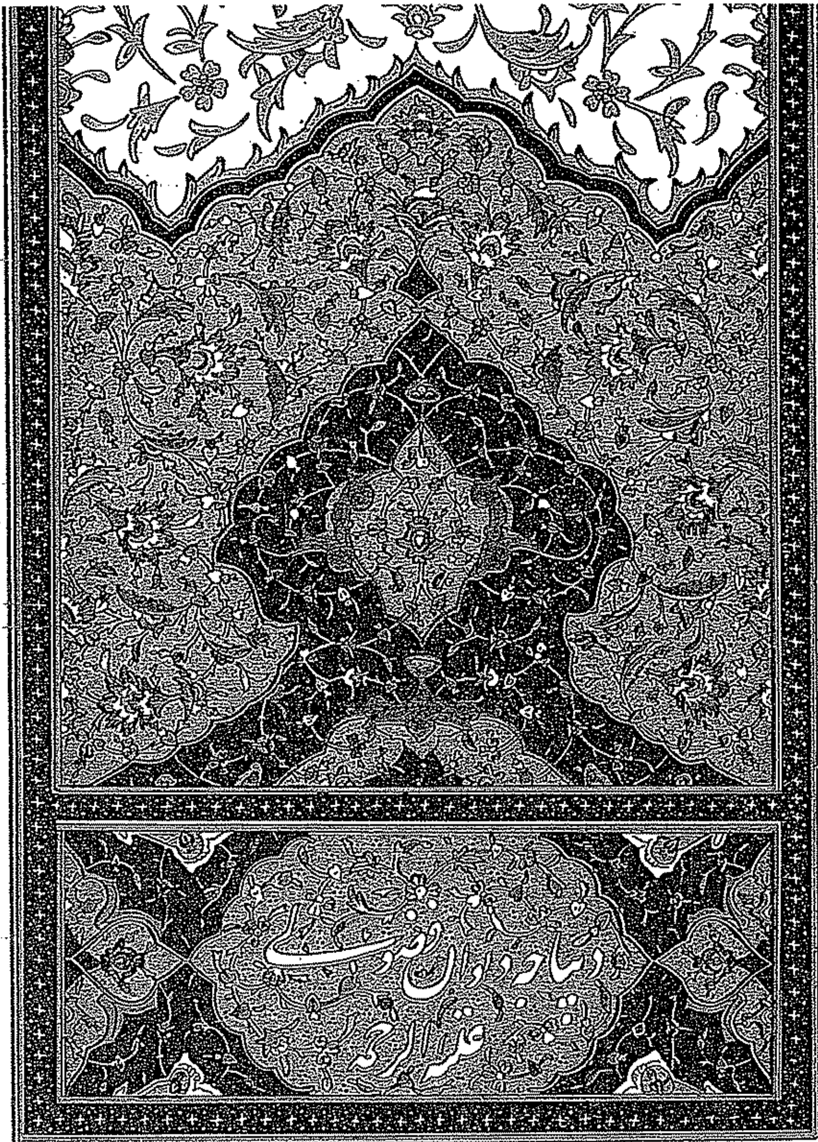
Şairin 400. ölüm yıldönümü münasebetiyle Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Kürsüsü tarafından hazırlanmış olan ve maddeleri arasında, şairin külliyatının neşri de bulunan Anma programını tam bir anlayışla destekleyen Fakülte Dekanlığı'na, "Türkçe Divan"ın iyi bir şekilde basılabilmesi için hiçbir maddî külfetten çekinmeyen İş Bankası'na, Divan'ın hazırlanmasına karşı gösterdiği çok yakın ilgi ile Banka'nın bu baskıyı da programına almasına sağlayan, memleket maarifine ve millî kültürümüze büyük ve unutulmaz hizmetler ifa eden ve etmekte olan sayın Hasan-Âli Yücel'e bilhassa teşekkür etmekten zevk duyuyoruz.

TRANSKRİPSİYON CETVELİ

Harf	Transkripsiyon	Harf	Transkripsiyon
ء (hemze)	ʾ	ط	ṭ
ع	ʿ	ك (ince)	k
ث	s̱	گ (kâf-ı fârsî)	g
ص	ṣ	گ (kâf-ı yâî)	ğ
ح	ḥ	ڭ (kâf-ı nûnî)	ñ
خ	ḫ	غ (sert)	ġ
ذ	ẕ	غ yumuşak)	ğ
ض	ż (ḍ)	ق	ḳ
ظ	ẓ		

MUKADDİME

Karşı sayfadaki tezhip, İstanbul Millet Kütüphanesi Pertev Paşa kısmındaki "Fuzûlî Divanı"ndan alınmıştır. Renkli filmi Millî Kütüphane Mikrofilm Başuzmanı İrfan Dönmez tarafından hazırlanmış, klişesi Yeni Desen Matbaasında yapılmıştır.

B-İSMİ'LLÂHİ'R-RAḤMĀNİ'R-RAḤĪM

Ḥamd-i bī-ḥadd ve s̱enā-yi bī-ʿadd ol mütekellim-i nuṭḳ-āferīne ki sefīne-i ümmīd-i sükkān-i biḥār ü buḥūr-i naẓ-mı temevvüc-i istiğrāḳ-i (و الشعرآء يتبعهم الغاوون)[1] müstağraḳ-i

[1] Şairlere, ancak, doğru yoldan ayrılmakta fazla azıtanlar uyarlar. Sûre : 26 (Şuarâ), âyet: 224.

girdāb-i ḥırmān itmiş iken silsile-i istiṣnā-i (الاّ الذينَ آمنوا ...)[2] bıraḫub şuʿarā-yi İslâm'ı ṣaḥīḥ ü sālim sāḥil-i necāta çekmiş ve sipās-i bī-ḳıyās ol nāẓım-i naẓm-i ās-mān ü zemīne kim besmele-i naẓmın efser-i farḳ-i Fürḳān idüb mezraʿa-i ḳulûb-i ehl-i ʿirfān ü idrāke nihāl-i meveddet-i kelâm-i mevzūn tikmiş ve maḫzen-i esrār ḳılmış.

Ḳıṭʿa

Zihī ṣāniʿ ki levḥ-i cāne kilk-i ḥüsn-i tevfīḳi
Ezelden iḳtiżā-yi naẓm-i[3] can-perver raḳem ḳılmış
Kemāl-i şiʿr kesbi mümkin olmaz bī-meded andan
Aña minnet ki ṭabʿ-i naẓm lûṭf itmiş kerem ḳılmış

Fārisī

مبدعی کز خامهٔ توفیق او دارد رقم
صفحهٔ ادراك ارباب سخن نقش خیال
طبع موزون از علامتهای لطف خاص اوست
نیست چون علم دگر مقدور کسب این کمال[4]

ʿArabī

نسبّح من اهدی النفوس الی المنی
وقدّر اشکال الامور وحلّها
نقدّس من لولا اعانة فضله
لما علّم الاسماء آدم کلّها[5]

[2] Ancak inananlar müstesna... Sûre : 26 (Şuarâ) , âyet: 227.

[3] naẓm-i: naḳş-i AE_1.

[4] O öyle bir yaratıcıdır ki, söz erbabının idrak sayfasındaki hayaller ancak onun yardımının kalemiyle işlenebilir. Şairlik kabiliyeti, ona has olan lûtufkârlığın alâmetlerindendir. Bu kabiliyetteki olgunluk, başka ilimlerdeki olgunlaşmalar tarzında elde edilemez.

[5] İnsanları umutlarına ulaştıranı, işlerin güçlüğünü ve hallini takdir edeni tesbih ederiz. O Tanrı'yı kutlarız ki, onun yardımının fazlı olmasaydı, Âdem'e bütün isimleri öğretmezdi.

Ve dürūd-i nā-ma'dūd ol muḫāṭab-i kelâm-i mu'ciz-niẓāma ki fünūn-i şi'ri mażmūn-i (وما علّمناه الشعر وما ينبغي له)[6] merdūd-i ṭabāyi' ḳılmış iken lisān-i ḥikmet-beyānı (ان من الشعر لحكمة)[7] taḳrīr-i dil-peẕīri ile maḳbūl-i ḳulūb-i ehl-i ḥāl itmiş ve s̱enā-yi bī-pāyān ü bī-riyā ol ḳāfiye-i naẓm-i enbiyāya ki 'adem-i iltifātları ile rütbe-i şi'r pāye-i ihānetde ḳalmış iken silsile-i sa'ādet-intisāb-i şerīfleri ile fi'l-cümle derece-i i'tibāra yetmiş.

Ḳıṭ'a

Ol dür-i dürc-i (انا افصح)[8] ki ḥikmet dāyesi
Şi'r şehdiyle leb-i can-perverin ter ḳılmamış
Şi'r bir zīverdür ammā biz[9] kimi nāḳışlara
Ol ki kāmildür anı muḥtāc-i zīver ḳılmamış

Fārisī

احمد مرسل آنکه در عالم
هر چه باشد طفیل همت اوست
رتبهٔ شعر هم ازوست بلند
محك گوهر نبوّت اوست[10]

'Arabī

اثنی علی خیر الانام محمد
کشف الدجی بضیاء بدر جماله
بثنائه رفعت مدارج قدرنا
خصّت تحیتنا علیه و آله[11]

[6] Ona şiir öğretmedik, zaten o şiir söylememelidir. Sûre: 36 (Yâsin), âyet: 69.

[7] Şiirin öylesi vardır ki, hikmetin ta kendisidir (Hadîs).

[8] Ben en iyi (Arapça) konuşanım (Hadîs).

[9] biz: ben AE_1.

[10] Kâinatta var olan her şey Peygamber Hazret-i Muhammed yaratıldığı için yaratılmıştır. Şiirin değeri onun sayesinde yücedir ve nebîlik cevherinin mihengidir.

[11] İnsanların en hayırlısı olan Muhammed'i överim. O, dolun ayı andıran güzelliğinin ışığı ile karanlıkları giderdi. Kadrimizin mertebeleri onu övmekle yüceldi. Selâmımız ancak ona ve ondan olanlaradır.

Ammā baʿdü rāḳım-i tesvīdāt-i ṣaḥāyif-i ʿiṣyān Fużūlī-i nā-tüvān bu ṭarz ile beyān-i ḥāl ve bu nehc ile şerḥ-i mā-fi'l-bāl ider ki:

Çun zevraḳ-i vücūdum bād-bān-i ṭabīʿat birle deryā-yi ġaflet-i[12] ṭufūliyyetden sāḥil-i idrāk ü iḥsāsa yetdi ve taḥrīk-i hevā vü heves birle āteş-i cünūn iştiʿāl bulub ḥarāreti cān ü cenāna te'sīr itdi ve rāyiż-i iḳtiżā-yi kemāl-i maʿnevī ʿinān-i tevsen-i iḳbālümi cānib-i iktisāb-i ādāba münʿaṭıf ḳılub ve āf-tāb-i ḥikmet cevher-i ṭabʿuma eser-i taḥṣīl-i maʿārif ṣalub rağbet-i kesb-i edeb ḳılduḳda ve gül-i baḫtum kesb-i hüner hevāsı ile açılduḳda maʿden-i cevāhir-i iktisāb-i kemālüm bir deb-istān-i [13] cennet-nişān idi ki ṣaḥn-i lāṭīfi ṣufūf-i ġılmān ile Ḫuld-i Berīn'den ḫaber virür idi ve meṭāliʿ-i aḫter-i ḥuṣūl-i iḳbālüm bir mekteb-i müheẕẕib idi ki feżā-yi şerīfi serv-ḳad ṣanemler birle cāna cinān müjdesin yetürür idi.

Fārisī

صحن لطیف و خوبان در وی نشسته صف صف
دیدا. شان مبارك همچون سطور مصحف
خورشید لوح چون مه هریك نهاده درپیش
برك كتاب چون گل هریك گرفته بر كف[14]

Ammā henūz ol nev-reslere nezāket-i ṭabʿdan tāb-i iktisāb-i deḳāyiḳ-i ʿulûm ve ṭāḳat-i meşaḳḳat-i taʿlīm-i ḥaḳāyiḳ-i ḥudūd ü rüsūm olmamağın maḥfil-i behişt-āsālarında hemīşe eşʿār-i ʿāşıḳāneden [15] ġayri nesne oḫınmaz idi ve müṭālâʿa itdükleri evrāḳda ciğer-sūz ġazellerden ġayri bir ḫaṭṭ bulınmaz idi.

Beyit

Şiʿr bir maʿşūḳdur[16] ḥüsn-i ʿibāret zīveri
Cān ü dilden nāzenin maḥbūblar ʿāşıḳleri

[12] ġaflet-i: ḫilḳat-i B,E den başka bütün yazmalar.
[13] deb-istān-i : bū-stān-i T.
[14] Burası, güzellerin saf saf dizilip oturdukları hoş bir yerdi. Hepsinin yüzü Kur'an-i Kerim'in satırları gibi mübarekti. Bu ay gibi güzellerin her biri önlerine güneş kadar parlak kâğıtlar koymuşlardı ve ellerindeki kitapların yaprakları da gül yaprağını andırıyordu.
[15] ʿāşıḳāneden : ʿāşıḳāndan T.
[16] maʿşūḳdur: maʿşūḳadur C, Li, T.

Ol ṭā'ife-i girāmī müdāvemet-i ṣanāyi'-i eş'ār ve muvāẓabet-i leṭā'if-i güftār ile hem ḥüsn ḥālâtından vuḳūf bulmuşlar idi ve hem 'ışḳ kemālâtından ḫaber-dār olmuşlar idi.

Ḳıṭ'a

Ey ḫoş ol kim ṭab'-i mevzūniyle baḥs-i şi'r idüb
Ḫūb-rūlar vāḳıf-i mażmūn-i eş'ār olalar
Dimedin fehm ideler keyfiyyet-i esrār-i 'ışḳ
'Āşıḳ-i bī-çāre ḥālinden ḫaber-dār olalar

Men ki ṣaḥīfe-i cibilletümde bidāyet-i rūz-i ezelden kilk-i ḳażā ḥarf-i maḥabbet-i naẓm raḳam ḳılmış idi ve ḥadīḳa-i ḫilḳatümde bidāyet-i fiṭratdan toḫm-i meveddet-i mevzūniyyet ekilmiş idi, ol mecma'uñ seḥāb-i imtizācından nihāl-i ṭabī'atüm nem çeküb iẓhār-i ezhār-i isti'dād-i naẓm itdi ve ol maḥfilüñ hevā-yi iḫtilâṭından gül-bün-i cibilletüm ser-sebz olub mezra'a-i mizācumda gül-i meẕāḳ-i şi'r bitdi:

Ḳıṭ'a

Şāhed-i naẓm serā-perde-i ḳuvvetde iken
Ḳıldı ol bezmi görüb fi'l fezāsına ḫırām
Ġonce veş göñlini[17] açmağa leṭā'if birle
Bülbüle virdi ṣabā ruḫṣat-i taḳrīr-i kelâm

Lâ-cerem 'andelīb-i şeydā kimi ser-mest oldum ve ol güllere[18] ḳarşu terennüm itmeğe isti'dād-i fiṭratdan ruḫṣat buldum. Ufuḳ-i ṭab'uma hilâl-i mevzūniyyet ṭulû' idüb ol ḫūr-şīd veşlerden iḳtibās-i nūr-i şevḳ itmeğüm gün günden bir ġāyetde müteẓāyid oldı ki az müddetde eşi'a-i envār-i naẓmum ile çoḫ şehirler ve vilâyetler doldı.

Ḳıṭ'a

Şıyt-i feṣāḥat ile sözüm dutdı 'ālemi
Men mehd-i i'tibārda ṭıfl-i zebun henūz
Būy-i ḫoşumla oldı mu'aṭṭar dimāğlar
Men nāfe-i vücūdda bir ḳaṭre ḫun henūz

Zemān zemān sevdā-yi şi'r sā'ir ef'ālüme ġālib düşüb ve gürūh gürūh Leylī veşler Mecnūn kimi istimā'-i şi'r içün başuma üşüb

[17] göñlini : göñlümi Aba.
[18] güllere: gül-zāre T.

şā'irlüğüm muḳarrer oldı ve āvāze-i naẓmum ile 'ālemler doldı ve şöhret-i tām buldı.

Beyit

Ṭabī'at[19] şöhre-i şehr olmağa meyl-i temām itdi
Ne pinhān eyleyem sevdā meni rüsvā-yı 'ām itdi

Bu ḥāle muḳārin meşşāṭa-i himmetüm revā görmedi ki muḫadderе-i ḥüsn-i naẓmum pīrāye-i ma'ārifden ḫālī minaṣṣa-i dehrde cilve ḳıla ve ṣarrāf-i isti'dād-i 'ulüvv-i rif'atüm rıżā virmedi ki rişte-i silk-i şi'rüm cevāhir-i 'ilmden 'ārī gerden-bend-i 'ālem ola. Zīrā ki 'ilmsüz şi'r esāsı yoḫ dīvār kimi olur ve esāssuz dīvār ġāyetde bī-i'tibār olur. Pāye-i şi'rümi ḥilye-i 'ilmden mu'arrā olmağı mūcib-i ihānet bilüb ve 'ilmsüz şi'rden ḳāleb-i bī-rūḥ kimi teneffür ḳılub bir müddet naḳd-i ḥayātum ṣarf-i iktisāb-i fünūn-i 'ilm-i 'aḳlī vü naḳlī ve ḥāṣıl-i 'ömrüm bezl-i iḳtibās-i fevā'id-i ḥikemī vü hendesī ḳılmağın mürūr ile le'āli-i eṣnāf-i hünerden şāhed-i naẓmuma pīrāyeler müretteb ḳıldum ve tedrīc ile tetebbu'-i tefāsīr ü eḥādīs̱ idüb fażīlet-i şi're meẕemmet isnādı naḳṣ-i himmet olduğınuñ ḥaḳīḳatin bildüm.

Ḳıṭ'a

Şi'r zevḳinden olmayan āgāh
Ehl-i naẓmı meẕemmet eylemesün
Kendü cehline i'tirāf itsün
Her kerāmāta siḥr söylemesün

El-ḳıṣṣa esbāb-i iḫtirā'-i fünūn-i naẓm cem' olub muḳteżā ẓuhūr-i āsār olduğı zemānlarda her dem dest-i ḳudretüm muḫteri'āt-i maṣnū'adan gerden-i kā'ināta bir ḥamā'il aṣardı ve her sā'at seyyāḥ-i ṭabī'atüm ḥadāyiḳ-i mü'ellefāt-i bedī'adan bir gül-istāna ḳadem başardı. Bir gün bir nigār-i müşgīn-ḫaṭṭ, ki dāne-i ḫāline müşg-i Ḫoten dimek ḫaṭā idi ve zülfi reşkinden nāfe-i Tātār'uñ rūzgārı ḳara idi, serv-i revān kimi ḫırāmān ḫırāmān men üftādesine sāye-i merḥamet ṣaldı ve şīrīn şīrīn kelimātla ḫāṭırum ṣorub göñlüm aldı. Eşnā-yi muḥāveret ve ḥīn-i muṣāḥabetde eyitdi ki:

[19] Ṭabī'at: Maḥabbet AE$_2$, C, Li.

"Ey şikūfe-i bū-sitān-i feṣāḥat ve ey sebze-i nev-bahār-i ḥüsn-ʿibāret, li'llâhi'l-ḥamd irāde-i tevfīḳ-i sübḥānī ve meşiy-yet-i te'yīd-i rabbānī memālik-i fünūn-i naẓm ü neṡr tesḫīrin saña müyesser itmişdür ve nevbet-i riyāset-i eḳālīm-i suḫan tedrīc ile saña yetmişdür. Egerçi ʿArab'da ve ʿAcem'de ve Türk'de yegāne kāmiller çoḫdur, ammā sen kimi cemīʿ-i lisāna ḳādir cāmiʿ-i fünūn-i naẓm ü neṡr yoḫdur. Ḥālâ ki mif-tāḥ-i zebānuñ rūy-i rūzgāre ebvāb-i feyż açmaḳdadur ve ġav-vāṣ-i ṭabʿuñ ḥavāṣṣ u ʿavāmā deryā-yi feṣāḥatden cevāhir-i belâ-ġat çıḫarub ṣaçmaḳdadur, ehālī-i ʿālem baʿżı le'ālī-i münşe'āt ve muʿammayātuñdan behre-i feyż almışlar ve baʿżı meṡnevī ve ḳaṣā'idüñden temettuʿ bulmuşlar ve baʿżı fārisī ġazellerüñ naḳş-i żamīr itmişler ve baʿżı ʿarabī recezlerüñ zevḳine yetmişler, ḥāşā ki Türk-zāde maḥbūblar feyż-i naẓmuñdan behre-mend olmayalar ve ṭā'ife-i Etrāk ṣāḥib-meẕāḳları bū-sitān-i kelâmuñda şikūfe-i dīvān-i ġazelüñ bulmayalar. Bu sebebden ṭarḥ-i binā-yi ṭabīʿatuñ ḳābil-i ḳuṣūr ola ve bu vāsıṭadan bünye-i istiʿdād-i kemālüñ raḫne bula.

Ḳıṭʿa

Ġazeldür ṣafā-baḫş-i ehl-i naẓer
Ġazeldür gül-i bū-siṭān-i hüner
Ġazāl-i ġazel ṣaydı āsan değül
Ġazel münkiri ehl-i ʿirfan değül
Ġazel bildürür şāʿirüñ ḳudretin
Ġazel arturur nāẓımuñ şöhretin
Göñül gerçi eşʿāra çoḫ resm var
Ġazel resmin it cümleden iḫtiyār
Ki her maḥfilüñ zīnetidür ġazel
Ḫıred-mendler ṣanʿatidür ġazel
Ġazel di ki meşhūr-i devrān ola
Oḫımaḳda yazmaḳda āsān ola"

El-ḥaḳḳ bu kelimāt-i dil-peẕīri ki ol bī-naẓīrden işitdüm, mażmūn-i kelâmın maḥż-i naṣīḥat görüb īcāb-i iltimāsına iḳ-dām itdüm. Ammā iḳtiżā-yi zemān kemāl-i istiğnāya ruḫṣat virmedi ki ṣarrāf-i ḫıred naḳd-i evḳātı ṣarf-i teṣānīf-i muʿtebere itmekde iken bu cüz'iyyāta żāyiʿ ide ve şeh-bāz-i ṭabīʿat muʿaẓ-ẓam ṣaydlar gözedür iken bir muḫtaṣar şikār ardınca gide. Nā-çār

maḥmil-i iʿtibārumda bu ʿilâve lâzımdur, diyu zemān-i ṭufūliyyetümde ṣādır olub müteferriḳ olan ġazellerden bir muḫtaṣar dīvān cemʿ itmek ṣalâḥın gördüm ve ol vaḳtde menden iltimās ile aḫẕ idenlerden iltimās[20] ile aldum ve ṣūret-i cemʿin iḫtiṣār üzere itmāme yetürdüm. Ümmīddür[21] ki eṣḥāb-i feṣāḥat ve erbāb-i belâġat müşāhede ve müṭālâʿa ḳılduḳda menşeʾ vü mevlidüm ʿIrāḳ-i ʿArab olub temāmī-i ʿömrümde ġayri memleketlere seyāḥat ḳılmaduġuma vāḳıf olduḳda bu ʿilleti mūcib-i suḳūṭ-i iʿtibār bilmeyeler ve maḥall ü maḳāmuma göre rütbe-i istiʿdāduma ḥaḳāretle naẓar ḳılmayalar. Zīrā iʿtibār-i vaṭan istiʿdād-i ẕāta teʾs̱īr itmez ve ṭopraḫda yatmaḳla ṭılâdan cilâ gitmez. Ne ehl-i bilâd olmaḳla nā-dān ṣāḥib-ḳabūl olur ve ne beyābānlarda durmaḳla dānā ḳabūl-i vaḥşet ḳılur.

Ḳıṭʿa

اگر عمرها مردم بد سرشت
بود همدم حوریان در بهشت
در آن محفل پر صفا روز وشب
ز جبریل خواند فنون ادب
بر آن اعتقادم که انجام کار
نگردد ازو جز بدی آشکار
و گر سالها گوهر تابناك
فتد خوار و بیقدر بر روی خاك
بر آنم که کمتر نشیند غبار
ز خاکش بر آیینهٔ اعتبار
چو از خاك خیزد همان گو هرست
شهانرا برازندهٔ افسرست[22]

[20] iltimās: istidʿā T.
[21] Ümmīddür: Ümmīd Li.
[22] Kötü yaradılışlı bir kimse bütün ömrünce cennette hurilerle birlikte kalsa ve o safalı yerde gündüz Cebrail'den edep dersi alsa, ben şu inançtayım ki, sonunda ondan ancak kötülük gelebilir. Yine o inançtayım ki,

Tevakkuʿ budur ʿumūmen ehāl-i ʿizz ü iʿtibārdan, ḫuṣūṣen büleġā-yi Rūm ü fuṣaḥā-yi Tātār'dan ki eger şāhed-i ḥüsn-ʿibāretümde ol diyāruñ elfāẓ ü ʿibāretlerinden zīver olmasa ve muḫaddere-i naẓmum ol mülklerüñ leṭā'if ü ḍarbü'l-meselle-rinden zīb bulmasa bu dāʿīyi maʿẕūr buyuralar. Zīrā, her mülküñ ehline ʿāriyetden ʿār gelür ve her ṭā'ifede her ne kim var ise tetebbuʿ-i aġyārı mūcib-i ġayret bilüb bu diyāruñ ıṣṭılâḥātı ġayre maḳdūr olmamaḳ ʿöẕr-ḫāhumuz yeter. Bī-hūde taʿarruẓdan ne biter? Li'llâhi'l-ḥamdü ve'l-minne ki ḫāk-i Kerbelâ sā'ir memālik iksīrinden[23] eşref olduġı maʿlûmdur ve rütbe-i şiʿrümi her yirde bülend iden ḥaḳīḳatde bu mefhūmdur. İlâhī, bu maḥabbet-nāme-i nāmī ve bu ferzend-i dil-pesend-i girāmī, ki zāde-i ṭabʿ-i füsūn-sāz ve netīce-i idrāk-i siḥr-perdāzumdur, emtiʿa-i ʿacz ü niyāz ve bedreḳa-i sūz ü güdāz birle ʿazīmet-i ġurbet itdi ve cevāhir-i maʿnī virüb aḳmişe-i taḥsīn almaġa feżā-yi ʿāleme maḥmil-i ticāret yürütdi. Nitekim tevfīḳ-i ʿināyet hem-rāh idüb mażīḳ-i ʿademden nüzhet-gāh-i vücūda getürdüñ ve te'yīd-i merḥamet muʿāvenet idüb vādī-i ġaybdan bādiye-i şuhūda yetürdüñ. Ne diyāra gitse ve ne vilâyete yetse maḳdem-i şerīfin mübārek ü meymūn ve meṭāliʿ-i lâṭīfin ḫuceste vü hümāyūn idesen.

İlâhī, bu maḥbūb-i cihān-peymāyı ve bu şāhed-i raʿnāyı, ki meşşāṭa-i lûṭfuñ ruḫsārına zīnet virmişdür ve ḥilye-i tevfīḳuñ pīrāye-i ḥüsnin rütbe-i kemāle yetürmüşdür, ʿumūmen ehl-i fesāddan, ḫuṣūṣen üç ṭā'ife-i bed-nihāddan ḥıṣn-i ḥimāyetüñde maṣūn ü maḥrūs idesen:

Biri ol kātib-i nā-ḳābil ve mümlī-i cāhil ki, ḫāme-i muḫālif-taḥrīri tīşe-i bünyān-i maʿārifdür ve kilk-i küdūret-te'sīri miʿmār-i binā-yi zeḫārifdür, gāh bir noḳta ile maḥabbeti (محبت) miḥnet (محنت) gösterür ve gāh bir ḥarf ile niʿmeti (نعمت) niḳmet (نقمت) oḳıdur.

parlak bir mücevher değersiz ve hor görülen bir şey gibi yıllarca yerde kalsa, onun kadir ve itibar aynasına pek az toz konar; topraktan kaldırıldığı anda yine padişahların taçlarına yakışan bir mücevher olur.

[23] iksīrinden: cevherinden T.

ʿArabī

تبت يدا كاتب لولاه ما خربت

معمورة اسست بالعلم و الادب

أردا من الخمر فى افساد نسخته

يستظهر العيب تغييراً من العنب[24]

Türkī

Ḳalem olsun eli ol kātib-i bed-taḥrīrüñ

Ki fesād-i raḳamı sūr (سور) umūzı şūr (شور) eyler

Gāh bir ḥarf suḳūṭiyle ḳılur nādir(نادر)i nār (نار)

Gāh bir noḳṭa ḳuṣūriyle göz(كوز)i kūr (كور) eyler

Fārisī

باد سرگشته بسان قلم آن بى سر و پا

كه بود تيشهٔ بنيان معارف قلمش

زينت صورت لفظست خطش ليك چه سود

پردهٔ شاهد معنيست سواد رقمش[25]

Biri ol nāḳış-i bed-sevād, ki ṭabʿ-i nā-mevzūnı ile mecālis ü meḥāfilde daʿvī-i istiʿdād ḳılub şiʿr oḳıdukda naẓmı neşrinden seçilmeye ve edā-yi süsti ile şāhed-i maʿnī cemālinden niḳāb açılmaya.

ʿArabī

كم من لسان سقيم من تصرفه

صارت لآلى عقود النظم منثورا

[24] Elleri kurusun o kâtibin ki o olmasa, ilîm ve edeple kurulmuş bir şiir mamuresi harap olmazdı. İstinsah ederken bir eseri bozmaktan yana şaraptan da kötüdür. Farkında bile olmadan, ineb (üzüm) kelimesini bozar da ayb (ayıp) haline sokar.

[25] Kalem gibi başı dönsün o savruk kimsenin ki kalemi, bilgi binasını yıkan kazmadır; yazısı sözün görünüşünün süsüdür, ama ne fayda ki mâna güzelinin yüzünü perdeler.

أعرى القضايا عن الانتاج منطقه
تصريفه قلب المضموم مكسورا[26]

Fārisī

بريده باد زبانی که در فضای سخن
ازو مبانئ افكار منهدم گردد
ز انقلاب تصاریف لهجهٔ بد او
وجود حسن عبارات منعدم گردد[27]

Türkī

Bī-naṣīb olsun naʿīm-i ḫuldden ol zişt kim
Nā-mülâyim lehcesi mevzūnı nā-mevzūn ider
Tīşe-i lâfẓı binā-yi naẓmı vīrān eyleyüb
Süst güftārı feṣāḥat ehlini maġbūn ider

Ve biri ol ḥāsid-i cefā-pīşe ve muʿānid-i ḫaṭā-endīşe, ki ṭabʿ-i nā-mevzūnı ile daʿvī-i şiʿr ide ammā deḳāyiḳ-i eşʿāra ṣāḥib-şuʿūr olmaya ve idrāk-i rekīki ile lâf-i naẓm ura ammā ḥaḳāyiḳ-i güftāra rāh-i taṣarruf bulmaya, lâ-cerem ḥased dīde-i inṣāfın kūr idüb idrākine iʿtimād iden cāhiller ḥużūrında bī-hūde bī-hūde lâflar urub[28] herze herze daḫller eyleye tā kim şiʿrden ẕevḳ-i istimāʿ gide.

ʿArabī

ما آثم حساد الكلام عظيمة
بصيرتهم محض الضلالة فى الملا

[26] Konuşmayı beceremiyen insan vardır, onun kelimeleri değiştirmesinden nazım gerdanlıklarının incileri dağılır; nazım, nesir haline gelir. Onun mantığı kaziyeleri neticesiz bırakır. Dildeki tasarrufu, ötreyi esre yapar, kelimeleri değiştirir.

[27] Söz alanında fikrin yapılarını yıkan ve güzel ifadeleri o kötü şivesiyle değiştirip mahveden dil kopsun!

[28] lâflar urub: taʿarruż idüb T taʿarrużlar idüb AE_1 taʿarrużlardan ve Aba taʿarrużlar ve E.

تضیع مراعاة الصنائع بینهم
تسدد منهاج الوصول الی العلا[29]

Fārisī

آه ازان بادیه پیمای بیابان حسد
که ندارد دل ظلمانیش از عرفان نور
چون عناکب بدو بیتی که بهم می بافد
خویشن را دیده به از بانئ بیت المعمور
عیب باشد همه جا مطرح مدّ نظرش
گردد از گرد حسد دیدهٔ انصافش کور[30]

Türkī

Ḫazandur gül-şen-i ʿirfāna ḥāsid
İlâhī ḥāsidi ḫār eyle dā'im
İşidür maʿrifet ehline āzār
İlâhī ḥāsidi zār eyle dā'im

Ve rahmet-i Īzid ol helâl-zāde-i nīk-nihād ü pāk-iʿti-ḳāda kim bir nev-res şāhed müşāhede ḳıldukça aʿlâsınuñ ḥilye-i taḥsīn ile cemāl-i kemāline zīnet yetüre ve ednāsınuñ şāne-i mürüvvet birle zülf-i ḫaṭāsından ʿuḳad-i ʿuyūbın çıḫarub āyī-ne-i ḳudretden ṣayḳal-i iḥsānı ile noḳṣān ġubārın götüre.

والله المستعان و علیه التکلان بمنه و کرمه[31]

[29] Başkalarının sözlerini kıskananların suçları büyüktür. Onların basiretleri, insanlar arasında dalâletin ta kendisidir. Onlar arasında iyiliklere riayet kaybolur. Bu da üstünlüğe ulaşma yolunu kapatır.

[30] Ah o haset çölü seyyahının elinden ki, kapkara gönlünün irfan nurundan nasibi yoktur. Böyleleri, örümcekler gibi bir iki beyit ördüler mi, kendilerini Beyt-i mâmur'un mimarından daha yüksek görürler. Hasetçinin gözü baktığı her yerde ayıp, kusur görür; onun insaf gözü haset tozundan kör olmuştur.

[31] Tanrı, kendisinden yardım umulandır. Ancak ona dayanılır. Sözümüz, Tanrı'nın lûtfu ve keremi ile sona erer.

ḲAṢĀ'İD

ḲAṢĪDE DER TEVḤĪD-İ ḤAŻRET-İ BĀRĪ

1. Hevā ʿarāyis-i gül-zāre oldı çihre-küşā
Bahār gül-şene geydürdi ḥülle-i ḫaḍrā
2. Çemen eyāletine oldı naṣb ḫusrev gül
Hevāya ebr ṣıfat ḥükmin itmeğe icrā
3. Yazıldı sebze-i nev-ḫīzden ḫaṭ-i aḥkām
Çekildi sāye-i maṭbūʿ-i servden ṭuğrā
4. Ṣarīr-i āb-i revān ü ṣafīr-i murġ-i çemen
Nikāt-i tehniye-i maḳdem itdiler inşā
5. Zebān-i sūsen-i āzād ü sebze-i nev-ḫīz
S̱enā-yi rifʿat ü iclâle oldılar gūyā
6. Şeḳāyiḳ alnı zemin-būsdan olub mecrūḥ
Benefşe ḳāmeti oldı tevāżuʿ ile dü-tā
7. Müretteb eyledi bir bezm gül-şen içre bahār
Ki virdi ẕevḳ-i temāşāsı neş'e-i ṣahbā
8. ʿAnādil itdi beyān-i merātib-i nağamāt
Ḳumāri oldı terāne-keş ü sürūd-serā
9. Ṣadā-yi murġ bıraḫdı büzürg ü küçeğe şevḳ
Sürūd-i nāy ile ʿuşşāḳa ḥāṣıl oldı nevā
10. Bilindi ġoncede gül bergi ẓāhir olmağ ile
Ki ġonce başına yağdurdı jāle seng-i cefā
11. Cerāḥat olmasa aʿżāda ẓāhir olmaz ḳan
Tereşşuḥ eylemez elbette ṣınmadın mīnā
12. Hümāy veş varaḳ-i yāsemīn ü berg-i semen
Uçub hevāya gül-istāna düşdi ẓıll-i hümā
13. Bahār tāciri Mıṣr-i çemen ġanīlerine
Bıraḫdı Yūsuf-i gül ʿarż eyleyüb ġavġā
14. Bu ẕevḳ ṣaldı Züleyḫā-yi lâleye bir şevḳ
Ki lâʿl ü müşg töküb virdi ağırınca bahā
15. Ḥadīḳa taḫta-i taʿlīm olub reyāḥinden
Yazıldı mühmel ü muʿcem aña ḥurūf-i hecā

[1] çihre-küşā: cilve-nümā AE_4, M_2.
[9] nāy: āh B, M_2, $Ü_8$.

16. Müzeyyen eyledi evrāḳ-i lâleyi şeb-nem
Ḥurūf-i lâlede olmaz egerçi noḳta revā
17. Götürdi şeb-nemi ezhārdan ḥarāret-i mihr
Şikūfe noḳṭaların gerçi kim ider imlâ
18. Debīr-i bād virüb ṭıfl-i ʿandelībe sabaḳ
Götürdi çihre-i ezhārdan niḳāb-i ḫafā
19. Ḳamu dıraḫt bulub refʿ-i istiḳāmete yol
Şikūfe ḥamli ile kesr buldılar illâ
20. Nihāl-i bī-bedel-i serv kim ḳalub manṣūb
S̱ebāt-i ḥāl ile anlardan oldı müsteṡnā
21. Ṣadā-yi seyl çeker medd-i muttaṣıl yaʿnī
Ki medd-i muttaṣıl ile olur ḳırāʾet-i māʾ
22. Görindi heyʾet-i āb-i revanda şekl-i ḥabāb
S̱übūta yetdi s̱ebāt-i nücūm ü seyr-i semā
23. Ḫuṭūṭ-i muḫtelif ü müstaḳīmi enhāruñ
Çemende ṣaldı zevāyā-yi gūne gūne binā
24. Riʿāyet-i ṭuruḳ-i müstaḳīmden nice kim
Olur ḥuṣūl-i maḳāmāt-i cennetü'l-meʾvā
25. Hevā-yi bāğdan itdüm bu ḥikmeti maʿlûm
Ki iʿtidāldedür ḥuccet-i ḥavāss ü ḳuvā
26. Bahār gül-şeni ezhār ile ḳılub memlû
Yaḳīnüm oldı ki mümkin değül vücūd-i ḫalâ
27. Naẓarda olmağ ile ṣubḥ ü şām ġonce vü gül
Bedīhi oldı kemāl-ehline ḥuṣūl-i ṣafā
28. Netīce sālibe olmaḳ ḫilāf-i ʿādetdür
Olunca mūcib-i ṣuġrāya müttefiḳ kübrā
29. Żamīr-i gül-büne gül rengi ṣaldı āteş-i bīm
Ki ḫumre ḳana olur nefs evinde rāh-nümā
30. Gül āteş üzre ḳılur ʿaḳd-i zühre-i şeb-nem
Tedārük-i ḳamer ü şems ider ṣabāḥ ü mesā
31. Bu kimyā sebebinden ʿaceb midür olsa
Elinde dāne-i erzen meṡābesinde ṭılâ
32. Şikūfe sīmine farż eyledi ḫurūc-i zekāt
Medār-i ḥavl ü bülûġ-i niṣāb-i istinmā

[24] ṭuruḳ-i: ṭaraf-i B, H, Li.
[25] ḥuccet: ṣıḥḥat Li, M_2, M_3, N, T, $Ü_2$, $Ü_7$.
[31] ʿaceb midür olsa: ʿaceb yoḫ olsa eger $Ü_8$/erzen: şeb-nem $Ü_4$.

33. Ḥuḳūḳ def'i içün aġniyā-yi eşcāra
Ṣaḥāyif-i çemen oldı eyādi-i fuḳarā

34. Bahārdan ten-i gül-bünde eyleyüb heyecān
Ḥarāret-i demevī ḳıldı ʿuḳdeler peydā

35. Boyandı ḳanı ile ṣafḥa-i çemen gül gül
Meger ki faṣdına ḥükm eylemiş ṭabīb-i hevā

36. Ḥibāl-i siḥre dönüb cünbiş-i cedāvil-i āb
Kelīm-i serv aña ʿaksden bıraḫdı ʿaṣā

37. Olub terennüm-i bülbül ʿazāyim-i tesḫīr
Çemen perīlerine lâzım oldı ʿarż-i liḳā

38. Bisāṭ-i gül-şene dün eyledüm güẕer ḳi demī
Ḳılam neẓāre-i āṣār-i ṣanʿat-i Mevlâ

39. ʿAceb nizāʿda gördüm çemen ẓarīflerin
Taʿaccüb ile ḳamu sālik-i ṭarīḳ-i ḫaṭā

40. Ḳamu kemāl ile müstedʿi-i ṭarīḳ-i necāt
Velī ḳamusına bāṭıl delīl-i istidʿā

41. Ṣanub şiküfe mebādī ṣunūf-i eşcārı
Ḳılurdı baḥs ki cā'iz taʿaddüd-i ḳudemā

42. Virüb teselsüle ḳuvvet ṭabīʿat-i kec-i āb
Olurdı nāfi-i iṣbāt-i ʿillet-i ūlâ

43. Ḫayāl-i maḥż ṣanub kā'inātı nerkis-i mest
Ḳılurdı cehl ile nefy-i ḥaḳāyiḳ-i eşyā

44. İderdi bülbül-i kāfir-nihād secde-i gül
Taʿabbüd-i ṣanem ile dutub necāta recā

45. Nesīm vāḳıf olub bu fesādı menʿ itdi
Ki ey gürūh-i perīşan dutuñ ṭarīḳ-i hüdā

46. Bu kār-ḫāne bir üstāddan değül ḫālī
Gerek bu ḳudrete elbette ḳādir ü dānā

[34] Bahārdan ten-i gül-bünde eyleyüb heyecān: Bahārda ten-i gül bergi eyleyüb bī-cān T/Ḥarāret-i demevī: Ḥarāret ile hevā Ü$_6$/ʿuḳdeler: ġuddeler AE$_4$, H, L, Li, M$_2$, NHO, T, Ü$_5$, Ü$_7$.

[36] siḥre: siḥr B, H/dönüb: dutub B, H/cedāvil-i: temevvüc-i AE$_4$.

[38] ṣanʿat-i: ḳudret-i B, H, T, Ü$_5$, Ü$_7$.

[39] nizāʿda: nizāʿ ile Li, N, T, Ü$_2$, Ü$_5$, Ü$_7$/ Taʿaccüb: Taʿaṣṣub B, H, İ, L, M$_3$, N, T, Ü$_7$, Ü$_8$.

[40] kemāl: gümān AE$_4$, B, H, İ, Li.

[41] ṣunūf-i: ṣufūf-i M$_2$, M$_3$.

47. Ḳılur delâlet-i ʿillet vücūd-i her mevcūd
Velī ne sūd ki ṣāḥib-naẓar değül aʿmā
48. Mükevvenāta ḥudūs̱ ol ḳadīmdendür kim
Kemāl-i ẕātına mümkin değül ḳabūl-i fenā
49. Ḳadīr ü Muḳtedir ü Ḳādir ü Muḳaddir ü Ḥayy
ʿAlīm ü ʿĀlim ü ʿAllâm ü Aʿlem ü Aʿlâ
50. Zihī mükevvin-i kāmil ki ḳudretindendür
Perī-liḳālara lûṭf-i tenāsüb-i aʿżā
51. Melâḥat-i leb-i mey-gūn ü lehce-i şīrīn
Nezāket-i ḳad-i mevzūn ü çihre-i zībā
52. Ṣafā-yi cism-i lâṭīf ü ḳabūl-i cevher-i pāk
Leṭāfet-i ḫaṭ-i müşgīn ü zülf-i ʿanber-sā
53. Kemāl-i ḳudret ü ʿilminedür şevāhid-i ʿadl
ʿUḳūd-i silsile-i kār-ḫāne-i dünyā
54. Besāʾiṭ-i şeref-i maḥremiyyet-i vaḥdet
Mürekkebāta ḳabūl-i terekküb-i eczā
55. Hevā-yi mekrümetinden ḳabūl-i feyż ḳılub
Mürebbi-i çemen olmuş bahār-i rūḥ-efzā
56. Nesīm-i merḥametinden alub ifāża-i cūd
Cihānı reşk-i cinān eylemiş nesīm-i ṣabā
57. Ṣafā-yi lûṭf-i ʿamīmi nüfūẕ idüb ḳılmış
Mizāc-i nāmiyeyi müstaʿidd-i neşv ü nemā
58. Feżā-yi gül-şen-i lûṭfı merātiʿ-i aḥbāb
Meżāyiḳ-i reh-i ḳahrı mehālik-i aʿdā
59. Sühā'ya lûṭfı eger ḳılsa ẕerre-perverlik
Yeter maḳām-i müsāvāt-i Āf-tāb'a Sühā
60. Ger olsa ḳahrına maẓhar ʿanāṣır u eflâk
Nikāḥ ʿaḳdin üzer ümmehātdan ābā
61. Ḥisāb-i rızḳını ḳılmış temāmi-i beşerüñ
Henūz Ādem'e peyvend ḳılmadın Ḥavvā
62. Beyān-i ḥāline yetmiş cemīʿ-i maḫlûḳuñ
Henūz perdeye aʿyānı çekmedin esmā
63. Kemāl-i terbiyeti nevg-i ḫāre virmiş reng
Lâṭīf idüb lâḳabın eylemiş gül-i raʿnā

[56] ifāża-i : eyādi-i T/reşk-i cinān: Ḥuld-i Berīn Ü$_8$.
[57] nüfūẕ: ṣuʿūd Ü$_7$.
[60] Ger: Ver B, H, L.

64. Gül āteşin bir avuç ḫāk-i reh-güẕāre ṣalub
Kül eyleyüb ḳomuş adını bülbül-i şeydā
65. Türāb-i der-gehine ittiṣāl şevḳi ile
Kef-i tażarruʿ-i deryāda dāmen-i ṣaḥrā
66. Ziyāret-i ḥaremiñ ḳılmamaḳ cezāsiyçün
Ḥavāle ḫancer-i seyl-âba sīne-i deryā
67. Cemīʿ-i vaḳt şifā-ḫāne-i ʿaṭāsından
Cemīʿ-i ḫalḳa müyesser cemīʿ-i derde devā
68. Rümūz-i ḥikmetin eyler beyān merātib ile
Cemīʿ-i ḥāl-i beşer ḫāh faḳr ü ḫāh ġınā
69. Marīż-i ʿārıża-i naḳṣdur nüfūs-i temām
Kimine fāʾide perhīz ider kimine ġıdā
70. Şerīf ẕatlara evc-i imtiḥānından
Vesīle-i şeref-i ḳurb olur nüzūl-i belâ
71. Ḫasīs nefslere genc-i iltifātından
Mezīd-i ʿillet-i idbār olur vüfūr-i ʿaṭā
72. Delīl-i ẕillet-i ʿiṣyandur taʿarruż-i ḥāl
Ṭarīḳ-i ḥüsn-i rıżāsı cemīʿ-i ḥāle rıżā
73. Zihī kerem ki naẓar ḳılmayub ʿadāvetine
Müyesser eylemiş İblīsʾe iʿtibār-i beḳā
74. Zihī Kerīm ki ifrāṭ-i lûṭf ü iḥsānı
Mesīḥʾi eyledi miḥrāb-i secde-i tersā
75. Faḳīr-i der-gehine lezzet-i rıżāsı ile
Taʿallûḳāt-i ṭarīḳ-i fenādan istiġnā
76. Esīr-i miḥnet-i ʿışḳına ẕevḳ u şevḳiyle
Ḫilâf-i ḳāʿide meyl-i ṭabīb ü ẕikr-i şifā
77. Zihī ḥaḳīḳat-i ẕātuñda lâf ʿaḳl ü cünūn
Ḳapuñ maḳām-i müsāvāt-i pād-şāh ü gedā
78. Naʿīm-i lem-yezelī anda kim saña vāṣıl
Muʿaẕẕeb-i ebedī ol ki senden ola cüdā
79. Ṭavāf-i Kaʿbe-i vaṣluñ taḥassüriyle müdām
Sürūd-i seyle ṣafīr ü ḫurūş-i raʿde ṣadā
80. Müheyminā Ṣamedā bende-i siyeh-rūyem
Ṣaḥīfe-i ʿamelüm maʿṣiyet ḫaṭiyle ḳara
81. Teraḥḥum it ki meni ḳāmet-i şikeste ile
Benefşe-i çemen-i derd ḳıldı bār-i ʿanā

[71] nefslere: nefsleri T/olur: ider T.
[81] bār-i: bād-i H, L.

82. Nihāl-i gül-şen-i derdem ki şu yirine virür
Maña hemīşe ciğer ḳanı bāğ-bān-i ḳażā
83. Dirīğ u derd ki encāma yetdi ʿömr henüz
Ḫarāb-i bāde-i zerḳam esīr-i dām-i riyā
84. ʿAẕāb-i Rūz-i Cezā vehmi ile şām ü seḥer
Bir iżṭırāb u ʿaẕāb içreem men-i rüsvā
85. Kim ol ʿaẕābı meger iḳtiżā-yi ʿadl vire
ʿAẕāb-i Rūz-i Cezā münkirine Rūz-i Cezā
86. Egerçi ġuṣṣa dutar rūz ü şeb girībānum
Elümden eylemen ümmīd dāmenini rehā
87. Muḳīm-i ḥucre-i şevḳam feżā-yi ḳurbüñde
Hemīşe semʿ-i ümīdümde iştiyāḳ-i ṣadā
88. Ki ey faḳīr ḥarīm-i viṣāle b-ismi'llâh
Taʿallül itme ki demdür emānet ola edā
89. Seḥāb-i feyż emel gül-şenin ḳılub sīr-āb
Gül-i murāduñ açub ola müstecāb duʿā
90. Ümīd var ki āyīne-i żamīrümden
Hemīşe ṣayḳal-i iḥsānuñ ola jeng-zedā
91. Ümīd var ki lüṭfuñdan olmaya nevmīd
Dil-i Fużūli-i āşüfte-ḥāl ü bī-ser ü pā
92. Müyesser ola aña şāh-rāh-i ʿışḳuñda
Devām-i ḥüsn-i ḳabūl ü s̱ebāt-i resm-i vefā

murād açılup

Mefāʿilün / feʿilātün / mefāʿilün / faʿlün
Müctes

II

ḲAṢĪDE DER NAʿT-I ḤAŻRET-I FAḪR-I MEVCŪDĀT

1. Ne kim ṣaḥīfe-i tedbīre ʿaḳl ider masṭūr
Ṣağınmañ anı olur olmaz olmayan maḳdūr
2. Hevā-yi dār-i vefā umma her hevāyīden
Kim ol maḳāmdadur ser-bülend olan Manṣūr

[83] zerḳam: ẕevḳam AE₄, M₂, Ü₂/riyā: hevā AE₄, M₂, T, Ü₂, Ü₅, Ü₇.
[87] semʿ-i: şemʿ-i Li, N/ṣadā: ẓiyā Li, N, Ü₂, Ü₈.
[89] Gül-i murāduñ açub: Gül-i murād açılub B, H, L, Li, M₂, M₃, N, T, Ü₅, Ü₇, Ü₈.
[1] maḳdūr: maʿẕūr Ī, M₃.
[2] Hevā-yi dār-i vefā: Hevā-yi dām-i vefā T Hevā-yi dām-i belâ Ü₇.

3. Ḥarīf-i erre-i ġam ṣanma her ḳuru ağacı
Ki yazılur Zekeriyyā adına ol menşūr
4. Dil-i pür āteş-i ʿāşıḳdur āh-i serd ile ḫōş
Olur bürūdete māʾil ṭabāyiʿ-i maḥrūr
5. Füsürde zāhid eger ʿāşıḳ-i ciğer-sūza
Refāḳat itse yüz ıl ẓulmetine düşmez nūr
6. Ṣağınma bir arada iḫtilāṭ ḳılmaḳ ilen
Dutar mizāc-i ḳaranfül ṭabīʿat-i kāfūr
7. Ḫoşem ki ʿışḳ ile rüsvā-yi ḫaṣ u ʿāmem men
Felek bu şīve ile eylemiş meni meşhūr
8. Müdām naḳd-i hevā ḫāṭırumdadur meknūn
Hemīşe fikr-i maḥabbet dilümdedür meẕkūr
9. Niçün ki ḫān-i maḥabbet meveddet-i şāhī
Ki ḫalḳadur sebeb-i feyż-i Kirdigār-i ġafūr
10. Meh-i sipihr-i nübüvvet Muḥammed-i Ḳureşī
Çerāğ-i şām-i ebed āf-tāb-i ṣubḥ-i nüşūr
11. Şeh-en-şehī ki Süleymān-i mülk-i maʿni olub
Muṭīʿ oldı aña ins ü cinn ü vaḥş ü ṭuyūr
12. Cihānı açmaḳ içün ṭapşurıldı ḥażretine
Kelīd-i maḫzen-i maḥrūsa-i vuḳūf ü şuʿūr
13. Yetürdi silsile tār-i ḥisāb-i hicretine
Üzülmesün diyuben rişte-i sinīn ü şuhūr
14. Şikest nuḳre-i ḫaliṣ-ʿiyāruma ḳoydı
ʿİyār-i nuḳre-i ẕātında iḥtimāl-i küsūr
15. Ruḥ u ḳadidür olan ḫalvet-i cinān içre
Çerāğ-i meclis-i ġılmān ü şemʿ-i maḥfil-i ḥūr
16. Ne şek ki aḫdı bevādīde barmağından şu
Bu şerḥadur mutażammın ḫuṭūṭ-i mevc-i buḥūr
17. Muḫālif emrinedür bāde kim ayağa düşer
Naḳīżdür aña kim gūş-māl alur ṭanbūr

[8] meknūn: meknūz C/fikr-i: ẕikr-i İ, M_3, T, $Ü_7$.
[9] Niçün ki ḫān-i: Nicük hevā ne C.
[10] Ḳureşī: ʿArabī C, İ, M_3.
[14] küsūr: ḳuṣūr T.
[16] Yazmalardaki "bu vādīde" söyleyişinin "bevādīde" şekliyle daha uygun olacağı düşünülmüştür.

18. Eyā Şehī ki gürūh-i peyem-ber-i mürsel
Behişte başmaz ayaḫ senden almadın destūr
19. Egerçi ḫāmeye el urmaduñ elüñde idi
Ḫaṭ-i beṭālet-i İncīl ü nesḫ-i ḥarf-i Zebūr
20. Ne söz ki anda senüñ yoḫ rıżā-yi ḫuddāmuñ
Ḳalur serāy-i ṭabī'atda tā ebed maḥṣūr
21. Bıraḫ ḥicāb niḳābın güzel cemālüñden
Ki tā göre seni ortada görmeyen nice kūr
22. Bu mesned içre nice mest-i ḫāb-i nāz olasañ
İrişdi ṣubḥ gel aç imdi nerkis-i maḫmūr
23. Fesād ehli cihāna bıraḫdılar feterāt
Ḳıyāmet oldı ne yatmaḳ mecālidür uru dur
24. Zemāne muntaẓır-i iḳtidā-yi emrüñdür
Sözüñ ne ise yürüt buyruğuñ ne ise buyur

25. فتحت عين رجائى بسيفك القاهر
قد استجرت به من عدوك المقهور

26. بك الملاذ وانت المعاذ فى الدارين
على الصراط اذا حان للأنام عبور

27. رجوت اناك تقضى الامور فى يوم
بامر ربك قد ترجع اليك امور

28. لزمت ذيلك ارجو رضاك فى الدارين
كفى وثوق رجائى بلطفك الموفور

29. Şehā Fużūli-i dil-ḫasteem bi-ḥamdi'llâh
Reh-i şerī'atüñe tābi' emrüñe me'mūr

[18] almadın: olmadın T.

[25] Ümidimin gözünü kahir kılıcınla açtım. Senin kahredilmiş düşmanından o kılıcın himayesine sığındım.

[26] Sen hem dünya hem ahiret için bir sığınaksın. İnsanlar, sıratı geçmek vakti geldiği zaman sana sığınırlar.

[27] Bir çok meseleyi bir günde halledeceğini ümit ederim. Rabbinin emriyle, bazı işlerin yapılması senden beklenir.

[28] Dünya ve ahirette rızanı dileyerek eteğine yapıştım. Büyük lûtfuna olan ümidimin sağlamlığı bana yeter.

30. Olubdurur sözümüñ naẓm ü nes̱ri naʿtüñde
Hemîşe gevher-i manẓûm ü lü'lü'-i mens̱ûr

31. Feṣāḥat ehli arasında iʿtibārum var
Ne iʿtibār ger oldıyse hey'etüm maḥḳūr

32. Özüm ḥaḳīr be-ġāyet sözüm müfīd velī
Nicük ki ḥükm-mis̱ālinde saṭrü beyne suṭūr

33. Ümīd var ki dutduḳça mülk rāh-i niẓām
Ümīd var ki tapduḳça ʿahd-i ʿömr mürūr

34. Mürūr-i ʿömri s̱enā-yı Resūl ile geçürem
Ölende idem anı ermaġān-i ehl-i ḳubūr

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün
Remel

III

KAṢĪDE DER NAʿT-Ī ḤAŻRET-Ī NEBEVĪ

1. Ṣaçma ey göz eşkden göñlümdeki odlare ṣu
Kim bu deñlü dutuşan odlare ḳılmaz çāre ṣu

2. Āb-gūndur günbed-i devvār rengi bilmezem
Ya muḥīṭ olmuş gözümden günbed-i devvāre ṣu

3. Żevḳ-i tīġuñdan ʿaceb yoḫ olsa göñlüm çāk çāk
Kim mürūr ilen bıraġur raḫneler dīvāre ṣu

4. Vehm ilen söyler dil-i mecrūḥ peykānuñ sözin
İḥtiyāṭ ilen içer her kimde olsa yāre ṣu

5. Ṣuya virsün bāġ-ban gül-zārı zaḥmet çekmesün
Bir gül açılmaz yüzüñ tek virse miñ gül-zāre ṣū

6. Oḫşadabilmez ġubārını muḥarrir ḫaṭṭuña
Ḫāme tek baḫmaḳdan inse gözlerine ḳare ṣu

7. ʿĀrıżuñ yādiyle nem-nāk olsa müjgānum n'ola
Żāyiʿ olmaz gül temennāsiyle virmek ḫāre ṣu

8. Ġam güni itme dil-i bīmārdan tīġuñ dirīġ
Ḫayrdur virmek ḳarañu gicede bīmāre ṣu

9. İste peykānın göñül hecrinde şevḳum sākin it
Şusuzam bir kez bu ṣaḥrāda menüm'çün are ṣu

mülk-i rūḥ

yara

[2] rengi: rengin L, $Ü_2$.
[4] olsa: vardur $Ü_5$.
[9] kez:dem L.

10. Men lebüñ müştāḳıyam zühhād kevs̱er ṭālibi
Nitekim meste mey içmek ḫoş gelür huş-yāre şu
11. Ravża-i küyına her dem durmayub eyler güẕār
ʿĀşıḳ olmuş ġālibā ol serv-i ḫoş-reftāre şu
12. Şu yolın ol kūydan toprağ olub dutsam gerek
Çun raḳībümdür daḫi ol kūya ḳoymañ vare şu
13. Dest-büsı ārzūsiyle ger ölsem dōstlar
Küze eyleñ toprağum şunuñ-anuñla yāre şu
14. Serv ser-keşlük ḳılur ḳumrī niyāzından meger
Dāmenin duta ayağına düşe yalvare şu
15. İçmek ister bülbülüñ ḳanın meger bir reng ile
Gül budağınuñ mizācına gire ḳurtare şu
16. Ṭīnet-i pākini rūşen ḳılmış ehl-i ʿāleme
İḳtīdā ḳılmış ṭarīḳ-i Aḥmed-i Muḫtār'e şu
17. Seyyid-i nevʿ-i beşer deryā-yi dürr-i ıṣṭıfā
Kim sepübdür muʿcizātı āteş-i eşrāre şu
18. Ḳılmağ içün tāze gül-zār-i nübüvvet revnaḳın
Muʿcizinden eylemiş iẓhār seng-i ḫāre şu
19. Muʿcizi bir baḥr-i bī-pāyān imiş ʿālemde kim
Yetmiş andan miñ miñ āteş-ḫāne-i küffāre şu
20. Ḥayret ilen barmağın dişler kim itse istimāʿ
Barmağından virdüği şiddet güni Enṣār'e şu
21. Dōstı ger zehr-i mār içse olur Āb-i Ḥayāt
Ḫaşmı şu içse döner elbette zehr-i māre şu
22. Eylemiş her ḳaṭreden miñ baḥr-i raḥmet mevc-ḫīz
El şunub urġaç vużū' içün gül-i ruḫsāre şu
23. Ḫāk-i pāyine yetem dir ʿömrlerdür muttaṣıl
Başını daşdan daşa urub gezer āvāre şu
24. Ẕerre ẕerre ḫāk-i der-gāhına ister şala nūr
Dönmez ol der-gāhdan ger olsa pāre pāre şu
25. Ẕikr-i naʿtüñ virdini derman bilür ehl-i ḫaṭā
Eyle kim defʿ-i ḫumār içün içer mey-ḫāre şu

[10] nitekim: nişe kim B, Li.
[13] ārzūsiyle ölürsem: ārzūsından ger ölsem L, Li, T, $Ü_2$, $Ü_5$ ārzūsında ger ölsem B, H.
[14] ḳılur: ider L, $Ü_2$.
[22] urġaç: alġaç $Ü_2$.
[25] virdini: vird ider B,C,H,L,$Ü_2$ derdine T.

26. Yā Ḥabība'llah yā Ḫayre'l-beşer müştāḳuñam
Eyle kim leb-teşneler yanub diler hemvāre şu
27. Senseñ ol baḥr-i kerāmet kim Şeb-i Mi'rāc'da
Şeb-nem-i feyżüñ yetürmüş ṣābit ü seyyāre şu
28. Çeşme-i ḫur-şīdden her dem zülâl-i feyż iner
Ḥācet olsa merḳadüñ tecdīd iden mi'māre şu
29. Bīm-i dūzaḫ nār-i ġam ṣalmış dil-i sūzānuma
Var ümīdüm ebr-i iḥsānuñ sepe ol nāre şu
30. Yümn-i na'tüñden güher olmuş Fużūlī sözleri
Ebr-i nīsandan dönen tek lü'lü'-i şeh-vāre şu
31. Ḫāb-i ġafletden olan bīdār olanda Rūz-i Ḥaşr
Eşk-i ḥasretden tökende dīde-i bīdāre şu
32. Umduġum oldur ki Rūz-i Ḥaşr maḥrūm olmayam
Çeşme-i vaṣluñ vire men teşne-i dīdāre şu

IV

ḲAṢĪDE DER MEDḤ-İ ḤAŻRET-İ FAḪR-İ KĀ'İNĀT

1. Çeker bī-raḥmler yanında her sā'at zeban ḫancer
Günāhum ṣābit eyler ölmeğüm ḫāṭır-nişan ḫancer
2. Zülâl-i vaṣlına leb-teşneem bir Türk-i bed-ḫūyuñ
Kim andan ḳaṭre-i āb istesem dartar revan ḫancer
3. Virür pervāne öz cānın saña çun iḫtiyār ile
Ne ḥācet şu'leden ey şem' çekmek her zeman ḫancer
4. Ḥaẕer ḳıl gezme çoḫ pervāsuz ey bülbül ki ḳatlüñ'çün
Tikenden dāmeni altında ḳılmış gül nihan ḫancer
5. Müjeñ ḳanum tökübь ġamzeñ alur cānum 'aceb ṣanma
İşidür tökse ḳan oḫ 'ādetidür alsa can ḫancer
6. Ḳaşuñla gözlerüñdür her ṭaraf yatur nizā' üzre
Çeküb dür birbirine iki ser-ḫoş Türkman ḫancer

[28] iner: aḳar T/ tecdīd: ta'mīr Ü$_2$.
[31] Bu beyit B,C,L,T yazmalarından alınmıştır.
[32] Rūz-i Ḥaşr maḥrūm olmayam: maḥrūm olmayam dīdārdan C, L, M$_3$, Ü$_2$/ men: bu C, L, T, Ü$_5$.
[6] gözlerüñdür: gözlerüñden T.

7. Ḫayāl-i ġamzeñ ile bes ki rāḥat gitdi cismümden
Ṣanarsan pehlû-yi cānumdadur her üstüḫan ḫancer

8. İletsem ḫancerüñ şevḳini ḳabre her bahār olġaç
Olur sebze yirine ḫāk-i ḳabrümden ʿiyan ḫancer

9. Ḳocar zerrin kemerle bilüñi veh bu ne ṭāliʿdür
Ki altun ḳuvvetiyle beyle olmuş kām-ran ḫancer

10. Ḫayāli gözdedür kirpüklerüñ depretme ey merdüm
Edeb şarṭı değül mihmāna çekmek mīz-bān ḫancer

11. Göz açub bū-sitāna ḫaṭṭ-i sebzüñsüz naẓar ḳılsam
Görinür gözlerüme sebze-i, her bū-sitan ḫancer

12. Dehānuñ yoḫ dimişler söyle bu güftār ḫandandur
Bilüñ peydā değüldi ḫanda dutmuşdur mekan ḫancer

13. Muḥāl-i ʿaḳldur kim ola müjgānuñ kimi ḫūnī
Eger üstād elinden şu yirine içse ḳan ḫancer

14. Ruḫ-i zerdüm ṣaluḫdur ḫançerüñ gözgüsine ʿaksin
Veyā sīmīn bilekde dutduğuñdur zer-nişan ḫancer

15. Zebān-i tīz ile ortaya girmiş muttaṣıl gūyā
Olam dir mādīḥ-i Peyġam-ber-i Āḫir-zeman ḫancer

16. Şeh-en-şāhī ki tīğ-i āb-dārı ẓāhir olduḳda
Elinden ṣaldı Ḫusrev nīze vü Nūşīrevan ḫancer

17. Yemen'den baş çekende mehçe-i rāyāt-i iḳbāli
Bıraḫdı tīre ṭopraġa şeh-i Hindū-sitān ḫancer

18. Ṣaf-ārā-yi meṣāff-i Bedr'dür iẓhār-i muʿcizde
Şikāf-i perniyān-i Bedr içün ḳılmış nişan ḫancer

19. ʿAdū-yi cāhınuñ ḳaṭʿ-i ḥayātiyçün çeker her ay
Gılâf-i lâciverdīden hilâl-i ās-man ḫancer

20. Seḫer-feyżī ki dün tek tīre ḳılmazdı dil-i ṣāfın
Güneş tek ḳaṣdına çekseydi miñ nā-mihr-ban ḫancer

21. Saḫī-ṭabʿī ki ruḫsārı siper tek çin bıraḫmazdı
Eger ḳaṣdına çekseydi ḳamu ehl-i cihan ḫancer

[7] cānumdadur: çākümdedür İ, M_3, $Ü_2$, $Ü_7$.
[8] bahār olġaç: nehār olsa T.
[9] kemerle: kemerli M_3.
[11] sebzüñsüz: sebzüñ bir $Ü_2$.
[12] Bilüñ peydā değüldi: Miyānuñ yoḫdurur bes L.
[14] bilekde: elüñde T.
[17] Yemen'den: Yemen'de İ, M_3, T, $Ü_7$.
[18] nişan: nihan L, $Ü_7$.
[21] cihan: zeman B, H T, $Ü_7$.

22. Olurdı dīde-i bed-bīne iẓhār-i nübüvvetde
Anuñ göñderdüği her nāme-i muʿciz-beyan ḫancer

23. Ġazālarda duʿā-yi cevşenine çāre ḳılmazdı
Özin her nice ḳılsa tecribe tīr imtiḥan ḫancer

24. Eyā Şāhī ki dā'im ḫancer-i şerʿüñ niẓāmiyçün
Çeküibdür miñ şeh-en-şeh tīğ ü miñ ṣāḥib-ḳıran ḫancer

25. Eger nāmūs-i şerʿüñ olmasaydı ḫalḳa müstevlī
Ne bir pūr-dil çekerdi tīğ ü ne bir pehlevan ḫancer

26. Naḳīż-i ḥükminüñ ḳaṭʿ-i fesādiyçün eliflerden
Kelâmu'llah bī-ḥadd tīğ çekmiş bī-keran ḫancer

27. Münāfiḳ idebilmez şerʿine medḫal ki çevreñde
Melâ'ik perr ü bālin görse eylerdi güman ḫancer

28. Bi-ḥamdi'llâh ki ḥālâ dīde-i bed-ḫāha naʿtüñden
Fużūlī naẓmınuñ her saṭrıdur bir can-sitan ḫancer

29. Zebān-i ḫāmesi iṡbāt-i iʿcāzuñda küffāre
Gehī dil-dūz nāvek gösterür geh ḫun-feşan ḫancer

30. Şefīʿü'l-müẕnibīnā maḥşer eyyāmı ki dūzaḫdan
Çeker her şuʿle mücrim ḳaṣdına bir bī-eman ḫancer

31. Budur ümmīd kim maḥfūẓ olam ḥıṣn-i penāhuñda
Ġılâf içre nitekim ṣaḫlanur görmez ziyan ḫancer

5

V
DER MEDḤ-İ ḤAŻRET-İ FAḪR-İ KÂ'İNĀT

1. Āb levḥi üzre çekmiş mevceden mısṭer ṣabā
Sebzeden naḳl itmeğe vaṣf-i ḫaṭ-i dil-ber ṣabā

2. Almağ içün ḳıymetiyle sebzeden şeb-nem dürin
Yāseminden sīm tökmüş yā semenden zer ṣabā

3. Ağzuñ esrārın diler fāş ide açub ġonceni
Gör ne reng ile ḳılur iẓhār-i her mużmer ṣabā

[26] ḥükminüñ: ḥikmetüñ İ, M_3, T.
[27] şerʿine: şerʿüñe İ,T.
[29] dil-dūz: ḫun-rīz C, H, L.
[30] şuʿle: lâḥẓa C, H, L, T.
[31] nitekim: nice kim T.

4. Encümenler seyr idüb nesrin beyāżın gezdürür
Ḥüsn-i ḫulḳuñda dürüst itmek diler maḫżer ṣabā
5. İnfi'āl itmiş meger sür'atde raḫşuñdan senüñ
Kim gezer maḫfī görinmez kimseye micher ṣabā
6. Aḫtarub bulmaḳ diler vaṣf-i ruḫuñ kim muttaṣıl
Nusḫa-i-gül-berg evrāḳın ḳılur ezber ṣabā
7. Āb-gun tīğuñca olmaz munca kim dā'im virür
Tīğ-i āb-i cūy-bāre mevcden cevher ṣabā
8. Ayağun ṭoprağını yirden alur ta'ẓīm ile
Ġalibā düzmek diler başına bir efser ṣabā
9. İşidübdür ġālibā ḳaddüñle şem'üñ baḥşini
Her ḳaçan gördiyse eyler şem'e ḳaṣd-i ser ṣabā
10. Āsitānuñda muḳīm olmağa bulsaydı ḳabūl
Ḥaḳ bilür olmazdı ser-gerdān-i baḥr ü ber ṣabā
11. Ās-māne ḳadr ile çıḫsa ne ḥāṣıl çun değül
Aña ḳābil kim ola tapuñda ḫāk-i der ṣabā
12 Āteş-i bī-dāde köymüşdür olubdur dād-ḫāh
Gördüği yirde ṣaçar başına ḫākister ṣabā
13 Āb-i deryā üzre geh İlyās veş seyrān ider
Gāh eyler mesken İbrāhīm tek āzer ṣabā
14. Oddan āfet görmez ü ṣudan żarar gūyā ḳilur
Ḫanda olsa iḳtidā-yi şer'-i Peyġam-ber ṣabā
15. Aḥmed-i Mürsel ki ferman-ber Süleyman'dur aña
Eyle kim gördi Süleymān oldı ferman-ber ṣabā
16. Ol şeh-en-şeh kim rıżāsiyle gezer her ḫanda var
Ger şimāl ü ger cenūb ü ger debūr ü ger ṣabā
17. Ey gül-i bāğ-i rüsül bir tāze gül-şendür ḳapuñ
Kim dem-i Cibrīl'e ol gül-şende ṭa'n eyler ṣabā
18. İsteyüb bulmaz ḳapuñ feyż almağ içün muttaṣıl
Ḫansı gül-şen seyrine girse çıḫar mużṭar ṣabā
19. İletür ḫāk-i derüñi ẕerre ẕerre gül-şene
Ḳılmağ içün tūtiyā-yi dīde-i 'abher ṣabā
20. Āteş-i bī-dād ile 'ālem yanar ger ḳılmasa
'Adlini şāyi' gezüb her dem yedi kişver ṣabā

[7] tīğuñca: tīğuñ'çün B, C, H, L, T.
[11] tapuñda: ḳapuñda Ü$_7$.
[17] gül-şendür: bū-standur T.

21. Olduğiyçün zerre tek pinhan girür gül-şenlere
Bī-sebeb raḫt-i gül ü nesrīne ġāret-ger ṣabā
22. Öz günāhına şefāʿat isteyüb feryād idüb
Çizginür ḫāk-i mezāruñ üzre tā maḥşer ṣabā
23. İtmezem terk-i temennā-yi ṭavāfuñ çıḫsa cān
Ḫāk hem olsam ġubārumı saña ilter ṣabā
24. Açmış ümmīd-i reh-i vaṣluñ dil-i pür ḫūnumı
Eyle kim faṣl-i bahār açar gül-i aḥmer ṣabā
25. Ola naʿtüñde Fużūlī'nüñ kelâmı dil-pezīr
Eyle kim gülden bulur enfās-i can-perver ṣabā
26. Eyle inceldüm żaʿīf oldum ki ḫāk-i kūyuña
Ḳābilem ḫāşāk tek olsa maña reh-ber ṣabā
27. İltimāsum baḫtdan oldur ki ḥükmüñ ʿāleme
Ola cārī tā çemen mülkindedür ser-ver ṣabā

6

VI

Mücteṡ-i müsemmen-i maḫbūn-ı maḳṣūr

ḲAṢĪDE DER MEDḤ-İ ḤAŻRET-İ ŞĀH-İ VELÂYET

Mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilān

1. İrişdi vaḳt ki faṣl-i ḫazān-i nā-hemvār
Ḳıla şu tek ḥarekātın müzāḥim-i eşcār
2. Sipāh-i behmen ü dey lâle vü gül esbābın
Hücūm eyleyüben ġāret eyleye ne ki var
3. Çemen ẓarīflerin rence-ḫāṭır eylemeğe
Nesīmden ola ẓāhir sülûk-i nā-hemvār
4. Hevā muḫālefetinden tapılmaya muṭlaḳ
Mizāc-i nāmiyede iʿtidālden āṡār
5. Ṣabā leṭāfet ile gül-şen içre sāyir iken
Bula zemāne ṣabā tek taġayyür-i eṭvār
6. Açub taʿarruż elin zemherīr eşcāra
Ne berg ḳala bu ġāretde bū-sitanda ne bār

[21] zerre: düzd L.
[26] Eyle inceldüm żaʿīf oldum: İncelüb eyle ḫafīf oldum T.
[1] şu tek: şuyuñ T.
[3] ẓāhir: peydā T.
[6] eşcāra: gül-şende T.

7. Ḫoş ol ki duta bu mevsimde gūşe-i ʿuzlet
Tereddüd itmeye muṭlaḳ ḳarāra vire ḳarār
8. Ḥużūrilen gire bir-künce ibtidā-yi ḫazān
Sürür ilen çıḫa bir bāğa ibtidā-yi bahār
9. Arada-bilmeye bārān ü berf ü bād nedür
Yetürmeye eṡer-i devr ḫāṭırına ġubār
10. Aña refīḳ heman bir kitāb ola bir sāz
Aña nedīm hemin bir ḳadeḥ ola bir yār
11. Menem munuñ kimi eyyāmda serāsīme
Esīr-i dām-i belâ vü sitem ġarīb-i diyār
12. Ne seyr ḳılmağa pergār tek tenümde tüvān
Ne noḳta tek bir arada oturmağa yir var
13. Hezār ġam müteveccih maña bu-hem bir ġam
Ki yoḫdurur ġam-i dil ẓāhir itmeğe ġam-ḫār
14. Ne bir refīḳ ki hem-derd olam men-i miskīn
Ne bir ṭabīb ki derd-i dil eyleyem iẓhār
15. Ḫazān içinde ḳalan gül-budağıyam ki hevā
Maña şikest virüb ḳalmışam bürehne vü ḫār
16. Kimi ki dōst didüm çıḫdı düşmen-i cānum
Kimi ki yār didüm oldı ʿāḳıbet ağyār
17. Bu faḳr ilen ki menüm rāḥatumdurur müşkil
Bu ḥāl ilen ki menüm dirliğümdürür düşvār
18. Meger meded ḳıla ol pād-şāh-i kişver-i ʿilm
Ki ʿilmidür ḳamu eşyāya vāḳıf-i esrār
19. Şeh-i serīr-i Necef āf-tāb-i evc-i şeref
ʿAliyy-i ʿāli-i aʿlâ ḳasīm-i cennet ü nār
20. Ümīd var ki bir şemme-i ʿināyet ilen
Müceddeden vire lûṭfı teselli-i men-i zār
21. Riʿāyetümi rücūʿ ide pāk nuṭfesine
Yegāne Seyyid-i ʿarş-āsitān ü kūh-veḳār
22. Muḥammed-i Necefiyy ü yegāne-i ṡānī
Ki ṣūret-i Ḥaḳ'adur ẕāt-i pāki āyine-dār
23. Bülend-mertebeī kim ʿulûvv-i ḳadrinden
Ḥarīm-i der-gehine Cebreʾīl bulmaz bār

[8] sürürilen: sürüdilen H.
[12] yir var: zinhār C, H, L.
[18] pād-şāh: şehr-yār T.

24. Eyā bülend-naẓar māh-i āf-tāb-eṡer
Ki re'y-i pākūñ ilendür mürūr-i dehre medār
25. Ṣafā-yi meşrebüñe i'timād eyleyüben
Bir iki nükte beyān eyleyem men-i efgār
26. Teneffür eyleme kim bī-kesem men ü bī-kes
Özidür öz sözini 'arża eyleyen nā-çār
27. Şehā men ister idüm bir zevālsüz sāye
Kim anda olmaya muṭlaḳ mażarrat-i eşrār
28. Saña yetürdi meni hādi-i reh-i taḥḳīḳ
Didi budur ki dilersen yitürmegil zinhār
29. Bu gün ümīd ile bir 'ömrdür ki der-gehüñe
Bıraḫmışam ser-i iḫlâṣ ü ṣıdḳ leyl ü nehār
30. Ümīd var ki ümmīdüm olmaya ḫırmān
Ümīd var ki iḳbālüm olmaya idbār
31 Cemī'-i ehl-i cihāna bu nükte rūşendür
Ki müslim ehl-i sa'ādet olur şaḳī küffār
32. Temām-i zümre-i İslâm'a hem muḳarrerdür
Ki cümleden yeğ olur Āl-i Aḥmed-i Muḫtār
33. Bu hem muḥaḳḳaḳ olubdur cemī'-i sādāta
Ki sensen Aḥmed-i Muḫtār nesline ser-dār
34. Delīl-i vāżıḥ ilen vāżıḥ oldı kim sensen
Güzīn-i ehl-i cihan melce'-i ṣıġār ü kibār
35. Gerek ki sen olasan cümle-i cihāna penāh
Gerek ki sen olasan ehl-i faḳra istiẓhār
36. Eger ṭarīḳ-i mürüvvet saña hem olmasa resm
Ḥaḳīḳatüñde vefādan tapılmaya āṡār
37. 'Aceb yoḫ eylesem ikrāh ehl-i īmandan
Cemī'-i zümre-i İslâm'dan olub bī-zār
38. Necef'de bağlamayam Ḥaḳ ḫidmetine kemer
Gidüb Firenk diyārına bağlayam zünnār
39. Belâlaruñ çeküben dönmeyüb ṭarīḳuñdan
Dutub ṭarīḳ-i sülûk-i Muhācir ü Enṣār

[31] sa'ādet olur: sa'ādetdürür T.
[36] tapılmaya: bulınmaya H, İ, T, $Ü_2$.
[38] Necef'de bağlamayam Ḥaḳ ḫidmetine kemer: Necef'de bağlamazam il ḫidmetine kemer C Necef'de bağlamazam kimse ḫidmetine kemer T.

40. Meni ṭarīḳuña iḫlâṣ-i pāk ü ṣıdḳ-i dürüst
Çeküb dürür ki saña candan itmişem iḳrār
41. Eger günāh ise iḫlâṣum eyleyem tevbe
Ve ger ḫaṭā ise ṣıdḳum ḳılayum istiġfār
42. Eger ḳabūl ve ger nā-ḳabūl ḫidmetüñe
Özümi men ṣanuram bir kemīne ḫidmet-kār
43. Eger ṭarīḳa-i ḫidmetde ḳılmışam taḳṣīr
Ve ger ḳapuñda ṭapub behre itmişem inkār
44. Maña ḥarām ola rāḥat ki tapmışam senden
Ve ger ne ḫaşma müvekkel Müheymin-i Cebbār
45. Şehā Fużūli-i üftāde ḫāk-i rāhuñdur
Hemīşe naḳd-i ḥayātı senüñ yoluñda niṣār
46. Dime ki mülke heves ide yoḫsa māle ṭama'
Ne mülk ü māle baḳar dīde-i ulû'l-ebṣār
47. Esīr-i dām-i belâdur ve ger ne zīver içün
Teveccüh itse değül aña dār-i dünyā dar
48. Müdām tā felek-i tīz-gerd dā'irdür
Hemīşe tā ki ṭapa emr-i 'ālem istimrār
49. Seni ki cümle-i 'ālemde ferd-i kāmilsen
Penāh-i emn ü emānında ṣaḫlasun Settār

VII

ḲAṢĪDE DER MEDḤ-İ ḤAŻRET-İ ŞĀH-I VELÂYET

1. Gonce bağrı dehr bī-dādiyle evvel ḳan olur
Ṣoñra yüz lûṭf ile göñli açılur ḫandān olur
2. Ḳaṭre-i bāran ki bir müddet ṣadef ḥabsin çeker
Yoğ iken kadri ṭapar ḳıymet dür-i ġalṭān olur
3. Dāne toprağ içre şiddet çekdüğiyçün nice gün
Baş çeküb ḫırmenlenür ārāyiş-i bu-stān olur

[43] ṭapub: bulub T.
[45] üftāde: dil-ḫaste C, H, İ, L.
[48] ṭapa: bulur T tapar $Ü_2$.
[2] çeker: çeküb L, $Ü_2$ /tapar: tapub B, M_2, M_3, $Ü_2$.
[3] Baş çeküb ḫırmenlenür: Baş çeker ḫırmenlere M_2 Baş çeker ḫürmetlenür H.

4. Kahrdan ikrāh idenler lûtfa olmaz müstaḥaḳ
Müsta'idd-i derd olanlar ḳābil-i dermān olur
5. Miḥnete ṣabr eyleyen rāḥat tapar çun Yūsuf'a
Salṭanat taḫtınuñ evvel pāyesi zindān olur
6. Ger rıżā olsa ḳażāya müşkil olmaz hîç ḥāl
'Ārife ṣabr ile her müşkil ki var āsān olur
7. Fi'ldür aṣl-i rıżā-yi Ḥaḳ ne kim aṣl ü neseb
Ḫāk-i fermān-ber beşer 'āṣī melek şeyṭān olur
8. Sāyir-i maḫlûḳdan bir kimse olsa pāk-dil
Ehl-i Beyt'üñ fırḳasından ṣayılur Selmān olur
9. Ḫāh seyyid ḫāh 'āmī kām bulmaz bī-edeb
Fi'li müstaḥsen olan müstevcib-i iḥsān olur
10. Yüz meşaḳḳat çekse kām-i dil tapar encām-i kār
Her kimüñ 'ālemde mevlâsı Şeh-i Merdān olur
11. Tābi'-i fermān ider ḥükmine cümle 'ālemi
Murtażā ḥükmine her kim tābi'-i fermān olur
12. Tīre olmaz rāst-rev ger çekse bend-i āhenīn
Rāst-rev tīr-i ḫadengüñ zīveri peykān olur
13. Ol Şeh-en-şeh kim eger bir mūra ḳılsa iltifāt
Mūr ḥükm eyler Süleymān üstine sulṭān olur
14. Ol imām-i dīn ü dünyā kim anuñ düşmenlüği
Müşriküñ dīnine vü dünyāsına noḳṣān olur
15. Daş olur arslan eger ḳahr ile ḳılsa bir naẓar
Ḥükm ḳılsa düşmeni ḳaṣdına daş arslan olur
16. Ẕerreī mihr-i ruḫından tapsa pertev ās-mān
Ās-mān üzre temām encüm meh-i tābān olur
17. Feyż-i lûṭfīylen eger insāna ḳılsa terbiyet
Ḳadr ile insan melek-nisbet 'aẓīmü'ş-şān olur
18. V'er melek hem tapsa 'ayn-i iltifātından naẓar
'Aḳl-i kāmil kesb idüb elbette bir insān olur
19. Lûṭf u ḳahrından tapar muḳbil 'aṭā müdbir cezā
Ḳaṭ' u faṣl-i ḥaşr içün ol lâḥẓa kim dīvān olur

[9] kām bulmaz: kāma yetmez L, T/ iḥsān: ġufrān L,T.
[10] tapar: yeter L.
[18] idüb: ider B, M_3.

20. Kevser-i cennet anuñ ḥükmindedür bu vech ile
Munca neslinden hemin Ādem aña mihmān olur
21. Nūḥ ṣanduğına keştī tek aparmışdur penāh
İḥtiyāṭ eyler ki nā-geh bir dahi Ṭūfān olur
22. Gerçi İsmā'īl'e ḳurban gökden inmiş ḳadr içün
Ḥaḳ bilür ḳadr içün İsmā'il aña ḳurbān olur
23. Mu'cizi bir gül-şen-i pākīzedür kim istese
'Andelīb ol gül-şene Dāvūd-i ḫoş-elḥān olur
24. Her kim iḫlâṣ ile ḫāk-i merḳadinden zerreī
Alsa anuñıla ṭabābet eylese Loḳmān olur
25. Dōstı ger ma'ṣiyet ḳılsa olur ġufran-pezīr
Düşmeni miñ ṭā'at itse mūcib-i 'iṣyān olur
26. Sāye-i lûṭf ü kerem ger ṣalsa ḫāk-i tīreye
Cirm-i ḫāk-i tīre reşk-i ravża-i Riḍvān olur
27. 'Aḳl kim ġavvāṣ-i deryā-yi kemāl-i 'ilmdür
Cevher-i ẕātın taṣavvur eylese ḥayrān olur
28. Fehm kim seyyāḥ-i iḳlīm-i diyār-i derkdür
Vādi-i idrākini seyr itse ser-gerdān olur
29. Devri anuñ āl ü aṣḥābından almaz rūzgār
Devr anuñdur devr ilen her nice kim devrān olur
30. Ḳaṣr-i vaṣfınuñ bināsın ḳılsa mi'mār-i ḫıred
'İzz ü cāh ü devlet ü iḳbāl çār erkān olur
31 Ol sipihr-i devlet ü iḳbālden yüz dönderür
Devlet ü iḳbāl her kimden ki rū-gerdān olur
32. Var ümīdüm feyż-i lûṭfından Fużūlī kim müdām
Tā dilümde ḳuvvet-i nuṭḳ ü tenümde cān olur
33. Dem uram evṣāf-i evlâd-i 'Alī'den kim müdām
Mādiḥ-i Āl-i 'Alī müstevcib-i ġufrān olur

[20] Munca: Cümle H, L.
[22] inmiş: indi Ī, M_2, T.
[24] merḳadinden: der-gehinden T.
[30] çār: dört Ī, NHO.
[33] kim müdām: nitekim C, H, L, NHO.

8

VIII

recez-i müsemmen-i sālim

ḲAṢĪDE DER MEDḤ-İ ḤAẒRET-İ ŞĀH-İ VELÂYET VE SİTĀYİŞ-İ E'İMME-İ İSNĀ'AŞER

müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

(musammat)

1. الحمد لله الذی خلق السموات العلی
   K'andan tapar ḫāk-i zemin feyż-i bahār-i dil-küşā
2. Bürhān-i Ḥaḳ'dur ey göñül her nesteren nisbetlü gül
   Ṣāni' olan mümkin değül maṣnū'dan olmaḳ cüdā
3. Tā ḫatm-i aḥvāl-i derūn 'arż itdi 'aḳl-i ẕū-fünūn
   Ma'būda oldı reh-nümun tapdı ṭarīḳ-i ihtidā
4. S̲ābit Ḥaḳ'ı gül-nār ider ḫalḳı ki yoḫdan var ider
   Bir kāndan iẓhār ider miñ ṭurfa lâ'l-i ḫoş-nümā
5. Cem'-i perīşān kim iter reh-berleri sünbül yeter
   Kim tīre toprağdan biter eyler göñüller mübtelâ
6. Ḥaḳ maẓharıdur her çiçek ger dutsañ ey naḳḳāş şek
   Bir nārven şeklini çek virgil aña neşv ü nemā
7. Ḫaṭ virdi reyḥan kim yaḳin bir Tañrı var ey ehl-i dīn
   عوذوا برب العالمین [استعیذوا مما نهی
8. Dutmuş Ḥaḳ'a nerkis yüzin açmış ḥaḳīḳat-bin gözin
   Ḳılmış naẓar görmüş özin sırr-i Ḥaḳ ile āşnā
9. Bu-standa gör nilüferi dutmuş ṭarīḳ-i ber-teri
   Ezhāruñ olmuş reh-beri gör anda esrār-i Ḫudā
10. Rāh-i ṭalebdür bī-'āded ma'būda ey ehl-i ḫıred
    Ger isteseñ ḳurb-i Ṣamed ṣad-berg olur reh-ber saña
11. Zinhār maḥv ol ḥikmete baḫğıl kemāl-i ḳudrete
    Nilūfer-i ḫoş-ṣūrete gör kim virür āb ü hevā
12. Ger olmasañ medhūş tek baḫsañ bir ehl-i hūş tek
    Ḥaḳḳā ki berzengūş tek tesbīḥ-ḫandur her giyā

[1] Yüksek gökleri yaratan Tanrı'ya hamd olsun.
[2] nisbetlü: sünbül ve C.
[7] Âlemlerin Rabbi'ne sığının, yasak kıldığı şeylerden sakının.
[9] Bu beyit B, C ve T de şöyledir:
Ẕātı münezzeh pertevi ḳaddāḥı itmiş Ḥaḳ evi
Hem ṣūri vü hem ma'nevī gör anda esrār-i Ḫudā

13. Şāh oldı minber yek-sere çıḫdı şikūfe minbere
Ṣalvāt ider Peyġām-ber'e ṣallû'alâ ḫayrü'l-verā
14. Ṣaḥn-i çemende erġavan her bergini itmiş zebān
Tekrār eyler her zeman medḥ-i 'Aliyyü'l-Murtażā
15. Żāyi' geçürmez yāsemin 'ömr-i lâṭīf ü nāzenīn
İḫlâṣ ile eyler özin ḫāk-i reh-i Ḫayrü'n-nisā
16. Ṭurfa reyāḥin ser-be-ser kesb itdi 'ıṭr-i müşg-ter
Ḫulḳ-i Ḥasen'den bir eser gül-zāre göstergeç ṣabā
17. Ẓāhir ḳılur ḫūnin kefen lâle ḳılur yüz pāre ten
Dutar dönüb ṭarf-i çemen Şāh-i Şehīd içün 'azā
18. 'Ābid-ṣıfat çekmekde ġam olmuş benefşe ḳaddi ḫam
Gūyā ḳılur ol pāk hem Zeyne'l-'İbād'a iḳtidā
19. Ġam def'i içün her ṭaraf gül-şende çekmiş sebze ṣaf
Bāḳır ṣenāsında şeġaf bulmuş ḳılur vird-i ṣenā
20. Feyż-i Ḥaḳ itmiş ārzū çıḫmış şeḳāyıḳ sürḫ-rū
Ḳılmış bi-emr-i Ḥaḳ ġulû Ṣādıḳ'ı ḳılmış pīş-vā
21. Ḳahr ile çerḫ-i lâciverd ger yasemīni ḳılsa zerd
Ne ġam çu görgeç ehl-i derd eyler aña Kāẓım devā
22. Keşf itmeğe esrār-i Ḥaḳ açmış semen sīmin varaḳ
Virmiş aña gūyā sabaḳ 'ilm içre şāh-i din Rıżā
23. Lû'bet-ṣıfat gör zanbaḳı gül-zāre virmiş revnaḳı
Olmuş hevā-ḫāh-i Taḳī kesb eylemiş andan ṣafā
24. Meddāḥ tek süsen dili olmuş medāyiḥ nāḳılı
Medḥinüñ olmuş ḳā'ili Sulṭan Naḳıyy-i baḥr-'aṭā
25. Nesrīnüñ açuḫ defteri olmuş ḥaḳāyiḳ maẓheri
Andan ṣıfāt-i 'Askerī fehm itmiş erbāb-i ẕekā
26. Vaḳt oldı ġonce açıla gül ḫurdesin ẓāhir ḳıla
Mehdī ẓuhūrını bile fāş ide sırrını ḳażā
27. Her yirde tā nev-rūz ola gül bū-sitān-efrūz ola
Nev-rūz tek fīrūz ola eyyām-i Şāh-i Evliyā
28. Ya'nī gül-i gül-zār-i can Ḥayder imam-i mü'minān
Ol kim añadur bī-güman miskin Fużūlī bir gedā

[13] Bu beyit C, İ, T den alınmıştır.
[15] Ḫayrü'n-nisā: Āl-i 'Abā C.
[20] ḳılmış: bilmiş $Ü_2$.
[22] şāh-i din: sulṭān-i B, C, İ, T, $Ü_2$.

9

IX

remel-i müsemmen-i mahzūf

ĶAṢĪDE DER SİTĀYİŞ-İ SULṬĀN SÜLEYMĀN 'ALEYHİ'R-RAḤME VE'L-ĠUFRĀN

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Çıḫdı yaşıl perdeden 'arż eyledi ruḫsār gül
   Sildi mir'āt-i żamīr-i pākden jengār gül
2. Cām dut sāḳī-ki gül-bünler gül iẓhār itdiler
   Sen daḫi bir gül-bün-i ra'nāsen it iẓhār gül
3. Geldi ol dem kim ola iẓhār-i ḥikmet ḳılmağa
   İnşirāḥ-i ṣadr ile ṣadr-i ṣaf-i ezhār gül
4. Yetdi ol mevsim ki açmağa göñüller mülkini
   Ola gül-şende reyāḥin ḫayline ser-dār gül
5. Ādem iseñ bāğ seyrin eyle bu mevsimde kim
   Bāğı reng ü būy ile ḳıldı behişt-āsār gül
6. Çār-sū-yi bāğ seyrānı bu gün merġūbdur
   Kim şikūfe anda ṣarrāf oldı vü 'aṭṭār gül
7. Çıḫmış iken bezm-i gül-şenden yine 'avdet idüb
   Cām-i mey ṣuñdurdı ehl-i tevbeye tekrār gül
8. Ḥabsden Yūsuf çıḫub Sulṭān-i Mıṣr olmuş kimi
   Oldı açub ġoncesin ārāyiş-i gül-zār gül
9. Ṣan Züleyḫā ḫalvetidür ġonce-i der-beste kim
   Çıḫdı andan dāmen-i çākiyle Yūsuf vār gül
10. Çāk olub bulmuş ṣafā bād-i seḥerden ṣanasan
    Bāddur Cibrīl ü ḳalb-i Aḥmed-i Muḫtār gül
11. Şeb-nem-i gül-zār-i ruḫsār-i Resūlû'llah'dur
    Neşr-i 'ıṭriyle ḳılur her dem anı iş'ār gül
12. Dürr-i şeb-nem ṣaçdı rengin berglerden her ṭaraf
    Lâ'l-i ḫandān itdi ḫublar kimi gevher-bār gül
13. Ṣūret-i ḥāline ḥayrān eyledi 'ārifleri
    Açdı 'irfān ehline gencīne-i esrār gül
14. Sebze üzre gezdürür bād-i ṣabā gül bergini
    Ṣanki sebze ās-mandur kevkeb-i seyyār gül

[2] ra'nāsen: zībāsen T.
[4] ol mevsim ki: ol demler ki T.
[7] ṣuñdurdı: añdurdı T.
[11] anı: aña C.
[13] 'ārifleri: 'āḳilleri T ġāfilleri B, C, L.

15. Ḳıldı pinhan ġoncenüñ lü'b ile gözden ḥoḳḳasın
Bulmaḳ olmaz hīç reng ile zihī 'ayyār gül
16. Yüz çevürmüş ḫārdan ayrılmaḳ ister bī-sebeb
Mün'am-i nākes kimi aṣlından eyler 'ār gül
17. Ḫār-i ġayret n'ola ger ṣancılsa gül-bün bağrına
Ayrılub andan olur hem-ṣoḥbet-i aġyār gül
18. Yiridür odlara yansa ḥasret ile ḫār kim
Andan alur zīb ü zīnet ġayre olur yār gül
19. Bī-vefālığ 'ādetin dutmuş anuñ'çündür bu kim
'Ömrden olmaz cihan bāğında berḫordār gül
20. Ḫansı bülbül ḳanı dutmuş bilmezem kim muttaṣıl
Geh esīr-i ḫār olur geh mübtelâ-yi nār gül
21. Seyr-i bāğ itdüm seḥer gördüm açub mecmū'asın
Ḥıfẓ idüb bu maṭla'ı eylerdi istiḥżār gül
22. 'Āşıḳ olmuş ḥüsnüñe ey serv-i ḫoş-reftār gül
Çāk çāk itmiş senüñ'çün sīne-i efgār gül
23. Gül ne nisbetdür saña senden aña yüz farḳ var
Sen büt-i perde-nişinsen ṣāhed-i bāzār gül
24. Eyle pinhān eylemiş göksinde sırr-i 'ışḳuñı
Kim ayağından aṣarlar eylemez iẓhār gül
25. Tūtiyā-yi çeşm içün her ṣubḥ-dem yollar dutub
Ḫāk-i der-gāhuñ ṣabādan eyler istifsār gül
26. Seyr-i gül-zār itdüğüñ peyk-i ṣabādan fehm idüb
Genc-i zer ḳılmış müheyyā ḳılmağa īṣār gül
27. Berg-i güller ṣanma rengin ḫıştler cem' eylemiş
Çekmeğe ol genc-i zer ḥıfẓına bir dīvār gül
28. Tā serīr-i sebzeyi depretmeye taḥrīk-i bād
Sāyesinden urdı her dürcine bir mismār gül
29. Her seḥer gül-zār levḥine çeker yüz dā'ire
Ġālibā minḳār-i bülbülden alur pergār gül
30. 'Ayş içün gül-şen şeb-istānın münevver ḳılmağa
Her ağaçda aṣdı bir ḳandīl-i pür envār gül

[24] iẓhār: iḳrār NHO, T.
[26] peyk-i: miñ kez M_3, $Ü_5$.
[27] Berg-i güller ṣanma: Berg-i gül ṣanma ki C, M_3, $Ü_5$.
[28] dürcine: levḥine B, C, İ, T.

31. Munca ḳandīlī fürūzān eyledi ammā ne sūd
Dūd-i dilden ḳıldı bülbül rūzgārın tār gül
32. Dār-i dünyāyı feżā-yi cennete dönderdi līk
Ġonce kimi bülbüle dünyāyı ḳıldı dar gül
33. Bir zebān-i ḥāldür her yaprağı fehm itseler
Perde-dār-i ḥāk olanlardan virür aḫbār gül
34. Bülbülüñ zār itdüği feryādlar te'ṡīridür
Bī-sebeb ḫāb-i ʿademden olmamış bīdār gül
35. Bāğ-ban Sulṭān-i ʿādil devridür tenbīh ḳıl
Urmasun gül-zāre āteş ẓulm idüb zinhār gül
36. Cevr eliyle ġonce veş pīrāhenin çāk itmesün
Cünbiş-i nā-muʿtedilden ḳılsun istiğfār gül
37. Yoḫsa nā-geh ṣūret-i ḥāli olur Sulṭān'a ʿarż
Ḳahra uğrar muḳteżā-yi vażʿ-i nā-hemvār gül
38. Ol gül-i bāğ-i ḫilâfet kim bahār-i devleti
ʿĀlem-efrūz olalı görmez cefā-yi ḫār gül
39. Oldı devrinde hevā maḥbūs-i zindān-i ḥabāb
Ġālibā görmüş hevādan şemme-i āzār gül
40. Berg-i gül gezdürmez oldı maḥmil-i bād-i ṣabā
Ḥaddi yoḫ kim çekdüre bād-i ṣabāya bār gül
41. Ṣarṣar-i ḳahr-i cihan-sūzından āgāh olalı
Açmaz oldı bū-sitān-i fitne-i eşrār gül
42. Ḫalvet-i lûṭfinadur nūr-i dil-i mü'min çerāğ
Gül-şen-i ḳahrınadur dāğ-i dil-i küffār gül
43. Şāh-i din Sulṭan Süleymān-i saʿādet-mend kim
Kesb ider ḫulḳ-i ḫoşından nüzhet-i eṭvār gül
44. Başa ṣalmış mihrini rūz-i ezelden çerḫ-i pīr
Eyle kim gül-ruḫler eyler zīnet-i destār gül
45. İnḳılâb-i devrden bulmazdı hergiz iḫtilâl
Alsa andan ḥükmine fermān-i istimrār gül
46. Żevḳ bāzārında bulmazdı bu reng ile revāc
İtmeseydi naḳş-i mührin sikke-i dīnār gül

[32] cennete: gül-şene $Ü_5$.
[36] Ġonce veş: Ġonce tek C Ġoncenüñ L, T.
[38] ḫilâfet: leṭāfet T.
[44] ṣalmış: çalmış C, H, L, NHO/ pīr: tīz T.

47. Olmağ içün muṭrib-i bezmi dutub bir dā'ire
Öğrenür her ṣubḥ bülbülden fen-i edvār gül
48. Maṭbaḫ-i cūdına kim dūdına sünbüldür ġulâm
Ḫār-keşlik ṣan'atin dutmuş değül bī-kār gül
49. Ḳurtulur fetḥ itdüği kişver belâ-yi fitneden
Kim açıldukda tikenden ayrılur nā-çār gül
50. Şerḥ idüb süsenlere evṣāf-i ḫulḳın gezdürür
Ġonceden her ṣubḥ açub gül-şende bir ṭūmār gül
51. Ḳaṭre-i şeb-nem midür yā el açub sā'il kimi
Ḫāzin-i lûṭfindan almış lü'lü'-i şeh-vār gül
52. Ḳoymayub devrinde vīran kār-gāh-i gül-büni
Bir ayağ üzre durub olmuş aña mi'mār gül
53. 'Adli eyyāmında şeb-nem ṣanmañuz kim bülbülüñ
Aḫçasın ḳoynında ḥıfẓ itmiş olub ġam-ḫār gül
54. Dāmen-i pākiyle ol behcet-fezāyi mülkdür
Ger cihan bāğında cennet-güllerinden var gül
55. Vaż'-i-'ālemden felek maḳṣūdı oldur kim olur
Beslemekden ḫārı manẓūr-i ulû'l-ebṣār gül
56. Ferrine virmez ḫalel ḫār ile ḳılmaḳ iltifāt
Zīb ü zīnet virdüğiyçün ḫāre olmaz ḫār gül
57. 'Meyve ol Sulṭān-i 'ādildür nihāl-i devlete
Sābıka gelmiş selâṭīn-i felek-miḳdār gül
58. N'ola ger sābıḳlar oldıyse fenā oldur ġarāż
Meyve gösterdükde tökmek resmdür eşcār gül
59. Ḳıl Fużūlī medḥin ol Şāh'uñ ki bāğ-i medḥinüñ
Bülbüli olurdı bulsa ḳuvvet-i güftār gül
60. Gerçi yoḫdur i'tibāruñ medḥin it iẓhār kim
'Ādet-i devr-i zemandur ḫāre olmaḳ yār gül
61. Var ümīdüm nice kim resm-i medār-i dehrdür
Yılda bir kez 'āleme 'arż eylemek dīdār gül
62. Fetḥ bāğından aña her dem ḫilâf-i bāğ-i dehr
Tāze tāze aça lûṭf-i Īzid-i Cebbār gül

mīve
sābıḳā

[54] behcet-fezā-yi: behcet-serā-yi H, T, Ü5.
[56] Ferrine: Ḳadrine İ, M3, T, Ü2, Ü5 / ḫār ile: dünyāya B, C, H, L, T.
[59] ḳuvvet: ḳudret C, L.
[60] olmaḳ yār: virmek bār H, NHO, T.
[61] dīdār: ruḫsār B.
[62] bāğından: bāğında L.

10

X

remel-i müsemmen-i maksur

ḲAṢĪDE DER MEDḤ-İ SULṬĀN SÜLEYMĀN 'ALEYHİ'R-RAḤME VE'L-ĠUFRĀN

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilān

1. ابد اللهم فى الآفاق امن المسلمين
   با دوام دولت پاینده سلطان دین
2. نور اللهم فى الاسلام مصباح البقا
   با ثبات حشمت شاهنشه روى زمين
3. خلد اللهم سلطانا به باهى الزمان
   شد ز فيض او فضاى ملك فردوس برين
4. Ol kerem deryāsı iḥsān ü mürüvvet kānı kim
   Yoḫ aña beñzer felek dürcinde bir dürr-i s̱emīn
5. İḳtidāsı i'tilâ-yi şer'e istidlâl-i ṣıdḳ
   Nuṣreti cem'iyyet-i İslâm'a bürhān-i yaḳīn
6. بار گاه قدر اورا چرخ خاك آستان
   ساعد اقبال اورا عدل طرز آستين
7. آنكه صدر سلطنت او راست از دور نخست
   آنكه عدل مملكت با اوست تا روز پسين
8. اكبر الانصار للدين القويم المستقيم
   اعظم الاعوان للشرع المعلى المتين

[1] Tanrım, din sultanının ebedî devleti devamınca müslümanların emniyetini her yerde daim et.

[2] Tanrım, yer yüzü padişahının haşmeti sürdükçe İslâm'da beka kandilini ışıklandır.

[3] Tanrım, zamanın kendisiyle övündüğü sultanını ebediyen yaşat. O'nun sağladığı bereketle memleket seması cennete döndü.

[6] O'nun meziyetleri bir saraya benzer; gök, bu sarayın eşiğindeki toz gibidir. O'nun yüce talihini bir bileğe benzetirsek, adalet bu bileğin üzerinde bir yen gibi durur.

[7] عدل : عقد B, İ, T, $Ü_2$, $Ü_5$ / Padişahlık mevkii ta ilk zamanlardan beri O'nundur ve adalet en son güne kadar memlekette O'nunla kaim olacaktır.

[8] O, sağlam ve doğru bir dini koruyanların en büyüğüdür. O, yüksek ve sağlam şeriatin yardımcılarının en ulusudur.

9. مبدأ الاحسان من آن بدا فى كل آن
منشأ الاشفاق من حين نشا فى كل حين

10. Ol ki ʿadlin eyleyüb iʿlâm ḥıfẓ-i şerʿiçün
Müjdeler virmiş Resûlû'llah'a Cibrīl-i Emīn

11. Der-geh-i ḳadrine miñ Dārā vü İskender gedā
Ḫırmen-i lûṭfina miñ Faġfūr ü Ḫāḳan ḫūşe-çīn

12. نور عدلش كرده مستغنى ز بهر روشنى
ربع مسكون را ز بزم آراى چرخ چارمين

13. خسروان عصر را در آستان دولتش
وارثان ملك از بهر خراج او رهين

14. پادشاهان قديم العهد را در ملكها
گنج گنج از بهر ما يحتاج درگاهش دفين

15. بذل در حسن مزاجش عطر در طبع گلاب
عدل در طبعش حلاوت در مزاج انگبين

16. Oldı ḥükminden revan-perver feżā-yi berr ü baḥr
قد افاد الروح جسما كان من ماء وطين

17. Farżdur ol mālik-i mülküñ s̱enā-yi rifʿati
انه خير لنا ذكر وقرآن مبين

18. Ser-ver-i Cemşīd-şan Dārā-yi İskender-nişān
Ḫusrev-i ṣāḥib-ḳıran Keyḫusrev-i nuṣret-ḳarīn

[9] O, doğduğu günden beri her an için iyiliğin kaynağı ve şefkatin menşei olmuştur.

[12] O'nun adaletinin ışıkları, yeryüzünün oturulur yerlerini dördüncü kat gökte bulunan güneşin ışıklarına muhtaç olmaktan kurtarmıştır.

[13] Bu zamanın padişahları O'nun devletinin eşiğinde dururlar. Yabancı ülkelerin varisleri O'na verilecek haraç için rehindirler.

[14] Eski zaman padişahları ise, O'nun hiçbir şeye muhtaç olmıyan sarayında sarf edilmek üzere, ülkelerinde birçok defineler gömmüşlerdir.

[15] Güzel koku nasıl gülsuyunun kendi yapısında mevcutsa, bol bol bağışta bulunmak da O'nun güzel yaratılışından gelir. O'nun mizacındaki adalet duygusu balın yapısındaki tatlılık kadar tabiîdir.

[16] O' ruha-daha önce su ve çamur halinde olan-bir vücut verdi.

[17] İşte elimizde bulunan kesin hükümlü Kur'an bizim için bir hayırdır.

19. پادشاه بحر و بر سلطان سلیمان آنکه هست
در خلافت جانشینان نبی را جا نشین

20. Her żarardan sāye-i ʿadlindedür āsūde ḫalḳ
انهم اصحاب کهف انه حصن حصین

21. Mehd-i mülki me'men-i ehl-i zemandur fitneden
احسن الاحوال فی الارحام احوال الجنین

22. عزم او را هست پیك فتح در زیر رکاب
جزم اورا هست رخش عدل دایم زیر زین

23. هرکجا روآورد هستند زیر رایتش
فوزوراحت بریسار و فتح ونصرت بریمین

24. Her yaña ʿazm itse ġālibdür ṣavāb-i re'y ile
عزمه عزم عظیم رأیه رأی متین

25. کل عزم فیه مقرون بتوفیق الصواب
کل رأی فیه توفیق من الله المعین

26. Leşkeri noḳṣan görürse ceyş-i aʿdādan n'ola
هست بهرنصرتش فوج ملائك درکمین

27. Āsitānına cebin sürse felekler yoḫ ʿaceb
هست وضع آستان او علی وضع الجبین

[19] Karaların ve denizlerin padişahı olan Sultan Süleyman, halifelikte de Peygamber'e vekâlet edenlerin vekilidir.

[20] Onlar Ashab-i Kehf'tirler, o da müstahkem bir kaledir.

[21] zamandur: ṣafādur T/ Durumların en iyisi çocukların ana rahmindeki durumlarıdır.

[22] O'nun azmi, üzengisinin yanıbaşında duran fetih habercisidir. Onun isabetli hükümleri de, her zaman eğerinin altında bulunan adalet atıdır.

[23] O ne tarafa yönelse; murat ve rahatlık solunda, fetih ve yardım sağında ve hepsi birden bayrağının altındadır.

[24] O'nun azmi büyük, görüşü sağlamdır.

[25] O'nun her azmi isabetin başarısiyle sonuçlanır; her görüşü, yardım edici Tanrı'dan gelen bir başarıdır.

[26] فوج ملائك درکمین : فوج ملك هم درکمین B/ Takım takım melekler ona yardım için pusudadır.

[27] O'nun kapısının eşiği alın konmak içindir.

28. کنگر ایوان قدرش راست دایم برزبان
هذه جنات عدن فادخلوها خالدین

29. در بهشت لطف و قهرش بر جزای نیك و بد
قهره ملح اجاج لطفه ماء معین

30. Maḳṣadı fetḥ-i memālikden revāc-i din hemān
Kimseye yoḫ maḥż-i mülk ü māl içün göñlinde kīn

31. Her perī-peyker ki kāfirden müselmān eylemiş
Olacaḳdur cennet içre ḫidmetiyçün ḥūr-i ʿīn

32. ای زبردستان عالم زیر دست همتت
دور چرخ انگشت فرمان ترا انگشترین

33. نیست دور از نسبتی گرخاتم فرمان تو
عرصهٔ ملك سلیمانرا كند زیر نگین

34. Vaḳtidür kim ḫāme-i taḳdīrden taṣvīb alub
Ṣūret-i dīvār-i dīvānuñ ola Ḫāḳān-i Çīn

35. Vaḳtidür k'ola sevād-i Hind ü ṣaḥrā-yi Ḥabeş
Şāhed-i mülküñ zenaḫdānında ḫāl-i ʿanberīn

36. كردن دوران-دوتا گشته ز طوق حکم تو
هرکه بیند دوراورا نیست عقل دوربین

37. آفرینش درپناه عدل ملك آرای تست
آفرین ای پادشاه ملك پرور آفرین

[28] O'nun meziyetleri bir saraya benzer ve bu sarayın kulesi her zaman dillerdedir. İşte, Adn cennetleri! Sonuna kadar kalmak üzere girin.

[29] O'nun lûtfunun ve kahrının cennetinde iyi ve kötünün karşılığı olarak, kahrı yakıcı tuz, lûtfu ise durmadan akan su gibidir.

[32] Ey, bütün dünya halkı himmetine tâbi bulunan Padişah! Feleğin çemberi senin ferman buyurucu parmağının yüzüğüdür.

[33] Eğer senin fermanının mührü Süleyman peygamberin ülkesini hükmü altına alsa, dense, aşırı bir şey sayılmaz.

[36] دوتا: دوری H/ Senin hâkimiyetinin boyunduruğu altında feleğin boynu çarpıldı. Onu hâlâ dönmekte görenlerin uzak ve iyi görüşlü oldukları söylenemez.

[37] Bütün yaratıklar senin ülkeyi süsleyen adaletine sığınmışlardır. Aferin sana ey yurtsever Padişah, aferin!

38. نیست حد هرکسی تحدید نعت نعمتت
بلکه بنماید فضولی هم فضولی بیش ازین

39. Var ümīdüm kim hemīşe irtifā'-i ḳadr ile
Ola iḥsānuñ neşāṭ-engīz-i her ḳalb-i ḥazīn

40. Göstere sūd-i beḳā pīrāye-i iḥsan saña
Muḳteżā-yi لا يضيع الله أجر المحسنين

XI
ḲAṢĪDE DER TAVṢĪF-İ BAĞDĀD VE MEDḤ-İ SULṬĀN SÜLEYMĀN

1. Münşi-i ḳudret ki çekmiş ḫāme-i ḥikmet-nigār
Ṣafḥa-i eyyāma ḳılmış s̱ebt-i vaṣf-i her diyār

2. Buḳ'a-i Bağdād'uñ itmiş vaṣfını Dārü's-selâm
Kim aña teslīm ü taḥsīn ide her kişver ki var

3. Evliyā Burcı dimiş zīrā ki ḫāk-i eşrefi
Buḳ'a buḳ'a evliyāu'llaha olmuşdur mezār

4. Ḥabbeẕā Bağdād-i ḫayr-encām ü cem'iyyet-es̱er
Kim olubdur maẓhar-i ās̱ār-i lûṭf-i Kirdigār

5. Hem ḫilâfet ḥükmini hem salṭanat fermānını
Mundan itmiş 'āleme cārī mürūr-i rūzgār

6. Mundadur bāḳī nişān-i mu'ciz-i Ḫayrü'l-beşer
Ṭāḳ-i Kisrā nüsḫa-i mülk-i mülûk-i kām-kār

7. Munda olmuş ḥuccet-i ḥükm-i ḫilâfet munṭavī
Mundadur ḫāk-i ḫilâfet-ḫīz-i ḫatm-i Çār-yār

8. Munda bağlanmış ġazā şem-şīrini Sulṭān-i Rūm
Munda ṣalmış sāye-i iḳbāl Şāh-i Ẕü'l-feḳār

[38] تحد يد : تجديد, M_3/ Senin nimetlerinin methini sınırlandırmak kimsenin haddi değilse de, bundan fazlasını yapmak belki hem boşboğazlık, hem de haddini bilmezlik olur.

[39] ḳalb-i: zār ü B, İ, T, $Ü_2$, $Ü_5$.

[40] pīrāye-i: ser-māye-i T/Tanrı, iyilik yapanların emeğini boşa çıkarmaz.

[1] ḳudret: ḥikmet B, H, L/ ḥikmet: ḳudret B, L.

[2] teslīm ü: teslīm-i T.

[4] lûṭf-i: feyż-i NHO, T, $Ü_2$.

9. Munda ḳılmış sırr-i Ḥaḳ ẓāhir şehīd-i Kerbelâ
Mundadur taḥḳīḳ-i ṣıdḳ ü kiẕb içün dārü'l-ʿiyār
10. Munda olmuş münteşir feyżi İmām-i Aʿẓam'uñ
Munda bulmuş behre-i ʿilm-i şerīʿat intişār
11. Mundadur Maʿrūf'a ser-menzil Cüneyd'e cilve-gāh
Mundadur Behlûl'e zencīr-i cünun Manṣūr'a dār
12. Deştin itmiş seyr miñ Ḥātem kimi ṣaḥrā-nişīn
Şehrin itmiş taḫt miñ Nūşīrevan tek şehr-yār
13. Munda olmuş ṣıyt-i iḥsān ü kerem āfāḳ-gīr
Munda bulmuş maʿdelet resmi ṣiyāʿ ü iştihār
14. Ṣaḥn-i ṣaḥrāsında miñ Leylī vü Mecnun cilve-ger
Kūh-sārı üzre miñ Ferhād ü Şīrin bāde-ḫār
15. Her ġarībe nāzenin şehr ü vilâyātı vaṭan
Her mizāca muʿtedil āb ü hevāsı sāz-kār
16. Türbet-i maḳbūli birr ü fācire te'sīr-baḫş
Ḫāk-i pāki ṣūret-i her niyyete āyīne-dār
17. Bu mücerrebdür ki bulmaz ẓulm munda imtidād
Bu muḳarrerdür ki ẓālim munda olmaz pāy-dār
18. Gerçi bir ḳaç gün felek ḫayl-i belâ taʿyīn idüb
Ḳılmaḳ isterdi bu mülküñ raḫt-i ʿayşın tār-mār
19. Küfr müstevlī olub ḳılmışdı İslâm'ı zebūn
Cehl istīlâ bulub itmişdi ʿilm ehlini ḫār
20. Dutdı dest-i nāle-i maẓlûm devran dāmenin
Ṣaldı dūd-i āh-i dil āyīne-i çerḫe ġubār
21. Çerḫ fi'l-ḥāl oldı ol re'y-i ġalaṭdan münfaʿil
Devr fi'l-fevr oldı ol fikr-i ḫaṭādan şerm-sār
22. Lûṭf-i İzid şāmil-i aḥvāl-i ehl-i faḳr olub
Ḳıldı feyż-i ʿadl ile tedbīr-i ʿacz ü inkisār
23. Bayır olmuş mülke taʿyīn itdi miʿmār-i ḫıred
Ṣuṣamış gül-zāre irsāl itdi ebr-i nev-bahār

[13] Munda bulmuş maʿdelet resmi: Mundan almış maʿdelet resmin B,Li.
[14] Ferhād ü Şīrin: Şīrīn ü Ḫusrev L, Li, T.
[15] sāz-kār: ḫoş-güvār T.
[16] niyyete: zīnete T.
[18] raḫt-i: ceyş-i T.
[19] Küfr müstevlī olub: Küfr ü ẓulmet bir zeman T.

24. Bād-pā-yi ʿazm-i kişver-gīr-i ʿālem-gerd ile
Kuḥl-i aʿyān-i ʿAcem ḳılduḳda ḫāk-i reh-güẕār

25. Ḳıldı meşhūr-i ʿArab fetḥ-i ʿAcem tārīḫini
Geldi Burc-i Evliyā'ya Pād-şāh-i nām-dār

26. Rūşen itdi ʿadlden her güşesinde miñ çerāğ
Cāri itdi feyżden her mülkine miñ cūy-bār

27. خلد اللهم سلطانا سقى أرض العراق
حينما اضطرت بارسال السحاب كالبحار

28. مقتد لولاه ما سرنا الى صحن السرور
مهتد لولاه ما نمنا على مهد القرار

29. عدله من نائبات الدهر كهف للانام
ما لهم الا به التسكين عند الاضطرار

30. سيفه من حادثات الدور حصن للعدا
ما لهم الا قرار فيه من هول القرار

31. صيته بالعدل للاسلام أصل الانتظام
ذكره بالمجد للأسلاف وجه الافتخار

32. آن بلند اختركه فضل اولين وآخرين
يافته در گوهر ذات شريفش انحصار

[24] ḫāk-i: gerd-i T.

[26] güşesinde: buḳʿasında T_2, Ü.

[27] Tanrım, susuz kaldığı zaman Irak topraklarını denizler gibi bulutlar gönderip sulayan Sultan'ı ebedî kıl!

[28] O Sultan Tanrı'ya uymuştur. O olmasaydı, biz neşeler avlusuna gidemezdik. O Sultan doğru yolu bulmuştur; O olmasaydı, biz sükûnet yatağında uyuyamazdık.

[29] O Sultan'ın adaleti insanlar için zamanın felâketlerine karşı bir sığınaktır. Bu insanlar zorda kaldıkları zaman ancak O'nunla sükûna erebilirler.

[30] O Sultan'ın kılıcı zamanın olaylarına karşı düşman için bir kaledir. Onlar firar korkusundan ancak bu kalede aman bulurlar.

[31] O Sultan'ın âdillik ünü İslâm için, düzenin ta kendisidir. O'nu şan ve şerefle anmak kendinden önce yaşamış olanlar için bir iftihar vesilesidir.

[32] Öylesine yıldızı yüce ki kendisinden öncekilerle daha sonra geleceklerin faziletleri yalnız O'nun şerefli zatının cevherinde toplanmıştır.

33. نور ملك آرای ماه از شمع جودش مستنیر
تیغ عالم‌گیر مهر از دست فتحش مستعار

34. عرصهٔ دیوان حکمش نسخهٔ دیوان حشر
کافر انجا مضطر و مقهور مسلم دستکار

35. کارگاه لطف و قهرش مظهر نار و نعیم
مؤمن آنجا منعم و خوش وقت منکر خوار و زار

36. در گهش عرشیست در رفعت که از چرخ برین
می نماید دور با سکّان آن قرب و جوار

37. حشمتش بحریست در وسعت که هست از وی محیط
قطرهٔ افکنده تحریك تلاطم بر کنار

38. گر کند از صد هزار افزونتر اوصافش رقم
نیست ممکن دادن شرح یکی از صد هزار

39. Ol Şeh-en-şāh-i felek-ṭābiʿ ki virmiş devleti
Baḥr ü ber ḥükminde ḫur-şīde livā-yi zer-nigār

40. Ḥadd-i ẕātı mā-verā-yi iḳtidār-i vehm ü ʿaḳl
Resm-i feyż-i fıṭratı ma-fevḳ-i ḥadd-i iḳtidār

41. Fevz gül-zārında bir ser-sebz naḫl-i bār-ver
Feyż deryāsında bir pākīze dürr-i şāh-vār

42. Her ne kim ʿālem aña muḥtāc ol andan ġanī
Her ne anuñla tefāḫur ḫalḳa andan aña ʿār

[33] Memleketi süsleyen ay, nurunu O'nun cömertlik mumundan alır. Dünyayı zapteden kılıç O'nun fethedici elinden âriyettir.

[34] O'nun hüküm divanının sahası, mahşer divanının benzeridir; kâfir orada eli bağlanmış ve kahra uğramış haldedir; müslüman ise kurtuluşa ermiştir.

[35] Lûtfunun cari olduğu yer, nimetlere; kahrının bulunduğu yer de ateşlere erişir. Mümin orada nimete nail olur ve iyi vakit geçirir; münkir ise zillete uğrar, gözyaşı döker.

[37] Haşmeti, genişlikte bir deniz gibidir ki Bahr-i Muhit, onun kıyılara çarpan dalgalarından sıçramış hir damladır.

[38] Vasıflarını yüzbinden fazla olarak yazmağa imkân varsa da, o yüzbinden birini dahi şerhetmek mümkün değildir.

43. Mülk-i istiğnāda feyż-i ni'metinden lâ-yezāl
Ḫāzin-i gerdūna ḥükm-i sedd-i bāb-i iftiḳār

44. Cilve-gāh-i evc-i isti'lâda vehminden müdām
Bād-pā-yi ḫoş-ḫırām-i çerḫe bīm-i i'tibār

45. Pād-şāh-i baḥr ü ber Sulṭan Süleymān-i velī
Ser-ver-i ṣāḥib-naẓar Şāh-en-şeh-i şefḳat-şi'ār

46. Ol nihāl-i gül-şen-i devlet ki şāḫ-i gül kimi
Lûṭf u ḳahrından virür aḥbāba gül a'dāya ḫār

47. Her cihetden ẕāt-i pāki noḳṭa-i pergār-tek
Ḥāṣıl andan her ṭaraf yümn-i yemīn yüsr-i yesār

48. Bāni-i ḥikmet ki erkān-i 'anāṣırdan müdām
Çār dīvār-i serāy-i ṣan'at eyler üstüvār

49. Ṣalmadın kūh-i şükūhından anuñ seng-i esās
Her binā żımnında istiḥkāma ḳılmaz i'tibār

50. Heft aḫter kim ḳażā emrin ser-encām itmeğe
Nāḳa tek ḳudret beyābānında çekmişler ḳaṭār

51. Ḳaṭ'-i rāh-i Ka'be-i maḳṣūd iderlerse n'ola
Ol ḳażā-ḥükm ü ḳader-fermāna virmişler mehār

52. Münḳaṭi'dür dehrden 'aṣrında tedbīr-i umūr
Mürtefi'dür çerḫden devrinde teklīf-i medār

53. Fāş söylerler ki biz ma'zūlüz emr ü nehyden
Ḥākim oldur andadur fermān anuñdur iḫtiyār

54. İstese gerdun gezüb rūy-i cihānı ser-te-ser
Nuṣret-i İslâm içün bulmaz anuñ tek şehr-yār

55. Şer' ḥıfẓında mütimm-i mu'cizāt-i Muṣṭafā
Din ẓuhūrında şerīk-i ecr-i Aṣḥāb-i kibār

56. Olmasa mümkin feżā-yi 'arṣa-i 'adlinde seyr
Ẓulm iderdi dār-i dünyā ehline dünyāyı dar

57. Ḥaḳ iki 'ādil Süleyman ḥākim itmiş 'āleme
Evvel ü āḫir ḳılub sırr-i 'adālet āşkār

43 sedd-i: sirr-i L.
47 pergār tek: pergār-i mülk H, L, Li, T, Ü2.
48 ḥikmet: ḳudret T.
54 cihānı ser-te-ser: zemīni şarḳ u ġarb Li, T, Ü2.

58. Ol Süleymān'uñ şükūhı dīve ṣalmış rüsta-ḫīz
Bu Süleyman ṣavleti küffārı itmiş ḫāk-sār

59. Ol Süleymān'a meḥall-i ʿazmde maḥmil hevā
Bu Süleymān'a zemān-i rezmde maḥkūm nār

60. ʿĀlemüñ vaṣfın Süleyman mülki dirlerse n'ola
Çun Süleyman'dan Süleymān'a ḳalubdur yād-gār

61. Almaġa ḳıymet virüb yirden ġubār-i der-gehin
Çerḫ tedbīr-i ticāret eylemiş leyl ü nehār

62. Ay ü günden keyl idüb şāhid dutub ḫalḳa virür
Nūrını peymāne peymāne alur andan ʿiyār

63. Bi'llâh ey devlet ki der-gāhında maḥremsen anuñ
Düşse furṣat ḥālüm ol der-gāha ʿarż it zīnhār

64. Ḳılmışam tertīb-i ṣaḥn-i ṣıdḳa miñ dürr-i s̱enā
Bulmazam ruḫṣat ki der-gāha ḳılam bir bir nis̱ār

65. Menden ol ġāfil aña men rūz ü şeb ehl-i duʿā
Menden ol fāriġ aña men muttaṣıl ümmīd vār

66. Yā Rab olmaz mı ola āḫir bu derd-i iştiyāḳ
Yā Rab olmaz mı ola zā'il bu renc-i intiẓār

67. Buldı ʿālem feyż-i ʿāmından ʿilâc-i derd-i dil
Ḥāşe-li'llâh kim ḳala ancaḳ Fużūlī dil-figār

68. Var ümīdüm kim ola hem şāmil aña merḥamet
ʿĀm olur elbette feyż-i sāye-i Perverdigār

69. Tā medār-i gerdiş-i gerdun bulub imkān-i devr
Defter-i devrān ide ḥıfẓ-i ḥisāb-i heft ü çār

70. Heft aḫter ide emr-i Pād-şāh'a inḳıyād
Çār ʿunṣur ola ṭabʿ-i Pād-şāh'a sāz-kār

[58] ḫāk-sār: tār-mār B, H, M_3.
[62] idüb şāhid dutub ḫalḳa: idüb ḫalḳı dutub şāhid L, $Ü_2$ alub ḫalḳı dutub şāhid T.
[64] ruḫṣat: furṣat B, H, NHO.
[66] olmaz mı ola: olmaz ola mı L, T.

XII

TERKÎB-İ BEND DER MEDḤ-İ SULṬÂN SÜLEYMÂN

I-1. Ne ḫoşdur elde gül-gun câm başda ʿışḳ sevdâsı
Göñülde vaṣl zevḳi canda cânanlar temennâsı
2. Göñül bir ḳaç zemân endûh-i hicrân ile zâr itmek
Yine âheng ile âheng-i bezm-i vaṣl-i yâr itmek
3. Ne ḫoşdur ol müsâfir kim sefer ʿazmini cezm eyler
Dutub râh-i tevekkül menzil-i maḳṣûda ʿazm eyler
4. Bulub sûdın seferden kesb idüb ser-mâye-i ʿişret
Dönüb mülkine her menzilde bir tedbîr-i bezm eyler
5. Feraḥ-nâk eyle kim her nâzenin şeh-bâz-i ṣayd-efken
Alur ṣaydın olur ḫoş-vaḳt ü ḫurrem mâʾil-i mesken
II-1. Ne ḫoşdur âşyandan dem-be-dem şeh-bâz pervâzı
Şikâr üzre hevâ dutmaḳda olmaḳ çerḫ hem-râzı
2. Urub minḳâr açub çengâl tökmek ṣaydlar ḳanın
Yetürmek kebk ü dürrâc ü tezerve şeh-per âvâzı
3. Alandan ṣoñra ṣaydın şâd meyl-i âşyân itmek
Nice kim fetḥ idüb mülk-i Fireng'i ser-ver-i gâzî
4. Ṣafâ vü zevḳ ile meyl-i nigâr-istân-i Rûm itmiş
Ḫilâfet taḫtını müstaḳdim-i feyż-i ḳudûm itmiş
III-1. Zihî Sulṭân-i rûşen-rây mülk-ârâ-yi deryâ-dil
Ki tevfîḳ-i ẓafer iḳbâle ḳılmış cevherin ḳâbil
2. Binâ-yi ihtimâmından dem-â-dem olmasa muḥkem
Ṭılısm-i dîn-i ḥaḳ ṭuğyân-i küfr ile olur bâṭıl
3. ʿUlûvv-i iḳtidârından pey-â-pey bulmasa revnaḳ
Olur naḳş-i saʿâdet ṣafḥa-i eyyâmdan zâʾil
4. Şeh-i dünyâ vü din Sulṭan Süleyman şâh-i ʿâdil-dil
Rıżâsın ṣaḫlayan hem dîn ü hem dünyâ ḳılur ḥâṣıl
5. Ḥavâdiṡ defʿine ʿâlemde ḳâdir pâd-şâh oldur
Penâh isterse ʿâlem Ḫusrev-i ʿâlem-penâh oldur

I-1 cânanlar: cânânum L.
I-2 âheng ile: ümmîd ile Li, T, $Ü_2$
I-5 ṣaydın: meydan NHO.
II-2 tezerve şeh-per: tezerv-i şeh-per L, $Ü_2$.
II-3 Nice kim: Niçün kim L, NHO, T, $Ü_2$/ ser-ver-i: Ḫusrev-i T, $Ü_2$.
III-4 ʿâdil-dil: ʿâdil ol L ʿâdil kim $Ü_2$.

IV-1. Ḥarīm-i Ḥaḳ çerāġı salṭanat şemʿ-i şeb-istānı
Riyāż-i ʿadl servi evc-i raḥmet māh-i tābānı
2. Ḫilâfetde velâyet ehlinüñ himmetlü ser-dārı
Velâyetde ḫilâfet taḫtınuñ devletlü sulṭānı
3. Sikender taḫtınuñ iḳbāl ile maḳbūl Dārā'sı
Süleyman mülkinüñ işbāt ile vāriş Süleymān'ı
4. Melâẕ-i memleket memdūḥ-i millet maẓhar-i raḥmet
Her āfet refʿi her ġam çāresi her derd dermānı
5. Şerīʿat zīveri din revnaḳı İslâm āyīni
Mürüvvet menbaʿı inṣāf deryāsı kerem kānı
6. Ki her kim her dil ile her ne vaṣfın ḳılsa efzundur
Aña beñzer şeh-en-şeh görmemiş tā devr-i gerdündur
V-1. Şeh-en-şāhī ki gerdun der-geh-i ḳadrine çākerdür
Cemīʿ-i müddeʿāsı feyż-i devletden müyesserdür
2. Ne ferman kim ḳılursa Ḥaḳ rıżāsına muṭābıḳdur
Ne yan kim ʿazm ḳılsa baḫtına tevfīḳ reh-berdür
3. Feżā-yi bār-gāh-i ʿadlinüñ aʿyān-i maḳbūli
Ser-ā-ser her biri ʿadline bir pakīze maẓherdür
4. Muḳaddem cümleden ol ser-ver-i ṣāḥib-saʿādetdür
Ezelden ṭīneti inṣāf ü ʿadl ile muḫammerdür
5. Niẓāmü'l-ʿizzü ve'l-iḳbāl Sulṭan Veys-i rüşen-dil
Ki dārü'l-mülk-i Rūm envār-i ʿadliyle münevverdür
6. Göñül vaḳt oldı ol ḳuṭb-i zeman devrinde iẓhār it
Ne maḳṣad kim zemanlar bāṭın-i pāküñde mużmerdür
7. ʿAdālet ṭīnetinüñ ṭarzını ol pāk-tenden ṣor
Nübüvvet ḫırḳasınuñ ẕevḳini Veysü'l-Ḳaren'den ṣor
VI-1. Şehā cennet dilerdüm Ḥaḳ müyesser ḳıldı dīdāruñ
Umardum nūr-i raḥmet rūzi oldı şemʿ-i ruḫsāruñ
2. Murādum Kaʿbe idi ṭavf-i der-gāhuñ naṣīb oldı
Çekerdüm lâʿl içün ḥasret irişdi semʿe güftāruñ
3. Ḳılurdum ārzū Ḥaḳ'dan kelīd-i maḫzen-i maḳṣūd
Görindi dīde-i ümmīdüme dest-i güher-bāruñ

V-2 rıżāsına: rıżāsiyle T, $Ü_2$/ ḳılsa: iderse L, $Ü_2$.
V-3 ʿadlinüñ: ḳadrinüñ L, T.
V-4 saʿādetdür: saʿādet kim T, $Ü_2$.
V-7 ṭīnetinüñ: ḫilḳatinüñ T.
VI-1 ḳıldı: itdi T.

4. Ṣatā-yi ṭal'atuñ mahv itdi göñlümden elem naḳşın
Mu'ālec oldı ḫāṭır ḳalmadı teşvīşi bīmāruñ

5. Ṭarīḳ-i 'izz ü iḳbāli itürmüşdüm olub ġāfil
Meni ġaflet yuḫusından uyardı baḫt-i bīdāruñ

6. Ne ṭā'at ecridür yā ne du'ā te'sīridür yā Rab
Ki maṭlūbı müyesser oldı miḥnetsüz ṭaleb-kāruñ

7. Fużūlī ḥüsn-i eṭvār ile olmuş ḳurbuña mā'il
Budur te'sīri 'ālemde hemīşe ḥüsn-i eṭvāruñ

8. Ṣafā-yi niyyet ile yoḫ du'ā ḳılmaḳda taḳṣīri
Du'ā olsa riyāsuz beyledür elbette te'sīri

VII-1. Binā-yi devletüñ tā devr-i gerdun var var olsun
Medār itdükçe 'ālem devletüñ 'ālem-medār olsun

VIII 2. Serāy-i himmetüñ kim ḫalḳa ṣalmış sāye-i raḥmet
Esāsı nuṣret ü fetḥ ile dā'im üstüvār olsun

3. Metā'-i irtifā'-i ḳadrüñe bīm-i ḥavādiṣden
Hemīşe devlet-i tevfīḳ-i Ḥaḳ ḥıṣn-i ḥiṣār olsun

4. Temāmī-i umūruñ her cihetden mūcib-i taḥsīn
Cemī'-i ḫidmetüñ manẓūr-i 'ayn-i i'tibār olsun

5. Sen olġıl erc-mend-i mülk düşmen ḳayd-i ġam çeksün
Sen olġıl ser-bülend-i dehr ḥāsid ḫār ü zār olsun

6. Feżā-yi buḳ'a-i Baġdād 'adlüñden olub rūşen
Mizāc-i pāküñe āb ü hevāsı sāz-kār olsun

7. Serīr-i ḥükm-i Burc-i Evliyā senden bulub zīver
Ṣafādan her güni nev-rūz ü her faṣlı bahār olsun

8. Senüñ vaṣfuñla gün günden bulubdur revnaḳın naẓmum
Menüm naẓmumla vaṣfuñ vird-i ehl-i rūzgār olsun

9. Zebān oldukça bir dem gitmesün ẕikrüñ zebānumdan
Ḫayāl-i ḫidmetüñ maḥv itmesün Ḥaḳ levḥ-i cānumdan

VI-4 ḫāṭır: ḥāżır L, T.
VI-7 mā'il: ḳābil T, Ü2.
VII-1 devletüñ: rif'atüñ NHO, T.
VII-2 üstüvār : ber ḳarār L.
VII-5 ḫār ü zār: ḫāk-sār Li, T.
VII-6 āb ü hevāsı: lüṭf-i hevāsı L, Li, T.
VII-7 zīver: revnaḳ T, Ü2.

XIII

ḲAṢĪDE DER MEDḤ-İ AYĀS PĀŞĀ VĀLĪ-İ BAĞDĀD *

1. Geldi ol ʿĪsī kim andandur ḥayāt-i ehl-i ḥāl
Yoḫdur ansuz ḫalḳ cisminde ḥayāta iḥtimāl
2. Geldi ol Ḫıżr-i mübārek-pey kim ansuz bī-delīl
Mużṭarib ḳalmışdı ehl-i fażl ü erbāb-i kemāl
3. Geldi ol Mehdī ki ṣalmışdı zemān-i ġaybeti
ʿIḳd-i naẓm-i kişver-i İslâm'a bīm-i inḥilâl
4. Geldi ol Āṣāf ki ḳondurmuşdı cünd-i şevketi
Dāmen-i mülk-i Süleymān'a ġubār-i iḫtilâl
5. Ser-firāz ü nīk-ʿahd ü nīk-re'y ü nīk-ḫū
Ser-ver-i pākīze-eṭvār ü pesendīde-ḫiṣāl
6. Cevher-i ḳābil Ayās-i ʿāḳıbet-Maḥmūd kim
Ḫalḳa göstermiş anı Īzid felekden bir miṣāl
7. Merḥabā ey revnaḳ-efzā-yi serīr-i ʿizz ü cāh
Merḥabā ey zīb-baḫş-i mesned-i cāh ü celâl
8. Ser-verā ḥaḳḳā ki ḫur-şīd-i cemālüñden cüdā
Aḫter-i iḳbāline yetmişdi Bağdād'uñ zevāl
9. Olmuş iken eşk seyl-âbiyle aʿmā şükr kim
Buldı çeşm-i mülk ḫāk-i maḳdemüñden iktiḥāl
10. Ḳalmamışdı feyż gūyā kim saña imdād içün
Evliyā ḳılmışdı Burc-i Evliyā'dan irtiḥāl
11. Ey ḫoş ol kim ḫırmen-i aʿdāyı ber-bād itmeğe
Cānib-i deryāya ḳılduñ seyr mānend-i şimāl
12. Ḫaşm mülkine ḫırāmān eyledüñ ḫaḍrā ʿalem
Şerr-i şeyṭan defʿine açduñ melek veş perr ü bāl
13. Girdüñ ol iḳlīme kim baḥr ile berrinde anuñ
Yoḫ saña bir mūnis ü ġam-ḫār ġayri Ẕü'l-Celâl

* Ayas Paşa: 1545 te Bağdat Valisi olmuş, kendisine vezaret verilmiştir. 1560 ta ölmüştür.

[2] mübārek-pey: ḫuceste-pey T/erbāb-i: aṣḥāb-i T.

[3] zemān-i: zebān-i Li.

[4] ḳondurmuşdı cünd-i şevketi: ḳondurmuşdı ferr ü şevketi L ḳondurdı kemāl-i şevketi H.

[5] Ser-firāz ü nīk-ʿahd ü nīk-re'y ü nīk-ḫū: Ser-firāz-i rāst-ʿahd ü nīk-re'y ü ḫūb-rū Li, NHO.

[12] Ḫaşm: Ḫıżr H.

14. Ḳılmaduñ emvāc-i deryā-yi ʿadāvetden ḥaẕer
Çekmedüñ aḥvāl-i ās̱ār-i ḥavādis̱den melâl
15. Kesdüñ evvel fitne başın intiẓām-i mülk içün
İbtidā-yi kār-i ḫayr itdüñ mübārek oldı fāl
16. Fetḥ ḳılduñ ol yiri kim devr-i Ādem'den berü
Ḳılmamışdı ṣāḥibinden ġayre hergiz intiḳāl
17. Alduñ ol iḳlīmi kim ʿālemde yüz miñ pād-şāh
Ḥasretiylen virdi can fetḥin bilüb emr-i muḥāl
18. Açduñ ol mülki ki yüz miñ salṭanat lâfın uran
Oldı ʿacz ile anuñ daʿvā-yi tesḫīrinde lâl
19. Şāhed-i Baṣra perīşan-ḥāl iken virdüñ aña
Ḫaṭṭ ü ḫāl-i leşker-i İslâm'dan zīb ü cemāl
20. Minberin ẕikr-i hümāyūn ile itdüñ ser-bülend
K'ol maḳāmı ḥayfdur ḳılmış erāẕil pāy-māl
21. Siḳkesine pād-şāh ismiyle virdüñ zīb ü fer
Ḥayf idi kim rām ola aġyāre ol raʿnā ġazāl
22. Kesdüñ ol iḳlīmden ehl-i Fireng'üñ raġbetin
Açabilmez oldı küffār ol yaña çeşm-i ḫayāl
23. Ḥalḳa iʿlâm itmeğe dīn-i Muḥammed ṭāʿatin
Eyledüñ ol Mescid-i Aḳṣā'ya taʿyīn-i Bilâl
24. Ser-ḥad-i Hindū-sitan açduñ saña yüz āferīn
Rūm ruḫsārına ḫayli zīnet arturdı bu ḫāl
25. Ger saña düşmen muḳābil durmadiyse vechi var
Oldurur ḫuffāş sensen āf-tāb-i bī-zevāl
26. Fetḥ yüz dutmuş saña her ḫanda kim ʿazm eyleseñ
Hīç kesden ṣūretā gelmez ḫilâf-i imtis̱āl
27. Leşkerüñ ʿazm itse bir sāʿatde eyler tār-mār
Her ne tedbīr ü te'emmül ḳılsa ḫaṣmuñ māh ü sāl
28. Seyr ḳılsañ himmetüñ ṣarfına döymez bir naẓar
Ḳılsa aʿdā cümle ʿömrin ṣarf-i ẓabṭ-i mülk ü māl
29. ʿArṣa-i ceng ü cidālüñ ḳatlden ḫālī değül
Muttaṣıl re'yüñle tīġuñdur ḳılan ceng ü cidāl

[16] ġayre: özge L, NHO, $Ü_2$.
[21] Ḥayf idi kim rām ola aġyāra ol raʿnā ġazāl: Ḥayfdur kim ola ol raʿnā siyeh-rū lâ-yezāl H, L, Li, T.
[26] dutmuş: urmuş H, L, T, $Ü_2$ virmiş Li/kesden: kimden H,L,Li.

30. Tīğuñ ister rezm ide başlar kese kanlar töke
Re'yüñ itmez düşmenüñ fethini muhtāc-i kıtāl
31. Beyle kim tevfīk-i Hak nusret nasīb itmiş saña
İktisāb-i rif'at ü ikbāle düşmüşdür mecāl
32. Dut cihan ma'mūresin ser'asker-i İslâm olub
Nev-cevanlar zūr-i bāzūsına döymez pīr Zāl
33. Cevher-i zātuñda çun tedbīr-i nazm-i mülk var
Lûtfi şāh-en-şāh-i İslâm'uñ saña olsun helâl
34. Oldı rūşen kim saña āğāz-i rif'atdür bu feth
Pertev-i hur-şīdden bedr olacakdur bu hilâl
35. Var ümīdüm kim muhālifler arasında müdām
Ās-man kıldukça nīrān-i 'adāvet işti'āl
36. Muttasıl feth ola rūzī cānib-i Hak'dan saña
Feyż-i medhüñle Fużūlī hasteye hüsn-i mekāl

14

XIV

remel-i müsemmen-i müreffel

KAṢĪDE DER MEDḤ-İ AYĀS PAŞA *

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilāt

1. Çihre vü hattuñ hayāli çeşmümi kılmış makām
Açmağa Bahreyn'i cem' olmuş sipāh-i Rūm ü Şām
2. Cilve-gāh itmiş ğubār-i der-gehüñ müjgānumı
Sāhil-i deryāyı dutmuş 'asker-i Dārü's-Selâm
3. Rāh-i 'ışkuñda sirişküm gösterür her dem habāb
'Azm-i rāh itdükde leşker resmdür nasb-i hiyām
4. Ceng iderler birbiriyle tīğuñ içün hūblar
Resmdür leşkerde sular üzre kılmak izdihām
5. Serv lâf-i hüsn ider göster kıyāmuñ men' kıl
Baş çeken ser-keşlerüñ def'ine vācibdür kıyām
6. Koyma zülfüñ düşmeğe māh-i ruh-i rahşānuña
Kıl müşa'şa' mülkinüñ sāhirlere seyrin harām

[32] ser-'asker: ser-leşker T.
[33] tedbīr-i nazm-i mülk: nāmūs-i mülk-i nazm T, $Ü_2$.
*. Ayas Paşa için Bak. : XIII. Kasidenin notu.
[1] Açmağa Bahreyn'i: Açma Bahreyn'i ki H, Li.
[3] her dem: her yan Li.
[5] ser-keşlerüñ: her leşkerüñ H, L.
[6] seyrin: sihrin T.

7. Göñlümi gör dīdeden geh ḳan töker geh ḳan içer
Medd ü cezrini temāşā ḳıl bu deryānūñ müdām

8. Dil evine revzen aç sīnem delüb tīğuñla kim
Muntaẓırdur fetḥ-i rāh-i Kaʿbe içün ḫāṣ u ʿām

9. Ey göñül devran çeküb gerdūna Ḳeyvan maḥmilüñ
Şems'den Mirrīḫ'e virmiş tevsen-i zerrin-ligām

10. Çerḫ ḳalḫanını zerrin ḳubbe itmiş mihrden
Māh-i nev tīğin şafaḳdan eylemiş gül-gun niyām

11. Fetḥ esbābını yükletmiş ḳaṭār-i hefteye
İḫtiyāṭ üzre olub görmüş sefer ḳaydın temām

12. Ġālibā Sulṭān-i Dīvān-i Ḳażā ḥükm eylemiş
Kim vire Dārü's-Selâm'a düşmen-i ser-keş selâm

13. Ḥākim-i Taḳdīr'den devrāna olmuş emr kim
İde mülk-i Başra'yı maḥrūsa-i Bağdād'a rām

14. Bağlamış himmet bu fermānı ser-encām itmeğe
Ḥażret-i Pāşā-yi Keyvan-ḳadr ü gerdūn-iḥtişām

15. Ser-firāz-i ʿāḳıbet-Maḥmūd u ḳuṭb-i rāst-rev
Aʿdel-i aḳran Ayās-i nīk-rāy ü nīk-nām

16. Ol Mesīḥā-dem ki emvāt-i elem iḥyāsına
Ḫāk-i der-gāhındadur keyfiyyet-i (يحي العظام)

17. خلد اللهم تكرما لنا اقباله
احسن اللهم فى ايامه حال الانام

18. Ey ġubār-i der-gehüñden ḳadr-i gerdun ʿāriyet
V'ey fürūğ-i mihr-i rūyuñdan şafā-yi şubḥ vām

19. Devrden ḥāṣıl maña dā'im neşāṭ-i müstezād
Baḫtdan rūzī saña peyveste cāh-i müstedām

[10] tīğin: feyżin H.
[11] hefteye: heftüme T.
[13] maḥrūsa-i: maʿmūre-i T.
[14] Keyvan-ḳadr: gerdun-ḳadr H.
[15] rāst-rev: rāst-gū L.
[16] Kemiklere can verir. Sûre: 36 (Yâsin), âyet: 78.
[17] Tanrım, bize ihsan olmak üzere, onun ikbalini ebedî kıl. Tanrım, onun devrinde halkın durumunu iyileştir.
[18] mihr-i: şemʿ-i T/ vām: fām H ü şām Li.
[19] maña: saña Li, T, $Ü_2$, $Ü_5$.

içmekde

20. Cām-i bezm-i rezmüñ içmekden dil-i düşmen kebāb
Def'-i nār-i ḳahruñ itmekde ḫayāl-i ḫaṣm ḫām
21. Her şu'ā-i ḫancerüñ berḳ-i fenādan bir şerer
Her ṣadā-yi nāveküñ mülk-i 'ademden bir peyām
22. 'Ömrlerdür ḳatl-i a'dādan ecel çekmiş elin
Anı divān-i ḳażādan tīğuñ itmiş iltizām
23. Ḥaḳ Te'ālā'dan saña fetḥ-i dem-ā-dem lûṭf-i ḫāṣ
Senden ehl-i 'āleme lûṭf-i pey-ā-pey feyż-i 'ām
24. Rezm-gāhuñda mizāc-i tīğ u ṭab'-i rumḥuñı
Muḫtelif ḳılmış ṭarīḳ-i iftirāḳ u iltiyām
25. Çalışub her bir 'adūñı tīğuñ itdükçe iki
Her iki bir olmağa rumḥuñ ḳılur iḳdām-i tām
26. Ḳaṣd-i fetḥ-i mülk ḳılmışsan mübārekdür bu rāy
'Azm-i def'-i düşmen itmişsen müyesserdür bu kām
27. Çoḫ zemanlardur ki ṣayd-i merdüm-i tüccār içün
Reh-güẕār-i Hind'e ḳurmuşdur ḥiṣār-i Baṣra dām
28. Anda ḳanlar yutdurubdurlar tereddüd ehline
Geldi ol dem kim çeke tīğuñ olardan intiḳām
29. Deprenen 'asker midür ya Dicle'dür Bağdād'dan
Eyleyüb ṭuğyan Cezāyir'den yaña ḳılmış ḫırām
30. Dutmaḳ olmaz beyle seyl-âbuñ öñin ḫāşāk ile
Ḳılmaşunlar men'ine ehl-i Cezāyir ihtimām
31. Yil bıraḫdı Hind deryāsına 'azmüñden ḫaber
Ditredi deryā mehābet Hind ṣubḥın ḳıldı şām
32. Ḳıldı Ḳuṭbü'l-mülki taḥrīküñ yirinden münḥarif
Gitdi ḫavfuñla Niẓāmü'l-Mülk mülkinden niẓām
33. Vehm-i tīğuñ eyledi ehl-i Fireng'i zerd-reng
Ḳıldı gerd-i leşkerüñ ṣaḥrā-yi Hind'i müşg-fām
34. Müşg söylersem sipāhuñ gerdine ḳılman ḫaṭā
Çun Fużūlī ḫasteye andan mu'aṭṭardur meşām
35. Tā şeb ü rūz iḫtilâfiyle muḳarrerdür medār
Tā meh ü ḫur-şīd devrānında mümkindür devām
36. Var ümīdüm ḫāb-i ġafletden ḫasūduñ durmayub
Baḫtuñı bīdār ide tevfīḳ-i Ḥayy-i lâ-yenām

[20] içmekden: içmekde H, Li, NHO, T, Ü₂, Ü₃.
[24] iftirāḳ: iḫtirāḳ Li.
[25] 'adūñı: 'adūyı Li, T.
[26] bu rāy: yüri H, Li yüzi L, Ü₂ bu fetḥ NHO.
[35] medār: müdām L, T.

15

XV

remel-i müsemmen-i mahzūf

TERCĪ'-İ BEND DER ḤAḲḲ-I AYĀS PĀŞĀ *

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

I-1. Şükr kim çerḫ istiḳāmet üzre devrān eyledi
Cem'-i ehl-i devlet a'dāsın perīşān eyledi
2. Dehre ḫalḳ-i Başra vü ehl-i Cezāyir fitnesi
Çoḫ zemanlar gerçi ḳan yutdurdı pinhān eyledi
3. 'Āḳibet bīm-i żarardan pād-şāh-i 'ālemi
Bi'ż-żarūre vāḳıf-i āsār-i 'işyān eyledi
4. Ġayret-i ḥükm-i ḫilâfet ol diyāruñ fetḥini
Bir mücāhid bende-i maḳbūle fermān eyledi
5. Maẓhar-i raḥmet Ayās-ī merḥamet-endīşe kim
Anı evc-i 'adle Ḥaḳ ḫur-şīd-i raḫşān eyledi
6. Sāye veş ṭoprağa şaldı düşmen-i bed-ḫāhını
Her yire kim rāyet-i 'azmin ḫırāmān eyledi
7. Başra tesḫīri Cezāyir fetḥi müşkil emr iken
Eshel-i vech ile bu düşvārı āsān eyledi
8. Hīç şek yoḫ kim bu nuşret nuşret-i İslâm'dur
Pād-şāhuñ mülkine işbāt-i istiḥkāmdur

II-1. Ḳıldı Bağdād üzre fetḥ içün müretteb bir sipāh
Kim 'alemden bād taḥrīkiyle mesdūd oldı rāh
2. Keşret ol ġāyetde kim encüm tökülse çerḫden
Zīnet içün bir güher bulmazdı anda bir külâh
3. Ger şabā nā-geh araya düşse mānend-i ḥabāb
Anlara iltürdi leşker izdiḥāmından penāh
4. Vaḥş ile ṭayr ü melek yüz dutdı ġurbet 'azmine
Ḳalmayub anlara leşkerden vaṭanda cāy-gāh
5. Her yaña ḳaldurdı rāyet bir emīr-i nām-dār
Her yaña şaf bağladı bir ser-ver-i Cemşīd-cāh
6. Dutdı şaf şaf yir yüzin leşker süṭūr-i ḫaṭ kimi
Ol ḫaṭuñ mażmūnı istiḳlâl-i ḥükm-i pād-şāh
7. İtmek olmaz beyle leşker cem'ini tedbīr ile
Yār u yāver olmasa tevfīḳ u te'yīd-i İlâh
8. Hīç şek yoḫ kim bu nuşret nuşret-i İslâm'dur
Pād-şāhuñ mülkine işbāt-i istiḥkāmdur

* Ayas Paşa için Bak.: XIII. Kasidenin notu.
I-1 devrān: seyrān $Ü_2$/a'dāsın: a'dāyı L, Li, NHO, T.
II-2 anda: andan NHO.

III-1. Māh-i nevden Dicle'de gösterdi zevraḳler mis̱āl
Kim görübdür kim ola bir ās-manda miñ hilâl
2. Her biri bir ṭā'ir-i evc-i belâdur tīz-per
Ṣayd-i murġ-i rūḥ-i ḫaṣm eyler ḳılub taḥrīk-i bāl
3. Yoḫsa sā'ildür dehānında ḳızıl bayraḳ zebān
Ḥākim-i Taḳdīr'den fetḥ-i bilâd itmiş su'āl
4. Göñli açılmış meger bulmuş bu reng ile cevāb
Çerḫ-i aḫḍardan ki māni' yoḫ teveccüh eyle al
5. Ṣuda bir zevraḳ mı yāḫud ağzın açmış bir neheng
Bayraḳ ol āteş ki bulmuşdur deminden işti'āl
6. Ser-ver-i ṣāḥib-ẓafer zevraḳlere zīnet virüb
Ḳıldı düşmen mülkine irsāl-i esbāb-i ḳıtāl
7. Ṣaldı ġavġa-yi tüfengi maġz-i a'dāya ġırīv
Buldı vehminden mizāc-i mülk-i düşmen iḫtilâl
8. Hīç şek yoḫ kim bu nuṣret nuṣret-i İslâm'dur
Pād-şāhuñ mülkine is̱bāt-i istiḥkāmdur
IV-1. Rāyetin bir cānibinden eyleyüb gerdun ḫırām
Gerd-i leşkerden ruḫın gerdūnuñ itdi müşg-fām
2. Ruḫṣat-i 'azm-i ġazā Şāh-i Necef'den isteyüb
Geldi der-gāhına gösterdi ṭarīḳ-i iḫtirām
3. Buldı ol Sulṭān-i 'ādilden kemāl-i iltifāt
Pīr irşādiyle ḫoşdur her 'amelde ihtimām
4. Buḳ'a buḳ'a ḳıldı ṭayy ma'mūre -i maḥrūsayı
Aldı feyż-i fetḥ-i mülk içün du'ā-yi ḫāṣ u 'ām
5. Yetdi ol ser-ḥadde kim āġāz-i mülk-i ḫaṣmdur
Girdi ol meydāna kim ḥükm anda olmuşdur temām
6. Geldi ol menzilde rūz-i 'īd ḫāk-i pāyine
Fetḥden virdi beşāretler kim ola şād-kām
7. Yeddi aḫterden felek düzdi anuñ'çün bir ḳaṭār
Kim çeker ṣaḥrāda esbāb-i sipāhın ṣubḥ u şām
8. Hīç şek yoḫ kim bu nuṣret nuṣret-i İslâm'dur
Pād-şāhuñ mülkine is̱bāt-i istiḥkāmdur

III-3 fetḥ-i: ḥükm-i T.
III-5 Bayraḳ ol āteş ki bulmuşdur deminden işti'āl: Bayraḳ olmuş āteşi bulmuş ḳıyāmet işti'āl L.
III-7 tüfeng-i maġz-i a'dāya ġırīv: tüfenk bağrına a'dānuñ ġırīv L, $Ü_2$.
IV-7 çeker: çeke $Ü_2$/sipāhın: sipāhı $Ü_2$.

V-1. Şeyḫi Āl-i Ḳaşʿam'uñ şerriyle bir şeyṭān idi
Memleket içre fesādı şöhre-i devrān idi
2. Gerçi ṣūretde iṭāʿat ẓāhir eylerdi velī
Ṣūret-i aḫşamı ḥāl-i çihre-i ʿişyān idi
3. Muḳtedāsı emr ü nehyinden hevā-yi nefs olub
Şerʿ ḥükmi vādi-i reʾyinde ser-gerdān idi
4. Ḫansı ḫırmen-sūḫte zerʿine ḳılsa bir naẓar
Bezr içün her nesne kim ḳoysaydı bir iḥsān idi
5. Baş çıḫarmaḳ istemezdi zerʿ vehminden anuñ
Gerçi fellâḥuñ gözi yaşı aña bārān idi
6. Her eve bir gice mihmān olsa ḳavminden biri
Adı mihmanluğ velī maʿnīde bir tālān idi
7. Ḳıldı Pāşā-yi saʿādet-mend refʿ ol fitneyi
Ṣanmañuz kim defʿ tedbīri anuñ āsān idi
8. Hīç şek yoḫ kim bu nuṣret nuṣret-i İslâm'dur
Pād-şāhuñ mülkine iṣbāt-i istiḥkāmdur
VI-1. Ol ḳażādan kişver-i aʿdāya depretdi ʿalem
Düşdi bir ṣaḥrāya reh kim arturur ẕikri elem
2. Bir beyāban kim yoḫ anda nevʿ-i insandan eṡer
Aña nisbet vādi-i merdüm-nişin mülk-i ʿadem
3. Naḳş-i rīki ḫaṭṭ-i āfet nevg-i ḫārı tīğ-i kīn
Yir mizācında belâ mużmer hevā ṭabʿında sem
4. Faṣl hem bir faṣl kim serd olmağın āb ü hevā
Ḫalḳdan ḳaṭʿ-i ḥayāt eylerdi ʿĪsā urṣa dem
5. Eyle mühlik şiddet-i dey kim ḥarāret bulmağa
Gördüği yirde düşerdi odlara ḫur-şīd hem
6. Eyle ḳāṭıʿ tīğ-i sermā kim lâḥidden çıḫmağa
Rūḥ eger emvāta ʿavd itseydi eylerdi sitem
7. Beyle mevsim beyle ṣaḥrāyı delīl-i ḫayr ile
Ḳaṭʿ idüb leşker Cezāyir mülkine başdı ḳadem
8. Hīç şek yoḫ kim bu nuṣret nuṣret-i İslâm'dur
Pād-şāhuñ mülkine iṣbāt-i istiḥkāmdur
VII-1. ʿArṣa-i mülk-i Cezāyir oldı nā-geh āşkār
Himmete ʿarż itdi gerdun bī-nihāyet sebze-zār

V-4 ḳoysaydı: ḳopsaydı NHO.
VI-1 ẕikri: derd ü Ü$_2$.
VI-4 āb ü hevā: ṭabʿ-i hevā Li, T.

2. Keşret-i eşcārı ol ġāyetde kim ol mülkde
Bilmemiş āb ü zemin hergiz ki bir ḫur-şīd var
3. Şanasan her naḫli bir jülīde-mū dīvānedür
Kim aña zencīr āb olmazsa dutmazdı ḳarār
4. ʿArṣa-i şaṭrenç tek ṣaḥnında Şaṭlardı ḫuṭūṭ
Ḳalʿaler ḫaṭ kimi Şaṭ üzre bi-ḥadd ü bī-şümār
5. Gerçi anlar maḳṣad-i aṣlī değüldi leşkere
Olmağın ol fırḳa-i nā-pāk ḫāk-i reh-güẕār
6. Esḥel-i emr ile çoḫ ser-leşkeri pā-māl idüb
Bī-nihāyet ḳalʿa-i muḥkem olındı tār-mār
7. Ḳalʿaler fetḥin kelīd-i bāb-i nuṣretdür diyu
Ṣafḥa-i eyyāma taḥrīr itdi kilk-i rūzgār
8. Hīç şek yoḫ kim bu nuṣret nuṣret-i İslâm'dur
Pad-şāhuñ mülkine iṣbāt-i istiḥkāmdur
VIII-1. Oldı andan ṣoñra peydā Baṣra ehlinden nişān
Fitne odından şererler ḳıldı ẓāhir ās-mān
2. Geldi istiḳbāle çoḫ sengin-dil ü āhen-ḳabā
Oldı ʿālem-sūz seng ü āhen-i āteş-feşān
3. Her dil-âver nādir-i mülk-i Ḫorāsān ü ʿIrāḳ
Her mübāriz ser-ḫaṭ-i mecmūʿa-i Hindū-sitān
4. Leşker-i İslâm ile āğāz-i ülfet eyleyüb
Āşnāluğ dem-be-dem efzūn olub ḳaynardı ḳan
5. Münhezim ʿaskerden ammā bir elemsüz hem değül
Zehri ol ḳavmüñ ẓenebden ṣaçılub zenbūr sān
6. Ol feżā-yi miḥnet-efzādan yetince Baṣra'ya
Dehr bāğ-i fitneden bir gül açardı her zemān
7. Līk bir ferd olmadı żāyiʿ sipāh-i Rūm'dan
Sūd sevdāsında ol tüccāra düşmüşdi ziyān
8. Hīç şek yoḫ kim bu nuṣret nuṣret-i İslâm'dur
Pād-şāhuñ mülkine iṣbāt-i istiḥkāmdur
IX-1. Bir seḥer kim tīğ-i zerrin çekdi şāh-i bāḫter
Gök yüzinde ḳoymadı encüm sipāhından eṣer
2. Baṣra'ya ḳarşu sipāh-i Rūm'dan ʿarż oldı ṣaf
Bağladı rūy-i zemin bed-ḫāh ḳatline kemer

VII-7 nuṣretdür: ḥażretdür L, Ü2.
VIII-7 olmadı: olmayub Li, NHO, T, Ü2.

3. Rāyet-i ḫaḍrā çekildi ol ḥiṣāruñ fetḥine
Yoḫsa ḳal'-i ḳal'a-i küffāra Cibrīl açdı per
4. Nehr-i A'ṣār'ı 'ubūr-i leşker içün doldurub
Mār-i Ḍaḥḥāk'e Ferīdūn-i zeman buldı ẓafer
5. Çeşm-i ḫur-şīdi sinān ü rumḥ-i ḫun-ḫār itdi kūr
Gūş-i gerdūnı ṣadā-yi nāy-i Rūyīn itdi ker
6. Geldi düşmenden muḳābil bir sipāh-i bī-kerān
Kim sevād-i keṣretin ḥaṣr idebilmezdi naẓer
7. Leşker-i İslâm'a nuṣret virdi lûṭf-i Kirdigār
Şām olunca ḳalmadı ol şu'lelerden bir şerer
8. Hīç şek yoḫ kim bu nuṣret nuṣret-i İslâm'dur
Pād-şāhuñ mülkine iṣbāt-i istiḥkāmdur

X-1. Şām kim ruḫsāre çekdi Ḫusrev-i encüm niḳāb
Ḳıldı Şeyḫ-i Baṣra baḫtı salṭanat taḫtında ḫāb
2. Virdi 'aḳl ü re'yine daḫl-i mehābet inḥirāf
Ṣaldı cism ü cānına emr-i ṣalâbet iżṭırāb
3. Ḳaçdı ol dūn-i siyeh-rū devlet ü iḳbālden
Eyle kim şeh-bāz vehminden firār eyler ġurāb
4. Sāyesin ṭoprağa ṣaldı her ṭarafdan ol ḥiṣār
Ṣalıcaḳ bir cānibinden şu'le-i ḫur-şīd tāb
5. Ṣubḥ-dem Pāşā-yi 'ādilden münevver oldı mülk
Oldı zā'il ẓulmet-i şeb ṣaldı pertev āf-tāb
6. Virdi mülk ü māl ü cism ü cānina ḫalḳuñ emān
Ḳıldı cennet ol yiri cennetde ḫod olmaz 'aẕāb
7. Yetmedi 'ācizlere ġavġā-yi leşkerden żarar
Bī-tekellüf ḫoş kerāmetdür żararsuz inḳilâb
8. Hīç şek yoḫ kim bu nuṣret nuṣret-i İslâm'dur
Pād-şāhuñ mülkine iṣbāt-i istiḥkāmdur

XI-1. Ser-verā bed-ḫāh ḫāk-i reh-güẕār olsun saña
Ḫanda kim 'azm eyleseñ tevfīḳ yār olsun saña
2. Olmasun başuñdan eksük pād-şāhuñ sāyesi
Ḥırz-i devlet sāye-i Perverdigār olsun saña
3. Ḳılmasun lûṭfin nihan rāy-i münīrüñden felek
Her nihānī lûṭf kim var āşkār olsun saña

IX-3 çekildi: açıldı Li, NHO, $Ü_2$.
IX-5 itdi: ḳıldı NHO.
IX-7 Leşker-i: Şükr kim L, $Ü_2$/ şerer: eṣer L, Li.

4. Çekmesün şem-şirden minnet şalâḥ-i devletüñ
Muṣliḥ-i aḥvāl devr-i rūzgār olsun saña
5. Fetḥ içün her ḫanda kim deprense ʿazmüñ rāyeti
Düşmen-i bed-ḫāh ḫār ü ḫāk-sār olsun saña
6. Olmasun ḫāmūş bāğ-i medḥinüñ bülbülleri
Dāʿi-i devlet Fużūlī tek hezār olsun saña
7. Evvel-i ʿazmüñde fetḥ-i mülke nuṣret bulduğuñ
Mūcib-i tekmīl-i ʿizz ü iʿtibār olsun saña
8. Hīç şek yoḫ kim bu nuṣret nuṣret-i İslām'dur
Pād-şāhuñ mülkine işbāt-i istiḥkāmdur

16

XVI
müctess-i müsemmen-i maḫbun-ı maktūʿ
ḲAṢĪDE DER MEDḤ-İ AYĀS PĀŞĀ *
mefāʿīlün feʿilātün mefāʿīlün faʿlün

1. İrişdi vaḳt ki gül başa bū-sitāna ḳadem
Cihānı eyleye lûṭf-i bahār reşk-i İrem
2. Vire benefşe ile berg-i erğavān çemene
Ṣafā-yi zīnet-i peyvend-i ābnūs ü beḳem
3. Hevādan eyleye eşcārı ebr gevher-bār
Ṣaḥīfe-i çemen üzre le'āli-i şeb-nem
4. Güneşden ola sipihr-i kevākib ü seyyār
Çenār sāyesi altında sebze-i ḫurrem
5. Ṣaḥīfe-i çemen üzre tereddüd ide nesīm
Mesīḥ cilve-gehi ola dāmen-i Meryem
6. ʿUḳūd-i şeb-nem ile rūz ü şeb ḥarāret-i mihr
Ḫuṭūṭ-i sebzeyi geh mühmel ide geh muʿcem
7. Müsāvi ola leṭāfetde ās-mān ü zemīn
Ber-ā-ber ola yügürmekde eşheb ü edhem
8. Çemende oḫına ḥükm-i eyālet-i nev-rūz
Mişāl-i ḥükme nişār eyleye şikūfe direm
9. Revāc-baḫş ola gül-zāre iʿtidāl-i hevā
Nite ki ḫıṭṭa-i Bağdād'a ser-ver-i aʿẓem

XI-5 ḫār ü ḫāk-sār: ḫāk-i reh-güẕār L, Li, NHO, Ü2.
XI-6 medḥinüñ : midḥatüñ L.
* Ayas Paşa Bak.: XIII. Kasidenin notu.

10. Gül-i bahār-i ʿadālet nihāl-i gül-şen-i cūd
Şikūfe-i çemen-i lûtf ü serv-i bāğ-i kerem
11. Meh-i sipihr-i eyālet Ayās Pāşā kim
Esās-i mülkdür endīşesiyle müstaḥkem
12. Bülend-ḳadr cenābī ki re'y-i rūşenine
Değül deḳāyiḳ-i ādāb-i salṭanat mübhem
13. Müşerref eylememiş bir anuñ kimi kāmil
Serīr-i salṭanatı andan esbaḳ u aḳdem
14. Vücūd-i kāmiline yoḫ naẓīr ʿālemde
Ne iḥtiyāc ki men söyleyem bilür ʿālem
15. Eyā bülend-naẓar āf-tāb-i evc-i şeref
Ki ḫalḳ rızḳınadur dest-i himmetüñ maḳsem
16. Faḳīr-i sofra-i inʿāmuñ ağniyā-yi zemān
Ġarīḳ-i niʿmet-i iḥsānuñ evliyā-yi niʿam
17. Ḥarīm-i der-gehüñe ʿazm iden faḳīrlere
Niṣāb-i niʿmet ile farż olur ṭavāf-i Ḥarem
18. Taḳarrübüñ senüñ ol rütbe-i saʿādetdür
Kim anda lâzım olur ḳurb-i Ḥaḳ Teʿâlâ hem
19. Ümīd ile dutalı dāmen-i ʿadāletüñi
İrişmez oldı girībān-i mülke dest-i sitem
20. Ḳażā yazanda senüñ ismüñe beḳā mülkin
Ḳılur ʿadūlaruñı nevg-i tīğuñ ile ḳalem
21. Bu olmasaydı ġaraż şafḥa-i vücūda ḳażā
Senüñ ʿadūlaruñ ismini eylemezdi raḳem
22. Fesād-i ṭaʿnesin insāna eyleyen meleği
Ger itmeseydi senüñ ḥüsn-i sīretüñ mülzem
23. Fesāda ḳābil olub infiʿālden başın
Yuḳaru ḳaldurabilmezdi bir benī ādem
24. Ṭahāret ü veraʿ ü zühd ü taḳvī ile müdām
Binā-yi ḥüsn-i sülûkuñdur ol ḳadar muḥkem
25. Ki baḥr-i ḥīle-i İblīs aña ger olsa muḥīṭ
Taṣavvur eylemek olmaz kim ol binā çeke nem
26. Gelüb ḥużūruña görseydi pāk meşrebüñi
Çalardı ḫaclet ile cāmı tevbe daşına Cem

[11] eyālet: ʿadālet T.
[12] ādāb-i: ʿādāt-i H.
[23] ḳābil: ḳā'il NHO, T.

27. Görüb sipāhuñı olsaydı vāḳıf-i rezmüñ
Tefāḫur itmez idi ḍarb-i tīġ ile Rüstem

28. Bu nev' ile ki zemānuñda cism-i mülk müdām
Bulur ḥayāt-i mücedded zeman zeman dem dem

29. Vücūd ḥıfẓını lûṭfuñ eger idinse murād
Binā-yi feyż ile mesdūd olurdı rāh-i 'adem

30. Muḳarrer eyledi gerdun ki dehr durduḳça
Nihāl-i ḳāmetüñi bār-i ġamdan itmeye ḫem

31. Zemāne üzre gören sāye-i 'adāletüñi
Revā mıdur ki ide sāye-i 'adāleti kem

32. Şehā Fużūli-i zārem ki çerḫ-i bī-hude-gerd
Ṣalubdur āyine-i ṭab'uma ġubār-i elem

33. Tenümde zaḫm-i ḫadeng-i belâ velī şādem
Ki lûṭfuñ olsa bulur cümle zaḫmler merhem

34. Ümīd var ki tesḫīr-i mülk-i 'ālem içün
Fežā-yi çerḫde çekdükçe āf-tāb 'alem

35. Zeman zeman yüzüñe baġlu ḳapular açıla
Nefes nefes olub efzun ḳapuñda ḫayl ü ḥaşem

36. Müyesser ola ki tevfīḳ-i fetḥ ile tīġuñ
Ola 'Irāḳ-i 'Arab'da kelīd-i ṣulḥ-i 'Acem

XVII
ḲAṢĪDE DER SİTĀYİŞ-İ AYĀS PĀŞĀ *

1. Ne lûṭfdur yine kim buldı sebzeden gül-zār
Ne feyżdür yine kim ṣaldı bāġa bād-i bahār

2. Müzeyyen oldı ḫaṭ-i sebze ile rūy-i zemīn
Leṭāfet-i ḫaṭ-i sebz ile eyle kim ruḫ-i yār

3. Ḥicāb-i ġaybda her feyż-i Ḥaḳ ki maḫfi idi
Cihāna eyledi lûṭf-i nesīm gül iẓhār

[29] lûṭfuñ: 'adlüñ Ü$_2$, Ü$_5$.
[31] gören: görür L, Ü$_5$.
[33] cümle: barça Li, Ü$_5$.
[36] ṣulḥ-i: fetḥ-i NHO.
* Ayas Paşa için Bak.: XIII. Kasidenin notu.

4. Ṣafā-yi ʿālem içün şāhed-i ʿināyet-i Ḥaḳ
Riyāż-i dehrde ʿarż eyledi gül-i ruḫsār
5. Ṣaḥīfe-i çemene yazdı ḫāme-i sebze
Ḫaṭ-i delâʾil-i iṡbāt-i Īzid-i Cebbār
6. Meẓāhir-i eṡer-i raḥmet itdi her ṭarafı
Kemāl-i ḳudret-i Ḥaḳ فانظروا اولوالابصار[8]
7. Görinse ḫalḳ rıżāsı zemāneden ne ʿaceb
Zemāne ṣūret-i iḳbāle oldı āyine-dār
8. Sipihr-i minneti altında olsa dehr n'ola
Götürdi āyine-i dehrden sipihr ġubār
9. Çerāġ-i berḳ ḳılub şemʿ-i lâleyi rūşen
Ṣadā-yi raʿd ḳılub çeşm-i nerkisi bīdār
10. Dutuşdı ḥayret ile sīne-i ẕevi'l-efhām
Açıldı ʿibret ile dīde-i ūlû'l-ebṣār
11. Dimāġı itdi muʿaṭṭar hevā-yi ġāliye-bū
Hevāyı ḳıldı muʿanber seḥāb-i gevher-bār
12. Żamīre ẕevḳ virüb müjde-i teveccüh-i gül
Cihāna ṣaldı ṣafā maḳdem-i nesīm-i bahār
13. Anuñ kimi ki bu iḳlīme yümn-i maḳdem ile
Bıraḫdı ẕevḳ u ṣafā Ser-ver-i sipihr-veḳār
14. Gül-i ḥadīḳa-i iḳbāl ü serv-i bāġ-i hüner
Meh-i sipihr-i edeb şehr-yār-i naʿt-şiʿār
15. Muḥīṭ-i merkez-i devlet Ayās Pāşā kim
Medār-i mülkedür iḳbāli noḳṭa-i pergār
16. Sipihr-menziletī kim bıraḫsa ḫāke naẓar
Ḳılur ḫavāṣ ile ḫāki zer-i temām-ʿiyār
17. Muḥīṭ-ḥavṣalaī kim ger itse ḳaṭreye meyl
Teveccüh ile ḳılur ḳaṭreyi dür-i şeh-vār
18. Ṣadāḳatinde ṡebāt-i saʿādet ü iḳbāl
Siyāsetinde ṡevāb-i Muhācir ü Enṣār
19. Ṣalâḥ ehline ḥilmiyle vāli-i müşfiḳ
Fesādı defʿine ʿadliyle ḥākim-i ḳahhār
20. Vücūd-i kāmiline Pād-şāh-i ʿĀlem'den
Sirāyet eylemiş āṡār-i salṭanat ne ki var
21. Cihan-fürūzı gören ol meh-i temāmı bilür
Ki āf-tāb-i cihan-tābdandur ol envār

[8] Ey basiret sahibleri bakınız.

22. Eyā bülend-naẓar āf-tāb-i evc-i hüner
Ki resmdür saña ḥüsn-i ḫaṣā'il-i eṭvār
23. Kemāl-i ma'deletüñ virdi istiḳāmet-i mülk
Ṭabīb-i ḥāẕıḳa ṣan kim irişdi bir bīmār
24. Münevver eyledi iḳbālüñ Evliyā Burcı'n
Livā-yi 'adlüñ olub evliyāya şem'-i mezār
25. Revāc-baḫş-i ṭarīḳ-i İmām-i A'ẓam olub
Binā-yi şer' ile virdüñ umūr-i mülke ḳarār
26. Çerāğ-i ṭal'at ile Kerbelâ'ya ṣalduñ nūr
Ol āsitānede ḳılduñ dür-i niyāz niẕār
27. Temāmi-i ümerādan saña müsellemdür
Ri'āyet-i neseb ü şer'-i Aḥmed-i Muḫtār
28. Yeter bu ecr saña ol zeman ki 'arż olınur
Cezā içün Ḥaḳ'a bir bir 'i'bādet-i ebrār
29. Ḫilâf-i ġayr naṣīb oldı ḥīn-i ḥükm saña
Ziyāret-i ḥarem-i pāk-i Ḥayder-i Kerrār
30. Kim ol ḫalīfe-i rābi'dür ü münāsibdür
Saña ki ḥākim-i rābi'sen aña ḳurb-i civār
31. Şehā sa'ādet ü iḳbālüñe du'ā-güdur
Cemī'-i ehl-i cihan kem-terin Fużūlī-i zār

XVIII

ḲAṢĪDE DER MEDḤ-İ AYĀS PĀŞĀ*

1. Yine ḳıldı ṣabā gül-zāre da'vet bülbül-i zārı
Yine ḳumrī maḳām itdi feżā-yi ṣaḥn-i gül-zārı
2. Yine düşdi hevādan sebze-zāre ḳaṭre-i şeb-nem
Yine gül-zāre ṣaldı ẓıll-i raḥmet ebr-i āẕārı
3. Yine dīvāne-i 'ışḳ eyledi dārü'ş-şifā meyli
Yine gül-zāre çıḫdı küşe-i miḥnet giriftārı
4. Yirinden depreten men mübtelâyı şevḳ-i ġālibdür
Hevādur gezdüren yirden yire ebr-i girān-bārı

[28] 'ibādet-i: sa'ādet-i H, NHO.
[31] sa'ādet ü iḳbālüñe du'ā-güdur: sa'ādet-i iḳbālüñedür ehl-i du'ā L, Li, NHO, T., Ü$_2$.
* Ayas Paşa için Bak. : XIII. Kasidenin notu.
[3] meyli: meylin Li, NHO, T.

5. Bu ʿişret-gāhuñ itmāmında bir daş olmasa eksük
Meni yirden yire naḳl eylemezdi dehr miʿmārı
6. Ḳad-i ḫam birle taḥrīküm yirümden ʿayn-i ḥikmetdür
Ḳażā ṣūret-geri bī-hūde gezdürmez bu pergārı
7. Mekan taġyīri ṣıḥḥat mūcibidir n'ola naḳl itse
Ṭabīb-i ḥikmet-i Ḥaḳ mülkden mülke bu bīmārı
8. Maña men olduġum menzilde rāḥat meyl idüb gelmez
Düşüb zaḥmetlere nā-çār men oldum ṭaleb-kārı
9. Hevā-i seyr ḳıldum irtifāʿ-i ḳadr içün zīrā
Yirinde her metāʿuñ pest olur elbette miḳdārı
10. Revāc-i ʿışḳ virmek ḳaṣdına çıḫdum diyārumdan
Hüner żāyiʿdür ol kişverde kim yoḫdur ḫırīdārı
11. Maḥabbet ḳılmaġa iẓhār-i ġurbet iḫtiyār itdüm
Ne çāre yoḫ bu cinsüñ olduġum yirlerde bāzārı
12. Mübārekdür sevād-i dūd-i āhum ḫanda ʿazm itsem
Yaman olmaz seḥābuñ gezdüği yirlerde ās̱ārı
13. Mükerremdür sirişküm ḫanda yir dutsam bu yüzden kim
Bahār-engīz olur her ḫanda kim seyl-âb olur cārī
14. Yine ey bülbül-i bī-çāre eyyām-i bahār oldı
İrişdi vaḳt kim baḫt ola ehl-i derd ġam-ḫārı
15. Güle gül açıla nerkis leṭāfet bū-sitānında
Ḳopa seyl-âb-i ẕevḳ ile elem ḫāṣāki ġam ḫārı
16. Saña olsa müyesser ḫalvet-i vaḥdetde gül vaṣlı
Naṣīb ola maña Pāşā-yi gül-ruḫsār dīdārı
17. Zihī Pāşā-yi mülk-ārā-yi devlet-mend ü rūşen-dil
Ki maḳbūl-i cemīʿ-i ḫalḳdur mecmūʿ-i eṭvārı
18. Sülûk-i dil-keşi ṭayy-i ṭarīḳ-i istiḳāmetde
Muḫālif devrden ḳılmış peşīman çerḫ-i ġaddārı
19. Ḥaḳīḳatde Ḫudā'nuñ ekber-i āyāt-i taḳdīri
Şerīʿatda Resūl'üñ aʿẓam-i aʿvān ü enṣārı
20. Zemānında zemāne ẓulmi yoḫ inṣāfı var itmiş
Aña mensūbdur ẓulm ile inṣāfuñ yoġı varı

[6] ʿayn-i: maḥż-i C, H, L, Li, NHO, T.
[8] maña : saña Li, Ü$_2$/ meyl: raḥm C, NHO, T.
[15] elem: sitem Li, T.
[19] Ḫudā'nuñ: İlâh'uñ C, Li, T.]

21. Ferāġat ḫāb-gāhuñ bekleyüb bīm-i ḥavādisden
Olubdur pās-bān-i mülk ü millet baḫt-i bīdārı
22. Bahār-i gül-şen-i devlet Ayās-i pāk-dāmen kim
Vücūdı her ḫalelden pākdür her ʿaybdan ʿārī
23. Zihī şemʿ-i şeb-istān-i seḫā vü lûṭf kim olmuş
Ḳamu aḥbāba vü aʿdāya rūşen nūrı vü nārı
24. Şehā şefḳat-şiʿārā sensen ol pakīze-sīret kim
Saña ḥācet değül iḥsān içün derd-i-dil iẓhārı
25. Vücūd-i bī-miṣālüñ Devlet-i İslâm'a nuṣretdür
Mücerred ṣıyt-i rezmüñ eylemiş mağlûb küffārı
26. Ferīd-i ʿaṣrsan ammā gezer her ḳalbde mihrüñ
Güneş birdür velī maḳsūmdur her yirde envārı
27. Felekdür eyle maḥkūmuñ ki ḫur-şīdi ḳılur ḥāżır
Eger yarı gice bezmüñde lâzım olsa iḥżārı
28. Revandur eyle fermānuñ ki ger ḫur-şīde ḥükm itse
Ḫilâf-i ṭabʿ esfelden olur aʿlâya reftārı
29. Eger ḳılsañ iʿānet ver ihānet iḫtiyār itseñ
Ḳılur tebdīle ḳābil lûṭf u ḳahruñ mūrı vü mārı
30. Zemānuñ cümle-i evḳātını ṣubḥ eylemiş gūyā
Çerāğ ile bulınmaz ẓulm devrinüñ şeb-i tārı
31. Kemāl-i ḥüsn-i aḫlâḳuñ beyān eyler açılduḳça
Semen mecmūʿası nesrin kitābı ġonce ṭūmārı
32. Ṣafā-yi ṭabʿuña mümkin olurdı eylemek nisbet
Bahār āyīnesinde olmasaydı sebze jengāri
33. Taṣavvur eylemek olmaz saña mānend bir kāmil
Hemānā sende ḫatm olmuş kemāl-i ḳudret-i Bārī
34. Ṣabā vaṣf-i ruḫuñ ḳılduḳda gül vaṣfını söylerken
Dutuldı ġonce nuṭḳı bülbülüñ ḥaṣr oldı güftārı
35. S̱ebāt-i ʿadl içün revnaḳ bıraḫduñ mülk-i Bağdād'a
Beḳā-yi genc içün ey Ḫıżr yapduñ köhne dīvārı
36. Bu gün Bağdād'da bir kimse yoḫ kim aña re'fet yoḫ
Cemīʿ-i merdüm-i Bağdād'a olmuş re'fetüñ sārī
37. Dutulmuşdı dilüm miḥnet görüb ḥüsn-i tekellümden
Getürdi yāduma ẕevḳ-i ṣıfātuñ şevḳ-i eşʿārı

[22] pāk-dāmen: pāk-ṭīnet C, NHO.
[28] ḫur-şīde: seyl-âba Li, T.
[30] gūyā: mülküñ Li, T.
[36] anda: aña Li, T, Ü$_2$.

38. Meni endîşe-i ḫırman ṭarîḳ-i küfre ṣalmışdı
Ümîd-i lûṭf ü iḥsānuñ bilümden açdı zünnārı

39. Memālik-perverā yoḫ senden özge bir müdebbir kim
Dem-ā-dem maṭraḥ-i lûṭf ide ʿuşşāḳ-i dil-efgārı

40. Fużūlī bülbül-i gül-zār-i ḥüsn-i iltifātuñdur
Bahār oldı yine güftāra taḥrîk itdi minḳārı

41. Diler tafṣîl ile ḥāl-i dilin şerḥ eyleye ammā
Ne şerḥ itsün saña maʿlûmdur mecmūʿ-i eṭvārı

42. Ḳalubdur gūşe-i ʿuzletde ṣormaz hîç kim ḥālin
Ne ola bir faḳîrüñ ḥāli kim olmaya bir yārı

43. Cefāsın hîç bir dil çekmez andan ġayrı aġyāruñ
Anuñ'çün ġālibā ḫalḳ eylemişdür Tañrı aġyārı

44. Ümîdüm var kim resm-i muḳarrer üzre oldukça
Ḳarîn-i şām zülfiyle ʿarūs-i ṣubḥ ruḫsārı

45. Saña mensūb ola ḫalvet-serāy-i dehr tezyîni
Senüñle çizgine ʿişret-geh-i iḳbāl pergārı

19

XIX

Hezec-i müsemmen-i sâlim

ḲAṢÎDE DER MEDḤ-İ AYĀS PĀŞĀ*

mefāʿîlün mefāʿîlün mefāʿîlün mefāʿîlün

1. Sevād-i buḳʿa-i Baġdād çeşm-i heft kişverdür
Çerāġ-i merdümi nūr-i ʿadāletden münevverdür

2. Ḳamu eṭrāfina āb-i ḥayāt-i ʿadldür cārî
Cemîʿ-i ehline tevfîḳ-i cemʿiyyet müyesserdür

3. Sürūrı muttaṣıl ẕevḳi dem-ā-dem niʿmeti bî-ḥadd
Feżāsı ʿāfiyet-efzā hevāsı rūḥ-perverdür

4. Sürūr ehline zencîr-i taʿallûḳ hey'et-i cisri
Ser-i āfāḳa bārū-yi ḥiṣārı tāc ü efserdür

5. Binā-yi buḳʿa-i maḳbūli ehl-i ḫayra menzil-geh
Basîṭ-i ḫāk-i pāki evliyāu'llaha bisterdür

[38] Bu beyit C, Li, NHO, T den alındı.
[41] şerḥ eyleye: iẓhār ide C.
[43] bir dil: bî-dil Li, NHO, T.
* Ayas Paşa için Bak.: XIII. Kasidenin notu.
[4] tāc ü: ḥıṣn-i C.

6. Revādur Evliyā Burcı dimek ol buḳʿa-i pāke
Ki her ʿallâmeye menzil-geh ü her ʿilme maẓherdür

7. Efāżıl buḳʿa buḳʿa ḫāk-i pākin menzil itmişler
Naẓar ḳıl ṣafḥa ṣafḥa levḥine gör kim ne defterdür

8. Sevād-i āferīniş nüsḫasından bir varaḳdur kim
Ḳavānīn-i ʿadālet anda merḳūm ü muḥarrerdür

9. N'ola Ferhād veş ʿuşşāḳı olsa cümle Ḫusrev'ler
Mübārek ṣafḥasında ṣūret-i Şīrīn muṣavverdür

10. Kitāb-i kā'ināta ṣarṣar-i fitne güẕer ḳılmış
Heman bu ṣafḥa ḳalmış bāḳi-i evrāḳı ebterdür

11. Mekārihden ḥaẕer ikbāle rağbet ḳılmağa dā'im
Melekdür her ṭarafdan ḳāṣıdı ṣanmañ kebūterdür

12. Zülâl-i maʿdelet ser-çeşmesi olsa ʿaceb olmaz
Ḥarīm-i bār-gāh-i rifʿati sāḳī-i kevẟerdür

13. Bu mülküñ ṣāhed-i tevfīḳ-i iḳbāli budur ḥālâ
Ki Pāşā-yi saʿādet-mend ehl-i mülke ser-verdür

14. Zihī ser-dār-i ṣā'ib-re'y ṣāḥib-ʿadl deryā-dil
Ki şān ü şevketi aʿdāya manṣūr ü muẓafferdür

15. Değül ḥadd-i beşer ḥüsn-i ʿafāf ü lûṭf-i efʿāli
Melâ'ik firḳasından bir ʿaceb ẕāt-i muṭahherdür

16. Münezzehdür ġubār-i ẓulmden mir'āt-i iḳbāli
Teʿalâ'llah ne ḫoş pākīze-ṭabʿ ü pāk-cevherdür

17. Żamīr-i bī-melâli aṣveb-i efkāre cevlân-geh
Vücūd-i bī-miẟāli aḥsen-i efʿāle maẓherdür

18. ẟebāt-i mülkine bürhan yeter keyfiyyet-i ʿadli
ʿAdālet ḫanda olsa müstedām olmaḳ muḳarrerdür

19. Emīr-i aʿdel ü ekrem Ayās-i pāk-ṭīnet kim
Zülâl-i ʿadl birle ṭīnet-i pāki muḫammerdür

20. Şehā sen mesned-ārā-yi serīr-i ʿizz ü rifʿatsen
Ṭırāz-i iʿtibāruñ ṣafḥa-i devrāna zīverdür

[9] olsa: ola L.
[12] maʿdelet: maʿrifet T.
[16] iḳbāli: idrāki H, Li, NHO, T, $Ü_2$.
[20] devrānā: dīvāna T.

21. Cemāl-i enverüñdür ās-mān-i ma'delet māhı
Veyā ol māh kim ḫur-şīd-i raḫşāna ber-ā-berdür

22. Penāh-i mülk ü milletsen sedād-i ḥüsn-i tedbīrüñ
'Adū Ye'cūc'ınuñ def'ine bir sedd-i Sikender'dür

23. Saña tābi' olan çekmez melâl ü miḥnet-i 'ālem
Ne ġam ẓulmāt def'inden aña kim Ḫıżr reh-berdür

24. Virür can tīġ-i ḫun-rīzüñ ḫayāliyle 'adū gūyā
Ḫayāl-i tīġ-i ḫun-rīzüñ ecel murġına şeh-perdür

25. Peyām-i şevketüñ yetdükçe a'dāyı zebūn eyler
'Azā'im-ḫāna dīv elbette maḥkūm ü musaḫḫerdür

26. Senüñ tīġuñdan ister bir cilâ kesb eyleye ḥālâ
Cihan āyīnesi kim gerd-i miḥnetden mükedderdür

27. Senüñ taḥrīk-i raḫş-i iḳtidāruñdan umar teskīn
Bu günler dehr kim teşvīşden ġayetde mużṭerdür

28. Muḫālif ẓulmet-i ḥayretde ḳalmış 'azm-i rezm itgil
Bu ẓulmet def'i muḥtāc-i şu'ā'-i tīġ u ḫancerdür

29. Cezāyir ehli ṭuġyān üzredür 'azm it ki şem-şīrüñ
Fesād-i ḫūn-i fāsid def'ine ḫun-rīz neşterdür

30. 'Azīmet ḳıl ki devran muntaẓırdur fetḥ zevḳine
Revān ol kim zemāne tābi' ü düşmen muḥaḳḳerdür

31. Cezāyir mülkini ḳıl Baṣra iḳlīmine mülḥaḳ kim
Pey-ā-pey fetḥ ü nuṣret ni'met-i ġayr-i mükerrerdür

32. Ser-efrāzā Fużūlī ġayrdan ḳaṭ'-i naẓar ḳılmış
Senüñ der-gāhuña bir ṣādıḳu'l-iḫlâṣ çākerdür

33. Yeter lûṭfuñ aña dā'im değül ḥācet ṭaleb ḳılmaḳ
Tereddüdsüz olur ḥāṣıl ne kim Ḥaḳ'dan muḳadderdür

34. Ümīdüm var kim re'yüñce ola seyri devrānuñ
Fezā-yi ās-man tā cilve-gāh-i seyr-i aḫterdür

[23] melâl ü miḥnet: melâl-i miḥnet Li.
[28] rezm: cezm C, T, Ü₂/ itgil: it kim C, Li.
[31] mülḥaḳ: tābi' L.
[34] seyr-i: heft C.

20

XX

remel-i müsemmen-i mahbun-ı aslem-i mahzūf

KAṢĪDE DER SİTĀYİŞ-İ MEḤMED PĀŞĀ *

fā'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fa'lün

1. Ṣun'-i Ḥaḳ kim yoğ iken 'ālemi itmiş peydā
Andan almış eṣer-i naẓm niẓāmın eşyā
2. İḳtiżā-yi nesaḳ-i mülk ü niẓām-i millet
Ḫāṣ u 'āmuñ kimin a'lâ kimin itmiş ednā
3. Tā żarar yetmeye ednālara a'lâlardan
Eylemiş 'āleme fermān-i ḫilâfet icrā
4. Enbiyā birle selâṭīni müfevvaż ḳılmış
Olalar niyyet-i 'adl ile memālik-ārā
5. Ḥükmdür ḥükm ki dünyāya virür zīb-i niẓām
Ḥükmdür ḥükm ki din resmini eyler iḥyā
6. Ḥükm eger olmasa dünyāya ṣalur ẓulm fesād
Ḥükm eger olmasa bulmaz nesaḳ-i mülk beḳā
7. Ḥākim oldur ki muvāfıḳ ola ḥükmine ḳader
Ḥākim oldur ki muṭābıḳ ola emrine ḳażā
8. Ḥākim oldur ki anuñ olmaya ẕātında ṭama'
Ḥākim oldur ki anuñ olmaya fi'linde riyā
9. Şem'den görse ki pervāneye bir ẓulm yeter
Kese başın dimeye żāyi' olur nef'-i żiyā
10. Bulmayan devlet ü tevfīḳ ü 'ināyet Ḥaḳ'dan
Ne revā kim ḳıla icrā-yi ḥükūmet da'vā
11. Reviş-i 'adldedür mertebe-i ḳurb ü ḳabūl
'Adlsüz ḥākime da'vā-yi ḥükūmet ne revā
12. Bir vera' ehli eger ḳılsa 'ibādet yüz yıl
Sā'at-i 'adlce virmez eṣer-i ḳurb-i Ḫudā
13. Ḥükmdür vāsıṭa-i mevt ü ḥayātı ḫalḳuñ
Vay ol ḥākime kim eyleye ḥükminde ḫaṭā
14. Ḳıla maẓlûmları merḥametinden maḥrūm
Vire ẓālimlere öz nef'i içün istīlā

* Mehmed Paşa : Fuzûlî'nin yaşadığı yıllarda Bağdat'ta Mehmed Paşa adlı üç Osmanlı Valisi bulunmuştur. Solak Ferhad Paşa oğlu Mehmed Paşa, Sofu Mehmed Paşa, Baltacı Mehmed Paşa. Bu kasidenin, şairin Hadikatü's-süeda'sını ithaf ettiği Baltacı Mehmed Paşa'ya sunulmuş olması muhtemeldir.

[4] Olalar: Olmağa L, Li, T, Ü$_2$, Ü$_7$.

[10] devlet ü: devlet-i T.

15. Raḥmet ol ḥākime kim olmaya ilden ġāfil
Naḳd-i evḳātın ide bezl-i niyāz-i fuḳarā
16. Nitekim ḫıṭṭa-i Bağdād'ı müşerref ḳılmış
Maẓhar-i merḥamet ü ʿadl Meḥemmed Pāşā
17. Ol ser-efrāz ki yümn-i ḳadem-i muḥteremi
Evliyā Burcı'na olmuş sebeb-i defʿ-i belâ
18. Niyyeti ḫayr olub efʿāli ṣalâḥ olmağ ile
Hīç kes yoḫ kim aña eylemeye ḫayr duʿā
19. Beyle ḥākim es̱er-i raḥmetidür Yezdān'uñ
Ḫansı iḳlīme ḳadem baṣsa virür ẕevḳ u ṣafā
20. Var ümīdüm kim anı ḳılmaya şermende-ʿamel
Ol zeman kim ḳurulur Maḥkeme-i Rūz-i Cezā
21. Var ümīdüm ki bula feyż-i icābet Ḥaḳ'dan
Her duʿā kim ḳıla ṣıdḳ ile Fużūlī-i gedā

XXI

MANẒŪME-Ī ḤASB-Ī ḤĀL VE SİTĀYİŞ-Ī SEYYİD MEḤMED ĠĀZĪ *

1. Men kimem bir faḳīr ü bī-ser ü pā
Kem-terin bende vü kemīne gedā
2. Sāyir-i kār-gāh-i ṣabr ü sükūn
Sālik-i şāh-rāh-i faḳr ü fenā
3. Ne mizācumda irtikāb-i ġurūr
Ne fiʿālümde iḥtimāl-i riyā
4. Künc-i ʿuzletde faḳr u fāḳa ile
Olmuşam eyle maḥv kim mes̱elā
5. Merkez-i ḫāki itse zīr ü zeber
Bulamaz gerdümi nesīm-i ṣabā
6. ʿAzl ḳılmış meni ʿamellerden
ʿĀmil-i kār-ḫāne-i dünyā

[15] evḳātın ide: evḳātı ola L, Ü$_2$, Ü$_7$/ bezl-i: nezr-i Ü$_7$.
[18] efʿāli: aʿmāli Li, T, Ü$_2$, Ü$_7$.
* Seyyid Mehmed Gazi: Bağdat Kadısı. Hayatı hakkında bilgi edinilememiştir.
[5] nesīm-i ṣabā: nesīm aṣlā Ü$_2$.

7. Ḳılmazam kār ü bār-i ʿāleme meyl
Çekmezem ʿazl ü naṣb içün ġavġā
8. Maña virmiş cihan ḳamu faḳrin
N'ola itsem cihāna istiġnā
9. ʿĀlem-i ʿuzletüñ yegānesiyem
Ḳāf'dan Ḳāf'a yoḫ maña hemtā
10. Ṣūretüm faḳr ü sīretüm mün ʿim
Hey'etüm mūr ü himmetüm ʿanḳā
11. Rifʿat-i ḳadrüm iltifāt itmez
Ger Süleyman ḳılursa ʿarż-i ʿaṭā
12. Fāni-i muṭlaḳam ḳabūl itmen
Minnet-i Ḫıżr ile Zülâl-i Beḳā
13. Dimezem vaḥşiyem ṭabīʿat ile
Ṭālib-i zevḳ-i ṣoḥbetem ammā
14. Bir diyār içreem ki ḫalḳından
Eylemez hīç kim maña pervā
15. Kimse yoḫ derdüm eylesem iẓhār
Eyleyem andan iltimās-i devā
16. Lâʿl veş daş içindedür vaṭanum
Gül kimi ḫārı ḳılmışam me'vā
17. Dün bu ḥāl içre maḥv-i ḥayret iken
Geldi bir ḳāṣıd ü getürdi maña
18. Bir ʿaceb nāme-i ferah-te's̱īr
Maḥż-i ḥüsn-i ʿibāret ü imlâ
19. Ẓāhiri dil-peẕīr ü feyż-resān
Bāṭını zevḳ-baḫş u rūḥ-fezā
20. Naḳş-i ḫaṭṭında elṭaf-i ṣūret
Ṭarz-i lâfẓında eşref-i maʿnā
21. Cilve-gāh-i naẓarda her lâfẓı
Bir perī-peyker ü melek-sīmā
22. ʿİşve vü şīve vü kirişme ile
Dil ider ṣayd u ʿaḳl ider yaġmā

[8] itsem: ursam H, Li, M_3, N.
[14] kim: kes T.
[16] ḫārı: ḫār Li, $Ü_7$.
[20] elṭaf-i ṣūret: lûṭf-i ṣūret var H.

23. Fehm ḳılduḳda ḥüsn-i mażmūnın
Ḳıldum anda sürūrlar peydā

24. Bendeyi lûṭf birle yād itmiş
Ḥażret-i Seyyid-i ḫuceste-liḳā

25. Ol felek-ḳadr kim aña virmiş
Ḥażret-i Ḥaḳ kemāl-i ṣıdḳ u ṣafā

26. Ẕāt-i pāki cemī'-i 'ālemden
Şeref-i rütbe ile müsteṡnā

27. Feyż-i 'ilm-i ifāde-i beşeri
Aña ervāḥ-i ḳudsden ilḳā

28. Aṣlıdur nūr-i pāk-i Muṣṭafavī
Ḥükmidür revnaḳ-i serīr-i ḳażā

29. 'İlmidür bā'iṡ-i refāhet-i ḫalḳ
Fi'lidür mūcib-i rıżā-yi Ḫudā

30. Az olur bir arada cem' olmaḳ
Ḥükm ü 'ilm ü siyādet ü taḳvā

31. Mīr Seyyid Meḥemmed-i Ġāzī
Menba'-i 'ilm ü ḥilm ü cūd ü seḫā

32. عظم الله قدره العالى
رفع الله شانه الاعلا

33. زيد الله عز و رفعته
نفذ الله حكمه ابدا

34. Ey ḳażā-ḥükm kim müyesserdür
Ẕātuña iḳtidār-i 'izz ü 'alâ

35. Gül-i gül-zār-i 'ıtret-i Nebevī
Çemen-ārā-yi millet-i zehrā

[23] anda: andan Li, T, $Ü_7$.
[25] Ḥażret-i: Ḥikmet-i C, Li, N, T.
[26] 'ālemden: 'ālemde L, T.
[27] ilḳā: ibḳā Li, N, T.
[30] siyādet: siyāset $Ü_7$.
[31] Ġāzī: Ḳāḍī H, İ, L, Li, N, T, $Ü_2$; $Ü_6$, $Ü_7$.
[32] Tanrı onun üstün değerini yüceltsin. Tanrı onun yüce şanını daha da yükseltsin.
[33] Tanrı onun şerefini artırsın. Tanrı onun hükmünü ebediyen devam ettirsin.

36. Nūr-i çeşm-i temāmi-i sādāt
Muḳtedā-yi cemī'-i ehl-i ẕekā
37. Maña taḳṣīr ḥükmüñ itmişsen
Dimek olmaz bu ḥükme ḥükm-i ḫaṭā
38. Līk bir bende-i ḥaḳīrem men
'Amelüm ehl-i ḫayra ḫayr du'ā
39. Ṣāḥib-i 'usretem maña ne düşer
Kim olam hem-nişīn-i ehl-i ġınā
40. Maḥż-i cehlem maña ne nisbetdür
Ki ḳılam meyl-i ṣoḥbet-i fużalâ
41. Gerçi eflâke rağbet eyler ḥāk
Yetmez a'lâya rütbe-i ednā
42. Lûṭf senden maña münāsib iken
Menden itmek muṭālebe ne revā
43. Ey Fużūlī bu nev'-i da'vāda
Maṣlaḥatdur dutam ṭarīḳ-i rıżā
44. Ḥāl müşkildür anda kim bir ola
Ṣāḥib-i ḥükm ü ṣāḥib-i da'vā
45. Var ümīdüm ki tā-mü'eṣṣir ola
Ṣābit ü sāyir ile arż ü semā
46. Ola ḥükm-i ḳażā ile bāḳī
Ḳāḍi-i Ġāzi-i ḫuceste-liḳā

22

XXII

hezec-i müsemmen-i sâlim

ḲAṢĪDE DER MEDḤ-İ MEḤMED BEG *

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1. Felek her devrde bir feyż-i ḥikmet āşkār eyler
Teḳālīb-i zeman iẓhār-i ṣun'-i Kirdigār eyler
2. Ḳaradan ağı farḳ itmez bu remzin bilmeyen dehrüñ
Ki niçün geh nehārı leyl ü geh leyli nehār eyler
3. Beyāż üzre sevād-i nüsḫa kim esrār-i ḥikmetdür
Ḫıred her ḥarfini manẓūr-i 'ayn-i i'tibār eyler

42 itmek muṭālebe: olmaḳ muṭālebet İ, M_3, N, T, $Ü_7$.

* Mehmed Bey (Mehmed Han Tekelü): Şah Tahmasb'ın Bağdat'taki son valisi. 1530 da valiliğe tayin edilmiş, 1534 te şehri Osmanlılara teslim edip kaçmıştır.

3 sevād-i nüsḫa kim: sevād-i noḳṭa-i T.

4. Esīr-i derd olanlar rūzgāruñ inḳılâbından
Eger ṣabr itseler dermanların hem rūzgār eyler
5. Felek devr itmeği aḥvāline vāḳıf olan ʿārif
Ṭarīḳ-i ṣabr ü teslīm ü tevekkül iḫtiyār eyler
6. Muḳārin olsa āsār-i saʿādet tīre toprağa
Nesīm-i nev-bahār ol tīre toprağa güzār eyler
7. Mücellâ eyleyüb āyīne-i ṭabʿın küdūretden
Ḳılub ḫurrem virüb lûṭf-i ṭabīʿat lâle-zār eyler
8. Virür her ḫasteye elbette devrān-i felek dermān
Velī bir ḳaç zeman bīmār-i derd-i intiẓār eyler
9. Ḳılub her nā-murādı ʿāḳibet maḳṣūdına vāṣıl
Velī bir nice müddet züll-i ḫırmān ile zār eyler
10. Zemāne her diyāra istese āsār-i emniyyet
Aña ṣāḥib-livā bir ser-ver-i reʾfet-şiʿār eyler
11. Ḳażā her kişverüñ ehline cemʿiyyet murād itse
Aña elbette bir dānā-yi kāmil şehr-yār eyler
12. Bi-ḥamdiʾllâh bu gün bu mülke ṣalmış sāye bir ʿādil
Kim anuñ nisbetiyle ʿizz ü rifʿat iftiḫār eyler
13. Ser-efrāzī ki feyż-i ḫāk-būs-i āsitānından
İnüb her dem güneş kesb-i ʿulûvv-i iḳtidār eyler
14. Ṣafā-yi ẕikr-i ḫāk-i pāyıdur ol ṣayḳal-i raḥmet
Ki mirʾāt-i dil-i aḥbābdan refʿ-i ġubār eyler
15. Felek meşşāṭası virdükde zīb-i şāhed-i devlet
Anuñ māh-i livā-yi rifʿatin āyīne-dār eyler
16. Zemāne inḳılâbından ferāġat isteyen ʿārif
Anuñ maʿmūre-i iḳbālini ḥıṣn-i ḥiṣār eyler
17. Semiyy-i Aḥmed-i Mürsel Meḥemmed Beg o deryā-dil
Ki ʿadli ḫalḳa ʿarż-i raḥmet-i Perverdigār eyler
18. Eyā Ser-dār-i rūşen-rāy mülk-ārāy ferruḫ-ruḫ
Ki her manṣıbda ismüñ iḳtiżā-yi iştihār eyler
19. Kemāl-i maʿrifet her ḫanda vü her devrde olsa
Seni ser-defter-i erbāb-i temkīn ü veḳār eyler
20. Bu mülke sāye-i devlet bıraḥmışsan bi-ḥamdiʾllâh
Yiridür ger saña mülk ehli can naḳdin nisār eyler

[5] devr itmeği: devrānınuñ C, H, Li, T, Ü₂.
[16] rifʿatin: raḥmetin H.
[17] o: ki T.

21. Niçün kim ẕāt-i pāküñ maẓhar-i feyż-i ʿadāletdür
Bu mülküñ her günin nev-rūz ü her faṣlın bahār eyler
22. Meşāhid revnaḳına ʿazm ḳılmışsan zihī himmet
Bu himmetle seni Ḫallâḳ-i ʿĀlem kām-kār eyler
23. Şehīd-i Kerbelâ'ya şu getürmek ḳaṣdın itmişsen
Seni elbette ʿālemde bu niyyet pāy-dār eyler
24. Ser-efrāzā Fużūlī ḫasteye bu mülk-i ġurbetde
Sipihr-i nā-muvāfiḳ devri cevr-i bī-şümār eyler
25. Egerçi bī-ḳarār itmişdür ol bī-çāreyi miḥnet
Bulub temkin senüñ ẕevḳ-i viṣālüñle ḳarār eyler
26. Cemīʿ-i ḫalḳdan ḳaṭʿ eylemiş ser-rişte-i ülfet
Eger sen hem teraḥḥum ḳılmasañ terk-i diyār eyler
27. Sen ol pākīze-ṭalʿat āf-tāb-i ʿālem-ārāsan
Ki lûṭfuñ göñlümi yüz maḳṣada ümmīd-vār eyler
28. Virür medḥ-i şerīfüñ cevher-i güftāruma revnaḳ
Ṣadefdür ḳaṭre-i bārānı dürr-i şāh-vār eyler
29. Ḳılur şemʿ-i cemālüñ nūrı ṭabʿ-i tīremi rūşen
Güneşdür seng-i bī-miḳdārı lâʿl-i āb-dār eyler
30. Ümīdüm var kim var olasan ʿālemde ḳadr ile
Ḳażā her nice kim yoḫdan cihān ehlini var eyler

23

XXIII

müctes-i müsemmen-i mahbūn-ı mahzūf

ḲAṢĪDE DER MEDḤ-İ MEḤMED BEG *

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1. Ne müşkil olsa ḳılur çerḫ rüzgār ile ḥal
Mürūr ile açılur tāb-i tār-i ṭūl-i emel
2. Göñül murādını tedrīc ile bulur ṭālib
Taḥammül olsa yeter dāmen-i meṭālibe el
3. Niẓām-i ʿālem içün eksük olmaz ehl-i ṣalâḥ
Ḳomaz umūrını ʿālem muʿaṭṭal ü muḫtel

[22] himmet: behcet T/Bu himmetle seni Ḫallâḳ-i ʿĀlem kām-kār eyler: Esās-i himmetüñ bī-şek bu semti üstüvār eyler H Esās-i baḫtuñı bī-şek bu himmet üstüvār eyler Li.

[25] temkin: teskin T.

[30] ḳadr ile: ḳudretle T/ ehlini: mülkini T.

* Mehmed Bey için Bak.: XXII. Kasidenin notu.

[2] bulur ṭālib: ḳılur ḥāṣıl C, H, L.

4. Firāset ehli kim olmaz ṣalâḥ-i millet içün
Bu naẓm silsilesi eylemez ḳabūl-i ḫalel
5. Cihānı çerḫ müdebbirden eylemez ḫālī
Değül meṣāliḥ-i müstaʿcel-i cihan mühmel
6. Ne lûṭfdur yine kim ḫıṭṭa-i ʿIrāḳ-i ʿArab
Kemāl-i maʿrifet-i Kirdigār'a oldı maḥal
7. Nişān-i revnaḳ-i Bağdād'dur bu kim ḳılmış
Ẓuhūr-i lûṭf-i mücedded Ḫudā-yi ʿazze ve cel
8. Muṣavver eyledi naḳş-i saʿādet-i ebedī
Bisāṭ-i buḳʿa-i Bağdād'a naḳş-bend-i ezel
9. Münevver eyledi ʿadliyle Evliyā Burcı'n
Hümā-yi evc-i hüner ḳuṭb-i aʿdel ü ekmel
10. Muʿīn-i şerʿ-i şerīf-i Nebī Meḥemmed Beg
Ki ẕikridür sebeb-i ẕikr-i Aḥmed-i Mürsel
11. Zihī bülend-maḳāmī ki pāye-i ḳadri
ʿUlûvv-i ṭārem-i aʿlâyı gösterür esfel
12. Semend-i ḳadri eger ṣalsa mīh-i zerrīn naʿl
Olur cevāhir-i iḳlīl-i Müşterī vü Zuḥal
13. Ne mülke kim eser-i iltifātı ṣalsa şerer
Olur ḫazānı bahāra ġamı neşāṭa bedel
14. Vücūd-i bī-bedeli āf-tābdur ammā
Bir āf-tāb ki dā'im medārı ola Ḥamel
15. Bülend-ḳadr Şehā sensen ol saʿādet-mend
Ki şān-i ḳadrüñedür āyet-i vefā münzel
16. Tefaḥḥuṣ eyleseler ḥüsn-i ʿāḳıbet ehlin
Cemīʿ ḫāṭıra sensen ḫuṭūr iden evvel
17. Müyesser olsa ṭarīḳ-i iṭāʿatüñ ḫalḳa
Memālik içre olur refʿ-i iḫtilâl-i milel
18. İḥāṭa ḳılsa cemīʿ-i umūra tedbīrüñ
Ḥudūd-i mülkde merfūʿ olur rüsūm-i cedel
19. Muvāfiḳa şeref-i ṭalʿatuñ mümidd-i ḥayāt
Muḫālife eser-i maḳdemüñ ḥuṣūl-i ecel
20. Değül zemānede maḫfī debīr-i re'yüñden
Ḥisāb-i defter-i dāniş mufaṣṣal ü mücmel

[5] müstaʿcel: müstaḳbel H, L, $Ü_2$ müstaʿmel Li, NHO, T
[12] Bu beyit C, Li, T den alındı.

21. Ḥakīm-i maʿrifetüñ ṣulḥa mültefit olalı
Bozuldı maʿreke-i fitne vü bisāṭ-i ḥiyel
22. Ṣarardı şehd-i kelâmuñdan ehl-i derd yüzi
Mezīd-i ʿillet-i ṣafrā olur şifā-yi ʿasel
23. Giderdi telḫi-i ḳahruñ fesād ṭuġyānın
Ḳılur mażarrat-i balġamı izālesin ḥanẓel
24. Şehā Fużūlī-i bī-dil duʿā-yi devletüñi
Bilübdür aḥsen-i aḳvāl ḫayr-i ḥüsn-i ʿamel
25. Hemīşe cāh ü celâletde müstedām ol kim
Medār-i emn ü emansan niẓām-i dīn ü düvel

XXIV

ḲAṢĪDE DER MEDḤ-I RÜSTEM PĀŞĀ *

1. Yine açıldı gül ü ḳıldı cihānı ḫurrem
Çemen-ārā-yi vücūd oldı gül-i bāġ-i ʿadem
2. Müjde-i lâle vü gül virdi meger bād-i bahār
Ki niṣār itdi şiküfe aña dīnār ü direm
3. Lâle bir reng ile keşf eyledi esrār-i derūn
Ki dil-i ḫākde ḳalmadı rümūz-i mübhem
4. Şāḫ-i gül virdi çemen bezmine bir nūr-i sürūr
Ki çerāġ ile bulınmaz eser-i ẓulmet ü ġam
5. Bāddan ġoncelere ḥāmile oldı gül-bün
Eyle kim ʿĪsī'ye Cibrīl deminden Meryem
6. Dem-i cān-baḫşını gūyā yile virmiş ʿĪsā
Ki bulur cān ü ten eşcār deminden her dem
7. Sebze-ḫīz oldı hevādan ölüler ṭopraġı
Sebze her levḥ-i mezāra bu ḫaṭı ḳıldı raḳem
8. Dem bu demdür bu demi ḫoş göregör ey ʿārif
Añma ʿĪsī demini urma geçen demden dem

[22] Ṣarardı: Ṣaraldı H, Li, NHO/ derd: mekr Li, NHO.
[24] aḳvāl: aʿmāl H, Li, Ü$_2$.
* Rüstem Paşa : Saraydan ağalıkla yetişmiş, önce Diyarıbekir, sonra Anadolu Beylerbeyi, 1539 da vezir, 1544 te vezir-i âzam olmuştur. 1544 - 1553 ve 1555 - 1561 yılları arasında iki defa vezir-i âzamlık yapmıştır. Ölümü 1561 dedir.
[4] Şāḫ-i: Şemʿ-i L, NHO, T, Ü$_2$/ ẓulmet ü: ẓulmet-i Li, NHO.
[8] göregör: göredut L.

9. Ḫāk-i Cem üzre çıḫub lâle dutub cāmını dir
Ki kimüñ var ise bir cāmı bu gün oldur Cem

10. Ki niçün ġaflet ile fevt ola bir mevsim kim
Ola andan diriler tek ölüler hem ḫurrem

11. Ādemī istese ṭoprağda elbette bulur
Bu gün ol feyżi ki ṭoprağı ḳılubdur Ādem

12. Sebzeden jeng ʿiyān eyledi āyīne-i bāğ
Bes ki geçdi dün ü gün şeb-nem ü bārandan nem

13. Ṭurfa kim sebze ile revnaḳ-i bāğ oldı ziyād
Gerçi her āyineden jeng ṣafā eyler kem

14. Bülbüle minnet idüb dün dir idi bād-i bahār
Kim menem vāsıṭa-i revnaḳ-i mülk-i ʿālem

15. Didi bülbül aña ey ehl-i ḫilâf eyleme lâf
Bir ḥayā ḳıl bu sözi söyleme ebsem ebsem

16. Sen eger bilmez iseñ cümle-i āfāḳ bilür
Ki kimüñdür bu mübārek eṡer-i feyż-i ḳadem

17. Tāze gül-zār-i vezāretde açılmış bir gül
Virmiş āfāḳa nesīm-i eṡeri lûṭf-i İrem

18. Ḳılmış andan bu ṣafā kesbini gül-zār-i vücūd
Olmuş anuñla bu bünyād-i leṭāfet muḥkem

19. Ol ser-efrāz kim anuñ kimi bir ferruḫ-ruḫ
Pāye-i ḳadre ḳadem başmadı andan aḳdem

20. Andan aldı ʿaẓamet emr-i vezāret gūyā
Ḥükm içün şimdi Süleymān'a virildi ḫātem

21. Aña ḫatm oldı reh ü resm-i ḥükūmet gūyā
Şimdi naṣb oldı bu der-gāha Vezīr-i aʿẓem

22. Ḥüsn-i re'yiyle bu gün ḥükme girür dīv ü perī
Ḍarb-i tīğiyle bu gün fetḥ olur iḳlīm-i ʿAcem

23. Ki Süleymān-i zeman Āṣaf'ı itdi nā'ib
Oldı ser-ʿasker-i Keyḫusrev-i devran Rüstem

24. Ol cevan-baḫt ki icrā-yi ʿadāletde müdām
Nesaḳ-i şerʿiledür emr-i şerīfi tev'em

[10] Bu beyit L ve T den alındı.
[11] ḳılubdur: idübdür L, Li, NHO.
[12] jeng: reng Li/ geçdi: çekdi Li, $Ü_2$, $Ü_5$.

25. Pertev-i merḥamet ol Ḥażret-i Rüstem Pāşā
Ser-i erbāb-i seḫā ser-ver-i pākīze-şiyem

26. Ger ṣabādan ḫaber-i ʿadlin işitse idemez
Şemʿ pervāneye mutlaḳ diri oldukça sitem

27. Mülk naẓmında eger ḥükmine olsa vāḳıf
Zülf-i maḥbūbı hevā eyleyebilmez der-hem

28. Iʿtidāl istese erkān-i mizāca ʿadli
Irişür ṣıḥḥat-i ʿām ile eṭıbbāya elem

29. Feyż-i nuṣret bulur elbette cihan-gīrliğe
Himmetī her kime ḫur-ṣīd-ṣıfat virse ʿalem

30. Ṣafḥa-i nāme kimi cezm dutar her yire kim
Kilk veş çekse süṭūr-i sipeh-i ḫayl ü ḥaşem

31. Rifʿat-i ḳadrini ḫur-şīde suʾāl itdi zemīn
Ḫāk-i der-gāhına yād eyledi ḫur-ṣīd ḳasem

32. Kim anuñ bulmayub aḥvāline bir zerre vuḳūf
Ḳalmışam dāʾire-i ḥayret içinde men hem

33. Ṭāʿat-i Ḫāliḳ'adur ḥüsn-i rıżāsı dāʿī
Rızḳ-i maḫlûḳa kef-i baḥr-i nevāli maḳsem

34. Baḥr ü kān eyleseler daʿvi-i iḥsān ammā
Kerem ü cūdını gördükde olurlar mülzem

35. Ḳanı ol rütbe ki cūdiyle anuñ baḥs̱ ide baḥr
Ḳanı ol ḥavṣala kim kān-i keremden ura dem

36. Her ne tedrīc ile miñ yılda vire baḥr ile kān
Her ne yüz yılda mürūr ile ḳılur ḥāṣıl yem

37. Bez̲l bir demde ider meclisine ḫāzin-i cūd
Ṣarf bir günde ḳılur bezmine ḳassām-i kerem

38. Bi'llâh er görmüş olaydı kerem-i bī-bedelin
Anı muʿciz ṣanub īmāna gelürdi Ḥātem

39. Ser-verā cümle-i āfāḳa yetürmüş ʿadlüñ
Vüsʿat üzre es̱er-i rābıṭa-i ḫān-i niʿam

40. N'ola ger dār-i şifā-yi keremüñden yetse
Bu Fużūlī-i dil-efgāruña hem bir merhem

[25] merḥamet ol: raḥmet-i Ḥaḳ C, NHO, $Ü_2$, $Ü_5$.
[34] ammā: seḫā L, Li, $Ü_2$.
[36] vire baḥr ile kān: olur behre-i kān L, Li, T, NHO, $Ü_2$ vireler baḥr ile kān H.

41. Var ümīdüm ki cihān olmaya ḫālī senden
Nice kim var nücūm ü felek ü levḥ ü ḳalem
42. Şuġl-i ʿālem ola tedbīrüñ ile rāst müdām
Ḳadd-i gerdūn ola pā-būsuñ içün dā'im ḫam

25

XXV

Hezec-i müsemmen-i sālim

ḲAṢĪDE DER ḤAḲḲ-I İBRĀHĪM BEG *

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1. Götürdi bād burḳaʿ çihre-i gül-berg-i ḫandandan
Getürdi ʿālemi murġ-i çemen feryāda efġandan
2. Nedür yā Rab çemende ʿandelībüñ rişte-i dāmı
Meger açdı girih sünbül ser-i zülf-i perīşandan
3. Eger ḳavs-i ḳuzeḫden tīr-i bārān itmedi gerdūn
Nedür āyā sebeb kim doldı gül-bün cismi peykandan
4. Ve ger bir dāġ-i pinhān ile baġrın yaḫmadı devrān
Nedür maḳṣūdı her dem lâlenüñ çāk-i girībandan
5. Bahār eyyāmıdur ḳurtuldı ʿālem her küdūretden
Ḳılub kesb-i ṣafā cüll-âb-i feyż-i ebr-i nīsandan
6. Hevā feṣṣādı çekdi ḫārdan neşter meger bildi
Ki düşmüşdür girih gül-bünlerüñ aʿżāsına ḳandan
7. Göz açdı ʿıḳd-i şeb-nemden ṭarāvet kesb ider nerkis
ʿAraḳ ḳurtardı tedrīc ile ol bīmārı hicrandan
8. Ṣafā kesb itdi ḥüsn-i istiḳāmet eyledi ḥāṣıl
Mizāc-i mülk-i ʿālem iʿtidāl-i ʿahd-i devrandan
9. Ṣalāḥ ü iʿtidāli dehr mensūb itdi eżdāda
Fesād ü iḫtilâfı devr merfūʿ itdi erkandan
10. Çemen bezmine revnaḳ virmeğe gül ġonceden çıḫdı
Müzeyyen ḳılmaḳ içün Mıṣr'ı Yūsuf çıḫdı zindandan
11. N'ola çeşm-i ter ile çıḫsa ḥabs-i ḫākden nerkis
N'ola ger çıḫsa Yaʿḳūb-i belâ-keş Beytü'l-aḫzan'dan

* İbrahim Paşa: 1523 te vezir-i âzam olmuş, 1534 İran seferinde serasker olarak bulunmuş, 1534 Aralık ayında Bağdat'ın alınmasından sonra 1535 kışını Bağdat'ta geçirmiştir. 15 Mart 1536 da boğdurularak öldürülmüştür.

[1] feryāda: efġāna C, L, Li, T, Ü2.
[2] rişte-i dāmı: āh ü feryādı T.
[3] ʿahd-i: ṭabʿ-i Li.

12. Bıraḫdı jeng mir'āt-i serāba sebze-i ṣaḥrā
Nem-i ḫāk iṭdi raḫş-i gird-bādı men' cevlândan
13. Ser-ā-ser ḳıldı eczā-yi zemīn emvātını iḥyā
Meger her ḳaṭre āb-i Ḫıżr idi bir ḳaṭre bārandan
14. Mu'ālic ṣıḥḥat-i bīmār içün çoḫ çekmesün zaḥmet
Bu gün kim kesb olur ol müdde'ā seyr-i gül-istandan
15. Fażīlet ol değül kim ṣafḥa-i gül-zārı doldurdı
Bahār-i 'ālem-ārā sünbül ü nesrīn ü reyḥandan
16. Budur kim ravża-i Dārü's-Selâm'ı eyledi memlû
Ser-efrāz-i sa'ādet-mend lûṭf ü 'adl ü iḥsandan
17. Niẓām-i mülk İbrāhim Beg ol pāk-sīret kim
Teḳāżā-yi tefevvuḳ eylemiş efrād-i insandan
18. Ser-efrāzī ki idrāki felek-rāy ü melek-sīret
Münezzehdür kemāl-i nisbeti emṣāl ü aḳrandan
19. Kemāl-i fażl-i ẕātı Āṣaf evṣāfında ḫatm olmuş
Götürmüş jeng-i naḳş āyīne-i mülk-i Süleyman'dan
20. Dil-i pür nūrına ḳılmaz güẕār efkār-i nā-ṣā'ib
Kim ol ḳandīl memlûdur leb-ā-leb nūr-i 'irfandan
21. Göñül ger meyl-i gül-zār itse faṣl-i gül anuñ'çündür
Ki ta'līm ala medḥüñ lehce-i murġ-i ḫoş-elḥandan
22. Ve ger göz merdümi bu-stan temāşāsına meyl itse
Anuñ'çündür ki ṭarḥ-i bezmin ala seyr-i bu-standan
23. Ser-efrāzā bi-ḥamdi'llâh bahār-i re'fet-i 'adlüñ
Der-i feyż açdı gül-zār-i 'Irāḳ'a bāğ-i Riḍvan'dan
24. 'Aceb yoḫ sebze veş ger ḫākden baş çekse emvātı
'Aceb yoḫ olsa miñ genc-i nihan ẓāhir bu vīrandan
25. Fużūlī ḫame veş ser-geşte-i ṣaḥrā-yi vaṣfuñdur
Ḳadem ser-menzil-i taḳṣīre başmaz ol beyābandan
26. Yeter cānına medḥüñden dem-ā-dem zevḳler güyā
Ki tār-i gevher-i medḥüñ ḳılubdur rişte-i cāndan
27. İlâhī tā nesīm-i ṣun' taḥrīkiyle 'ālemde
Olur dāmān-i gül-şen pür güher ebr-i dür-efşandan
28. Riyāż-i ḳadrüñe gün günden efzūn ola cem'iyyet
Ümīdüñ gül-şeni maḥrūs o'la seyl-âb-i ḫırmandan

[13] Bu beyit T den alındı.
[21] medḥüñ: medḥüm Li.
[22] ṭarḥ-i bezmin ala seyr-i: ṭarḥ-i bezm ide idrāk Li, $Ü_2$.

XXVI

KAṢÎDE DER MEDḤ-İ SULṬĀN İBRĀHĪM *

1. Bi-ḥamdi'llâh ve'l-minne ki tevfīḳāt-i rabbānī
   Yetürdi menzil-i maḳṣūda İbrāhīm Sulṭān'ı
2. Ṭarīḳ-i Kerbelâ rāh-i Necef bir reh-ber isterdi
   Bu yolda gördi Ḥaḳ Ḫıżr olmağa Sulṭān'ı erzānī
3. Velâyet dürlerinüñ ma'denidür Evliyā Burcı
   Emīn-i Ḥaḳ görüb Sulṭān'a tapşurdı felek anı
4. Eyā Sulṭān-i 'ālī-himmet ü ser-dār-i 'ādil-dil
   Ki sensen gevher-i inṣāf ü dürr-i ma'delet kānı
5. Müşerref eyledi ẕāt-i şerīfüñ mülk-i Bağdād'ı
   'İmāret ḳıldı re'y-i genc-baḫşuñ ḫāk-i vīrānı
6. Ṣafā tapdı vüṣūl-i maḳdemüñden yeñile can bağı
   Esās aldı binā-yi himmetüñden 'adl eyvānı
7. Ḳadem basduñ diyār-i eşref-i Bağdād'a sen yir yir
   Meẓārāt ü buḳa'ü'l-ḫayr senden oldı nūrānī
8. Ziyāretler ki ḳılduñ āsitanlar kim ṭavāf itdüñ
   Ḳabūl olsun ki tapduñ her birinden feyż-i rūḥānī
9. Maḳām-i Ḳanber ü evlâd-i Fażl ü ba'ż-i Ehl-i Beyt
   Ṭavāf itdüñ civan-merdāne ḳılduñ çoḫ zer-efşānī
10. 'Alī'nüñ pençesin ḳılduñ ziyāret kim muḳarrerdür
    Yeñi gördükde maḫdūmın el öpmek bende dāmānı
11. Żiyā-yi rif'atüñden sāye buldı seyr vaḳtinde
    Gehī Behlûl-i Dīvāne gehī Manṣūr-i Ḫāḳānī
12. Hemīşe ḫaşmuñı Şāh-i Velâyet daşa döndersün
    Nice kim gördüñ itmiş mu'ciz ilen daş arslanı
13. Maḳām-i mınṭāḳa ṭavfın ḳılub olduñ kemer-beste
    Öpüb 'avn ü mu'īn der-gāhın itdüñ tāze īmānı

* İbrahim Han Musullu: Şah Tahmasb devrinde (1524-1576) Safevîlerin Bağdat valiliğini yapmıştır.

[5] genc-baḫşuñ: genç baḫtuñ L, Li, Ü₂.

[8] rūḥānī: subḥānī C rabbānī L yezdānī Ü₂.

[9] çoḫ zer-efşānī: 'arż-i iḥsānı Li, NHO lûṭf ü iḥsānı L.

[10] maḫdūmın: maḫdūmı Li.

[11] Żiyā-yi: Ricāl-i Li.

[12] Nice kim: Nicük kim Li, T, NHO.

14. Cevād ü Kāẓım'uñ ʿAṭṭār-ı Bağdād olduğın bildüñ
Yüz urduñ tapduñ ol ʿaṭṭārdan her derde dermānı

15. Taḳiyy ü ʿAskeriyy ü Mehdi'ye Enṣār gönderdüñ
Ki ālâyişlü kāfir leşkerinden ṣaḫlaya anı

16. Furāt-i pāk tek Bābil diyārına ḳadem başduñ
Burūc-i zühresinde oldı ol Hārūt zindānı

17. Miṣāl-i meşhed-i Şems ü mezār-ı Cümcüme yir yir
Temāşāsiyle gördüñ muʿcizāt-i Şāh-i Merdān'ı

18. ʿUḳayl ibn-i Ebī Ṭālib'den istimdād idüb himmet
Ṭarīḳ-i Kerbelâ'ya başladuñ aḳrān ü aʿyānı

19. Çu deşt-i Kerbelâ'ya leşker-i İslâm'ı cemʿ itdüñ
Yaḳīn oldı ki Şāh-i Kerbelâ'nuñ istenür ḳanı

20. Edā-yi ṭāʿat ü ʿarż-i niyāz itdüñ bi-ḥamdi'llâh
Ki maḳbūl oldı Beytu'llah'a İbrāhīm ḳurbānı

21. Yetürdüñ niyyet-i pāk ile bir bir cedd ü ābāya
Selâm-i ravża-i pākīze-i Şāh-i Ḫorāsān'ı

22. Bu gün ser-menzil-i maḳṣūda yetdüñ rāh-i vaḥdetde
Refīḳ oldı saña tevfīḳ tapduñ vaṣl-i cānānı

23. Ne cānan cān-i mutlaḳ belki candan efḍal ü eşref
Ki der-gāhında eyler can niṣārī insi vü cānī

24. Ḫudā'nuñ * (أعا) ḳavlinde ḫalḳ içre velīʿahdı
Resūl'üñ ** (لحمك لحمى) ser-i ḫānında mihmānı

25. Gehī muḥtāca virmiş Ḳanber'i ṭuğyān idüb lûṭfı
Gehī arslandan almış mużṭarib ḥālinde Selmān'ı

26. Gehī virmiş Resūl'e ʿarşda arslan ile mührin
Gehī ʿarż itmiş elde ḫātem-i ḥükm-i Süleymān'ı

27. Ṭufeyl-i gevher-i ẕāt-i şerīfi ādem ü ʿālem
Fedā-yi cevher-i cism-i lâṭīfi baḥri vü kānı

[14] tapduñ: ḳapduñ C.
[15] ālâyişlü: ala başlu C, L, $Ü_2$.
[17] yir yir: bir bir Li, NHO, $Ü_2$.
[19] istenür: istene C.
[23] niṣārī: niṣārın Li, NHO, T, $Ü_2$.
[24] * Yalnız...., ** Seninle birim (Etin etimdir).
[25] ḥālinde: ḥāletde Li, $Ü_2$.
[26] Bu beyit T den alındı.

28. Emīrü'l-mü'minin Ḥayder ʿAliyy ibn-i Ebī Ṭālib
Ki Cibrīl-i Emin'dür ḫalvet-i vaḥdetde der-bānı
29. Nedür dünyā vü ʿuḳbā bī-rıżā-yi Murtażā bi'llâh
Ne ol bāḳī gerek ṣıdḳ ehline mutlaḳ ne bu fānī
30. Müdām ol kim bu der-gāhuñ ḳamu sādāt ü ḫuddāmın
Ser-ā-ser cemʿ-i ḫāṭır ḳılduñ ol cemʿ-i perīşānı
31. Men-i ġāfilden āgāh ol ki bir kem-ter s̱enā-ḫānem
Gerek sen tek ser-efrāzūñ menüm tek bir s̱enā-ḫānı
32. Fużūlī bu ḥarem içre şeb ü rūz ü geh ü bī-geh
Duʿā-yi ḫayr ḳıl Sulṭān'a terk it seyr-i bu-stānı
33. İlâhī tā binā-yi dehr bāḳīdür muḫalled ḳıl
Bu Sulṭān-i cevan-baḫtı bu ser-dār-i cihan-bānı
34. Ne evrād ü duʿā kim ḳıldı Sulṭan āsitanlarda
Ḳabūl olsun budur dil-şād iden yüz miñ müselmānı

XXVII]
ḲAṢĪDE EYŻAN DER MEDḤ-İ MÜŞĀRÜN-İLEYH "SULṬĀN İBRĀHĪM"*

1. Yine deşt her sebzeden faṣl-i ḫurrem
Cihan bī-tekellüf tekellüfde ʿālem
2. Nebātāt emvātına virmiş iḥyā
Hevā-yi Ḫıżr-ḫaṣlet ü ʿİsevī-dem
3. Mesīḥ-i şiküfe ẓuhūrına mutlaḳ
Ṣabā ʿaṭse-i Ādem ü şāḫ Meryem
4. Bisāṭ-i besātīn ü basṭ-i reyāḥīn
Biri fāricü'l-hem biri kāşifü'l-ġam
5. Gül evrāḳı eşcārda oldı muẓmer
Ki maʿnī-i nādir ʿibāretde mübhem

[32] rūz ü geh ü bī-geh: rūz ile ẕātuñdur L/seyr-i bu-stānı: resm-i nisyānı C, L, Li, NHO, Ü₂.
[33] Bu beyit T den alındı.
[34] olsun: it kim Li, T, Ü₂.
* İbrahim Han Musullu için Bak.: XXVI. Kasidenin notu.
[1] Cihan: Cinan Li.
[5] oldı: eyle B, Li, Ü₂.

6. Gül-i surḫ-i sūrī ʿarūs-i Muḳannaʿ
Dıraḫt-i şikūfe nigār-i muʿammem
7. ʿAnādil ḫaṭībine gül-bün menābir
Şikūfe sipāhına gül-zār muḫayyem
8. Bu gün zülf-i ehl-i melâḥatden özge
Değül hīç kes mużṭarib-ḥāl ü der-hem
9. Bu gün ebr ü bād-i bahārīden özge
Değül kimse ser-geşte vü dīde pür nem
10. Bahāruñdur āyā bu te'sīr bilmen
Veyā devlet-i feyż-i Ḫāḳān-i Aʿẓem
11. Felek-mertebe ḳuṭb-i ḫur-şīd-sīret
Ki nev-rūz-i ʿadliyledür mülk ḫurrem
12. Misāl-i aṣāletde ismiyle cārī
Ezel tā ebed ḥükm-i ṭuğrā vü ḫātem
13. Ḥisāb-i saḫāvetde emriyle mecrā
Gedā adına ḥāṣıl-i maʿden ü yem
14. Egerçi zemānında mümkindür itmek
Gedā genc-i dīnār ü dirhem ferāhem
15. Bulınmaz bu maʿmūrede bir ḫarābe
Defīn olmağa genc-i dīnār ü dirhem
16. Naẓar feyż-i rūḥ ṣıfātında ʿāciz
Ḫıred cevher-i cismi derkinde mülzem
17. Kemālât kesbine ʿaḳl-i mücerred
Ne cism-i muṣavver ne rūḥ-i mücessem
18. Ḳad-i dil-keşi rāyet-i nuṣret-āyet
Ruḫ-i meh-veşi rāyet-i fetḥe perçem
19. ʿİnan ber ʿinan fetḥ ü nuṣret refīḳı
Ne ṣarı ki ḳılsa ʿazīmet muṣammem
20. Semiyy-i Ḫalīl-aḫter-i burc-i ḥikmet
Ki raḫşınadur ġāşiye-keş yüz Edhem
21. Ḳużātuñ żamīrine iẓhār-i dā'im
Hem efʿāl-i müsterhem aʿmāl-i mübrem
22. Ḳader tek vuḳūfına inşā hemīşe
Hem eşkāl-i muğlaḳ hem esrār-i mübhem

[10] feyż-i Ḫāḳān-i Aʿẓem: Ḫān ü Ḫāḳān-i Aʿẓem H, L Ḫān-i Ḫāḳān-i Aʿẓem T.

[12] aṣāletde: eyāletde B.

23. Ḥükūmet-şiʻārā vilâyet-penāhā
Ki cāh-i ḥükūmet sañadur müsellem
24. Eger māha mihr-i ruḫuñ ṣalsa pertev
Meh olmaz daḫi mihrden ẕerrece kem
25. Eger yetse pervāneye ḥükmüñ ey şemʻ
Olur mihr-i ḥāżır aña zāc-i muẓlem
26. Şerāb-i meẕāḳuñda keyfiyyet-i şehd
Mizāc-i sinānuñda ḫāṣıyyet-i sem
27. Senüñ pāy-būsuñ temennāsı birle
Ḳadüm tek ḳad-i ās-man muttaṣıl ḫem
28. Zemin pāy-būsuñla bir ḳadr bulmuş
Kim ol ḳadre ḳādir değül ās-man hem
29. Şehā sensen ol gevher-i dürc-i ḥikmet
Ki sendendür elbette her derde bir em
30. Ne dil-rīş kim zaḫm tek açdı ağzın
Saña ʻarż-i ḥāl itmeğe tapdı merhem

XXVIII

ḲAṢĪDE DER SİTĀYİŞ-İ CAʻFER BEG *

1. Ḳıldı defʻ-i ġam dil-i ʻuşşāḳdan zevḳ -i bahār
Āh kim gösterdi ʻışḳ ehline devran hecr-i yār
2. Sākin-i ḫum-ḫāne peydā ḳıldı şevḳ-i seyr-i bāğ
Geldi ol dem kim ḳıla bī-çāreler terk-i diyār
3. Ṣaldı göz gird-ābına neẓẓāre-i gül mevc-i ḫūn
Ḳıldı dil āyīnesin pür jeng ẕevḳ-i sebze-zār
4. Ġonce tek çāḳ oldı ceyb-i sırr-i erbāb-i ʻafāf
Aldı meyl-i seyr-i gül-zār ehl-i temkinden veḳār

[25] zāc-i muẓlem: tāc-i Key hem H.
[29] elbette: artarsa Li.
* Cafer Bey: Lala Cafer Paşa Enderun'dan yetişmiş, Yeniçeri Ağası ve 1534 ten sonra da Bağdat ve Şam Beylerbeyi olmuştur. Ölümü Kanunî'nin son yıllarındadır.
[2] ḫum-ḫāne: ġam-ḫāne Li/ ḳıla: ide T.

5. Dutdı cām-i lâle-gun erbāb-i ʿişret gül görüb
Ḳan içürdi ḫalḳa nīreng ile çerḫ-i ḫīle-kār
6. Dōstlar eyyām-i gül olsaydı eyyām-i sürūr
Raʿd-i nālân dem-be-dem ḳılmazdı ebri eşk-bār
7. Faṣl-i gül ṭabʿında emniyyetden olsaydı eṣer
Ġarḳ-i ḫūn-i lâle-zār olmazdı tīğ-i kūh-sār
8. Sīne-i ṣaḥrāya tīğ-i seylden düşmezdi çāk
Nev-ʿarūs-i ġonçenüñ dāmānını dutmazdı ḫār
9. Jāle daşından göğermezdi teni gül-bünlerüñ
Gül-şeni zencīre itmezdi muḳayyed cūy-bār
10. Bu ʿalâmetlerden āgāh olmayandur bī-ḫaber
Bī-ḫaberdür ol ki ʿayş eyler bu mevsim iḫtiyār
11. N'ola ger ḥayret ḳılub sūsen zebānı olsa lâl
N'ola ger ḥasret çeküb ağlarsa bülbül zār zār
12. Ey dil-i ġāfil değül bī-hūde teşrif-i rebīʿ
Andadur mużmer kemāl-i ḳudret-i Perverdigār
13. Ġālibā taḳdīrden sükkān-i ḫalvet-gāh-i ḫāk
Ruḫṣat almışlar kim idüb sırr-i ḥikmet āşkār
14. Cümle-i ezhār ḫalvetde giyüb rengin libās
Eyleyüb her yılda bu dünyāya bir nevbet güẕār
15. Īdeler ġāfillere tekmīl-i esbāb-i ġurūr
Olalar ʿāriflere manẓūr-i ʿayn-i iʿtibār
16. Dutalar bir dem ḳarār ammā yine dil-gīr olub
Īdeler ser-menzil-i maʿhūda dünyādan firār
17. Dār-i dünyā eyle ser-menzil değüldür kim ola
Nāzeninler ṭabʿına āb ü hevāsı sāz-kār
18. Teng-nā-yi ʿālem-i fānī değüldür ol maḳām
Kim ola bünyādı müstaḫkem esāsı üstüvār
19. Ey ḳażā ger ārzū-mend-i ṣebāt-i dehr iseñ
Emrüñ it teslīm-i ḫüddām-i Emīr-i nām-dār
20. Ol felek-rifʿat ki rāyındandur istiḫkām-i mülk
Ol melek-sīret kim andandur revāc-i rūzgār
21. Çeşme-i lûṭfından itmiş baḥr taḥṣīl-i seḫā
Nā'ib-i ḳudretden almış çerḫ refʿ-i iḳtidār
22. Devr ṭavr-i dil-küşā kilkinden itmiş iktisāb
Çerḫ mihr-i bī-riyā ḫulḳından itmiş müsteʿār

[5] görüb: gibi C.
[6] eyyām-i: hengām-i C, H, T.
[20] felek-rifʿat: felek-rütbet T.

23. Naḳş-i levḥ-i iʿtibārı ser-ḫaṭ-i aḥkām-i ʿadl
Ṣūret-i aḥkāmı sırr-i ḥikmete āyīne-dār
24. Kār-sāz-i mülk Caʿfer Beg o rūşen-rāy kim
Nüsḫa-i ḥükminedür mażmun rıżā-yi Kirdigār
25. Ehl-i ḥükme tā ebed efʿāli düstūrü'l-ʿamel
Naẓm-i mülke vażʿ-i ḳānūnı esās-i pāy-dār
26. Ey ezelden mesned-i re'fetde ẕāt-i kāmilüñ
Kām-baḫş ü kām-rān ü kām-bīn ü kām-kār
27. Nev-bahār-i ẕevḳ-i vaṣluñdan cüdā gül-zār-i mülk
Ḫār-zār-i derddür zindān-i ẕüll ü inkisār
28. Ḥaḳ bilür kim gül-şen-i vaṣluñdan ayru murġ-i dil
Pāy-bend-i rişte-i teşvīşdür leyl ü nehār
29. Olmazam bir lâḥẓa bī-raʿd-i fiġān ü berḳ-i āh
Ḫanda kim seyr eylesem giryān ü sūzan ebr-vār
30. Āḳıbet gül-zār-i şevḳuñdan nihāl-i miḥnetüm
Āb-i çeşm ü dāġ-i dilden ḳıldı ẓāhir berg ü bār
31. Müjde-i teşrīf-i vaṣluñ geldi çun ammā ne sūd
Sūz-i hicrānı ziyād eylerdi dāġ-i intiẓār
32. Ser-verā gül-berg-i ruḫsār-i lâṭīfüñ görmeġe
Muntaẓırdur zār ü ser-gerdan Fużūlī tek hezār
33. Nice müştāḳ olmasunlar devlet-i dīdāruña
Muġtenemdür bī-tekellüf ḥākim-i re'fet-şiʿār
34. Var ümīdüm kim bahār olduḳça bezm-ārā-yi mülk
Görmeye āyīne-i ṭabʿuñ ḥavādiṡden ġubār

29

XXIX

müctess-i müsemmen-i mahbūn-i maksur

ḲAṢĪDE DER SİTĀYİŞ-İ CAʿFER BEG*

mefāʿīlün feʿilātün mefāʿilün feʿilān

1. Cihānı eyledi feyż-i bahār reşk-i cinān
Bıraḫdı feyż-i leṭāfet zemīne lûṭf-i zemān
2. Hevā ṣunūf-i reyāḥīne virdi zīb-i ẓuhūr
Ṭırāz-i ḥulle-i ḫāk oldı ḥilye-i elvān

[27] derddür: devrdür Li dehre NHO.
[30] şevḳuñdan: şevḳuñda NHO, T.
[31] çun: çoḫ NHO, T.
* Cafer Bey için Bak.: XXVIII. Kasidenin notu.

3. Tiküb şikūfe vü ġonce çemende çetr ü otaġ
Maķām-i bezm-i sürūr oldı ʿarṣa-i bū-sitān
4. Değül ʿalâmet-i faṣl-i rebīʿ ü ķavs-i ķuzeḥ
Edā-yi ḫidmet içün bağladı sipihr miyān
5. Mükemmel olmağa esbāb-i ʿayş bī-tenķīż
Müyesser olmağa ālât-i bezm bī-noķṣān
6. Seḥāb ü seyl ile irsāl olındı gül-zāre
Ķamu ẕaḫīre-i baḥr ü ķamu defīne-i kān
7. Temāmi-i berekātın zemin ķılüb mebẕūl
Cemīʿ-i lûṭf-i nihānın zemāne ķıldı ʿiyān
8. Bisāṭ-i sebzeye gül-bün yeşil serīr tiküb
Yaḫub çerāğların her ṭaraf gül-i ḫandān
9. Yığıldı nesteren ü sūsen ü gül ü lâle
Dizildi nerkis ü nesrīn ü sünbül ü reyḥān
10. Nefīresiyle hem-āvāzdur neķāre-i raʿd
Ķılur nis̱ār-i mükerrer cevāhirin bārān
11. Çemende eylediler ṭıfl-i ġonceyi maḫtūn
Şaçıldı gül-şene gül gül cerāḥatinden ķan
12. Yetürdi eyle ṣafā devr-i rūzgāra bu sūr
Ki sūr-i ḫıtne-i naķd-i yegāne-i devrān
13. Gül-i bahār-i emāret Cenāb-i Caʿfer Beg
Ki ṭavʿ-i reʾyinedür çerḫ bende-i fermān
14. Niẓām-i salṭanat ü mülke eşref-i esbāb
Binā-yi millet-i İslâm'a aʿẓam-i erkān
15. Bahār-i rifʿat ü iķbāle elṭaf-i ezhār
Nihāl-i şevket ü iclâle aʿdel-i aġṣān
16. Sipihr-menziletā sensen ol mekān-i ḥayā
Ki yoḫ ṣıfātuña ḥadd-i iḥāṭa-i imkān
17. Mübārek ola bu sūr ü sürūr-i bezm-i ḥużūr
Kim oldı cümle-i ḫalķ-i cihāna feyż-resān
18. Neşāṭ-i ʿayşuñuñ evṣāfı dutdı āfāķı
Ṣafā vü ẕevķuñuñ āvāzesiyle doldı cihān
19. Sipihr ķıldı bu bezm-i neşāṭa bezl-i ṣafā
Melâʾik oldı bu sūr ü sürūra fātiḥa-ḫān

[8] baḥr: lâʿl C, L, Ü$_2$.
[9] Dizildi: Derildi C, Li, T, Ü$_2$.
[11] maḫtūn: sünnet C, H, L, Ü$_2$.
[16] ḥadd-i iḥāṭa-i imkān: ḥadd ü nihāyet ü imkān T.

20. Ki aṣl-i ḳā'ide-i ḥıfẓ-i şer'dür bu 'amel
Budur muḳaddem-i eṣnāf-i ṭā'at-i Raḥmān
21. Şehā Fużūli-i zārem ki devr-i 'adlüñde
Buḳā'-i emn ü emandur maña maḳām ü mekān
22. Niṡār-i bezmüñ içün ger bulursa ḥüsn-i ḳabūl
Getürmişem güher-i i'tiḳād ü cevher-i cān
23. Ümīd var ki olduḳça rūzgāra vücūd
Müyesser ola saña irtifā'-i şevket ü şān

XXX

ḲAṢĪDE DER SİTĀYİŞ-İ CA'FER BEG*

1. Ne mevcūd olmasa esbāb-i dünyādan değül müşkil
Bu müşkildür ki mevcūd olmaya bir ḥākim-i 'ādil
2. Ne derd-i dil ki yüz gösterse devrandan değül miḥnet
Budur miḥnet ki şerḥin ḳılmağa olmaya ehl-i dil
3. Marīżüñ olsa miñ derdi bu derd anlardan efzundur
Ki teşḫīṣine olmaya ṭabīb-i ḥāẕiḳ ü kāmil
4. Belâdur kim dil-i 'āşıḳ kimi vīrān ola kişver
Ola ol ḥālden ḥākim olan maḥbūb veş ġāfil
5. Hevā-yi nefse tābi' ola ehl-i mülkden fāriğ
Ḳılub 'uşşāḳıñuñ terkin raḳibine ola mā'il
6. Binā-yi ḫāne-i rāḥat mürūr ile ola vīrān
Ṭılısm-i naẓm-i cem'iyyet ola tedrīc ile bāṭıl
7. Ne ḫoşdur ehl-i 'ālem rağbetiyçün ola ḥākimde
Rūḥ-i raḫşan leb-i ḫandan dil-i dānā kef-i bāẕil
8. Müdāvā-yi ḳulûb-i münḳabiż bir derddür mühlik
Mükāfāt-i mülûk-i tünd-ḫū bir zehrdür ḳātil
9. Ne ümmīd ile ṣūret bağlasun iẓhār-i şerḥ-i ġam
Cevāb-i telḫden yeğrek bilür ḫırmānını sā'il
10. Nişān-i ḥüsn-i ṭāli' bu yeter Bağdād'a kim hergiz
Aña rāḥat mülâḳātında yoḫ bir māni' ü ḥā'il

[22] içün ger: içündür L.
* Cafer Bey için Bak. : XXVIII. Kasidenin notu.
[8] Mükāfāt-i: Mülâḳāt-i C, H, L, Li, T, Ü₂.
[9] bilür: bulur C, L.

11. Bi-ḥamdi'llâh ṣalâḥ-i devlet içün mesned-i rif'at
Bu gün bir ḳuṭb-i ṣāḥib-'adl ü ṣā'ib-re'yedür menzil

12. Sipihr-i devlet ü iḳbāl-i mülk-ārāy Ca'fer Beg
Ki yek-sandur anuñ 'adline ḥükm-i 'āli vü sāfil

13. Zihī 'ādil ki devrānında dihḳan tīre ṭoprağa
Bıraḥsa dāne-i cev ḫūşe-i pervin ḳılur ḥāṣıl

14. Felek te'sīr-i iḳbālinden almış ḳuvvet-i ṭāli'
Kim olmuş baḥr maḥṣūline kān edvārına 'āmil

15. Umūr-i ḫayr ü iḥsan buldı eyyāmında miñ revnaḳ
'Adālet mültezemdür ol umūra merḥamet kāfil

16. Ḥisāb-i mücmel-i evṣāfıdur bir pāk defter kim
Cihānuñ ḫayr-i maḥṣūli anuñ cem'inedür dāḫil

17. Zemānında żımān ehline hergiz çekmemiş kātib
Ḥisāb oldukda ġayr-i 'izz ü rif'at bāḳi vü fāżıl

18. Ser-efrāz-i nevāl-i ni'met ü idrār-i iḥsānuñ
Cemī'-i mülkedür cārī cemī'-i ḫalḳadur şāmil

19. Teveccüh ḳıl melâlet çekme ikrāh itme kim Ḥaḳ'dan
Bir āyetdür niẓām-i mülk ü millet şānuña nāzil

20. Eger ḥükm itse ḥüsn-i ṭāli'üñ bārān olur lü'lü'
Saña minnetsüz eyler ebr ü deryā ḥāṣıl ü vāṣıl

21. Saña nisbet bu rütbe rütbe-i mezmūmdur ammā
Ne çāre zīnet-i eyyāma sensen cevher-i ḳābil

22. 'Adālet sende ḳonmuşdur saña muḥtācdur kişver
Güher ümmīdi birle dāmen-i deryā dutar sāḥil

23. Şehā ger olmasaydı lüṭf ü idrāküñ teḳāżāsı
Fużūlī'nüñ ḳalurdı kār-gāh-i ṣan'ati bāṭıl

24. Senā-yi 'izz ü iḳbālüñ diler elbette bir mādiḥ
Ẓuhūr-i lüṭf-i iḥsānuñ diler elbette bir sā'il

25. Ümīdüm var kim tā nūr ü ẓulmet ola 'ālemde
Cihandan sāye-i cāh ü celâlüñ olmaya zā'il

[14] almış: ister C, H, Li, T.
[15] miñ revnaḳ: revnaḳ kim T / kāfil: kāmil C, H, L.
[16] Ḥisāb-i: Kitāb-i C.
[25] ola: var L / Cihandan: Cihanda Li, T.

31

XXXI

remel-i müsemmen-i müreffel

ḲAṢĪDE DER MEDḤ-Ī CAʿFER BEG *

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilāt

1. Ẓulmet-i ḥayretde ẕikrüñdür maña vird-i zebān
   Ṭūṭiyem gūyā yemüm şekker yirüm Hindū-sitān
2. İḫtilâṭ-i ḫalḳdan çekdüm taʿallûḳ dāmenin
   Ḳāf-i ʿuzletde maña sīmurġ-nisbet āşyān
3. Cīfe-i dünyāya çoḫ meyl itmedüm kerkes kimi
   Bir hümā-ṭabʿam ġıdā besdür maña bir üstüḫān
4. Yüz feṣāḥat ṭūṭi-i ṭabʿumda mużmerdür velī
   Kim dutar āyīne kim iẓhār idem rāz-i nihān
5. Sākinem bir yirde kim yoḫ iʿtibārum ẕerrece
   Rūşenī dāʾim hümā-yi himmetüm ḫur-şīd sān
6. Ḳaṣr-i ḳadr ü riște-i derküm refīʿ olmaḳ ne sūd
   Çun müsāvīdür bu ḳavme ās-mān ü rīsmān
7. Şāh-bāz-i himmetüm her ṣayda ḳılmaz iltifāt
   Şehr-yār-i rifʿatüm her mesnedi ḳılmaz mekān
8. ʿĀlem-i ṣūretde ger yoḫdur şükūh ü şevketüm
   ʿĀlem-i maʿnīde yoḫ bir men kimi ṣāḥib-ḳırān
9. Mesned-ārā-yi serīr-i devlet-i bāḳī menem
   Kim sözüm żımnında her iḳlīme ḥükmümdür revān
10. Devlet-i dünyā içün çekmen selâṭin minnetin
    Faḳr sulṭānı menem kim devletümdür cāvidān
11. Bī-tereddüd dutmuşam baḥr-i taʿallûḳdan kenār
    Bī-tekellüf bulmuşam bī-hüde ġavġādan emān
12. Ser-bülendem ser-keşem erbāb-i ʿucb ü kibre līk
    Maʿrifet ehline gerd-i rāh ü ḫāk-i āsitān
13. Bendeem ol māh-i evc-i rifʿat ü iḳbāle kim
    Görmemişdür bir aña mānend devr-i ās-mān
14. Muḳtedā-yi ehl-i däniş ḥāmi-i erbāb-i fażl
    Kār-fermā-yi żamīr-i pāk ṭabʿ-i ḫurde-dān
15. Naẓm-baḫş-i mülk Caʿfer Beg ki rūşen rāy ile
    Feyż-i fiṭrīdür aña cāh ü celâl ü ʿizz ü şān

* Cafer Bey için Bak. : XXVIII. Kasidenin notu.

1 Ẓulmet-i: Ḥayret-i L.

2 sīmurġ-nisbet: sīmurġ-ʿuzlet C.

3 itmedüm: itmezem L, Li, Ü₂.

7 Bu beyit C, Li, NHO, T den alındı.

16. Ṭab'-i gerdun ṭav'-i fermānına itmiş iftiḫār
Raḫş-i devran-rāyiż-i rāyına tapşurmuş 'inān
17. Diḳḳat-i efkārı ol ġāyetde kim fikr eylese
Ḥikmet-i eşyāda dutmaz dāmen-i 'ilmin gümān
18. Müdrik-i evṣāfı rāy-ṣāḥib ü ṭab'-i selīm
Tābi'-i fermānı 'aḳl-i pīr ü baḫt-i nev-cevān
19. Ṣafvet-i iḫlâṣı ol miḳdār kim ḳahr eylese
Ḫāṭır-i bed-ḫāha ḳahrından ḫuṭūr itmez ziyān
20. Ey şükūh-i rif'atüñ pīrāye-i gül-zār-i dehr
V'ey niẓām-i re'fetüñ ārāyiş-i mülk-i cihān
21. Bīm-i ḳahruñ cān ü māl-i ḫaşma berḳ-i ḫāne-sūz
Lûṭf-i ṭab'uñ lâle-zār-i mülke ebr-i dür-feşān
22. Ser-verā sen çeşme-i iḥsān ü baḥr-i lûṭfsan
Teşne-i şehd-i viṣālüñdür Fużūlī nā-tüvān
23. Ol zemandan kim meni aḫlâḳuñ itmiş mu'teḳid
Ḥaḳ bilür virdüm du'ā-yi devletüñdür her zemān
24. Var ümīdüm tā medār-i 'adldür 'ālem-penāh
Var ümīdüm tā livā-yi fetḥdür kişver-sitān
25. Olasañ iḳbāl ü 'izz ü rif'at ü iclâl ile
Kām-gīr ü kām-yāb ü kām-kār ü kām-rān

32

XXXII

ḲAṢĪDE DER MEDḤ-İ ḲĀDİR ÇELEBİ *

1. Bāğ levḥini ḫazan bergi zer-efşān eyler
Āb ol levḥde meşḳ-i ḫaṭ-i reyḥān eyler
2. Ey göñül geldi bahār eyle çemen seyrānı
Gör ki ḥālâ ne 'amel 'āmil-i devrān eyler
3. Yine pīr-i felek eṭfāl-i reyāḥīni yığub
Feyż-i ta'līm ile bu-stānı deb-istān eyler
4. Şu ayağını kesüb bī-hude gezmeklerden
Sebzeyi hem-sabaḳ-i ders-i gül-istān eyler

[21] cān ü māl-i: ḫān-mān-i C, L, Li, NHO, T.
* Kazasker Kadir Çelebi: Hamideli'ndendir. 1534 Bağdat Seferi sırasında Anadolu Kazaskeri idi. 1548 de Bursa'da ölmüştür.
[2] geldi: irdi T/ seyrānı: seyrānın Li, T, $Ü_2$.
[3] ta'līm ile: ta'līmine T.

5. Ġonceyi metn-i meṭāliʿde idüb ʿuḳde-küşāy
Lâleyi şerḥ-i ṭavāliʿde sabaḳ-ḫān eyler
6. Sünbüli ʿilm-i İlâhī'de ḳılub mūy-şikāf
Sūseni baḥs̱-i riyāżīde suḫan-dān eyler
7. Ders-i manṭıḳ oḫır iken dil ilen murġ-i seḥer
Dutulub oḫıduġı gülleri ḫandān eyler
8. Bülbüli her nice-kim ḥāfiẓ-i ḫoş-lehce-i āb
Öğredüb ḥüsn-i edā ḳārī'-i Ḳur'ān eyler
9. Gör nezāket ki gelüb ṣubḥ ṣaḥaf-ḫānı aña
ʿAyb-i taḳrīr ḳılub ṭaʿne-i elḥān eyler
10. Faṣl-i keyfiyyet-i ḳānūn-i ṭıb itmiş ḥāṣıl
Baḥs̱-i teşḫīṣ-i maraż daʿvi-i dermān eyler
11. Şerbet-i bāde ile çoḫ ṣınadum ḫastelere
Eyler anı ki ne Buḳrāṭ ü ne Loḳmān eyler
12. Bilmezem siḥr mi muʿciz mi nesīmüñ işi kim
Ḥarekātı ḫıred-i ḫīreyi ḥayrān eyler
13. Her mizāca ki diler eyle ḳılur medḫāl kim
Anı idrāk ne ervāḥ ne ebdān eyler
14. Ḥabbeẕā dehr ki peyveste seḥāb-i feyżin
Bāʿis̱-i terbiyet-i bāğ ü beyābān eyler
15. Ġoncenüñ görse açar rişte-i ṭabʿında girih
Bülbülüñ bilse işin müşkilin āsān eyler
16. İntiẓār ile daşı lâʿl ḳılub reng virür
Rūzgār ile ṣuyı lü'lü'-i ġalṭān eyler
17. Ḳaṭreyi müddet ilen muttaṣıl-i baḥr ḳılur
Ẕerreyi vāṣıl-i ḫur-şīd-i dıraḫşān eyler
18. Līk ġāyetde taʿaccüb ḳıluram kim ne içün
Men-i maḥrūmı hemin ḫaste-i ḥırmān eyler
19. Ġayra iḥsānı çoğ ü lûṭfi öküş līk maña
Sitemi vāfir ü bī-dādı firāvān eyler
20. Kāş bağrumı ḳażā ṣu ide göz yaşı içün
Çeşme tek durmayuban çun meni giryān eyler
21. Kāş cismümi felek daş ide bī-dāde dözem
Maʿden-i lâʿl kimi çun ciğerüm ḳan eyler

[10] maraż: ḳılur H.
[12] ḫıred-i ḫīreyi: ḫıredi ḫīre vü C, H.
[16] ġalṭān: ḫandān H.
[19] öküş: yüküş H, Li, $Ü_2$.

22. Yir yüzinden götürülmekde gümānum daḫi yoḫ
Beyle kim ten çürüyüb göz yaşı ṭuğyān eyler
23. Bī-ḫaberler bilemez eşk-i revānum ne içün
Gerçi tenbīhine dil nāle vü efġān eyler
24. Ehl-i ṭuğyāna eser eyleyemez girye-i Nūḥ
Gerçi her dem olan vāḳıf-i ṭufān eyler
25. Ey felek bu ne revādur ki sipāh-i sitemüñ
Dil-i maʿmūrumı yağma ile vīrān eyler
26. Bir dimezsen mi ki nā-geh sitemümden bu faḳīr
Ḳāḍi-i ʿAsker'e şerḥ-i ġam-i pinhān eyler
27. Ol ḳażā-ḥükm ki çerḫ itse ḫilâf-i reh-i şerʿ
Ḳılduğından aña zecr ile peşīmān eyler
28. Ol ḳader-nāme ki mūr-i ḫaṭınuñ mażmūnı
Neye kim ẓāhir olur ḥükm-i Süleymān eyler
29. ʿArş-temkīn felek-mertebe Ḳādir Çelebi
Ki felek tābiʿidür her neye fermān eyler
30. Çerḫ bir tīğ çekübdür yeñi aydan ki müdām
Kimi gördiyse muḫālif aña ḳurbān eyler
31. Miñ yıluñ Berhemen'in mevʿiẓe-i maʿrifeti
Ḳābil-i dīn ḳılur māʾil-i īmān eyler
32. ʿArż-i īman büte ger ḳılsa dem-i can-baḫşı
Can virüb muʿciz ilen anı müselmān eyler
33. Lâfẓ-i can-perver ilen reşḥa-i kilk-i hünerin
Ne dem-i ʿĪsi vü ne Çeşme-i Ḥayvān eyler
34. Ey veraʿ-pīşe ki dāʾim ḳadem-i s̱ābitüñi
Resm-i İslâm'a ḳażā ḳāʾim-i erkān eyler
35. Rāyiż-i tünd-rev-i ṭabʿ-i lâṭīfüñ dün ü gün
Tevsen-i fikret ilen çerḫde cevlân eyler
36. Meyl ider ḫidmetüñe devlet-i tevfīḳ tapub
Kim ki Ḥaḳ'dan ṭaleb-i rütbe-i ʿirfān eyler
37. Sen maḳām itmedüğüñ maʿbede ʿābidlerden
Kim ki meʾvā-yi melāʾik dise bühtān eyler
38. Ṣalmasa sübḥa özin dāʾire-i meclisüñe
Rişte-i ʿaḳdin üzüb çerḫ perīşān eyler

[23] ne içün: eserin Li, T.
[29] Ki felek: Ki ḳader Li, T.
[31] Berhemen'in: Ehrimen'in C, H māʾil-i: ḳāʾil-i Li.
[35] çerḫde: ʿarşda Li.

39. Saña ger durmasa bir lâḥẓa muḳābil miḥrāb
Daşlara başın urub çāk-i girībān eyler
40. Senden ayrılsa muṣallayı ayaḫlara ṣalub
Ẓaʿf-i ṭāliʿ ḳara ṭoprağ ile yek-sān eyler
41. Her siyeh-dil ki ḳomaz baş ḫaṭuña ḫāme-ṣıfat
Ḳara cāhildür eger daʿvi-i ʿirfān eyler
42. Gerçi sulṭānadur İslâm ḳıyāmı mensūb
Saña mensūbdur ol saʿy ki sulṭān eyler
43. Ser-verā bende Fużūlī'ni kemān-i gerdūn
Muttaṣıl derd ü belâ oḫına ḳalḫan eyler
44. İşidüb ṭaʿne-i dem-serdleri her dem kim
Şemʿ tek şerḥ-i ġam-i külbe-i aḥzān eyler
45. Eyle kim cān ü dilin fehm ḳılan sensen ü bes
Sen eger ḳılmaz iseñ kim aña iḥsān eyler

XXXIII

KAṢĪDE-İ ḲALEMİYYE DER MEDḤ-İ MUṢṬAFĀ ÇELEBİ*

1. Meger ḳılur raḳam-i vaṣf-i ḫaṭṭ-i yār ḳalem
Ki ḫaṭṭ-i yār kimi oldı müşg-bār ḳalem
2. Meger diler ṣıfat-i lâʿl-i yār ide taḥrīr
Ki lâʿl-i yār kimidür güher-nişār ḳalem
3. Eger cefā çeke ṣūret nigārdan yüz yıl
Dimeñ çeke ṣıfat-i ṣūret-i nigār ḳalem
4. Yazanda mīm ü elif ol ḳad ü dehāna şebīh
Kemāl ü siḥrine çoḫ ḳıldı iftiḫār ḳalem
5. Velī ḫırām ü tekellüm virür de ʿāciz olub
Ḫaṭına çekdi ḫaṭ ü oldı şerm-sār ḳalem
6. Ne yirde kim yügürür nāfe nāfe müşg töker
Dutubdurur reviş-i āhu-yi Tatār ḳalem
7. Ḫuceste Ḫıżr'dur Āb-i Ḥayāt içmek içün
Zeman zeman ẓulemāta ḳılur güẕār ḳalem

* Celâl-zâde Mustafa Çelebi : 1534 Bağdat Seferi sırasında Reisü'l-küttab bulunuyordu. Şeydi Bey ölünce onun yerine nişancılığa tayin edilmiş, 1567 de ölmüştür.

[2] lâʿl-i yār ide: yārı ide ol H.

[4] Kemāl ü siḥrine: Kemāl-i siḥrine B, T.

8. Ne içdi mihberede bilmezem ki vālih olub
Özine eyledi ser-geştelük şi'ār ḳalem
9. Ḳara başın götürüb dā'im ilden ile gezer
Dutarlar ise daḫi eylemez ḳarār ḳalem
10. Bir öz başına ög almış ḳarārı yoḫ delüdür
Çıḫınca dutmasalar 'ālemi yaḫar ḳalem
11. Siyāh-baḫtluğı yazmış alnına taḳdīr
N'ola geçürse ḳara günde rūzgār ḳalem
12. Diliyle öz başına muttaṣıl belâ getürür
Ki ḫalḳa gizlü sözi eyler āşkār ḳalem
13. Ticāret ehline beñzer müsāferet yolına
Ḫuṭūṭ saṭrlarından çeker ḳaṭār ḳalem
14. Ḳaradurur yüzi ol vechden kim eyler fāş
Öziyle yāri arasında her ne var ḳalem
15. Şikeste nāmeleri ya'ni ehl-i ḥüsne ṣatar
Metā'-i memleket-i Hind ü Zengibār ḳalem
16. Öper ṣaḥīfe yüzin veh görüñ bu ṭāli'i kim
Bulur viṣāl-i nigār-i semen-'izār ḳalem
17. Midād-i ṭurrasına yüz sürer zihī devlet
Dutar hemīşe ser-i zülf-i tāb-dār ḳalem
18. Anuñ'çün elden ele gezdürür ekābir kim
Tapubdur Āṣaf-i devrandan i'tibār ḳalem
19. Gül-i ḥadīḳa-i iḳbāl Muṣṭafā Çelebi
Kim oldı devlet-i ḳurbiyle kām-kār ḳalem
20. Semiyy-i Aḥmed-i Mürsel ki ḳıldı aña ṭufeyl
Demī ki levḥ ile yaratdı Kirdigār ḳalem
21. Nesīm-i ḫulḳınuñ evṣāfın itmeğe taḥrīr
Çemen eline virür sebzeden bahār ḳalem
22. Eyā bülend-cenābī ki midḥatüñde olur
Hemīşe mu'terif-i 'acz ü inkisār ḳalem
23. Riyāż-i ḳadrde fażluñ nihāl-i re'fetdür
Nihāl-i fażluña bir ṭurfa şāḫ-sār ḳalem

[9] ilden ile: elden ele H.
[10] ög almış: ulalmış B, C, Li, $Ü_2$, $Ü_5$.
[15] ḥüsne: Çīn'e C, NHO.
[21] sebzeden: sebze her $Ü_2$, $Ü_5$.

24. Nihāl-i devlete ḳadrüñ riyāż-i ḥikmetdür
Riyāż-i ḳadrüñe bir ṭurfa-cūy-bār ḳalem
25. Eline almaz imiş Muṣṭafā ḳalem dirler
Bu ẕillet ile besī olmuş idi-ḫār ḳalem
26. Saña yetürdi özin nisbet ile tapmaḳ içün
Zemānede seniüñ aduñla i'tibār ḳalem
27. Kelīm-i Ṭūr-i vefāsan-ki ehl-i ḫayr ü şere
Elüñde gāh 'aṣā oldı gāh mār ḳalem
28. Bıraḫdı cānını dārü'ş-şifā-yi der-gehüñe
Hücūm-i ḥādiṣeden ḫaste vü nizār ḳalem
29. Elüñden içdüği şehd-i şifā-yi ḥikmetden
Mizāc-i nāzügine oldı sāz-kār ḳalem
30. Besī 'azīzlerüñ ḫidmetine bağladı bil
Ḳamunı terk ü seni ḳıldı iḫtiyār ḳalem
31. Ṣebāt-i 'ahdüñi eyyāmdan ḳılub ma'lûm
Senüñle eyledi 'ahdini üstüvār ḳalem
32. Arayub ehl-i hüner varını yetince saña
Cihān içinde besī çekdi intiẓār ḳalem
33. Virüb niẓām-i cihan Āṣaf ü Niẓāmü'l-mülk
Gidüb cihanda saña ḳaldı yād-gār ḳalem
34. Senüñ muṭī'uñ eger olmasaydı olmazdı
Sevād-i a'ẓam-i ḫaṭṭ içre şehr-yār ḳalem
35. Alınmış aḫça ile bir ḳuluñdurur maḳbūl
Başın eger keseler eylemez firār ḳalem
36. Sözüñ yürütmeğe başdan ayağ idüb yügürür
Kemāl-i şefḳatüñedür ümīd-vār ḳalem
37. Sipihr-menziletā ol Fużūli-i zārem
Ki ḥāl-i zārunı yazınca oldı zār ḳalem
38. Ṣenā-yi ẕātuña çoḫdur sözüm velī ne diyem
Ki süstlük ḳıluban virdi iḫtiṣār ḳalem

[24] ḥikmetdür: devletdür C.
[29] nāzügine: nāzuñ ile B.
[30] terk ü : terk B/ ḳıldı: itdi B.
[32] hüner: naẓar B, H, NHO.
[35] maḳbūl: muḳbil C,H,Li,$Ü_5$/Başın eger keseler: Başını kesseñ eger H.
[36] yügürür: her dem C, NHO.
[38] ne diyem: ne disem B, C, NHO diyelüm $Ü_5$.

39. Didi şaḫın sözi çoğ itme şaḫla şarṭ-i edeb
Ki çoḫ sözinden olubdur siyāh-kār ḳalem
40. Ümīd var ki naẓm-i niẓām-i ʿālem içün
Felekde tā ola levḥ ile pāy-dār ḳalem
41. Sen olasañ ḳaleme iʿtibār içün ḥāmī
Saña ḥükūmet içün ola dest-yār ḳalem

XXXIV

ḲAṢĪDE DER MEDḤ-İ VEYS BEG*

1. Veh nedür ol ṭā'ir-i ferḫunde-bāl ü tīz-per
Kim olur bir ṭurfa āyīn içre her dem cilve-ger
2. Ağzı açuḫ çıḫmaz āvāzı ayağı yoḫ yürür
Cān iledür seyri ammā dimek olmaz cān-ver
3. Bir demürden daşlu dīvār ile müstaḥkem ḥiṣār
Bir esās-i ḳayr ilen ḳā'im binā-yi muʿteber
4. Yengi aydur hey'eti ammā yeñi aylar kimi
Bedr olmaz nice kim gök üzre ser-gerdan gezer
5. ʿĀdeti uçmaḳdur ammā ḳuşlaruñ ʿaksi müdām
Uçabilmez muttaṣıl bāl ü peri olmasa ter
6. Geh Zekeryā kimi çekmiş çoḫ cefālar bıçḳudan
Geh Büt-i Āzer kimi olmuş giriftār-ı teber
7. Boynı bağlu bir ḳara ḳuldur hevāsı ḳaçmağa
Bulduğın alub ḳaçar ṣaḫlamasan şām ü seḥer
8. Bir mubaşşırdur ki dā'im dīde-i ḥayret açub
Ās-man taḥḳīḳi aḥvāline ṣalmışdur naẓar
9. Ṣayılur pehlûlarınuñ üstüḫānı żaʿfdan
Beyle żaʿf ile ağır yükler çeker eyler hüner
10. Yirde gezmez vaḥş tek ammā yürür andan revān
Gökde uçmaz ṭayr tek ammā uçar andan beter

* Üveys Bey: Yavuz Sultan Selim'in kölesi ve Bıyıklı Mehmed Paşa'nın kardeşidir. 1534 teñ sonra Bağdat ve Halep Beylerbeyiliği yapmıştır.

[1] içre: ile C, H, Li, NHO.

[4] gök: yer C.

[8] taḥḳīḳi: taḥḳīḳ-i H, Li, NHO.

11. Ger bükülmüşdür ḳadi ʿayb eylemeñ bir pīrdür
Nūḥ devrinden virür bir bir su'āl itseñ ḫaber
12. Baş açub yağmurlara ṣuya baturmuş kisvetin
Yaş uşaḫdur levḥi sāde hīç bilmez ḫayr ü şer
13. Cānı yoḫ lâkin rıżā-yi ḫalḳ ḥāṣıl ḳılmağa
Geh aşağa geh yuḳaru segridüb canlar çeker
14. Dīve beñzer gezdürür başda Süleymān taḫtını
Yoḫsa kandur ṣaḫlanur göksinde ḳıymetlu güher
15. Yoḫsa zevraḳdur anı ḳılmış müretteb seyr içün
Veys Beg Ḥażretleri ol şehr-yār-i nām-ver
16. Ey beḳā-yi ʿizz ü cāhuñ mūcib-i temkīn-i mülk
V'ey şenā-yi lûṭf ü ḳahruñ menşe'-i nefʿ ü żarer
17. Ḫāk-i pāyuñdan eger bir ẕerre tapsaydı ṣadef
Beslemezdi irtifāʿ-i ḳadr içün mutlaḳ dürer
18. Eyle emniyyetdür eyyāmuñda kim münʿimlerüñ
ʿİşret isrāfından özge māline yoḫdur ḫaṭer
19. Tīşe-i bennāya dirdi erre-i Neccār-i dūn
Ẓulmümüzden hem ḥacer āsūde oldı hem şecer
20. Eyle kim ʿadlüñ żarar resmin götürdi mülkden
İḥtiyāṭ içün gerekmez kimseye dīvār ü der
21. Düşmenüñ mağlūb olub dā'im ẓafer bilmez nedür
Sen ḳaçan kim ʿafv ḳılsañ ol ṣanur anı ẓafer
22. Yol aparsaydı senüñ iḥsānuña bir ẕerrece
Āf-tābuñ minnetin çekmezdi nūr içün ḳamer
23. Ẕevḳ içün şevḳuñ tapub ser-mest olan ʿāriflere
Ḥācet olmaz cām-i mey içmek senüñ şevḳuñ yeter
24. Şām-i bezmüñ eyle rūşendür ki her kim şemʿ tek
Tapsa anuñ ẕevḳini ḳılmaz temennā-yi seḥer
25. Vaṣf-i ẕātuñ ḥadden efzundur Şehā maʿẕūr dut
Kim ḳılur ibrām ḫavfinden Fużūlī muḫtaṣer
26. Var ümīdüm tā bu deryā üzre keştī-i hilâl
Gāh seyr-i ḫāver eyler gāh geşt-i bāḫter
27. Bāḫterden ḫāvere olsun ṣalâ-yi ṣavletüñ
Şöhretüñden olmasun ḫālī feżā-yi baḥr ü ber

[13] segridüb: yürüdüb C, H, Li, NHO.
[14] ṣaḫlanur: ṣaḫladur NHO.
[19] Neccār-i dūn: Neccār'dan Li, NHO.
[20] İḥtiyāṭ: İḥtiyāc Li.
[21] bilmez: bulmaz H, NHO, T.
[23] ser-mest: mestüñ T/ ʿāriflere: ġāfillere H ʿāḳillere C, NHO.
[27] ṣalâ-yi ṣavletüñ: ṣadā-yi şevketüñ C ṣalâ-yi devletüñ H.

XXXV

ḲAṢĪDE DER MEDḪ-Ī VEYS BEG *

1. Ey ṣafā-yi şīşe-i cevlâni-i fīrūze-fām
   Ma'den-i yāḳūt-i ṣahbā gül-bün-i gül-berg-i cām
2. Ġonce-i gül-zār-i ḥikmet ḥoḳḳa-i şehd-i ġınā
   Dürc-i dürr-i ma'rifet mi'yār-i idrāk-i temām
3. Perde-dār-i duḫter-i rez dāye-i bintü'l-'ineb
   Maḥrem-i sulṭān-i mey maṭbū'-i ebnā-yi kirām
4. El dutub düşmüşleri bir bir ayağa durġurub
   Ṣarf iden varın göñüller açmağa her ṣubḥ u şām
5. Nāzenin dil-ber kimi aḥbāba ḳanlar yutduran
   Derd ilen 'āşıḳ kimi ḳanlar töken gözden müdām
6. Veh ne cevhersen ki bilmez hīç kim ḫāṣiyyetüñ
   'Acz evṣāfuñdadur taḳṣīre ḳābil 'aḳl-i tām
7. Geh gülüb ḳahḳah ter eylersen dimāğın meclisüñ
   Geh eğilüb ḥalḳa 'öẕr ile ḳılursan iḥtirām
8. Ne du'ādur bilmezem ḳulḳul diyüb ẕikr itdüğüñ
   K'ol du'ānuñ ḥurmetin vācib bilübdür ḫāṣ u 'ām
9. 'Aḳl alursan can bağışlarsan kemāl-i siḥr ile
   Div ṣalursan şīşeye odı ḳılursan ṣuya rām
10. Gāh durmaḳ geh eğilmek geh ayağa düşmeğüñ
    Ẓāhir eyler geh rükū' ü geh sücūd ü geh ḳıyām
11. Bir riyāyī zāhide beñzer birūnuñ kim ola
    Ṭaşrası taḳvā ile zībā içi dolu ḥarām
12. Yoḫ yoḫ eṭvāruñ münezzehdür riyādan şübhesüz
    Sende muḍmerdür ḫavāṣṣ-i şerbet-i (يحيي العظام)
13. Ḳılmasunlar ṭa'ne ger mey-ḫāneler seyr eyleseñ
    Ṣōfi-i ṣāfī-derunsan zā'ir-i Beytü'l-ḥarām

* Üveys Bey için Bak.: XXXIV. Kasidenin notu.
[1] ṣafā-yi: muṣaffā C, H, L, T.
[2] ġinā: şifā H, L, T.
[4] durġurub: durġuran C, H, L, T.
[9] Div ṣalursan: Dīvi ṣalub NHO, $Ü_2$.
[11] zībā: bünyān L. bünyād $Ü_2$.
[12] Kemiklere can verir. Sûre : 36 (Yâsin), âyet : 78.

14. El-emānet ey çerāğ-i ehl-i ḳadr ü i'tibār
    El-mürüvvet ey niẓām-i ehl-i 'izz ü iḥtişām
15. Çun ṣafā-yi niyyetüñ tevfīḳ-i ḥüsn-i sīretüñ
    Ḳıldı ḳurb ile seni Beg ḫidmetinde şād-kām
16. Umduğuñ ser-menzil-i maḳṣuduña başduñ ḳadem
    Kimse maḥrūm olmayan der-gāhda dutduñ maḳām
17. Ḫāṭıruñdan çıḫmasun maḥrūm olan üftādeler
    Ḥaḳḳ içün yāduñda dut ger düşse taḳrīb-i kelâm
18. 'Arża ḳıl menden du'ā ol ma'den-i inṣāfa kim
    Feyż-i 'adliyle perīşan mülk tapmışdur niẓām
19. Ḥāris-i ma'mūre-i Bağdād ḳuṭb-i ehl-i Rūm
    Ḥāmi-i mülk-i Ḥamā müstaḥfiẓ-i ser-ḥadd-i Şām
20. Veys Beg Ḥażretleri ḫur-şīd-i evc-i iḳtidār
    Şehr-yār-i nīk-rāy ü nīk-baḫt ü nīk-nām
21. Emr-i iḳbālin müretteb ḳılmağa olmuş aña
    Şām bir Hindī kenīzek ṣubḥ bir Rūmī ġulâm
22. Ol biri tezyīn-i ḫalvet-gāhına iḳdām idüb
    Bu biri tertīb-i eyvānına eyler ihtimām
23. Cāma ḳılmış Cem sifārişler ki yetgeç bezmine
    Öp elin iḫlâṣumı 'arż it yetür menden selâm
24. Bādeye Cemşid emānet yüklemiş kim Tañrı'çün
    Göricek düş ayağına vü yetür menden peyām
25. Ey ḫırāman serv kim tā devre gelmişdür ḳadeḥ
    Görmeyübdür sen kimi bir ṭurfa serv-i ḫoş-ḫirām
26. Sāġar-i ḫulḳuñ nesīminden muṣaffādur dimāğ
    Bāde-i lüṭfüñ şemīminden mu'aṭṭardur meşām
27. Ḫanda kim girdiyse düşmen kām çıḫdı cām-i mey
    Şükr-li'llâh kim senüñ bezmüñde oldı dōst kām
28. Özgeler devrinde çoḫ ḳan yutdurub miñ sāġara
    Devr-i ẓālim virmeyüb terġīb olan bezme devām
29. Devlet-i cāvīd imdādiyle furṣatdur bu gün
    Sāġar isti'cāl idüb devrandan alsa intiḳām
30. Ser-verā fāriğ değül senden Fużūlī bir zemān
    انه مستدعى استبقاؤكم بين الانام

[16] maḥrūm : maḥrem NHO, $Ü_2$.
[24] Göricek düş: Görgeç anı L, $Ü_2$.
[28] yutdurub miñ: yutdurubdur L, Li, NHO, T/ terġīb: tertīb C, H, L.
[30] İnsanlar arasında kalmanız istenir.

31. اشرقت منكم على الضلماء انوار الهدا
خلدت آثار انوار بها زال الظلام

36

XXXVI

Hezec-i müsemmen-i sālim

KAṢĪDE BERĀ-YĪ VEYS BEG *

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1. Bu bahr-i nīl-gūn miñ mevc her sā'at 'iyān eyler
Ulū'l-ebṣāra bir bir keşf-i esrār-i nihān eyler
2. Nişān-i keṣret-i eşyā dem-ā-dem ehl-i taḳlīde
Rümūz-i nükte-i tevḥīd-i Ḥaḳ ḫāṭır-nişān eyler
3. Beyān-i mā-cerā-yi mā-selef ḥāl ehline bir bir
Zebān-i ḥāl ilen keyfiyyet-i ḳudret beyān eyler
4. Tena'umda ġurūr ü faḳrda ḥırman şi'ār itme
Ki ḥikmet bu iki ḥāletde ḫalḳı imtiḥān eyler
5. Virür faḳr içre şükr ehline ḳadr-i Mūsi-i 'Īmrān
Tena'um içre terk ehlin Süleymān-i zemān eyler
6. Ḫoşā ol kim bilüb faḳrin tena'um mülk-i dünyānuñ
Yoğın eyler taṣavvur var varın yoḫ gümān eyler
7. Ziyān ü sūdını dehrüñ fenā fehm eyleyen 'ārif
Ḥayātın sūd sevdāsiyle ṣarf itse ziyān eyler
8. Yamanluğ yaḫşıluğ keyfiyyetin ma'lûm iden 'āḳil
Yamanluğ idene yaḫşıluğ itmezse yamān eyler
9. Felek gūyā değül ehl-i firāset kim vefā ehli
Cefāsından anuñ peyveste feryād ü fiġān eyler
10. Men andan isterem ta'ẓīm ü tekrīm ü tüvānāluğ
Meni gün günden ol zār ü żaʿīf ü nā-tüvān eyler
11. Tenümde żaʿfdan bir üstüḫan ḳalmışdurur gerdūn
Müdām ol üstüḫānı ġam ḫadengine nişān eyler
12. Niçün kim ḫāk-dān-i 'ālem-i süflīde 'ādetdür
Kemān-dār oḫ atan sā'at nişānın üstüḫān eyler

[31] Hidayet nurları sizden karanlıklara saçıldı. Karanlığı yokeden ışıkların eserleri ebedî olarak kalsın.
* Üveys Bey için Bak.: XXXIV. Kasidenin notu.
[1] 'iyān: beyān C.
[12] atan: atar H.

13. İrişmez kimseden aḥvālüme feyż-i naẓar bes kim
Meni żaʿf-i beden dāʾim naẓarlardan nihān eyler
14. Göñül vīrānesin maʿmūr ḳılmaḳ ḳaṣdına çeşmüm
ʿİẕārum üstine cedvel çeküb ṣular revān eyler
15. Bi-ʿaynih eyle kim cedvel çeküb ṣu eyleyüb cārī
Emīr-i kām-ran vīran yirler āb-dān eyler
16. Ser-efrāz-i zemāne Mīr Veys-i maʿdelet-pīşe
Ki ʿadli her zeman rūḥ-i Resūl'i ṣād-mān eyler
17. Zihī ṣāliḥ ki dāʾim iḳtidā-yi emr-i maʿrūfi
İṭāʿat ehlini āṣīb-i dūzaḫdan rehān eyler
18. Aña ḳılsun iṭāʿat buyruğ ilen eylesün ṭāʿat
Ḳıyāmet vaḳti her kim meyl-i gül-zār-i cinān eyler
19. Virür Ḳurʾan yirine ṣıḥḥat-i ṭāʿat eger zāhid
Namāz içre duʿā-yi devletin vird-i zebān eyler
20. Eger taʿlīm virse ṣūret-i dīvāra kirmānı
Ḳılub kāmil ḳamu maʿnīde anı nükte-dān eyler
21. Eyā pākīze-aḫlâḳ u felek-ḳadr ü melek-sīret
Ki her nā-kāma yetse iltifātuñ kām-rān eyler
22. Bahār eyyāmına ger feyż-i aḫlâḳuñ eṣer ḳılsa
Hevāsını ḳılur can-baḫş ebrin dür-feşān eyler
23. Ḫazan faṣlını ger ṭabʿ-i lâṭīfüñ terbiyet ḳılsa
Töker altun varaḳler adını berg-i ḫazān eyler
24. Kemāl-i himmetüñ çun mülk taʿmīrinedür sāʿī
Ḳamu ṣaḥrāları elbette bāğ u bū-sitān eyler
25. Bu günden ṣoñra ṣaḥrālar olur merdüm-niṣin yā Rab
Eger vahşī gelüb rām olmasa ḫanda mekān eyler
26. Virür taʿmīr-i mülki bayıra bārān-i iḥsānuñ
Nicük kim āb-i Ḫıżr emvātı ḥayy ü cāvidān eyler
27. Bu günden ṣoñra ḳalmaz hīç vīran mülk ḥayrānem
Ki cağd ābād yirden ḳaçsa ḫanda āşyān eyler
28. Saña ṭāʿat yeter ancaḳ bu kim dāʾim ḥavādişden
Ḫalâyıḳ ḥıfẓuñı maḥrūse-i emn ü emān eyler

[16] Ser-efrāz-i zemāne Mīr Veys-i maʿdelet-pīşe: Meh-i evc-i seḥā Elvend Beg ol maʿdelet-pīşe NHO.
[20] dīvāra kirmānı: dīvāna ehl-i dil C.
[22] ḳılsa: ṣalsa C.
[26] taʿmīr-i: tağyīr-i L.

29. Ḥudāvendā saña mensūbdur aḥkām-i şerʿiyye
Niçün gerdun maña devrüñde cevr-i bī-kerān eyler

30. Ne ḥayf itdüm aña kim döne döne ḥayf alur menden
Nesin öldürmüşem kim lâḥẓa lâḥẓa ḳaṣd-i cān eyler

31. Günehsüz bağrumı ḳan eyledi cā'iz midür beyle
Rıżā-yi Ḥaḳḳ içün bir ṣor ki nā-ḥaḳ nice ḳan eyler

32. Fużūlī'den götürme sāye-i elṭāf-ü iḥsānuñ
Kemāl-i ʿadlüñi ẕikr ile meşhūr-i cihān eyler

33. Ümīdüm var kim tā āsmandur devr ilèn dā'ir
Senüñ rāyuñca olsun devrler kim āsmān eyler

XXXVII

ḲAṢĪDE-İ ŞİTĀ'İYYE

1. Bir gün ki dey ʿalâmetin itmişdi āşkār
Dutmuşdı yüz füsürdelüğe ṭabʿ-i rūzgār

2. Bād-i ḫazan yetüb ḥarekāt-i şenīʿ ile
Her yan dıraḫt-i raḫtını itmişdi tār-mār

3. Ṣarṣar hücūm-i ġāret-i bu-stāna ʿazm idüb
Aṣliyle ḳoymamışdı ağaçlarda berg ü bār

4. Bergini şāḫ-i gül yile virmişdi ser-te-ser
Yaʿnī tecemmüline cihānuñ ne iʿtibār

5. Ṭayy ḳılmış idi sebze bisāṭını bū-sitān
Yaʿnī ki muʿteber değül esbāb-i müsteʿār

6. İl beyle faṣllarda temennā-yi künc ider
Men eyledüm ṣabā kimi gül-şen yaña güẕār

7. Bir bāğa düşdi reh-güẕerüm gördüm anda cemʿ
Tertīb-i ʿayş ḳılmağa esbāb her ne var

8. Dolmuş ḳadeḥ şarāb ile gelmiş ayağa kim
Ger lâle bitdi ise menem şemʿ-i lâle-zār

9. Mīnā-yi sebz lüṭf ile durmuş ayağa kim
Ger ġonçe fāni oldı menem ʿömr-i pāy-dār

[3] hücūm-i: hücūmı Li, T.
[4] ser-te-ser: ser-be-ser B, C, H, L, Li.
[8] ayağa: araya C, H, Li, NHO, T/bitdi: gitdi L, NHO, T, $\ddot{U}_2$.
[9] oldı menem: ise maña $\ddot{U}_2$ oldı maña H, Li, T.

10. Gelmiş kebāb devre vü söyler ki ey ḳadeḥ
Hergiz dutar mı ḫidmet-i yārān iden ḳarār
11. Her ṭurfa naḫl berg-i ḫazān ile bağlamış
Meyl-i ʿimāret eyleyüben ṭāḳ-i zer-nigār
12. Yığmış feżā-yi bāğa ḫazan bergi ḫıştler
Gūyā hevā hücūmına dutmaḳ diler ḥiṣār
13. El-ḳıṣṣa ol bisāṭda men germ-i şevḳ olub
Aldum metaʿ-i ẕevḳ virüb naḳd-i iḫtiyār
14. Oldum temām ġarḳa-i deryā-yi şevḳ u ẕevḳ
Dutdum ṭarīḳ-i rābıṭā-i ʿaḳlden kenār
15. Her dem bir iltifāta fidā eyledüm ḫıred
Her lâḥẓa bir hevesde niṣār eyledüm veḳār
16. Her kim ayağ ṣundı maña men ayağına
Cins-i ḫavāss ü naḳd-i ḫıred eyledüm niṣār
17. Ervāḥ-i ḳuds bezmi imiş anı bilmedüm
Men mest-i bī-ḫod oldum olar ḳaldı hūş-yār
18. Bī-hūş düşmüşem müteġayyir mizāc ile
Ġāfil ki leyldür mi geçen devr yā nehār
19. Olmuş hücūm-i ḥādiṣeden hūş münhezim
Ḳılmış ṣafā-yi ʿaḳl dil-i tīreden firār
20. Bir lâḥẓaī ki ṣayḳal-i idrāk-i müstaḳīm
Nā-geh götürdi āyine-i ṭabʿdan ġubār
21. Açdum gözümi görmedüm ol bezmden eṣer
Ḥaḳḳā budur ṭabīʿat-i dünyā-yi bī-medār
22. Ḳılmaz ḳamu ḳażiyyede emrini müstedām
Olmaz cemīʿ-i emrde bünyādı üstüvār
23. Gördüm yirüm feżā-yi bisāṭ-i sürūr iken
Olmuş mażīḳ-i mezbele-i ʿacz ü inkisār
24. Hem-ṣoḥbetüm cemāʿat-i ehl-i ḳabūl iken
Olmuş nedīm ü hem-nefesüm nice mūr ü mār
25. Cismüm cefā-yi şiddet-i berd ile nā-tüvān
Başum belâ-yi ḥādiṣe daşiyle seng-sār
26. Ehl-i cefā tenümde olan kisvetüm alub
Ḳoymuş meni bürehne vü lerzān ü ḫār ü zār

[19] dil-i: mey-i B, H, L , Ü$_2$/firār: kenār B, H, Li.
[23] bisāṭ-i : behişt-i T.
[26] cefā: ḫaṭā Ü$_2$.

27. Ne bir refīḳ kim ola ol demde dest-gīr
Ne bir şefīḳ kim ola ol ġamda ġam-güsār
28. Īzid yüzüme bağlamış ebvāb-i raḥmetin
Ya'nī budur nihāyet-i 'iṣyān-i bāde-ḫār
29. Çoḫ bāde bezm-i devrde nūş itmişem velī
Men hiç meyde görmemişem bu ṣıfat ḫumār
30. Hem ẕillet ile der-geh-i Ḫāliḳ'de münfa'il
Hem ḥayret ile ḫalḳ arasında şerm-sār
31. Devrāna eyledüm bu muṣībetde i'tirāż
K'ey çerḫ-i bī-mürüvvet ü bed-'ahd-i nā-be-kār
32. Bir 'ömrdür ki mecma'-i ehl-i kemālde
'Ayş ü neşāṭ ile içerem cām-i ḫoş-güvār
33. Hergiz özümi görmemişem beyle bī-şu'ūr
Hergiz özümi görmemişem beyle ḫāk-sār
34. Mey-ḫāreler mücālesetinden alub sürür
Mey ṭab'uma olurdı ferah-baḫş ü sāz-kār
35. Ḥālâ ne vāḳi' oldı ki itdüñ bu gün meni
Beyle zebūn ü zār ü şikeste-ten ü figār
36. Devran cevāb virdi bu nā-tüvāna kim
Ey ḫaste bu muṣībete ṣabr eylegil şi'ār
37. Īẕā-yi cism ü cān naṣīḥatdurur saña
İdrāk ehlisen bu naṣīḥatdan itme 'ār
38. Aldanma mey neşāṭına vü dime dem-be-dem
Kim anı beyle ile ḥarām itdi Kirdigār
39. Her emr ü nehye 'ibret ilen i'tibār ḳıl
Her işde i'tibārı şi'ār eyle zinhār
40. Ref' oldı bu muṣībet ü andan 'ayān olan
Taḥḳīḳ-i sırr-i ḥikmet-i Ḥaḳ ḳaldı āşkār
41. V'er gitdi vaḳt hem ġam ilen ḳılma ıżṭırāb
Ṣabr it kim ol küdūrete hem yoḫdur i'tibār
42. Bu resmdür bürehne olub ḳışda her dıraḫt
Tecdīd-i kisvet eylemek eyyām-i nev-bahār
43. Sen hem nihāl-i nev-res-i gül-zār-i 'ışḳsan
Ger gitdi berg ḫāṭıruña yetmesün ġubār

[27] Şefīḳ: enīs H, L, T.
[38] Kim anı beyle ile: Kim nişe beyle anı Li, T.

44. Kesme bahār-i lûṭf ü keremden ümīdüñi
Tecdīd-i raḫt-i tāzeye olġıl ümīd-vār
45. Cüz'ī ḫasāret ile melûl olma şükr ḳıl
Yeğ ḫāk-i der-gehine fidā beyle ṣad hezār.

38

XXXVIII

remel-i müsemmen-i maḥbūn-ı maḳṭūʿ

ḲAṢĪDE

fāʿilātün feʿilātün feʿilātün faʿlün

1. Bu ṣürāḥī meṣelā bir ṣanem-i raʿnādur
Ki dem-ā-dem ṭarab-engīz ü neşāṭ-efzādur
2. Serv tek ḳāmet-i dil-cūyile ʿuşşāḳ-firīb
Şemʿ tek pertev-i ruḫsār ile bezm-ārādur
3. Gül-bün-i bāğ-i ṭarab ġonce-i gül-zār-i feraḥ
Gül kim andan açılur cām-i mey-i ṣahbādur
4. Reng-i zerdüm ile surḫın görüb eyler ḥayret
Ki ḫazān içre ʿaceb bu ne gül-i ḥamrādur
5. Gāh hem-silsile-i ʿāşıḳ-i ḫūnin ciğeri
Boynı zencīr-i cünun ḳaydı çeken şeydādur
6. Gāh yüz ʿāşıḳ-i şeydānı ḳılub mest ü ḫarāb
Eylemez hīç teraḥḥum işi istiğnādur
7. Bezm içün her ṭarafın ṭurfa igitler dutmuş
Ṣanasan ḫilʿat-i zer-beft ile bir mīrzādur
8. Bāṭın-i ṣāf ile bir ṣōfiye beñzer ki müdām
Secdesinde eṣer-i ṣıdḳ u ṣafā peydādur
9. Keh-rubāyī don ilen bir büt-i ser-keşdür kim
Cilve-i nāz ile şeh meclisine zībādur
10. Ol şeh-en-şāh ki feyżinden umar kām müdām
Bezm-i vaḥdetde eger Ḫıżr ü eger ʿĪsā'dur
11. Çāker-i çākeri Faġfūr ile Ḫāḳān oluban
Bende-i bendesi İskender ile Dārā'dur
12. Cem ü Cemşīd değül bezmde hemtāsı anuñ
Ser-ver-i bī-bedel ü ḫusrev-i bī-hemtādur

[4] görüb: gören C, H, Li, Ü₂.
[5] Bu beyit C, H, Li, T den alındı.
[9] şeh: şeb Li.
[11] Çāker-i : Çākeri C, H, Li, T/ Bende-i: Bendesi H, Li.

13. Ḫān-i ʿādil hem anuñ pertev-i iḳbālinden
Bir eser tapdı ki ṣāḥib-naẓar ü bīnādur
14. Neşʾe-i ẕevḳ bulan cām-i rıżāsından anuñ
Bezm-i ʿışḳında ḳamu ʿömr ḳadeḥ-peymādur
15. Ey Fużūlī dün ü gün eyle duʿā ṣıdḳ ile kim
Ola bu devlet ü iḳbāl ile tā dünyādur

XXXIX

ḲAṢĪDE

1. Ey saña iḳbāl-i rūz-efzun ʿaṭā-yi Kirdigār
Muttaṣıl taʿẓīmüñe meʾmūr devr-i rūzgār
2. Āf-tāb-i ās-mān-i ʿadlsen olmaz ʿaceb
Ḳılsa iḳbālüñ teḳāżā-yi ʿulüvv-i iḳtidār
3. Ḳurb-i der-gāh-i ḫilâfet şevḳi cāẕibdür saña
Eyler iseñ n'ola tağyīr-i mekan bī-iḫtiyār
4. ʿAdl bir maḳbūl ṭāʿatdür ki ḳalmaz ecrsüz
ʿĀdilüñ elbette ḳadrin arturur Perverdigār
5. Gerçi taḥrīküñ senüñ ḥikmet teḳāżāsiyledür
Ḫanda ʿazm itseñ olur senden münevver ol diyār
6. Pertev-i iḳbāl ile şemʿ-i cihān-efrūzsen
Ẕevḳ-i dīdāruñdadur ḫāṣiyyet-i bād-i bahār
7. Ḫansı ḫār-i ḫuşke lûṭfuñ yetse eyler bār-ver
Ḫansı ṣaḥrāya güẕār itseñ ḳılursan lâle-zār
8. Ebr-i nīsansan değül bī-hūde taḥrīküñ senüñ
Her gün eyler kesb senden baḥr dürr-i şāh-vār
9. Ḫanda olsan olduğuñ kişverde olmaz inḳılâb
Ḫansı ġam ehline kim yetseñ olursan ġam-güsār
10. Līk senden ayrılan ḫalḳuñ işi düşvārdur
Bir şeb-istānuñ çerāğın alsalar olmaz mı tār
11. Tīre olmaz mı cihan pinhān olıcak āf-tāb
Gidicek gül devri bāğuñ gül-būni olmaz mı ḫār
12. Ḫaste kesmez mi ḥayātından ṭamaʿ gitse ṭabīb
Gitse cān olmaz mı cism-i derd-perver ḫāk-sār

[1] devr-i: olubdur H, Li.
[6] bād-i: feyż-i C, H, Li, T.
[11] Bu beyit B, C, H, L, Li, T, Ü$_2$ den alındı; diğer yazmalarda yoktur.

13. Ey felek bi'llâh nedür mücib ki bu mülk ehline
Cevri bī-ḥad itdüñ ü bī-dādı ḳılduñ bī-şümār
14. Nice ḳılduñ ʿāfiyet mülkini vīran ẓulm ile
Nice ṣalduñ zevḳ mir'ātına miḥnetden ġubār
15. Sen bilürsen kim bu mülk ehline olmuşdur şefīḳ
Ḥażret-i Pāşā-yi ṣāḥib-rifʿat ü gerdun-veḳār
16. Ol ṣalubdur munda āşār-i kerem āvāzesin
Ol ḳılubdur munda cemʿiyyet esāsın üstüvār
17. Nişe alduñ başumuzdan sāye-i iḳbālini
Nişe itdüñ ehl-i idrāke bu ẓulmi āşkār
18. İtmedüñ mi vehmi andan kim ḳılam bir āh ile
Heft ṭāḳ ü nüh revāḳuñ raḫt ü baḫtuñ tār-mār
19. ʿÖẕr ile gerdun dönüb virdi cevābın k'ey faḳīr
Bī-tekellüf olmuşam men hem bu işden şerm-sār
20. Līk maʿlûm eyle kim bu mā-cerā menden değül
Sen ḳılurduñ iltimāsın bu işüñ leyl ü nehār
21. Eyleyüb ʿacz ü niyāz ile duʿā-yi bī-riyā
Ol ser-efrāza sen isterdüñ ʿulüvv-i iʿtibār
22. Lâ-cerem olmaz teżāʿuf mesnedi tağyīrsüz
Yetmeyince menzile bulmaz ṭaleb ehli ḳarār
23. Nice ḳılsuñ ārzū-yi iḫtilāṭın ehl-i ḳurb
Nice çeksün ehl-i rifʿat maḳdemine intiẓār
24. N'ola ger ḫur-şīd veş devr itse ol ṣāḥib-naẓar
Ger ıraḳdur ger yaḳın iḥsānına ümmīd-vār
25. Ḫanda olsa görmesün tāb-i ḥavādisden żarar
Ẕāt-i pākin ṣaḫlasun her fitneden Perverdigār
26. Ey ki hicrānuñ dil-i efgāra ṣalmış iżṭırāb
Firḳatüñ te'ṣīri itmiş cānı maḥzun cismi zār
27. İsterem dā'im görem dīdāruñ ammā n'eyleyem
İḫtiyārum yoḫ menüm re'yümce çerḫ itmez medār
28. Var ümīdüm ḫanda olsañ devlet ü iḳbāl ile
Ola baḫtuñ kām-yāb ü kām-rān ü kām-kār
29. Ola vāṣıl ḫanda olsañ devlet ü iḳbālüñe
Her duʿā kim ṣıdḳ ile eyler Fużūlī ḫāḳ-sār

[18] raḫt: baḫt T.
[22] bulmaz: ḳılmaz T.

XL

ḲAṢĪDE

1. Ṣafḥa-i çihre-i āl üzre sevād-i ḫaṭ-i yār
   Dil-i pür-ḫūnumuñ āyīnesine ṣaldı ġubār
2. Ey ʿiẕār ü ḫaṭuña ʿanber ü kāfūr ġulām
   Dem-be-dem ṣafḥa-i kāfūra ḫaṭuñ ʿanber-bār
3. Ḫaṭ-i sebz ile füzūn oldı leṭāfet ruḫuña
   Kim görübdür vire āyīneye revnaḳ jengār
4. Ṣaf-i ʿuşşāḳ hücūm itdi meger kim ḥüsnüñ
   Lâʿl gencīnesine ġāliyeden çekdi ḥiṣār
5. Miñ belâ oḫına ṣancıldı ruḫuñ ʿaksinden
   Olalı ṣāde göñül ʿārıżuña āyine-dār
6. Açdı göñlüm çiçeğin ẕevḳ-i ḫaṭ-i ruḫsāruñ
   Dün ü gün oldı ber-ā-ber ne ʿaceb olsa bahār
7. Ḫaṭ ü gül ẓāhir olan āhu-yi Çin'dür çeşmüñ
   Her ṭaraf cünbişe geldükçe ḳılur müşg niṣār
8. Ey büt-i seng-dil ü sīm-ten ü müşgin-ḫāl
   V'ey meh-i serv-ḳad ü sebz-ḫaṭ ü lâle-ʿiẕār
9. Göñlüm alduñ ki behāsın viresen naḳd-i vefā
   İtmedüñ ʿahde vefā ḳuluña ḳılduñ inkār
10. Ne revā olmaya ās̱ār-i mürüvvet sende
    Sen teġāfül ḳılasan men olam āşüfte vü zār
11. Dutalım kim saña sulṭan maña çāker dirler
    İttiṣāl eyle menümle vü ger eylersen ʿār
12. Kerem it göñlümi vir ġayr ile bāzār iderem
    Sen saña men maña āzār ile olmaz bāzār
13. Bi'llâh incitme meni yoḫsa şikāyet ḳıluram
    Nice bir ṣabr ideyüm ḳalmadı cānumda ḳarār
14. Li'llâhi'l-ḥamd değül mülk tehī ḥākimden
    Şerʿ icrāsına Baġdād'da bir ḥākim var
15. Vāżıʿ-i maʿdelet ü reʾfet ü inṣāf ü edeb
    Ṣāḥib-i merḥamet ü şefḳat ü temkīn ü veḳār

[3] āyīneye revnaḳ: āyīne-i rūşen B, M_3.
[7] geldükçe: geldükde C, NHO.
[9] ʿahde vefā: ʿahd ü vefā B.

16. Ol zekī-ṭabʿ ki taḥḳīḳ-i ṣıfātında anuñ
Ṭaleb-i maʿrifet efkārı idübdür efgār

17. Ẕātı gevher ṣadef-i ḥikmete līkin yektā
Ṭabʿı kevkeb felek-i diḳḳate ammā seyyār

18. Derkine ḳısm-i bedīhīde taṣavvur maḥṣūr
ʿİlmine ḥācib-i esrār vuḳūʿ-i iẓhār

19. Bezmi erbāb-i temennāya maḳām-i maḳṣad
Kilki ehl-i Ḥaḳ'a miftāḥ-i künūz-i esrār

20. ʿİlm minhācına eṭvārı uṣūl-i tavżīḥ
Feyż miṣbāḥına āsārı sülûk-i envār

21. Fuḳahā firḳasına ṣūret-i fiʿli fetvā
Cümleden cümleye ol ṣadr-i şerīʿat muḫtār

22. Ey vücūduñ sebeb-i taḳviyet-i şerʿ-i şerīf
Bünye-i ʿillet-i Zehrā'ya sedāduñ miʿmār

23. Ḫidmetüñ olmasa maḳṣūd ne mümkin ki vire
Naẓm-i eṣnāf-i selāse eser-i heft ü çihār

24. Noḳṭa-i dā'ire ger olmasa ẕātuñ ne ʿaceb
Olsa nüh dā'ire-i çerḫ muʿaṭṭal-i pergār

25. Ḫidmet-i bezmüñe me'mūr melâ'ik ṣaf ṣaf
Ẓāhiren ṣūret-i insāna girüb leyl ü nehār

26. Māh-sīmālar ile ʿarṣā-i bezmüñ gerdūn
Serv-i bālâlar ile ḫāk-i ḥarīmüñ gül-zār

27. Ser-verā ecr-i ʿamel ʿācil ü ācil Ḥaḳ'dan
Cennet olmuş saña bu maʿni-i şāhed-āsār

28. N'ola gördükçe seni olsa Fużūlī gūyā
Sen bir āyīnesen ol ṭūṭi-i şīrin-güftār

29. Var ümīdüm nice kim kār-geh-i ḥikmetden
Ḫāk ü eflâke muḳadder ola meks ile medār

30. Seyr-i eflâk ola ḫāk üzre senüñ re'yüñle
Kemer-i ḫidmetüñi ide devā'ir aḳṭār

[25] ṣaf ṣaf: cümle H/girüb: girür B.

XLI

ḲAṢÎDE

1. Ey hilâl-i ʿīd ġālibdür saña ebrū-yi yār
   Ḥüsn-i ṣūret sende bir var ise anda iki var
2. Yār ebrūsına beñzetmen seni ey māh-i nev
   Sen güneş birle görinmezsen saña ne iʿtibār
3. Ḳaşlaruñdandur ḫacil gūyā hilâl-i ʿīd kim
   Gice eksük görinür gündüz çoğ olmaz āşkār
4. Cilve eyler māh-i nev il ḳarşusında şām-i ʿīd
   Sen girüb ortaya ḳaşuñ göster ol dutsun kenār
5. Nā-tüvan gördüm hilâl-i ʿīdi dün yārum kimi
   Ol daḫi gūyā ki żaʿf-i rūzeden olmuş nizār
6. Yeñi ayı ḳaşlaruñ sevdāsı rüsvā eylemiş
   Gösterürler birbirine anı ehl-i rūzgār
7. Māh-i nevdür bilmezem tāban ṣafaḳdan yoḫsa kim
   Ḳana batmış nevg-i şem-şīr-i Emīr-i nām-dār
8. Ol ser-efrāz-i felek-rifʿat ki reʾy-i rūşeni
   Eylemişdür refʿ mirʾāt-i ḥaḳāyıḳdan ġubār
9. Cevher-i pākīze-i ẕāt-i şerīf-i kāmili
   ʿĀleme lûṭf ü mürüvvet maʿdeninden yād-gār
10. Şefḳat ü ḳahr iledür bir sāye-güster naḫl kim
    Tākdür aṣlı virür hem ġūre hem engūr bār
11. Ḳahrı ol reng ile kim deryā mizācın ḫuşk ider
    Çalsa ger Mūsī-ṣıfat deryāya tīğ-i āb-dār
12. Şefḳati ol resme kim āteş ṭabīʿatdan çıḫar
    Ṣalsa İbrāhīm veş od üzre lûṭf ile güẕār
13. Hem ṭarīḳ-i maʿdelet reʾyinden anuñ müstaḳīm
    Hem esās-i ʿāfiyet ʿadlinden anuñ üstüvār
14. Ey ṣafā-yi meşrebüñ mülk-i ezel tek bī-kerān
    V'ey muḥīṭ-i himmetüñ baḥr-i ebed tek bī-kenār
15. Ger sen olsayduñ emīr-i şevket-i İskenderī
    Vādi-i ḥikmetde bulmazdı Aristō iştihār

[7] yoḫsa kim: şeyle kim T.
[11] Mūsī-ṣıfat deryāya: deryāya Mūsī vār T.
[13] ʿāfiyet: ʿāḳibet T.
[14] muḥīṭ-i: biḥār-i H, Li, T, Ü$_2$.

16. V'er sen itseydüñ ḳabūl-i minnet-i Nūşīrevān
Eylemezdi hīç kim Büzürcmihr'e i'tibār
17. Maḥż-i şer' olmuş 'afāk'allah vücūd-i kāmilüñ
Feyż-i tefsīr ü ḥadīs̱ ü fiḳhdan leyl ü nehār
18. Ṣafḥa-i mihr-i ruḫuñdur mevżi'-i nūr-i Nebī
Çār ṭab'-i kāmilüñ me'vā-yi mihr-i Çār-yār

42

XLII

ḲAṢĪDE

fā'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fa'lün

1. Ṣabr her derde mürūr ile müdāvā eyler
Ṣāḥib-i ṣabr bulur her ne temennā eyler
2. Devrden dehrde her maḳṣada bir mev'id var
Vaḳtsüz gerçi aña ṭab' teḳāżā eyler
3. Yetmedin vaḳt murādını teḳāżā ḳılmaz
Her muḥaḳḳiḳ ki ḫabīrüm diyu da'vā eyler
4. Resm-i devrān-i felekdür bu ki ehl-i ṭalebi
Nice gün ḥayret-i ḥırmān ile īẕā eyler
5. Ṣūret-i şāhed-i iḳbāli ḳabūl itmek içün
Ġālibā āyine-i ṭab'ı mücellâ eyler
6. Ṭālibüñ devr-i sipihr ile muḫālif revişi
'Uḳdeler rişte-i aḥvāline peydā eyler
7. Żāyi' olmaz irişür maḳṣadına ṣabr ḳılub
Kim ki dehr ile medārında müdārā eyler
8. Devr bī-hūde değül her ne muḳadder olsa
Aña tedrīc ile esbāb müheyyā eyler
9. Hīç maḫlūḳda yoḫ ḳudret-i īcād-i umūr
Her ne eyler es̱er-i ḳudret-i Mevlâ eyler
10. Ḳılmasa lûṭf-i Ḥaḳ ü devlet-i tevfīḳ meded
Zehri zenbūr ḳaçan şehd-i muṣaffā eyler
11. Men kimi zāre ne nisbet şeref-i neyl-i murād
Lûṭf-i Ḥaḳ'dur ki meni maḳṣada ihdā eyler

[4] ḥayret-i: ḥasret-i $Ü_6$.
[6] muḫālif revişi: muḫālifdür işi H.
[7] ḳılub: ḳılan B ḳılur H.
[11] meni: yeñi T.

12. Ey göñül kesme ṭaleb bādiyesinden ḳademüñ
Ki ṭaleb rütbe-i iḳbāli muʿallâ eyler
13. Līk ḥāl ehline iẓhār idegör derd-i derūn
Ḫaste aḥvālini maʿlûm eṭibbā eyler
14. Ekmel-i ḫalḳdan iste şeref ü rifʿat kim
Ḳurb-i ednā hevesi rütbe-i ednā eyler
15. Gerçi ṣūretde şerīk-i beşeriyyet çoğ olur
Derk-i esrār-i ḥaḳīḳat dil-i dānā eyler
16. Az olur ḳābil-i idrāk-i rümūz-i maʿḳūl
Ṣanma her ḫāki ḳażā ʿālem-i esmā eyler
17. Müstaʿidd-i şeref-i rifʿat olan nādir olur
Ṣanma her ābı hevā lü'lü'-i lâlâ eyler
18. Çoğ olur gerçi meʿādinde cevāhir ṣınıfı
Pād-şeh zīver-i efser dür-i yektā eyler
19. Sāʿid-i ʿadldedür ḳuvvet-i īcād-i niẓām
ʿArż-i iʿcāz-i nübüvvet yed-i beyżā eyler
20. Pençe-i ʿazmdedür ḳudret-i iṣlâḥ-i fesād
Siḥr defʿin meded-i muʿciz-i Mūsā eyler
21. Naẓm-i dünyā sebebi salṭanat-i ʿādildür
Aʿdel-i ḫulḳını Ḥaḳ nāẓım-i eşyā eyler
22. Arturub ṣūret-i ḥāline kemāl-i maʿnī
Ṣūret ü maʿni ile cümleden aʿlâ eyler
23. Mücmelâ Ḥażret-i Pāşā-yi felek-ḳadr kimi
ʿĀlem-efrūz ḳılur memleket-ārā eyler
24. Ol zekī-ṭabʿ ki dīvān-i ḫilâfet ḥükmin
Rubʿ-i meskūna anuñ diḳḳati icrā eyler
25. Ol seḫā-pīşe ki bir demde ḳılur ṣarf-i gedā
Her ne yüz yılda ʿiyan maʿden ü deryā eyler
26. Sāye-i rāyet-i iḳbāli yeten yirlerde
Rūzgārını ʿadūnuñ şeb-i yeldā eyler
27. ʿArṣa-i rezmde her dem ki ḳılub meyl-i ġazā
Cümlesin ʿuḳde-küşā-yi ṣaf-i hīcā eyler
28. Dağıdur tīğ ile terkīb-i ʿadū eczāsın
Līk her cüz'in anuñ lâ-yetecezzā eyler

[20] Bu beyit C, H, Li, T, $Ü_6$ dan alındı/ ʿazmdedür: ḥarfdedür C, Li, T.
[21] ʿādildür: ʿuḳbādur C, H, T, $Ü_6$/ eşyā: dünyā H, İ, $Ü_6$.

29. Şeb-i hīcāda ki seyyāre-i peykānı ile
Ser-i ḫaşmını ḳażā evc-i S̱üreyyā eyler
30. Zaḫm-i tenden açuban rūḥ-i muḫālif revzen
Çıḫub ol evc-i S̱üreyyā'ya temāşā eyler
31. Meded-i re'y-i żamīriyle gelür fi'le müdām
Levḥ-i ḳudretde ḳażā her ne ki inşā eyler
32. Lâfẓ-i pākinden ider ḥüsn-i 'ibāret kesbin
Felek aḥkām-i ḳaderden ne kim imlâ eyler
33. 'Ālemi eylese bir ẕāt-i müşaḫḫaṣ taḳdīr
Ḫāk-i pāyini anuñ dīde-i bīnā eyler
34. Şöhret-i ismi yeter şāhed-i ḥüsn-i 'ameli
Ehl-i Ḥaḳ ismden idrāk-i müsemmā eyler
35. Ey ki ehl-i naẓara nāṣiye-i iḳbālüñ
Salṭanat nūrını her lâḥẓa hüveydā eyler
36. Sendedür sende çu esrār-i ḫilâfet genci
Ehl-i idrāki ṣuver vāḳıf-i ma'nā eyler
37. Mümkin olmaz ki ola naẓm-i cihan re'yüñsüz
Ṣūret-i kevn ki ḳaçan terk-i heyūlâ eyler
38. Ravża-i ḫāk-i derüñ bāğ-i gül-i cennetdür
Kim ki cennet diler ol ravżada me'vā eyler
39. Muttaṣıl gerçi niyāz ile dutar dāmānuñ
Tīğ senden ṭaleb-i keṡret-i a'dā eyler
40. Cilve-gāh-i 'amelüñ mesned-i emniyyetdür
Eṡer-i re'fetüñ a'dāyı aḥibbā eyler
41. Mārı tehdīd-i 'aẕāb-i ġażabuñ mūr ḳılur
Peşşeyi terbiyetüñ 'izz ile 'anḳā eyler
42. Evliyā Burcı'na yetdi ḳademüñ şek yoḫ kim
Ḫāk-i pāküñdeki emvātını iḥyā eyler
43. Ey ḫoş ol maḳbere kim bulmağa emvātı ḥayāt
Anı tevfīḳ güẕer-gāh-i Mesīḥā eyler
44. Ser-verā ṣāmit iken leẕẕet-i medḥüñ ẕevḳi
Ṭūṭi-i nuṭḳ-i Fużūlī'ni şeker-ḫā eyler
45. Eyle kim faṣl-i ḫazan bülbüli lâl itmiş iken
Şevḳ-i neẓẓāre-i gül ẕevḳ ile gūyā eyler
46. Cān-i mehcūrına rāḥat yetürür dīdāruñ
Çemen-i sebz bahārı feraḥ-efzā eyler

[39] dutar: dutub H, L, T, $Ü_2$.

47. Zīb-i medḥüñden alub lehce-i nā-hemvārı
Ḫārı merġūb-i cemāl-i gül-i ra'nā eyler
48. Gerçi ṣaḫlardı nihan naẓmūmı baḫt-i siyehüm
Saña yetdükde ne kim var ise ifşā eyler
49. Dutalım ser-ver-i a'yāna ḥicāb-i ẓulemāt
Ḫıżr'dan Āb-i Ḥayāt'ı nice iḫfā eyler
50. Dāverā beyle zemanlarda ki 'adlüñ eseri
Çāre-i def'-i ġam-i her dil-i şeydā eyler
51. Ehl-i 'irfāna kemāl-i keremüñ her sā'at
Lûṭflar ẓāhir idüb meyl-i muḥābā eyler
52. Ne revādur bu ki peyveste sipāh-i ġam ü derd
Göñlümüñ mülkini bī-vāsıṭa yağma eyler
53. Men nihan-ḫāne-i 'uzletde iken faḳr menüm
Keşf-i esrārum idüb 'āleme rüsvā eyler
54. Her zeman ḫalḳ maña ḳılmağa iṭlâḳ-i cünūn
Meni endūh serāsīme-i sevdā eyler
55. Bu belâdan saña iẓhār-i şikāyet ḳılayum
Her kime ẓulm geçübdür saña şekvā eyler
56. Vāḳıf-i sırr-i süḫan kimsene yoḫ senden ġayr
Sen eger eylemeseñ kim maña pervā eyler
57. Var ümīdüm nice kim mübdi'-i āsār-i vücūd
Ṣarf-i taḳdīr ḳılub ḫilḳat-i eşyā eyler
58. Ola bāḳī eser-i ma'deletüñ kim dā'im
Eser-i ẓulmden āfāḳı müberrā eyler

[47] alub: alur H, Li, T ider C.
[50] zemanlarda: zebanlarda H, T.

Türkçe kelime sonlarındaki "b, d.."leri düzelterek yaz.

ĠAZELİYYĀT

I

1. قد انار العشق للعشاق منهاج الهدا
Sālik-i rāh-i ḥaḳīḳat ʿışḳa eyler iḳtidā

2. ʿIşḳdur ol neşʾe-i kāmil kim andandur müdām
Meyde teṣvīr-i ḥarāret neyde teʾṣīr-i ṣadā

3. Vādi-i vaḥdet ḥaḳīḳatde maḳām-i ʿışḳdur
Kim müşaḫḫaṣ olmaz ol vādīde sulṭandan gedā

4. Eylemez ḫalvet-sarāy-i sırr-i vaḥdet maḥremi
ʿĀşıḳı maʿşūḳdan maʿşūḳı ʿāşıḳdan cüdā

5. Ey ki ehl-i ʿışḳa söylersen melâmet terkin it
Söyle kim mümkin midür tağyīr-i taḳdīr-i Ḫudā

6. ʿIşḳ kilki çekdi ḫaṭ levḥ-i vücūd-i ʿāşıḳa
Kim ola s̱ābit Ḥaḳ is̱bātında nefy-i māʿadā

7. Ey Fużūlī intihāsuz ẕevḳ bulduñ ʿışḳdan
Beyledür her iş ki Ḥaḳ adiyle ḳılsañ ibtidā

[1] Aşk, âşıklara hidayet yolunu aydınlattı.
[2] kim: ki Ī, M_2.
[3] ʿışḳdur: ḳurbdur D, DTC_6, R.
[5] Söyle kim: Söylemek $Ü_7$.
[6] levḥ-i: ḥarf-i AE_1 den başka bütün yazmalar.
[7] Ey Fużūlī intihāsuz ẕevḳ bulduñ: İntihāsuz ẕevḳ bulduñ ey Fużūlī Ī, $Ü_5$/ʿışḳdan: ʿışḳda M_3/ḳılsañ: itseñ Ī.

II

1. يا من احاط علمك الاشياء كلها
   Ne ibtidā saña mutaṣavver ne intihā

2. Kim virse can yoluñda bulur ḫāk-i maḳdemüñ
   Gūyā ki ḫāk-i rāhuñadur naḳd-i can behā

3. Sensen ḳılan meẓāhir-i ümmīd-i bīm idüb
   Mūsā'nı ʿilm genci ʿaṣāsını ejdehā

4. Yaʿḳūb'da niṣāne-i ṣevḳuñ ġam ü elem
   Yūsuf'da neşʾe-i naẓaruñ behcet ü behā

5. Bulmazdı ḳahruñ açmasa ḫān-i siyāsetin
   هل من مزيد lokmasına dūzaḫ iştihā

6. Senden bulubdur Aḥmed-i Mürsel maḳām-i ḳurb
   Taḥsīn-i Yā vü Sīn ile teşrīf-i Ṭā vü Hā

7. Yā Rab belâ-yi ḳayda Fużūlī esīrdür
   Ol bī-dili bu dām-i küdūretden it rehā

[1] Ey, bilgisi her şeyi kapsayan Tanrı!

[2] ḫāk-i maḳdemüñ: ḫāk olub maḳām AE_1, AE_2, AE_4, AE_9, B, C, Ç, D, DTC_1, E, F_1, H, K, KR_2, Ma, T, T_2, $Ü_4$, $Ü_5$, $Ü_9$, $Ü_{11}$, V ḫāk olub ḳıdem Da, DTC_3, DTC_4, T_1 ḫāk-i maḳdemin AE_8 ḫāk-i reh velī M_2.

[3] bīm: vehmi Ç, $Ü_5$/ilm genci: genc-i ʿilm ü $Ü_7$.

[5] Daha yok mu? /loḳmasına: niʿmetine DTC_1.

[7] ḳayda: nefse T,$Ü_1$ ʿışḳa DTC_7/ol bī-dili bu dām-i: ol mübtelâyı ḳayd-i Aba, DTC_6, DTC_7, K, T.

III

1. Yā Rab hemīşe lûṭfuñı ḳıl reh-nümā maña
   Gösterme ol ṭarīḳi ki yetmez saña maña[1]

2. Ḳaṭʿ eyle āşnāluğum andan ki ġayrdur[2]
   Ancaḳ öz āşnālaruñ it āşnā maña

3. Bir yirde[3] s̱ābit it ḳadem-i iʿtibārumı
   Kim reh-ber-i şerīʿat ola muḳtedā maña

4. Yoḫ mende bir ʿamel saña şāyeste āh eger[4]
   Aʿmālüme göre vire ʿadlüñ cezā maña

5. Ḫavf ü ḫaṭāda[5] mużṭaribem var ümīd kim
   Lûṭfuñ vire bişāret-i ʿafv-i ḫaṭā maña

6. Men bilmezem maña gereğin sen ḥakīmsen[6]
   Menʿ eyle virme her ne gerekmez maña maña

7. Oldur maña murād ki oldur saña murād
   Ḥāşā ki senden özge ola[7] müddeʿā maña

8. Ḥabs-i hevāda ḳoyma Fużūlī-ṣıfat esīr
   Yā Rab hidāyet eyle ṭarīḳ-i fenā[8] maña

[1] yetmez: gitmez AE_8, C, İ, M, T den başka bütün yazmalar; varmaz İ, T.

[2] Ḳaṭʿeyle: Menʿeyle DTC_4.

[3] Bir yirde: Bir yolda AE_1, AE_2, AE_4, AE_6, AE_9, B, Ç, D, DTC_1, DTC_5, DTC_7, KR_2, L, M_1, M_3, Ma, MM, P, T_1, T_2, $Ü_4$, $Ü_5$, $Ü_8$, $Ü_9$, $Ü_{10}$ Her yirde K.

[4] āh eger: āh kim Ba, DTC_3, M_3.

[5] Ḫavf ü ḫaṭāda: Ḫavf-i ḫaṭarda C, $Ü_4$ Ḫavf ü ḫaṭarda A, Aba, AE_8, DTC_7, İ, $Ü_7$ Ḫavf-i ḫaṭāda AE_3, B, DTC_4, DTC_5, DTC_6, P/ʿafv-i ḫaṭā: ʿafv ü ʿaṭā Aba, K, M_2 den başka bütün yazmalar.

[6] gereğin: ne gerek A, P/ḥakīmsen: ʿalīmsen AE_1, $Ü_5$/maña: saña AE_1, B, C, D, DTC_5, M_2, M_3, $Ü_7$.

[7] ola: olur AE_3.

[8] fenā: ʿanā DTC_4.

4

Hezec

IV

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1. Zihī ẕātuñ nihān ü ol nihandan mā-sivā peydā
   Biḥār-i ṣun'uña emvāc peydā ḳa'r nā-peydā

2. Bülend ü pest-i 'ālem şāhid-i feyż-i vücūduñdur
   Değül bī-hūde olmaḳ yoğ iken arż ü semā peydā

3. Kemāl-i ḥikmetüñ iẓhār-i ḳudret ḳılmağa itmiş
   Ġubār-i tīreden āyīne-i gītī-nümā peydā

4. Dem-ā-dem 'aks alur mir'āt-i 'ālem ḳahr u lûṭfuñdan
   Anuñ'çün geh küdūret ẓāhir eyler geh ṣafā peydā

5. Gehī ṭoprağa eyler ḥikmetüñ miñ meh-liḳā pinhān
   Gehī ṣun'uñ ḳılur ṭoprağdan miñ meh-liḳā peydā

6. Cihān ehline tā esrār-i 'ilmüñ ḳalmaya maḫfī
   Ḳılubdur ḥikmetüñ küffār içinde enbiyā peydā

7. Nişān-i şefḳatüñdür kim olur iẓhār-i ḥamdüñ'çün
   Fużūlī tīre ṭab'ından kelâm-i can-fezā peydā

[1] nihān ü: nihānī C, DTC_6, L, $Ü_8$, $Ü_{10}$, $Ü_{11}$/emvāc peydā: emvāc peydā vü AE_6.

[3] ḥikmetüñ: ḳudretüñ AE_4, B, Ba, DTC_1, DTC_2, F_1, F_2, KR_2, L, Li, M, $Ü_8$, $Ü_{11}$/ḳudret: ḥikmet DTC_3, F_1, F_2, KR_2, L, M_1, $Ü_{11}$/ḳılmağa itmiş: itmeğe ḳılmış M_2.

[4] alur: olur B, Ç, DTC_2/ẓāhir: ḥāṣıl DTC_1, DTC_6.

[5] ṭoprağa: ṭopraḳda AE_2/meh-likā pinhān: lâle-ruḫ pinhān İ, KR_1, $Ü_3$.

[6] ḳalmaya: olmaya AE_1, AE_2, R/içinde: içinden Aba, AE_2, V.

[7] Nişān-i: Nis̱ār-i Aba, AE_2, İ, M_3, $Ü_6$, $Ü_8$, V/olur: ola A ḳılur DTC_5.

V

1. اشرقت من فلك البهجة شمس و بها
   ملى العالم نوراً و سروراً و بها

2. Çıḫdı bir gün ki żiyāsında temāmī-i rüsül
   Oldı maḥv eyle ki ḫur-şīd şuʿāʿında Sühā

3. Oldı bāzār-i cihan reynaḳı bir dürr-i yetīm
   Ki değül iki cihan ḥāṣılı ol dürre behā

4. Rütbe-i ḥikmet-i miʿrāc-i kemāline göre
   Ḥukemā fırḳa-i dun felsefe cemʿ-i süfehā

5. Münhi-i maʿrifeti ḥāl diliyle dā'im
   Ḳılur ehl-i Ḥaḳ'a esrār-i ḥaḳīḳat inhā

6. Nice taḳrīr ideyüm vaṣfını ol şāhuñ kim
   Aña vaṣṣāf ola Yāsīn ü muʿarrif Ṭāhā

7. Ey Fużūlī reh-i şerʿini dut ol rāh-berüñ
   Bu ṭarīḳ ile ḍalâletden özüñ eyle rehā

[1] Neş'e göğünden bir güneş doğdu ve onunla âlem ışık, sevinç ve güzellikle dolup taştı.

[2] şuʿāʿında: żiyāsında Ç, Da, H, R, Tr.

[3] bāzār-i cihan: bāzār-i cünun AE_3, C, $Ü_1$, V.

[4] fırḳa-i: fırḳası DTC_7.

[5] esrār-i: iẓhār-i M_3/inhā: inşā DTC_1, MM.

[6] taḳrīr: taʿrīf M_3/ol: bir Aba, KR_2, M_3, Tr/vaṣṣāf: evṣāf Aba, Ç, DTC_3, DTC_5, M_2.

VI

1. Ey olub Mi'rāc bürhān-i 'ulüvv-i şan saña
   Yire inmiş gökden istikbāl içün Fürkan saña

2. Ḥīn-i da'vā-yi nübüvvet müdde'ī ilzāmına
   Cāhil iken il senüñ 'ilmüñ yeter bürhan saña

3. Kilk-i ḥükmüñ çekdi ḥarf-i sā'ir-i edyāna ḫaṭ
   Ḥükm is̱bāt itdi nefy-i sā'ir-i edyan saña

4. Bāḳi-i mu'ciz ne ḥācet dīn-i ḥaḳ is̱bātına
   'Ālem içre mu'ciz-i bāḳī yeter Ḳur'ān saña

5. Vaṣf-i Cibrīl-i emīn itmiş ḳabūl-i ḫidmetüñ
   Sırr-i Ḥaḳ keşfine anuñla yetüb ferman saña

6. Sensen ol ḫātim ki ref' itmiş cemī'-i ḥākimi
   Ḫātem-i ḥükm-i risālet tapşurub devran saña

7. Ol ḳadar zevḳ-i şefā'at cevheri ẕātuñda var
   Kim gelür 'arż-i ḫaṭā ma'nīde bir iḥsan saña

8. Māh-i nevdür yoḫsa sen ḳılduḳda seyr-i ās-mān
   Ḳaldurub barmaḫ getürmüş ās-man īman saña

9. Yā Nebī lûṭfuñ Fużūlī'den kem itme ol zemān
   Kim olur teslīm miftāḥ-i der-i ġufran saña

[1] içün : idüb M_2, M_3/Fürḳan: Ḳur'an AE_4, AE_5, AE_6, AE_9, M_3.

[2] senüñ 'ilmüñ yeter: kemāl-i 'ilm bes T_1, T_2, V kemāl ü fażl bes L kemāl ü 'ilm bes H, M_3.

[4] Ḳur'an: Fürḳan AE_4, AE_5 AE_6, AE_9, M_3.

[5] ḫidmetüñ: ḳurbetüñ-KR_2 /Sırr-i Ḥaḳ keşfine anuñla yetüb ferman saña: Sırr-i Ḥaḳ keşf-i nübüvvet añladur ferman saña AE_9.

[6] itmiş: itdi M_3/cemī'-i: cümle M_2 den başka bütün yazmalar/ḥākimi: ḫātemi AE_6, B, DTC_7.

[7] ẕātuñda var: ẕātuñdadur A, AE_5, B, Ba, D, Da, H, M_3, T_1, $Ü_3$, $Ü_5$, $Ü_7$.

[9] Yā Nebī lûṭfuñ Fużūlī'den kem itme ol zeman: Yā Nebiya'llah Fużūlī'den kem itme lûṭfuñı AE_9/olur: ola AE_3, B, DTC_4, İ.

VII

1. Cānumuñ cevheri ol lâ'l-i güher-bāra fidā
   Ömrümüñ ḥāṣılı ol ṣīve-i reftāra fidā

2. Derd çekmiş başum ol ḫāl-i siyeh ḳurbānı
   Tāb görmüş tenüm ol ṭurra-i ṭarrāra fidā

3. Gözlerümden tökülen ḳaṭre-i eşküm güheri
   Leblerüñden ṣaçılan lü'lü'-i şeh-vāra fidā

4. Çāk-ı sīnemde olan ḳanlu ciğer pāreleri
   Mest çeşmüñde olan ġamze-i ḫūn-ḫāra fidā

5. Pāre pāre dil-i mecrūḥ-i perīşānumdan
   Ser-i küyuñda gezen her ite bir pāre fidā

6. Cān ü dil ḳaydını çekmekden özüm ḳurtardum
   Cānı cānāneye itdüm dili dil-dāra fidā

7. Ey Fużūlī n'ola ger ṣaḫlar isem cān-ı 'azīz
   Vaḳt ola kim ola bir şūḫ-i sitem-gāra fidā

[1] güher: şeker AE$_1$, AE$_2$, E.

[2] başum: serüm A, F$_2$, İ, Ü$_5$, Ü$_9$.

[3] tökülen: ṣaçılan AE$_2$, C, D, F$_1$, KR$_2$, M$_1$, M$_3$, Ma, Ü$_7$, Ü$_{11}$/ḳaṭre-i eşküm güheri: gevher-i eşk encüm tek F$_1$, Ü$_{11}$ dāne-i eşküm güheri DTC$_1$/ṣaçılan: tökülen AE$_1$, AE$_2$, C, D, F$_1$, KR$_2$, M$_3$, Ma, Ü$_7$, V.

[5] gezen: olan AE$_1$, AE$_2$, AE$_4$, AE$_5$, B, DTC$_1$, E, İ, M$_1$, M$_3$, T$_2$, Ü$_4$, Ü$_7$.

[6] itdüm: ḳıldum M$_1$, M$_2$, R.

[7] ṣaḫlar isem: ṣaḫlar iseñ M$_2$.

VIII

1. Cām içre mey ki dā'ire ṣalmış ḥabāb aña
   Āyīnedür ki ʿaks ṣalur āf-tāb aña

2. Zāhid su'āl iderse ki meyden nedür murād
   Bizde ṣafādur anda küdüret cevāb aña

3. Ḳan yaş töküb yanında döner āteşüñ kebāb
   Maʿşūḳa beñzer āteş ü ʿāşiḳ kebāb aña

4. Eyler göñülde eşk ḫaṭuñ şevḳini füzūn
   Oddan çıḫar buḫār ṣaçılduḳça āb aña

5. Çeşmüñ marīżi oldı göñül lâʿlden em it
   Renc-i ḫumāra düşdi devādur şarāb aña

6. Teklīf-i cennet eyleme kūyuñda göñlüme
   Çun cennet ehlidür ne virürsen ʿaẕāb aña

7. Mesdūddur Fużūlī'ye mey-ḫāneler yolı
   Yā Rab hidāyet eyle ṭarīḳ-i ṣavāb aña

[3] yanında: önüñde DTC_2/döner: gezer A, Aba, AE_1, AE_2, AE_3, AE_4, AE_5, AE_6, AE_9, B, C, Ç, D, Da, DTC_1, DTC_3, DTC_4, DTC_6, DTC_7, H, İ, L, M_1, M_2, M_3, MM, P, R, T, T_1, T_2, $Ü_1$, $Ü_7$, $Ü_8$, $Ü_9$, $Ü_{10}$, V gider KR_2.

[4] şevḳini : zevḳini A, F_2 $Ü_9$.

[5] lâʿlden em it: lâʿlüñe yetür A, Aba, Ba, Ç, Da, DTC_2, F_2, M_1, M_2, M_3, $Ü_{10}$.

[7] Mesdūddur: Mestūrdur DTC_4/ ṣavāb: ṡevāb AE_2, AE_5, AE_6,B, KR_2, $Ü_9$.

IX

1. Riştedür cismüm ki devr-i çerḫ virmiş tāb aña
   Merdüm-i çeşmüm düzer her dem dür-i sīrāb aña

2. Sāye-i zülfüñ şeb-istānındadur şem'-i ruḫuñ
   Nice yetsün ḳadr ile ḫur-şīd-i 'ālem-tāb aña

3. Dürd-i mey tek ġarḳa-i ḫūn-ābe gördüm göñlümi
   Gör ne geldi başına n'itdi şarāb-i nāb aña

4. Ḳāmet-i ḫam birle bir ehl-i kerāmetdür ḳaşuñ
   Daş olubdur güyyā baş eğmemiş miḥrāb aña

5. Derd dürdidür ṣafā-baḫş-i ḥarīf-i bezm-i 'ışḳ
   Sāḳiyā çoḫ itme teklīf-i şarāb-i nāb aña

6. Çeşmüñi ehl-i naẓar ḳaṣdına ta'yīn eyleyen
   Tīr-i ġamzeñden müheyyā eylemiş esbāb aña

7. Derlemiş ruḫsār ile ḫublar açarlar göñlümi
   Gör ne gül-şendür ki āteşden virürler āb aña

8. Silk-i ehl-i ḥāle çekmiş zāhidi eşk-i riyā
   Mis kimi kim sīm ḳadrin bildürür sīm-āb aña

9. Ey Fużūlī ḳalmamış ġavġā-yi Mecnūn'dan eşer
   Ġālibā efsāne-i Leylī getürmüş ḫāb aña

[1] Riştedür: Rişte-i DTC_1/virmiş: ṣalmış AE_1.

[3] Bu beyit AE_1, AE_5, C, D, KR_2, L, MM, P, T_2, $Ü_7$, $Ü_8$, $Ü_9$, V yazmalarında vardır. /ḫūn-ābe: ḫūn-āb C, KR_2, L, $Ü_8$.

[4] 2. mısra: Taş olur elbette baş eğmese miḥrāb aña M_3/güyyā: ġālibā C, $Ü_7$/baş eğmemiş: baş eğmeyüp AE_5.

[5] Derd dürdidür: Dürd devridür A, AE_3, AE_4, AE_5, AE_6, AE_8, B, Da, DTC_4, DTC_6, DTC_7, M_2, T_1, $Ü_9$ Dürddür her dem Ç Dürd-i derdidür KR_1, M_1.

[6] ḳaṣdına: ḳatline AE_4/Tīr-i: Tār-i DTC_1, $Ü_3$ Nāz ü A, AE_1,B, C Nāz- DTC_7, M_2, M_3.

[7] ḫublar: ḫūban AE_1, C, V/açarlar: alurlar Tr.

[8] Mis: Sen AE_1, KR_2, Tr, $Ü_9$ Zer L/bil dürür: buldurur DTC_1, KR_2, V.

[9] Leylī: 'ışḳum AE_1, AE_5, C, Ç, D, DTC_1, DTC_2, KR_2, L, M_3, T, T_2, $Ü_1$, $Ü_3$, $Ü_4$.

X

1. Şerbet-i lâ'lüñ ki dirler Çeşme-i Ḥayvān aña
   Ol virür can dem-be-dem 'uşşāḳa vü men cān aña

2. Oḫlaruñdan kim tiken tek şancılubdur her ṭaraf
   Gül-bün-i ġamdur ḳadüm her ġonce bir peykān aña

3. Ḥāl ü ḫaṭdur bilmen ol āyīne-i ruḫsār üze
   Ya gözümden 'aks ṣalmış merdüm ü müjgān aña

4. Dutma ey ḳan dem-be-dem ṭuġyān idüb ten çākini
   Ḳoy bu manẓardan demī nezzāre ḳılsun cān aña

5. Baḥre lü'lü' dişlerüñ vaṣfın meger söyler ṣabā
   Kim ḳulaḫ dutmuş ṣadef içre dür-i ġalṭān aña

6. Göñlüme ṣalmış ḫaṭuñ ẕevḳin felek ḳan yutdurub
   Ṭıfl tek kim oḫüdurlar zecr ile Ḳur'ān aña

7. Ey Fużūlī ol ṣanem efġānuña raḥm eylemez
   Daşa beñzer bağrı te'ẟīr eylemez efġān aña

[2] her ṭaraf: sīneme B her yaña D/Gül-bün-i ġamdur ḳadüm: Gül-bünidür ḫam ḳadüm B, M_3 Gül-bün-i ḫam-i ḳadüm DTC_1 /bir: biñ DTC_4, $Ü_7$.

[3] ruḫsār üze: ruḫsārda K.

[4] ṭuġyān idüb ten çākini: ṭuġyān idüben çeşmümi AE_9.

[5] meger: bu gün AE_4.

[6] 1 nci mısra: Ṣaldı ḫaṭṭuñ ẕevḳini dil cāna ḳanlar yutdurub AE_2, C, DTC_2, F_1, H, L, KR_2, M_1, Ma, MM, T_2, $Ü_7$, $Ü_{11}$ Ṣaldı ḫaṭṭuñ şevḳini dil cāna ḳanlar yutdurub M_3.

[7] efġānuña: aḥvālüñe DTC_3, M feryāduña AE_6 ḳaṭ'a baña $Ü_1$.

11

XI

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Kār-ger düşmez ḫadeng-i ṭa'ne-i düşmen maña
   Keṡret-i peykānuñ itmişdür demürden ten maña

2. Eyminem seng-i melâmetden kim alub çevremi
   Oldı zencīr-i cünūn bir ḳal'a-i āhen maña

3. Andanam rüsvā ki seyl-âb-i sirişküm çāk ider
   Zaḫm-i tīğuñ ḳanı geydürdükçe pīrāhen maña

4. Dem-be-dem şem'-i cemālüñden münevver olmasa
   Ey gözüm nūrı gerekmez dīde-i rūşen maña

5. Hīç meskende ḳarārum yoḫdurur ol zevḳden
   Kim ḳaçan ḫāk-i ser-i kūyuñ ola mesken maña

6. Başda bir serv-i semen-ber vaṣlınuñ sevdāsı var
   Sūd ḳılmaz bāğ-ban neẓẓāre-i gül-şen maña

7. Ey Fużūlī odlara yansun bisāṭ-i salṭanat
   Yiğdür andan Ḥaḳ bilür bir gūşe-i gül-ḫan maña

[2] Eyminem: Eyleyem Aba, Tr İncimen AE_5, Ç, H Ey benem KR_2/ bir: ser KR_2/ḳal'a-i: ḫalḳa-i AE_4, AE_5, DTC_2, KR_2.

[3] Andanam: Ol benem Ç Oluram DTC_6, P/ider: idüb AE_2, L.

[4] olmasa: olmaya AE_2, Ç, DTC_1, KR_1, Tr, $Ü_3$ olmasun B itmese MM.

[5] ser-i: der-i N, T.

[6] sevdāsı var: sevdāsıdur M_1/bir: kim $Ü_7$.

XII

1. Dōstum ʿālem senüñ'çün ger olur düşmen maña
   Ġam değül zīrā yetersen dōst ancak sen maña

2. ʿIşka şaldum men meni pend almayub bir dōstdan
   Hīç düşmen eylemez anı ki itdüm men maña

3. Cān ü ten oldukça menden derd ü dāğ eksük değül
   Çıḫsa can ḫāk olsa ten ni cān gerek ni ten maña

4. Vaṣl kadrin bilmedüm firkat belâsın çekmedin
   Ẓulmet-i hecr itdi çoḫ ṭārīk işi rūşen maña

5. Dūd ü aḫkerdür maña serv ile gül ey bāğ-bān
   N'eylerem men gül-şeni gül-şen saña gül-ḫan maña

6. Ġamze tīğin çekdi ol māh olma ġāfil ey göñül
   Kim mukarrerdür bu gün ölmek saña şīven maña

7. Ey Fużūlī çıḫsa cān çıḫman ṭarīk-i ʿışkdan
   Reh-güẕār-i ehl-i ʿışk üzre kılun medfen maña

[1] olur: ola Ü_1/değül: yimen DTC_1.

[2] bir: her A, Aba, AE_3, AE_4, AE_6, Ba, DTC_2, DTC_3, DTC_4, DTC_7, Ü_1 ey T_1/dōstdan: dōstlar T_1.

[3] dāğ: ġam M_3.

[4] firkat: hicran AE_2, B, C, Ç, L, M_1, M_3, Ü_7, V/çoḫ: çun T_1/ṭārīk: mübhem A, Aba, AE_1, AE_2, AE_3, AE_4, AE_5, AE_6, AE_8, B, Ba, Ç, D, Da, DTC_1, DTC_2, DTC_3, DTC_4, DTC_6, DTC_7, İ, KR_2, M_2, M_3, P, R, T, T_1, T_2, Ü_1, Ü_3, Ü_7, V/rūşen: āsan Ç, DTC_4, Ü_7.

[7] çıḫsa: çıḫdı AE_2, C, KR_2, M_1, T_1, V/çıḫman: çıḫma DTC_2.

XIII

1. ʿIşḳ eṭvārın müsellem eyledi gerdun maña
   Munca kim yildi yüğürdi yetmedi Mecnun maña

2. Ḳıldı menden refʿ teklīf-i namāzı mestlik
   Ṣaldı Ḥaḳ bir neşʾe-i cām-i mey-i gül-gun maña

3. Bāğ-ban ger meyl ḳılman servüñe maʿẕūr dut
   Servden yiğrek gelür ol ḳāmet-i mevzun maña

4. Dōstlar ḳan yaş töküb ḳıldı meni rüsvā-yi ḫalḳ
   Veh ki düşmen çıḫdı āḫir dīde-i pür-ḫun maña

5. Olmazam her ḫanda kim olsam giriftār olmadın
   Bir belâdur göz bir āfetdür dil-i maḫzun maña

6. Ey Fużūlī nāvek-i āhumla aldum intiḳām
   Döne döne gerçi bī dād itdi çerḫ-i dun maña

[1] yildi: yil tek AE_6, T.

[2] Ḥaḳ bir: bir Ḥaḳ A, AE_4, Da, DTC_1, DTC_7, Ī, KR_2, P, T, T_1, $Ü_1$, el-ḥaḳ DTC_4.

[4] ḫalḳ: ʿışḳ AE_3, AE_4, AE_5, AE_6, Da, DTC_1, DTC_2, DTC_3, DTC_4, DTC_6, P, T_1, $Ü_6$, $Ü_{10}$ ʿām B/Veh ki: Gör ne AE_1.

[6] āhumla: āh ile AE_4, P/gerçi: gör ne AE_1.

XIV

1. Her zeman manẓūr bir şūḫ-i sitem-gerdür maña
   Ḫanda olsam bir belâ Ḥaḳ'dan muḳarrerdür maña

2. Ol ḫam-i ebrūya ḳılsam secde her sāʿat n'ola
   Ḳıble ile ol ḫam-i ebrū ber-ā-berdür maña

3. Ġam değül cismümde ger seng-i melâmet zaḫmi var
   Şıḫna-i bāzār-i sevdāyam bu zīverdür maña

4. Gözde ḫūn-ālûde peykānuñ ḫayāliyle ḫoşem
   Her biri gūyā ki bir berg-i gül-i terdür maña

5. Zaḫmlerden miñ ağız açdum edā-yi şükr içün
   Her oḫuñ bir niʿmet-i ġayr-i mükerrerdür maña

6. ʿAḳl irşādiyle bulmaḳ kām mümkindür velī
   Dām-i rāh ol ḥalḳa-i zülf-i muʿanberdür maña

7. Aḫter-i baḫtum vebālin gör kim ol mehden gelen
   Mihrlerdür özgeye cevr ü cefālardur maña

8. Ey Fużūlī menzil-i maḳṣūda yetsem ne ʿaceb
   Ḫidmet-i pīr-i muġan irşādı reh-berdür maña

[1] olsam: irsem D/muḳarrerdür: muḳadderdür H, M_3.
[3] cismümde: sīnemde D, $Ü_6$.
[4] ḫūn-ālûde: ḫūn-ālûd A, AE_2, AE_4, AE_8, B, Ç, DTC_1, DTC_6, DTC_7, E, H, M_2, M_3, T_2, $Ü_7$, V.
[5] şükr içün: şükr kim Aba, D, Da, DTC_1, DTC_7, E, H, İ, M_1, P, T şükre kim AE_3, AE_4, AE_5, AE_8, $Ü_1$.
[6] kām mümkindür velī: kām-i dil mümkin değül D
[7] gelen: gelür DTC_1, DTC_2, M_1.
[8] ne: yoḫ D, T, $Ü_4$, $Ü_7$, $Ü_8$.

15

XV

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Faḳr mülki taḫt ü ʿālem terki efserdür maña
   Şükr-li'llâh devlet-i bāḳī müyesserdür maña

2. Zülf ü ruḫsārı ḫayāliyle nedür ḥālüñ dimeñ
   Eyleyem kim gice vü gündüz ber-ā-berdür maña

3. Ḥūr ü Ṭūbī vaṣfın ey vāʿiẓ bu gün az eyle kim
   Hem-dem ol Ṭūbī-ḫırām ü ḥūr-peykerdür maña

4. Aradan ey şemʿ çıḫ bir güşe dut kim bu gice
   Bezm bir ḫūr-şīd-ṭalʿatdan münevverdür maña

5. Virdi bād-i ṣubḥ bir ḫur-şīd-ṭalʿat müjdesin
   Şemʿ veş veh kim bu dem ölmek muḳarrerdür maña

6. Zāhidā sen ḳıl teveccüh gūşe-i miḥrāba kim
   Ḳıble-i ṭāʿat ḫam-i ebrū-yi dil-berdür maña

7. Ey Fużūlī cemʿ olur peyveste il neẓẓāreme
   ʿArṣa-i deşt-i cünun ṣaḥrā-yi maḥşerdür maña

[1] taḫt ü ʿālem: taḫt ʿālem A, AE_2, AE_3, AE_4, B, Ç, DTC_2, DTC_3, DTC_4, DTC_7, E, H, P, T_2, $Ü_9$.

[2] Zülf ü: Zülf-i A, Ç, DTC_2, M Zülfi DTC_4, DTC_7/ḫayāliyle: hevāsiyle $Ü_9$/Eyleyem kim: N'eyleyem kim DTC_1, DTC_4, E, $Ü_3$, V Eyledür kim M/gice ve gündüz ber-ā-berdür: rūz ü şeb cümle ber-ā-berdür Da, DTC_4, $Ü_6$ gice gündüz cümle yeksandur DTC_2.

[3] vāʿiẓ: zāhid AE_4, DTC_2, DTC_3/ḫırām: ḳıyām A, Aba, AE_1, AE_2, AE_4, AE_5, AE_6, B, Ç, DTC_1, DTC_2, DTC_3, DTC_4, DTC_6, DTC_7, H, İ, M_2, M_3, T, T_1, T_2, $Ü_1$, $Ü_3$, $Ü_7$.

[4] Aradan: Ortadan $Ü_4$.

[5] ṣubḥ bir: ṣubḥ dem DTC_7/ṭalʿat: raḫşan DTC_7 ṭāban K.

XVI

1. Ġam diyārında ecel peyki güẕār itmez maña
   Yoḫ ṣanur varum meger kim iʿtibār itmez maña

2. Yār cevr itmez maña aġyār taʿlīm itmedin
   Bi'llâh aġyār eyleyen iḥsānı yār itmez maña

3. Daġıdur her lâḥẓa berg-i ʿayşumı āhum yili
   Ḫansı nā-ḥaḳ ẓulmdür kim rūzgār itmez maña

4. ʿIşḳ ẕevḳiyle ḫoşem terk-i naṣīḥat ḳıl refīḳ
   Men ki tiryākī-mizācem zehr kār itmez maña

5. Çerḫden aşurmadın yāduñla āh-i āteşīn
   Ḳadr idüb gerdun şererden zer niṣār itmez maña

6. Naḳd-i can tārāc-i ġamdan saḫlamaḳ düşvārdur
   ʿIşḳ tā seng-i melâmetden ḥiṣār itmez maña

7. Yād-i lâʿlüñle Fużūlī gözleyüb rāh-i ʿadem
   Var bir tedbīri ammā āşkār itmez maña

[1] ṣanur: ṣanub A, AE_3, AE_4, AE_5, D, DTC_1, DTC_3, DTC_4, DTC_7, KR_2, M_2, P, T_1, T_2, $Ü_4$, $Ü_{10}$, V/varum: derdüm DTC_1, M_3.

[2] eyleyen: itdüği AE_1, B, T.

[3] berg-i: raḫt-i AE_8, T_1 den başka bütün yazmalar.

[4] ẕevḳiyle: derdiyle AE_1, AE_8, DTC_7, P/refīḳ: faḳīh T.

[5] ḳadr: vehm C.

[7] lâʿlüñle: lâʿliyle DTC_2/gözleyüb: tapşurub B gözledi M_3/tedbīri: tedbīr AE_6, DTC_1, DTC_7, İ, P, T_1.

XVII

1. Ey bī-vefā ki ʿādet olubdur cefā saña
 Bi'llâh cefādur olma dimek bī-vefā saña

2. Geh nāz ü geh kirişme vü geh ʿişvedür işüñ
 Cānın sevenler olmasa yiğ āşnā saña

3. Miñ cān olaydı kāş men-i dil-şikestede
 Tā her biriyle bir kez olaydum fidā saña

4. ʿIşḳuñda mübtelâluğumı ʿayb iden şanur
 Kim olmaḳ iḫtiyār iledür mübtelâ saña

5. Ey dil ki hecre dözmeyüb istersen ol mehi
 Şükr it bu ḥāle yoḫsa gelür bir belâ saña

6. Ey gül ġamuñda eşk ruḫ-i zerdüm itdi āl
 Bildürdi ola ṣūret-i ḥālüm ṣabā saña

7. Düşmez çu şāh ḳurbı Fużūlī gedālara
 Ol şehden iltifāt ne nisbet maña saña

[2] ʿişvedür: ġamzedür DTC$_2$, Ü$_1$ şīvedür Ü$_9$ ʿışḳdur R.
[3] dil-şikestede: dil-şikesteye DTC$_3$, DTC$_7$, E, K, KR$_1$, M$_3$, P, Ü$_7$, Ü$_9$, V/biriyle bir kez olaydum: birini bir kez ideydüm AE$_5$.
[5] döymeyüb: dözmeyüb DTC$_2$, DTC$_4$, DTC$_7$, İ, M$_2$/Şükr: Şabr DTC$_3$, DTC$_6$.
[6] gül: dil DTC$_2$, M$_1$, MM/ḥālüm: ḥāli M$_1$.
[7] maña: gedā DTC$_6$ ola Ma.

18

XVIII

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün ?

1. Kemāl-i ḥüsn virübdür şarāb-i nāb saña
   Saña ḥelâldür ey muğ-beçe şarāb saña

2. Seni melek göreli yazmaz oldı ʿışḳı günāh
   Velī yazıldı bu yüzden besī s̱evāb saña

3. Lebüñ su'āline virmez cevāb ʿuşşāḳuñ
   Su'āl olursa bu senden nedür cevāb saña

4. Cezā gününde sorulmaz ḫaṭālar eyledüğüñ
   Yeter fiğān ile men virdüğüm ʿaẕāb saña

5. Meni ḳarārum ile ḳoymaz olduñ ey gerdūn
   Yiridür āhum ile virsem inḳilâb saña

6. Şafā-yi cevher-i tīğinden umma kām ey dil
   Şağınma şu vire ey teşne ol serāb saña

7. Fużūlī başuña ol serv sāye şaldı bu gün
   ʿUlüvv-i rifʿat ile yetmez āf-tāb saña

[1] ʿışḳı: ʿışḳa B, DTC$_1$, İ, KR$_2$, M$_3$, Ü$_3$/yüzden: yoldan Ü$_1$/besī: nice Ü$_7$.

[3] olursa: iderse B.

[4] ḫaṭālar: cefālar R/fiğān ile men: fiğānum ile DTC$_7$ ben āhum ile AE$_6$.

[5] Meni ḳarārum ile ḳoymaz olduñ ey gerdūn: Beni ḳarār ile ḳoymaz elüñden ey gerdūn A.

[6] Şafā-yi: Şuʿāʿ-i AE$_1$, AE$_2$, AE$_5$, AE$_6$, C, L, M$_3$, Ma, T$_2$, Ü$_7$, Ü$_8$, V/ kām: raḥm AE$_1$, AE$_2$, M$_2$, M$_3$, Ma, Ü$_3$/vire: virür AE$_1$, K, Ü$_8$/ol:bu AE$_1$, İ, Ü$_5$, Ü$_9$ leb Ü$_8$.

19

XIX

Remel fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Ġamzesin sevdüñ göñül cānuñ gerekmez mi saña
   Tīġe urduñ cism-i ʿuryānuñ gerekmez mi saña

2. Āteşin āhumla eylersen maña teklīf-i bāġ
   Bāġ-ban gül-berg-i ḫandānuñ gerekmez mi saña

3. Yile virme dağıdub her yan ayaḫlardan götür
   Ey perī zülf-i perīşānuñ gerekmez mi saña

4. Ey kemān-ebrū raḳībe virme ġamzeñden naṣīb
   Oḫ atarsañ daşa peykānuñ gerekmez mi saña

5. Yandurub cānum cihān-sūz itme berḳ-i āhumı
   Ās-man ḫur-şīd-i raḫşānuñ gerekmez mi saña

6. Küfr-i zülfinden meni menʿ eylemek lâyıḳ değül
   Ṣōfi inṣāf eyle īmānuñ gerekmez mi saña

7. Dutalum kim eşk seyl-âbına yoḫdur iʿtibār
   Ey Fużūlī çeşm-i giryānuñ gerekmez mi saña

[1] urduñ: virdüñ AE_2.

[2] Āteşin āhumla: Āteş-i āh ile AE_6, H, M_3, MM Āteş-i āhumla $Ü_{11}$/ eylersen: idersen M_2/maña: beni DTC_1, KR_1.

[3] her yan: her dem Aba, AE_1, AE_3, AE_4, AE_6, AE_8, Ç, D, Da, F_1, F_2, M_3, $Ü_5$, $Ü_{11}$.

[5] raḫşānuñ: tābānuñ B, P.

[6] lâyıḳ değül: lâyıḳ mıdur AE_6, AE_8, C, KR_2, M_2, M_3, MM, R, T mümkin değül AE_4.

[7] iʿtibār: iʿtimād M_2.

XX

1. Ġamdan öldüm dimedüm ḥāl-i dil-i zār saña
   Ey gül-i tāze revā görmedüm āzār saña

2. İç mey-i nāb ki bağrından ider cümle kebāb
   Āteş-i ʿışḳ ile ʿuşşāḳ-i ciğer-ḫār saña

3. Mey-i gül-gunda değül nerkis-i mestüñ ʿaksi
   Ḳadeḥ olmuş göz açub ʿāşıḳ-i dīdār saña

4. ʿĀrıżuñ gül gül idübdür mey-i gül-gun tābı
   Veh ki bir gülden açılmış nice gül-zār saña

5. Bāğa seyr it bu ruḫ ü lâʿl ile kim ġonce vü gül
   Göstere ḫūn-i dil ü dīde-i ḫun-bār saña

6. Dir idüm ḳāmetüñe serv velī özge imiş
   Ḥarekāt-i reviş ü şīve-i reftār saña

7. Eğilüb ṭarf-i benāgūşuña derd-i dilümi
   Yā uṭağañ diye yā ṭurra-i destār saña

8. Tā giriftāruñam āzād olabilmen ġamdan
   Hīç kim olmasun ey serv giriftār saña

9. Lâʿl-i nābuñ hevesi bağrumı ḳan eyledüğin
   Āh kim ḳanlu yaşum eyledi iẓhār saña

10. Ey Fużūlī feleğüñ var senüñle naẓarı
    Kim ġam ü miḥnetini virdi ne kim var saña

[1] bağrından: bağrumdan AE_4, AE_8, E, KR_2.

[3] dīdār: ḫun-ḫār AE_4.

[4] idübdür: açubdur AE_3, AE_4, AE_8, Ç, DTC_2, DTC_3, KR_1, M_2, V den başka bütün yazmalar.

[5] ruḫ ü: ruḫ-i AE_6, DTC_4, DTC_7, T_1, T_2.

[7] destār: ṭarrār AE_4, AE_6, AE_8, DTC_2, DTC_6, F_1, F_2, M_3, $Ü_7$, $Ü_{11}$.

[8] Tā: Ben AE_1, AE_2, AE_5, AE_6 AE_9, B, DTC_6, KR_2, L, M_1, M_3, MM, R, $Ü_7$, $Ü_9$, V/giriftāruñam āzād olabilmen ġamdan: giriftāruñam ü fitneden olman āzād AE_1, AE_2, KR_2, L, MM, $Ü_7$, $Ü_9$, V giriftāruñam ü ġuṣṣadan olman āzād DTC_4/serv: şūḫ AE_8, M_1, P.

[9] eyledi: itmedi AE_3, AE_4, DTC_3, DTC_4 ten başka bütün yazmalar.

[10] ġam ü: ḳamu R/miḥnetini: miḥnet ilen AE_3.

XXI

1. Ey melek-sīmā ki senden özge ḥayrandur saña
   Ḥaḳ bilür insan dimez her kim ki insandur saña

2. Virmeyen cānın saña bulmaz ḥayāt-i cāvidān
   Zinde-i cāvīd aña dirler ki ḳurbandur saña

3. ʿĀlemi pervāne-i şemʿ-i cemālüñ ḳıldı ʿışḳ
   Cān-i ʿālemsen fidā her lâḥẓa miñ candur saña

4. ʿĀşıḳa şevḳuñla can virmek iğen müşkil değül
   Çun Mesīḥ-i vaḳtsen can virmek āsandur saña

5. Çıḫma yārum giceler ağyār ṭaʿnından ṣaḫın
   Sen meh-i evc-i melâḥatsen bu noḳṣandur saña

6. Pād-şāhum ẓulm idüb ʿāşıḳ seni ẓālim dimiş
   Ḫūb olanlardan yaman gelmez bu bühtandur saña

7. Ey Fuẓūlī ḫūb-rūlardan teğāfüldür yaman
   Ger cefā hem gelse anlardan bir iḥsandur saña

[1] melek-sīmā: melek-sīret. DTC_1 melek-ṣūret $Ü_5$/dimez: değül T, $Ü_{11}$ dimen R.

[2] ḳurbandur: ḥayrandur R.

[3] pervāne-i: perverde-i A, DTC_1, $Ü_3$, $Ü_5$ miñ: yüz AE_4, Da.

[4] evc-i: bürc-i Ç, D/melâḥatsen: saʿādetsen A, M_1, $Ü_5$.

[5] Ḫūb olanlardan: Ḫub-rūlardan Aba, AE_1, AE_5, AE_9, B, C, Ç, F_1, H, KR_2, L, M_1, M_3, MM, R, T_2, $Ü_6$, $Ü_7$, $Ü_{11}$, V/ Ḫūb olanlardan yaman gelmez : Ḫūb-rūlar ẓālim olmazlar R.

22

XXII

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1. Gerçi ey dil yār içün yüz virdi yüz miḥnet saña
   Ẕerrece ḳaṭʿ-i maḥabbet itmedüñ raḥmet saña

2. Ṣaḫlama naḳd-i ġam-i ʿışḳını ey cān ẓāhir it
   Kim virem ḥabs-i bedenden çıḫmaġa ruḫṣat saña

3. Çāre-i bih-būdumı ṣordum muʿālicden didi
   Derd derd-i ʿışḳ ise mümkin değül ṣıḥḥat saña

4. Dutaram yarın ḳıyāmetde ḥabībüm dāmenüñ
   Mestsen ġaflet şarābından bu gün mühlet saña

5. ʿIşḳ ehlin āteş-i hicrāna eylersen kebāb
   Döne döne imtiḥān itdüñ budur ʿādet saña

6. İncidür nālem seni veh n'ola ger bir tīğ ile
   Çeşm-i cellāduñ ide iḥsan maña minnet saña

7. Sende dün gördüm Fuẓūlī meyl-i miḥrāb-i nemāz
   Terk-i ʿışḳ itmek mi istersen nedür niyyet saña

[1] Gerçi ey dil yār içün: Gerçi mihrinde dilâ T_1/virdi: derd ü E dutdı KR_2/Ẕerrece: Ẕerre'ī A, AE_2 AE_3, AE_4, Ç, D, DTC_2, DTC_4, E, İ, K, KR_2, M_2, M_3, P, T, T_1, T_2, $Ü_5$/itmedüñ: ḳılmaduñ AE_4, DTC_3, M, T.

[2] ʿışḳuñı: ʿışḳumı B/can: dil DTC_4/kim virem: tā virem DTC_3, DTC_4, T_1, $Ü_7$/ḥabs-i: ḥısn-i AE_4/çıḫmaġa: çıḫmaña KR_2 uçmaġa M_3.

[3] bih-būdumı : bī-hūdemi A, AE_1, Ç, DTC_4, DTC_7, H, $Ü_7$/ʿışḳ ise: ʿışḳdur AE_5, B, H. KR_1, M_3, P, T_2, V/mümkin değül: müşkildürür AE_2, M_1.

[4] yarın: āḫir P.

[6] ger: kim D/ile: ilen K.

[7] miḥrāb-i nemāz: miḥrāb ü nemāz AE_2, AE_4, AE_5, B, DTC_1, DTC_7, İ KR_1, L, M_2, M_3, MM, T, T_1, $Ü_3$, $Ü_5$, $Ü_6$, V.

XXIII

1. Şeb ki miftāḥ-i meh-i nev ola gencīne-güşā
   Ḳıla peymāne-i gerdūnı cevāhir-peymā

2. Gizleyüb çeşme-i ḫur-şīd şuyın küze-i çerḫ
   Ḳaṭre ḳaṭre ḳıla encüm reşeḥātın peydā

3. Lâle-reng ola şafaḳdan felek-i mīnā-fām
   Daşra şalmış kimi ʿaks-i mey-i gül-gun mīnā

4. Meh-i nev cāmını devre getüre sāḳi-i dehr
   Encüm-i çerḫe şala neş'e-i te'sīr-i hevā

5. Dutar olsam ne ʿaceb mey eteğin dürd-şıfat
   Eyleyübdür nice ṭoprağı bu iksīr ṭılâ

6. Men hem ol rūḥ-fezā rāḥı tökem sāġara kim
   Naḫl-i ʿişret reşeḥātından ala neşv ü nemā

7. Cām devrinde Fużūlī oḫuram mey vaṣfın
   Āteş-i ḫırmen-i ġam Āb-i Ḥayāt-i ḥukemā

[4] encüm-i: encümi DTC_3, DTC_4, DTC_7, KR_2, M_2, T, $Ü_5$, V encümin AE_2, B, DTC_2, H, M_3.
[6] ʿişret: himmet Aba, Ç, Ma, Tr den başka bütün yazmalar; raḥmet Ma.
[7] oḫuram: oḳudum (oḫudum) AE_4, DTC_4, B, İ, KR_2, M_2, M_3, P, R, T_1, $Ü_1$.

XXIV

1. Ey nāvek-i şevḳuñ siperi sīne-i aḥbāb
   Zülfüñ ḫamı erbāb-i vefā ṣaydına ḳullâb

2. Miḥrābda şekl-i ḫam-i ebrū-yi lâṭīfüñ
   Vācib bu cihetden ḳamuya secde-i miḥrāb

3. Sūzum dir idüm şemʿ saña eyleye rūşen
   Neẓẓāre-i ruḫsāruña yoḫ şemʿde hem tāb

4. Ḫur-şīd-i cemālinden ol ay ṣaldı niḳābın
   Ṣubḥ oldı dur ey baḫt nedür munca şeker ḫāb

5. Dün ṣubḥ yetürdüm feleğe mevc-i sirişküm
   Ġarḳ itdi felek üzre olan encümi gird-āb

6. Sāḳī meger ol lâʿl sözin dir mey-i nāba
   Kim düşdi ayağına elin öpdi mey-i nāb

7. Cemʿiyyet-i esbāba göñül virme Fużūlī
   Kim tefriḳadur ḫāṭıra cemʿiyyet-i esbāb

[1] şevḳuñ: ġamzeñ D,E/siperi: siper-i $Ü_7$, $Ü_9$/ṣaydına: ḳaṣdına D, F_1, M_1, M_2, $Ü_4$.

[2] 1. mısra: Miḥrābdadur şekl-i ḫam-i ebrū-yi cānān AE_5.

[3] şemʿ:şemʿe T_1.

[5] mevc-i: seyl-i $Ü_8$.

[6] 1. mısra: Ol lâʿl sözin söyledi sākī mey-i nāba M_3.

[7] ḫāṭıra: ḥāṣıl-i AE_1, $Ü_1$.

25 Fuzûli'nin şiir sanatına uymuyor (Cem Dilçin)

XXV *

1. Çünkim gözüme gelmedi hergiz ḫayāl-i ḫāb
Sāḳī getür piyāle vü doldur şarāb-i nāb

2. Furṣatdurur bu giçe gelüñ içelüm meyi
Şem'ile muṭrib ü men (ü) sāḳī-i müşg-nāb

3. Ma'mūr dut neşāṭ ile cam (can) meskenin müdām
Nice nice bu dehr ider ḫāneler ḫarāb

4. Zerrāḳ zāhidüñ içelüm ḳanını ṣabūḥ
Maḥrūm ṣōfīnüñ ḳılalum bağrını kebāb

5. Hergiz zemāne kimseyi ḫoşnūd ḳılmadı
Her fikr nā-muvāfiḳ(u) her fi'l nā-ṣavāb

6. Żāyi' geçürme furṣatuñı ağla her nefes
Bu 'ömr-i nāzenīn çu bilürsen ḳılur şitāb

7. Gel ey ḥarīf şimdi nasīḥat ḳabūl ḳıl
Cevr eyleme Fużūlī'ye ḥācet değül 'itāb

* Bu gazel L'den alınmıştır; diğer yazmalarda yoktur.

XXVI

1. Ṣubḥ ṣalub mihr-i ruḫuñdan niḳāb
   Çıḫ ki temāşāya çıḫa āf-tāb
2. Rişte-i cānum yeter it pür-girih
   Ṣalma ser-i zülf-i semen-sāyā tāb
3. Mest çıḫub ṣalma naẓar her yaña
   Görme revā kim ola ʿālem ḫarāb
4. Kesme naẓar cānib-i ʿuşşāḳdan
   Nāle-i dil-sūzdan it ictināb
5. Giceler encüm ṣayaram ṣubḥa deḳ
   Ey şeb-i hecrüñ maña yevmü'l-ḥisāb
6. Dūzaḫa girmez sitemüñden yanan
   Ḳābil-i cennet değül ehl-i ʿaẕāb
7. Ṣaldı ayaḫdan ġam-i ʿālem meni
   Vir maña ġam defʿine sāḳī şarāb
8. Raḥm ḳıl üftādelerüñ ḥāline
   Hīç gerekmez mi saña bir s̱evāb
9. Nūş ideli bāde-i laʿl-i lebüñ
   Nerkis-i mestüñ kimi ḥālüm ḫarāb
10. Yār su'āl itse ki ḥālüñ nedür
    Ḥasta Fużūlī ne virürsen cevāb

[1] çıḫa: çıḫar AE$_4$, AE$_5$, AE$_6$, AE$_8$, B, DTC$_7$, H, M, M$_2$.

[5] giceler: şāmlar Aba, AE$_2$, AE$_5$, AE$_6$, AE$_9$, B, C, Ç, DT$_7$, F$_1$, H, İ, M$_1$, M$_2$, M$_3$, Ma, N, P, T, T$_2$, Ü$_1$, Ü$_3$, Ü$_5$, Ü$_6$, Ü$_7$, Ü$_9$ şām ile DTC$_1$/yevmü'l-ḥisāb: ruz-i ḥisāb A, Aba, AE$_1$, AE$_2$, AE$_3$, AE$_5$, C, Da, DTC$_1$, E, F$_2$, İ, M$_3$, Ma, N, R, T$_2$, Ü$_1$, Ü$_3$, Ü$_5$, Ü$_7$, Ü$_9$, Ü$_{10}$, V.

[7] ʿālem: devrān AE$_4$.

[8] bir: bu MM.

[9] Bu beyit yalnız AE$_9$, M$_2$, M$_3$ yazmalarında vardır/ ḥālüm: ʿālem AE$_9$.

XXVII

1. Sen yüzüñden ʿālemi rūşen ḳılub ṣalduñ niḳāb
   Yazıya ṣalsun bu günden beyle nūrın āf-tāb

2. Sen ne nūr-i pāksen ey maẓhar-i ṣunʿ-i İlâh
   Kim alur şemʿ-i ruḫuñdan āf-tāb ü māh tāb

3. ʿAks-i rūyuñ ṣuya ṣalmış sāye zülfüñ ṭoprağa
   ʿAnber itmiş ṭoprağuñ adın ṣuyuñ ismin gül-âb

4. Yilde bulmuş būy-i zülfüñ ṣuda ʿaks-i ʿārıżuñ
   Kim yili bāğrına başub ṣuya göz tikmiş ḥabāb

5. Lâʿl-gun meydür elüñde sāğar-i sīmīn ile
   Yā nigīn-i lâʿldür reşk-i lebüñden oldı āb

6. Kilk-i ḳudret levḥ-i sīnemde seni ḳılmış raḳam
   Eyleyüb maḥbūblar mecmūʿasından intiḫāb

7. Ey Fużūlī her ʿamel ḳılsañ ḫaṭādur ġayr-i ʿışḳ
   Budurur men bildüğüm والله اعلم بالصواب

[1] bu günden beyle: bu günden soñra AE_3, B, Ç, DTC_1, DTC_2, M, $Ü_1$, $Ü_3$.

[2] Kim: Nūr DTC_7/şemʿ-i ruḫuñdan āf-tāb ü māh tāb: şemʿ-i ruḫuñdan āf-tāb māh-tāb DTC_2, DTC_4, nūr ruḫuñdan āf-tāb ü māh-tāb B, $Ü_3$.

[3] gül-âb: şarāb AE_3, AE_5, AE_6, C, D, Da, DTC_1, DTC_4, DTC_5, DTC_7, K, KR_1, M_1, M_2, M_3, P, T_2, $Ü_1$, $Ü_3$, V.

[4] başub: başmış AE_3, AE_6.

[5] oldı: olmuş DTC_5.

[6] ḳılmış: itmiş M_3 çekmiş K/Eyleyüb: Eylemiş M.

[7] Doğrusunu Allah bilir.

XXVIII

1. Rūzgārum buldı devrān-i felekden inkilâb
   Ḳan içer oldum ayağın çekdi bezmümden şarāb
2. Şuʿle-i āh ile yandurdum dil-i ser-geşteni
   Bir od oldum çizginen çevremde olmaz mı kebāb
3. Lâʿlüñ ile bāde baḥs itmiş zihī güm-rāhlığ
   Oldı vācib eylemek ol bī-edebden ictināb
4. Virmez oldı yol viṣāle pīç-i zülfüñ āh kim
   Rişte-i tedbīrden devrān-i kec-rev açdı tāb
5. Olmadı ol māha rūşen yanduğum hicran güni
   Yanduğın şeb tā seḥer şemʿüñ ne bilsün āf-tāb
6. Göz ki peykānuñ ḫayāliyle şaçar her yan sirişk
   Bir ṣadefdür ḳaṭre-i bārānı eyler dürr-i nāb
7. Oldı ebr-i dūd-i āhum perde-i ruḫsār-i māh
   Āh kim almaz cemālinden henüz ol meh niḳāb
8. Kesmedi menden ser-i kūyında āzārın raḳīb
   Ey Fużūlī nişe cennet içre yoḫ dirler ʿaẕāb

[1] çekdi: kesdi A, AE_3, D, R, T.

[2] āh ile: āhiyle A, Aba, AE_2, C, DTC_1, E, İ, $Ü_5$, $Ü_9$, V āhumla M_2/ ser-geşteni: ser-geştemi Aba, D, DTC_2, DTC_4, M_2, $Ü_1$/ çevremde: yanumda AE_4, DTC_1, DTC_2, E, $Ü_3$, $Ü_5$ yanumca DTC_4.

[3] lâʿlüñ: lâʿli C/vācib: lâzım AE_2/bī-edebden: bī-ḥayādan AE_4.

[4] yol: el A, Aba, AE_1, AE_2, AE_3, AE_4, AE_5, AE_6, AE_8, B, Ç, D, DTC_4, DTC_7, E, İ, M, M_1, M_2, P, $Ü_1$, $Ü_3$, $Ü_7$, $Ü_9$, V/viṣāle: viṣāl-i A, Aba, Ç, DTC_1, İ, $Ü_5$ viṣālüñ D, $Ü_9$ baña ol M/kec-rev: yüzüme $Ü_1$.

[5] güni: düni AE5 tüni $Ü_8$.

[6] ḫayāliyle: ḳapub gökden $Ü_9$, V /şaçar her yan: şaça her dem AE_3, B ider her yan $Ü_7$/ bārānı: bārān $Ü_5$.

[7] menden: bizden M_3/almaz: açmaz P.

[8] yoḫ dirler: yoḳdur bu DTC_1, $Ü_3$.

remel-i müsemmen-i müreffel
29

XXIX

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilât dürd-i

1. Ġālibā bir ehl-i dil ṭoprağıdur cām-i şarāb
   Kim ḳılub ḥürmet binālar dutmuş üstinde ḥabāb

2. Berḳ u bārān ṣanma kim gördükçe āh ü eşkümi
   Bilmezem nemdür menüm ağlar maña yanar seḥāb

3. Ey ṣoran ḥālüm bu istiğnā su'ālinden ne süd
   Ḥālüm eylersen su'āl ammā eşitmezsen cevāb

4. Deşt-i ġamda ḫāk-i ḳabrüm üzre serv-i gird-bād
   Çekse baş ol servden ṣu kesme ey seyl-i serāb

5. Yetmeyüb vaṣlına sen Leylī veşüñ bir 'ömrdür
   Men kimi Mecnūn olub ṣaḥrāya düşmüş āf-tāb

6. Ol büt ebrūsın ḳoyub miḥrāba döndürmen yüzüm
   Ḳoy meni zāhid maña çoḫ virme Tañrı'yçün 'aẕāb

7. Naḳd-i 'ömrüñ bir ṣanem 'ışḳında ṣarf itdüñ temām
   Ey Fużūlī āh eger senden ṣorulsa bu ḥisāb

[1] cām-i : dürd-i $Ü_1$, $Ü_4$ ten başka bütün yazmalar/dutmuş: yapmış H, M_3 yapdı AE_2.

[2] ṣanma kim: her zeman Aba/Bilmezem nemdür menüm: Bilmezem nemdür ki ebr A, M, M_2 Bilmezem nemdür beni DTC_1, DTC_7, $Ü_3$, V Ḥālümi beyle görüb T_1/ menüm ağlar maña yanar: ki yanar berḳ u ḳan ağlar Aba.

[5] bir 'ömrdür: ol vechden Aba.

[6] ḳoyub: görüb B, C, Ma, $Ü_7$, V.

[7] 'ışḳında: yoluñda R 'ışḳına T_2/ṣorulsa bu: ṣorarlarsa M_3.

XXX

1. Menüm tek hīç kim zār ü perīşān olmasun yā Rab
   Esīr-i derd-i ʿışḳ u dāğ-i hicrān olmasun yā Rab

2. Dem-ā-dem cevrlerdür çekdüğüm bī-raḥm bütlerden
   Bu kāfirler esīri bir müselmān olmasun yā Rab

3. Görüb endīşe-i ḳatlümde ol māhı budur derdüm
   Ki bu endīşeden ol meh peşīmān olmasun yā Rab

4. Çıḫarmaḳ itseler tenden çeküb peykānın ol servüñ
   Çıḫan olsun dil-i mecrūḥ peykān olmasun yā Rab

5. Cefā vü cevr ile muʿtādem anlarsuz n'olur ḥālüm
   Cefāsına ḥad ü cevrine pāyān olmasun yā Rab

6. Dimeñ kim ʿadli yoḫ yā ẓulmi çoḫ her ḥāl ile olsa
   Göñül taḫtına andan ġayrı sulṭān olmasun yā Rab

7. Fużūlī buldı genc-i ʿāfiyet mey-ḫāne küncinde
   Mübārek mülkdür ol mülk vīrān olmasun yā Rab

[1] kim: kes Ü$_7$.
[2] bir: hiç Aba, AE$_4$, C, DTC$_6$, K.
[3] derdüm: ḳaşdum AE$_9$, C, Ç, DTC$_6$, T$_2$, Ü$_{11}$ fikrüm Aba.
[4] itseler: istesem AE$_1$/ peykānın ol servüñ: peykānın ol māhuñ C, DTC$_6$, L, Ma, T$_2$,V peykān-i dil-sūzın İ, Ü$_4$/mecrūḥ: sūzān M$_1$ mecrūḥ ü MM pür-ḫūn ü Aba.
[5] ile: ilen Ü$_3$/n'olur: nedür DTC$_1$ n'ola T$_2$.
[6] taḫtına: taḫtında AE$_4$, AE$_6$, B, DTC$_6$, İ mülḳine M$_1$ mülkinde M$_2$.
[7] küncinde: küncinden D, DTC$_1$, K, KR$_2$, M$_2$, P, Ü$_3$.

XXXI

1. Ṣubḥ çekmiş çerḫe çalmış daşa tīğin āf-tāb
   Ẓāhir itmiş ol meh-i dellâke ʿayn-i intisāb

2. Dem-be-dem taḥrīk-i tīğinden bulur başlar ṣafā
   Eyle kim ṣu mevc urub ẓāhir ḳılur her dem ḥabāb

3. Her ser-i mūyumda bir baş olsa mūy-i ser kimi
   Kesse varın tīğ-i ḫun-rīzinden itmen ictināb

4. Keşf-i esrār-i melâḥet cevher-i tīğindedür
   Kim alur başlardaki sevdā cemālinden niḳāb

5. Ġuṣṣasından başumuñ ḳıl kimi incelmiş tenüm
   Kim tenümle tīği ortasında başumdur ḥicāb

6. Tīğ-i çāpük-seyrine āhū-yi Çīn dirsem n'ola
   Seyr ḳıldukça töker ṣaḥra-yi Çīn'e müşg-i nāb

7. Mūy-i jülīdemle tīğinden ümīdüm kesmezem
   Ey Fuẓūlī ḫāli olmaz berḳ-i lâmiʿden seḥāb

[2] tīğinden: tīğuñla AE_3/başlar: canlar Ç, M/urub: urur C, Ma/her dem: her yan $Ü_6$.

[3] Kesse varın: Kesse bir bir T Kesse ne var AE_2 Kesse ol meh M_1 Ol ḥabībüñ KR_1 Kesse varum AE_8.

[4] melâḥet: melâmet AE_2, AE_5, C, Ç, E, F_1, H, K, MM, T_1, T_2, $Ü_7$, $Ü_{11}$, V maḥabbet A, AE_6, İ, R, T ḥaḳīḳat AE_4, $Ü_8$ leṭāfet M_3 /tīğindedür: tīğinde var İ, $Ü_7$ ẓātındadur C/alur: olur $Ü_7$/başlardaki: başlar gibi Ma/ cemālinden: cemālüñden M_1.

[5] incelmiş: inceldi AE_4, M_2, M_3, T/tenümle: benümle A, Aba, KR_1.

[6] töker: şaçar T/Çīn'e: ḥüsne Da/müşg-i: dürr-i F_1, KR_2, M_3, MM.

32

XXXII

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Ḳılsa vaṣluñ şāmumı ṣubḥa ber-ā-ber yoḫ 'aceb
   Resmdür faṣl-i bahār olmaḳ ber-ā-ber rūz ü şeb

2. Gün ki sāyeñ düşdüġi yirden durar bir vechi var
   Gelse 'ālī-ḳadrler faḳr ehli durmaḳdur edeb

3. Olmadın mey-ḫāne-i 'ışḳuñda mest-i cām-i ẕevḳ
   Düzmedi bezm-i felekde Zühre ḳānūn-i ṭarab

4. Nūr-i ruḫsāruñdur ol maḳṣad ki īmān ehline
   Ḳılsa Ḥaḳ rūzī cehennem āteşi oldur sebeb

5. Ġālibā maḳṣad viṣālüñdür ki dün gün durmayub
   Çerḫ ser-gerdan gezer bilmez nedür renc ü ta'ab

6. Beste-i zencīr-i zülfüñdür nesīm-i ter-mizāc
   Teşne-i cām-i viṣālüñdür muḥīṭ-i ḫuşk-leb

7. Ḳılma feyż-i ni'met-i vaṣluñ Fużūlī'den dirīġ
   Yoḫdur özge maḳṣadı senden seni eyler ṭaleb

[1] vaṣluñ: dün tek DTC_1, E, İ, M_1, $Ü_3$/şāmumı ṣubḥa: şāmı vü ṣubḥı C.
[2] düşdüġi: geldüġi L/durar bir: yürürse $Ü_7$/faḳr ehli: dervīşe Da.
[3] ẕevḳ: 'ışḳ AE_9, E, F_1, $Ü_3$, $Ü_{11}$ şevḳ M, $Ü_7$, $Ü_8$, V.
[4] Nūr-i ruḫsāruñdur: Cennet-i vaṣluñdur Aba, AE_1, AE_8, B, C, Ç, Ma, MM, T_1, $Ü_6$, $Ü_7$, V/āteşi: āteşin AE_6, M_3.
[5] maḳṣad viṣālüñdür ki: maḳṣūd vaṣluñdur ki AE_9, F_1, KR_2, M_3/ durmayub: görmeyüb A/renc ü: renc-i Ç.
[6] zülfüñdür: şevḳuñdur A, Aba, AE_2, AE_4, AE_5, B, C, D, DTC_1, DTC_7, E, KR_2, M_2, M_3, R, T_1, T_2, $Ü_1$, Ü7.
[7] vaṣluñ: fażluñ M/maḳṣadı: maṭlabı B, $Ü_7$.

33

XXXIII

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Ġayre eyler bī-sebeb miñ iltifāt ol nūş-leb
   İltifāt itmez maña muṭlaḳ nedür bilmen sebeb

2. Cevr olur ʿādet ġażab vaḳti ne ʿādetdür bu kim
   Cevrin az eyler maña ol māh çun eyler ġażab

3. N'ola ġamzeñ fikri düşdiyse dil-i sūzānuma
   Żālimüñ ger olsa āteş menzili olmaz ʿaceb

4. Dem-be-dem ger dürr-i eşküm düşse gözden vechi var
   Yaş uşaḫlardur yetīm anlarda yoḫ resm-i edeb

5. Cevri göñlümdür çeken gözdür gören ruḫsāruñı
   Allah Allah kām alan kimdür çeken kimdür taʿab

6. Yār bī-dād eylemez ʿuşşāḳ feryād itmedin
   Her nice rūzī muḳadder olsa vācibdür ṭaleb

7. Muṭrib ağlatma sürūduñla Fużūlī ḫasteni
   Seyl-i eşkinden ṣaḫın ḳopmaya bünyād-i ṭarab

[1] miñ: çoḳ M$_1$/nūş-leb: būs-leb Ü$_{11}$.

[2] ġālib: ʿādet M$_3$ den başka bütün yazmalar/ Cevrin: Cevri H, T$_2$ Cevr AE$_5$, M/māh çun eyler: tünd-ḫū ḳılġaç A, AE$_1$, AE$_5$, Ç, H, L, M, M$_3$, Ma, MM, N, T, Ü$_4$, Ü$_7$, Ü$_{11}$, V māh-ruḫ eyler AE$_6$, AE$_8$, D, Da, E, F$_1$, F$_2$, P, R.

[3] sūzānuma: vīrānuma Ü$_7$ pür-ḫūnuma DTC$_2$.

[4] uşaḫlardur: ṭıfllardur E.

[5] Cevri: Cevr A, Aba, AE$_4$, C, Ç, DTC$_1$, DTÇ$_5$, M$_2$, Ma, T$_2$, Ü$_1$, Ü$_3$, Ü$_7$,V Derdi H.

[6] bī-dād: bir dād E cevrin B/uşşāḳ: ʿuşşāḳa Aba, AE$_2$, AE$_3$, AE$_5$, Ç, E, M, P, Ü$_1$, Ü$_3$, Ü$_5$/ feryād: taʿlīm Tr bī-dād DTC$_5$/nice: neçük AE$_3$, AE$_6$, T$_1$/ muḳadder: muḳarrer K, M$_2$.

36

XXXVI

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Ol ki her sā'at gülerdi çeşm-i giryānum görüb
   Ağlar oldı ḥālüme bī-raḥm cānānum görüb

2. Eyleyen ta'yīn-i eczā-yi müdāvā derdüme
   Terk idüb cem' itmedi ḥāl-i perīşānum görüb

3. Lâle-ruḫlar göğsümüñ çākine ḳılmazlar naẓar
   Hīç bir raḥm eylemezler dāğ-i hicrānum görüb

4. Dut gözin ey dūd-i dil çerḫüñ ki devrin terk idüb
   Ḳalmasun ḥayretde çeşm-i gevher-efşānum görüb

5. Pertev-i ḫur-şīd ṣanmañ yirde kim devr-i felek
   Yire urmuş āf-tābın māh-i tābānum görüb

6. Ṣuda 'aks-i serv ṣanmañ kim ḳoparub bāğ-bān
   Ṣuya ṣalmış servini serv-i ḫırāmānum görüb

7. Ey Fużūlī bil ki ol gül-'ārıżı görmüş değül
   Kim ki 'ayb eyler menüm çāk-i girībānum görüb

[3] çākine: ḥāline M$_3$/ hicrānum: pinhānum Aba, AE$_1$, AE$_2$, AE$_5$, C, E, KR$_2$, P, T, T$_1$, Ü$_1$, Ü$_9$, V.

[4] devrin: devran K, KR$_1$/ḥayretde : hasretde ḲR$_2$.

[5] ṣanmañ: ṣanma DTC$_1$, Ü$_3$.

[6] ṣanmañ: görmeñ D/ḳoparub: ḳoparmış İ ḳoparur H.

[7] 'ārıżı: 'ārıżın AE$_3$, AE$_5$, DTC$_1$, İ, K, M$_2$, T/Kim ki : Ol ki DTC$_5$, H/'ayb: ṭa'n Aba, AE$_1$, AE$_2$, AE$_5$, B, C, F$_1$, KR$_2$, M$_2$, M$_3$, Ü$_1$, Ü$_7$, Ü$_9$, Ü$_{11}$, V men 'M$_1$, T/eyler: ider DTC$_1$, E, Ü$_3$/menüm: beni H, Ü$_1$ baña B.

XXXVII

1. Pāy-bend oldum ser-i zülf-i perīşānuñ görüb
   Nuṭḳdan düşdüm leb-i lâ'l-i dür-efşānuñ görüb

2. Oda yaḫdum şem' veş cānum baḫub ruḫsāruña
   Çerḫe çekdüm dūd-i dil serv-i ḫırāmānuñ görüb

3. Gezdürür her yan gözüm eşk üzre bağrum pāresin
   Ḫil'at-i gül-gūn ile raḫş üzre cevlânuñ görüb

4. Bir zeman geçmez ki dil tīğuñdan olmaz çāk çāk
   Açılur her dem dutulmuş göñlüm iḥsānuñ görüb

5. Göñlümi tenhālığ eylerdi perīşan sīnede
   Olmasaydı cem' her yanında peykānuñ görüb

6. Bend ü zindān-i ġam ü miḥnetden olmuşdum ḫalâṣ
   Āh kim düşdüm yine zülf ü zenaḫdānuñ görüb

7. Ey Fużūlī munca kim dutduñ nihan ḥāl-i dilüñ
   'Āḳibet fehm itdi il çāk-i girībānuñ görüb

[1] düşdüm: ḳaldum H/ dür-efşānuñ: revan-baḫşuñ T_2/ baḫūb ruḫsāruña: görüb ruḫsāruñı M_3.

[3] Gezdürür: Yandurur N Dağıdur B/yan: dem DTC_2 sū E/pāresin: yāresin İ, K, M_1.

[4] dil: cān D/dem: yan DTC_2.

[5] yanında: yanumda Ç.

[6] Bend ü: Bend-i MM, R/zindān-i: zindān ü AE_4, AE_5, B, DTC_1, DTC_5, DTC_7, H, KR_2, M, M_1, MM, R/zülf ü zenaḫdānuñ: zülf-i perīşānuñ AE_4, D, DTC_2, İ, R çāh-i zenaḫdānuñ M_3.

[7] nihān: nihānı İ/ḥāl-i: derd-i B, L/dilüñ: dil İ/itdi il: itdi ol T_2 itdiler P/girībānuñ: girībānum DTC_1, KR_2, $Ü_3$.

XXXVIII

1. ʿAks-i ruḫsāruñ ile oldı müzeyyen mirʾāt
Beden-i mürdeye feyż-i nażaruñ virdi ḥayāt

2. Beñzedürdüm ḳad-i mevzūnuña fiʾl-cümle eger
Cān içinde elif itseydi ḳabūl-i ḥarekāt

3. Ḫaṭ bu mażmūn iledür ṭarf-i zenaḫdānuñda
Ki bu zindānuñ esīrine yoğ ümmīd-i necāt

4. Kākülüñ ḳıldı muḳarrer maña ser-geşteliği
Dimesün kimse ki yoḫ gerdiş-i gerdūna s̱ebāt

5. Ġamze peykānın ider ʿāşıḳa çeşmüñ ṣadaḳa
Eyle kim merdüm-i münʿim vire muḥtāca zekāt

6. Āferin cevher-i maḳbūlüñe kim ʿālemde
Mümkin olmaz bu ṣıfāt ile ki sensen bir ẕāt

7. Ey Fużūlī verāʿ ü zühd ile muʿtād olduñ
Bilmedüñ ḥālüñi bī-hūde geçürdüñ evḳāt

[1] müzeyyen: münevver T_1.
[2] ṭarf-i: çāh-i D/zenaḫdānuñda: benāgūşuñda B.
[4] ser-geşteliği: āşüfteliği A /gerdūna: gerdunda Ü_5 devranda Aba, T_2, V devrāna AE_3 AE_5, AE_6, DTC_1, DTC_2, DTC_3, DTC_4, DTC_7, H, İ, KR_2, M_2, M_3, P, T, T_1, Ü_8.
[6] bir ẕāt: biẕẕāt AE_8, B, DTC_1, L, Ü_9.
[7] Bilmedüñ: Bilmeyüb Ç, M.

XXXIX

1. Vaṣluñ māña ḥayat virür firḳatüñ memāt
   سبحان خالق خلق الموت والحيات

2. Hicrānuña taḥammül iden vaṣluñı bulur
   طوبى لمن يساعده الصبْر والثبات

3. Mihrüñdür iḳtina'-i meḳāṣıd vesīlesi
   ما شاء من ارادبه الفوز والنجات

4. Tökmüş riyāż-i ṭab'uma bārān-i şevḳuñı
   من انزل المياه واحيا بها النبات

5. Ḥaḳ āferīnişe sebeb itdi vücūduñı
   اوجبت بالظهور ظهور المكونات

6. İzed serīr-i ḥüsne seni ḳıldı pād-şāh
   اعلى كمال ذاتك فى احسن الصفات

7. Ḳılduñ edā-yi na't Fużūlī temām ḳıl
   كمله بالسلام و تممه بالصلات

[1] Ey beni, hayatı ve ölümü yaratan! Seni tenzih ederim.
[2] Ne mutlu sabr ile sebatın yardım ettiği kimseye.
[3] Selâmet ve (kötülükten) kurtuluş isteyen, kötülük bulmaz.
[4] Suları yağdırıp bitkileri yetiştiren.
[5] Sen, onun (Muhammed'in) zuhurunu kâinatın da zuhuru için zarurî bir sebep saydın.
[6] Senin üstünlüğünü en güzel vasıflarla yüceltti.
[7] Onu selâmla bitir, selâvatla tamamla.

40

XL

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilāt

1. Mürde cismüm iltifātuñdan bulur her dem ḥayāt
   Ölürem ger ḳılmasañ her dem maña bir iltifāt

2. Yazabilmez leblerüñ vaṣfın temām-i ʿömrde
   Āb-i Ḥayvān virse kilk-i Ḫıżr'a ẓulmetden devāt

3. Men faḳīrem sen ġanī virgil zekāt-i ḥüsn kim
   Şerʿ içinde hem mañadur hem saña vācib zekāt

4. Görmeyince ḥüsnüñi īmāna gelmez ʿāşıḳuñ
   Yüz peyem-ber cemʿ olub gösterseler miñ muʿcizāt

5. Maẓhar-i āṡār-i ḳudretdür vücūd-i kāmilüñ
   Feyż-i fıṭratdan ġaraż sensen ṭufeylüñ kā'ināt

6. Cevher-i ẕātuñdadur mecmūʿ-i evṣāf-i kemāl
   Bu ṣıfāt ile ki sensen ḫandadur bir pāk ẕāt

7. ʿIşḳa tā düşdüñ Fużūlī çekmedüñ dünyā ġamın
   Bil ki ḳayd-i ʿışḳ imiş dām-i taʿallûḳdan necāt

[1] bulur: tapar DTC$_1$, Ī, MM, Ü$_3$ umar B/bir: yüz B, DTC$_4$, DTC$_7$ biñ AE$_3$, D, DTC$_2$, MM, Ü$_7$.

[2] kilk-i Ḫıżr'a ẓulmetden: Ḫıżr-i kilke ẓulmetden AE$_1$, DTC$_7$, Li, Ü$_9$, V Ḫıżr'a kilk-i ẓulmetden D, DTC$_4$, Ī, M, M$_2$, Ma, P, T Ḫıżr'a kilk-i ẓulmetde DTC$_1$, Ü$_3$, Ü$_5$.

[3] hem mañadur hem saña: hem baña vü hem saña AE$_2$, AE$_4$, AE$_6$, DTC$_1$, Ü$_3$.

[4] ḥüsnüñi: ʿışḳuñı A, AE$_2$, AE$_4$, AE$_5$, Ç, D, DTC$_1$, DTC$_2$, DTC$_3$, DTC$_4$, DTC$_7$, Ī, Li, KR$_2$, M, M$_1$, M$_2$, Ma, MM, P, T, T$_1$, T$_2$, Ü$_1$, Ü$_5$, Ü$_7$, Ü$_9$, Ü$_{10}$ yüzüñi AE$_1$, H, M$_3$ ʿārıżuñ D/gösterseler: gösterse ger Ü$_1$.

[7] düşdüñ: düşdüm AE$_2$, AE$_5$, B, F$_1$, H, KR$_2$, Li, M$_3$, Ma, MM, T$_2$, Ü$_8$, Ü$_9$, V/çekmedüñ: çekmedüm AE$_2$, AE$_5$, B, F$_1$, H, KR$_2$, Li, M$_3$, Ma, MM, T$_2$, Ü$_8$, Ü$_9$, V yimedüñ AE$_4$, M$_2$ /ʿışḳ imiş: ʿışḳdur DTC$_1$, KR$_2$, Ü$_3$.

XLI

1. Yürü yeter maña ey sīm-i eşk bī-dād it
   Ger akçeñ ile alınmış kul isem āzād it

2. İtürme itleri āvāzınuñ göñül zevkin
   Yeter kara giceler herze herze feryād it

3. Ḫarāb olan göñül ey büt senüñ makāmuñdur
   Teġāfül eyleme bir kaç daş ile ābād it

4. Eşitmedüñ mi göñül ʿışk müşkil olduğını
   Saña bu müşkil işi kim didi ki bünyād it

5. Ḫilāf-i ʿādete çoḫ olma ey perī māʾil
   Yeter füsūn ile tesḫīr-i ādemī-zād it

6. Ṣabā esīrleri kaṣdın eylemiş ol gül
   Bizi hem anda eger düşse furṣatuñ yād it

7. Fużūlī ister iseñ izdiyād-i rütbe-i fażl
   Diyār-i Rūm'ı gözet terk-i ḫāk-i Bağdād it

[1] akçeñ ile: akçe ile Aba, AE_1, AE_2, AE_5, C, Ç, DTC_2, DTC_5, M_1, M_3, $Ü_3$, $Ü_9$, V/kul isem: kuluñam KR_2, $Ü_1$, $Ü_5$.

[2] āvāzınuñ: āvāzını AE_2 āvāz ile T_2.

[3] büt: meh AE_3, M.

[6] esīrleri: esīrlerüñ Aba, D, DTC_5, M_2/ol: ey MM/ gül: māh AE_5.

[7] izdiyād-i: arzū-yi KR_2/fażl: ʿışk A, DTC_3, M_1, T_1 ʿömr M/Rūm'ı: Rūm Aba, AE_2, AE_5, AE_8, DTC_1, DTC_5, İ, M_2, MM, P, $Ü_1$, $Ü_9$, V/gözet: dutub R.

XLII

1. Ṣabā aġyārdan pinhān ġamum dil-dāra iẓhār it
   Ḫabersüz yārumı ḥāl-i ḫarābumdan ḫaber-dār it

2. Getür yādum anuñ yanında ger görseñ ki ḳahr eyler
   Ḫamūş olma yine düşnām taḳrībiyle tekrār it

3. Göñül ġam dünlerin tenhā geçürme iste bir hem-dem
   Ecel ḫābından efġanlar çeküb Mecnūn'ı bīdār it

4. Çu yoḫ ʿışḳ āteş-i bir şuʿle çekse ṭāḳatüñ ey ney
   Baş ağrıtma dem-i ʿışḳ urma ancaḳ nāle vü zār it

5. Meni reşk odına pervāne tek ey şemʿ yandurma
   Yeter ḫūr-şīd-i ruḫsāruñ çerāġ-i bezm-i aġyār it

6. Giriftār-i ġam-i ʿışḳ olalı āzāde-i dehrem
   Ġam-i ʿışḳa meni mundan beter yā Rab giriftār it

7. Fużūlī baḫmaġ olur ol güneş yādiyle ḫur-şīde
   Ne vech ilen kim olsa gün geçer fikr-i şeb-i tār it

[2] ger: v'er AE_4, İ, M, M_3, MM, V/taḳrībiyle: taḳrīriyle DTC_2, DTC_7.
[3] tenhā: yalñuz AE_3.
[4] ey ney: ey dil P bülbül AE_3.
[5] reşk: hecr P ʿışḳ M_3/çerāġ-i: çerāġın B.
[6] āzāde-i: āvāre-i Aba, AE_4, AE_5, AE_8, DTC_1.
[7] baḫmaġ olur: baḫmaġ olmaz AE_1, AE_5, D, DTC_2, İ, M, T, T_2, $Ü_6$/ kim olsa: olursa AE_4, D, DTC_1, DTC_2, İ, KR_2, M_2, R, T kim olsun A, Li, M.

XLIII

1. Ey esīr-i dām-i ġam bir gūşe-i mey-ḫāne dut
   Dutma zühhāduñ muḫālif pendini peymāne dut

2. Dişledümse lâʿlüñ ey ḳanum töken ḳahr eyleme
   Dut ki ḳan itdüm ʿadālet eyle ḳanı ḳana dut

3. Çizginürken başuña şemʿ-i ruḫuñdan cānumı
   Menʿ ḳılma anı hem ol şemʿe bir pervāne dut

4. Ger saña efġānumı bī-hūde dirse müddeʿī
   Ol söze dutma ḳulaġ men çekdüğüm efġāne dut

5. Ḳılmazam zencīr-i zülfi terkin ey nāṣiḥ meni
   Ḫāh bir ʿāḳil-ḫayāl it ḫāh bir dīvāne dut

6. Ey olub sulṭan diyen dünyāda menden ġayrı yoḫ
   Sen seni bir cuġd bil dünyānı bir vīrāne dut

7. Ey Fużūlī dehr Zāl'inüñ firībinden ṣaḫın
   Olma ġāfil er kimi depren işüñ merdāne dut

[1] zühhāduñ: zühhād-i T_1.
[2] ḳahr eyleme: ʿayb eyleme $Ü_7$ menʿ eyleme F_1, R raḥm eyle kim AE_4.
[3] Çizginürken: Çizginürse M_3/şemʿ-i: devr-i M/cānumı: göñlümi AE_8, DTC_2, F_1, KR_1, T_1 ḥālümi A, D, T_2.
[5] Ḳılmazam: İtmezem B, E, Î, KR_1, M_2, Ma, T_2, $Ü_4$ İtmenem AE_6/ zülfi: zülfüñ Î.
[6] dünyāda: ʿālemde M_3/ġayrı: özge P ġayr MM.

XLIV

1. Ṭılısm-i genc içün miñ ism-i aʿẓam yād dutduñ dut
   Ṭılısmı ṣındurub genci bulub ismi unutduñ dut

2. Töküb mey cām-i mey dutmaḳ temennāsın çıḫar başdan
   Yüküş ḳanlar töküb ʿālemde çoḫ ḫūn-ābe yutduñ dut

3. Şarāb-i nāb zevḳinden ne ḥāṣıl çun değül bāḳī
   Nihāl-i ʿömre miñ kez ṣu virüb āḫir ḳurutduñ dut

4. Çu ni Cemşīd bulmuşdur baḳā keyfiyyetin ni Cem
   Bu bezm içre Cem ü Cemşīd elinden cām dutduñ dut

5. Fużūlī ḳıl ḳıyās-i ḥālüñ ehl-i dehr ḥālinden
   Ḳumārı mekr ü tezvīr ü ḥiyel ehlinden utduñ dut

[1] miñ: çoḫ R bir DTC_1, $Ü_3$/ bulub: dutub İ bozub AE_4, AE_8 töküb A, Aba, KR_1, Ma, MM, T, $Ü_7$, $Ü_9$, V.

[2] cām-i mey: cām dutmaḳ Tr/dutmaḳ: zevḳin L/yüküş: öküş E.

[3] Nihāl-i: Riyāż-i P den başka bütün yazmalar /miñ kez: evvel B.

[4] bulmuşdur: bilmişdür A, AE_6, M_2 tapmışdur DTC_1, İ, T.

[5] dehr: derd AE_4, DTC_2, P, M_1, M_2 faḳr D, DTC_1.

XLV

1. Baḥr-i ʿışḳa düşdüñ ey dil lez̠z̠et-i cānı unut
   Bāliğ olduñ gel raḥimden içdüğüñ ḳanı unut

2. Virdi riḥletden ḫaber mūy-i sefīd ü rūy-i zerd
   Çihre-i ḫandānı vü zülf-i perīşānı unut

3. Çek nedāmetden göğe dūd-i dili tök ḳanlu yaş
   Serv-i nāzı terk ḳıl gül-berg-i ḫandānı unut

4. Gör ġanīmet faḳr mülkinde gedālıḳ şīvesin
   İʿtibār-i manṣıb ü der-gāh-i sulṭānı unut

5. Çekme ʿālem ḳaydını ey ser-bülend-i faḳr olan
   Salṭanat taḫtına erdüñ bend ü zindānı unut

6. Maʿṣiyet dersin yeter tekrār ḳıl dönder varaḳ
   Özge ḫarfin meşḳin it evvelki ünvānı unut

7. Levḥ-i ḫāṭır ṣūret-i cānāna ḳıl āyīne-dār
   Anı yād it her ne kim yāduñda var anı unut

8. Ey Fużūlī çek melâmet reh-güz̠ārından ḳadem
   Lâḥẓa lâḥẓa çekdüğüñ bī-hūde efġānı unut

[1] lez̠z̠et-i cānı: z̠evḳ-i dünyāyı AE_5, AE_6, B, C, Ç, E, H, M, Ma, T, T_1, T_2, $Ü_1$, $Ü_5$, $Ü_7$, V terk-i dünyāyı AE_8, KR_2, $Ü_{11}$.

[2] ḫandānı vü: ḫandān ile D, E, $Ü_5$.

[3] terk ḳıl: terk idüb AE_5, M, $Ü_4$ terk dut AE_2, C, L.

[4] manṣıb ü: manṣıb-i AE_6 manṣıbı Ç, KR_2.

[5] ʿālem: dünyā B/faḳr olan: faḳr kim M faḳr sen F_1, KR_2 faḳr çun T_1 ʿışḳ olan AE_5/erdüñ: yetdüñ M_2, T_1 geçdüñ H.

[6] Bu beyit yalnız B ve M_2 yazmalarında vardır.

[7] āyīne-dār: āyīne-vār A, Aba, AE_2, AE_4, AE_5, B, C, Ç, D, DTC_1, DTC_2, DTC_7, H, KR_2, Li, M, M_3, Ma, P, T_1, $Ü_7$, $Ü_8$, V/yāduñda var: yāduñdadur AE_3, AE_4, AE_5, DTC_2, DTC_3, M_2, T_2 yāduñdurur T_1.

[8] melâmet: nedāmet AE_4, B, DTC_1, KR_2, MM, N, $Ü_5$.

46

XLVI

fe'ilātün (fā'ilātün) fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1. Ḫaṭ-i ruḫsāruñ ider lûṭfda reyḥān ile baḥs̱
   Ḥüsn-i ṣūretde cemālüñ gül-i ḫandān ile baḥs̱

2. Cenneti kūyuña zühd ehli münāsib diseler
   Ne münāsib ki ḳılam bir nice nādān ile baḥs̱

3. Yüzüñe durmasun āyīne urub lâf-i ṣafā
   Ne revā meh ḳıla ḫur-şīd-i dıraḫşān ile baḥs̱

4. Gerçi şimşādda çoḫ lâf-i leṭāfet vardur
   Ḥaddi yoḫdur ki ura serv-i ḫırāmān ile baḥs̱

5. Ḳılsa can lâ'li ile feyż yetürmek baḫşin
   Cānib-i lâ'lini dut ey göñül it cān ile baḥs̱

6. Düşer od şem' diline bu sebebden ki ḳılur
   Dil uzadub giceler ol meh-i tābān ile baḥs̱

7. Ṣıfat-i ḥüsnüñ ider ḫaste Fużūlī ne 'aceb
   Ḥüsn-i güftārda ger eylese Ḥassān ile baḥs̱

[2] diseler: didiler B, M_3.
[4] lâf-i :lâf ü $Ü_7$/Ḥaddi yoḫdur ki ura: Bükülür eylese ol M_1, $Ü_6$, $Ü_8$ Bozulur eylese ol Aba, B, DTC_1, DTC_3, DTC_4, H, M Yorulur eylese ol A, AE_1, AE_2, C, Ç, MM,T, $Ü_5$, $Ü_9$, $Ü_{11}$, V.
[5] ile: ilen AE_2, AE_5, DTC_1, Ḳ, M_2, P, $Ü_3$/ey göñül it: eyle göñül AE_3, H.

47

XLVII

mütekārib-i müsemmen-i sālim

fe'ūlün fe'ūlün fe'ūlün fe'ūlün

1. Cihān içre her fitne kim olsa ḥādis̱
   Aña serv-i ḳaddüñdür elbette bā'is̱

2. Medārisde taḥḳīḳ-i mūy-i miyānuñ
   Deḳāyıḳdan ortaya ṣalmış mebāḥis̱

3. Muvaḥḥidlere ḳılma inkār zāhid
   Mey-i vaḥdeti ṣanma ümmü'l-ḫabā'is̱

4. İki dīdesüz 'āleme Yūsuf ü sen
   Size yoḫ cihān içre imkān-i s̱ālis̱

5. Maña cem' olur ḫanda kim var bir ġam
   Menem mülk-i 'ışḳ içre Mecnūn'a vāris̱

6. Töküb eşk küyuñda vaṣluñ diler dil
   Ṣaçar nef' içün dāne toprağa ḥāris̱

7. 'İẕār ü lebüñ vaṣfın eyler Fużūlī
   Aña hem müfessir direm hem muḥaddis̱

[1] olsa: ola A, Aba, AE_2, AE_3, AE_4, AE_5, AE_6, AE_8, B, C, D, Da, DTC_2, DTC_3, DTC_4, DTC_5, DTC_6, KR_2, $Ü_6$, $Ü_7$, $Ü_9$, V.
[2] deḳāyıḳdan: deḳāyıḳda KR_1, DTC_1, M_1, Ma.
[4] imkān-i: bir daḫi B.
[5] 'ışḳ: ġam Aba, AE_2, C, KR_2, M_3, Ma, T_2, $Ü_7$, V.

48

XLVIII

fe'ilātün (fā'ilātün) fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1. Ey ġubār-i ḳademüñ ʿarş-i berin başına tāc
   Şeref-i ẕātuña ednā-yi merātib Miʿrāc

2. Müntehī şerʿüñe edyān-i temāmī-i rüsül
   Baḥrsen sā'ir-i erbāb-i risālet emvāc

3. Ḫāzin-i genc-i şefāʿat seni ḳılmış Īzid
   Hīç kim yoḫ ki saña olmaya āḫir muḥtāc

4. Sünnetüñ maġfiret esbābına minhāc-i ḥuṣūl
   Ṭāʿatüñ maʿṣiyet emrāżına tedbīr-i ʿilâc

5. Ḫalḳa taḳlīd-i sülûkuñ sebeb-i ḥüsn-i maʿāş
   Mülke taġyīr-i ṭarīḳuñ eṡer-i sū'-i mizāc

6. Ḳā'im olmazdı niẓām ü nesaḳ-i aṣl-i vücūd
   Virmeseydüñ eṡer-i ʿadl ile dünyāya revāc

7. Şükr li'llāh ki Fużūlī'ni idüb dāḫil-i feyż
   Raġbetüñ dā'ire-i ḫavfdan itmiş iḫrāc

[3] ḳılmış Īzid: İtmiş Ḳādir Ü_5 itmiş Īzid İ.
[4] Sünnetüñ: Sensen ol Ü_6.
[6] I. mısra: Virmeseydi eṡer-i maʿdeletüñ dehre revāc Ü_8.
[7] feyż: ḫayr H, Ü_{11}.

49

XLIX

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilāt

1. Münharifdür sākiyā endūh-i dünyādan mizāc
   Bāde dut kim 'illet-i endūha ġafletdür 'ilâc — istiġnāda

2. Faḳr mülkin dut ger isterseñ kemāl-i salṭanat — isterseñ kemāl
   Salṭanatdan geç kim ol vādīde çoḫdur iḫtiyāc

3. Çekme taḫt ü tāc ḳaydın bī-ser ü pālıḳ gözet
   Kim ayaġa benddür taḫt ü belâdur başa tāc

4. Bir perī zülfin dutub ḫālinden alsañ kām-ı dil
   Dut ki Çin mülkini dutduñ Hind'den alduñ ḫarāc

5. Terk ü tecrīd iḫtiyār it kim diyār-i 'ışḳda
   Faḳr bāzārına esbāb-i fenādandur revāc

6. Naḳş-i zā'ildür umūr-i dehre ḳılma i'tibār
   Olsa ḥāṣıl faḳrdan ḥüzn ü ġınādan ibtihāc

7. Ey Fużūlī men melâmet mülkinüñ sulṭānıyam
   Berḳ-i āhum tāc-i zer sīm-i sirişküm taḫt-i 'āc

[1] dünyādan: devrandan AE_1, M_3/ dut: şun M_3/ 'illet: ḳıllet DTC_1, KR_1/ ġafletdür: andandur Ma.

[2] isterseñ kemāl-i salṭanat: istiġnāda isterseñ kemāl AE_1, M_3 den başka bütün yazmalar.

[4] alsañ: alduñ $Ü_1$/Dut ki: Şan ki F_1.

[5] 'ışḳda: faḳrda F_2/Faḳr: 'Işḳ F_2, Li.

[6] ḳılma: yoḫdur DTC_4/i'tibār: iltifāt Ma.

[6] Olsa: Ola AE_3, DTC_1.

[7] sīm-i: seyl-i Aba.

50

L

Hafif-i müseddes-i mahbūn
fā'ilātün mefā'ilün fa'lün

1. Ey göñül yārı iste candan geç
Ser-i kūyın gözet cihandan geç

2. Yā ṭama' kes ḥayāt ẕevḳinden
Yā leb-i lâ'l-i dil-sitandan geç

3. Mülk-i tecrīddür ferāġat evi
Terk-i māl eyle ḫān-ü-māndan geç

4. Lâ-mekān seyrinüñ 'azīmetin it
Bu ḫarāb olacaḳ mekandan geç

5. İ'tibār itme mülk-i dünyāya
İ'tibār-i 'ulüvv-i şandan geç

6. Ehl-i dünyānuñ olmaz āḫireti
Ger munı ister iseñ andan geç

7. Meskenüñ bezm-gāh-i vaḥdetdür
Ey Fużūlī bu ḫāk-dandan geç

[2] ḥayāt ẕevḳinden: ḥayāt-i dünyādan F_1/dil-sitandan: can-sitandan R.
[3] ferāġat evi: ḳanā'at evi AE_5, D beḳā ezelī DTC_1, E, İ, $Ü_5$/māl: dil DTC_1.
[4] seyrinüñ: seyrine L.

LI

1. Can çıḫar tenden göñül ẕikr-i leb-i yār eylegeç
   Ten bulur can yeñleden ol lâfẓı tekrār eylegeç

2. Ḳılma ey efġan gözin bīdār mest-i ḫāb iken
   Olmaya bir fitne peydā ola bīdār eylegeç

3. Ṣoḫbetümden ʿār idüb ey gül meni terk itme kim
   Gül olur efsürde terk-i ṣoḫbet-i ḫār eylegeç

4. Varumı fikr-i dehānuñla yoġ itdüm kim ḳażā
   Beyle emr itmiş maña yoḫdan meni var eylegeç

5. ʿArż-i ruḫsār it bu gün ey meh kim ölsün gökde gün
   Eyle kim encüm ölür gün ʿarż-i ruḫsār eylegeç

6. Her zeban bir tīġdür gūyā Züleyḫā ḳatline
   Yūsuf'ı almaḳda ehl-i ʿışḳ bāzār eylegeç

7. Nāle vü zāruñ Fużūlī ḫoş gelür ol gül-ruḫa
   Açılur gül göñli bülbül nāle vü zār eylegeç

[1] lâfẓı: lûṭfı A.

[2] ey efġan gözin: efġan giceler D efġan ol gözi İ/ bīdār: bīmār İ/ peydā: bīdār Aba, İ, M_2 den başka bütün yazmalar.

[3] terk itme kim: men' itme kim A, AE_3, D, DTC_3, DTC_4, DTC_5, R, T_1 terk eyleme $Ü_5$ ḫār eyleme $Ü_6$, $Ü_8$.

[4] ḳażā: Hudā Ma.

[5] Eyle kim encüm ölür: Eyle kim aġ olur gün $Ü_7$ Nice kim encüm batar gün Ç, M Nite kim encüm ölür gün AE_8.

[6] ḳatline: ḳaṣdina DTC_2, DTC_3, M_2, $Ü_4$ /ʿışḳ: Mıṣr AE_1, AE_6, DTC_5.

[7] gül-ruḫa: dil-bere $Ü_8$.

LII

1. Olur ḳaddüm dü-tā ʿışḳuñ yolında bir belâ görgeç
   Ṭarīḳ ehline ʿādetdür tevāżuʿ āşnā görgeç

2. Nihan ʿışḳumı maʿlûm itse ʿālem dūd-i āhumdan
   ʿAceb yoḫ kim gümān-i genc ider ḫalḳ ejdehā görgeç

3. Füzūn olduḳça ʿışḳuñ germ olur eşküm yüğürmekde
   Egerçi şu bürūdet kesbini eyler hevā görgeç

4. Oḫuñ her lâḥẓa kim bağrum deler göñlüm ḳılur efġān
   Biʿaynih eyle kim feryād ider itler gedā görgeç

5. Revāc-i naḳd naḳş-i sikkedendür n'ola ḳadr itse
   Maña il cism-i ʿuryānumda naḳş-i būriyā görgeç

6. Men-i dervīşe il hem cevr ider señ cevr ḳılduḳça
   Kim eyler ẓulm menʿin pād-şāhum sen revā görgeç

7. Fużūlī'ni yaşur ey żaʿf meh-veşler cefāsından
   Ki meh-veşler ḳılurlar miñ cefā bir mübtelâ görgeç

[1] bir: her A, AE$_2$, AE$_4$, Ç, DTC$_1$, DTC$_2$, DTC$_4$, H, İ, M, M$_1$, M$_2$, T, Tr, Ü$_5$, Ü$_7$, V/ʿādetdür: vācibdür A, DTC$_3$.

[2] Nihan ʿışḳumı: Nihan ʿışḳuñı DTC$_2$, H, M Nihan ʿışḳını A, AE$_1$, AE$_3$, B, Ç, DTC$_1$, L, Li, MM, R, T, T$_2$, Ü$_3$, Ü$_6$, Ü$_{10}$, V Nihānī-i ʿışḳı M$_3$/ ider: ide P.

[3] eşküm: şevḳum Ü$_9$/yüğürmekde: budur ṭurfa T$_1$ bu gözümde AE$_5$, DTC$_1$, Li, T$_2$, Ü$_1$, Ü$_3$ bu çeşmümde M$_3$ gözüm içre Ç, M yüğürmede Ü$_9$.

[4] Oḫuñ: Gözüñ AE$_1$, AE$_2$, AE$_5$, DTC$_2$, DTC$_4$, C, E, F$_1$, H, Li, MM, T$_1$, Ü$_4$, Ü$_9$, Ü$_{11}$, V ġamuñ AE$_4$, B, Ç, DTC$_1$, DTC$_3$, DTC$_6$, DTC$_7$, E, İ, M, M$_2$, R, Tr, Ü$_5$, Ü$_6$, Ü$_7$ /göñlüm: cānum Ü$_0$ ʿālem AE$_2$.

[5] il: ol DTC$_1$.

[6] Men-i: Dil-i DTC$_1$/dervīşe: miskīne AE$_1$/eyler ẓulm menʿin : ider menʿ-i ẓulm AE$_1$.

[7] żaʿf: şemʿ Li, MM eşk Ç, M$_3$ baḫt KR$_1$/ḳılurlar. iderler: B, M.

53

LIII

hezec
mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

1. Göñlüm açılur zülf-i perīşānuñı görgeç
   Nuṭḳum dutulur ġonce-i ḫandānuñı görgeç

2. Baḫduḳça saña ḳan ṣaçılur dīdelerümden
   Bağrum delinür nāvek-i müjgānuñı görgeç

3. Ra'nālığ ile ḳāmet-i şimşādı ḳılan yād
   Olmaz mı ḫacil serv-i ḫırāmānuñı görgeç

4. Çoḫ 'ışḳa heves ideni gördüm ki hevāsın
   Terk itdi senüñ 'āşıḳ-i nālânuñı görgeç

5. Kāfir ki değül mu'terif-i nār-i cehennem
   Īmāna gelür āteş-i hicrānuñı görgeç

6. Nāzüklük ile ġonce-i ḫandānı iden ẕikr
   İtmez mi ḥayā lâ'l-i dür-efşānuñı görgeç

7. Sen ḥāl-i dilüñ söylemeseñ n'ola Fużūlī
   İl fehm ḳılur çāk-i girībānuñı görgeç

[2] ṣaçılur: tökülür B, DTC$_7$, MM, T_2.
[3] şimşādı: şimşād T_1, $Ü_5$.
[6] Nāzüklük ile: Nāzüklüğüñe A.
[7] söylemeseñ: söylemedüñ DTC$_5$, M_1, T_1.

LIV

1. Ger değül bir māh mihriyle menüm tek zār şubḥ
   Başın açub nişe her gün yaḫasın yırtar şubḥ

2. Gün değül her gün bir ay mihriyle göğsüñ çāk idüb
   Tāze tāze dağlardur kim ḳılur iẓhār şubḥ

3. Tīğ-i ḫur-şīd ile ref' olsa yiridür kim müdām
   Yandurub pervāneni şem'e virür āzār şubḥ

4. Şubḥı şām ü şāmı şubḥ olmuş menem 'ālemde kim
   Şām şem'-i bezm olub ayrıldı menden yār şubḥ

5. Gör ne 'āşıḳdur-ki bir ḫur-şīd vaṣlın bulmağa
   Ṣarf ider her lâḥẓa miñ miñ lü'lü'-i şeh-vār şubḥ

6. 'Işḳda ṣādıḳlığ iẓhār itdi dāğın gösterüb
   Ġālibā dirlerdi kāẕib ḳıldı andan 'ār şubḥ

7. Hecr şāmında ġam itmişdi Fużūlī ḳaṣd-i cān
   Olmasaydı merḥametden dem urub ġam-ḫār şubḥ

[1] Başın açub: Eşk şaçub $Ü_1$.

[3] ref': def' $Ü_1$/kim müdām: her seḥer DTC_4.

[4] Şubḥı şām ü şāmı şubḥ olmuş menem: Şubḥ şām ü şām şubḥ olmuş maña A, P, $Ü_9$.

[5] ki bir: kim ol Ba, M ki ol DTC_3/vaṣlın: bezmin DTC_5/bulmağa: tapmağa E/miñ miñ: yüz miñ E.

[6] 'Işḳda: 'Işḳdan B, DTC_1, $Ü_3$, $Ü_5$, 'Āşıḳ-i H.

[7] ḳaṣd-i cān: ḳaṣdine Aba, AE_2, F_1, KR_2 M_3; $Ü_{11}$/Olmasaydı: Urmasaydı İ Olmuş idi B, P Ḳılmasaydı M_1.

LV

1. Ḫansı māhuñ bilmezem mihriyle olmuş zār ṣubḥ
   Her gün eyler ḫalḳa bir dāġ-i nihān iẓhār ṣubḥ

2. Batdı encüm çıḫdı gün yā bir esīr-i ʿışḳdur
   Tökdi dürr-i eşk çekdi āh-i āteş-bār ṣubḥ

3. N'ola ger emvāta iḥyā virse ṣubḥuñ demleri
   Ẕikr-i lâʿlüñdür kim eyler dem-be-dem tekrār ṣubḥ

4. Müjde bir ḫūr-şīdden virmiş meger bād-i ṣabā
   Kim nis̱ār eyler aña yüz miñ dür-i şeh-vār ṣubḥ

5. ʿĀşıḳ-i ṣādıḳdur iẓhār-i ġam eyler her seḥer
   Āh ile ḫalḳı yuḫusından ḳılur bīdār ṣubḥ

6. Bir muṣavvirdür ki zerrin kilk ile her gün çeker
   Ṣafḥa-i gerdūna naḳş-i ʿārıż-i dil-dār ṣubḥ

7. Ey Fużūlī şām-i ġam encāmına yoḫdur ümīd
   Bir tesellīdür saña ol söz ki dirler var ṣubḥ

[2] yā bir: gūyā D/tökdi: ṣaçdı İ/eşk: eşk ü Li, V eşki AE_6, B, P/çekdi: ṣaçdı A, AE_3, DTC_4.

[3] 1. mısra: Virse iḥyā n'ola emvāta Mesīḥ'üñ demleri $Ü_7$/lâʿlüñdür: lâʿlüñden AE_1, AE_2, AE_5, B, H, Li, M, M_3, $Ü_7$, V.

[4] Müjde bir ḫur-şīdden virmiş: Müjde'i ḫur-şīdden virmiş A, DTC_3, DTC_7, T, $Ü_1$ Müjde'i ḫur-şīdden almış DTC_1, $Ü_3$ Müjde'i ḫurşīd virmişdür D, DTC_5, M_2 Müjde bir ḫūr-şīdden almış E/ṣabā: seḥer A, AE_1, AE_2, B, Ba, C, Ç, DTC_1, DTC_5, F_1, KR_2, Li, M_3, MM, P, T_2, $Ü_4$, $Ü_9$, V.

[5] 1. mısra: Çun senüñ ʿışḳuñdadur iẓhār-i ġam eyler seḥer D/ḳılur: ḳılub A, DTC_7, E, İ, KR_1, P, $Ü_1$ ider AE_1, M_3.

[6] zerrin: rengin DTC_1/çeker: geçer $Ü_7$.

[7] saña: maña K, M_1.

56

muzāri'

LVI

mef'ūlü fā'ilātün mef'ūlü fā'ilātün ?

1. Ol müşg-bū ġazāle iḫlâṣum[1] eyle vāżıḥ
   بلغ صبا سلاماً مسكية الروائح

2. Olġaç ḥabībe vāṣıl bizden hem olma ġāfil
   لا تقطع الرسائل لاتكتم الصرائح[2]

3. Yüzde sirişk ḳanı söyler ġam-i nihānı
   قد تظهر المعانى بالخط فى الوائح[3]

4. Men mübtelâ-yi hicran menden ıraġ cānān
   والعمر كيف ماكان مثل الرياح رائح[4]

5. ‘Işḳın Fużūlī-i zār terk itmek oldı[5] düşvār
   يا عارفاً بما صار لا تكثر النصائح

[1] iḫlâṣum: aḥvālüm M_2 /Arapça mısra: Ey, sabah rüzgârı! Ona misk kokulu selâm(-lar) götür.

[2] Arapça mısra: Mektupları kesme ve açık şeyleri gizleme.

[3] Arapça mısra: Mânalar, levḥalarda, yazı ile belirir.

[4] Ömür ise, nasıl olsa, rüzgâr gibi geçip gidecektir.

[5] oldı: eyle M_2 /Arapça mısra: Ey, olup bitenleri bilen! Fazla öğüdü bırak.

LVII

1. Eger murād ise virmek ṣafā-yi cevher-i rūḥ
   Felek-miṡāl yürüt sāġar-i şarāb-i ṣabūḥ

2. Buyurma tevbe maña ol şarābdan nāṣiḥ
   Ki görse anı dutar cezm-i terk-i tevbe Naṣūḥ

3. Hücūm-i ġamda maña anı itdi zevraḳ-i mey
   Kim itmedi anı ṭūfān olanda keştī-i Nūḥ

4. Müdām çeşmüme ḳan doldurur ḫadeng-i ġamuñ
   Yuva başumda dutan ḳuşları idüb mecrūḥ

5. Dil oldı tīğ-i firāḳuñla şerḥa şerḥa velī
   Ne sūd çun saña olmadı ḥāl-i dil meşrūḥ

6. Tenümde ṣancılu nāveklerüñle şādem kim
   Der-i belā bu kilīd iledür maña meftūḥ

7. Fużūlī oldı bilüñ fikri ile mūy-miṡāl
   Henūz bulmadı ol sırra iḥtimāl-i vużūḥ

[1] yürüt: pür it Ī virüb A, Ba/ṣabūḥ: fütūḥ AE$_4$, M$_2$.
[2] nāṣiḥ: zāhid D, DTC$_2$ vā'iż Ç/cezm-i: 'azm-i Ü$_9$ cürm-i M$_2$, M$_3$.
[3] olanda: ḳopanda M$_3$.
[4] doldurur: doldurub Ü$_9$/dutan: dutar AE$_2$, DTC$_5$/idüb: ider AE$_3$, B, D, DTC$_5$, H, M, M$_2$, T.
[5] tīğ-i: dāğ-i Ma, Ü$_7$ şerḥ-i DTC$_3$/şerḥa şerḥa: pāre pāre DTC$_4$/ḥāl-i dil: mücmel ü Ma.
[7] bilüñ: bili B/vużūḥ: fütūḥ DTC$_4$.

58

LVIII

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Reng-i rūyuñdan dem urmuş sāġar-i ṣahbāya baḫ
   Āf-tāb ilen ḳılur da'vī dutulmuş aya baḫ

2. Şem' başından çıḫarmış dūd-i şevḳ-i kākülüñ
   Beyle kūteh 'ömr ile başındaki sevdāya baḫ

3. Ey selâmet ehli ol ruḫsāra baḫma zīnhār
   İḥtirāz eyle melâmetden men-i rüsvāya baḫ

4. Bildi 'ışḳında nemed-puş olduğum āyīne veş
   Raḥm idüb bir kez maña baḫmaz bu istiġnāya baḫ

5. Sīnemi çāk eyle gör dil iżṭırābın 'ışḳdan
   Revzen aç her dem hevādan mevc uran deryāya baḫ

6. Ey diyen kim şām-i iḳbālüñ ne yüzden tīredür
   Sāye ṣalmış aya ol gīsū-yi 'anber-sāya baḫ

7. Ey Fużūlī her nice men' eylese nāṣiḥ seni
   Baḫma anuñ ḳavline bir çihre-i zībāya baḫ

[1] rūyuñdan: rūyından B, Ba, DTC_1, Li, $Ü_5$, $Ü_9$.
[2] şevḳ-i: müşgīn A, AE_6, D, DTC_5, M_2, R.
[3] baḫma: baḫman B, Ba, T/eyle: it bu D.
[4] 'ışḳında: 'ışḳından A, AE_1, AE_2/nemed-pūş: küleh-pūş B/āyīne: dīvāne DTC_1/veş: tek Aba, AE_2, C, Ç, D, DTC_1, İ, KR_2, L, MM, $Ü_5$, $Ü_7$, $Ü_8$, $Ü_9$, $Ü_{10}$, $Ü_{11}$ var AE_1, M_3.
[5] eyle: ide D/ 'ışḳdan: 'ışḳda D, DTC_7 dem-be-dem $Ü_1$.
[6] diyen: ṣoran MM/aya: māha B/ol: ṣol D.
[7] nāṣiḥ: zāhid Ba, R/çihre-i: ṣūret-i AE_4, AE_5, B, Ba, Ç, DTC_2, DTC_3, H, KR_2, Li, M, M_2, M_3, MM, T_2.

59

LIX

fe'ilātün (fā'ilātün) fe'ilātün fe'ilātün

1. N'ola ger ḳocsa miyānuñ kemer-i zer güstāḫ
   Getürüb çoḫları ortaya zer eyler güstāḫ

2. Ḫāk-i sāġar Cem ü Cemşīd'dür ey pīr-i muġān
   Ḫaber it sāḳiye kim dutmaya sāġar güstāḫ

3. Reşk odiyle yaḫılur rişte-i cānum ki niçün
   Değer ol 'ārıża gīsū-yi mu'anber güstāḫ

4. Revzenüñden ḳoma kim gün düşe ḫalvet-gehüñe
   Ḥarem-i şāha ne lâyıḳ gire çāker güstāḫ

5. Şaḫla ey eşk edeb gitme ser-i kūyına çoḫ
   Ki düşer gözden ü yüzden sürülür her güstāḫ

6. Hevesüm bāde-i gül-gūna bu ümmīd iledür
   Kim olam mest dutam dāmen-i dil-ber güstāḫ

7. Beñzedürsen özüñi itlerine her sā'at
   Ey Fużūlī olabilmez saña beñzer güstāḫ

[1] ortaya: araya AE_6, $Ü_1$.
[2] Cem ü Cemşīd'dür: ḫum-i Cemşīd'dür AE_2, KR_1.
[3] odiyle: odına AE_1, DTC_4/cānum: şabrum Ba/ki niçün: nişe kim AE_6.
[6] olanı: olub AE_1/mest: mest ü Ba, DTC_1, KR_2; Li, M_1, M_3, $Ü_1$.
[7] olabilmez: ele girmez AE_4, D.

60

LX

1. Kimsede ruḫsāruña ṭāḳat-i neẓẓāre yoḫ
   ʿĀşıḳı öldürdi şevḳ bir naẓara çāre yoḫ

2. Bağrı bütünler maña ṭaʿne iderler müdām
   Ḥālümi şerḥ itmeğe bir ciğeri pāre yoḫ

3. Yığdı menüm başuma dehr ġamın n'eylesün
   Bādiye-i ʿışḳda men kimi āvāre yoḫ

4. Dehrde hemtā saña var perī yoḫ dimen
   Var güzel çoḫ velī sen kimi ḫun-ḫāre yoḫ

5. Gözde gezer çizginüb ḳaṭre-i eşküm müdām
   Ḳaṭre-i eşküm kimi çerḫde seyyāre yoḫ

6. Çāk görüb göğsümi ḳılma ʿilâcum ṭabīb
   Żāyiʿ olur merhemüñ mende biter yāre yoḫ

7. Zārlığum ʿışḳdan var Fużūlī velī
   Ol meh-i bī-mihrden raḥm men-i zāre yoḫ

[2] ṭāʿne: ṭaʿn DTC$_2$, DTC$_3$, DTC$_4$.

[3] Yığdı: Tökdi Ü$_5$ Yıḳdı DTC$_5$,M$_3$/ n'eylesün: n'eyleyem M, Ü$_1$/ Bādiye-i ʿışḳda: Bāde-i ʿışḳuñ ile Ü$_7$/āvāre: bī-çāre H.

[4] perī: biri A, KR$_2$, M$_1$, M$_2$, Ma, Ü$_5$, Ü$_9$ yeri DTC$_2$, DTC$_4$/yoḫ dimen: çoḫ disem R yoḫ disem AE$_2$, DTC$_7$, H; M$_1$, M$_2$.

[5] gezer çizginüb: geçüb çizginür KR$_1$ gezüb çizginür C, T$_2$ gezer çevrilüb AE$_4$.

[6] göğsümi: sīnemi AE$_1$, H, M$_2$ cismümi AE$_6$/ʿʿilâcum: ʿilâc ey Ü$_1$/ olur: itme DTC$_4$.

[7] ʿışḳdan: ʿışḳda AE$_4$, D, DTC$_5$, M, M$_2$, T ḫalḳdan MM/velī: müdām DTC$_5$, M$_2$/bī-mihrden: nā-mihrden Aba, AE$_1$, AE$_5$, AE$_6$, F$_1$, KR$_2$, M$_3$, Ma, Ü$_4$, Ü$_9$, Ü$_{11}$ bed-mihrden DTC$_5$, M$_2$.

LXI

1. Leblerüñ tek lâ'l ü lâfẓuñ tek dür-i şeh-vār yoḫ
   Lâ'l ü gevher çoḫ lebüñ tek lâ'l-i gevher-bār yoḫ

2. Senden itmen dād cevrüñ var lûṭfuñ yoḫ diyüb
   Mest-i ẕevḳ-i şevḳuñam birdür yanumda var yoḫ

3. Kime iẓhār eyleyem bilmen bu pinhān derdi kim
   Var yüz miñ derd-i pinhān ḳudret-i iẓhār yoḫ

4. Devr ser-mest-i şarāb-i ġaflet itmiş 'ālemi
   Munca ser-mestüñ temāşāsına bir hūş-yār yoḫ

5. Ḫalḳı medhūş eylemiş ḫāb-i şeb-i ṭūl-i emel
   Ṣubḥ taḥḳīḳi 'alâmātına bir bīdār yoḫ

6. Ṣūreti zībā ṣanemler yoḫ dimen büt-ḫānede
   Var çoğ ammā bir saña beñzer büt-i ḫun-ḫār yoḫ

7. Ey Fużūlī sehldür her ġam ki ġam-ḫārı ola
   Ġam budur kim mende miñ ġam var bir ġam-ḫār yoḫ

[1] lâfẓuñ: nuṭḳuñ KR_1.

[2] var: çoḫ AE_1, M_3/diyüb: diyu AE_2, AE_6, B, D, İ/ẕevḳ-i: cām-i AE_1, M_3/ yanumda: ḳatumda M_3.

[3] Kime iẓhār eyleyem bilmen: Kimseye iẓhār idelbilmen L/ḳudret: ḳuvvet AE_1, Ba, Ç, D, DTC_4, İ, M, M_2, M_3, Ma ṭāḳat DTC_1, $Ü_3$, $Ü_5$/ iẓhār: güftār Ba, Ç, M, R.

[5] taḥḳīḳi: taḥḳīḳ-i AE_2, AE_4, B, DTC_2, H, İ, M_1, M_2, T, T_2, $Ü_3$, $Ü_5$, $Ü_9$ taḥḳīḳüñ AE_6, Ç, D, E, M, T_1, $Ü_7$.

[6] dimen: dimeñ DTC_1, İ, Li, M_4/ḫūn-ḫār: 'ayyār DTC_7.

[7] her: ol DTC_4/Ġam budur kim: Bu belâ kim B/miñ: yüz DTC_3.

LXII

1. Göz ḫaṭuñdan merdümin maḥv itmedin bulmaz murād
   Żāyiʿ eyler ḥüsnüñi ḫaṭṭuñ sevād üzre sevād
2. Olabilmez çīn-i zülfüñden cüdā göz merdümi
   Cāri olmuşdur bu ʿādet ṭurrasuz olmaz midād
3. Göñlüñ āhumdan teraḥḥum ṣūretin gösterdi līk
   Mevcden ṣu naḳşina çoğ itmek olmaz iʿtimād
4. Eşk ü āhum nefreti ḳatʿ itdi ilden ülfetüm
   Çizginen çevremde yā gird-ābdur yā gird-bād
5. Geçdi tenden oḫlaruñ tenhā ḳalub dil dem-be-dem
   Nāleler eyler geçen hem-demlerin itdükçe yād
6. Çāk-i sīnemden göñül çıḫdukça şād olsam n'ola
   Beyle āfetden yaḫasın ḳurtaran olmaz mı şād
7. Şīve-i şimşād-i ḳaddüñ görse eyler bāğ-bān
   Īʿtidāl-i servden elbette selb-i iʿtiḳād
8. Ḳoyma nāḳış ehl-i derd içre Fużūlī'ni ṭabīb
   Eyle bir derman ki derdin ide gün günden ziyād

[1] AE_9, B ve N yazmalarında matla şu şekildedir:
Merdümüñ maḥv itmedin olmaz ḫaṭuñdan dīde şād
Bulmaḳ olmaz ẕevḳ ḫaṭlardan açılmadın sevād

[2] ṭurrasuz: kilksüz DTC_5, M_2, T_1.

[3] Göñlüñ: Göñli A.

[4] nefreti: naʿrası A, DTC_3, DTC_4, M/çevremde yā: yanumda yā Ü$_1$ çevremdeki D.

[5] Geçdi: Çıḫdı AE_4, M_2/ḳalub: olub DTC_6/Nāleler eyler: Nāleler ilen DTC_6, M_2 Nāle eyler ol Ü$_5$/hem-demlerin: hem-demleri T.

[6] sīnemden: sīnemde AE_6, Li, P, T_1 /göñül: oḫuñ A/Beyle: Eyle AE_5., AE_6, AE_8, B, DTC_1, DTC_2, DTC_3, DTC_7, Li, M, T, Ü$_1$.

[7] ḳaddüñ: ḳaddin Li/Īʿtidāl-i: Īʿtiḳād-i AE_2.

[8] Ḳoyma: Dime DTC_1, İ, Ü$_5$/Fużūlī'ni ṭabīb: Fużūlī ḫasteni D/Eyle bir: Öyle vir P/derdin ide: ola derdi B, Li, T_3.

63

LXIII

1. Nāledendür ney kimi āvāze-i ʿışḳum bülend
   Nāle terkin ḳılmazam ney tek kesilsem bend bend

2. Ḳıl meded ey baḫt yoḫsa kām-i dil mümkin değül
   Beyle kim ol dil-rübā bī-derddür men derd-mend

3. Dāğlardur odlu göğsümde ḳarası ḳopmamış
   Ya s̱ebāt-i ʿışḳ içün od üzre bir nice sipend

4. Açılur göñlüm gehī kim girye-i telḫüm görüb
   Açar ol gül-ruḫ tebessüm birle lâʿl-i nūş-ḫand

5. Ḫāk-i rāhuñdan meni ḳaldura bilmez sāye tek
   Ḳılsa gerdun āf-tābuñ her şuʿāʿın bir kemend

6. Cām dut dir sāḳi-i gül-çihre zāhid terk-i cām
   Ey göñül fikr eyle gör kim ḫansıdur dutmalu pend

7. Ey Fużūlī ṣūret-i faḳruñ ḳabūl-i dōstdur
   Hīç dervīşi senüñ tek görmedüm sulṭan-pesend

[1] ney tek: muṭlaḳ Aba, AE_1, AE_2, AE_5, AE_9, B, Ba, Ç, D, DTC_1, DTC_5, F_1, H, İ, KR_1, KR_2, L, M, M_2, Ma, $Ü_3$, $Ü_4$, $Ü_5$, $Ü_7$, $Ü_{10}$ her dem A, AE_3, AE_6, Da, DTC_2, DTC_4, E, Li, M_3, MM, P, T_1, T_2, $Ü_1$ bir dem AE_4, DTC_3, DTC_7, K, M_1.

[2] mümkin değül: mümkin midür Ba/Beyle kim: Bildüğüm P/dil-rübā: meh-likā DTC_3.

[3] göğsümde: göñlümde A, AE_1, AE_2, AE_3, AE_5, AE_6, Ba, D, DTC_1, DTC_5, DTC_7, K, KR_1, Li, M, P, T_1, T_2, $Ü_1$, $Ü_3$, $Ü_5$, $Ü_7$ sīnemde AE_4, M_2/ḳopmamış: düşmemiş DTC_2, R.

[4] gehī: kimi AE_6, DTC_5.

[5] rāhuñdan: rāhından D der-gehden Abā.

[6] dutmalu: dutmaya AE_2 dutulur DTC_3.

64

LXIV

1. Germdür şām ü seḥer mihrüñle çerḫ-i lâciverd
   Geh sirişk-i āl ider iẓhār geh ruḫsār-i zerd

2. Ṣubḥa beñzer ʿāşıḳ-i ṣādıḳ dimeñ ʿālemde kim
   Bir nefes geçmez ki çekmez sūz-i dilden āh-i serd

3. Yaḫşı ṣanma ey göñül ehl-i ḫıred eṭvārını
   Olma ġāfil ʿışḳ derdinden yaman olmaz bu derd

4. Mümkin olduḳça felek manṣūbesinden ḳıl ḥaẕer
   Nişe kim ḫālī değül bī-dād naḳşından bu nerd

5. Ẓulmet-i ġam iżṭırābın çekmez ol āzāde kim
   Her taʿallûḳdan ola ḫur-şīd veş ʿālemde ferd

6. Ey Fużūlī kesme ol meh-veş cemālinden ümīd
   Ṣabr ḳıl kim devr devrānı değül bī-hūde gerd

[1] iẓhār: iẓhār ü KR_2.

[2] beñzer: yarar A, Da, DTC_1, DTC_2, DTC_3, DTC_4, DTC_5, Ç, İ, K, KR_2, M, M_2, P, $Ü_1$, $Ü_9$/sūz-i: derd-i DTC_5.

[3] eṭvārını: aḥvālini DTC_5 /ʿışḳ derdinden: ʿışḳ oduñdan kim D/olmaz: olur A, AE_3, AE_6, Ba, D, DTC_3, DTC_4, DTC_5, M_1, P, T_1.

[4] ḳıl ḥaẕer: key ṣaḫın AE_2.

[5] veş: tek Aba, AE_1, AE_2, AE_5, B, C, DTC_2, F_1, H, KR_2, Li, Ma, $Ü_7$, $Ü_9$, $Ü_{11}$/ʿālemde: āzād ü AE_1, M_3.

[6] cemālinden: viṣālinden K, M_1, M_2, M_3 fiʿālinden DTC_1, $Ü_3$ vefāsından Aba, AE_5.

65

LXV

1. Ey mezâḳ-i cāna cevrüñ şehd ü şekker tek lezīẕ
   Dem-be-dem zehr-i ġamuñ ḳand-i mükerrer tek lezīẕ

2. Āteş-i berḳ-i firāḳuñ nār-i dūzaḫ tek elīm
   Cür'a-i cām-i viṣālüñ āb-i kevẟer tek lezīẕ

3. Şerḥ-i aḥvālüm saña meste naṣīḥat kimi telḫ
   Telḫ güftāruñ maña maḫmūra sāġar tek lezīẕ

4. Dāġ-i 'ışḳuñ derdi ẕevḳ-i salṭanat tek dil-pezīr
   Ḫāk-i küyuñ seyri fetḥ-i heft kişver tek lezīẕ

5. N'ola bulsam ẕevḳ köydürdükçe göğsüm üzre dāğ
   Ehl-i derde dāğ olur bī-derde zīver tek lezīẕ

6. Tāze tāze dāğ-i derdüñdür dil-i sūzānuma
   Fi'l-meẟel ḥırṣ ehline cem'iyyet-i zer tek lezīẕ

7. Ey Fużūlī 'ālemüñ gördüm ḳamu ni'metlerin
   Hīç ni'met görmedüm dīdār-i dil-ber tek lezīẕ

[2] āb-i kevẟer: Āb-i Ḥayvan DTC_1, T.
[3] meste: yetse AE_4, AE_5, DTC_2, DTC_3, DTC_6 ḳılam H ḳılsam T_1 pend-i Ç, M pend ü AE_8.
[5] köydürdükçe: yandurduḳça E / göğsüm: sīnem M_2, M_3.

LXVI

1. Yoluñda can viren kimi derūnumda ʿalâmet bar
   Şehīd-i tīğ-i ʿışḳ olmağa göñlümde şehādet bar

2. Meni gel öldürüb ḳurtar belâdan çünki ey ḫūnī
   Ne sende merḥamet şefḳat ne mende ṣabr ü ṭāḳat bar

3. Töküldi gözlerüm yaşı naẓar ḳılmaduñ ey meh-rū
   Düşübdür ılduzum düşkün sitāremde nuḥūset bar

4. Efendüm pād-şāhumsan kime varub idem şekvā
   Maña çoḫ cevr ü ẓulm itdüñ saña senden şikāyet bar

5. Gedā-yi ʿālemi sulṭān ü sulṭānı gedā eyler
   Şarāb-i ʿışḳ-i dil-berde Fużūlī özge ḥālet bar

* Bu gazel AE_1'den alınmıştır; diğer yazmalarda yoktur.
Çağataycadan alınma yalnızca "bar" kelimesi bulunduğuna bakılırsa bunun müstensih tarafından (var: bar) şeklinde değiştirilmiş olması muhtemeldir.

67

LXVII

1. Lâḥẓa lâḥẓa lebüñ añub idicek efġanlar
   Ḳaṭre ḳaṭre ṣaçılur dīdelerümden ḳanlar

2. Ḳaṭre ḳaṭre dime ḳandur ki çıḫar çeşmümden
   Dem-be-dem göñlüm odıyle eriyen peykānlar

3. Ḳaşlaruñ yayına meyl eyleyeli cān ü göñül
   Dün ü gün men bilürem kim ne çekerler anlar

4. Açma kākül girihin başuñ içün görme revā
   Ki perīşān olalar bir nice ser-gerdanlar

5. Yil değer zülfüñe yā ḳoymayub öz ḥāli ile
   Gezdürürler anı elden ele her dem canlar

6. Eyle ʿuşşāḳa cefālar ki vefālar göresen
   Ṣanma kim żāyiʿ olur eyledüğüñ iḥsanlar

7. Ṣorma zühhāda Fużūlī reh ü resmin ʿışḳuñ
   Ne bilürler reviş-i ehl-i ḫıred nā-danlar

[1] idicek: iderüm AE_3, M_2/ṣaçılur: tökülür AE_1, Ç, DTC_5, M, $Ü_9$.

[2] çıḫar: çıḳan A, KR_2, R, T, $Ü_7$/çeşmümden: cismümden D/göñlüm: āhum H, R.

[3] cān ü göñül: cān arınur M_2/gün men: günden $Ü_1$.

[5] yā ḳoymayub: tā ḳomayub DTC_1, P yā ḳomayub AE_2/her dem: dāyim M.

[6] olur: ola T.

[7] reh ü resmin: reh-i resmin A, AE_4, AE_8, C, DTC_5, H, M, R, $Ü_9$/ʿışḳuñ: yāruñ F_1, $Ü_{11}$.

LXVIII

1. Ezel kātibleri ʿuşşāḳ baḫtın ḳare yazmışlar
   Bu mażmūn ile ḫaṭ ol ṣafḥa-i ruḫsāre yazmışlar

2. Ḫavāṣ-i ḫāk-i pāyuñ şerḥini taḥḳīḳ idüb merdüm
   Ġubār ilen beyāż-i dīde-i ḫun-bāre yazmışlar

3. Gül-istān-i ser-i kūyuñ ṣıfātın bāb bāb-ey gül
   Ḫaṭ-i reyḥān ile cedvel çeküb gül-zāre yazmışlar

4. İki-saṭr eyleyüb ol iki mey-gun lâʿller vaṣfın
   Görenler her birin bir çeşm-i gevher-bāre yazmışlar

5. Girüb büt-ḫāneye ḳılsañ tekellüm can bulur şeksüz
   Muṣavvirler ne ṣūret kim der ü dīvāre yazmışlar

6. Muḥarrirler yazanda her kime ʿālemde bir rūzī
   Maña her gün dil-i ṣad-pāreden bir pāre yazmışlar

7. Yazanda Vāmıḳ u Ferhād ü Mecnun vaṣfın ehl-i derd
   Fużūlī adını gördüm ser-i ṭūmāre yazmışlar

[2] idüb: ider A, AE_9, E, D, M_1/merdüm: her dem A, AE_4, AE_9, Ba, D, Da, DTC_1, DTC_7, E, H, KR_1, Li, M_1, M_2, M_3, Ma, Tr, $Ü_1$ bir bir C, F_2/ḫun-bāra: bīdāra A, Aba, DTC_1, N, $Ü_3$ bī-dāda E dīdāra DTC_7.

[3] ṣıfātın: ṣafāsın DTC_7/ile: ilen E, K.

[4] lâʿller: leblerüñ M_2 lâʿl leb P/Görenler: Görende DTC_2/çeşm-i: lâʿl-i AE_6, DTC_4, P.

[5] büt-ḫāneye: mey-ḫāneye E.

[6] kime: kese M_1/gün: dem M_2.

[7] ehl-i derd: derd ehli E/ 2. mısra: Fużūlī adını hem gördüm ol ṭūmāre yazmışlar AE_1, AE_2, AE_6 C, P, $Ü_3$, V Fużūlī adını gördüm hem ol ṭūmāre yazmışlar D, H, Li, T_2.

69.

LXIX

1. Muḳavves kaşlaruñ kim vesme birle reng dutmuşlar
Ḳılıçlardur ki ḳanlar tökmek ile jeng dutmuşlar

2. Ḳılub tağyīr-i ṣūret vesmeden yağma ḳılurlar dil
Ḥarāmī ḳaşlaruñ resm ü reh-i nīreng dutmuşlar

3. Göñül mir'ātını eyler mükedder 'aḳl teklīfi
Ḫoş ol bī-bākler kim terk-i nām ü neng dutmuşlar

4. Fenā-yi 'ömrden gūyā değüller ġonce tek vāḳıf
Olar kim özlerin dünyā içün dil-teng dutmuşlar

5. Meni kim seng-sār-i miḥnetem bāzār-i 'ışḳ içre
Belâ dāğın çeken Ferhād ile hem-seng dutmuşlar

6. Lebüñ devrinde zāhidler dutub mey-ḫāneler küncin
Ḳılub tesbīḥ terkin tār-i zülf-i çeng dutmuşlar

tārın terk

7. Seḥer bülbüller efġānı değül bī-hūde gül-şende
Fużūlī nāle-i dil-sūzına āheng dutmuşlar

[1] vesme birle: vesmelerden P/tökmek ile jeng: eylemekden reng DTC_5 yutmaḳ ile jeng Ç, M.

[2] ḳılurlar dil: ḳılur diller AE_1/ḳaşlaruñ: gözlerüñ Aba, B, Ç, Ma, $Ü_4$, V.

[4] fenā-yi: fezā-yi A, Aba, B, C, D, DTC_2, DTC_3, DTC_5, H, İ, K, M_1, M_3, T_1, $Ü_4$, $Ü_9$, V/'ömrden: 'ömrde A, DTC_5, K, M_2, $Ü_7$ dehrden D/ġonce tek: ġonceler DTC_1, $Ü_3$.

[5] Meni kim: Menem kim AE_2, AE_8, AE_9, B, H, $Ü_1$/'ışḳ: ġam B/dāğın: dāğı A, AE_2, B, C, DTC_1, E, İ, K, Li, Ma, $Ü_7$, $Ü_9$ daşı Tr/çeken: ḳazan Aba, AE_5.

[6] terkin: tārın KR_1 den başka bütün yazmalar/tār-i: terk-i KR_1 den başka bütün yazmalar /zülf-i: tār-i DTC_2.

[7] dil-sūzına: sūzuñ ile Aba.

70

LXX

1. Ṣabādan gül yüzinde sünbül-i pür-pīç ü tāb oynar
   Ṣanasan per açub gül-şende bir müşgin ġurāb oynar

2. Ḫayāl-i ʿārıżuñ cevlân ider bu çeşm-i pür-nemde
   Nicük kim mevclenmiş ṣuda ʿaks-i āf-tāb oynar

3. Ruḫuñ görgeç olur sūz-i derūn ü dūd-i dil ḥāṣıl
   Bahār eyyāmı şıçrar berḳ-i raḫşende seḥāb oynar

4. Irağ olsun yaman gözden ne ḫoş sāʿatdur ol sāʿat
   Ki ʿuşşāḳ ile maʿşūḳ eyleyüb nāz ü ʿitāb oynar

5. Riyāyī zāhid-i ḫuşküñ semāʿından n'olur ḥāṣıl
   Ḫoş ol kim rind-i mey-ḫāre içüb cām-i şarāb oynar

6. Bu ġamlar kim menüm vardur baʿrüñ başına ḳoysan
   Çıḫar kāfir cehennemden güler ehl-i ʿaẕāb oynar

7. Ḳılur göz perdesin ḫūn-āb-i ḥasret çāk her dem kim
   Ruḫuñda leẕẕet-i dīdār ẕevḳinden niḳāb oynar

8. Fużūlī reşkden ditrer dil-i pür-ḫūnı ʿuşşāḳuñ
   Benāgūşında yāruñ her zeman kim lâʿl-i nāb oynar

[2] mevclenmiş: mevce gelmiş DTC_1, E.

[3] sūz-i derūn u dūd-i dil: cānā derūn-i derd-i dil A, Aba/derūn u: derundan R/raḫşenden: lâmiʿden M.

[5] semāʿından: namāzında AE_6, P/içüb: dutub F_1.

[6] 1. mısra: Menüm bu çekdüğüm derdi baʿrüñ başına ḳoysan DTC_6 Derūnumda olan derdi baʿrüñ başına ḳoysam M/ġamlar: derdler AE_6/güler: yanar AE_6.

[7] her dem kim: kim her dem Aba her demde DTC_4/Ruḫuñda: Yüzüñde DTC_2/ẕevḳinden: ẕevḳiyle C.

[8] ditrer: yanar P/zeman: ḳaçan Ba/lâʿl-i: dürr-i M_3.

LXXI

1. Ḥam açıldukça zülfüñden belâ vü miḥnetüm artar
   Bi-ḥamdi'llâh ki 'ömrüm uzanur cem'iyyetüm artar

2. Dimeñ eksük meni tedrīc ile yāḳūt olan daşdan
   Boyanduḳça ciğer ḳaniyle ḳadr ü ḳıymetüm artar

3. Dutagör göz yolın ey 'eşk kim temkīnüm eksükdür
   Bu ṣūret-ḫānenüñ gördükçe naḳşın ḥayretüm artar

4. Marīż-i derd-i 'ışḳem terk-i 'ālemdür murādum kim
   Bu nā-ḫoş mülkde eğlendüğümce zaḥmetüm artar

5. Büküldi ḳāmetüm ḥasret yükinden veh ki 'ālemde
   Ümīdüm eksilüb her lâḥẓa yüz miñ ḥasretüm artar

6. Ne şerbetdür ġamuñ kim içdüğümce eksilür ṣabrum
   Ne siḥr eyler ruḫuñ kim baḫduğumca rağbetüm artar

7. Çoğ olduḳça ġam ü derdüm reh-i 'ışḳ içre ḫoş-ḥālem
   Fużūlī şād olub şükr itmeyem mi ni'metüm artar

[2] ḳaniyle: ḳanına AE_1, B, KR_2, T_1, Tṛ.

[3] eksükdür: eksildür A, DTC_5.

[4] terk-i 'ālemdür murādum kim: nerkis-i mestüñ bilür ḥālüm R/nā-ḫoş mülkde:nā-ḫoşluḳda DTC_7, R/eğlendüğümce: eğlendüğüm'çün R.

[5] eksilüb: eksilür DTC_2, DTC_3, DTC_4.

[6] şerbetdür: şīrindür Ma/ṣabrum: derdüm $Ü_5$/ruḫuñ: gözüñ AE_1, M_3 baḫduğumca: gördüğümce AE_4.

[7] 'ışḳ içre: 'ışḳuñda D/itmeyem mi: itdüğümden DTC_3.

LXXII

1. Geh gözde geh gönülde ḫadengüñ mekan dutar
   Her ḫanda olsa ḳanlunı elbette ḳan dutar

2. Dil çekse n'ola cān ü teni ḫāk-i kūyuña
   Ḫār ü ḫas iltür anda ki ḳuş āş-yan dutar

3. Ẕikr-i lebüñle zülfüñe cān oldı destres
   Anuñ kimi kim oḫıyub efsun ılan dutar

4. Dil dutdı ġonce ile ber-ā-ber dehānuñı
   Bu ʿaḳl-i nāḳış ile özin ḫurde-dan dutar

5. Ḫur-şīd ḫirmenine urar şuʿle şuʿle od
   Āhum ki lâḥẓa lâḥẓa reh-i ās-man dutar

6. Cān eyledükçe meyl-i temāşā-yi ḳāmetüñ
   Göz revzenin sirişk-i revānum revan dutar

7. Dutmaḳ diler Fużūli ḳapuñda maḳām līk
   Bu sırrı kimseye açabilmez nihan dutar

[2] iltür: ister AE_3, AE_8, M_1, M_2, $Ü_1$ olur DTC_1, KR_1, $Ü_1$ eyler AE_5, DTC_2.
[6] eyledükçe: eyledükde DTC_5.

73

LXXII

1. Ḫansı gül-şen gül-büni serv-i ḫırāmānuñca var
Ḫansı gül-bün üzre ġonce lâ'l-i ḫandānunca var

2. Ḫansı gül-zār içre bir gül açılur ḥüsnüñ kimi
Ḫansı gül bergi leb-i lâ'l-i dür-efşānuñca var

3. Ḫansı bāġuñ var bir naḫli ḳadüñ tek bār-ver
Ḫansı naḫlüñ ḥāṣılı sīb-i zenaḫdānuñca var

4. Ḫansı ḫūnī sen kimi cellâda olmuşdur esīr
Ḫansı cellâduñ ḳılıcı nevk-i müjgānuñca var

5. Ḫansı bezm olmuş münevver bir ḳadüñ tek şem'den
Ḫansı şem'üñ şu'lesi ruḫsār-i tābānuñca var

ruḫuñ-veş

6. Ḫansı yirde tapılur nisbet saña bir genc-i ḥüsn
Ḫansı gencüñ ejderi zülf-i perīşānuñca var

7. Ḫansı gül-şen bülbülüñ dirler Fużūlī sen kimi
Ḫansı bülbül nālesi feryād ü efġānuñca var

[1] gül-şen: bāġuñ $Ü_9$.
[2] gül bergi leb-i: gül-bergüñ lebi E, $Ü_5$/dür-efşānuñca: Bedaḫşān'uñca Ç dıraḫşānuñca $Ü_7$.
[3] bār-ver: tāze serv Aba.
[4] ḫūnī: ḫūnin A.
[5] ḳadüñ: ruḫuñ AE_1, AE_4, R/şem'üñ: māhuñ C/ ruḫsār-i: ḫur-şīd-i DTC_5, M_2.
[6] tapılur: bulınur A, AE_5, AE_8, B, Ç, D, DTC_1, H, İ, KR_1, Li, M_2, M_3, T, T_2, $Ü_5$, $Ü_7$, $Ü_9$, V.
[7] bülbülüñ dirler: bülbüli söyler A, AE_3, AE_9, DTC_1, DTC_5, M_1, M_2, R, T, $Ü_8$, $Ü_9$ bülbülüñ gördüm Ç/bülbül nālesi feryād ü: bülbülüñ sürūdı āh ü Aba, AE_1, AE_5, AE_8, B, C, F_1, H, KR_2, Li, T_2, $Ü_4$, $Ü_7$, $Ü_{11}$ bülbüller sürūdı āh ü AE_6.

74

LXXIV

1. Seyr ḳıl gör kim gül-istānuñ ne āb ü tābı var
   Her ṭaraf miñ serv-i ser-sebz ü gül-i sīrābı var

2. Pençe-i berg-i çenār itmiş müheyyā şāneler
   Añlamış gūyā ki sünbül kākülinüñ tābı var

3. Rāḥat içün ferş ṣalmış sebze-i ter gül-şene
   Nerkisüñ görmüş gözin maḫmūr ṣanmış ḫābı var

4. Bulınur her derde isterseñ gül-istanda devā
   Ḥoḳḳasında ġoncenüñ ṣan kim şifā cüllâbı var

5. Ġālib olmuş ḫalḳa ẕevḳ-i seyr-i gül-şen ġālibā
   Çekmeğe ḫalḳı benefşe zülfinüñ ḳullâbı var

6. Güldi gül açıldı nerkis lâle doldı jāleden
   Ey ḫoş ol kim ʿişret ü ʿayş itmeğe esbābı var

7. Ger Fużūlī meyl-i gül-zār itse faṣl-i gül n'ola
   ʿAyş içün ḫūn-ābe-i dilden şarāb-i nābı var

[1] ḳıl: it $Ü_5$/miñ: bir İ, $Ü_5$/serv-i ser-sebz ü gül-i: serv-i sebz ü biñ gül-i M serv her servüñ gül-i B serv-i sebz ü hem gül-i AE_8, M_2.

[2] Pençe-i: Pençeden B Bir nice DTC_2 Niçe kim $Ü_1$/kākülinüñ: kākülüñ tek A, DTC_3 kākülüñde AE_5.

[3] Rāḥat: Raḥmet $Ü_6$/sebze-i ter: sebze her bir B sebze ṣaḥn-i T_1/gözin: gözi AE_1.

[4] Ḥoḳḳasında: Ḥoḳḳasından D, K, M_1/ṣan kim: gūyā C, D, DTC_1.

[6] Güldi gül açıldı: Gül gül açıldı vü L/nerkis: sünbül KR_2/lâle: jāle AE_4, M_2/doldı: düşdi AE_4, B, M_2, $Ü_6$/jāleden: lâleden M_2 jāleler AE_1.

[7] gül-zār: gül-şen M/faṣl-i: vaḳt-i $Ü_7$/n'ola: velī B.

LXXV

1. Mende Mecnun'dan füzun ʿāşıḳlıḳ istiʿdādı var
   ʿĀşıḳ-i ṣādıḳ menem Mecnūn'uñ ancaḳ adı var

2. N'ola ḳan tökmekde māhir olsa çeşmüm merdümi
   Nuṭfe-i Ḳābil'dür ü ġamzeñ kimi üstādı var

3. Ḳıl tefāḫur kim senüñ hem var men tek ʿāşıḳuñ
   Leylī'nüñ Mecnūn'ı Şīrīn'üñ eger Ferhād'ı var

4. Ehl-i temkīnem meni beñzetme ey gül bülbüle
   Derde yoḫ ṣabrı anuñ her lâḥẓa miñ feryādı var

5. Eyle bed-ḥālem ki aḥvālüm görende şād olur
   Her kimüñ kim devr cevrinden dil-i nā-şādı var

6. Gezme ey göñlüm ḳuşı ġāfil feżā-yi ʿışḳda
   Kim bu ṣaḥranuñ güẕer-gehlerde çoḫ ṣayyādı var

7. Ey Fużūlī ʿışḳ menʿin ḳılma nāṣiḥden ḳabūl
   ʿAḳl tedbīridür ol ṣanma ki bir bünyādı var

[2] tökmekde: tökmekle Ç, Li, T_2.

[3] men: sen Ma biz M_3/ʿāşıḳuñ: çoḫlaruñ H, M_2, M_3, Ma, N.

[4] miñ: yüz Li, T_2.

[5] görende: görenler AE_3, M_2/kim devr cevrinden: göñlüñde devrandan AE_2.

[6] göñlüm ḳuşı: murġ-i dilüm E/ʿışḳda: ʿışḳdan H, Li dehrde AE_2, T_2/ güẕer-gehlerde: güẕer-gāhuñda Aba, C, D, Da, KR_1, KR_2.

[7] bir: çoḫ Da.

LXXVI

1. Ey gül ne ʿaceb silsile-i müşg-i terüñ var
   V'ey serv ne ḫoş cān alıcı ʿişvelerüñ var

2. Acıtdı meni acı sözüñ tünd nigāhuñ
   Ey naḫl-i melâhet ne ʿaceb telḫ berüñ var

3. Peykanları ile doludur çeşm-i pür-ābum
   Ey baḥr ṣağınma senüñ ancaḳ güherüñ var

4. Ol seng-dile nāle-i zāruñ eṡer itmiş
   Ey dil saña bu zevḳ yeter tā eṡerüñ var

5. ʿIşḳ içre göñül dime ki men-bī-ḫodem ancaḳ
   Ey ġāfil özüñden senüñ ancaḳ ḫaberüñ var

6. Çoḫ baḫduğuña ġamze ilen bağrın üzersen
   Her kime ki baḫmazsan anuñla naẓaruñ var

7. ʿIşḳ ehline ol māh Fużūlī naẓar itmiş
   Sen hem özüñi göster eger bir hünerüñ var

[1] gül: meh DTC$_2$, Ü$_8$/işvelerüñ: gamzelerüñ M, Ü$_8$.

[2] Acıtdı: İncitdi AE$_4$, AE$_6$, AE$_9$, B, Ç, DTC$_5$, İ, T, Ü$_{10}$/ʿaceb: belâ B, DTC$_1$, Li, M, Ü$_1$.

[3] Peykanları: Peykanlaruñ AE$_6$, D, DTC$_4$, T$_2$ Dür-dāneler B.

[4] Seng-dile: Serve senüñ AE$_9$ /zāruñ: zārum AE$_6$, D, DTC$_4$, P, T$_2$, Ü$_1$/itmiş: itmez E, KR$_1$, Ü$_5$/ dil: can AE$_4$/bu: bir K.

[5] içre: ile DTC$_5$/ḫaberüñ: güẕerüñ B.

[6] Çoḫ: Çun A, AE$_6$, M, P, R, Ü$_1$, Ü$_7$ /baḫduğuña: baḫduğunuñ İ, KR$_1$/bağrın üzersen: cānın urarsan T bağrın ezersen AE$_3$, AE$_4$, AE$_6$, B, H, Ma, P, T$_1$, T$_2$.

[7] göster: görset P.

LXXVII

1. Tökdükçe ḳanumı oḫuñ ol āsitān içer
   Bir yirdeem esīr ki ṭoprağı ḳan içer

2. Ehl-i zemāne ḳanına çoḫ teşnedür zemīn
   Ḳanın kimüñ tökerse felek ol zemān içer

3. Mey içmedin açılmaz imiş bāb-i mağfiret
   Sevgendler bu bābda pīr-i muğān içer

4. ʻUḳbāda kevs̱er istemesün rind-i mey-kede
   Dünyāda bes değül mi mey-i erğavān içer

5. Ġamzeñ görünmeyüb göze ḳanlar içer müdām
   Zāhid kimi ki bādeni ilden nihān içer

6. Meyden egerçi tevbe virür il Fużūli'ye
   Ey serv sen ḳadeḥ ṣunar olsañ revān içer

[1] oḫuñ: oḫı A, R ġamuñ Ü$_8$ daḫi DTC$_5$/āsitān: āşyān MM.

[2] çoḫ: çun A, T$_2$/zemān: revān A, Aba, AE$_3$, AE$_4$, AE$_6$, AE$_8$, AE$_9$, B, C, D, DTC$_1$, DTC$_4$, DTC$_5$, DTC$_6$, DTC$_7$, K, KR$_1$, Li, M, M$_1$, M$_2$, Ma, MM, P, R, T, T$_1$, Ü$_1$, Ü$_7$, V.

[3] mağfiret: maʻrifet AE$_6$, DTC$_5$, M$_2$, R, Ü$_6$.

[4] istemesün: içmesün ol D/rind-i: pīr-i Ü$_7$/mey-kede: mey-perest Ma.

[5] ḳanlar içer: ḳan içürür C, Ma/ilden: gözden C, V/olsañ: iseñ M$_3$.

LXXVIII

1. Zevḳ şevḳiyle cihan ḳaydın çeken zaḥmet çeker
Ehl-i zevḳ oldur kim andan dāmen-i himmet çeker

2. Ġün çeker yirden göğe her dem ġubār-i rāhuñı
Tūtiyā içün belī gökden yire minnet çeker

3. Ey çeken ġayr ile pinhan bezm idüb mey gāh gāh
Yād ḳıl anı ki bezmüñ yād idüb ḥasret çeker

4. Ḥālī itmiş ġayrdan zülfüñ ḫayāli göñlümi
N'ola ṣāḥib-keşf ise bir 'ömrdür ḫalvet çeker

5. Çek ṣabūḥı ṣubḥ naḳḳāşına 'arż-i 'ārıż it
Beyle çeksün ger felek levḥine bir ṣūret çeker

6. Serv-ḳāmetler semen-ruḫsārlar ṭoprağıdur
Her semen kim açılur her serv kim ḳāmet çeker

7. Ḳaṭre-i eşküm ḳaṭārı sīne çākinden girüb
Ten evine daşradan bār-i ġam ü miḥnet çeker

8. Ey Fużūlī baḫmayam tā ġayra her ḫūnin müje
Āteşīn bir mīldür kim çeşmüme ġayret çeker

[1] Zevḳ şevḳiyle: Zevḳ u şevḳ ile AE_4, AE_6, KR_1, T Zevḳ-i 'ışḳ ile L/ zevḳ: dil DTC_2, M_2.

[2] yirden göğe her dem: gökden yire her dem Li, T_2/belī: velī C, M, V den başka bütün yazmalar /gökden yire: yirden göğe İ, K, KR_1, M_1, M_3.

[3] Ey çeken: İçmegil $Ü_6$.

[4] ḫayāli: sevādı Ç,M/ ise: ile AE_1, AE_5, D, Li, V ola MM.

[5] ṣabūḥı: ṣabūḥ DTC_4.

[6] ruḫsārlar: ruḫsāreler E, $Ü_1$.

[7] sīne çākinden: çāk-i sīnemden DTC_5, M_1/bār-i ġam ü: yā raḥm yā $Ü_5$.

79

LXXIX

1. Her kitāba kim leb-i lâ'lüñ ḥadīs̱in yaẕeler
Rişte-i can birle 'ışḳ ehli anı şirāzeler

2. Bu ne sırdur sırr-i 'ışḳuñ dimedin bir kimseye
Şehre düşmüş men seni sevdüm diyu āvāzeler

3. Şeyḫler mey-ḫāneden yüz dönderürler mescide
Bī-ṭarīḳatlerni gör kim doğru yoldan aẕeler

4. Çākler göğsümde ṣanmañ kim açubdur tīğ-i 'ışḳ
Göñlümüñ şehrine mihrüñ girmeğe dervāzeler

5. Ey Fużūlī yār eger cevr itse andan incime
Yār cevri 'āşıḳa her dem maḥabbet tāẕeler

[1] leb-i lâ'lüñ: lebüñ ḫaṭṭı DTC_3/'ışḳ ehli: ẕevḳ ehli C, Ma, $Ü_5$, $Ü_7$, V ehl-i ẕevḳ AE_1, AE_2, B, E, Li, T_2, $Ü_9$, $Ü_{10}$.

[2] sırr-i: rāz-i AE_1/'ışḳuñ: 'ışḳı D/dimedin: dimedüm AE_4, DTC_1, M/diyu: diyüb AE_5, DTC_2, M_2, $Ü_1$.

[3] dönderürler: dönderübdür DTC_7/ Bī-ṭarīḳatlerni gör kim: Bī-ṭarīḳatler görüñ kim Aba, B, D, DTC_1, M Bī-ṭarīḳatleridür kim DTC_7 Bī-ṭarīḳatler gerek kim Aba, B, D, DTC_1, DTC_7, M, T den başka bütün yazmalar.

[4] Çākler: Dāğlar DTC_3/göğsümde: sīnemde: AE_4, D, DTC_4, DTC_7, M_1, M_2, M_3 göñlümde $Ü_1$/ṣanmañ: dimeñ DTC_7/mihrüñ: 'ışḳuñ AE_5, H her dem AE_4.

[5] andan: yārdan M_1.

80

LXXX

1. Dimiş her ġonceye ʿāşıḳlıġum rāzın ṣabā dirler
   Īl aġzın dutmaḳ olmaz ḳorḫaram ey gül saña dirler

2. Esīr-i derd-i ʿışḳ u mest-i cām-i ḥüsn çoḫ ammā
   Bizüz meşhūr olan Leylī saña Mecnun maña dirler

3. Senüñ mihr ü vefā gösterdüġüñ aġyāra çoḫ gördüm
   Ġalaṭdur kim seni bī-mihr oḫurlar bī-vefā dirler

4. Saña dirler büt-i Çin zülfüñe zünnār söylerler
   Zihī īmānı yoḫlar küfr söylerler ḫaṭā dirler

5. Maña dirlerdi evvel bir melekdür sevdüġüñ ḥālâ
   Görenler men faḳīri gökden inmiş bir belâ dirler

6. Marīż-i ʿışḳ ʿaḳd-i zülfüñ eyler ārzū zīrā
   Muʿalicler bu mühlik derde müşkildür devā dirler

7. Fużūlī āşıḳa dirler olar kim terk-i ʿışḳ eyle
   Dimezler mi ḫaṭā taġyīr ḳıl ḥükm-i ḳażā dirler

[1] rāzın: bād-i Aba, Ç, DTC_1, KR_1, M, Ma/gül: meh AE_5.
[2] ḥüsn: şevḳ M_3 zevḳ R/ Bizüz: Budur DTC_1, E, İ, KR_1, R, $Ü_3$, $Ü_9$.
[3] gördüm: ammā $Ü_5$/ Li nüshasında fazla beyit:
   Meni rüsvā ḳılub bir bī-vefāya mübtelâ dirler
   Ne pinhān eyleyem ey bī-vefā senden saña dirler
[5] ḥālâ: gūyā D/ben: sen AE_2, V/faḳīri: esīre D faḳīre AE_4, DTC_2, M_2, T_1 den başka bütün yazmalar.
[6] zīrā: ammā AE_3, M_2.
[7] ʿışḳ: cevr Ma/ḳażā: Hudā DTC_4.

LXXXI

1. Girüb mey-ḫāneye muğ meşrebiyle kim ki ḫū eyler
Olub mü'min behişte kāfirem ger ārzū eyler

2. Meger dīvānedür sevdā-yi ebrūsiyle zāhid kim
Baḫub miḥrāba dā'im öz öziyle güft-ü-gū eyler

3. Dem-ā-dem ḳaṭre ḳaṭre ḳan yaşumdur kim çıḫar gözden
Veyā peykanlaruñ kim āteş-i dil anı şu eyler

4. Reh-i ʿışḳuñda olman teng-dil sevdā hücūmından
Ṭarīḳ-i salṭanat her kim dutar ġavġāya ḫū eyler

5. Didüm kimdür perīşān eyleyen ʿāşıḳlar aḥvālin
Ṣabā gösterdi tār-i sünbül-i zülfüñ ki bu eyler

6. Fużūlī zülfüñe bağlandı ammā eyle inceldi
Ki gūyā żaʿf anı hem zülfüñe bir tār mū eyler

[1] Girüb: Gidüb $Ü_{11}$ /muğ: mey B, DTC_4 /Olub: Olur R.
[2] ebrūsiyle: ebrūsuña DTC_6/öz öziyle: öz özine Li.
[3] ḳan: göz DTC_2, H, M_3/peykanlaruñ kim: peykanlaruñla D peykanlaruñdur DTC_2/ġavġāya: sevdāya AE_6, DTC_2.
[6] hem zülfüñe: zülfüñ gibi R.

82

LXXXII

1. Ṣabūḥ içün maña dürd-i mey-i şebāne yeter
   Eṣer ki var ḫarāb olmağa behāne yeter

2. Cefā oḫın maña yağdurmañ ancaḳ ey eflâk
   Dimeñ ki yeddi kemān-dāra bir nişāne yeter

3. Beyāna yetmeğe derd ü ġamum fesāneleri
   Zebānum āteş-i dilden çıḫan zebāne yeter

4. Ḳopardı merdüm-i çeşmüm göñül bināsın kim
   Ḥabāb-i eşk hevā naḳdine ḫızāne yeter

5. Lebüñ ḫayāli ile pāre pāre oldı ciğer
   Güvāh-i ḥāl maña eşk-i dāne dāne yeter

6. Ḥarīf-i bezm-i ġamem ḫūn-i dil şarābum olub
   Terāne-i ṭarabum āh-i ʿāşıḳāne yeter

7. Fużūlī istemezem mesned-i Cem ü Cemşīd
   Maña nişīmen-i devlet şarāb-ḫāne yeter

[1] maña: saña $Ü_5$.

[2] yağdurmañ: yağdurma Aba, AE_3, B, D, DTC_5, H, T_1, $Ü_1$/ eflâk: gerdūn Aba, L nāṣiḥ $Ü_8$.

[3] derd ü: sūz-i DTC_3, M.

[4] hevā: göñül AE_2, M/naḳdine: yüzüñe B.

[5] Lebüñ ḫayāli ile: Ḫayāl-i tīğuñ ile T_1/ ciğer: göñül DTC_2, K.

[6] şarābum olub: şarābumdur B, D, P, $Ü_1$ şarābum olur DTC_2, DTC_3/ ṭarabum: ġazelüm Ba. Bu gazelin 6-7 nci beyitleri arasında A, DTC_3, M ve $Ü_8$ nüshalarında fazla olarak aşağıdaki ilk ve yalnız A, $Ü_8$ nüshalarında da ikinci beyit vardır:

Raḳīb ḳılsa cefā men vefā velī şādem
Ki yaḫşı yaḫşıya uğrar yaman yamana yeter

Sen ey raḳīb ḥaẕer ḳıl şerār-i āhumdan
Bu şuʿleden seni yaḫmağa bu zebāne yeter

83

LXXXIII

1. Cānı kim cānānı içün sevse cānānın sever
   Cānı içün kim ki cānānın sever cānın sever

2. Her kimüñ ʿālemde miḳdārıncadur ṭabʿında meyl
   Men leb-i cānānumı Ḫıżr Āb-i Ḥayvān'ın sever

3. Başa dem düşdükçe taḳṣīr eylemez eyler meded
   Ol sebebden muttaṣıl çeşmüm ciğer ḳanın sever

4. Müşg-i Çīn āvāre olmuşdur vaṭandan men kimi
   Ḫansı şūḫuñ bilmezem zülf-i perīşānın sever

5. Şu ki ser-gerdan gezer başında vardur bir hevā
   Ġālibā bir gül-ruḫuñ serv-i ḫırāmānın sever

6. ʿĀḳibet rüsvā olub mey tek düşer il ağzına
   Kim-ki bir ser-mest sāḳī lāʿl-i ḫandānın sever

7. N'olacaḳdur terk-i ʿışḳ itme Fużūlī vehm idüb
   Ġāyeti dirler ola bir bende sulṭānın sever

[1] Cānı kim cānānı içün: Cānını cānān içün kim DTC_5/Cānı içün kim: Cān içün her kim Ç, Li, M.

[2] kimüñ: kesüñ E/miḳdārıncadur: miḳdārınca var İ.

[3] Ol sebebden: Anuñ içün M Bu sebebden DTC_5/ çeşmüm: göñlüm Ç, Li cismüm T_1.

[4] olmuşdur: düşmüşdür M_3/ men: can D.

[6] il: ḫalḳ Aba, AE_5, AE_8, B, Ç, D, H, Li, KR_2, M, M_3, $Ü_7$, $Ü_9$, $Ü_{11}$/ lāʿl-i ḫandānın: çeşm-i mestānın R.

[7] ʿışḳ: yār Aba, AE_5/ itme: itmeñ B/dirler ola: iller dise D.

84

LXXXIV

1. Şifā-yi vaṣl ḳadrin hecr ile bīmār olandan ṣor
   Zülâl-i şevḳ ẕevḳin teşne-i dīdār olandan ṣor

2. Lebüñ sırrın gelüb güftāra menden özgeden ṣorma
   Bu pinhan nükteni bir vāḳıf-i esrār olandan ṣor

3. Gözi yaşlularuñ ḥālin ne bilsün merdüm-i ġāfil
   Kevākib seyrini şeb tā seḥer bīdār olandan ṣor

4. Ḫabersüz olma fettan gözlerüñ cevrin çekenlerden
   Ḫabersüz mestler bī-dādını hüş-yār olandan ṣor

5. Ġamuñdan şemʿ tek yandum ṣabādan ṣorma aḥvālüm
   Bu aḥvāli şeb-i hicran menümle yār olandan ṣor

6. Ḫarāb-i cām-i ʿışḳam nerkis-i mestüñ bilür ḥālüm
   Ḫarābāt ehlinüñ aḥvālini ḫammār olandan ṣor

7. Maḥabbet leẕẕetinden bī-ḫaberdür zāhid-i ġāfil
   Fużūlī ʿışḳ ẕevḳin ẕevḳ-i ʿışḳı var olandan ṣor

[2] Lebüñ: Lebin N/özgeden: özgeye D ġayrdan T/nükteni: nüktemi Li.
[3] yaşlularuñ: yaşluların N.
[4] bī-dādını: aḥvālini H.
[5] menümle yār: menüm tek zār H.
[6] cām-i: mest-i DTC_1/aḥvālini: ḥalini bir AE_1, AE_2, AE_5, C, F_1, KR_2, Li, T_2, $Ü_4$, $Ü_8$, V.
[7] ġāfil: güm-reh F_2

N'de fazla beyit:
Ene'l-Ḥaḳ sırrın ey ʿārif ne bilsün zāhid-i ḫod-bīn
Ser-i bāzār-i ʿibretde çıḫub ber-dār olandan ṣor

LXXXV

1. Āşyān-i murġ-i dil zülf-i perīşānuñdadur
   Ḥanda olsam ey perī göñlüm senüñ yanuñdadur

2. ʿIşḳ derdiyle ḫoşem el çek ʿilâcumdan ṭabīb
   Ḳılma derman kim helâküm zehri dermānuñdadur

3. Çekme dāmen nāz idüb üftādelerden vehm ḳıl
   Göklere açılmasun eller ki dāmānuñdadur

4. Gözlerüm yaşın görüb şūr itme nefret kim bu hem
   Ol nemekdendür ki lâʿl-i şekker-efşānuñdadur

5. Mest-i ḫāb-i nāz ol cemʿ it dil-i ṣad-pāremi
   Kim anuñ her pāresi bir nevk-i müjgānuñdadur

6. Bes ki hicrānuñdadur ḫāṣiyyet-i ḳatʿ-i ḥayāt
   Ol ḥayāt ehline ḥayrānem ki hicrānuñdadur

7. Ey Fużūlī şemʿ veş mutlaḳ açılmaz yanmadın
   Tāblar kim sünbülinden riṣte-i cānuñdadur

[1] olsam: varsam $Ü_9$.
[2] derdiyle: derdinden DTC_1.
[3] idüb: ile D.
[4] hem: nem H.
[5] ḫāb-i: cām-i Ç/nāz ol: nāzsan B, Ç, M, T_2 nāz idüb AE_3, D, Da, DTC_2, H, K, Li, P, R, $Ü_8$ nāz olub AE_4, AE_5, AE_8, AE_9, C, DTC_6, İ, M_2, M_3, N, T, $Ü_4$, $Ü_6$, $Ü_7$, $Ü_9$, V nāz iken DTC_1, DTC_4, E, İ, $Ü_3$, $Ü_5$.
[7] sünbülinden: sünbülüñden A, $Ü_5$, $Ü_9$.

LXXXVI

1. Ol perī veş kim melâḥet mülkinüñ sulṭānıdur
Ḥükm anuñ ḥükmi maña fermān anuñ fermānıdur

2. Sürdi Mecnun nevbetin şimdi menem rüsvā-yi ʿışḳ
Doğru dirler her zeman bir ʿāşıḳuñ devrānıdur

3. Lâḥẓa lâḥẓa göñlüm odından şererlerdür çıḫan
Ḳaṭre ḳaṭre göz töken ṣanmañ sirişküm ḳanıdur

4. Çākler cismümde tīğ-i ʿışḳdan ʿayb itmeñüz
Kim cünūn gül-zārınuñ munlar gül-i ḫandānıdur

5. Ey Fużūlī olə kim raḥm ide yār efğānuña
Ağlağıl zār anca kim zār ağlamaḳ imkānıdur

[1] ḥükmi maña: ḥükmi vü hem AE_1.

[2] Sürdi: Ṣavdı AE_1, T, $Ü_7$, $Ü_9$/şimdi: ḥālâ $Ü_6$/devrānıdur: meydānıdur N.

[3] göñlüm: āhum M_2/odından: āhından DTC_5 evinden D/çıḫan: çıḳar DTC_1, E, $Ü_5$ çaḳan L, R ṣaḳın B/göz töken: gördüğüñ AE_2, B gözdeki A, DTC_2, DTC_3, $Ü_1$, tökülen DTC_5.

[4] 1. mısra: Ḫār baḫmañ ger göñül çāk olsa tīğ-i ʿışḳdan AE_3, AE_4, AE_6; Ç, DTC_1, DTC_2, DTC_3, DTC_4, DTC_5, M, P, R, Tr, $Ü_1$, $Ü_3$, $Ü_5$, $Ü_6$/ cünun: göñül İ, KR_1, $Ü_5$/munlar gül-i : bu gonce-i Aba, E, İ, Kr_1, T, $Ü_5$.

[5] ola : eyle DTC_1, KR_2, N, $Ü_5$/ Ağlagıl: Ağlamaḳ K, $Ü_7$ Ağlayam $Ü_5$ Ağla kim DTC_1, $Ü_3$/ anca: ince AE_5, İ, KR_1, M_1 / imkānıdur: āvānıdur AE_1.

LXXXVII

1. Şaçuñ endîşesi taḥrîk-i zencîr-i cünūnumdur
   Cünūnum def'ine ẕikr-i leb-i lâ'lüñ füsūnumdur

2. Diyār-i derd ser-gerdānıyam her kim meni ister
   Delîl-i rāh ḳaṭre ḳaṭre eşk-i lâle-gūnumdur

3. Felekde berḳ-i āhumdan ser-ā-ser yandı kevkebler
   Ḳalan odlara yanmış kevkeb-i baḫt-i zebūnumdur

4. Gelen nāveklerüñ bir bir yaḫub ḳoymaz bulam ẕevḳin
   Meni ḫirmān odına yanduran sūz-i derūnumdur

5. Ser-i kūyuñda göñlüm berḳ-i āhın ṣanma bī-hūde
   Ḳarangu gice 'azm-i kūyuñ itsem reh-nümūnumdur

6. Lebi şîrinlerüñ şevḳiyle Ferhād'ı menem 'aṣruñ
   Yanumda cem' olan seng-i melâmet Bîsütūn'umdur

7. Fużūlî ḫāli olmaḳ cām-i 'ayşum ṣāf ṣahbādan
   Nişān-i baḫt-i nā-fercām ü iḳbāl-i nigūnumdur

[1] leb-i lâ'lün: lebüñ lâ'li C.

[2] Diyār-i derd ser-gerdānıyam: Benem deşt-i belâ ser-geştesi T.

[3] yandı: köydi M/zebūnumdur: nigūnumdur AE$_4$, DTC$_7$, M$_2$, Ü$_7$.

[4] yaḫub: yaḫar AE$_4$/bulam ẕevḳin: alam kāmın T$_1$ alam ẕevḳin Ü$_7$ göñül ẕevḳin DTC$_7$/odına: odiyle M$_2$, M$_3$.

[5] Ser-i: Çaḳan M/kūyuñda: kūyumda Ü$_5$, Ü$_7$, Ü$_9$/āhın: āhı AE$_6$, N/kūyuñ: rāhuñ AE$_4$.

[6] şevḳiyle: ẕevḳiyle M$_2$, Ü$_7$ ẕevḳinden D/'aṣruñ: dehrüñ Ü$_7$/seng-i: kūh-i M.

[7] olmaḳ: olmaz AE$_6$, DTC$_2$, DTC$_4$, N, P/Nişān-i: Delîl-i Ü$_7$/nigūnumdur: zebūnumdur D, R, Ü$_1$.

88

LXXXVIII

1. Ḫoşem kim dem-be-dem giryan gözüm ol ḫāk-i pādandur
   Ziyānı olmaz ol göz yaşınuñ kim tūtiyādandur

2. Dem-a-dem merdüm-i çeşmüm içer ḳan zülf ü ḫālinden
   Belī ekṣer maʿāşı ehl-i deryānuñ ḳaradandur

3. Dime Ferhād ḳanın tökmüş ancaḳ ʿışḳ şem-şīri
   Menüm gör ḳanlu yaşum kim bu hem ol mā-cerādandur

4. Muʿanber sünbülüñden almadın bū olmadum rüsvā
   Bu rüsvālıḳ maña senden değül bād-i ṣabādandur

5. Ḥabāb-i eşk içinde mūy-i jülīdemle ḫoş-ḥālem
   Başumda bu hümāyūn sāye ol ʿālī binādandur

6. Vefā resmin unutmuşsan diyu incinmezem zīrā
   Bu kim menden cefā kem eylemezsen hem vefādandur

7. Kemāl-i ḥüsn-i meşreb ʿārī olmaḳdur taʿarrużdan
   Riyā ehline hem çoḫ iʿtirāż itmek riyādandur

8. Fużūlī tökme çoḫ yaş iḥtiyāṭ it gitmesün nā-geh
   Gözüñden sürme kim gerd-i reh-i ehl-i ṣafādandur

[1] Ḫōşem: Ḫōş $Ü_6$/ol: şol AE_4.
[3] Dime: Dimeñ $Ü_5$.
[5] binādandur: hümādandur DTC_5.
[6] zīrā: senden T_1.
[7] ʿāri: ḫāli B, $Ü_7$, V.
[8] iḥtiyāṭ: iḥtirāz AE_1, B, DTC_4, M_3/gerd-i: ḫāk-i AE_1, AE_6, C, Ç, M, $Ü_7$, V/ṣafādandur: Abā'dandur M.

89

LXXXIX

1. N'ola ger reşk-i ruḫsāruñla bağrı ḫublaruñ ḳandur
   Daşı te'sīr ile lâ'l eyleyen ḫur-şīd-i raḫşandur

2. Müjeñ ger seng-diller göñlini alsa ʿaceb olmaz
   Anuñ tek ābnūs oḫ lâyıḳı fūlâd peykandur

3. Perī veşler dil-i saḫtına düşmüş mihr-i ruḫsāruñ
   Senüñ ʿaksüñ alan fūlâd gözgüler firāvandur

4. Dehānuñ dürci kim ḳaydın çekerler ḫūr-peykerler
   Perīler ṭāʿatiyçün ḫātem-i ḥükm-i Süleyman'dur

5. Senüñ yoluñda ḫūblar sürseler yüz n'ola emrüñle
   Melek ḫayli sücūd-i Ādem itmek naṣṣ-i Ḳur'an'dur

6. Ḳatı göñline bağrı daşlaruñ düşmüş ġam-i ʿışḳuñ
   Bir oddur ʿışḳ-i dil-sūzuñ ki daşlar içre pinhandur

7. Gezer küyuñda her yan çoḫ girīban-çāk gül-ruḫlar
   Bu reng ile Fużūlī ol ser-i kū bir gül-istandur

[2] olmaz: şanma AE_2, İ, KR_1/lâyıḳı: lâyıḳ-i A, Ba, DTC_2, DTC_3, DTC_6, DTC_7, M, M_1, T_1.

[3] saḫtına: taḫtına Ç.

[4] ṭāʿatiyçün: ṭāʿatine Ç, Li/ḥükm-i: mülk-i DTC_5, KR_1.

[5] Senüñ: Anuñ B, M_3, T İtüñ A, AE_1, AE_2, AE_4, AE_5, AE_9, DTC_1, H, Li, M, $Ü_3$, $Ü_9$, V Atuñ A, AE_1, AE_2, AE_4, AE_5, AE_9, B, DTC_1, H, Li, M, M_3, T, $Ü_3$, $Ü_9$, V den başka bütün yazmalar /n'ola: yire DTC_4/naṣṣ-i: farż-i T_2.

[6] düşmüş: girmiş Li, M dolmuş İ, KR_2/ġam-i ʿışḳuñ: dil-i ʿāşıḳ KR_2/ dil-sūzuñ: sūzānuñ K.

[7] ile: ilen C/kū:küy DTC_6.

90

XC

1. Müjem ser-çeşmeler menzil dutan āşüfte Mecnun'dur
Anuñçün beste-i zencīr-i seyl-i eşk-i gül-gundur

2. Sevād-ı noḳṭa-i gird-āba beñzer merdüm-i çeşmüm
Ki dā'im ġarḳa-i gird-āb-i eşk-i çeşm-i pür-ḫundur

3. Ḥamīde ḳāmetüm kim dāğ-i dilden ḳana ġark olmuş
İçinde noḳṭası gūyā ki Ḳaf altındaki nundur

4. Eşit derd-i dilüm efsāne-i Mecnūn'a meyl itme
Kim ol efsāneden hem añlanan mutlaḳ bu mażmundur

5. Feraḥ-baḫş-i dil-i ma'şūḳ olur şerḥ-i ġam-i 'āşıḳ
Sürūd-i bezm-i Şīrīn nāle-i Ferhād-i maḥzundur

6. Kemend-i çīn-i zülfüñ vehmi gitmez zār göñlümden
Maña ol rişteyi ejder ḳılan bilmen ne efsundur

7. Fużūlī virmedi ṭa'n oḫları göz yaşına teskīn
Öñin bend itmek olmaz ḫār ü ḫāşāk ile Ceyḫun'dur

[1] menzil: meskẹn DTC_6/ser-çeşmeler: ser-çeşmesin Aba, C, D, İ, M, M_2, T, $Ü_7$/Anuñçün: Ki dā'im Ç.
[2] noḳṭa-i: dīde-i M.
[3] Ḳaf: ḳaş DTC_1, R ḳan DTC_4, P, R den başka bütün yazmalar.
[4] derd-i dilüm: sözüm dilâ Li/hem añlanan: mefhūm olan DTC_2/ mutlaḳ: ancaḳ D, DTC_2.
[5] ma'şūḳ: maḥzūn B/Ferhād-i maḥzundur : Ferhād ü Mecnun'dur B.
[5] gitmez: çıḳmaz DTC_5/rişteyi: rişteden DTC_4.

91 Fuzūlī'nin üslūbuna uymuyor. (Cem Dilçin)

XCI*

1. Nevā vü sāz ile mey nūş idenler dil-rübālardur
Çeken derd ü belâ bezm-i ġam içre bī-nevālardur

2. Perīşān itme kākül başuñ içün ey perī-peyker
Ki her bir kākülüñ tārında yüz miñ mübtelâlardur

3. Gel ey zāhid eger ehl-i yaķīni görmek istersen
Özinden bī-güman bīgāne olmuş āşnālardur

4. Geçüb dil-dāre yār olmaķ dilersen müdde'ālardan
Seni yāruñdan aġyār eyleyen bu müdde'ālardur

5. Cefā vü cevri çoḫ dil-berlerüñ mihr ü vefāsı az
Fużūlī çek elüñi n'itmek olur bī-vefālardur

* Bu gazel Ç, M_2, M_3 te var; diğer yazmalarda yoktur.
[5] elüñi: elüñ. M_3.

92

XCII

1. Menüm ḳim bir leb-i ḫandān içün giryanlığum vardur
Perīşan ṭurralar devrinde ser-gerdanlığum vardur

2. Yaşum taḫt-i revāndur tāc-i zerrīn şu'le-i āhum
Görüñ kim devlet-i 'ışḳ ile ne sulṭanlığum vardur

3. Yumulmaz eşk ṭuğyānında ansuz çeşm-i ḫūn-bārum
Ḫayāl-i ṣūret-i cānāna ḫoş ḥayranlığum vardur

4. Sirişküm gör meni ey ebr özüñden kem ḫayāl itme
Hevā-yi 'ışḳ ile miñ sence eşk-efşanlığum vardur

5. Fużūlī cām-i mey terkin ḳılub zühd ile taḳvīden
Ḳamu dānāya rūşendür bu kim nā-dānlığum vardur

[2] 'ışḳ ile ne: 'ışḳda nice T 'ışḳuñda ni H.

[3] ṭuğyānında: gird-ābında DTC_5/ansuz çeşm-i ḫun-bārum: her dem merdüm-i çeşmüm T ansuz merdüm-i çeşmüm KR_1 Ma işte merdüm-i çeşmüm B/cānāna ḫoş: cānān ile A, DTC_2, DTC_3.

[4] kem: çoḫ A/ḫayāl: ḳıyās DTC_5, M_3/Hevā-yi 'ışḳ: Ḫayāl-i eşk T/eşk: müşg DTC_1, İ.

[5] dānāya: dünyāya $Ü_7$.

B de fazla beyit :

Lebüñ devrinde kim insān olan can dir aña mutlaḳ
Eger Āb-i Ḥayāt itsem ṭaleb ḥayvanlığum vardur

XCIII

1. Sāḳiyā cām dut ol ʿāşıḳa kim ḳayġuludur
   Ḳayġu çekmek ne içün cām ile ʿālem doludur

2. Telḫ güftārsuz olmaz leb-i yār ey ʿāşıḳ
   Çoḫ heves eyleme ol şerbete kim aġuludur

3. Ḳoyalum başı ḫum-i bāde ayağına gelüñ
   Dutmamaḳ olmaz anuñ ḥürmetini bir uludur

4. Munca kim kūh-ṣıfat başuma daşlar urulur
   Dīde-i baḫtum uyanmaz ne ağır yuḫuludur

5. Dil-i pür-ḫūnuma yağdurma belâ peykānın
   Ḥaẕer it şişeye nā-geh żarar eyler doludur

6. Göñlümüñ zaḫmına peykānuñı itdüm merhem
   Genc-i ġamdur n'ola ger beyle demür ḳapuludur

7. Nerkisüñ fikri Fużūlī göz ü göñlümde gezer
   Dutar āhu vaṭan ol yirde ki otlu ṣuludur

[1] çekmek: dutmaḳ AE_1.

[3] ḳoyalum başı: ḳoyalar baş DTC_6, N ḳoyalum baş AE_6, DTC_4, M/ ḫum-i: ḳamu AE_9, DTC_2 ḫum ü A/bir: key M kim AE_4.

[4] urulur: uralar KR_2/ağır: yavuz B, T_2 aceb M_3.

[5] şişeye: şişesi T_1.

[6] merhem: hem-dem T.

[7] göz ü: gözi AE_3, AE_4, AE_5, H, Li, P/göñlümde: gönlüñde A, DTC_7, M_3, $Ü_7$ göñlinde AE_3, AE_4, AE_5, H, Li, P.

94

XCIV

1. Cilve-i ʿaks-i ruḫuñ āyīnede ey reşk-i ḥūr
Rūşen itmiş anı kim ḫur-şīddendür aya nūr

2. Berḳ-i āhum gök yüzin dutmuş sirişküm yer yüzin
Ṣoḥbetümden hem vuḥūş itmiş teneffür hem ṭuyūr

3. ʿIşḳ resmi ger budur müşkil yeter dermāna derd
Derd ehli bī-zeban bī-derdler mest-i ġurūr

4. Dāġ-i dil-sūzı firāḳuñ ḳıldı gün günden füzūn
Nūr-i māh efzūn olur ḫur-şīdden olduḳça dūr

5. Vaʿde-i lûṭfuñ çoġ ammā baḫt yār olmaz ne sūd
Gül bitürmez āb-i şīrin virmek ile ḫāk-i şūr

6. Tār-i zülfüñdür mi ruḫsāruñda cānlar meskeni
Yā bıraḫmış bir reh-i pür-pīç ü ḫam gül-zāre mūr

7. Ol ser-i kūy itleri içre Fuẓūlī yoḫ yirüm
Bes maña mātem-serā men ḫandan u ḫandan sürür

[1] anı kim: nitekim KR_1/ḫur-şīddendür: ḫur-şīd virür DTC_3.
[3] resmi: derdi DTC_5/ ger: gör D/bī-zeban: bī-eman B.
[4] dil-sūzı dil-sūzın DTC_1, M_3, $Ü_7$, $Ü_9$ /olduḳça: düşdükçe Ma, $Ü_7$.
[5] lûṭfuñ: vaṣluñ İ, KR_1, M_2, M_3 lûṭfi A/baḫt yār olmaz: yār olmazsan DTC_1 /ne sūd : n'idem Aba maña Ma/bitürmez: getürmez A, DTC_2, DTC_3, DTC_5, İ, K, M_1, M_2, M_3.
[6] Tār-i zülfüñdür mi: Tāze lâʿlüñdür mi MM.
[7] maña: saña DTC_3/ḫandan u: ḫandadur B/ḫandan: bezm-i AE_3. B, M_3, P.

95 Bu gazel kesinlikle Fuzûlî'nin değil (Cem Dilçin)

XCV*

1. Bende-i mü'min olan çeşm (çeşmi) ter ü giryān olur
Çeşm (Çeşmi) giryān olmıyan elbette bī-īmān olur

2. Vesvese şeyṭānı ḳoyub aña ʿibādet eyleyen
İncidür ḫalḳ-i Ḫudā'yı ʿāḳibet Mervān olur

3. Adını ḥācı ḳoyub Ḥaccāc andan yaḫşıdur
Baḫs ile ḥacce giden çöllerde ser-gerdān olur

4. Ḳaldı bir ümmīdümüz Şāh-i Velâyet beytine
Göstere bir doğru yol ol demde ki dīvān olur

5. Nūḥ'uñ ṣanduğına geşt-i tekāpuymuş penāh
İʿtiḳād ile mebādā bir zeman ṭūfān olur

6. Ey Fużūlī bu cihānda iʿtibāruñ ḳalmamış
Düzedur yüz miñ ʿimāret āḫırı vīrān olur

* Bu gazel Ç'den alınmıştır; diğer yazmalarda yoktur.

96

XCVI

1. Ḥüsnüñ oldukça füzun ʿışḳ ehli artuḳ zār olur
   Ḥüsn ne miḳdār olursa ʿışḳ ol miḳdār olur

2. Cennet içün menʿ iden ʿāşıḳları dīdārdan
   Bilmemiş kim cenneti ʿāşıḳlaruñ dīdār olur

3. ʿIşḳ derdinden olur ʿāşıḳ mizācı müstaḳīm
   ʿĀşıḳuñ derdine dermān itseler bīmār olur

4. Zāhid-i bī-ḫod ne bilsün ẕevḳini ʿışḳ ehlinüñ
   Bir ʿaceb meydür maḥabbet kim içen hüş-yār olur

5. ʿIşḳ sevdāsına ṣarf eyler Fużūlī ʿömrini
   Bilmezem bu ḫāb-i ġafletden ḳaçan bīdār olur

[1] ne: her A, AE$_5$, AE$_6$, DTC$_1$, DTC$_2$, DTC$_4$, M$_2$, Ü$_1$, Ü$_3$.

[3] derdinden: derdiyle D, M, M$_3$/dermān: tīmār AE$_4$, B, D, Li, M, Ma, N, R, T$_2$, Ü$_7$, V/itseler: eyleyen T$_2$ eylesen D.

[4] bī-ḫōd: ḫod-bin AE$_2$, Ç, E, R, Ü$_7$/ẕevḳini ʿışḳ: ḳadrini derd AE$_2$ lezzetin ʿışḳ E/ ʿışḳ ehlinüñ: ʿāşıḳlarıñ H, M$_3$.

[5] sevdāsına: sevdāsında Ç.

97

XCVII

1. Şuʿle-i şemʿ-i ruḫuñ ağyāra bezm-efrūz olur
Āh kim yetgeç maña bir berḳ-i ʿālem-sūz olur

2. Ġayr çeşmüñden bulur her dem nigāh-i merḥamet
Men ne ḳıldum kim naṣībüm nāvek-i dil-dūz olur

3. Her gün açar göñlümi ẕevḳ-i viṣālüñ yeñileden
Gerçi güller açmağa her yılda bir nev-rūz olur

4. Hāle tek çıḫmaz evinden māh-ṭalʿatler müdām
Her kimüñ devr-i ḳamerde ṭāliʿi fīrūz olur

5. Sāʿidüñ ẕevḳiyle terk itmiş Fużūlī ʿālemi
Meyl-i ṣaḥrā eylemez bir ḳuş ki dest-āmūz olur

[2] Ġayr: Ġayrı DTC_1, Ma/çeşmüñden: çeşmüñde P/nāvek-i dil-dūz: nāle-i dil-sūz AE_6.

[3] gün: dem D, M_2, R.

[5] itmiş: itdi DTC_2, KR_1, M/bir: her A, AE_5, B, DTC_2, DTC_3, DTC_4, DTC_5, F_1, F_2, H, T_2, $Ü_{10}$, $Ü_{11}$, V.

98

XCVIII

1. Çeşm-i ṣūret-bāzuma müjgān ṣaf-i hengāmedür
Ḳana batmış her müjem bir şūḫ-i gül-gun cāmedür

2. Tā ḫaṭuñ üzre ḫam-i ebrūlaruñ ser-germiyem
Her sözüm derd-i dil imlâsına bir ser-nāmedür

3. Gösterür her dem ʿalâmetler ḳıyāmetden ḳadüñ
Ḳā'im itmiş ḥaşr bürhānın ʿaceb ʿallâmedür

4. Derdüm oldur kim müselmān olmuş ol tersā-beçe
Küfre olan ẓulmler ṭaʿnı bu gün islâmedür

5. Yüzde naḳş-i ḫūn-i dil rāz-i nihānum fāş ider
Şerḥ-i ġam taḥrīrine her kirpüğüm bir ḫāmedür

6. Ey ṣabā raḥm it kim ol bī-derd ḳılmış terk-i cevr
Çāre-i derd-i dilüm mevḳūf bir iʿlâmedür

7. Ey Fużūlī bulmadum reng-i riyādan bir ṣafā
N'ola ger meylüm bu reng ile mey-i gül-fāmedür

[1] ṣaf-i: ṣafı B, C, DTC_2, DTC_3, DTC_6, DTC_7, KR_2, M_2, P, T_1, T_1, $Ü_1$, $Ü_9$ ṣafın Ç ṣıfāt $Ü_5$ ṣunʿ-i DTC_6 ḳaşı $Ü_{10}$/cāmedür: ḫāmedür AE_8, DTC_4, H.

[2] ser-germiyem: ser-mestiyem AE_6/imlâṣına: iʿlâmına $Ü_{10}$ /ser-nāmedür: şeh-nāmedür $Ü_9$.

[4] fāş ider: ḳıldı fāş DTC_4/taḥrīrine: taḳrīrine A, C, Ç, D, DTC_3, DTC_5, DTC_6, DTC_7, H, İ, K, KR_2, M_1, M_2, $Ü_1$, $Ü_5$.

[7] reng-i: ehl-i M.

99

XCIX

1. Ḳabrüm daşına kim ġam odından zebānedür
Ṭa'n oḫın atma kim ḫaṭarı çoḫ nişānedür

2. Eyler ḳadeḥ zemāne ġamın def' ġālibā
Devr-i ḳadeḥ muḫālif-i devr-i zemānedür

3. Ḳaldurdı eşk-i dun meni ol āsitāneden
Kim maḳṣadum menüm daḫi ol āsitānedür

4. Vā'iẓ sözine dutma ḳulaḳ ġāfil olma kim
Ġaflet yuḫusınuñ sebebi ol fesānedür

5. Neẕr itmişem firāḳuña kim yoḫ nihāyeti
Naḳd-i sirişkümi ki dükenmez ḫızānedür

6. Can virmeyem mi ġurbete kim bīm-i ṭa'neden
Yād-i vaṭan fiġānuma sensüz behānedür

7. Ey dil ḥaẕer ḳıl āteş-i āhuñla yanmasun
Cismüm ki derd ḳuşlarına āşyānedür

8. Menden Fuẓūli isteme eş'ār-i medḥ ü ẕem
Men 'āşıḳam hemşe sözüm 'āşıḳānedür

hemīşe

[2] def': ref' A, Aba, MM, R.
[3] daḫi: yine M_2.
[5] sirişkümi ki: sirişki gör ki M_1.
[6] bīm-i: ehl-i $Ü_3$.
[8] sözüm: işüm A, Ba, AE_3, AE_5, AE_6, DTC_2, DTC_4, $Ü_8$.

100

C

1. Meñi ẕikr itmez il efsāne-i Mecnūn'a mā'ildür
Ne beñzer ol maña derdi anuñ taḳrīre ḳābildür

2. Beyāban-gerd Mecnun'dan ġam ü derdüm su'āl itmeñ
Ne bilsün baḥr ḥālin ol ki menzil-gāhı sāḥildür

3. Menüm tek olabilmez şöhre-i şehr-i belâ Mecnūn
Ḳabūl eyler mi bu rüsvālıġı her kim ki 'āḳildür

4. Ne müşkil ḥāli olsa 'āşıḳuñ ma'şūḳ ider çāre
Ger ol bī-derd bilmezse bu ḥāli ḥāl müşkildür

5. Firāḳ eyyāmı seyl-âb-i sirişkümden ḫaber dutmaz
Ḳıyāmet mā-cerāsından gör ol ẓālim ne ġāfildür

6. Faḳīh-i medrese ma'ẕūrdur inkār-i 'ışḳ itse
Yoḫ özge 'ilmine inkārumuz bu 'ilme cāhildür

7. Fużūlī il seni Mecnun'dan efzun dir melâmetde
Muña münkir değül Mecnun daḫi ma'ḳūle ḳā'ildür

[1] mā'ildür: ḳā'ildür Tr/ḳābildür: ḳā'ildür $Ü_1$.
[2] baḥr : ġarḳa DTC_1, E, İ, T, $Ü_1$, $Ü_3$, $Ü_5$.
[3] her : ol AE_6.
[4] ḥāli : derdi D/çāre: dermān D.
[5] dutmaz : irmez A, DTC_1, İ, KR_1, M_2, Tr, $Ü_3$ bilmez Ç virmez M_3 duymaz M_1.
[6] itse: eyler $Ü_1$.
[7] 1. mısra: Fużūlī sende Mecnun'dan füzundur derd-i ġam dirler Ç/efzun: artuḳ DTC_2, DTC_5, KR_1, Li, T_2/ melâmetde: melâmetden M_2/ Buña: Aña A, AE_6, DTC_3, DTC_4, DTC_5, M_1.

101

CI

1. Sülûk-i faḳr eṭvārum mezāḳ-i ʿışḳ ḥālümdür
   Tecerrüd ʿālemi seyrinde ʿālem pāy-mālümdür

2. Ḫayālümde budur kim bulmuşam ʿālemde bir ḫilḳat
   Ne ʿālem ḫansı ḫilḳat ṣanduğum bāṭıl ḫayālümdür

3. Cünun feyżiyle āzād olmuşam ḳayd-i ʿalâyıḳdan
   Kemāl ü fażl terki rütbe-i fażl ü kemālümdür

4. Menem şemʿ-i viṣāle yanduran pervāne veş varın
   Fenā-yi muṭlaḳum cānān ile bezm-i viṣālümdür

5. Ṭabībā ḳılmışam teşḫīs derd-i ʿışḳdur derdüm
   ʿAlâmet āh-i serd ü rūy-i zerd ü eşk-i ālümdür

6. Hevādan mevce gelmiş baḥr-i derdem ṣāhid-i ḥālüm
   Dil-i pür-iżṭırāb ü nāle-i bī-iʿtidālümdür

7. Fużūlī ʿālem-i faḳr ü fenāda münʿim-i vaḳtem
   Diyār-i meskenet nakd ü ḳanāʿat mülk ü mālümdür

nakd-i ḳanāʿat

[1] faḳr: ʿışḳ A, B, Ç, DTC_2, DTC_3, DTC_4, KR_1, M_1, M_3, R/mezāḳ-i: ṭarīḳ-i E, İ/ʿışḳ: şiʿr M_1 şükr $Ü_8$/seyrinde ʿālem: devrinde dünyā D.

[2] ḫilḳat: ṣūret D/ ṣanduğum: ol benüm T_1.

[3] Kemāl ü fażl : Kemāl-i fażl $Ü_5$/fażl ü kemālümdür: fażl-i kemālümdür AE_3, Li, M feyż ü kemālümdür İ.

[4] 1. mısra: Benem şemʿ-i viṣāli yanduran pervāne veşlerden B/veş: tek AE_2, M_3.

[7] naḳd ü : naḳd-i AE_8, DTC_7, T_1, $Ü_1$ den başka bütün yazmalar.

102

CII

1. Ġubār-i secde-i rāhuñ ḫaṭ-i levḥ-i cebīnümdür
Sücūd-i der-gehüñ ser-māye-i dünyā vü dīnümdür

2. Eger ʿazm-i reh itsem şevḳ-i vaṣluñ hādi-i rāhum
Ve ger ārām hem dutsam ḫayālüñ hem-nişīnümdür

3. Hevā-yi ravża-i kūyuñ bahār-i gül-şen-i cānum
Nihāl-i ḳāmetüñ servüm ʿiẕāruñ yāsemīnümdür

4. Yaḳīnümdür ki maḳṣūdum olur ḥāṣıl saña yetsem
Bi-ḥamdi'llâh maña senden yaña reh-ber yaḳīnümdür

5. Ṭaleb-gār-i viṣālem müjde-i vaṣluñ dirīg itme
Kim ol müjde ferah-baḫş-i dil-i endūh-gīnümdür

6. Götürdi ẕevḳ-i vaṣluñ ḫāṭırumdan ravża pervāsın
Sözüñ kevs̱er münevver meclisüñ Ḫuld-i Berīn'ümdür

7. Maña yüz gösterür her lâḥẓa yüz miñ şāhid-i devlet
Çu mir'āt-i ruḫuñ manẓūr-i çeşm-i pāk-bīnümdür

8. Serīr-i salṭanat ẕevḳinden efzundur maña ol söz
Ki lûṭf ilen dimişsen bir ġulâm-i kem-terīnümdür

9. Berī oldum Fużūlī ġayrdan ol dil-rübā ancaḳ
Enīsüm mūnisüm yārum nigārum nāzenīnümdür

[1] rāhuñ : zülfüñ DTC_1 ḫāküñ AE_6.
[4] yaña : maña A, AE_6, AE_8, B, C, D, DTC_2, DTC_3, DTC_5, K, R, $Ü_1$, $Ü_4$, $Ü_6$, $Ü_8$, $Ü_{11}$, V.
[5] Taleb-gār-i viṣālem müjde-i: Yalan hem olsa menden vaʿde-i AE_4, AE_6, DTC_6, M_2, P, $Ü_6$, $Ü_8$.
[6] Götürdi : Çıḳardı M_3.
[8] efzundur : artuḳdur AE_3, DTC_5, T_1 /lûṭf ilen: lûṭf idüb M_2.
[9] ġayrdan ol dil-rübā : ġayrlardan ol perī E cümleden ol dil-rübā M_3/ nigārum: ʿazīzüm H.

103

CIII

1. Perīşān ḫalḳ-i ʿālem āh ü efġān itdüğümdendür
   Perīşān olduğum ḫalḳı perīşān itdüğümdendür

2. Ten-i zārumda derd-i ʿışḳ gün günden füzūn olmaḳ
   Yeten bī-derde tedbīr ile dermān itdüğümdendür

3. Gözüm kim bağrumuñ ḳanın töker perkāle perkāle
   Dem-ā-dem ārzū-yi lâʿl-i cānān itdüğümdendür

4. Değül bī-hūde ger yağsa felekden başuma daşlar
   Bināsın tīşe-i āhumla vīrān itdüğümdendür

5. Ḳaçan rüsvā olurdum ḳan yudub ṣabr idebilseydüm
   Melâmet çekdüğüm bī-hūde efġān itdüğümdendür

6. Ḫaṭā senden değül cismüm oḫuñdan bī-naṣīb olmaḳ
   Ḥabāb-i eşk-i gül-gūn içre pinhān itdüğümdendür

7. Fużūlī iḫtilâṭ-i merdüm-i ʿālemden ikrāhum
   Perī-veşler ḫayālin mūnis-i cān itdüğümdendür

[2] yeten : iyen D/bī-derde tedbīr ile: bī-derd ile tedbīr-i Ç/füzūn: ziyād Ü$_9$.

[4] āhumla : āh ile DTC$_5$.

[5] yudub : içüb M$_3$.

[6] olmaḳ : olsa Aba, AE$_3$, AE$_4$, AE$_5$, AE$_8$, B, DTC$_1$, DTC$_2$, DTC$_4$, DTC$_7$, Li, M, M$_2$, M$_3$, P, T, Ü$_3$, Ü$_7$, Ü$_9$.

CIV

1. Yanan ʿışḳ āteşine āteş-i dūzaḫdan iymindür
   Ne kim bir kez yanar yandurmaḳ anı ġayr-i mümkindür

2. Bıraḫdum zevraḳ-i dil eşk baḥrine şaḫın ey māh
   Temevvüc virmesün teşvīş aña kim anda sākindür

3. Dehānuñ dürcini ḫāl-i lebüñ gözden nihān itmiş
   Emānet gör ki Hindū maḫzen-i lü'lü'ye ḫāzindür

4. Ġamuñ kim tökdi ḳanum dilde pinhān olduğın bildüm
   Ki ḫalvet çekmeğüñ te'sīri keşf-i sırr-i bāṭındur

5. Ciğer dāğına merhem oldı peykānuñ bi-ḥamdi'llâh
   Saʿādet kevkebine aḫter-i baḫtum muḳārindür

6. Ruḫuñdan nūr uğurlar şemʿ başın kesseler cā'iz
   Budur bir ḳul ser-encāmı ki sulṭānına ḫā'indür

7. Fużūlī ḫāli olmaz ṣūret-i dil dōst fikrinden
   Bu maʿnīden ki Beytu'llāh dirler ḳalb-i mü'mindür

[2] eşk: ʿışḳ B, DTC_5 hecr İ/baḥrine: mevcine R.
[5] muḳārindür: muʿāvindür DTC_3.
[6] uğurlar: alur çun B, Ç, DTC_1, MM, T_2/sulṭānına: mevlâsına Aba.
[7] olmaz ṣūret-i dil: itme gönlüñi şol DTC_1, DTC_2, T_2 olmaz hemīşe dil KR_1/dōst: yār T.

105

CV

1. Āh eyledüğüm serv-i ḫırāmānuñ içündür
Ḳan ağladuğum ġonce-i ḫandānuñ içündür

2. Ser-geşteliğüm kākül-i müşgīnüñ ucından
Āşüfteliğüm zülf-i perīşānuñ içündür

3. Bīmār tenüm nerkis-i mestüñ eleminden
Ḫūnīn ciğerüm lâ'l-i dür-efşānuñ içündür

4. Yaḫdum tenümi vaṣl güni şem' tek ammā
Bil kim bu tedārük şeb-i hicrānuñ içündür

5. Ḳurtarmağa yağma-yi ġamuñdan dil ü cānı
Sa'yüm naẓar-i nerkis-i fettānuñ içündür

6. Cān vir göñül ol ġamzeye kim munca zemānlar
Cān ile seni besledüğüm anuñ içündür

7. Vā'iẓ bize dün dūzaḫı vaṣf itdi Fużūlī
Ol vaṣf senüñ külbe-i aḥzānuñ içündür

[1] ġonce-i ḫandānuñ: dīde-i giryānuñ $Ü_7$ ol gül-i ḫandānuñ H.
[2] ucından: elinden Ç, Li.
[3] mestüñ eleminden: mestānuñ elinden DTC_1.
[4] yaḳdum: yaḳdı B/vaṣl güni şem' tek ammā: şem' gibi vaṣl güni līk AE_1 vaṣl güni ser-be-ser ammā Ç vaṣl güni āteş-i hecrüñ B.
[5] Sa'yüm naẓar-i: Sa'yüm naẓarı Ba, C, D, DTC_1, M, Ma, $Ü_3$ Sa'y-i naẓarum B, $Ü_1$ /fettānuñ: mestānuñ A, AE_6, Ba, D, T.
[6] ile: içre M_3.

106

CVI

1. Veh ne ḳāmet ne ḳıyāmet bu ne şāḫ-i gül-i terdür
   Ne belâdur naẓar ehline ne ḫoş medd-i naẓardur

2. Göz yolıdur ki göñül mülkine ḫublar girer andan
   Dutma ey eşk anı bi'llâh ki ʿaceb rāh-güẕerdür

3. Ne güher bulsa beğenmez bırağur yazıya deryā
   Ġālibā kim aña maḳṣūd dişüñ kimi güherdür

4. ʿIşḳ ʿaybını bilübsen hüner ey zāhid-i ġāfil
   Hünerüñ ʿaybdur ammā didüğüñ ʿayb hünerdür

5. Sitemüñ gerçi yamandur anı terk eyleme bi'llâh
   Ki teġāfül sitemüñden daḫi elbette beterdür

6. Āḫir olmaz nice kim göz yaşı aḫarsa hemānā
   Ki dem-ā-dem aña imdād ḳılan ḫūn-i ciğerdür

7. Serserī basma ḳadem ʿışḳ ṭarīḳine Fużūlī
   İḥtiyāṭ eyle ki ġāyetde ḫaṭar-nāk seferdür

[1] Veh: Bu $Ü_{11}$.
[2] mülkine: şehrine M/girer: gider M_2, T.
[3] bulsa: görse R, $Ü_1$.
[4] bilübsen: görübsen M_2 bilürsen D, M, N/ġāfil: ḫod-bīn AE_5, DTC_2, DTC_3, DTC_5, Î, KR_1.
[5] terk: şerḥ D/daḫi: senüñ A.
[6] nice kim: ne ḳadar B/aña imdād ḳılan: sitemüñden görünen D.
[7] ḳadem: ayaḳ F_1.

CVII

1. Mihri göñlümde nihân olduġın ol māh bilür
Kimse bilmez fuḳārā sırrını ol şāh bilür

2. Ṣormañuz ol meh ile ḥāl-i dilüm Tañrı içün
Bileli anı özüm bilmezen Allāh bilür

3. Gāh yüz lûṭf ḳılur gāh teġāfül güyā
Gāh bilmez bu giriftārlıġum gāh bilür

4. Can fidā eylemeği yāre hemin men bilürem
Bu ṭarīḳi dime bir ġāfil ü güm-rāh bilür

5. Naẓar-i lûṭf dirīġ itme Fużūlī'den kim
Saña ṣıdḳ ile özin bende-i der-gāh bilür

[1] sırrını ol: sırr-i dilin AE$_9$.
[2] Ṣormañuz ol māh ile: Ṣorsañ ey māh n'ola M$_3$.
[4] eylemeği: eylemeğin M$_3$/hemin: heman M$_3$.

CVIII

1. Serv-i āzād ḳadüñle maña yek-san görinür
   Neye ser-geşte olan baḫsa ḫırāman görinür

2. Can görinmez diseler tende inanman nişe kim
   Lûṭfdan her nice baḫsam tenüñe can görinür

3. Direm aḥvālümi cānāna ḳılam ʿarż velī
   Görebilmen özümi anda ki cānan görinür

4. Ey diyen ṣabr ḳıl āh eyleme yāri göricek
   Maña düşvārdur ol ger saña āsan görinür

5. Ṣordum aḥvālümi ʿışḳında müneccimlerden
   Baḫdılar ṭāliʿ evine didiler ḳan görinür

6. Ne keman-dārsan ey meh ki atub ġamze oḫın
   Yıḫduğuñ ṣaydda ne zaḫm ü ne peykan görinür

7. Bir ṣanem zülfine gūyā ki virübdür göñlin
   Ki Fużūlī'nüñ iyen ḥāli perīşan görinür

[1] āzād: āzāde E, KR_2/olan: göñül R.

[2] tende inanman nişe kim: ben de inanmazdum līk T tende inanmañ nişe kim DTC_5, M_2, T_2.

[3] Direm: Didüm İ, M/ʿarż: şerḥ A.

[4] düşvārdur: müşkildür M_3 düşvār olur M_1/ger: ki R kim İ.

[5] aḥvālümi: aḥvālüñi AE_4/ʿışḳında: ʿışḳuñda DTC_5.

[6] ey meh: eyle H/ġamze oḫın: ġamzeñ oḫuñ $Ü_9$/ Yıḫduğuñ: Urduğuñ E, İ, M_1, $Ü_5$.

[7] iyen: daḫi H.

CIX

1. Ṣabrum alub felek maña yüz miñ belâ virür
   Az olsa bir metaʿ aña il çoḫ bahā virür

2. Düşdüm belâ-yi ʿışḳa ḫıred-mend-i ʿaṣr iken
   İl şimdi menden alduğı pendi maña virür

3. Ṣanmañ ʿaceb ruṭub yirine virse lâʿl-i ter
   Naḫlī ki ḳan yaşum aña neşv ü nemā virür

4. Ḫāk-i derüñdür ol ki dün ü gün s̱evāb içün
   Hem aya sürme hem güneşe tūtiyā virür

5. Ḳılmaz ḳabūl ṣūret-i iḳbāli munca kim
   Āyīne-i vücūduma cevrüñ cilâ virür

6. Ney kimi cismüm oldı oḫuñdan delük delük
   Dem urduğumca yirlü yirinden ṣadā virür

7. Her derdsüzden umma Fuẓūlī devā-yi derd
   Ṣabr eyle Ol ki derd virübdür devā virür

[1] alub: alur D, $Ü_5$.

[2] ʿaṣr: dehr KR_2, M_1.

[3] Ṣanman: Ṣanma D/Naḫlī ki ḳan yaşum: Bir naḫl ki (kim) yaşum aña A, Ba, AE_2, AE_3, AE_4, AE_5, AE_6, AE_8, Ç, DTC_1, DTC_2, DTC_3, DTC_4, DTC_5, DTC_6, DTC_7, M, P, T_1, T_2, $Ü_1$, $Ü_3$ Naḫlī ki göz yaşum aña AE_1; M_3, $Ü_4$ Bir naḫl ki gözüm yaşı AE_9.

[4] s̱evāb: murād Tr.

[5] Ḳılmaz: İtmez DTC_5/iḳbāli: iḳbāl AE_1, AE_2, AE_4, AE_5, AE_6, Ba, C, DTC_1, DTC_4, DTC_5, İ, K, KR_1, Li, M, M_2, M_3, P, T, T_1, $Ü_1$, V iḳbāle A, AE_3, AE_8, DTC_2, DTC_3, M_1.

[6] oḫuñdan: ġamuñdan K, M_1 oḳuñdan A, D/delük delük: suraḫ suraḫ DTC_4/urduğumca: urduğınca DTC_1, T_2.

[7] Ol ki: kim ki AE_1, AE_2, AE_5, C, DTC_1, DTC_7, E, KR_2, Li, M_1. Ma, T_2, $Ü_1$, $Ü_5$, $Ü_9$, V.

110

CX

1. Ġamze peykānın gözüñ men mübtelâdan ṣaḫlamaz
   Ṣarf ider ehl-i naẓar naḳdin gedādan ṣaḫlamaz

2. Dil n'ider yanumda çun ḳılmaz meni ġamdan ḫalâṣ
   Çekmen ol ta'vīz bārın kim belâdan ṣaḫlamaz

3. Cāna cismüm ol ḫadeng-i ġamzeden olmaz penāh
   Hīç cevşen kimseni tīr-i ḳażādan ṣaḫlamaz

4. 'Işḳdan bir dem ten-i sūzānı dūr itmez felek
   Veh nice fānūsdur şem'i hevādan ṣaḫlamaz

5. 'Ālemi şeydā ḳılur ger olsa hem gözden nihān
   Her perī-veş kim ser-i zülfin ṣabādan ṣaḫlamaz

6. Eylerem bī-ḫod fiġan gördükçe küyuñ itlerin
   Āşnā derd-i nihānın āşnādan ṣaḫlamaz

7. Bī-sebeb ṣanmañ Fużūlī'nüñ melâmet çekdüğin
   Bī-ḫaberdür meşrebin ehl-i riyādan ṣaḫlamaz

[1] gözüñ: gören AE_8, D, KR_2, Re/ider: idüb AE_8/naẓar: kerem F_1, $Ü_{11}$/naḳdin: derdin AE_6 varın F_2.

[2] kim: çun $Ü_5$.

[3] kimseni: kişini F_2/ḳażadan: belâdan Li, P, R, Tr.

[4] ten-i: men-i (ben-i) AE_3, B, D, H, MM, Re, $Ü_1$, $Ü_5$, $Ü_7$ dil-i KR_1, KR_2.

[5] şeydā: rüsvā $Ü_1$.

[6] Eylerem: İderem AE_3, DTC_1/derd-i: rāz-i Aba, AE_3, AE_6, DTC_7, KR_1, M_1, M_2, P, Re, Tr, $Ü_1$, $Ü_6$ den başka bütün yazmalar.

[7] ṣanmañ: ṣanma Ba, Ç, M.

CXI

1. Nem-i eşküm mükedder ḫāṭırumdan def'-i ġam ḳılmaz
   Bu rūşendür ki nem āyīneden jengārı kem ḳılmaz
2. Ḫam-i ebrū-yi müşgīnüñ görürse zāhid-i kec-bīn
   Daḫi ḳāmet sücūd-i gūşe-i miḥrāba ḫam ḳılmaz
3. Saña ey şūḫ-i sengin-dil dimen büt nişe kim büt hem
   Egerçi seng-dildür beyle bī-dād ü sitem ḳılmaz
4. Cefā vü cevr ile ḳan oldı bağrum yā Rab ol bed-ḫū
   Niçün terk eylemez cevr ü cefāsın bir kerem ḳılmaz
5. Murādum giryeden kesb-i ġubār-i reh-güẕāruñdur
   Gözüm yaşı dem-ā-dem çihremi bī-hūde nem ḳılmaz.
6. Ḫaṭuñ devrinde eşk-i āl ile derd ü ġamum şerḫin
   Dem olmaz kim ruḫ-i zerd üzre müjgānum raḳem ḳılmaz
7. Fużūlī ḫaste-dil tā ravża-i kūyuñda sākindür
   Temennā-yi behişt ü meyl-i gül-zār-i İrem ḳılmaz

[1] Nem-i: Benüm DTC$_5$, P Yem-i Ü$_7$/ jengārı: zengār AE$_5$, AE$_9$, D, Da, K, Ü$_{10}$.

[2] müşgīnüñ görürse: müşgīnüñi görse C, DTC$_1$, F$_1$, İ, Li, Ü$_4$, Ü$_5$ müşgīnüñ ki görse AE$_5$, H, L/ kec-bīn: ḫod-bīn AE$_1$, AE$_3$, AE$_4$, AE$_6$, AE$_9$, B, H, İ, KR$_1$, L, M$_1$, N, R, Ü$_3$, Ü$_5$, Ü$_6$.

[3] dimen: dimiş H, R diyem Li/ büt hem: bütler AE$_1$, AE$_5$, H/ nişe: nite R, Ü$_3$, Ü$_9$/ seng-dildür: seng-diller AE$_5$, Re sengdendür MM, Ü$_7$.

[4] bağrum: göñlüm N/yā Rab: dāḫi R/ cevr ü cefāsın: bī-dād cevrin AE$_1$, DTC$_2$, F$_2$, L, Ü$_3$, Ü$_4$, Ü$_7$, Ü$_{10}$, Ü$_{11}$, V bī-dād ü cevrin AE$_5$, AE$_9$, DTC$_1$, H, KR$_1$, KR$_2$, Li, Ma bī dād resmin D cevr ü cefānı R/ bir: yā D.

[6] Ḫaṭuñ: Ruḫuñ C, Ma/ derd ü: şerḫ-i Ba/ġamum: dilüm KR$_2$ elem P/ şerḫin: varın Ba/olmaz: urmaz AE$_4$/ zerd üzre: zerdümde A, AE$_6$, Da, DTC$_6$, F$_2$, İ, P, T, Ü$_9$.

[7] ḫaste-dil: bī-nevā AE$_1$, AE$_2$, AE$_5$, B, C, F$_1$, KR$_1$, KR$_2$, M$_3$, N, Ü$_3$, Ü$_4$, Ü$_7$, Ü$_8$, Ü$_9$, Ü$_{10}$, Ü$_{11}$/behişt ü :viṣāl ü F$_2$/ meyl-i: vaṣl-i: AE$_2$/ İrem: kerem Ü$_7$.

CXII

1. Göñülde miñ ġamum vardur ki pinhān eylemek olmaz
   Bu hem bir ġam ki il ṭaʿnından efġān eylemek olmaz

2. Ne müşkil derd olursa bulınur ʿālemde dermānı
   Ne müşkil derd imiş ʿışḳuñ ki dermān eylemek olmaz

3. Fenā mülkine çoḫ ʿazm itme ey dil çekme zaḥmet kim
   Bu tedbīr ile defʿ-i derd-i hicrān eylemek olmaz

4. Ṣaḫın göñlüm yıḫarsan pendden dem urma ey nāṣiḥ
   Hevā-yi nefs ile bir mülki vīrān eylemek olmaz

5. Dehānuñ üzre lâʿlüñ istemiş dil defʿi müşkildür
   Görinmez hīç cürmi yoḫ yire ḳan eylemek olmaz

6. Duʿālar eylerem menden yaña bir dem güẕār itmez
   Ne çāre siḥr ile servi ḫırāmān eylemek olmaz

7. Fużūlī ʿālem-i ḳayd içre sen dem urma ʿışḳuñdan
   Kemāl-i cehl ile daʿvā-yi ʿirfān eylemek olmaz

[2] olursa: olsa D/dermānı: tedbīri F_2 bir derman AE_5, H/ derd imiş: derddür AE_1, M_2.

[3] Fenā: Fiġan F_1/dil: can A, Ba/defʿ-i: refʿ-i A, $Ü_8$/derd-i: dāġ-i İ, $Ü_3$, $Ü_5$, $Ü_7$.

[4] yıḫarsan: yaḫarsan Re, $Ü_6$/nāṣiḥ: zāhid AE_9 vāʿiẓ H/nefs: ʿışḳ AE_2/ bir: bu Ç/mülki: mülk Aba, Re.

[5] lâʿlüñ: ḥālüñ AE_1/ cürmi: ẓulmi AE_3, AE_5, C, F_1, Li, M_2, Ma.

[6] eylerem: eyledüm AE_2, AE_3, M_2, Ma, Re/ yaña: baña AE_3, AE_5, Da, H, İ, saña P/ bir dem: hergiz AE_3 kimse R ol meh L, M_3 servüm M_1.

[7] ḳayd: ḳadr P/ Kemāl-i: Hevā-yi R Ne ḥāṣıl AE_1/ile: ilen MM.

CXIII

1. Ṭarīḳ-i faḳr dutsam ṭabʿ tābiʿ nefs rām olmaz
   Ġınā ḳılsam ṭaleb esbāb-i cemʿiyyet temām olmaz

2. Dehānuñdan es̱er görmen miyānuñdan nişan veh kim
   Men-i nā-kāma ʿömrümden müyesser hīç kām olmaz

3. Muḳīm-i kūy-i derd eyler meni āh-i ciğer-sūzum
   Bu āheng-i melâl-efzāya mundan yeğ maḳām olmaz

4. Mürīd-i sāḳiyem kim lûṭfi ehl-i ẕevḳa dā'imdür
   Ne ḥāṣıl ehl-i zühdüñ şefḳatinden kim müdām olmaz

5. Didüm ʿuşşāḳa cevr itme didi ol ḫūblar şāhı
   Siyāset olmayınca ʿışḳ mülkinde niẓām olmaz

6. Lebüñden ḳaṭre ḳaṭre ḳan içer göñlüm kerāhetsüz
   Şekerden olıcaḳ mey ḳaṭresi gūyā ḥarām olmaz

7. Fużūlī'ni melâmet eyleyen bī-derd bilmez mi
   Ki bāzār-i cünun rüsvālarında neng ü nām olmaz

[1] faḳr: ʿışḳ AE_6/ Ġınā: ʿAnā A.

[2] miyānuñdan: ḫayātumdan B, L ḫayātuñdan MM, $Ü_7$/veh kim: gūyā C/ʿömrümden: ʿömrümde $Ü_{11}$ ʿömrinden AE_3, DTC_5 ġamzeñden $Ü_{10}$

[3] Muḳīm-i: Maḳām-i L, P/kūy-i: kūh-i DTC, DTC_5, L, M_2, MM, $Ü_7$/ ciğer-sūzum: seḥer-hīzüm DTC_5/ Bu: Bir A, $Ü_3$/melâl-efzāya: melâl-efzāda R belâ-engīze AE_9/mundan yeğ: bunuñ tek DTC_4.

[4] ẕevḳa dā'imdür: ẕevḳa dā'im var DTC_7 derde dā'imdür D, F_2, M_3/ zühdüñ: dehrüñ AE_6 ẕevḳuñ R.

[5] ḫūblar: ḫublaruñ A, AE_5, AE_9, C, F_1, F_2, KR_2, P, Tr, $Ü_5$/olmayınca: itmeyince D.

[6] içer: yudar R, $Ü_3$/kerāhetsüz: küdūretsüz DTC_4 /gūyā: dirler Aba, D, $Ü_6$.

[7] bī-derd: bī-dād DTC_5 /rüsvālarında: sevdālarında AE_3, T.

CXIV

1. Rāz-i ʿışḳuñ ṣaḫlaram ilden nihan ey serv-i nāz
   Gitse başum şemʿ tek mümkin değül ifşā-yi rāz

2. Ḫūblar miḥrāb-i ebrūsına meyl itmez faḳīh
   Ölse kāfirdür müselmanlar aña ḳılmañ nemāz

3. Kimse ol bed-ḫūya iẓhār idebilmez ḥālümi
   Ey sürūd-i nāle Tañrı'yçün sen olġıl çāre-sāz

4. Ḳālebüm görmüş tehī tökmek diler bir tāze rūḥ
   Berḳ-i āhum kim gelen peykānuña virmiş güdāz

5. Men ḫod öldüm ey türābumdan olan sāġar müdām
   Rindler bezmin gezüb bir bir yetür menden niyāz

6. Ḫūb-ṣūretlerden ey nāṣiḥ meni menʿ itme kim
   Pertev-i envār-i ḫur-şīd-i ḥaḳīḳatdür mecāz

7. Ey Fużūlī ḳalmışam ḥayretde bilmen n'eyleyem
   Devr ẓālim baḫt nā-fercam ṭaleb çoḫ ʿömr az

[1] ṣaḫlaram: ṣaḳladum Re/nihān: senüñ KR$_2$, Li, Ma.

[2] itmez: eyler MM/ ḳılmañ: ḳılmam AE$_8$, ḳılmaz H.

[3] ḥālümi: derdümi DTC$_1$, M$_2$ ḥālini AE$_1$, AE$_2$, AE$_9$, B, E, F$_1$, F$_2$, Li, Ma, MM, Ü$_6$, Ü$_7$, Ü$_8$, Ü$_9$, Ü$_{10}$, Ü$_{11}$.

[5] türābumdan: ṣarābumdan E/ olan: dutan DTC$_1$, KR$_2$, Ü$_3$ iden Ü$_6$ dolan E/ bir bir: yer yer AE$_4$.

[6] nāṣiḥ: zāhid Ma/ itme kim: eyleme AE$_3$, AE$_8$, Ba, İ, KR$_1$, Ü$_3$, Ü$_5$, Ü$_7$, Ü$_8$.

[7] Devr: Yār P/ nā-fercam: nā-ferman A, AE$_3$, AE$_4$, AE$_5$, AE$_8$, AE$_9$, Ba, Ç, Da, F$_1$, F$_2$, İ, H, KR$_1$, KR$_2$, Ma, MM, P, R, Re, Tr, Ü$_3$ Ü$_4$, Ü$_5$, Ü$_6$, Ü$_7$, Ü$_9$, Ü$_{10}$ Ü$_{11}$ /az: draz AE$_6$, C.

CXV

1. Teşne-i cām-i viṣālüñ Āb-i Ḥayvān istemez
   Mā'il-i mūr-i ḫaṭuñ mülk-i Süleymān istemez

2. Ẓulmet-i zülfüñ giriftārı dem urmaz nūrdan
   Ṭālib-i şem'-i ruḫuñ ḫur-şīd-i raḫşān istemez

3. Eylemez meyl-i behişt üftāde-i ḫāk-i derüñ
   Sākin-i künc-i ġamuñ seyr-i gül-istān istemez

4. Cevrden āh itme ey 'āşıḳ ki 'ayn-i lüṭfdur
   Dōst esbāb-i kemāl-i ḥüsne noḳṣān istemez

5. 'Āşıḳ iseñ rind ü rüsvālıḳdan ikrāh itme kim
   'Işḳ sırrın iktiżā-yi devr pinhān istemez

6. 'Işḳdan vehm itmesün 'āşıḳ yıḫar göñlüm diyu
   Hīç sulṭānem diyen mülkini vīrān istemez

7. Ey Fużūlī muttaṣıl devran muḫālifdür saña
   Ġālibā erbāb-i isti'dādı devrān istemez

[1] Mā'il-i: Beste-i Re.

[2] zülfüñ: ẓulmüñ L, M_1 küfrüñ AE_1/nūrdan: dāddan A 'ışḳdan Ba dürdan F_1, KR_2, MM, $Ü_7$, $Ü_{10}$, $Ü_{11}$ zevḳden C, Ma ṣubḥdan AE_3, M_2/ raḫşān: tābān A, AE_4, Ba, D, Da, DTC_2, F_2, İ, L, M, M_2, P, R, $Ü_6$.

[3] seyr-i gül-istān: ḥūr ile ġılmān R.

[4] āh itme: incinme DTC_1/ḥüsne: 'ışḳa R.

[5] 1. mısra: 'Āşıḳuñ rüsvālığından eyleme ikrāh kim AE_1, İ/rind ü: rind-i AE_6, Ç, D, L, M, MM, Re, $Ü_6$, $Ü_9$, $Ü_{11}$ /ikrāh itme kim: itme āh kim M_3, $Ü_8$ ikrāh eyleme B/ 2.mısra: 'Işḳ seyrin iktiżā-yi rāz pinhān istemez B/ devr: derd $Ü_8$.

[6] vehm: āh DTC_5, İ, M_3 /'āşıḳ: 'ārif DTC_2/ yıḫar: yaḳar AE_8, M_1, Tr, $Ü_6$/ göñlüm: cānum KR_2/diyu: diyüb A, AE_5, F_1, H, KR_2, MM, V evin M_1/ sulṭānem diyen: sulṭan kendünüñ C.

[7] saña: baña AE_1, AE_2, AE_5, C, Ç, D, F_1, F_2, H, KR_1, KR_2, L, M, M_3, Ma, $Ü_3$, $Ü_6$, $Ü_8$, $Ü_{10}$, $Ü_{11}$/ muttaṣıl: dā'imā Da.

CXVI

1. Figan kim bağrumuñ ol lâle-ruḫ ḳan olduğın bilmez
   Ciğer perkālesinde dāğ-i pinhān olduğın bilmez

2. Ḥabībüm göñlümi cem' eylemez ruḫsārı devrinde
   Meger zülfi kimi ḥālüm perīşān olduğın bilmez

3. Ḳılur taḳṣīr idüb bir lûṭf her dem göñlüm almaḳda
   Vefā resmin ṣanur düşvār āsān olduğın bilmez

4. Güzeller devlet-i vaṣlın bulub mağrūr olan 'āşıḳ
   Neşāṭ-i vaṣlda endūh-i hicrān olduğın bilmez

5. Dil-i ṣad-pāreden bī-dādı kesmez ġamze-i mestüñ
   Ne ġāfil pād-şehdür mülki vīrān olduğın bilmez

6. Ṣanur zāhid özin ḫālī ḫayālinden ġalaṭdur bu
   Bu ḥayrān olduğındandur ki ḥayrān olduğın bilmez

7. Fużūlī ḫasteye düşmen söziyle dōst cevr eyler
   Zihī sāde mu'āriż ḳavli bühtān olduğın bilmez

[1] perkālesinde: perkālesinden A, AE$_2$, AE$_3$, AE$_6$, AE$_9$, B, Da, DTC$_1$, F$_1$, H, İ, KR$_1$, M$_1$, MM, P, Ü$_3$, Ü$_5$, Ü$_{11}$/pinhân: hicrān AE$_3$, AE$_8$, DTC$_2$, DCT$_5$, F$_1$, İ, KR$_2$, Ü$_3$, Ü$_5$.

[2] ruḫsārı: ruḫsār Aba.

[3] Ḳılur: Ḳılub KR$_2$, MM/göñlüm: cānı AE$_3$, DTC$_5$/almaḳda: almaḳdan AE$_6$, B, H alanda P/düşvār: düşvār ü B, C, KR$_1$.

[4] bulub: tapub Ü$_7$/mağrūr: maḳdūr AE$_5$, C, F$_1$, H, KR$_2$, Li, Ü$_{11}$ ma'zūr V/'āşıḳ: ġāfil DTC$_4$ DTC$_5$,/ Neşāṭ-i: Nişān-i Ü$_1$/vaṣlda: vaṣldan A, Aba, AE$_3$, AE$_8$, Ç, Da, KR$_1$, KR$_2$, Tr, Ü$_7$.

[5] bī-dādı: bī-dād Aba AE$_3$, AE$_5$, C, Ç, D, Da, DTC$_2$, DTC$_3$, DTC$_4$, DTC$_5$, İ, KR$_1$; KR$_2$, L, Li, M, M$_1$, M$_2$, Ma, MM, P, Re, Ü$_1$, Ü$_5$, Ü$_6$, Ü$_7$, Ü$_{11}$.

[6] zāhid: vā'iẓ F$_2$/ ḫāli: ġāfil KR$_2$, Ü$_{10}$, Ü$_{11}$/ġalaṭdur bu: ḫaṭādur bu Tr ġalaṭ bu kim Da.

[7] dōst: yār T, Ü$_8$ /cevr: ṭa'n DTC$_4$, F$_2$, Tr/ ḳavli: ḳavl D, DTC$_1$, Ü$_3$, Ü$_6$, Ü$_7$, Ü$_8$.

117

CXVII

1. Maña bād-i ṣāba ol serv-i gül-ruḫdan ḫaber virmez
   Açılmaz ġonce-i baḫtum ümīdüm naḫli ber virmez

2. Tökübgöz yaşını sensüz helâküm isterem ammā
   Ecel peykine seyl-i eşk gird-ābı güẕer virmez

3. Gözümde mesken it ḫār-i müjemden iḥtirāz itme
   Gül-i ḫandāna her dem ḫār-yār olmaḳ żarar virmez
   ḫāra yār

4. Eger cān almaḳ istersen tenümden tīğüñi kesme
   Ki pejmürde nihāle virmeyince şu s̱emer virmez

5. Ḳıyās it şem'den vehm eyle çerḫüñ inḳilâbından
   Kim ol baş almağa ḳaṣd itmeyince tāc-i zer virmez

6. Belâ żımnında rāḥat olduğın iẓhār ider ḫalḳa
   Felek bī-hüde ḫār-i ḫuşkden gül-berg-i ter virmez

7. Fużūlī dehrden ḳām almaḳ olmaz olmadın giryān
   Ṣadef şu almayınca ebr-i nīsandan güher virmez

[1] ol: sen AE_6, Da, F_2, M_1, P, T_1 baḫtum: baḫt ü R.

[2] yaşını: yaşumı DTC_2, DTC_1, P, $Ü_1$/ peykine: mülkine $Ü_{11}$.

[3] her dem: şordum AE_2, F_2, KR_1 bir dem $Ü_4$ ey meh $Ü_8$/ ḫār: ḫāra DTC_1, İ, $Ü_8$ den başka bütün yazmalar.

[4] tīğüñi: oḳuñı AE_2, AE_5, C, DTC_1, F_1, H, KR_1, KR_2, L, Li, M_3, Ma, MM, T_2, $Ü_3$, $Ü_4$, $Ü_7$, $Ü_{10}$, $Ü_{11}$, V oḳlâruñ AE_1.

[5] eyle: itme AE_8, DTC_7/ baş: can M.

[6] iẓhār: ma'lûm DTC_1/ ḫār-i : ḫāk-i P.

[7] dehrden: mihrden AE_4.

118

CXVIII

beslemezdüm şu virüp ol nahli olsa bārsuz

1. Ḫam ḳad ile ağlaram ol ṭurra-i ṭarrārsuz
Gerçi dirler çengden çıḫmaz terennüm tārsuz

2. Sīne-i çākümden eksük itme tīr-i ġamzeñi
Ey gül-i ra'nā bilürsen kim gül olmaz ḫārsuz

3. Ṣaḫlamazdum nāvekün gözde belâsın çekmesem
Ṣu virüb ol naḫlī beslerdüm mi olsa bārsuz

4. Yol azarsan ẓulmet-i ḥayretde ey dil vāḳif ol
Zīnhār ol kūya varma āh-i āteş-bārsuz

5. Girye-i zār ile ḫoş-ḥālem ki baḥr-i 'ışḳda
Eşksüz göz bir ṣadefdür lü'lü'-i şeh-vārsuz

6. Cāna āzār-i ḫadengüñ ḫoş gelür ey ḳaşı yay
Bir sifāriş ḳıl ki bizden ütmesün āzārsuz
ötmesün

7. Zühdden geçmez Fużūlī eylemez terk-i riyā
Pend çoḫ virdüm eşitmez 'ārsuzdur 'ārsuz

[1] ḳad ile: ḳadümle B, DTC_2, M_1.

[2] Sīne-i çākümden eksük: Sīne-i ṣad çākden kem Ç Sīne-i çākümde eksük L, MM/kim: çun DTC_5.

[3] gözde: dilde AE_3, B, C, F_1, KR_2, Li, M_3, MM, T_2, $Ü_5$, $Ü_7$, $Ü_9$, $Ü_{10}$, gözden DTC_1, K, KR_1, $Ü_3$ gözin KR_2/çekmesen: çekmedin AE_1, B, İ, T T_2 çekmeyüb AE_6, Ma çekmeyem MM, $Ü_1$ çekmişem D, DTC_5/ 2. mısra: Beslemezdüm şu virüb ol naḫli olsa bārsuz AE_9, M_2, Ma, $Ü_1$, $Ü_8$. Beslemezdüm şu virüb ol naḫli k'olsa bārsuz M_1, Tr Beslemezdüm şu virüb ol naḫli k'ola bārsuz D, $Ü_6$ Şu virüb ol naḫli besler miydüm olsa bārsuz B, L.

[4] varma: gitme AE_5, AE_9, B, C, D, F_1, H, KR_2, L, Li, M, M_3, MM, T_2, $Ü_7$, $Ü_{10}$, $Ü_{11}$.

[5] zār ile: zārumla DTC_7.

[6] ütmesün: itmesün Aba olmasın M_3 geçmesün DTC_5, K, KR_2, M_1, Tr.

[7] geçmez: geçse $Ü_3$/terk-i riyā: meyl-i ḥarām T/Pend: Pendi H, M_3, $Ü_9$.

119

CXIX

1. Ḫalḳa ağzuñ sırrını her dem ḳılur iẓhār söz
   Bu ne sırdur kim olur her lâḥẓa yoḫdan var söz

2. Arturan söz ḳadrini ṣıdḳ ile ḳadrin arturur
   Kim ne miḳdār olsa ehlin eyler ol miḳdār söz

3. Vir söze iḥyā ki dutduḳça seni ḫāb-i ecel
   İde her sā'at seni ol yuḫudan bīdār söz

4. Bir nigār-i 'anberin-ḫaṭdur göñüller almağa
   Gösterür her dem niḳāb-i ġaybdan ruḫsār söz

5. Ḫāzin-i gencīne-i esrārdur her dem çeker
   Riṣte-i iẓhāra miñ miñ gevher-i esrār söz

6. Olmayan ġavvaṣ-i baḥr-i ma'rifet 'ārif değül
   Kim ṣadef terkīb-i tendür lü'lü'-i ṣeh-vār söz

7. Ger çoğ isterseñ Fużūlī 'izzetüñ az it sözi
   Kim çoğ olmaḳdan ḳılubdur çoḫ 'azīzi ḫār söz

[1] ḳılur: ider Ba/ sırdur: sözdür DTC$_2$, DTC$_4$, R/olur: ḳılur Re.

[2] Arturan: Yaşuran M$_1$/ ṣıdḳ:vaṣl AE$_9$/ ehlin eyler: ehli söyler Ma.

[3] ecel: emel Tr, Ü$_3$/ seni: bizi Î/ yuḫudan: yuḳudan AE$_4$, C, Ç, D, Î, KR$_1$, M$_3$, P, Re ḫābdan A, AE$_1$, AE$_2$, AE$_3$, AE$_8$, Ba, Da, F$_2$, M, R, T.

[4] göñüller almağa: göñül almağa kim A, AE$_3$, AE$_8$, Ba, Da, F$_2$, M$_1$, R, T/ ġaybdan: çihreden Î ġayrdan V/ ruḫsār: dīdār AE$_2$, AE$_5$, D, DTC$_1$, KR$_1$, Ü$_5$.

[5] çeker: düzer: M/ iẓhāra: esrāra DTC$_4$, R, T./ miñ miñ: yüz biñ H/esrār: iẓhār DTC$_4$, R.

[6] 'ārif: ādem C āgeh DTC$_5$.

[7] Gerçek: Gerçi A, AE$_3$, AE$_9$, Ba, DTC$_2$, DTC$_4$, R, Tr Çoḳça P Ger sen Da/ 'izzetüñ: 'izzeti Ç/ sözi: sözüñ D, F$_2$, İ, L, T$_1$, Ü$_7$ den başka bütün yazmalar.

120

CXX

1. Buldı kūyuñda devā derd-i dil-i bīmārumuż
   Sen ağasan biz ḳuluz kūyuñdadur tīmārumuz

2. Zāhidā gör sīne çāki şu'lesin bizden şaḥın
   Bir ocağuz biz ki sūzandur der ü dīvārumuz

3. N'ola ger oldıysa fānī Kūh-ken men bāḳiyem
   'Işḳa bizdendür beḳā yoḥdur yoğ olmaḳ varumuz

4. Gül-şen-i ġam naḥliyüz perverde āb-i dīdeden
   Dāğlar berg āh-i āteş-bārumuzdur bārumuz

5. Ehl-i terküñ ḳulıyuz oldur bize candan 'azīz
   Yūsuf ise ḥod-fürūş anuñla yoḥ bāzārumuz

6. Eşkümüz gird-ābı 'ālī 'ömrümüz bünyādı pest
   Gör ne alçaḳ dirlük ile çizginür pergārumuz

7. Ey Fużūlī cevr-i yār ü ṭa'ne-i ağyārdan
   Var yüz miñ ġam bu hem bir ġam ki yoḥ ġam-ḥārumuz

[1] kūyuñda: kūyuñdan AE_2, AE_6, AE_9, B, İ, K, KR_1, KR_2, M, MM, P, T, T_1, $Ü_3$, $Ü_5$, $Ü_8$, $Ü_{10}$, $Ü_{11}$, V/ ağasan: aḳasan AE_4, AE_6, DTC_5, İ, R, Tr/ kūyuñdadur: kūyuñda var C, Ma, $Ü_{10}$.

[2] bizden: menden AE_3, F_1, $Ü_{11}$/sīne çāki: sīne çākin DTC_5, $Ü_7$ çāk-i sīne D.

[3] fānī: Mecnun H/olmaḳ: olmaz A, B, F_2, L, P, $Ü_5$ olmuş H.

[4] bārumuz: nārumuz $Ü_5$.

[5] terküñ: derdüñ Ç, D, H, L, Li derküñ F_1, KR_2, $Ü_{11}$ 'irfan AE_1/Yūsuf ise: Ḥur-şid ise İ Ḳavm-i dünyā E.

[6] gird-ābı: gird-āb-i $Ü_5$/çizginür: çevrilür AE_4 ṭolanur P.

121

CXXI

1. ʿĀlemi oldı şād senden men esīr-i ġam henūz
   ʿĀlem itdi terk-i ġam mende ġam-i ʿālem henūz

2. Cān bağışlardı lebüñ iẓhār-i güftār eyleyüb
   Urmadın ʿĪsī lebi cān-baḫşlıḳdan dem henūz

3. Secde-gāh itmişdi ʿışḳ ehli ḳaşuñ miḥrābını
   Ḳılmadın ḫayl-i melâʾik secde-i Ādem henūz

4. Cāna derdüñ cisme peykānuñ revān itmişdi ḥükm
   Cism ile cān irtibāṭı olmadın muḥkem henūz

5. Eşk ṣarf eyler felekden kām ḥāṣıl ḳılmağa
   Bu güher ḳadrini bilmez dīde-i pür-nem henūz

6. Perde-i çeşmüm maḳām itmişdi bir tersā-beçe
   Olmadın mehd-i Mesīḥā dāmen-i Meryem henūz

7. Ey Fużūlī eyledi her derde dermān ol ṭabīb
   Bir menüm zaḫmumdur ancaḳ bulmayan merhem henūz

[2] eyleyüb: eylese AE_3, M_2 eylegeç DTC_4 /lebi: leb-i AE_1, Da, KR_2, T, T_1, $Ü_{10}$.

[3] Secde-gāh: Cilve-gāh DTC_5 /Ḳılmadın: İtmedin AE_1, M_2.

[4] derdüñ: tīrüñ DTC_3 /irtibāṭı: iḫtilâṭı DTC_3.

[5] eyler: itdi L/felekden: felekde AE_3, D, Re, $Ü_7$.

[6] çeşmüm maḳām: çeşmümde yir $Ü_7$ /bir: ol A/Olmadın: Tutmadın. DTC_7.

[7] ṭabīb: ḥakīm AE_3, AE_6, DTC_5, P, R/Bir menüm zaḫmumdur: Bu benüm derd ü ġamumdur DTC_7 Bu benüm derdümdür D Bu benüm zaḫmumdur H, Re, T Bir benüm derdümdür L, M_3, $Ü_{10}$, $Ü_{11}$ /bulmayan: bulmadı Ç, L, M, MM, T_2, $Ü_7$.

CXXII

1. Kūh-kenden görinür kūhda āsār henūz
   Ol ne beñzer maña anuñ eseri var henūz
2. Çekdi Mecnun ayağın bādiyeden līk virür
   Kanlu güller ayağından çekilen ḫār henūz
3. Vādi-i ʿışḳda sevdā ile ser-geşte idüm
   Gelmedin gerdişe bu günbed-i devvār henūz
4. Noḳṭa-i ḫāline bağlanmış idi cān ü göñül
   Gezmedin dā'ire-i devrde pergār henūz
5. Māha çekdüm şeb-i hicrān ʿalem-i şuʿle-i āh
   Āh kim olmadı ol māh ḫaber-dār henūz
6. Nāle-i zārum ile ḫalḳa ḥarām oldı yuḫu
   Ḳare baḫtum yuḫudan olmadı bīdār henūz
7. Merhem-i vaṣlı ile buldı ḳamu derde devā
   Bu Fużūlī elem-i hecr ile bīmār henūz

[1] Kūh-kenden: Kūh-kende DTC_5, Re, $Ü_3$/görinür: görinen Ba, MM, $Ü_7$/kūhda: dağda DTC_4.

[2] virür: biter AE_3 durar AE_9 durur F_2, M_1, P.

[4] ḫāline: ḫāl ile B, $Ü_1$/ bağlanmış idi: bağlanmış idüm H/ devrde: çerḫde DTC_4 dehrde KR_2, $Ü_4$, $Ü_{10}$, $Ü_{11}$.

[5] Māha: Çerḫe DTC_1, DTC_2, KR_1, Li, M, MM, T_2, $Ü_3$, $Ü_7$/ şuʿle-i: āteş-i D.

[6] nāle-i: nāle vü AE_1, DTC_1, KR_1.

[7] derde: derd Aba, DTC_1, V/ vaṣlı: vaṣluñ Ç, D, DTC_1, F_2, T_1 vaṣl AE_6, Re, $Ü_{11}$/ buldı: oldı AE_4, M, M_1 bulındı AE_6/ ḳamu: ğam ü A, Ba, $Ü_6$/ elem-i: elem ü D.

remel-i müsemmen-i maḥẕūf
123

CXXIII

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Nice ıllardur ser-i kūy-i melâmet beklerüz
   Leşker-i sulṭān-i ʿirfānuz velâyet beklerüz

2. Sākin-i ḫāk-i der-i mey-ḫāneyüz şām ü seḥer
   İrtifāʿ-i ḳadr içün bāb-i saʿādet beklerüz

3. Cīfe-i dünyā değül kerkes kimi maṭlûbumuz
   Bir bölük ʿanḳalaruz Ḳāf-i ḳanāʿat beklerüz

4. Ḫāb görmez çeşmümüz endīşe-i ağyārdan
   Pās-bānuz genc-i esrār-i maḥabbet beklerüz

5. Ṣūret-i dīvār idübdür ḥayret-i ʿışḳuñ bizi
   Ġayr seyr-i bāğ ider biz künc-i miḥnet beklerüz

6. Kār-bān-i rāh-i tecrīdüz ḫaṭar ḫavfın çeküb
   Gāh Mecnun gāh men devr ile nevbet beklerüz

7. Ṣanmañuz kim giceler bī-hüdedür efğānumuz
   Mülk-i ʿışḳ içre ḥiṣār-i istiḳāmet beklerüz

8. Yatdılar Ferhād ü Mecnun mest-i cām-i ʿışḳ olub
   Ey Fużūlī biz olar yatduḳça ṣoḥbet beklerüz

[1] ıllardır: ıllar kim H ıldur biz Ü$_8$ yıllar biz N.

[2] şām ü seḥer: her ṣubḥ u şām AE$_1$, M$_3$.

[3] bölük: niçe AE$_3$, DTC$_5$.

[4] görmez: girmez R/çeşmümüz: çeşmüme R cismümüz N dīdemüz Ü$_5$ gözümüz DTC$_7$/ Pās-bānuz: Pās-bān-i T, Ü$_9$, Ü$_{11}$ /esrār-i: esrāruz T, Ü$_9$, Ü$_{11}$.

[5] ḥayret: ḥasret AE$_9$, T$_2$ /Ġayr: Ġayrı B/seyr-i bāğ: bāğı seyr Re/miḥnet: ʿuzlet AE$_3$, E, İ, KR$_1$, M$_2$ ḫalvet KR$_2$.

[6] ile: içre K, M$_1$, M$_2$, M$_3$, T$_2$ devr: derd Ü$_6$.

[7] Ṣanmañuz: Ṣanmayın AE$_3$/bī-hüdedür: bī-hūde var B/ efğānumuz: feryādumuz M$_2$, T.

[8] ʿışḳ: şevḳ K.

CXXIV

1. Göz yaşumdan sūz-i pinhānum ḳılur ʿārif ḳıyās
   Bī-ḫaber teʾs̱īr-i encümden değül aḫter-şinās

2. Ḳan yeter kim dem-be-dem gözden inüb örter tenüm
   Deşt-i ġam Mecnūn'ıyam men ḫandan u ḫandan libās

3. Ḫıştler tek bir biri üzre ciğer perkālesin
   Göz yiğub ṣalmış ḥabāb-i ḫūn bināsıyçün esās

4. Ey ṣabā jülīde-mū başında Mecnūn'uñ ṣaḫın
   Bī-tekellüf gitme kim Leylī evidür ol pelâs

5. Lâḥẓa lâḥẓa ḫam ḳadüm peykānuñ ister yā ḳılur
   Ẕerre ẕerre māh-i nev ḫur-şīdden nūr iḳtibās

6. Tīğ-i ġamzeñ eyle bürrāndur ki cellâd-i ecel
   Tökse ḳan taʿcīl içün tīğüñden eyler iltimās

7. Ey Fużūlī zehr-i ḳahr ile doludur ṭās-i çerḫ
   Çekmez anuñ ḳahrını her kim çeker bir dolu ṭās

[1] yaşumdan: yaşından Re, Ü$_5$/ pinhānum: efġānum D/ʿārif: ʿāşıḳ Ba, C/ aḫter-şinās: encüm-şinās AE$_3$.

[2] yiter: yaşum H yürür F$_2$/inüb: iner R yetüb İ aḳub M/tenüm: meni P.

[3] perkālesin: perkāledür DTC$_2$ perkālesi A, AE$_3$, AE$_8$, Ba, L, M, Ü$_6$, Ü$_8$/ yığub: yaḳub AE$_3$, AE$_5$, AE$_8$, Ba, F$_2$, R, Tr yıḳub AE$_6$, B, İ, KR$_1$, L, P yapub Ü$_1$ yumub A baḳub D, M, T/bināsıyçün: bahāsıyçün İ/ esās: ḳıyās C.

[4] ṣabā: ṣanan Ü$_5$ ten başka bütün yazmalar/ Mecnūn'uñ: Mecnun tek AE$_6$, P Mecnun'dan AE$_8$, M$_2$, R/ gitme: girme AE$_5$, Ç, M, M$_1$, T varma Aba giyme Ba, DTC$_2$, İ/ pelâs: libās Ba.

[5] ya ḳılur: eyle kim AE$_3$ ṭā ḳılur AE$_8$.

[6] Tīğ-i: Tīr-i A/cellâd-i: şemşīr-i AE$_6$, P, Ü$_1$/tīğüñden: tīğ andan Aba, AE$_5$, AE$_9$, B, D, E, İ, KR$_2$, L, P, Re, Tr, Ü$_6$/ eyler: ider P.

[7] doludur: dolubdur Ü$_1$/ çerḫ: dehr M/ḳahrını: ḳaydını M$_3$/ çeker: döker D.

CXXV

1. Mesken ey bülbül saña geh şāḫ-i güldür geh ḳafes
   Nice ʿāşıḳsan ki āhuñdan dutuşmaz ḫār ü ḫas

2. Yār küyında müselmanlar ger olsaydı yirüm
   Kāfirem ger Ravża-i Rıḍvān'a eylerdüm heves

3. Kūh feryādı ṣadāsın virdi Ferhād'uñ dimeñ
   Naḳş-i Şīrīn'dür virüb āvāz olur feryād-res

4. Nāḳa Leylī maḥmilin çekmiş beyāban seyrine
   Eyle Mecnūn'ı bu ḥāletden ḫaber-dār ey ceres

5. Bir nefes ḳalmış ḥayātumdan ḥabībüm ṣubḥ tek
   N'ola ger bir mihr gösterseñ maña āḫir nefes

6. Ḫāli itdüm dil hevā-yi iḫtilāṭ-i ḫalḳdan
   Bezm-i ġamda ney kimi hem-dem maña feryād bes

7. Ey Fużūlī ger saña cemʿiyyet-i dildür murād
   Bağla bir dil-dāre gönlüñ ġayrdan peyvend kes

[1] dutuşmaz: dutulmaz AE$_4$ tütüzmez MM dutuşur Ü$_7$.

[2] eylerdüm: eylersem AE$_6$, AE$_8$, AE$_9$, Ba Ç, D, DTC$_4$, DTC$_5$, E, KR$_1$, KR$_2$, L, Re, Ü$_8$.

[3] feryādı: feryād u KR$_2$, L/ dimen: dimem Ü$_4$/Şīrin'dür: Şīrin'den AE$_6$, AE$_9$/virüb: virür R den başka bütün yazmalar / olur: olub AE$_5$, KR$_1$, R, Ü$_9$ dan başka bütün yazmalar.

[4] seyrine: ʿazmine AE$_9$, KR$_2$.

[5] ṣubḥ tek: ṣubḥa dek AE$_5$, AE$_8$, Ba, KR$_1$, M$_3$, R; Tr Tanrı'çün T/ ger bir: bir kez R.

[6] 1. mısra: Bės ki ilden renceem kesdüm ḳamudan ülfetüm T/ ḫalḳdan: ġayrdan Aba, DTC$_5$, KR$_1$, M$_2$, M$_3$, T$_1$, Ü$_3$ dehrden R/ ġamda: ġamdan R/ hem-dem: her dem R.

[7] peyvend: peyvendi F$_1$, Ü$_4$ ümmīd AE$_1$, AE$_2$, Ç, D, M, Re, Ü$_5$, Ü$_9$ ümmīdi F$_2$.

126

CXXVI

1. Dehr bir menzil ḫalâyıḳ kār-bānı pīş imes
Söz ḳamu efsāne il efsāne-ḫānı pīş imes

2. Terk-i fikr-i dünyi vü sevdā-yi ʿuḳbī eyle kim
Dünyi vü ʿuḳbī ḫayālī vü gümānī pīş imes

3. Ehl-i ḥaşmet kisvetin zer-beft ider bilmez kim ol
Bāğ-i cemʿiyyet bahārına ḫazānı pīş imes

4. Ger tuvānālığ sözin söyler melûl itgeç ḳażā
Her kimi görseñ tüvānā nā-tüvānı pīş imes

5. Eyleyüb miḥnet zemānında dem-ā-dem iżṭırāb
İsteme rāḥat ki rāḥat hem zemānı pīş imes

6. ʿÖmr naḳdin sūd sevdāsında żāyiʿ eyleme
Ol kim adın sūd ḳılmazsan zīyānı pīş imes

7. İʿtibār ey dil Fużūlī'den götür kim ol faḳīr
Bī-dil ü bī-çāre vü bī-ḫān-u-mānī pīş imes

[1] Dehr: Her F_2, $Ü_7$.
[4] melûl: ṭulûl $Ü_7$/ kimi: kesi $Ü_7$.
[5] Eyleyüb: İtmeyüb $Ü_7$.
[6] eyleme: ḳılma kim F_2, itme kim T/ kim: ki $Ü_7$.

CXXVII

1. Ḫāk-i reh itdi ʿāşıḳ-i miskīni ol heves
Kim pāy-būs-i yāre ḳaçan bula dest-res

2. Rāz-i derūnı daşraya ṣalmaḳ revā değül
Budur günāhı kim aṣılur muttaṣıl ceres

3. Dīdār-i dōstdur iki ʿālem netīcesi
Yoḫ andan özge ʿāşıḳa ʿālemde mültemes

4. Sīnem hevā-yi ʿışḳuñ ile doldı ney kimi
Dem urduğumca āh ü fiġandur çıḫan nefes

5. Her ḳayd olursa maḥż-i belâdur ki bülbüle
Ger şāḫ-i gülden olsa küdūret virür ḳafes

6. Ol ġamzeden göñül eger isterseñ iltifāt
Tīġ-i tecerrüd ile cihandan ʿalâḳa kes

7. Olmaz vücūd-i ʿāşıḳa ʿışḳ içre iʿtibār
Dözmez Fużūli āteş-i sūzāna ḫār ü ḫas

[1] bula: ola AE_6, AE_9, B, DTC_6, F_2, H, İ, KR_1, P, R bulsa A.

[2] derūnı: derdini DTC_7/ daşraya: dışraya Da, DTC_5/ revā: ʿaceb $Ü_6$.

[3] ʿālemde: bir cāy-i M.

[4] Sīnem: Göksüm $Ü_8$ Cismüm DTC_4/ile: ilen AE_4/ doldı: oldı AE_3, Ba, M, T, $Ü_1$/ urduğumca: urduğunca KR_2, MM, $Ü_7$.

[5] ḳayd: ḳanda DTC_4/ olsa: ola KR_2 /küdūret virür: küdūretdürür AE_4, B, MM, T_2, $Ü_7$.

[6] ʿalâḳa: ümīdi $Ü_7$.

[7] Dözmez: Döymez AE_8, AE_9, D, Da, F_2, KR_1, KR_2, L, M, Re, T, T_2, $Ü_5$, $Ü_7$, $Ü_8$, $Ü_0$/ sūzāna: hicrāna AE_8, AE_9, KR_1, M_2, R, T.

128

CXXVIII

1. Ey göñül ol ḫancer-i müjgāna eylersen heves
Ḳaṣd-i cān itdüñ beḳā-yi ʿömrden peyvendi kes

2. Çekme ġurbet ʿazmine ey sār-ban maḥmil ṣaḫın
Kim bu yolda bīm-i ġurbetdendür efġān-i ceres

3. Ḥāl-i zārumdan seni feryādum āgāh eyledi
Şükrü li'llâh oldı feryādum maña feryād-res

4. Birbirine sancılub her yan tenümde oḫlaruñ
Murġ-i rūḥum ḳaydına olmuş müretteb bir ḳafes

5. Ṭaʿne-i ehl-i melâmetden ne noḳṣan ʿāşıḳa
Berḳ-i lâmiʿ defʿin eyler mi hücūm-i ḫār ü ḫas

6. Sūz-i ʿışḳuñ tende nā-geh bulmasun noḳṣān diyu
Cān çıḫınca isterem çıḫmaya tenden bir nefes

7. Ey Fużūlī men ḳanāʿat mülkinüñ sulṭānıyem
Salṭanat esbābı eğnümde pelâs-i faḳr bes

[1] ol: şol $Ü_6$/ ḫancer-i: ġamze-i DTC_2/ beḳā-yi: hevā-yi MM/ peyvendi: ümmīd Aba, AE_2, AE_8, AE_9, C, Ç, DTC_1, DTC_7, F_2, İ, KR_2, L, Li, M, Ma, MM, Re, T_1, T_2, $Ü_3$, $Ü_7$, $Ü_8$, $Ü_9$, $Ü_{10}$, $Ü_{11}$ ümmīdi AE_1, B, Ba, E, F_1, K, KR_1 peyvend DTC_5, M_2, M_3, $Ü_6$.

[2] ʿazmine: seyrine AE_3, D, Da, DTC_3, R/sār-ban: kār-ban F_2, Re/ ṣaḫın: bu gün $Ü_8$.

[3] seni: beni $Ü_{19}$ /feryādum: efġānum Ç, DTC_1, KR_1, $Ü_3$/maña: saña A, AE_4, AE_8, P, T, T_1, $Ü_8$.

[4] sancılub her yan: bes ki sancıldı AE_1, AE_2, AE_5, B, C, DTC_1, DTC_2, F_1, F_2, H, KR_1, KR_2, L, Li, M_3, Ma, MM, T_2, $Ü_3$, $Ü_5$, $Ü_7$, $Ü_8$, $Ü_9$, $Ü_{10}$, $Ü_{11}$, V sancılur her yan AE_6/olmuş: oldı AE_2, AE_5, AE_9, C, Ç, DTC_1, F_1, H, KR_2, Li, Ma, $Ü_3$, $Ü_5$, $Ü_9$, $Ü_{10}$, $Ü_{11}$, V/vir: bu DTC_5, M_2.

[7] ḳanāʿat: melâmet AE_3, AE_6, Da, DTC_4, DTC_5, DTC_6, M_3, P, R, T_1/pelâs-i: külâh-i AE_4.

129

CXXIX

1. Cismümi yandurma raḥm it yaşuma ey bağrı daş
   İḥtiyāṭ it yanmasun nā-geh ḳuru yanında yaş
2. Ḫoş geçer neẓẓāre-i ḥüsnüñle ʿömrüm var ümīd
   Kim ide maḳbūl-i der-gāhuñ meni ḥüsn-i maʿāş
3. Ṭavf-i kūyuñda ayaḳdan başa irmiş bir meded
   N'ola ger ḳaddüm büküb her dem ayağum olsa baş
4. Fitne yayın ḳurmağa āteş mi olmuş iḥtiyāc
   Kim urarsan ʿāleme āteş çatub peyveste ḳaş
5. Ey ḥabāb-i eşk nā-yāb it ten-i ʿuryānumı
   Kim bu rüsvā perdemi çāk itdi sırrum ḳıldı fāş
6. Pāre pāre göñlümüñ sūz-i derūna tābı yoḫ
   Göz yolından ḳaṭre ḳaṭre ḳan olub çıḫsaydı kāş
7. Ey Fużūlī ğarḳ-i ḫūn-āb itdi göz merdümlerin
   Göreyüm ḳullâb-i müjgāna urulsun ḳanlı yaş

[1] Cismümi: Bağrumı Ü$_5$, Çeşmümi Ç/ yaşuma: ḥālüme AE$_4$, M$_2$ cānuma AE$_6$, Ü$_3$/ yanmasun: yanmaya KR$_1$/ nā-geh: tā ki DTC$_5$, Ü$_{11}$/ yanında: odıyla C, Ma odına Ç, DTC$_1$, Li, M$_3$, Ü$_3$, Ü$_9$, Ü$_{10}$, Ü$_{11}$ odında Ü$_4$.

[2] geçer: geçe M/ʿömrüm: göñlüm DTC$_1$, Ü$_3$/ der-gāhuñ:der-gāha A, Ba, AE$_8$, D, Da, DTC$_5$, DTC$_7$, M$_1$ der-gāhı AE$_3$.

[3] kūyuñda: kūyuñdan AE$_8$, M$_1$, T/ irmiş: olmuş KR$_2$ irmez F$_2$/ her: bir AE$_8$/ olsa: ola AE$_3$, DTC$_7$, F$_1$ bolsa Ba/ baş: taş H.

[4] mi olmuş: mi oldı AE$_6$, DTC$_1$, İ, KR$_2$, Ü$_5$ niçündür Ü$_8$/iḥtiyāc: iḥtiyāṭ Tr/ çatub: ṣalub H çıḳub Ü$_5$ çeküb AE$_5$.

[5] Kim bu: Çünki F$_2$/ḳıldı: itdi Ü$_6$ oldı DTC$_7$, M$_3$.

[6] göñlümün: göñlüme A, Aba, AE$_3$, AE$_4$, AE$_6$, AE$_8$, AE$_9$, Ba, Ç, D, Da, DTC$_6$, F$_2$, M, T, T$_1$, Ü$_1$, Ü$_5$/derūna derūnum A, Aba, AE$_3$, AE$_4$, AE$_6$, AE$_8$, AE$_9$, Ba, Ç, D, Da, F$_2$, M, M$_2$, Ü$_1$, Ü$_5$/ 2 nci mısra: Göz yoluñdan ḳan olub çıḳsaydı ruḫsāruma kāş İ, Kr$_1$/ olub: töküb AE$_2$.

[7] itdi: itme Ü$_5$ idi H/merdümlerin: merdümleri Ba, H, Ü$_8$, Ü$_9$.

CXXX

1. Tāk ṭāḳ-ī zer-nigārın çerḫ vīrān eylemiş
   Ḫışt-i zerrīnin ṣabā ferş-i gül-istān eylemiş

2. Kātib-i taḳdīr ḫaṭṭ-i sebz taḥrīr itmeğe
   Levḥ-i gül-zārı ḫazan bergi zer-efşān eylemiş

3. Ḳaṭʿ idüb faṣl-i ḫazan āb-i revan şīrāzesin
   Nusḫa-i gül-zāruñ evrāḳın perīşān eylemiş

4. Devr cevrin gör ki nüzhet-gāh-i ehl-i zevḳ iken
   Cūy-bār ü gül-şeni zencīr ü zindān eylemiş

5. Eylemiş tedbīr teşvīş-i ḫazan tārācına
   Lâle rengin raḫtını dāğ içre pinhān eylemiş

6. Rūzgāruñ tīre baḫtın ḳare nuṭḳın lâl idüb
   Mātem-i gül bülbüli zāğ ile yek-sān eylemiş

7. Ey Fużūlī dehr ḥālin şāḫ-i gülden ḳıl ḳıyās
   Kim virüb evvel tecemmül ṣoñra ʿuryān eylemiş

[1] Tāk: Tā ki AE_6, İ, Li ve $Ü_9$ dan başka bütün yazmalar; yalnız $Ü_8$ de tāc/ zer-nigārın: zer-nigārı MM/ zerrīnin: zerrīni AE_3, AE_6, AE_8, AE_9, MM, $Ü_7$ zerrīn-i A, Ba, H, KR_2, Ma.

[2] ḫaṭṭ-i sebz: ḫaṭṭ-i sebzi AE_3, AE_4, AE_6, AE_8, AE_9, B, Ba, C, DTC_3, DTC_4, DTC_5, DTC_7, F_1, F_2, İ, Li, M_2, MM, P, $Ü_5$, $Ü_6$, $Ü_7$, $Ü_{10}$, $Ü_{11}$ ḫaṭ-ī ser-sebze $Ü_8$/ gül-zārı: gül-zārın A, $Ü_5$ gül-zār-i D, M_3, MM, $Ü_9$, $Ü_{10}$ gül-nār-i B gül-zāre AE_4, DTC_4, İ, Li, M_2, $Ü_8$/ bergi: berg-i C, Li, MM, T_1, $Ü_7$, $Ü_9$, $Ü_{11}$ bergin AE_4, DTC_3, DTC_4, İ, K, M_2, $Ü_1$, $Ü_8$.

[3] faṣl-i: bād-i M/ ḫazan: bahar $Ü_8$/ gül-zāruñ: gül-nārı B gül-berg-i İ gül-berg $Ü_5$/ evrāḳın: evrāḳı İ.

[4] Devr cevrin: Lâle cevrin Tr Cevr-i devran $Ü_8$/nüzhet-gāh-i: nüzhet-baḫş-i A, Aba, AE_2, AE_3, AE_4, AE_5, AE_6, AE_9, B, Ba, C, Ç, DTC_2, DTC_4, DTC_7, H, İ, KR_1, KR_2, Li, M, M_2, Ma, MM, P, $Ü_1$, $Ü_6$, $Ü_7$, $Ü_8$, $Ü_9$, $Ü_{10}$, $Ü_{11}$, V/zencīr ü: zencīr-i M_2, $Ü_7$.

[5] tārācına: tārācı lik H diğer bütün yazmalar: tārācınuñ/ dāğ içre: derd içre H dāğ ile R.

[6] 1. mısra: Rūzgārı ḳara zülfüñ tīre baḫtuñ lâl idüb R Rūzgār-i tīre baḫtı ḳara lâfẓın lâl idüb AE_3/ lâl idüb: dağıdub DTC_4/ zāğ: ḫāk DTC_4 zülf AE_9.

CXXXI

1. Ey ḫoş ol mest ki bilmez ġam-i ʿālem ne imiş
   Ne çeker ʿālem içün ġam ne bilür ġam ne imiş

2. Bir perī silsile-i ʿışḳına düşdüm nā-geh
   Şimdi bildüm sebeb-i ḫilḳat-i Ādem ne imiş

3. Vāʿiẓ evṣāf-i cehennem oḫur ey ehl-i veraʿ
   Var anuñ meclisine gör ḳi cehennem ne imiş

4. Oḫı göksümden ütüb ḳalmış imiş peykānı
   Āh bildüm sebeb-i āh-i dem-ā-dem ne imiş

5. Ey Fużūlī meze-i sāḳi vü ṣahbā bildüñ
   Tevbe ḳıl tā bilesen zerḳ ü riyā hem ne imiş

[1] mest: vaḳt AE$_4$/ içün ġam: içün hem D/ silsile-i: silsilesi Da, DTC$_4$/ ʿışḳına: ḳaydına Da, DTC$_4$, F$_2$, Ü$_9$ zülfine AE$_1$, AE$_9$, B, C, D, DTC$_5$, F$_1$, H, KR$_2$, M$_3$, Ma, T$_2$, Ü$_8$, Ü$_{10}$, Ü$_{11}$/düşdüm nā-geh: düşdi göñlüm KR$_2$, Ma/ şimdi: imdi DTC$_4$.

[3] Vāʿiẓ: Zāhid D, E/ oḫur: ider AE$_9$, F$_2$, Ü$_7$, Ü$_9$ diyer C, Ü$_4$, V dimiş B ḳılur AE$_1$, AE$_2$/ Var: Gir AE$_9$, F$_1$/gör: bil Aba, AE$_9$, Ba, C, D, Da, E, Ma, N, Tr, Ü$_3$, Ü$_4$, Ü$_6$, Ü$_{10}$ Ü$_{11}$, V.

[4] göksümden: sīnemde B, Ü$_4$ göksümde A, AE$_9$, Ba, Ç, D, DTC$_5$, DTC$_7$, KR$_2$, L, M, M$_3$, Ma, MM, T$_1$, Tr, Ü$_1$, Ü$_6$, Ü$_7$, Ü$_8$, Ü$_9$, Ü$_{10}$, Ü$_{11}$/ ütüb: atub F$_1$ ṣınub AE$_8$ alub P, Ü$_{11}$ değüb M$_3$ ḳalub A, AE$_3$, Ba, DTC$_2$, DTC$_4$, DTC$_5$, T$_1$, Tr, Ü$_6$, Ü$_8$, Ü$_{10}$/ ḳalmış: ütmüş AE$_3$, Ba, DTC$_2$, DTC$_4$, M$_3$, T$_1$, Tr/ imiş: anuñ L, Ü$_8$/ Āh: Şimdi Ī, M$_1$ Īndi AE$_6$.

[5] meze vü: meze-i F$_2$, M$_3$ ten başka bütün yazmalar/ sāḳi vü: sāḳi-i AE$_3$, C, Ç, DTC$_2$, KR$_2$, L, M, Ma, MM, Ü$_8$, Ü$_{11}$ /bulduñ: bildüñ Ī den başka bütün yazmalar /zerḳ: zühd AE$_4$, DTC$_2$, DTC$_5$, M, M$_2$, R.

CXXXII

1. Bilmez idüm bilmek ağzuñ sırrını düşvār imiş
   Ağzuñı dirlerdi yoḫ didüklerince var imiş

2. ʿĀciz olmuş yıḫmağa āhiyle kūhı Kūh-ken
   N'eylesün miskin anuñ ʿışḳı hem ol miḳdār imiş

3. Daşa çekmiş ḫalḳ içün Ferhād Şīrin ṣūretin
   ʿArż ḳılmış ḫalḳa maḥbūbın ʿaceb bī-ʿār imiş

4. Kaʿbe iḥrāmına zāhid didiler bel bağladı
   Eyledüm taḥḳīḳ anuñ bağlanduğı zünnār imiş

5. ʿÖmrlerdür eylerem aḥvāl-i dünyā imtiḥān
   Naḳd-i ʿömr ü ḥāṣıl-ı dünyā hemān bir yār imiş

6. Ẕevḳ-i dīdāriyle dil-dāruñ yoğ itdüm varumı
   Devlet-i bāḳī ki dirler devlet-i dīdār imiş

7. Dün Fużūlī ʿārıżuñ görgeç revān tapşurdı cān
   Lâf idüb dirdi ki cānum var emānet-dār imiş

[3] çekmiş: çalmış DTC$_7$ / ḫalḳ : naḳş AE$_4$, AE$_6$, DTC$_2$, İ, M$_2$, R, Ü$_8$ seyr D.

[4] bağladı: bağlamış M$_3$, Ü$_9$ / bağlanduğı: bağladuğı AE$_4$, AE$_6$, AE$_8$, H ḳurşanduğı R, Ü$_8$.

[5] hemān: hemin A, Li, Ü$_1$ hem ol Ü$_8$/bir: ol KR$_2$.

[6] itdüm: itdi Ü$_4$/ varumı: varını Tr/devlet-i: lezzet-i Ç.

[7] görgeç: gördi AE$_8$/ idüb: urub Ba, P, R, Ü$_7$/dirdi: didi B, Ba/ emānet-dār: emānet var AE$_8$, AE$_9$, H, Tr.

CXXXIII

1. Ḥabāb-i eşk-i ḫūnin cismümi ilden nihān itmiş
Ġam-i ʿışḳuñ men-i rüsvāyi bī-nām ü nişān itmiş
2. Götürmüş ḫākden ṭuğyān-i eşküm ḫār ü ḫāşāki
Başum üzre melâmet ḳuşlarıyçün āşyān itmiş
3. Büküb miḥnet yükinden ḳaddümi çıḫmış tenümden cān
Ṭavāf-i kūyuñ itmek ḳaṣdine ṭayy-i mekān itmiş
4. Senüñle itdüğiyçün daʿvi-i taḳdīm ḥüsn içre
Felek taʿẕīr idüb Leylī'ni rüsvā-yi cihān itmiş
5. Meger terkīb-i ʿĪsī gerd-i ḫāk-i der-gehüñdendür
Ki durmuş ḫākden ḳadr ile ʿazm-i ās-mān itmiş
6. Gezen peykanlaruñdur tende yā can bāğına ʿışḳuñ
Belâ ser-çeşmesinden her ṭaraf ṣular revān itmiş
7. Fużūlī'den mizācın münḥarif gördüm bu gün yāruñ
Meger furṣat bulub bir şemme ḥāl-i dil beyān itmiş

[1] ḫūnin: gül-gun Ç, E, İ, Ma ḫūnī P, Ü$_{10}$ /cismümi: çeşmümi AE$_{6}$/ Ġam-i ʿışḳuñ : Belâ-yi ʿışḳ A, AE$_{3}$, Ba, Ç, Da, DTC$_{3}$, DTC$_{4}$, DTC$_{5}$, DṬC$_{7}$, KR$_{1}$, R, T, T$_{1}$, Tr Ġam ü ʿışḳuñ Ü$_{9}$.

[2] tuğyān-i : seyl - âb-i AE$_{1}$, DTC$_{4}$, M$_{3}$/ ḳuşlarıyçün: ḳuşlarına AE$_{2}$, AE$_{8}$, Ç, D, M, Ü$_{4}$, V.

[3] 1. mısra: Büküb miḥnet yüki ḳaddüm çıḳarmış cismden cānı T/ ḳaṣdine: ʿazmine DTC$_{4}$.

[4] taḳdīm: taḳvīm AE$_{9}$, Ç, H, Ü$_{10}$/ taʿẕīr: taḳdīr AE$_{4}$, AE$_{6}$, Ba, C, Ç, D, Da, DTC$_{2}$, DTC$_{3}$, DTC$_{4}$, DTC$_{6}$, F$_{2}$, H, İ, KR$_{2}$, L, M$_{3}$, Ma, MM, R, T, T$_{2}$, Tr, Ü$_{7}$, Ü$_{10}$ taḳrīr AE$_{3}$, KR$_{1}$, Ü$_{6}$ maʿẕūr M$_{2}$.

[5] gerd-i ḫāk-i : gird-bād-i AE$_{5}$ ḫāk-i küy-i Ü$_{4}$, V/ durmuş: derviş B/ ḳadr: dehr Ba, DTC$_{3}$ /ʿazm-i: cāyın Ç, M.

[6] ser-çeşmesinden : ser-çeşmesine DTC$_{2}$/ ṭaraf: zeman AE$_{3}$/ ṣular: cūlar AE$_{4}$.

[7] ḥāl-i dil : ḥālinden Aba, AE$_{1}$, AE$_{5}$, D, M$_{3}$, T$_{2}$, Ü$_{8}$/ gördüm: gördüñ AE$_{5}$.

CXXXIV

1. Bu gün tīğin çeküb çıḫmışdur ol nā-mihr-bān ser-ḫōş
Şaḫın ey raḥm iden cānına-kim bilmez aman ser-ḫōş

2. Aña hūş-yār iken derd-i dil isterdüm diyem sāḳī
Pey-ā-pey şunma cām ü ḳılma ol servi revān ser-ḫōş

3. Değül taḳvīden itsem bāde terkin vehmüm andandur
Ki iẓhār eyleyem ḫalḳ içre ʿışḳın nā-gehan ser-ḫōş

4. Meger ḳan içmek ile esrimişdür nerkis-i mestüñ
Besī mey nūş idenler gördüm olmaz beyle ḳan ser-ḫōş

5. Mey-i ʿışḳuñla ser-mest olduğum ilden nihan ḳalmaz
Muḥāl-i ʿaḳldur kim şaḫlaya rāzın nihān ser-ḫōş

6. Göñül tā oldı bī-ḫod aldı ġamzeñ cānumı tenden
Virür yağmaya nakdin gencüñ olġaç pās-ban ser-ḫōş

7. Fużūlī ġayr ile ḫalvet meger bezm itmiş ol gül-ruḫ
Raḳīb-i kec-revi gördüm bu gün bārī yaman ser-ḫōş

[2] isterdüm : istermen C, F_1, KR_2, Ma, $Ü_8$, V isterseñ AE_5/ cām ü: cāmı M_2, M_3/ servi: serv-i Aba, AE_2, İ, P, V.

[3] eyleyem: eyleye C, Ma/ ʿışḳın: rāzın R ʿışḳum P.

[4] nerkis-i mestüñ : nerkislerüñ yoḫsa AE_1, AE_2, KR_1, KR_2, Ma, $Ü_8$ nerkislerüñ ver ni AE_5, C, H, $Ü_4$.

[5] ʿışḳuñla: ʿışḳ ile P ʿışḳuña AE_6/ḳalmaz: olmaz Ba, İ itmez D ḳılmaz AE_9/ rāzın: rāzı P, $Ü_1$ rāzum AE_6.

[6] naḳdin gencüñ : naḳdin çünki $Ü_8$ naḳdin kim ki F_2.

[7] gül-ruḫ: bed-ḫū AE_5/ḫalvet: pinhan P, T_1/ bārī: yārı AE_3, AE_8, B, DTC_2, DTC_4, F_1, F_2, İ, KR_1, L, P, $Ü_1$, $Ü_4$, $Ü_7$ yavı Li/ yaman: ʿiyan AE_2, V.

AE_6 da fazla beyit:

Bu gün bu bezmde ehl-i kemālem dek ḳılur daʿvī
İçüb ġaflet meyinden çun olur her ġaltan ser-ḫōş

CXXXV

1. Büt-i nev-resüm nemāza şeb ü rūz rāġıb olmuş
   Bu ne dindür Allah Allah büte secde vācib olmuş

2. Eser-i ḳabūl-i ṭā'at aña virmiş eyle ḥālet
   Ki ḳulûb-i ehl-i ḥāle ḥarekātı cāẕib olmuş

3. Feraḥum görüb cefāsın ḥasenāta dāḫil eyler
   Ne melek kim ol perīnüñ 'ameline kātib olmuş

4. Ne 'aceb ger olsa ġamdan dünüm ü günüm ber-ā-ber
   Naẓarumdan ol yüzi gün nice gün ki ġā'ib olmuş

5. Ġam-i hecrdür ki artar eseriyle 'ışḳ ẕevḳi
   Ġalaṭ eylemiş Fużūlī ki viṣāle ṭālib olmuş

[2] ḥarekātı: ḥarekāt-i Aba, Ba, $Ü_5$.

[3] Feraḥum : Günehüm D/ cefāsın: dem-ā-dem D/ melek kim: melek-dür AE_5.

[4] dünüm ü: dün ile AE_9 /yüzi gün: yüzi gül M_3.

[5] eseriyle: eser ile Aba, AE_1, AE_2, AE_4, AE_6, B, Ba, C, DTC_6, DTC_7, F_1, F_2, İ, KR_1, KR_2, L, M, M_2, Ma, MM, N, P, R, Tr, $Ü_3$, $Ü_5$, $Ü_6$, $Ü_7$, $Ü_8$, $Ü_9$, $Ü_{10}$, $Ü_{11}$, V eserine Ç/ki: kim A, C, Li, MM, P, V/ viṣāle: o ḥāle B.

A da fazla beyit:

Besi ṣordum ağzı sırrın ḫıred-i girih-güşādan
Didi ẕerreī irür kim güneş içre ġā'ib olmuş

136

CXXXVI

1. Dil ki ser-menzili ol zülf-i perīşān olmuş
N'ola cürmi ki aşılmasına fermān olmuş

2. Şāhsan mülk-i melâhetde saña kullar çoḫ
Biri oldur ki varub Mıṣr'da sulṭān olmuş

3. Raḥm idüb ʿāşıḳuñı ḥaşr güni yaḫmayalar
Ki bu dünyāda esīr-i ġam-i hicrān olmuş

4. Didiler ġam giderür bāde çoğ içdüm sensüz
Ġam-i hicrāna müfīd olmadı ol ḳan olmuş

5. Bāğ-bān-i çemen-i dehre ḫayāl-i dehenüñ
Sebeb-i terbiyet-i ġonce-i ḫandān olmuş

6. Ādem evvel ser-i küyuñ virüb almış cennet
Eşidüb ṭaʿn-i melek ṣoñra peşīmān olmuş

7. Ey Fużūlī menüm aḥvālüme bir vāḳıf yoḫ
Beyle kim ʿālem anuñ ḥüsnine ḥayrān olmuş

[1] N'ola: N'oldı D, DTC_2, KR_2, M_3, $Ü_9$, $Ü_{11}$/ aşılmasına: aşılmağına AE_5.

[3] Raḥm: Ẓulm F_1, KR_2, Ma, $Ü_9$, $Ü_{11}$/ yaḫmayalar: yaḫmaya gör Tr.

[4] Ġam-i: Ġam ü $Ü_9$/ ol: bu T_1.

[5] Sebeb-i: Eṣer-i DTC_2.

[6] evvel: oldur DTC_2/virüb: ḳoyub $Ü_8$ görüb AE_4.

[7] Beyle: Nite T Nice H Şeyle $Ü_8$.

137

CXXXVII

1. Zihī cevāhir-i iḥsān-i ʿāma maʿden-i ḫāṣ
   Dür-i şefāʿat içün baḥr-i raḥmete ġavvāṣ

2. Yetüb ḥużūruña Miʿrāc vaḳti ḳılmışlar
   Ḳamer ḥuṣūl-i meʾāṣir Süheyl kesb-i ḫavāṣ

3. Felek hem ol gice bulmuş ṣafā ki ṣōfī tek
   Ḳarār dutmayub olmuş bu bezmde raḳḳāṣ

4. Reh-i mütābeʿatüñdür ṭarīḳ-i fevz ü necāt
   Hevā-yi merḥametüñdür ümīd-i ḫayr ü ḫalâṣ

5. Tefāḫur eyle Fużūlī ki andan özge değül
   Saña zemānede naḳş-i ṣaḥīfe-i iḫlâṣ

[1] Dür-i: Zihī D.

[2] ḥużūruña: ḥużūr ile Re/ Ḳamer: Ḳamu Li.

[3] ol: bu AE_5, AE_6, Ba, İ, KR_1, R/tek: veş V/ bu: o AE_4, AE_6, Ba, C, F_1, F_2, KR_1, KR_2, Ma, $Ü_8$, $Ü_{10}$, $Ü_{11}$/bezmde: baḥrde İ.

[4] fevz ü: nūr ü T feyż-i AE_3 ḳadr-i DTC_4 fevz DTC_5, nūr T/ merḥametüñdür: merḥametüñden A, AE_5, C, F_1, KR_2, Ma, $Ü_{10}$, $Ü_{11}$ /ümīd-i ḫayr ü: ümīdümüz ve $Ü_4$ ümīd-i ḫayr DTC_5.

[5] ki: kim AE_1, AE_5, Li, Ma, V/ zemānede: zemānda M_1 cihanda ki DTC_4/ ṣaḥīfe-i: ṣaḥīfetü'l Da.

138

CXXXVIII

1. Ḫalḳa ḫūblardan viṣāl-i rāḥat-efzādur ġaraż
   ʿĀşıḳa ancaḳ taṣarrufsuz temāşādur ġaraż

2. Zāhidā terk itme şāhidler viṣāli rāḥatin
   Ger ʿibādetden hemīn ġılmān u ḥavrādur ġaraż

3. Ḥūr ü kevs̱erden ki dirler Ravża-i Rıḍvān'da var
   Sāḳi-i gül-çihre vü cām-i muṣaffādur ġaraż

4. Ẕevḳsüz lâzım çıḫa dünyādan ol dünyā-perest
   Kim aña dünyādan ancaḳ ẕevḳ-i dünyādur ġaraż

5. Rāḥat olsaydı ġaraż dünyāda faḳr isterdi ḫalḳ
   Ġālibā kim ḫalḳa bir bī-hūde ġavġādur ġaraż

6. ʿĀrif ol sevdā-yi ʿışḳ inkārın itme ey ḥakīm
   Kim vücūd-i ḫalḳdan ancaḳ bu sevdādur ġaraż

7. Ḳıl Fużūlī terk-i ibrām-i tekellüm kim yeter
   Ṣūret-i ḥālüñ ger iẓhār-i temennādur ġaraż

[1] ḫūblardan: ḫūblarda KR$_2$.

[2] viṣāli: viṣāl-i AE$_3$, Ba, C, DTC$_2$, DTC$_4$, DTC$_5$, DTC$_7$, M$_2$, M$_3$, Ü$_1$, Ü$_7$/ Ger: Kim Ü$_5$ Gör DTC$_4$, DTC$_5$, T/ʿibādetden: ʿaẕābından AE$_6$, F$_2$, T ʿaẕābuñdan AE$_6$, F$_2$, T, Ü$_8$ den başka bütün yazmalar/ ḥavrādur: ḥūrandur MM.

[3] Ḥūr ü kevs̱erden ki: Ḥūr ü kevs̱erler ki AE$_2$, Da, Ü$_3$ Ḥūr-i kevs̱erden ki Ü$_{11}$ Ḥūr ü kevs̱erden AE$_6$ Ḥavż-i kevs̱erden ki F$_2$, T, Ü$_8$, Ü$_{10}$ Ḥūr-i kevs̱erler DTC$_1$, DTC$_4$/Rıḍvan'da var: Rıḍvan'dadur AE$_3$, B, DTC$_4$.

[4] aña dünyādan: aña dünyāda Ç, DTC$_1$, DTC$_7$ saña dünyāda D.

[6] inkārın: inkārı AE$_5$, Tr/ ḥakīm: refīḳ DTC$_4$ faḳīh A, DTC$_2$/ ḫalḳdan: ʿāşıḳa DTC$_4$.

[7] Ḳıl: Ey Î/ibrām-i: ibrām ü Aba, AE$_2$, AE$_3$, AE$_5$, B, C, DTC$_1$, H, KR$_1$, KR$_2$, L, Ma, MM, N, T$_1$, Ü$_3$, Ü$_6$, Ü$_7$, Ü$_8$, Ü$_{10}$/tekellüm: tekellüf AE$_2$, DTC$_1$, KR$_1$, M$_2$, Ü$_3$, Ü$_6$/ kim: ḳıl E, İ, Ü$_5$.

139

CXXXIX

1. Ḳıl ṣabā göñlüm perīşān olduġın cānāne ʿarż
   Ṣūret-i ḥālin bu vīran mülküñ it sulṭāne ʿarż

2. Derhem olmuş sünbülüñ gūyā ki ḳılmışdur aña
   Mū-be-mū ḥāl-i dilüm diller uzaduḅ şāne ʿarż

3. Tende cānum bir perīnüñdür emānet ṣaḫlaram
   Ol zemandan kim emānet ḳıldılar insāne ʿarż

4. Ḫalḳ küfr ehline īman ʿarż ider men dem-be-dem
   Küfr-i zülfüñ eylerem göğsümdeki īmāne ʿarż

5. Ṣūret-i bī-cān ile cennet dolar büt-ḫāne tek
   Ḳılsalar cennetde taṣvīrüñ çeküp ġılmāne ʿarż

6. Münʿimüñ ʿarż-i tecemmüldür işi faḳr ehline
   N'ola ger dil ḳılsa her dem derd-i ʿışḳuñ cāne ʿarż

7. Ey Fużūlī beyle pinhan dutma eşk-i ālüñi
   Eyle her reng ile kim var ol gül-i ḫandāne ʿarż

[1] göñlüm: ḥālüm DTC_1, DTC_5, DTC_7, M_3 göñül AE_3.
[2] olmuş: itmiş AE_2, DTC_1, KR_1, $Ü_8$/ sünbülüñ: kākülüñ DTC_1/ diller: dirler M_1.
[3] ḳıldılar: ḳodular F_2.
[4] göğsümdeki: göñlümdeki DTC_2, M_1.
[5] dolar: dola C, M_3/ büt-ḫāne: mey-ḫāne İ/ ḳılsalar: ḳıldılar MM.
[6] ger dil ḳılsa: ger ḳılsaydı A/ her: bir Ba, İ /derd-i ʿışḳuñ: ʿışḳuñı bu Ç, M dāğ-i ʿışḳuñ AE_3 dāğ-i hecrüñ DTC_5.
[7] dutma: itme H/ Her reng ile kim: her neñ var ise DTC_2 bir reng ile kim E.

140

CXL

1. Ḳılmağıl muḥkem göñül dünyāya ʿaḳd-i irtibāṭ
   Sen bir āvāre müsāfirsen bu bir vīran ribāṭ

2. Bu çemende ġonceler güller gören ʿārif bilür
   Kim s̱ebāt üstinde ḳalmaz hīç ḳabż ü inbisāṭ

3. Ehl-i ʿirfandur cihan keyfiyyetin taḥḳīḳ iden
   Kim neşāṭından bulur yüz ġam ġamından yüz neşāṭ

4. ʿIşḳ devrānı maña tapşurdı Mecnun nevbetin
   Ḫālī olmaz naḳş-i erbāb-i vefādan bu bisāṭ

5. Her yeten meh-rūya ṣarf itme Fużūlī ʿömrüñi
   Bī-vefālardan ḥaẕer ḳıl dut ṭarīḳ-i iḥtiyāṭ

[1] Ḳılmağıl muḥkem: Ḳılma gel muḥkem M_2, M_3 Ḳılma muḥkem ey Ba, M/ dünyāya: dünyāda DTC_2/ sen: men P/ bu: o DTC_2/ vīran: köhne AE_2, D, Ü$_{10}$.

[2] ġonceler: ġonce vü N/ s̱ebāt: neşāṭ B/ ḳabż ü: feyż ü AE_4, AE_5, AE_8, AE_9, Ç, D, H, L, MM, Ü$_6$, Ü$_7$, Ü$_8$, Ü$_9$, Ü$_{11}$ feyż-i AE_6, B, Ba, C, İ, KR_1, M_3, T, T_2.

[3] bulur: virür Ba, DTC_3 olur AE_5, AE_9, Ç, DTC_1, H, İ, KR_1, KR_2, M_3, Ma, MM, T_2, Ü$_3$, Ü$_5$, Ü$_7$, Ü$_9$, Ü$_{10}$ bilür Ü$_1$/ ġamından yüz: ġamından bir Re, Ü$_1$.

[4] devrānı: devrānın İ, Ü.

[5] yeten: gören Aba, AE_1, AE_2, AE_4, AE_5, AE_6, AE_8, B, C, D, DTC_1, DTC_2, E, F_1, H, İ, M_2, M_3, Ma, L, MM, N, P, Re, T_2, Ü$_3$, Ü$_4$, Ü$_5$, Ü$_6$, Ü$_7$, Ü$_8$, Ü$_9$, Ü$_{10}$, Ü$_{11}$, V biten Ba/ ʿömrüñi: naḳd-i ʿömr A/ Bī-vefālardan: Bī-vefālardur Ü$_{10}$.

141

CXLI

1. Dürcdür lâ'l-i revan-bahşuñ dür-i şeh-vār lâfẓ
   Dürcden dürler tökersen eyleseñ iẓhār lâfẓ

ağzuñ eyle

2. Eyle ağzuñ tengdür kim söyleşen sā'at saña
   Gerçi nāzükdür virür elbette bir āzār lâfẓ

3. Yetmek olmaz lâfẓ-i can-bahşuñla ağzuñ sırrına
   Vaḥydur gūyā bu kim mutlak ağız yoh var lâfẓ

4. Nişe lâ'lüñ geç gelür güftāra gūyā kim görür
   Men kimi ol lâ'lden ayrılmağı düşvār lâfẓ

5. Ġonce lâ'lüñlen leṭāfetden dem urmuş bilmezem
   N'eyler iẓhār eylegeç ol lâ'l-i gevher-bār lâfẓ

6. Ey Fużūlī isterem dil-dār ḥālüm ṣormaya
   Reşkden kim bulmaya vaṣl-i leb-i dil-dār lâfẓ

[1] tökersen: düşer ger DTC_2.

[2] söyleşen: söyleşür Ç, DTC_7, M, M_3 den başka bütün yazmalar/ sā'at: demde M/ Gerçi: Bes ki B Gör ne $Ü_8$.

[3] lâfẓ-i: lâ'l-i AE_2, AE_6, B, DTC_1, DTC_4, DTC_7, Li, $Ü_3$, $Ü_7$/ sırrına: seyrine AE_6/ muṭlaḳ: dirler KR_2.

[4] Nişe: Nite T, $Ü_7$/ görür: bilür Aba, AE_1, AE_2, AE_5, AE_6, AE_9, B, C, DTC_1, DTC_2, H, KR_2, L, M_3, Ma, MM, P, T_2, $Ü_3$, $Ü_8$, $Ü_9$, $Ü_{10}$ aña Re/ ayrılmağı: ayrılmağın A ayrılığı P.

[5] Ġonce : Ġonce-i D, L/lâ'lüñlen: lâ'lüñle D, DTC_3, DTC_6, L, Re, Tr, $Ü_{11}$ den başka bütün yazmalar; lâ'lüñe Re lâ'lüñ D, L/ leṭāfetden: leṭāfetde DTC_2, DTC_4, $Ü_{11}$.

[6] bulmaya : bulmasun $Ü_{10}$ itmesün AE_4, M_2, $Ü_6$ olmaya DTC_2, MM bulmasa D, F_1, $Ü_{11}$ bulmayub Tr bilmeye B, L.

CXLII

1. Āf-tāb-i ṭal'atuñ dutdukça evc-i irtifā'
   Ḳatl-i ehl-i 'ışḳa tīğ-i ġamzedür andan şu'ā'

2. Deşt dutmaḳ 'ādetin ḳoymuşdı Mecnun 'ışḳda
   Şöhre-i şehr olmağuñ resmin men itdüm iḫtirā'

3. Zerḳ deryāsında bir ḫāşākdür kim çizginür
   Ṣōfi-i şeyyād kim devran dutub eyler semā'

4. Geçdüğüm dünyā vü 'uḳbādan senüñ'çün oldı fāş
   Doğru dirler كل سر جاوز الاثنين شاع

5. Ol büt-i ser-keş gelür ṣalmış cemālinden niḳāb
   Ey selâmet el-firāḳ ey 'aḳl ü īmān el-vedā'

6. Cān ü dil bir 'ömrdür tīğüñ'çün eylerler cedel
   Girmedin tīğüñ senüñ ortaya ḳaṭ' olmaz nizā'

7. Ey Fużūlī āḫiret mülkine lâzımdur sefer
   Beyle fāriğ gezme taḳvīden müheyyā ḳıl metā'

[1] ṭal'atüñ: devletüñ M, MM, T$_2$, Ü$_7$/ dutdukça: ḅuldukça E, Ü$_5$/ġamzedür andan: ġamze andandur B ġamzedür anda A.

[2] dutmaḳ: gezmek D/'ādetin: nevbetin KR$_2$, Ü$_{10}$/ ḳoymuşdı: dutmuşdı AE$_5$, D, T, T$_1$, Ü$_5$, Ü$_8$/ 'ışḳdan: 'ışḳda DTC$_5$, T, Ü$_6$.

[3] Zerḳ: Zevḳ B Rızḳ Ü$_5$/ çizginür: çevrilür AE$_4$ çigzinür E/ şeyyād: şeyyāda Da, DTC$_4$ hüş-yār DTC$_1$, MM şeddād D/ dutub: dönüb Ma.

[4] Geçdüğüm: Çekdüğüm Re/ 'uḳbādan: 'uḳbāda Re/İki kişiyi aşan bütün sırlar yayılır.

[5] 'aḳl ü: ehl-i Ü$_7$/ īmān: däniş M.

[6] cedel: cidāl T, Ü$_{11}$/ Girmedin: Gelmedin A, AE$_8$, D, DTC$_7$, K, T Gitmedin Da, DTC$_3$/ ortaya: araya AE$_9$.

[7] mülkine: dārına DTC$_7$/ fāriğ: ġāfil AE$_3$, DTC$_1$, Tr, Ü$_8$.

143

CXLIII

1. Yār vaṣlın isteyen kesmek gerek cāndan ṭamaʿ
   Her kişi kim vaṣl-i yār ister kesüñ andan ṭamaʿ

2. Ārzū-yi vaṣl-i cānan cāna āfetdür göñül
   Yā taʿallûḳ candan üz yā vaṣl-i cānāndan ṭamaʿ

3. Çun maña bir ẕerre yoḫ tāb-i temāşā-yi cemāl
   Men kimem vaṣl itmek ol ḫur-şīd-i raḫşāndan ṭamaʿ

4. ʿĀşıḳ oldur kim temennā-yi belâ-yi hecr ide
   Yoḫsa çoḫdur mihr iden ol māh-i tābāndan ṭamaʿ

5. Rişte-i ṭūl-i emel dām-i belâdur n'eyleyem
   Üzmek olmaz ol ser-i zülf-i perīşāndan ṭamaʿ

6. ʿĀrıżuñ görmek ḥayātum tāze eyler veh neʿayb
   Ger gedā vech-i maʿāşın ḳılsa sulṭāndan ṭamaʿ

7. Muttaṣıl ḥirman ḳılur ḥāṣıl ṭamaʿdan ehl-i ḥırṣ
   Ṭurfa kim artar aña geldükçe ḥirmāndan ṭamaʿ

8. İster olsañ ḥasret ü ḥirmāna ḥer dem düşmemek
   Kes Fużūlī dehrden ümmīd ü devrāndan ṭamaʿ

[1] Yār vaṣlın: Vaṣl-i cānān AE$_1$, M$_3$,/ kesüñ: keser AE$_5$, T$_2$, Ü$_5$.

[2] göñül: velī AE$_6$, Ç, DTC$_1$, KR$_2$, M, Ü$_3$, Ü$_{10}$.

[3] tāb-i: tāb ü KR$_2$/ cemāl: viṣāl D, M$_2$, P/ vaṣl: mihr P.

[4] belâ-yi: cefā-yi B, L/ hecr: ʿışḳ AE$_1$, AE$_5$, AE$_9$, C, H, Ma, P, Ü$_8$, Ü$_{10}$ vaṣl KR$_2$/ mihr: vaṣl Ü$_1$.

[5] dām-i: dā'im AE$_6$, T/ n'eyleyem: n'eyleyin Li/ Üzmek: Kesmek DTC$_5$.

[6] veh ne ʿayb: yoḫ ʿaceb AE$_1$, DTC$_6$, M$_2$ ʿayb ne P veh n'ola DTC$_5$/ ḳılsa: itse Ç.

[7] ṭamaʿdan: riyādan D/aña: baña DTC$_5$.

[8] olsañ: iseñ DTC$_5$, T, T$_1$, Ü$_8$/ ḥasret ü: ḥayret-i Aba, AE$_1$, AE$_6$, AE$_9$, B, C, Ç, D, DTC$_1$, E, İ, KR$_1$, M$_2$, Re, Ü$_3$, Ü$_6$, V ḥayret ü H, KR$_2$, L, Li, M$_3$, Ma, MM, T$_2$, Ü$_7$, Ü$_{10}$ ḥasret-i DTC$_6$, M/ ḥirmāna: dünyāya B/ ümmīd ü: ümmīd A, AE$_1$, AE$_2$, AE$_5$, AE$_7$, DTC$_5$, T, Ü$_1$, V /dehrden: devrden L, T$_2$, Ü$_7$.

144

CXLIV

1. Dil uzadur baḥs̱ ile ol ʿārıż-i ḫandāne şemʿ
   Od çıḫar ağzından itmez mi ḥaẕer kim yane şemʿ

2. N'ola ġayret āteşi cānum eritse mūm tek
   Bu ne sözdür kim dimişler ʿārıż-i cānāne şemʿ

3. ʿĀrıż-i cānān ile baḥs̱-i kemāl-i ḥüsn ider
   Dil ucındandur ki her sāʿat düşer noḳṣāne şemʿ

4. Geh ayağı bağlu geh boynı nedendür bilmezem
   Bir perī ʿışḳında olmuşdur meger dīvāne şemʿ

5. N'ola göñlüm ʿārıżuñ isterse cānum ḳāmetüñ
   Resmdür ʿālemde bülbül gül sever pervāne şemʿ

6. Ḳıl şeb-istānı müşerref kim nis̱āruñ ḳılmağa
   Rişteden dürler çeküb cemʿ eylemiş dāmāne şemʿ

7. Ey Fużūlī şevḳden yaḫduñ tenüñ rūz-i viṣāl
   N'itdüñ ey ġāfil gerekmez mi şeb-i hicrāne şemʿ

[1] uzadur baḥs̱ ile: uzadub baḥs̱ ider F$_2$ uzadur baḥs̱ idüb AE$_1$/ḫandāne: cānāne DTC$_2$, DTC$_5$, İ, K, M$_2$, Ü$_5$, Ü$_6$, Ü$_7$, Ü$_8$, Ü$_9$/ ḥaẕer: ḥayā D.

[2] cānum: bağrum DTC$_6$, İ, K, KR$_1$, M$_1$, Ü$_3$.

[3] ḥüsn: şiʿr Da, Tr/ düşer: dutar F$_1$.

[4] ʿışḳında: ʿışḳuñda DTC$_5$ ʿışḳından B, C, M$_2$, Re, Ü$_4$.

[5] göñlüm ʿārıżuñ: cānum ḳametüñ Aba, AE$_4$, AE$_5$, AE$_6$, AE$_9$, B, C, Ç, DTC$_2$, DTC$_7$, F$_1$, H, İ, K, KR$_1$, KR$_2$, L, Li, M$_2$, M$_3$, Ma, MM, Re, Tr, Ü$_1$, Ü$_4$, Ü$_6$, Ü$_7$, Ü$_9$, Ü$_{10}$, Ü$_{11}$, V/ cānum ḳāmetüñ: göñlüm ʿārıżuñ Aba, AE$_4$, AE$_5$, AE$_6$, AE$_9$, B, C, Ç, DTC$_2$, DTC$_7$, F$_1$, H, İ, K, KR$_1$, KR$_2$, L, Li, M$_2$, M$_3$, Ma, MM, Re, Tr, Ü$_1$, Ü$_4$, Ü$_6$, Ü$_7$, Ü$_9$, Ü$_{10}$, Ü$_{11}$, V/ sever: seve AE$_9$.

[6] şeb-istānı: şeb-istānın DTC$_5$, DTC$_7$/ müşerref: münevver DTC$_5$, Ü$_1$, V/ Rişteden: Rişteye Ü$_6$, Ü$_9$/ dürler: diller AE$_8$, Ç, Da, M$_1$, MM, T, T$_2$ teller DTC$_3$, DTC$_4$ /çeküb: düzüb DTC$_2$/dāmāne: dīvāne H, KR$_2$, Ma, P, Ü$_{10}$ dür-dāne AE$_1$, AE$_2$, Ç, M$_3$ mercāne Ü$_9$.

[7] şevḳden: ẕevḳden B, D, DTC$_4$, İ, L, Ma, MM, Ü$_7$, Ü$_9$, Ü$_{10}$ şemʿ tek DTC$_5$ ʿışḳdan AE$_0$/ ġāfil: ʿāḳil AE$_6$, B.

CXLV

1. ʿAyş içün bir ṭurfa menzildür bahār eyyāmı bāğ
   Anda dutsun ġonce-veş her kim ki ʿayş isṭer otağ

2. Ġonceler açıldı seyr-i bāğ idüñ ey ehl-i dil
   Kim görüb güller göñüller açılan çağdur bu çağ

3. Senden ey bülbül füzundur mende miḥnet faṣl-i gül
   Sensen ü miñ tāze gül ḥālâ men ü miñ tāze dāğ

4. Bāğa servüm geldüğin bilmiş seḥerden şāḥ-i gül
   Rūşen itmiş reh-güẕārı üzre her yan miñ çerāğ

5. Çekseler zencīr ile gül-zāre gitmen kim maña
   Sünbül-i zülfüñ firāḳından müşevveşdür dimāğ

6. Mevsim-i güldür velī gitmen çemen seyrine kim
   Ravża-i kūyüñ maña ol seyrden virmiş ferāğ

7. Maḥrem olmaz rindler bezminde mey nūş itmeyen
   Ey Fużūlī çek ayağ ol bezmden yā çek ayağ

[1] ʿAyş: ʿIşḳ Da/kim ki ʿayş: kim ki ʿışḳ Da/ dutsun: olsun B dolsun $Ü_5$/ otağ: ayağ $Ü_5$.

[2] idüñ: içün Ma/ dil: ẕevḳ AE_5/ görüb: gülüb İ gelüb A, DTC_2.

[3] miñ: bir Aba, Ba, T_2/ men ü: benem DTC_5, $Ü_9$ menem Ba/ tāze dāğ: derd ü dāğ B.

[4] servüm: her dem A servüñ D, L seyre H servin $Ü_{10}$ /reh güẕārı: reh-güẕāruñ DTC_3, Ḥ/ her yan miñ: biñ ḍürlü DTC_2 her yan bir Ba, $Ü_8$.

[5] ile: ilen AE_4, AE_8/ kim maña: nite kim AE_4 kim senüñ C, H, Ma kim henüz $Ü_8$ nişe kim DTC_2/ firāḳından: firāḳuñda B meşāmından B, L ḳarasından $Ü_4$.

[6] gitmen: gelmem $Ü_9$ varman AE_1, AE_2, M_3 /çemen seyrine kim: seyrin itmezem AE_4/ seyrden: servden Ba, Ḥ, KR_1.

[7] bezminde: bezmine A, AE_1, AE_2, AE_6, AE_9, Ç, F_1, İ, L, M, M_3, Re, R, $Ü_4$, $Ü_5$, $Ü_7$, $Ü_8$, $Ü_9$, $Ü_{10}$ $Ü_{11}$, V/ itmeyen: itmedin AE_3 olmayan AE_2/ ol: bu F_2.

CXLVI

1. Gel ey rāḥaṭ ṣanan ʿesbāb-i cemʿin ḳılma nā-dānlıġ
Ṭarīḳ-i fakr dut kim fakr imiş ʿālemde sulṭānlıġ

2. Murād er salṭanatdan kām-i dildür nefse tābīʿsen
Ne ḥāṣıl salṭanat adiyle ḳılmaḳ bende-fermanlıġ

3. Perīşānlıḳdan ey ehl-i cihān siz cemʿ idün ḫāṭır
Ki men cemʿ eyledüm her ḫanda vardur bir perīşānlıġ

4. Ne ṭāliʿdür bu kim ʿālemde āġāz itmedüm bir iş
Kim ol işden ser-encām itmedüm ḥāṣıl peşīmanlıġ

5. Maña ẓulm-i ṣarīḥ ol kāfir eyler kimse menʿ itmez
Fużūlī küfr ola mı ger disem yoḫdur müselmānlıġ

[1] rāḥat: devlet F_2/ cemʿin: mālin MM, $Ü_7$/ fakr dut: fakrdur AE_9, DTC_5.

[2] Murād er: Murāduñ E, İ Murād üz DTC_2, DTC_3, F_1, $Ü_{11}$ Murād o P/ salṭanatdan: salṭanatdur DTC_1, F_2, Li/ nefse: yoḳsa F_1, $Ü_{11}$/ ḥāṣıl: ḥācet DTC_2/ adiyle: nāmiyle P.

[3] ehl-i: ḫalḳ-i AE_1, AE_5, AE_6, AE_9, DTC_1, KR_1, Li, M, M_3, P, T_2, $Ü_7$, $Ü_8$, V/ siz: bir DTC_4/ eyledüm: itmişem B/ vardur: kim var AE_4, Ç, MM, Re, $Ü_4$, $Ü_8$.

[4] işden: işde DTC_4/ ḥāṣıl: āḫir DTC_5, KR_1, L.

[5] ola mı: olur mı M_2, M_3.

147

CXLVII

1. Sāḳiyā mey ṣun ki dām-i ġamdurur hūş-yārlıġ
   Mestlikdür kim ḳılur ġam ehline ġam-ḫārlıġ

2. Var fikrin yoḫ ġāmın çekmek nedür bir cām ilen
   Bī-ḫaber ḳıl kim maña bir ola yoḫlıġ varlıġ

3. Can metā'ınuñ bahāsıdur ne kim devrān virür
   Ṭurfa bu kim ṣanuram şefḳatdür ol ġaddārlıġ

4. Menden āḫir çun ḳılur bī-zārlıġ esbāb-i dehr
   Dehr esbābından ol yeğ kim ḳılam bī-zārlıġ

5. Ṭa'ne-i ağyār çekmekdür işüm bir yār içün
   Kim olub ağyāra yār eyler maña ağyārlıġ

6. Çekme zaḥmet çek elüñ tedbīr-i derdümden ṭabīb
   Kim değül sen bildüğüñ men çekdüğüm bīmārlıġ

7. Ey Fużūlī eylerem ḳaṭ'-i ta'allûḳ barçadan
   Bu ṭarīḳ içre maña tevfīḳ iderse yārlıġ

[1] ṣun: dut A/ ḳılur: ider AE_3, AE_4, D, Da, DTC_3, DTC_4, DTC_5, H, M_2, Tr.

[2] fikrin: fikri AE_6, AE_8, Ç, Da ḳaydın DTC_5/ġamın: ġamı AE_6/ nedür: neden $Ü_5$/ ḳıl kim: ḳılġıl DTC_4.

[3] bu kim: kim ben DTC_5, T_1 budur $Ü_7$/ şefḳatdür: şefḳatden F_1.

[4] çun: çoḫ KR_1/ ḳılam: ḳılur AE_2, Ma, $Ü_9$ ḳıla AE_4.

[5] olub: olur DTC_5, M_2, T_1 ider B.

[6] tedbīr-i: tedbīr DTC_1, KR_2, Li, MM, Re, Tr tīmār-i Ç tīmār AE_6 dermān-i $Ü_5$/ derdümden: derdinden AE_6, DTC_1, KR_2, Li, MM, Re, T_2, Tr.

[7] eylerem: eyledüm Re ḳılmazam $Ü_1$/ barçadan: yār içün DTC_7, F_2 cümleden Aba, AE_6, Ç, M, M_3 ḳamudan V bādeden $Ü_{10}$ tācdan AE_3, AE_8/ Bu: Bir $Ü_{10}$.

148

CXLVIII

1. Miḥnet-i ʿışḳ ey dil āsāndur diyu çoḫ urma lâf
   ʿIşḳ bir yükdür ki ḫam bulmuş anuñ altında Ḳāf

2. Olma ġāfil dürd-keşler ṣoḥbetinden ey göñül
   Ger dilersen idesen āyīne-i/ idrāki ṣāf

3. Ṣubḥ-dem zülfüñ dağıt yā şām ʿarż-i ʿārıż it
   Ḳoyma ṣubḥ u şām arasında ṭarīḳ-i iḫtilâf

4. Reşk-i ruḫsāruñ dil-i ḥur-şīde ṣalmış iżṭırāb
   Ġayret-i ḳaddüñ mizāc-i şemʿe virmiş inḥirāf

5. Ḫāk-i küyuñ Kaʿbe'ye nisbet ḳılan bilmez mi kim
   Munda her dem anda bir nevbet olur vācib ṭavāf

6. Vehmüm andandur ki mümkin olmaya ġamdan necāt
   فرج اللهم همی نجنی مما اخاف

7. Ey Fużūlī zāhid er daʿvā-yi ʿaḳl eyler ne sūd
   Nefy-i zevḳ-i ʿışḳdur cehline ʿayn-i iʿtirāf

[1] bulmuş: olmuş A, AE_2, AE_5, AE_6, AE_9, B, D, E, F_2, H, KR_1, L, M, Ma, MM, P, T_2, $Ü_3$, $Ü_4$, $Ü_5$, $Ü_7$, $Ü_9$, $Ü_{10}$, V.

[2] ġāfil: ḫalī M_1 den başka bütün yazmalar/ idrāki: idrāk-i P.

[3] Ṣubh-dem: Ṣubḫlar Ī Ṣubḫdan M_1/ dağıt yā: dağıtma $Ü_5$ dağıt tā M_1/şām: şāma E.

[4] Reşk-i: Reng-i F_2/ mizāc-i: mizācı DTC_7.

[5] ḳılan: iden AE_9.

[6] necāt: ḫalâṣ F_1, $Ü_8$/ همی : غمی Ma/ اخاف : مخاف A, Aba, AE_1, AE_8, C, Ç, DTC_7, F_1, F_2, L, Li, Ma, MM, $Ü_1$, $Ü_9$, $Ü_{11}$, V/ Arapça mısra: Ey Tanrım ! Üzüntümü gider; korktuğum şeylerden beni kurtar!

[7] ʿaḳl: ʿışḳ L/ eyler: itse AE_1/ Nefy-i: Nehy-i KR_2.

149

CXLIX

1. Ey ḫadeng-i ġamına sīne-i aḥbāb hedef
   Muntaẓır ḫancer-i müjgānuña canlar ṣaf ṣaf

2. Ḫāk-i der-gāhuña her ṣubḥ sürer gün yüzini
   Ġālibā andan aña ḥāṣıl olubdur bu şeref

3. Ḥāşe-li'llâh ki bu dīvāne-i şevḳ-i ḫaṭuña
   Sebeb-i ḳayd ola zencīr-i süṭūr-i muṣḥaf

4. Ṣaldı deryāya ṣabā ḫancer-i ġamzeñ vehmin
   Ki çıḫarmaya daḫi gevher-i nā-süfte ṣadef

5. Ey göñül ʿāleme aldanma saña reng virür
   Ḫākdür kim anı geh lâʿl ḳılur gāh ḫazef

6. Bezm-i Cemşīd fenā bulmağ ile bildüm kim
   Devr cevrinden imiş nāle-i ney nevḥā-i def

7. Ey Fużūlī ṭaleb-i rütbe-i ʿirfān eyle
   Cehl ile ḥāṣıl-i evḳāt-i şerīf itme telef

[1] ġamına: ġamzeñe DTC_4, M_3/ ḫancer-i: nāvek-i M_3.

[2] sürer: ṣorar Î/ yüzini: yüzümi F_1.

[3] ki bu: bu Aba, AE_2, AE_4, C, E, İ, L, Ma, P, $Ü_5$, $Ü_6$, $Ü_8$, $Ü_{10}$, $Ü_{11}$, V/ şevḳ-i : şevḳuñ $Ü_5$.

[4] ṣabā: ḳażā M_3.

[5] aldanma: baḫma ki Aba/ saña: ṣaḳın $Ü_5$/ anı: aña Ba/ḳılur: virür Ba/ gāh: gāhi $Ü_5$.

[6] bulmağ ile: bulmağını AE_3, AE_8, M_2 olmağını AE_5/ Devr cevrinden: Cevr-i devrandan F_1/ nāle-i: nevḥa-i A, Aba, AE_2, AE_4, AE_5, Ba, C, Ç, DTC_2, DTC_3, DTC_4, DTC_7, E, F_1, KR_2, L, M, M_2, MM, T, T_2, Tr, $Ü_1$, $Ü_3$, $Ü_6$, $Ü_8$, $Ü_{10}$, $Ü_{11}$, V/ nevḥa-i: nāle-i A, Aba, AE_2, AE_4, AE_5, Ba, C, Ç, DTC_2, DTC_3, DTC_4, DTC_7, E, F_1, H, KR_2, L, M, M_2, MM, T, T_2, Tr, $Ü_1$, $Ü_3$, $Ü_6$, $Ü_8$, $Ü_{10}$, $Ü_{11}$, V/ eyle: ide gör DTC_7/ evḳāt-i: ezmān-i $Ü_5$/ şerīf: ʿazīz D.

150

CL

1. Tāb-i ḫur-şīd meh-i rūyuña virmiş revnaḳ
   Tā ne zībā ḫaṭṭ içün ola bu teẕhīb-i varaḳ

2. ʿAks-i ḳaddüñle gören dā'ire-i āyineyi
   Dir meh-i bedrdür engüşt-i nübüvvetden şaḳ

3. Saña gül-şende nis̱ār itmek içün her nerkis
   Götürübdür başa altun dolu bir sīm ṭabaḳ

4. Her ṣanem muṣḥaf-i ḥüsn-i Ḥaḳ'a bir āyetdür
   Mekteb-i ʿışḳda her dil aña bir ṭıfl-i sebaḳ

5. Saña ʿāşıḳlıġumuzdur bize bürhān-i cünūn
   Ḥüsne ʿaḳl ehli muḳayyed olabilmez muṭlaḳ

6. Resmdür ʿāşıḳa gelmek ḳaşı yaylardan oḫ
   ʿIşḳ peydā olalı beyle ḳurulmuş bu nesaḳ

7. Şāhdur ḥüsn bisāṭında bu gün ol gül-ruḫ
   Ey Fużūlī men-i āvāre sürülmüş beydaḳ

[2] ḳaddüñle: rūyuñla Ç/ dā'ire-i: dā'irede M_2, M_3/āyineyi: āyinede AE_8, DTC_2, DTC_5, İ, K, KR_1, M_1, T, $Ü_1$, $Ü_8$, $Ü_{11}$/ bedrdür: bedr ki $Ü_1$.

[4] ṣanem: ḫatuñ $Ü_6$/ ḥüsn-i: ḥüsni B, DTC_2, DTC_3, DTC_4, İ ṣunʿ-i M_3.

[5] 1 nci mısra: ʿĀşıḳ olmaḳ saña besdür bize bürhān-i cünūn AE_2, H, KR_2, MM, T_2 $Ü_9$, $Ü_{10}$ ʿĀşıḳ olmaḳ bize besdür saña bürhan ṣōfī AE_6, $Ü_3$. /2, mısra: Ḥüsnüñe ʿaḳl muḳayyed olabilmez muṭlaḳ T_1.

[6] yaylardan: yālardan AE_1, AE_2, C, KR_1, $Ü_3$, V yayından F_1, $Ü_{11}$/ nesaḳ: tuzaḳ D.

[7] men-i: dil-i A, AE_3, AE_8, Da, DTC_2, DTC_3, DTC_4, DTC_5, DTC_7, F_1, F_2, K, M_1, P, T, T_1, Tr, $Ü_6$, $Ü_{11}$ benem İ/ āvāre: bī-çāre AE_2, AE_6, DTC_1, KR_1, $Ü_3$/ 2 nci mısra: Ey Fużūlī beni āvāreye sürmüş beydak $Ü_8$.

CLI

1. Olmaz oldı görüb aḥvālümi il ḫūblara ʿāşıḳ
   ʿIşḳ nehyinde bu rüsvālıġı gör şerʿe muvāfıḳ
2. Gelür olsañ ḳıluram ferş-i rehüñ perde-i çeşmüm
   Daḫi nem var ʿazīzüm göze ḳarşu saña lâyıḳ
3. Gülüb açılmaḳ umulmaz dehenüñden meger oldur
   Cüzʾ kim lâ-yetecezzā dir aña ehl-i deḳāyıḳ
4. Bağrumuz pārelerin gözlerüm aşmış müjelerden
   Merdüm-i gūşe-nişin ḫandan u ḫandan bu ʿalâyıḳ
5. Giceler şemʿ yanar eşk töker ṣubḥ gelince
   Can virür ṣubḥ gelen demde zihī ʿāşıḳ-i ṣādıḳ
6. Sebḳat itmişdi ciğer ḳanı gözüm yaşına bir vaḳt
   ʿIşḳ ḥükm itdi yine cārī ola ʿādet-i ṣābıḳ
7. Ey Fużūlī özüñi gūşe-nişin it ḫum-ı mey tek
   Ola tā kim olasan kāşif-i esrār-i ḥaḳāyıḳ

[1] rüsvālıġı: rüsvālıġa A, AE$_2$, AE$_5$, Da, DTC$_1$, KR$_2$, Li, MM, T$_1$, Ü$_3$, Ü$_5$, V.

[2] perde-i: merdüm-i Ü$_8$/ çeşmüm: çeşm V/ var: vardur F$_2$/ deḳāyıḳ: ḥaḳāyıḳ A, AE$_4$, B, F$_1$, İ, M$_2$, Tr.

[4] aşmış: itmiş P açmış AE$_6$, C, F$_2$, H/ḫandan : ḳandan KR$_1$.

[5] töker: töküb A, Aba, Da, DTC$_3$, DTC$_4$, F$_2$, İ, P, T, T$_1$, Ü$_1$, Ü$_5$, Ü$_{11}$/ gelince: olunca Aba, Ü$_5$/ 1 nci mısra: Giceler şemʿ yanar ṣubḥa değin eşk revandur M.

[6] yaşına: yaşını L/ bir: her F$_2$, P, Ü$_3$/ vaḳt: dem AE$_1$, AE$_8$, AE$_9$, C, Ç, DTC$_2$, DTC$_7$, F$_2$, KR$_1$, M$_3$, T$_1$, T$_2$, Ü$_3$, Ü$_4$, V gün Ü$_8$/ yine cāri ola: ki cārī ola ol K.

[7] it: çu DTC$_7$, K/ tā kim: tā ki Aba, KR$_1$, M$_2$, P, Ü$_1$, Ü$_4$ nā-geh AE$_1$, AE$_2$, AE$_5$, AE$_8$, AE$_9$, C, Ç, Da, F$_2$, H, İ, KR$_2$, L, Li, MM, T, T$_1$, T$_2$, Ü$_3$, Ü$_5$, Ü$_6$, V nā-gah M$_3$, Ü$_9$/ ḥaḳāyıḳ: deḳāyıḳ B, F$_2$.

CLII

1. Olur ruḫsāruña gün lâ'lüñe gül-berg-i ter 'āşıḳ
Saña eksük değül gökden iner yirden biter 'āşıḳ

2. Maña maḳṣūd terk-i 'ışḳ idi veh kim meni ḫüsnüñ
Olub gün günden efzun ḳıldı gün günden beter 'āşıḳ

3. Temāşā-yi cemālüñden naẓar ehlini men' itme
Ne sūd ol ḫūb yüzden kim aña ḳılmaz naẓar 'āşıḳ

4. Çemende pāy-būsuñdan olubdur sebzeler ḫurrem
Heman bir sebzece olmağa 'ālemde yeter 'āşıḳ

5. Ḳılursan bir ciğer ḳan her yaña baḫduḳça ey ẓālim
Ne baḫmaḳdur bu her dem ḫandan alsun bir ciğer 'āşıḳ

6. Ḳırarsan ehl-i 'ışḳı dutalum kimse elüñ dutmaz
Ne işdür bu gerekmez mi saña ey sīm-ber 'āşıḳ

7. Ne pervāne döyer bir şu'leye ne şem' bir āha
Fużūlī ṣanma kim beñzer saña 'ālemde her 'āşıḳ

[1] iner: yağar DTC_4 yeter P/ biter: çıḳar A, AE_1, Ba, Ç, DTC_3, DTC_6, E, F_1, $Ü_1$, $Ü_{11}$.

[2] ḫüsnüñ: 'ışḳuñ DTC_4, İ, M, Ma/ Olub: İdüb E, İ Ḳılub Ba/ ḳıldı: itdi D.

[3] Temāşā-yi: Temennā-yi DTC_4/ ḫūb yüzden: gül yüzden DTC_4 ḫūb-rūdan AE_6, F_2.

[4] sebzece: ẓerrece M_2, M_3, T, T_1, T_2 den başka bütün yazmalar.

[5] bir: yüz A, AE_5, AE_8, Ç, D, Da, KR_2, M, T, $Ü_6$, $Ü_8$, $Ü_9$ biñ M_3/ yaña: saña P/ baḫduḳça: baḳduḳda AE_4, Da, DTC_2, DTC_3, DTC_7, F_1, İ, Tr, $Ü_1$, $Ü_{11}$/ bir: biñ DTC_4.

[6] sīm-ber: bī-ḫaber AE_3, DTC_3, DTC_4.

[7] döyer: dözer A, Aba, AE_3, AE_4, AE_5, AE_6, Ç, DTC_2, DTC_3, DTC_4, DTC_5, DTC_7, İ, K, M_2, N, Tr, $Ü_6$, $Ü_8$ durur D/ ṣanma kim: ḳanda var M/ saña: baña F_1/ her bir T_1.

CLIII

1. Dāğ-i hicrān ile yanmaḳdan ciğer ḳan olsa yeğ
   Mülk-i dil ġam menzili olunca vīrān olsa yeğ

2. Yārı ağyār ile görmek ʿāşıḳa düşvār olur
   Beyle görmekden esīr-i derd-i hicrān olsa yeğ

3. Sīneme peykānuñı gönder göñül defʿine kim
   Sīnede sūzan göñül olunca peykān olsa yeğ

4. Sırrumı rüsvāluğum fāş itmedin ʿālemlere
   Zār cismüm eşk gird-ābında pinhān olsa yeğ

5. Dağıdursa n'ola ʿāḳd-i zülfüñi her dem ṣabā
   Fitne ehli olanuñ cemʿi perīşān olsa yeğ

6. Dün Fużūlī sehv idüb geçmiş mey ü maḥbūbdan
   Tevbe idüb bu yaman işden peşīmān olsa yeğ

[1] menzili: meskeni Ü$_1$.

[2] yārı: yār DTC$_5$, Ü$_5$/ düşvār olur: düşvārdur AE$_3$, AE$_4$, AE$_5$, Ç, DTC$_3$, DTC$_4$, F$_2$, İ, Ma, T, T$_1$, Ü$_9$ düşvār imiş AE$_6$ düşvār irür Da/ derd-i: dām-i Li dāğ-i DTC$_5$, İ, M$_2$.

[3] Sīneme: Göksüme Ü$_8$/ defʿine kim: ġam defʿine Ü$_5$.

[4] Sırrumı: Rāzumı B, L, T$_2$ Rāzum ü DTC$_1$, MM/ cismüm: çeşmüm Aba, Ç, H, L, M.

[5] her dem: bād-i DTC$_1$, İ, M$_2$, M$_3$ T$_1$/olanuñ: olmağuñ E.

[6] mey ü maḥbūbdan: mey ü maʿşūḳdan Ü$_6$ mey-i maʿşūḳdan DTC$_5$, DTC$_7$, M$_2$, T$_1$, Ü$_1$, Ü$_{11}$ mey-i maḥbūbdan AE$_9$, DTC$_4$, M, Ü$_9$.

Not: Ü$_{11}$ de bu gazelin "yeğ" redifleri "tek" şeklinde yazılmıştır.

154

CLIV

1. Var ümīdüm kim görüb cevlânuñı olsam helâk
   Gerd-i naʿl-i bād-pāyuñ örte cismüm üzre ḫāk
2. Öldüğüm menzilde defnüm ḳılmağa ṣanmañ lâḥid
   Yir görüb ġurbetde aḥvālüm girībān itdi çāk
3. Mest cān virdüm mezārum üzre taʿẓīm eyleyüb
   Ḳubbe yapub dāne-i engür eyvān dutdı tāk
4. Çun cefā muʿtādıyam bilmen nedür mihr ü vefā
   Bilmese mihr ü vefā resmin cefā-kārum ne bāk
5. Her küdūretden meni pāk itdi seyl-i ḫūn-i dil
   Şükrü li'llâh āteş-i ʿışḳuñ meni yandurdı pāk
6. Āh bilmen n'eyleyem cānumda rāḥat ḳalmadı
   Gözlerüm nem-nāk ü sīnem çāk ü göñlüm derd-nāk
7. Ġayr naḳşın maḥv ḳılmışdur Fużūlī sīneden
   ماله فى الدهر مطلوب و مقصود سواك

[1] görüb: görem Ma/ olsam: olam Ba, D, DTC$_2$, DTC$_4$/ örte: üzre Re/ cismüm: ḳabrüm R/ üzre: ola Re.

[2] Öldüğüm: Olduğum AE$_3$, D, DTC$_5$ DTC$_7$/ menzilde: yirde ki DTC$_2$/ Yir görüb: Bir Görüb Li, Tr Hor görüb AE$_8$/ aḥvālüm: efġānum Ba, M, T$_1$/ itdi: ḳıldı P.

[3] Mest cān virdüm: Ölecek demde AE$_1$, M$_3$ Mest-i cām oldum Ü$_1$ Mest can virdi C, H, Ma/ üzre: üste P/dutdı: itdi DTC$_2$ tökdi M yapdı M$_3$, Ü$_{10}$.

[3] mihr ü: resm-i Ç, F$_2$ mihr-i Ü$_5$/ resmin: resmi A, M ḳadrin Ç/ ne: çi M$_1$.

[5] seyl-i: meyl-i DTC$_3$, DTC$_4$/ ḫūn-i dil: eşk-i ḫūn E ḫun velī İ, Ü$_5$/ yandurdı: köydürdi DTC$_1$, V.

[6] nem-nāk ü: nem-nāk AE$_3$, AE$_8$, KR$_1$, KR$_2$, L, M, MM, T, T$_1$, Ü$_5$, Ü$_6$/ göñlüm: cānum DTC$_2$ cismüm Ç.

[7] ḳılmışdur: ḳılmışdı AE$_5$, Ç, Li, P/ sīneden: sīnede AE$_5$, İ, KR$_2$, M$_1$, M$_2$, Ma, MM, Ü$_8$/مقصود : محبوب A/ Arapça mısra: Onun, ömrü boyunca, senden başka bir istediği yoktur.

155

CLV

1. Can virür rāyiḥa-i türbet-i pāküñ ey tāk
   نورالله لك الارض سقى الله ثراك
2. Ḥürmet itdüñ meye ta'ẓīm ile dutduñ sāḳī
   عظم الله لك الاجر على الله جزاك·
3. Ser-i kūyuñda ġarībüz bize bir mūnis yoḫ
   طال ما آنسنا القلب جعلناه فداك
4. Ṣafḥa-i dilde bulunmaz es̱er-i ṣūret-i ġayr
   حينماحل نفى الغير عن القلب هواك
5. Reh-i 'ışḳında götür ġayrdan ey dil rağbet
   فاذا شئت رفيقا الم العشق كفاك
6. Ḫāb-i ġafletde göñül vaṣldan olduñ maḥrūm
   فازمن نال صفى الوصل وماخاب سواك
7. Ey Fużūlī ne bilür ehl-i vera' mey ẕevḳin
   انكر الحكمة من لامك جهلا و نهاك·

[1] tāk: pāk AE_3, AE_4, AE_6, AE_8, C, Ç, D, DTC_1, DTC_5, İ, L, M, M_2, M_3, MM, Re, Tr, $Ü_8$, $Ü_{10}$/Arapça mısra: Allah sana yer yüzünü aydınlatsın ve toprağını sulasın!

[2] meye: meyi $Ü_{11}$ /Arapça mısra: Allah senin ecrini arttırsın ve mükâfatını versin.

[3] mūnis: hem-dem Da, M/Arapça mısra: Biz, kalbi(-mizi) teselliye çalıştık ve onu sana feda ettik.

[4] ṣūret-i: ṣoḥbet-i AE_3, AE_8, DTC_5/ Arapça mısra: Sevgin gelince başkasını kalbden söküp attı.

[5] 'ışḳında: 'ışḳuñda AE_4, B, F_1, M_2/ Arapça mısra: Eğer arkadaş istiyorsan, aşkın acısı sana yeter.

[6] ġafletde: vuṣlatda Tr/ olduñ: oldum B/Arapça mısra: Temiz bir vuslata sahip olan kazandı; bu hususta senden başka başarısızlığa uğrayan olmadı.

[7] ẕevḳin: ẕevḳi A derdin Li/Arapça mısra: Bilmeyerek seni azarlayan ve ondan alıkoyan kimse hikmeti inkâr etmiş olur.

CLVI

1. Baķā mülkin dilersen varuñı yoḫ eyle dünyā tek
   Etek çek gördüğüñden āf-tāb-i ʿālem-ārā tek

2. Taʿallûķ ẓulmetin tecrīd ḫur-şīdine ķıl maṭlaʿ
   Eger ʿālemde bir gün görmek isterseñ Mesīḥā tek

3. Göñül her ṣūret-i Şīrīn'e virme iç mey-i maʿnī
   Ḥaẕer ķıl daşa çalma tīşeñi Ferhād-i şeydā tek

4. Refīķuñ olsa dilsüz cān-ver hem ṣaḫla rāz andan
   Ṣaḫın sırruñ düşürme dillere Mecnūn-i rüsvā tek

5. Yeter ṭāvūs tek ʿucb ile ķıl ārāyiş-i ṣūret
   Vücūduñdan geçüb ʿālemde bir ad eyle ʿanķā tek

6. Güher tek ķılma taġyīr-i ṭabīʿat delseler bağruñ
   Ķarār it her hevādan olma şūr-engīz deryā tek

7. Fużūlī kā'ināt esbābınuñ ķıldum temāşāsın
   Nedāmetsüz tenaʿʿum yoḫ taṣarrufsuz temāşā tek

[1] varuñı yoḫ eyle: fāni it varuñı AE_1, AE_5, C, L, Li, M_3; Ma, MM, $Ü_9$, V varuñı terk eyle D özüñi yoķ eyle DTC_3 özüñ terk eyle DTC_4/ etek: elüñ AE_6, Ç, L ayağ KR_2.

[2] ẓulmetin: dāmenin B ḥikmetin $Ü_5$/ tecrīd: teshīr B/ maṭlaʿ: muṭlaķ B, Ba, C, DTC_3, $Ü_5$, $Ü_6$/ görmek isterseñ: ister iseñ gör B.

[3] her: bir Ç/ maʿnī: lâʿl-i $Ü_{11}$ yaʿnī F_1 nābı B/ çalma: çekme $Ü_1$/ tīşeñi: şīşeñi Aba, $Ü_1$ den başka bütün yazmalar.

[4] ṣaḫla: gizle AE_1/ sırruñ: rāzuñ KR_2.

[5] ķıl: ṣal MM/ bir ad: pervāz K.

[6] ķıldum: ķılduñ Tr ķılğıl Ma/ Nedāmetsüz: Ki minnetsüz Re/ tenaʿʿum: temennā AE_2.

157

CLVII

1. Ey göñül çoḫ seyr ḳılma günbed-i devvār tek
Sākin olmaḳ seyrden yeğ noḳṭa-i pergār tek
2. Ün virür can riştesi ḫam ḳametümden çeksem āh
Yil değüb çeng üzre bir āvāza gelmiş tār tek
3. Sīnemi nāy oḫlaruñ deldi dem urduḳça göñül
Ün verür her bir delükden nāle mūsīḳār tek
4. ʿĀrıżuñ üzre ḫam-i zülfüñ añub dün tā seḥer
Dolanurdum her ṭaraf odlara düşmüş mār tek
5. Cism-i zārum tīğ-i bī-dāduñdan oldı çāk çāk
Tünd ṣudan raḫneler peydā ḳılan dīvār tek
6. Bilmeyüb bih-būdumı cevrüñden itdüm ictināb
Telḫ şerbetlerden ikrāh eyleyen bīmār tek
7. Ḫāṭıruñ şād eyledüñ ehl-i vefā göñlin yıḫub
Bir ʿimāret yapmağa miñ ev yıḫan miʿmār tek
8. Bī-baḳādur neş'e-i mey ẕevḳin itdüm imtiḥān
Hīç ẕevḳ-i bāḳi olmaz neş'e-i dīdār tek
9. Ey Fużūlī ḫāṭır-i ehl-i ṣafā āyīnedür
Çerḫ cevrinden eṡer āyīnede jengār tek

[1] ḳılma: itme Re/olmaḳ: olma AE$_8$ olmañ DTC$_5$/ seyrden: devrden Ç ġayrdan DTC$_2$.

[2] Ün virür: Od virür DTC$_1$ Ündürür F$_1$/ ḳāmetümden: ḳāmetinden P/ Yil değüb: Yil döğüb AE$_9$, B, MM, T$_2$, Ü$_4$, Ü$_{11}$, V Yil büküb B Dil döküb E/ üzre bir: üstide KR$_2$, Li, V üstine C, M$_3$, Ma, Ü$_8$, Ü$_9$ üzre her İ/ āvāza gelmiş: āvāze çekmiş Tr āvāz çekmiş B.

[3] her bir: yirlü D, R/ delükden: dişümden AE$_3$, C, Ç, DTC$_7$, M, Ma, Ü$_9$ dişüñden AE$_6$, AE$_9$, DTC$_1$, DTC$_4$, KR$_1$, KR$_2$, Li, Ü$_3$, Ü$_4$, Ü$_8$, V dişinden T$_1$ yirinden D, R döşüñden MM, Ü$_{11}$ dilüñden L/ Bu beyit Re'de şu şekildedir:

Sīnem ey yār oḳlaruñ gör deldi dem urduḳça cān
Ün virür her yer tenümde nāle mūsīḳār tek

[4] zülfüñ: ebrüñ DTC$_5$/ añub: görüb AE$_6$, D, DTC$_4$, DTC$_7$, M, M$_3$, T$_1$/ dün: şeb AE$_3$, AE$_6$, AE$_8$, Ç, KR$_1$, M, MM, T, Ü$_3$/ Dolanurdum: Dolanuram AE$_6$, Ba, D, KR$_1$, MM, Re, Ü$_3$, Ü$_4$, V den başka bütün yazmalar/ tā seḥer: gice āh Re/ her ṭaraf: tā seḥer Re her seḥer AE$_9$ mār: nār DTC$_1$.

[5] çāk çāk: zār zār B/ Tünd: Tende A, AE$_3$, AE$_5$, B, C, DTC$_2$, DTC$_3$, DTC$_4$, DTC$_5$, L, Li, Ma, MM, T$_1$, Ü$_8$, Ü$_9$, Ü$_{11}$/ ṣudan: selden F$_2$.

[6] Bilmeyüb: Bilmedüm AE$_5$, D, İ.

158

CLVIII

1. Lebüñ reşki mizācın telḫ ḳıldı bāde-i nābuñ
   Ḳaşuñ meyli yüzini ḳıbleden dönderdi miḥrābuñ
2. Girihler buldı cānum riştesi tesbīḥ-tārı tek
   Maña gör n'itdi āḫir ārzū-yi zülf-i pür-tābuñ
3. Ayağuñ tozına yüz sürmeğe virmez ṣabā ruḫṣat
   Yüzin şeb-nemle yüz kez yumadın gül-berg-i sīrābuñ
4. Ṣabā ol zülfi depretdükçe teşvīşüm ziyād eyler
   Ṣaḳın depretme kim bağrumdadur başı bu ḳullâbuñ
5. Der ü dīvāruña güstāḫ yüz sürmiş diyu gerdūn
   Yüzini gīceler sürter yire tā ṣubḥ meh-tābuñ
6. Maḥabbet ẓāhir itmek cürmine ḳan tökmek istersen
   Ḥabībüm munca hem rağbet nedür cürmine aḥbābuñ
7. Fużūlī ġamze-i merdüm-küşüñden iltifāt ister
   Ṣanur kim iltifātı raḥm olur ḳurbāna ḳaṣṣābuñ

[7] ṣād: cem' Tr/ vefā: vera' DTC$_2$/ yıḫub: yıḳub AE$_8$, Ç, İ, KR$_1$, M ṣorub Da görüb AE$_4$, T$_1$, pozub Ma, Ü$_8$ yüzüb KR$_2$, MM, bozub T.

[8] neş'e-i: neşve-i. AE$_1$/zevḳ-i: zevḳi AE$_1$, AE$_4$, AE$_6$, Ba, Ç, DTC$_2$, DTC$_3$, DTC$_4$, DTC$_6$, DTC$_7$, F$_2$, İ, Ma, R, Re, Tr, Ü$_3$/ olmaz: ḳalmaz Ma, Re/ neş'e-i: lezzet-i D.

[9] ṣafā: vefā D, DTC$_2$, M$_3$, L naẓar AE$_5$/ Çerḫ: Devr AE$_6$, DTC$_5$, M, Ü$_3$/ cevrinden: devrinden AE$_4$, B, Tr, Ü$_3$ devrinde Re, Ü$_6$ cevrinde P zevḳinden R başından DTC$_4$.

[1] ḳıldı: ḳılmış DTC$_4$, Li/ meyli: ḫayli DTC$_4$.

[2] buldı: oldı: AE$_5$, B, C, DTC$_1$, H, KR$_1$, KR$_2$, Li, M$_3$, Ma, Ü$_4$, Ü$_8$, Ü$_9$, V.

[3] şeb-nemle yüz kez: göz göre şeb-nem A yüz ḳanla şeb-nem AE$_3$, AE$_8$ yüz ḳatla şeb-nem DTC$_5$, İ yüz kerre şeb-nem Aba, AE$_4$, B, C, DTC$_4$, F$_1$, F$_2$, K, KR$_2$, M, Ma, MM, Tr, Ü$_6$, Ü$_8$, Ü$_{10}$, Ü$_{11}$.

[4] zülfi: zülf DTC$_5$, KR$_1$, Li, P, V/ depretdükçe: deprendükçe DTC$_5$, KR$_1$, Li, P, V/ ziyād eyler: olur efzūn AE$_5$, M$_2$/ bağrumdadur: cānumdadur L.

[5] güstāḫ: bi'llâh DTC$_4$/ diyu: diyüb DTC$_5$.

[6] cürmine ḳan: ḳaṣdine ḳan İ/ nedür cürmine: nedür ḳatline AE$_4$, Ü$_1$, nedür zecrine AE$_1$, AE$_5$, İ, KR$_1$, Ma, Ü$_8$, Ü$_9$, Ü$_{10}$, Ü$_{11}$, V cevrine AE$_9$, D, Da, H, KR$_2$, L, Li, MM, Ü$_6$.

[7] İster: eyler DTC$_1$/ raḥm: çoḫ Ü$_8$.

159

CLIX

1. Gelür ol serv-i sehī ey gül ü lâle açıluñ
   V'ey meh ü mihr çıḫuñ ḳudrete neẓẓāre ḳıluñ

2. 'Āzm-i bāğ eylemiş ol serv-i revān ey güller
   Zer nis̱ār idegelüñ cümle yığıluñ derilüñ

3. Götürüñ oḫların ey dīdelerüm ṭopraḫdan
   Bu yarar nesnelerüñ ḳadrini yaḫşıca bilüñ

4. Eylemeñ ey dil ü can ḫancer-i müjgānına meyl
   Bilürem n'olduğın āḫir gelüñ andan kesilüñ

5. Göz yaşı tīğüñüz içün tökülür ey ḫūblar
   Sizi tā itmeye rüsvā görünen demde silüñ

6. Düşdi od cānuma ey tende olan peykānlar
   Ḳızmadın ma'reke bir yaña erinmeñ çekilüñ

7. Ey Fużūlī ḳadümüz ḳıldı felek ḫam ya'nī
   Vaḳtidür çıḫmağa dünyā ḳapusından eğilüñ

[1] meh ü: meh-i AE_{9}; DTC_{2}, L, Li, Ma/ ḳudrete: ḳaddüñe A, DTC_{6}, Ü$_{11}$ ḳaddine DTC_{1}.

[2] revan: sehī AE_{3}, Re/ Zer: Bir AE_{8}, İ, K dan başka bütün yazmalar/ 2. mısra: Zer nisār ide idegelüñ yār üzerine şaçılun AE_{8}/idegelüñ: idegörüñ AE_{8} den başka bütün yazmalar/cümle: cem' İ, K, KR_{1}, T_{1} den başka bütün yazmalar.

[4] n'olduğın: n'olısar DTC_{1}, Li n'olasuz AE_{5}, T_{2} ne olur L.

[5] tīğüñüz içün: tīği ucından F_{2}/ Sizi: Bizi M_{1}/ demde: yirde Aba, T, Ü$_{1}$ dīde AE_{2}, AE_{3}, DTC_{5}, M_{1}, M_{2}/ silüñ: bilüñ AE_{2}, AE_{3}, DTC_{4}.

[6] bir yaña erinmeñ: bir yanı erinmeñ AE_{1}, AE_{2}, AE_{5}, AE_{9}, B, C, Ç, H, İ, K, KR_{1}, KR_{2}, L, Li, M, MM, Re, Tr, Ü$_{3}$, Ü$_{4}$, Ü$_{4}$, Ü$_{5}$, Ü$_{9}$, Ü$_{10}$, Ü$_{11}$, V bir yanı erişmeñ B bir cānibe varuñ M_{2} bir yanı varuñ Ma.

[7] Vaḳtidür: Vaḳtdur DTC_{5}, İ, K, M_{1}, M_{2}.

CLX

1. Ḳıymaduñ sākin-i kūyuñ olana peykānuñ
   Bir içim ṣu ile ağırlamaduñ mihmānuñ

2. Nāvek-i ġamze dirīğ eyleme ʿāşıḳlardan
   Kesme erbāb-i vefādan naẓar-i iḥsānuñ

3. İsteğüñ cān idi ḫāk-i rehüñe tapşurdum
   Yetdi ol ḫod yirine şimdi nedür fermānuñ

4. Cāna yetdüm elem-i hecrüñ ile ey ẓālim
   Raḥm ḳıl cānuñ içün var ise bir dermānuñ

5. Dād-ḫāhem saña dāmen ne çekersen menden
   Yoḫ mı vehmüñ ki dutam ḥaşr güni dāmānuñ

6. Ẓālim olsañ ne ʿaceb yoḫ saña dūzaḫ vehmi
   Saña ḫod yetmeyecekdür senüñ öz hicrānuñ

7. Vaṣl eyyāmı revān yāre fidā eylemedüñ
   Ey Fużūlī ġam-i hicrān ile çıḫsun cānuñ

[1] Ḳıymaduñ: Ḳoymadın AE$_8$.

[2] erbāb-i: esbāb-i Ü$_9$/ naẓar-i: naẓar ü F$_2$.

[3] İsteğüñ: Maṭlabuñ H Dileğüñ AE$_1$, M$_3$/ rehüñe: derüñe AE$_1$, AE$_4$, Ç, İ M$_3$/ yirine: daḫi Aba, Ü$_5$.

[4] cānuñ: başuñ AE$_4$, DTC$_4$, Ü$_{10}$/ var ise bir dermānuñ: ey dil ü can ḳurbānuñ AE$_1$, B, C, KR$_2$, L, Li, M$_3$, Ma, T$_2$, Ü$_9$, Ü$_{10}$.

[6] vehmi: fikri F$_2$ elemi Ç/ Saña ḫod yetmeyecekdür: Seni ḫod yaḳmayacaḳdur DTC$_2$/ senüñ: saña AE$_3$/ hicrānuñ: ʿisyānuñ AE$_6$, Ç, KR$_1$, M efġānuñ Aba, AE$_4$, B, Ba, F$_2$, L, M$_2$, Re; Ü$_4$, Ü$_5$, Ü$_6$.

[7] yāre: cāne DTC$_5$ /fidā: vefā Ü$_{11}$/ ġam-i hicrān ile: ġam ü hicrān ile F$_2$, Ü$_3$ elem-i hecr ile DTC$_5$, M$_3$ ġam-i hecr ile ḳo DTC$_1$, K, L, T$_2$.

CLXI

1. Dehenin derdüme derman didiler cānānuñ
   Bildiler derdümi yoḫdur didiler dermānuñ

2. Olsa maḥbūblaruñ ʿışḳı cehennem sebebi
   Ḥūr ü ġılmānı ḳalur kendüsine Rıḍvān'uñ

3. Geçdi mey-ḫāneden il mest-i mey-i ʿışḳuñ olub
   Ne meleksen ki ḫarāb itdüñ evin şeyṭānuñ

4. Urmazam ṣıḥḥat içün merhem oḫuñ yāresine
   İsterem çıḫmaya ẕevḳ-i elem-i peykānuñ

5. Ne bilür oḫımayan Muṣḥaf-i ḥüsnüñ şerḥin
   Yire gökden ne içün indüğini Ḳur'ān'uñ

6. Yirden ey dil göğe ḳavmışdı sirişküm meleği
   Anda hem ḳoymayacaḳdur oları efġānuñ

7. Ey Fużūlī olubam ġarḳa-i gird-āb-i cünūn
   Gör ne ḳahrın çekerem döne döne devrānuñ

[1] olsa: ola AE$_2$.

[3] ʿışḳuñ: ʿışḳ AE$_2$, Ma, T$_1$.

[4] Urmazam: Umaruz Ü$_4$/ẕevḳ-i: ẕevḳi DTC$_3$ tenden Aba/ peykānuñ: hicrānuñ D, DTC$_2$, KR$_2$.

[5] Muṣḥaf-i ḥüsnüñ şerḥin: şerḥini ḥüsnüñ varaḳın AE$_3$, DTC$_5$ şerḥini ḥüsnüñ varaḳı L /Kur'ān'uñ: Fürḳān'uñ Ç, D, M, M$_3$ Ü$_9$.

[6] ḳavmışdı: ḳavuşdı AE$_3$, B, L, Re, Ü$_9$, Ü$_{11}$/ sirişküm : sirişküñ AE$_1$, AE$_2$, AE$_3$, AE$_4$, AE$_9$, B, C, Ç, D, Da, DTC$_5$, DTC$_7$, F$_1$, F$_2$, H, KR$_2$, L, M, M$_3$, Ma, R, Re, T$_2$, Ü$_4$, Ü$_6$, Ü$_8$, Ü$_9$, Ü$_{11}$ sirişk Li/ meleği: şafaḳı AE$_3$.

[7] olubam: olayım B, Ba, Ç, D, F$_2$, Ü$_1$ olalı M$_3$, Re/Gör ne: Yine Ü$_9$/ ḳahrın: cevrin KR$_2$, M$_3$/ devrānuñ: cānānuñ Ü$_9$/ 2. mısra: Görüben kahrını ben döne döne devrānuñ DTC$_1$.

CLXII

1. Ne ḫoşdur ʿārıżuñ devrinde zülf-i ʿanber-efşānuñ
   Bu devrānda ne ḫoş cemʿiyyeti var ol perīşānuñ

2. Ruḫuñ devrinde bir dīvānedür sevdālu zülfüñ kim
   Perīşānlıḳdan olmuş men kimi meşhūrı devrānuñ

3. Hevādan kākülüñdür deprenen yā rişte-i candur
   Ki her dem çizginüb başuña ister ola ḳurbānuñ

4. Müselsel zülf-i müşgīnüñden arturmuş ruḫuñ revnaḳ
   Zihī sünbül ki olmuş zīveri gül-berg-i ḫandānuñ

5. Ḳararubdur dütün tek rūzgārum ol zemāndan kim
   Tenüm ḫāşākine odlar urubdur berḳ-i hicrānuñ

6. İşümdür sāye tek yirden yire yüz urmaḳ ol günden
   Ki başumdan gidübdür sāye-i serv-i ḫirāmānuñ

7. Fużūlī'ni ayaḳdan ṣaldı bār-i miḥnet-i ʿışḳuñ
   Niçün dutmazsan ey kāfir elini bir müselmānuñ

[1] cemʿiyyeti var ol: cemʿi var ol zülf-i M_1.

[2] Ruḫuñ devrinde bir : Ruḫuñda bir perī DTC_5/ dīvānedür: pervānedür AE_6/ meşhūrı: meşhūr-i AE_1, AE_2, AE_6, C, Da, DTC_1, DTC_5, H, İ, L, Li, M_3, Ma, MM, P, Ü$_3$, Ü$_6$, Ü$_8$, Ü$_{10}$, Ü$_{11}$.

[3] kākülüñdür deprenen: deprenende kākülüñ MM deprenen ol kākülüñ E, İ kākülüñdür titreyen DTC_3, P/ candur: cānum AE_6, Re, T_1/ çizginüb: çizginür AE_1 K, KR_1, T, T_1 çevrilüb AE_4.

[4] müşgīnüñden: müşgīnüñ ki B pür çīnüñden D/ arturmuş: örtünmüş DTC_3/ ruḫuñ: ṣabā KR_2 gönül T/ revnaḳ: şevḳin B, L/ zīveri: zīver-i A, Ç, T, Ü$_1$. M_3.

[5] Ḳararubdur: Ḳaralubdur AE_3, AE_4, DTC_5, M_1/ zemandan: sebebden Ü$_8$/ ḫāşākine: ḫāşākini B/ berḳ-i: dāğ-i M.

[6] tek: veş D.

[7] ʿışḳuñ : hecrüñ DTC_1 hicran AE_2, DTC_5, M_2/ kāfir: ẓālim DTC_2, DTC_4/ bir: ol Ü$_8$.

163

CLXIII

1. Ey meh menümle dōstlarum düşmen eyledüñ
   Düşmen hem eylemez bu işi kim sen eyledüñ

2. Peykanlaruñla doldı tenüm āferin saña
   Bī-dād çekmeğe tenümi āhen eyledüñ

3. Taḥsin saña ki göñlüm evin tīre ḳoymaduñ
   Her zaḫm-i nāveküñ aña bir revzen eyledüñ

4. Olsun ziyāde rif'atüñ ey āh-i āteşīn
   Miḥnet-serāmuzı bu gice rūşen eyledüñ

5. Eksilmesün ṭarāvetüñ ey eşk-i lāle-gūn
   Gül gül ṭamub maḳāmumuzı gül-şen eyledüñ

6. Can çıḫsa menzil itmeğe ev dut ḥabābdan
   Ey göz yaşı ki ḳaṣd-i binā-yi ten eyledüñ

7. Mümkin değül cihanda Fużūlī iḳāmetüñ
   Bī-hūde sen bu merhalede mesken eyledüñ

[1] dostlarum: dostlarumı AE_1, AE_3, C, DTC_2, DTC_4, DTC_7, M, Ma, Re, Ü$_9$ dōstları H, Ü$_8$/ bu: ol Ü$_4$.

[2] çekmeğe tenümi: çekmek ile tenüm B.

[3] rif'atüñ: raḥmetüñ Ü$_9$ ḥumretüñ M_3.

[4] ṭamub: diyüb F_2, MM.

[5] ḥabābdan: ḥābab tek Aba cinandan DTC_1.

164.

CLXIV

1. Ey muṣavvir yār timsāline ṣūret virmedüñ
   Zülf ü ruḫ çekdüñ velī tāb ü ṭarāvet virmedüñ

2. ʿIşḳ sevdāsından ey nāṣiḥ meni menʿ eyledüñ
   Yoḫ imiş ʿaḳluñ maña yaḫşı naṣīḥat virmedüñ

3. Dün ki furṣat düşdi ḫāk-i der-gehüñden kām alam
   N'oldı ey göz yaşı göz açmağa furṣat virmedüñ

4. Göz yumub ʿālemden isterdüm açam ruḫsāruña
   Cānum alduñ göz yumub açınca mühlet virmedüñ

5. Bu mıdur raḥmüñ ki ḫālüñ eyler iken ḳaṣd-i cān
   Çıḫdı ḫaṭṭuñ kim anı menʿ ide ruḫṣat virmedüñ

6. Virme ḥüsn ehline yā Rab ḳudret-i resm-i cefā
   Çun cefā çekmekde ʿışḳ ehline ṭāḳat virmedüñ

7. Ey Fużūlī öldüñ efğān itmedüñ raḥmet saña
   Raḥm ḳılduñ ḫalḳa efğānuñla zaḥmet virmedüñ

[1] çekdüñ: virdüñ DTC_6 / tāb ü: tāb-i AE_9, D, DTC_2, DTC_3, DTC_4, L, M, P/ ṭarāvet: ḥalâvet Ç.

[2] sevdāsından: sevdāsına P/ eyledüñ: itme kim D, Da, DTC_3, DTC_6, F_2, R, T itmedüñ $Ü_{11}$/ maña: senüñ A, D, Da, DTC_2, DTC_3, DTC_5, F_2, R, T_1.

[3] kām alam: kām-i dil P/ N'oldı: N'ola AE_3, AE_8/ göz açınca: bir zerrece L.

[4] ʿālemden: ʿālemde AE_8, D, DTC_2, DTC_3, F, H, İ, L, Li, $Ü_6$, $Ü_8$, $Ü_9$, $Ü_{11}$/ açam: baḳam T/ ruḫsāruña: ruḫsāruñı AE_6, B, F_2/ alduñ: alub A, AE_5, B, D, DTC_1/ mühlet: rāḥat DTC_1.

[5] Bu mıdur: Bu mıydı Da, DTC_3/ raḥmüñ: lûṭfuñ AE_2, AE_6, DTC_1.

[6] yā Rab: hergiz D/ resm-i cefā: resm-i vefā AE_3/ çekmekde: çekmeğe AE_3, AE_8, $Ü_9$/ ʿışḳ ehline: ehl-i ʿışḳa B.

CLXV

1. Şabā lûṭf itdüñ ehl-i derde dermāndan ḫaber virdüñ
   Ten-i mecrūḥa cāndan cāna cānāndan ḫaber virdüñ

2. Ḫazān-i ġamda gördüñ iżṭırābın bülbül-i zāruñ
   Bahār eyyāmı tek gül-berg-i ḫandandan ḫaber virdüñ

3. Sözüñi vaḥy-i nāzil ger disem men hīç küfr olmaz
   Cihānı dutmuş iken küfr īmandan ḫaber virdüñ

4. Süleyman mesnedinden dīv-i güm-reh rağbetin kesdüñ
   Deñizde ḫātem-i ḥükm-i Süleyman'dan ḫaber virdüñ

5. Didiler yār ʿuşşākuñ gelür cemʿ itmeğe göñlin
   Meger kim yāre ʿuşşāk-i perīşandan ḫaber virdüñ

6. Fużūlī rüzgāruñ tīre gördüñ şām-i hicrānda
   Nesīm-i şubḥ tek ḫūr-şīd-i raḫşāndan ḫaber virdüñ

[1] mecrūḥa: maḥzūna Aba, AE_2, AE_3, AE_6, Ba, Ç, Da, DTC_1, DTC_2, DTC_3, DTC_4, DTC_5, DTC_7, F_1, Î, KR_1, M_2, Ma, Re, T_2, Tr, $Ü_4$, $Ü_{10}$, V bī-cāna AE_4, L bīmāra MM/ 2. mısra: Ten-i maḥzūnuma cānandan candan ḫaber virdüñ B.

[2] Ḫazān-i: Ḫazandan AE_5/ iżṭırābın: iżṭırāb-i B/tek: ter AE_1.

[3] Sözüñi: Kelâmuñ B/ nāzil: münzel Ba, Da, DTC_3/ ger disem men: ger dir isem AE_1, AE_2, B, C, M, M_3, MM, V/ küfr: ʿayb M, Tr.

[4] mesnedinden: mesnedinde Re/ güm-reh: mekrüñ Re mekre E/ kesdüñ: gördüñ AE_2, DTC_4, E, F_1, Re/ Deñizde: Deñizden Re/ḥükm-i: mülk-i AE_3, D, DTC_2, DTC_4, DTC_5, M_2, $Ü_1$, $Ü_6$.

[5] Didiler: Didüñ kim Re/yār: yāre F_1, L.

[6] rüzgārın: rüzgāruñ AE_4, AE_6, AE_9, B, Ç, DTC_2, DTC_4, L, M_2, Re, $Ü_1$ rüzgārum DTC_5, MM T, T_1/ gördüñ: gördüm Ç, DTC_7 gördi AE_5 görmüş MM olmuş KR_1/ hicranda: hecrinde F_2 hicrānuñ DTC_2 hicran tek Re hicrānın Ç hicrandan DTC_1, M_2.

166

CLXVI

1. Ey firāḳ-i leb-i cānan ciğerüm ḫūn itdüñ
   Çihre-i zerdümi ḫūn-āb ile gül-gūn itdüñ

2. Ciğerüm ḳanını göz yaşına tökdüñ ey dil
   Vara vara anı Ḳulzüm munı Ceyḥūn itdüñ

3. Nice ḥüsn ile seni Leylī'ye nisbet ḳılayum
   Bilmeyüb ḳadrümi terk-i men-i Mecnūn itdüñ

4. Söyledüñ kim dutaram şād göñüllerde maḳām
   Şād iken bu söz ile göñlümi maḥzūn itdüñ

5. ʿAhd ḳılduñ ki cefā kesmeyesen ʿāşıḳdan
   ʿĀşıḳı vaʿde-i iḥsān ile memnūn itdüñ

6. Cürʿa cürʿa mey içüb zīb-i cemāl arturduñ
   Ẕerre ẕerre gözümüñ nūrını efzūn itdüñ

7. Ey Fużūlī aḳıdub seyl-i sirişk ağlayalı
   ʿIşḳ ehline fiġān itmeği ḳānūn itdüñ

[1] çihre-i zerdümi: merdüm-i çeşmümi D/ ḫūn-āb ile gül-gūn: eşk ile diğer-gūn Aba, AE_3, AE_4, B, D, DTC_1, DTC_2, DTC_3, DTC_4, DTC_5, DTC_7, F_1, L, M_2, T, Tr, $Ü_1$, $Ü_5$ eşk ile ciğer-gūn A, F_2, İ, DTC_6, T_1 eşküñ ile gül-gūn E.

[2] Ciğerüm ḳanını göz yaşına: Ciğerüm ḳanı vü göz yaşını $Ü_1$/ göz yaşına: göz yaşile Ma, $Ü_8$.

[3] ḳılayum: ideyüm B, DTC_1, İ, L ḳıldum Aba/ Bilmeyüb: Bilmedüñ Ma/ ḳadrümi terk-i men-i: ḳadrini terk-i dil-i F_1, $Ü_{11}$ ḳadrümi cānā beni E.

[4] ile: ilen İ, T.

[5] cefā: vefā DTC_1, DTC_5, M_3 ten başka bütün yazmalar/ vaʿde-i: vaʿde vü Ç dīde-i H, Ma.

[6] zīb-i: tāb-i M/ gözümüñ: gözüñüñ AE_8/ nūrını: yaşını DTC_4.

[7] seyl-i: sīm-i Aba, AE_3, Da, DTC_3, DTC_4, DTC_5, F_1, $Ü_1$, $Ü_5$/ ağlayalı: ağlayalar L ağlayalum $Ü_{11}$.

CLXVII

1. Çeşmümi eşk ile genc-i dür-i meknūn itdüñ
   Merdüm-i çeşmümi iḥsān ile Ḳārūn itdüñ

2. Mey-i gül-gūnı didüñ ʿaḳla ziyandur zāhid
   Bu mıdur ʿaḳl ki terk-i mey-i gül-gūn itdüñ

3. Cānum alduñ mey içün sāḳi içürdüñ maña ḳan
   Dād elüñden ki meni āl ile mağbūn itdüñ

4. Ḫaṭṭuñuñ āfet-i cān olduğını bildürdüñ
   Lûṭf ḳılduñ ḳi meni vāḳıf-i mażmūn itdüñ

5. Dil dutar mār-i ser-i zülfüñi vehm eylemeyüb
   Bilmezem kim aña taʿlīm ne efsūn itdüñ

6. Ṭanımaz oldı meni ṭaʿne iden ehl-i riyā
   Şükr kim ḥālümi ey ʿışḳ diğer-gūn itdüñ

7. Ey Fużūlī ne murād oldı müyesser bilsem
   Munca kim ḥasret-i lâʿl ile ciğer ḫūn itdüñ

[1] Çeşmümi: Cismümi MM, Ü$_5$.

[2] gül-gūnı: gül-gūna AE$_1$, Ba, M$_3$/ zāhid: ʿāḳil Ü$_8$.

[3] Cānum: Cām Re/ içün: içüb AE$_4$, Ba, Ç, M/ mağbūn: meftūn Ba maḥzūn Ü$_4$.

[4] Ḫaṭṭuñuñ: Ḫaṭṭuñı A, AE$_3$, AE$_4$, AE$_6$, AE$_8$, AE$_9$, B, C, Ç, H, İ, L, Ma, M$_2$, T$_1$, Ü$_8$ Ḫaṭlaruñ AE$_1$, M$_3$.

[5] mār-i: tār-i AE$_6$, Ü$_5$ yad-i DTC$_1$/ vehm: yād DTC$_1$, MM/ kim aña taʿlīm ne: aña ne taʿlīm ile B kim aña taʿlīm ü ne L.

[6] Ṭanımaz: Bilemez DTC$_1$, M$_3$, T$_2$, Ü$_{10}$/ meni: baña DTC$_6$/ iden: ider E ile AE$_9$ ide İ/ ḥālümi: ʿālemi Da/ ʿışḳ: eşk Ba, H, M$_2$ dōst E ʿaḳl KR$_2$, Ü$_{10}$.

[7] oldı: olsa DTC$_1$, DTC$_5$, M$_2$ ola AE$_1$, Ç, KR$_1$, T$_1$, Ü$_3$/ bilsem: bilmem Ç, D yetsem Ma bileyim MM/ ciğer: dilüñ A.

168

CLXVIII

1. Ḳıldı zülfüñ tek perīşān ḥālümi ḥālüñ senüñ
   Bir gün ey bī-derd ṣormazsan nedür ḥālüñ senüñ

2. Gitdi başuñdan göñül ol serv ḳaddüñ sāyesi
   Ağla kim idbāra tebdīl oldı iḳbālüñ senüñ

3. Zīnet içün cism dīvārında itmezdüm yirüñ
   Çekmeseydi ʿışḳ levḥ-i cāna timṣālüñ senüñ

4. Tīz çekmezsen cefā tīğin meni öldürmeğe
   Öldürür āḫir meni bir gün bu ihmālüñ senüñ

5. Ġarḳ-i ḫūn-āb-i ciğer ḳılmış gözüm merdümlerin
   Ārzū-yi ḫāl-i müşgīn ü ruḫ-i ālüñ senüñ

6. Dām-gāh-i ʿışḳdan dut bir kenār ey murġ-i dil
   Ṣınmadın seng-i melâmetden per ü bālüñ senüñ

7. Sāye veş çoḫdan Fużūlī ḫāk-i kūyuñ yaṣdanur
   Ol ümīd ile ki bir gün ola pā-mālüñ senüñ

[1] gün: kez B, DTC$_1$, DTC$_2$, İ, MM, T$_2$/bī-derd: bī-raḥm Aba.

[2] başuñdan: başumdan Da/ göñül: senüñ Ü$_4$/ serv-ḳaddüñ: serv ḳāmet Ü$_8$/ Ağla: Eyle H/ oldı: ola Ü$_4$/ iḳbālüñ : aḥvālüñ D.

[3] yirüñ: yirüm B, KR$_2$, M yiri AE$_3$/ levḥ-i cāna; levḥi cāna Aba, AE$_4$, AE$_6$, B, C, D, Da, DTC$_1$, DTC$_2$, DTC$_3$, MM, T$_2$, Tr, Ü$_3$ can levḥinde DTC$_5$.

[4] Tīz: Nişe DTC$_2$, DTC$_4$/ bir gün bu: elbette D.

[5] Ġarḳ-i: Eşk-i İ/ gözüm merdümlerin: beni göz merdümüñ B/ ḫāl-i: zülf-i DTC$_2$/ müşgīn ü: müşgīn-i K, KR$_1$.

[6] ʿışḳdan: ʿışḳda AE$_6$/ dil: ruḫ Li.

[7] ḫāk-i kūyuñ: āsitānuñ DTC$_4$/ yaṣdanur: yaṣtanur A, Aba, AE$_9$, DTC$_1$, H, KR$_2$, M$_3$, Ma, MM, Ü$_4$, V yaslanur DTC$_4$ pestiyüz B/ Ol: Bu DTC$_1$/ Ol ümīd ile ki: Budur ümmīdi ki AE$_1$, AE$_5$, AE$_6$, AE$_9$, B, C, F$_2$, İ, KR$_1$, KR$_2$, Li, M$_3$, Ma, Ü$_4$, Ü$_8$, Ü$_9$, Ü$_{10}$, V.

169

CLXIX

1. Eyle ra'nādur gülüm serv-i ḫırāmānuñ senüñ
   Kim gören bir kez olur elbette ḥayrānuñ senüñ

2. Kākülüñ tek başuña çizginmek ister ḫāṭırum
   Ey men ü yüz men kimi ser-geşte ḳurbānuñ senüñ

3. 'Ārızuñ devrinde cem'iyyetden olsun nā-ümīd
   Olmayan āşüfte-i zülf-i perīşānuñ senüñ

4. Çun 'acebdür lâ'le gūyālıḳ ne mu'cizdür bu kim
   Eyler iẓhār-i suḫan lâ'l-i dür-efşānuñ senüñ

5. Çerḫ yayından atıldı ḳaṣduma tīr-i ecel
   Līk andan tīzrek deprendi müjgānuñ senüñ

6. Ḍāğ-i hicrānuñ odın beñzetmek olmaz dūzaḫa
   Olmasun kāfir esīr-i dāğ-i hicrānuñ senüñ

7. Ey Fużūlī eyle kim bīmār-i derd-i 'ışḳsan
   Yoḫdurur ölmekden özge hīç dermānuñ senüñ

[1] Eyle: Şöyle L, MM, T$_2$ Öyle AE$_1$, B, C, D, DTC$_1$, E, KR$_1$, Li, Tr, Ü$_4$, V/ gülüm: ḳad-i Tr/ bir kez: her göz AE$_3$.

[2] başuña: başına AE$_4$ başuma F$_1$/ çizginmek: çevrilmek AE$_4$ dolanmaḳ DTC$_2$ / kimi: tegi KR$_1$.

[3] olsun: olmuş KR$_2$/ āşüfte-i zülf-i: āşüfte zülfüñ tek AE$_1$, DTC$_1$, M$_3$ ser-geşte-i zülf-i DTC$_6$.

[4] Çun: Çoḳ M$_3$, Ü$_6$/mu'cizdür: mümkindür DTC$_1$/ suḫan lâ'l-i dür-efşānuñ: tekellüm lâ'l-i ḫandānuñ AE$_1$, AE$_5$, AE$_6$, B, C, Ç, E, H, KR$_1$, KR$_2$, L, Li, M, M$_3$, Ma, MM, N, T$_2$, Ü$_8$, Ü$_{10}$ tekellüm vird-i ḫandānuñ DTC$_1$.

[5] ḳaṣduma: cānuma DTC$_1$, M$_3$, MM, T$_2$, Ü$_8$ sīneme AE$_5$ üstüme F$_2$/ ecel: ḳażā F$_2$/ Līk: Līkin A, Da/müjgānuñ: peykānuñ C, N.

[6] Dāğ-i: Nār-i F$_2$/ odın: senüñ AE$_4$, Ç, M$_2$, Ü$_6$ odı Da oḳın KR$_1$/ dāğ-i: derd-i F$_2$.

[7] eyle: böyle AE$_9$, B, L, Li, MM, T$_2$/ özge: artuḳ AE$_6$, KR$_1$, KR$_2$, MM, T$_2$, Ü$_{10}$ öñdin B/ hīç: ġayr DTC$_7$.

CLXX

1. Şem'-i rūyuñ āf-tāb-i 'ālem-ārādur senüñ
   Nūr-i Ḥaḳ ḫur-şīd-i ruḫsāruñda peydādur senüñ

2. Sensen ol gevher ki dürc-i mümkināt içre bu gün
   Mümkin olan 'aybdan ẕātuñ müberrādur senüñ

3. Can virür lâ'lüñ temennāsında miñ Āb-i Ḥayāt
   Feyżüñe leb-teşne yüz Ḫıżr ü Mesīḥā'dur senüñ

4. Serv ü gül neẓẓāresin n'eyler saña ḥayrān olan
   Kim ḳadüñ serv ü ruḫuñ gül-berg-i ra'nādur senüñ

5. Rāz-i 'ışḳuñ ḫalḳdan ḳılmaḳ nihān mümkin değül
   'Āşıḳuñ ol vechden 'ālemde rüsvādur senüñ

6. Ḳıldı şevḳuñ eşk ġavvāṣı gözüm merdümlerin
   Ey dür-i ter menzilüñ gūyā bu deryādur senüñ

7. Barça āfāḳ ehlidin çekmiş ta'allûḳ dāmenin
   Tā Fużūlī ḫasteye vaṣluñ temennādur senüñ

[1] ruḫsāruñda: raḫşānuñda DTC$_3$.

[2] dürc-i: dürr-i F$_1$/ mümkināt: kā'ināt DTC$_5$, K, M$_2$/ bu gün: müdām AE$_1$/ 'aybdan: ġaybdan DTC$_2$, DTC$_4$.

[3] temennāsında: temāşāsında AE$_5$.

[4] Serv ü: Serv Ba, DTC$_5$/ n'eyler: sevmez Ü$_8$/ ruḫuñ: yüzüñ AE$_4$, M$_2$, M$_3$, Ü$_4$/ ra'nādur: ḥamrādur AE$_1$, M$_3$.

[5] ol: bu L/ vechden: vech ile DTC$_3$/ rüsvādur: şeydādur DTC$_5$.

[6] Ey dür-i ter menzilüñ: Ey gözüm ser-menzilüñ Ü$_8$/ bu: ki AE$_1$, AE$_6$, B, C, DTC$_4$, H, L, Ma, Ü$_8$.

[7] barça āfāḳ ehlidin: cümle-i āfāḳdan K cümle āfāḳ ehlidin Aba, AE$_1$, AE$_5$, AE$_6$, AE$_8$, AE$_9$, Ç, KR$_2$, Li, M, M$_3$, Ü$_4$, Ü$_8$, Ü$_{10}$, V/ Tā: Bu Re.

CLXXI

1. Bes ki żaʿf-i rūzeden her gün tapar taġyīr-i ḥāl
   Olacaḳdur ʿīd içün māh-i temāmum bir hilâl
2. Ḳıldı māh-i rūze ol ḫūr-şīdi gün günden żaʿīf
   Żerre żerre aya ṣan gün nūrı eyler intiḳāl
3. Bir ḫayāl itmiş mi żaʿf-i rūze yārı bilmezem
   Yoḫsa yārı görmeyüb men gördüğümdür bir ḫayāl
4. Dutabilseydüm ṣu-içmezdüm ḳılurdum defʿini
   Rūzenüñ kim göz göre ḫūr-şīdüme ister zevāl
5. Ay dutulsun rūze eyyāmında gün düşsün yire
   Kim bu ay günden bulubdur mihr-ban māhum melâl
6. Ḳanumı içmek diler ol lâʿl-i mey-gūn bu gice
   Rūze dutmuş ġālibā iftār içün ister ḥelâl
7. Yimek içmek fikrin ehl-i rūzeden kes ey güneş
   Bir s̱evāb it ṣubḥlar tā şām ḳıl farż-i cemāl
8. Rūze teklīfin Fużūlī'den götür ey muḥtesib
   Nā-tüvandur anda bu teklīfe yoḫdur iḥtimāl

[1] tapar: bulur AE$_4$, AE$_6$, B, C, F$_1$, H, L, Li, M$_3$, R, Ü$_4$, Ü$_8$, Ü$_9$ dutar F$_2$ ḳılur Ü$_{10}$.

[2] māh-i rūze: żaʿf-i māh AE$_2$/ ol ḫur-şīdi: ḫur-şīdümni AE$_1$, AE$_4$, AE$_5$, KR$_2$, Ma, MM, Ü$_4$, Ü$_8$, Ü$_9$, V ḫur-şīdini M$_3$ ḫur-şīdümi F$_1$, Ü$_{10}$ /żaʿīf: zebūn B/ nūrı: yüzi Aba, H gözi M$_3$.

[3] yārı: anı İ, Ü$_5$.

[3] defʿini: terkini M.

[4] Rūzenüñ: Rūzeni DTC$_2$ Rūzei DTC$_5$/ ister: eyler AE$_4$.

[5] düşsün: insün Ü$_8$/ bulubdur: tapubdur İ, MM, Ü$_5$ görübdür D olubdur M$_3$/ melâl: hilâl B, C, F$_1$, F$_2$, İ, K, KR$_1$, P, Re, Ü$_3$, Ü$_4$, Ü$_5$ vebāl D.

[6] içmek: tökmek R/ bu gice: giceler DTC$_1$ her gice A, AE$_1$, AE$_2$, AE$_3$, AE$_4$, B, C, Ç, D, Da, DTC$_3$, DTC$_5$, DTC$_7$, F$_1$, F$_2$, H, İ, K, KR$_1$, KR$_2$, L, Li, M, M$_2$, M$_3$, Ma, MM, P, R, Re, T$_1$, Tr, Ü$_1$, Ü$_2$, Ü$_3$, Ü$_4$, Ü$_5$, Ü$_6$, Ü$_7$, Ü$_9$, Ü$_{10}$, Ü$_{11}$ bir gice DTC$_1$/ ḥelâl: nevāl C.

[7] ṣubḥlar: ṣubḥ-dem AE$_4$, Ç, DTC$_3$, M, Re şāmlar D ṣubḥdan AE$_1$/ tā: yā Ç, DTC$_3$, İ, Re/ ṣubḥ: şām D/ ḳıl: it A, Ü$_5$.

[8] götür: gider F$_2$.

172

CLXXII

1. Çerḫ her ay başına ṣalmış ḳaşuñdan bir ḫayāl
   Bu cihetdendür her ay başında olmaḳ bir hilâl

2. Māh-i nev olmuş ḳaşuñ sevdāsınuñ ser-geştesi
   Şehrden şehre gezer āvāreler tek māh ü sāl

3. İtdüğiyçün ḥüsnüñe ḳarşu kemāl iẓhārı gün
   Bir gün olmaz kim aña gerdūn yetürmez bir zevāl

4. Ṣubḥ ḳılduñ cilve gün çekdi özin bir gūşeye
   Şām ʿarż itdüñ ruḫuñ şemʿi eritdi infiʿāl

5. Ḳılma gözden çihre vü ḥālüñ nihān kim ḳılmaya
   Dūd-i āhum āf-tābı çihre-i gerdūna ḥāl

6. Olmayub maḳbūl-i ḫāk-i der-gehüñ māh-i temām
   Żaʿf-i ṭāliʿ virdi gün günden aña taġyīr-i ḥāl

7. Ey Fużūlī māh-nisbet maḥv ḳıl varuñ temām
   Ger dilerseñ bulmaḳ ol ḫur-şīd ile bir ittiṣāl

[1] ṣalmış: çekmiş M_3/ ḫayāl: melâl Tr.

[2] sevdāsınuñ: miḥrābınuñ R, Re/ ser-geştesi: dīvānesi DTC_4/ gezer: gider F_1, $Ü_{11}$ /āvāreler tek: ser-geşteler tek R āvāre tekler $Ü_3$ āvāre ben tek L.

[3] iẓhārı: iẓhār DTC_2, DTC_4, DTC_5, M_2, M_3, T/gün: gül M_3/ zevāl: melâl Tr.

[4] ḳılduñ: ḳıldı MM/Şām: Şāma AE_3, AE_8, DTC_2, DTC_5.

[5] ḳılmaya: ḳalmaya AE_4, AE_5, AE_6, C, DTC_1, F_1, H, İ, KR_2, M_2, MM, $Ü_8$, $Ü_9$, $Ü_{10}$, $Ü_{11}$ olmaya AE_1, M_3, $Ü_6$/ āf-tābı: āf-tāb-i AE_1, AE_2, AE_3, AE_4, AE_5, AE_6, AE_8, C, Ç, Da, DTC_2, DTC_3, DTC_4, DTC_5, DTC_7, F_1, Ḥ, İ, Li, M, M_2, M_3, MM, Tr, $Ü_3$, $Ü_4$, $Ü_9$, $Ü_{11}$, V.

[6] Olmayub: Olmaya L/ māh-i: māhı H māha M_3.

[7] ile bir: birle DTC_1, DTC_5, İ, K, M_2, M_3.

173

CLXXIII

1. Eyle müstesnā güzelsen kim saña yohdur bedel
   Senden ey cān münkatiʿ kılmaz meni illâ ecel
2. Nice şūret bağlasun göñlüm halâş-i ʿışkdan
   ʿIşkdur bir hāl kim ol hāle göñlümdür mahal
3. ʿIşkuma noksan yetürmez görmemek ol ʿārıżı
   Cevhere tağyīr-i āsār-i ʿaraż virmez halel
4. Eyledi rüsvā göñül çāk-i girībān-i edeb
   Gör ne ehl-i ʿilmdür ādāb ile eyler cedel
5. Hālümi gördükçe menʿ-i ehl-i ʿışk eyler fakīh
   Huccet-i maktūʿı yoh eyler kıyās ile ʿamel
6. Medrese içre müderris virdüği miñ dersden
   Yeğdürür mey-hānede bir cām virmek bir güzel
7. Ey Fużūlī men dem urmışdum şafā-yi ʿışkdan
   Matlaʿ-i hūr-şīd īcād olmadın şubh-i ezel

1 müstesnā: müstağnī Tr, $Ü_1$ mestāne DTC_2 bī-hemtā DTC_3, M, T/ kim saña: hüsnüñe AE_2, AE_6, KR_1, $Ü_3$/ yohdur: olmaz P/ kılmaz: itmez AE_1, M_3.

2 göñlümdür: ölmekdür İ.

3 yetürmez: getürmez AE_1, B, C, F_1, H, KR_2, L, Ma, N, P, $Ü_4$, $Ü_5$, $Ü_{10}$, V götürmez M_3/ ʿārıżı: ʿārıżın B şūreti R.

4 girībān-i edeb: girībānuñ añub DTC_3 girībānuñ görüb H, T, $Ü_6$ girībān eyleyüb DTC_1, Re, $Ü_{10}$/ ehl-i ʿilmdür ādāb: cāhildür ki ehl-i ʿilm A/ ile : ilen A, AE_2, AE_3, AE_4, AE_6, AE_8, DTC_1, İ, KR_1, Li, MM, N, P, Re, T_2, $Ü_3$, $Ü_4$, V.

5 1. mısra: Gördüğünce hālümi çun menʿ-i ʿışk eyler fakīh R/ Hālümi: ʿĀlemi Da, DTC_3, L/maktūʿı yoh: matbūʿuñı DTC_3/ kıyās: ʿinād A/ ile: ilen A, AE_2, AE_4, AE_6, AE_8, Da, DTC_5, H, İ, KR_1, KR_2, L, M_2, MM, P, Re, $Ü_3$, $Ü_4$, $Ü_5$, V.

6 yeğdürür mey-hānede: yeğdür andan Hak bilür D/ cām virmek: cām ü mutrib R cām virse AE_1, Ç, D, İ, L, M_3, $Ü_5$, $Ü_9$.

7 hur-şīd: hur-şīde M_3/ şubh-i: rūz-i KR_1, R.

CLXXIV

1. Mülk-i ḥüsnüñ beyle ẓālim pād-şāhı olmaġıl
   Kim saña ẓālim dise ʿādil güvāhı olmaġıl
2. Ġamze tīġin çekme her sāʿat göñül yaġmasına
   Ḥükme tābiʿ mülke ġāret-ger sipāhī olmaġıl
3. Āhını ey māh ʿuşşāḳuñ yetürme göklere
   Derd ehlinüñ nişān-i tīr-i āhı olmaġıl
4. Ger dilerseñ şemʿ tek ġayret odına yanmayam
   Şāmlar aġyār şemʿ-i bezm-gāhı olmaġıl
5. ʿĀdet itmek ḫoş degül bī-dāda raḥm it Tañrı'çün
   Gāhi olsañ māʾil-i bī-dād gāhī olmaġıl
6. ʿĀşıḳ u rüsvā görüb menʿ itme ey nāṣiḥ meni
   Münkir-i āsār-i taḳdīr-i İlāhī olmaġıl
7. Ey Fużūlī eyle ṭāʿat-i riyāyī terkini
   Tevbe ḳıl min-baʿd meşġūl-i menāhī olmaġıl

[2] çekme: çekse $Ü_{11}$/ her sāʿat: ey ẓālim E, İ, $Ü_5$/ ġāret-ger sipāhī: ġāretler sipāhı Re.

[3] māh: yār DTC_4/ tīr-i: tīġ-i F_2.

[4] teḳ: veş $Ü_5$/ yanmayam: yanmamaḳ C, H, Ma yanmaya AE_2/ aġyār: aġyāra AE_2, AE_6, AE_8, C, H, L, M_3, Ma, $Ü_8$.

[5] Tañrı'çün: şükr içün DTC_2, $Ü_{10}$ Ḥaḳḳ içün M_1, $Ü_6$/ māʾil-i bī-dād: māʾil bī-dāde M_3.

[6] ʿĀşıḳ u: ʿĀşıḳı AE_6, L, $Ü_8$ ʿĀşıḳ-i M_3, T_2 ʿĀşıḳın DTC_5/ nāṣiḥ: zāhid $Ü_5$/ āsār-i taḳdīr-i: taḳdīr-i āsār-i AE_2, AE_6, DTC_1, DTC_2, DTC_3, F_2, KR_1, M_2, P, $Ü_3$.

[7] eyle ṭāʿat-i riyāyī terkini: eyleme ṭāʿatle zühdüñ terkini DTC_2 eyle ṭāʿat ü riyānuñ terkini DTC_1, Ma eyleme ṭāʿat riyānuñ terkin it $Ü_9$ eyle ṭāʿat ḳıl riyānuñ terkini AE_3, AE_8 eylegil ṭāʿat riyāyī terkin it AE_9, M_3 eyle ṭāʿat ḳo riyānuñ terkini B eylegil ṭāʿat riyāyı terk sen Aba.

175

CLXXV

1. Ey ruhuñ kıble-i can hāk-i derūñ Ka'be-i dil
Reh-i 'ışkuñda fenā ser-hadi evvel menzil

2. Lâle-reng itdi gözüm kan ile hāk-i derūñi
Kimyā-gerdür ider gördüği toprağı kızıl

3. Ol ki yāruñ şeb-i hecrine kıyāmet güni dir
Halk arasında kıyāmet güni olmaz mı hacil

4. Katı müşkildür işüm zülf-i girih-gīrüñden
Sabr bu müşkili dirler açar ammā müşkil

5. İtmek olmaz seni āgāh göñül hālinden
Yazuğ ol kim vire göñlin saña senden ğāfil

6. Severem zāhidi kim gūşe-i mihrābı sever
Ham-i ebruña rakībüm olub olmaz mā'il

7. Delü dirsem n'ola 'uşşākına gül-çihrelerüñ
Özini göz göre odlara salur mı 'ākil

8. Seni cānān sanuram çıh bedenümden ey cān
Men ü cānānum arasında çoğ olma hā'il

9. Ey Fużūlī yanaram kim ne içün ol yüzi gül
Maña yanar od olur özgeye şem'-i mahfil

[1] derūñ: rehüñ DTC_2/ Ka'be-i: Kıble-i AE_1, Re/ser-hadi evvel: ser-hadidür ol AE_6, Re.

[2] kan ile hāk-i derūñi: kanı ile hāk-i derūñ $Ü_5$.

[3] şeb-i: ğam-i E, $Ü_5$/ hecrine: hecrini $Ü_1$.

[4] bu: bir $Ü_5$/ açar: aça AE_3.

[5] hālinden: derdinden F_2.

[6] Severem: Sevmezem AE_3, Ba, Da, DTC_3, DTC_5, M_2, R/ mihrābı: mihrāb $Ü_5$/ sever: sevüb Ba/ ebruña: ebrūya Ba, DTC_2, DTC_3, T_1.

[7] Delü: Dīv D, $Ü_1$/ odlara: olara L/salur mı: urur mı T_1.

[8] cānan sanuram: candan severem AE_3, AE_6, AE_8, DTC_5, $Ü_5$ cānan severem $Ü_6$.

[9] Maña : Saña L/ olur: olub DTC_7 ,MM/ özgeye: illere E ğayrıya $Ü_4$.

CLXXVI

1. Yüzüñi gözgüye ġaybetde oḫşadan ġāfil
   Doḳunsa yüz yüze olmaz mı ara yirde ḫacil

2. Bıraḳ niḳāb ki bilsün kemāl-i ṣunᶜ görüp
   Firişte ḫilḳat-i Ādem'de şübhesin bāṭıl

3. Ḥadīs̱-i vaḥy-veşüñi żāyiᶜ itme ağyāre
   Revā mıdur idesen ḳadrin āyetüñi nāzil

4. Ḥarīm-i kūyuñı göster nümūne eyle s̱evāb
   Kim ola cennet içün ḫalḳ ṭāᶜate māʾil

5. Seni ḳoyub büte eyler ᶜibādetin kāfir
   ᶜAẕāb-i dūzaḫa ol vechden olur ḳābil

6. Ḥakīme nefy-i ḳıyāmet ḫaṭāsını bildür
   Ḳıyām göster aña iᶜtiḳādın it zāʾil

7. Ġaraż Fużūlī'ye ancaḳ elüñde ölmekdür
   Velī muḥāldür ol hem sen olıcaḳ ḳātil

[1] yüzüñi: özüñi AE$_9$/ gözgüye: göz göre F$_1$, Ü$_{11}$ /ġaybetde: ġaybetden C ᶜayniyle P/ oḫşadan: beñzeden M$_3$/ ara yirde: aramızda DTC$_3$.

[2] ṣunᶜ: ḥüsn AE$_3$, AE$_4$, AE$_9$, Ba, D, Da, DTC$_3$, DTC$_5$, DTC$_7$, M, M$_1$, P, T$_1$, Tr ḥüsni M$_2$ /ḫilḳat-i: ṣūret-i R.

[3] veşüñi: işit B düşüñi C, Re diseñ AE$_2$, R dilüñi D dişüñi M$_3$, Ü$_{10}$/ ağyāre: eşrāre R/ ḳadrin āyetüñi: ḳadr-i āyetüñi Da, L, Ma, MM/ nāzil: zāʾil DTC$_4$, M$_3$, Ü$_6$, Ü$_{11}$.

[4] s̱evāb: ṣavāb P ḳıyās MM.

[5] ḳoyub: görüb AE$_3$, DTC$_5$ ḳomuş D/ büte: neye P kime Ü$_5$/ ᶜibādetin: ᶜibādeti B/ḳābil: ḳāʾil B, DTC$_2$, M$_2$, Ü$_{10}$, V nāʾil P nāzil AE$_2$.

[6] bildür: göster DTC$_2$.

[7] ancaḳ: el-ḥaḳ DTC$_1$/ elüñde: elüñden Li yoluñda A, Tr, Ü$_1$ ḳapuñda B, İ, MM, Ü$_5$ elinde AE$_4$, Ü$_6$/ ölmekdür: olmaḳdur AE$_4$, Ü$_{11}$/ ol hem: ölmek DTC$_4$.

177

CLXXVII

1. Reh-rev-i ʿirfāna besdür sāġar ü sāḳī delīl
   Kim meh ü ḫur-şīdden tapmış temennāsın Ḫalīl
2. Olsa isti ʿdād-i ʿārif ḳābil-i idrāk-i vaḥy
   Emr-i Ḥaḳ irsāline her ẕerredür bir Cebreʾīl
3. Her kimüñ taḳdīrden maḳṣūdı öz ḳadrincedür
   Ehl-i ʿışḳ ister zülâl-i vaṣl zāhid selsebīl
4. Cennete zāhid bilür cān virmedin yetmez velī
   Cāna ḳıymaz öz temennāsındadur miskīn baḫīl
5. Ey ḳılan iẓhār-i ẕillet müjde-i ʿizzet saña
   Kim bu der-gehde muḳarrerdür ʿazīz olmaḳ ẕelīl
6. Vaʿde-i vaṣluñ meni ṣalmış ḫayāl-i zülfüñe
   Kim diler ṭūl-i emel ser-rişte-i ʿömr-i ṭavīl — ser-māye-i
7. Ey Fużūlī ḫūblar ẕikr-i cemāliyle ḫoşem
   Şükr kim kesb itmişem ʿālemde bir ẕikr-i cemīl

1 sāġar ü: sāġar-i B, R, Ü$_{9}$/ meh ü: meh-i DTC$_{5}$/ tapmış: bulmuş AE$_{1}$, AE$_{2}$, AE$_{3}$, AE$_{8}$, B, C, Ç, DTC$_{1}$, DTC$_{2}$, DTC$_{4}$, DTC$_{5}$, H, KR$_{1}$, KR$_{2}$, Li, M, M$_{3}$, Ma, R, Ü$_{3}$, Ü$_{4}$, Ü$_{6}$, Ü$_{9}$, Ü$_{11}$, V yapmış P itmiş Ü$_{5}$.

[2] olsa: ola Ba, DTC$_{3}$, DTC$_{4}$/ ḳābil-i: ḳāʾil-i DTC$_{3}$/ idrāk-i: esrār-i Ü$_{1}$/ vaḥy: feyż Ü$_{6}$/ Emr-i: Sırr-i E, İ, Ü$_{5}$/ irsāline: efʿāline İ, Ü$_{5}$ ifşāsına E.

[3] maḳṣūdı: maṭlûbı R/ ḳadrincedür: varıncadur R ḳadrince var Da.

[5] Cennete: Cenneti AE$_{2}$, AE$_{6}$, Ç, DTC$_{1}$, F$_{1}$, KR$_{1}$, L, M, Ü$_{3}$, Ü$_{11}$/ bilür: bulur AE$_{6}$/ virmedin: virmeyen Ü$_{10}$/ yetmez: bulmaz AE$_{2}$, AE$_{6}$, Ç, M, Ü$_{3}$, Ü$_{10}$, Ü$_{11}$ gitmez P/ Cāna ḳıymaz öz: Cennete girmek E, İ, Ü$_{5}$ /baḫīl: ḍalīl Ma.

[5] ẕillet: ʿizzet M$_{3}$/ʿizzet: rāḥat B raḥmet AE$_{3}$, AE$_{9}$ ẕillet M$_{3}$/ Kim bu: İşbu Ü$_{11}$/ bu der-gehde: mürūr ile E, Ü$_{5}$/ ẕelīl: delīl B, DTC$_{5}$.

[6] vaṣluñ: lûṭfuñ R/ ṣalmış: ṣaldı R/ zülfüñe: rāhuña DTC$_{4}$/ diler ṭūl-i emel: şeb-i hicrānadur E, İ, Ü$_{5}$ şeb-i hicrāndur B vire ṭūl-i emel AE$_{5}$ diye ṭūl-i emel M$_{3}$ budur ṭūl-i emel F$_{1}$ /ser-rişte-i: ser-māye-i DTC$_{2}$, DTC$_{5}$ ten başka bütün yazmalar.

[7] ḫūblar: ḫublaruñ AE$_{1}$, M$_{3}$, Ü$_{6}$ /ẕikr-i: ẕikri E/ cemāliyle: cemāline AE$_{3}$, DTC$_{3}$, P ḫayāliyle E, İ, Ü$_{5}$ cemīliyle Ç, Ma viṣāliyle L, Re/ ʿālemde: dünyāda R.

CLXXVIII

1. Cāna başdum ġonce veş peykānuñı ey tāze gül
   Dözmek içün hecrüñe düzdüm demürden bir göñül
2. Veh ne sāḥirsen ki oddan şu çıḫarduñ şudan od
   Derledüb ruḫsāruñı gül gül ḳılanda tāb-i mül
3. Yandurub eczā-yi terkībüm külüm virseñ yile
   Yoḫ yoluñdan dönmeğüm varum senüñdür cüz' ü kül
4. Merdüm-i çeşmüm yığar nāveklerüñ mümkin şanur
   Ol ağaçlar birle dutmaḳ eşk deryāsına pül
5. Ey göñül levḥ-i emel naḳş-i baḳādan sādedür
   Fānī itme ʿömrüñ ol sevdāda kim bāḳī değül
6. Şūret-ārā olma taḥṣīl-i kemāl-i maʿnī it
   Kim behāyim nevʿin itmez ādemī zer-ḫeft cül
7. N'ola dirsem ḳadr ile efzun Mesīḥā'dan seni
   Yir ve gök mīzān olub farḳ olmuş ağırdan yüñül
8. Āteş-i dil eyle sūzāndur ki başmaz hīç kim
   Raḥm idüb nāveklerüñden özge zaḫmum üzre kül
9. Ḥāṣıluñ evvel ġam-i cānāndur āḫir terk-i cān
   Bu imiş ḳısmet Fużūlī ḫāh ağla ḫāh gül

[1] tāze: şāḫ-i DTC$_3$ yüzi AE$_1$, M$_3$/ Dözmek: Döymek C, DTC$_1$, F$_1$, F$_2$, KR$_1$, L, Li, M$_3$, Re, T, T$_1$, Tr, Ü$_3$, Ü$_4$, Ü$_9$ Dutmaz AE$_2$, AE$_8$, Ma, P, Ü$_{10}$, Ü$_{11}$/ hecrüñe: cevrüñe AE$_1$, AE$_6$, Ç, KR$_1$, Ü$_3$, V/ düzdüm: dürdüm DTC$_3$, T$_2$/ demürden: temir tek Da.

[2] sāḥirsen: sāḥirdür AE$_2$, AE$_6$, C, Ç, DTC$_1$, H, KR$_1$, M, Ma, T$_2$, Ü$_3$, Ü$_4$, Ü$_8$/ çıḫarduñ: çıḫarur AE$_1$, Ba, C, Ç, DTC$_1$, KR$_1$ KR$_2$, L, Li, M, M$_3$, Ma, MM, T$_2$, Ü$_3$, Ü$_4$, Ü$_8$, Ü$_{11}$, V/ ḳılanda: açanda AE$_3$, DTC$_5$, M$_2$, Ü$_6$ idende M$_3$.

[3] yoluñdan: yoluñda D, DTC$_3$, DTC$_5$, L, Re/ dönmeğüm: dönmezem R.

[4] yığar: yıḳar AE$_3$, AE$_5$, AE$_8$, D, Da, DTC$_2$, DTC$_3$, DTC$_4$, M$_2$, MM, Ü$_6$, Ü$_8$ yıḫar Ü$_{10}$ yazar AE$_9$, DTC$_5$, H sığar M$_3$/ nāveklerüñ: peykanlaruñ AE$_1$, C, M$_3$, Ü$_{11}$/ şanur: değül DTC$_1$, M$_3$/ Ol: Kim Ü$_8$/ dutmaḳ: yapmaḳ AE$_5$, İ, Ü$_4$, Ü$_6$/ deryāsına: deryāsında AE$_4$/ pül: yol AE$_2$.

CLXXIX

1. Hīç sünbül sünbül-i zülfüñ kimi müşgin değül
   Nāfe-i Çīn'i şaçuñ tek dirler ammā çin değül
2. Var gül berginde hem el-ḥaḳ nezāket birle reng
   Līk can-perver leb-i lâ'lüñ kimi şīrin değül
3. Mihr-ban dirler seni ağyāra līkin men aña
   Bāver itmen kim saña mihr eylemek āyin değül
4. Ḫūblar miḥrāb-i ebrūsına ḳılmazsan sücūd
   Dinüñi döndergil ey zāhid ki yaḫşı dīn değül
5. Tā Fużūlī ḳāmet ü ruḫsāruña virmiş göñül
   Mā'il-i serv ü hevā-ḫāh-i gül ü nesrīn değül

[5] levḥ-i: mevc-i Ba, DTC_3, R/naḳş-i: naḳşı V/ baḳādan: fenādan B/ sādedür: sāde dut AE_3, AE_8, DTC_5, M_2 /'ömrüñ ol: 'ömri ol AE_2, AE_6, Ba, Ç, DTC_1, KR_1, KR_2, $Ü_{10}$, V ömrüñi Ma, R/ sevdāda: sevdāya Ba, T_1.

[6] Ṣūret-ārā: Ṣūret-ārāy AE_1, AE_4, AE_6, C, Re, V/ nev'in: nev'i Ba, Ç, Da, DTC_3, Li, M.

[7] olmuş ağırdan yüñül: eylemiş ağır yüñül AE_5 oldı ağırdan yüñül AE_4, Ba, L itmiş ağırdan yüñül R olmuş ağırla yüñül Re.

[8] başmaz: durmaz Re yanmaz Ba baḳmaz DTC_7 bilmem L/ özge: ġayr DTC_2, M_2, MM, P, T_2, Tr, $Ü_1$ ġayrı AE_1, AE_2, AE_4, AE_6, B, DTC_1, H, İ, L, M_3, Ma, Re, $Ü_3$, $Ü_4$, $Ü_9$, $Ü_{11}$, V.

[9] Ḥāṣıluñ: Ḥāṣılum D, H/ evvel ġam-i: ol ġamze-i P/ āḫir: andan Re/ Bu imiş: Budurur AE_9.

[1] kimi: tegi DTC_3/ müşgin: pür çin AE_2, AE_6, Ç, DTC_1, F_2, K, KR_1, M, $Ü_3$.

[2] el-ḥaḳ: ancaḳ Aba, AE_6, B, DTC_5, İ, P, Tr, $Ü_5$ /nezāket: leṭāfet AE_4, F_2, R/ birle reng: reng ü būy AE_1, M_3.

[3] līkin: ammā $Ü_5$/ aña: anı AE_2, DTC_1, KR_1, M, $Ü_3$/ itmen kim saña mihr eylemek: itmem kim senüñ mihrüñ baña C itmem kim saña mihr ü vefā AE_1, M_3.

[3] Ḫūblar: Ḫublaruñ F_2/ ḳılmazsan sücūd: meyl itmez faḳīh R itmezsen sücūd $Ü_5$ ḳıl ben tek sücūd Da ḳılmaz men sücūd Ma.

[5] virmiş: virdi DTC_4.

CLXXX

1. Nūrını māh mihr-i ruḫuñdan alur müdām
   İnkār iderse şehr güvāhumdurur temām
2. Miḥrāb imiş ḳaşuñ ki aña ḳarşu kiprüğüñ
   Ṣaf ṣaf durur ḳıyāma ḳılub ġamzeñi imām
3. Ol ḥūr va'desine behişt-i viṣāl içün
   Ḳur'an'ca i'tibār idübem ḥāṣıl-i kelām
4. 'Aks-i ruḫuñ uğurladuğıyçün döne döne
   Aṣıldı gözgü şehrde elden sürüldi cām
5. Deşt üzre gird-bād mı yā geldüğüm görüb
   Mecnun ṭoprağıdur ki durub eyler iḥtirām
6. Durġurma yolların yüğürüb dutma ey sirişk
   Ol serv idende nāz ile bizden yaña ḫırām
7. Hem-ṣoḥbet oldı dāne-i engür zāhide
   Aṣlı budur kim oḫudılar bādeni ḥarām
8. Mey-ḫānedür cihānda Fużūlī maḳām-ı emn
   Cehd it bir ev ḥabāb kimi anda dut maḳām

[1] Nūrını māh mihr-i: Ḫur-şīd nūrı māh-i DTC$_6$ Nūrını māh ü mihr DTC$_2$, R, Re Nūrını māh 'aks-i A/ şehr: ḫalḳ D.

[2] Miḥrāb imiş: Miḥrābdur AE$_1$/ki: kim İ/ durur: gelür DTC$_1$, DTC$_5$, KR$_1$, M$_1$ gelüb AE$_1$, AE$_2$, AE$_4$, İ, M$_2$, M$_3$, R/ ḳılub: ḳılur İ, M$_2$, M$_3$.

[3] viṣāl: cemāl DTC$_2$/ idübem: idüben M$_3$ iderem AE$_5$, Ç, M idelüm D, F$_2$ ideyüm Aba, AE$_4$, AE$_9$, Ba, C, Ma, Re, Tr, V.

[4] Aṣıldı: Ṣalındı Ma/ uğurladuğıyçün: uğurladuğından Re.

[5] üzre: içre D/ geldüğüm: geldüğüñ D/ görüb: yola Re/ ṭoprağıdur: ġubārıdur DTC$_1$, M$_2$, M$_3$, T, T$_2$/ durub: durur R.

[6] Durġurma: Durḳuzma DTC$_5$ Durġuzma A, AE$_9$, D, M, Ma, Tr, Ü$_1$, Ü$_8$, Ü$_9$ Durġuram Da, DTC$_3$, F$_2$, MM Ṣabr eyle AE$_1$, M$_2$ Döndürme B/yüğürüb: yürüyüb C/ dutma: dutgil DTC$_5$ durma Re/ serv: seyr M$_2$/ bizden: menden AE$_5$.

[7] oḫudılar: eylediler Ç, M.

[8] maḳām-ı emn: iḳāmetüñ AE$_3$ maḳām-ı ḳurb Ma/bir ev: bir an Re yüri DTC$_7$ dilā Ç/ maḳām: müdām AE$_2$, AE$_9$, Da, DTC$_1$, DTC$_6$, M$_3$.

CLXXXI

1. Ey kemān-ebrū şehīd-i nāvek-i müjgānuñam
   Bulmuşam feyż-i nażar senden senüñ ḳurbānuñam
2. Kākülüñ tārına peyvend itmişem can riştesin
   Başuñ içün bir teraḥḥum ḳıl ki ser-gerdānuñam
3. N'ola ḳılsam terk-i mey minnet ḳılub zāhidlere
   N'eylerem mey neş'esin men kim senüñ ḥayrānuñam
4. Şāne veş yüz nāvek-i ġam şancılubdur cānuma
   Tā esīr-i ḥalḳa-i gīsū-yi müşg-efşānuñam
5. El çeküb ḳaṭ'-i nażar ḳılmış 'ilâcumdan ṭabīb
   Bildi gūyā kim ḫarāb-i nerkis-i fettānuñam
6. Cāna meylüñ var ise ḥükm eyle teslīm eyleyem
   Pād-şāhum men senüñ bir bende-i fermānuñam
7. Ġonce ḳılmaz şād gül açmaz dutulmuş göñlümi
   Ārzū-mend-i ruḫ-ı āl-ü-leb-i ḫandānuñam
8. Ḳan idüb bağrum işüm āh itme her dem ey felek
   Ḥürmetüm dut bir iki gün kim senüñ mihmānuñam
9. Ey Fużūlī āteş-i āh ile yandurduñ meni
   Ġālibā şanduñ ki şem'-i külbe-i aḥzānuñam

[1] nāvek-i: ḫancer-i M_3/ senden: sende Ü$_8$.

[2] riştesin: riştesi Da/ bir teraḥḥum ḳıl ki: raḥm ḳıl kim nice Ü$_4$.

[3] ḳılsam terk-i mey minnet ḳılub: terk-i mey ḳılub minnet ḳılam DTC$_5$/ ḳılub: ḳoyub M, Ü$_5$/ N'eylerem: N'eyleyem Ü$_5$.

[4] yüz: biñ T_1 çoḳ Tr/ cānuma: sīneme B, DTC$_1$, DTC$_2$, DTC$_4$, L, MM bağruma AE$_5$, T, Ü$_5$ göñlüme Ü$_8$ her ṭaraf DTC$_5$/ ḥalḳa-i: ṭurra-i E, Ü$_5$/ gīsū-yi: zencīr-i A.

[5] çeküb: kesüb Ü$_{11}$/ ḫarāb-i: esīr-i B/ fettānuñam: mestānuñam Tr.

[6] Pād-şāhum: Şāh sensen DTC$_1$, H, KR$_1$, KR$_2$, L, M_3, Ma, MM, T_2, Ü$_3$, Ü$_4$, Ü$_{11}$ Şāh senseñ Ü$_9$.

[8] DTC$_5$ te:

İncidüb her dem meni āh itme işüm ey felek
'İzzetüm dut bir iki üç gün senüñ mihmānuñam

felek: perī DTC$_7$/ gün: dem M_2, T_1 den başka bütün yazmalar.

[9] meni: bizi D, Ü$_6$.

CLXXXII

1. Ḳıldı ol serv seḥer nāz ile ḥammāma ḫırām
   Şem'-i ruḫsārı ile oldı münevver ḥammām

2. Görinürdi bedeni çāk-i girībānından
   Cāmeden çıḫdı yeñi ayını gösterdi temām

3. Nīl-gūn fuṭaya ṣardı beden-i 'uryānın
   Ṣan benefşe içine düşdi muḳaşşer bādām

4. Oldı pā-būs-i şerīfiyle müşerref leb-i ḥavż
   Buldı dīdār-i lāṭīfiyle żiyā dīde-i cām

5. Ṣandīlar kim ṣatılur dāne-i dürr-i 'araḳı
   Ürdı-el kīseye çoḫlar ḳılub endīşe-i ḫām

6. Kākülin şāne açub ḳıldı hevāyı müşgīn
   Tīğ-müyin dağıdub itdi yiri 'anber-fām

7. Ṭās elin öpdi ḥased ḳıldı ḳara bağrumı şu
   Yetdi şu cismine reşk aldı tenümden ārām

8. Çıḫdı ḥammāmdan ol perde-i çeşmüm ṣarınub
   Dutdı āsāyiş ile gūşe-i çeşmümde maḳām

9. Merdüm-i çeşmüm ayağına revan şu tökdi
   Ki gerek şu töküle servüñ ayağına müdām

10. Müzd-i ḥammām Fużūlī virürem can naḳdin
    Ḳılmasun ṣarf-i zer ol serv-ḳad ü sīm-endām

AE_1 de fazla beyit:
Yılda bir ḳurban iderler ḫalḳ-i 'ālem 'īd içün
Dem-be-dem sā'at-be-sā'at men senüñ ḳurbānuñam

AE_8 da: Yılda bir ḳurban keserler ḫalḳ-i 'ālem 'īd içün
Dem-be-dem sā'at-be-sā'at men senüñ ḳurbānuñam

DTC_4 te: Ḫalḳ-i-'ālem yilda bir kez Ḥaḳḳ içün ḳurbān ider
Dem-be-dem sā'at-be-sā'at men senüñ ḳurbānuñam

[1] serv seḥer: serv-i sehī Ba/ Şem'-i ruḫsārı ile oldı: Oldı pā-būs-i şerīfiyle AE_6/ münevver: müzeyyen AE_3, AE_4, B, Ç, Da, DTC_2; DTC_3, DTC_5, K, KR_1, T, T_1, $Ü_6$, $Ü_8$.

[2] Görinürdi: Gözükürdi $Ü_5$/ yeñi ayını: beden ayını R yeñi āyīne AE_5: teni ayını H/ gösterdi: 'arż itdi Ba.

[3] ṣardı: ṣaldı $Ü_1$/ 'uryānın: 'üryānı AE_5, KR_2, MM, $Ü_8$.

183

CLXXXIII

1. Yār ḥāl-i dilümi zār bilübdür bilübem
   Dil-i zārumda ne kim var bilübdür bilübem

2. Yārı ağyār bilübdür ki maña yār olmaz
   Men daḫi anı ki ağyār bilüpdür bilübem

3. Zülfini ehl-i vefā ṣaydına dām eyleyeli
   Meni ol dāma giriftār bilüpdür bilübem

4. Men ne ḥācet ki ḳılam derd-i dilüm yāre ʿayān
   Ḳamu derd-i dilümi yār bilübdür bilübem

5. Yār hem-ṣoḥbetüm olmazsa Fużūlī ne ʿaceb
   Özine ṣoḥbetümi ʿār bilübdür bilübem

[4] şerīfiyle: şerīfine AE_3, AE_8 lâṭīfiyle DTC_5, N/ dīdār-i: endām-i DTC_3/ lâṭīfiyle: şerīfiyle AE_3, DTC_5/ żiyā: ṣafā $Ü_5$.

[5] dānc-i: ḳaṭre-i T_1/ 2. mısra: Çoḳlar el kīseye urmuş ḳılub endīşe-i ḫām B Çoḫlar el kīseye urdı ḳılub endīşe-i ḫām DTC_5 El urub kīseye çoḳlar ḳılub endīşe-i ḫām DTC_1, T_2, $Ü_5$ Urdı el kīseye çoḳlar idüb endīşe-i ḫām Aba, Re.

[6] itdi: ḳıldı AE_5, Ba, D/ yiri: yirin L, P, $Ü_5$.

[7] Ṭās elin öpdi: Daş ayağ öpdi $Ü_8$/ bağrumı ṣu: bağrumı ḳan E, H, $Ü_1$, $Ü_8$, V.

[8] ḥammāmdan ol: ḥammāmdan ü AE_3, AE_4, AE_9, C, D, Da, DTC_1, KR_2, M_3, MM, T, T_2, $Ü_6$, $Ü_{10}$ /perde-i: merdüm-i DTC_3 /çeşmümde: ʿaynumda AE_4.

[9] çeşmüm: dīdem M/ ṣu tökdi: tökdi çu ṣu E/ töküle: tökeler AE_3, T_1/ servüñ: serv Re.

[10] virürem: viregör Ba, $Ü_5$ vireyüm Ç/ Ḳılmasun: İtmesün N.

A) AE_9, KR_2, M_3 te fazla beyit:

Eğilüp üstine kef kef geçer oldı ṣabun
Pāya yüz sürmeğe her demde iderdi iḳdām

geçer: çeker AE_9/ Pāya yüz sürmeğe: Pāyına sürmeğe Re, M_3/ demde: lâḥẓa M_3, Re.

B) Re de fazlà beyit:

Didi ḥammām ḫazīnemde ne var ise bu gün
Şu gibi ṣarf ideyüm ol meḥüñ üstine temām

C) DTC_5 te fazla beyit:

Ayağın sürtmeğe sevdā daşına (?) ḳıldı naẓar
Yüreğim oldı ayaz daşı kimi ābile-fām

[1] bilübem: bilürem Aba, AE_2, DTC_5, İ, K, M_3, V/ 2. mısra: Bu faḳīri özine yār bilübdür bilürem Ma.

184

CLXXXIV

1. Dürd veş ser-geşte-i cām ü ḫarāb-i bādeem
   İʿtibārum yoğ ayaḳ toprağı bir üftādeem
2. Hīç reng ilen maña ābādlıḳ mümkin değül
   Men ḫarāb-i bāde-i ṣāf ü ʿiẕār-i sādeem
3. Dimezem değmez maña ġamzeñ ḫadengi ya değer
   Değme ḳaydı çekmezem ʿālemde bir āzādeem
4. Āb-i çeşmüm çizginür kūyuñda ammā ḳadri yoḫ
   Dimesün bu devrde kimse ki merdüm-zādeem
5. Zāhidā menden ne ḥāṣıl kim oḫursan mescide
   Mende ṭāʿat yoḫ hemān ālâyiş-i seccādeem
6. Çerḫ devrinden ne ḥāṣıl kim virür taġyīr-i ẕevḳ
   Durmadın ẕevḳ arturur miskīn-i devr-i bādeem
7. Ẕevḳ isterseñ Fużūlī terk-i dünyā ḳıl ki men
   Bulmadum bir ẕevḳ mundan ġayrı tā dünyādeem

[2] bilübdür ki: görübdür ki P.

[3] vefā ṣaydına: naẓar ḳaydına $Ü_1$ vefā ḳaydına E, İ, $Ü_5$, $Ü_9$ ṣafā ṣaydına MM vefā ḳaṣdına Re, $Ü_{10}$ belâ ṣaydına AE_4.

[4] derd-i dilüm yāre ʿayān: dāğ-i nihānum şerḥin AE_4, Ç şerḥ aña ḥāl-i dilümi M_3 şerḥ aña derd-i dilümi DTC_1 derd ü dilüm yāre ʿayān DTC_7, $Ü_5$/ Ḳamu derd-i dilümi yār: Dil-i zārumda ne ḳim var $Ü_{10}$ Dil-i pür derdümi bīmār B, M_3 Ḳamu ḥāl-i dilümi yār $Ü_9$.

[1] Dürd veş: Dürd-keş DTC_5, R/ cām ü ḫarāb-i: cām-i viṣāl-i Re/ İʿtibārum: İḫtiyārum D, Tr, $Ü_1$.

[2] maña ābādlıḳ: ḫarāb-ābādlıḳ $Ü_9$/ ṣāf ü: ṣāfī $Ü_9$.

[3] Dimezem: Dilerem Ba, DTC_6/ ġamzeñ ḫadengi: her lâḥẓa ġamzeñ F_2, T bir lâḥẓa ġamzeñ DTC_6 ġamzeñ ḫayāli AE_1, AE_2, AE_9, B, C, DTC_1, KR_1, M_3, T_2, $Ü_3$, $Ü_4$, $Ü_9$, $Ü_{10}$/ yā değer: nāveki Ba, DTC_3, DTC_6, F_2/ ḳaydı: ḳaydın B, L, MM /çekmezem: bilmezem $Ü_1$.

[4] çizginür: çevrilür AE_4/ bu devrde kimse ki: kimse baña ʿālemde AE_3.

[5] ālâyiş-i: ārāyiş-i Ç, DTC_1, DTC_7, Li, M, M_3.

[6] devrinden: ẕevḳinden AE_4, AE_5, B, Ba, Ç, D, DTC_5, E, K, M, M_1, M_2, R, Re, $Ü_6$ devrinde P/ virür: virüb F_1 ḳılur İ ider DTC_1, $Ü_3$/ ẕevḳ: ḥāl AE_5, AE_9, D, M, R, T_1, Tr, $Ü_1$/ Durmadın: Virmedin DTC_5, K, M_1, T Devrden E Derdüme AE_4, M_2/ arturur: arturub C istemem B/ devr-i: ẕevḳ-i B, C.

fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilātün/fā'ilün

remel

185

CLXXXV

1. Ney kimi her dem ki bezm-i vaṣluñı yād eylerem
   Tā nefes vardur ḳuru cismümde feryād eylerem

2. Rūz-i hicrandur sevin ey murġ-i rūḥum kim bu gün
   Bu ḳafesden men seni elbette āzād eylerem

3. Vehm idüb tā ṣalmaya sen māha mihrin hīç kim
   Kime yetsem cevr ü ẓulmüñden aña dād eylerem

4. Ḳan yaşum ḳılmaz vefā giryān gözüm isrāfına
   Munca kim her dem ciğer ḳanından imdād eylerem

5. İncimen her nice kim aġyār bī-dād eylese
   Yār cevriyçün göñül bī-dāda mu'tād eylerem

6. Bilmişem bulman viṣālin līk bu ümmīd ile
   Gāh gāh öz ḫāṭır-i nā-şādumı şād eylerem

7. Levḥ-i 'ālemden yudum eşk ile Mecnūn adını
   Ey Fużūlī men daḫi 'ālemde bir ad eylerem

[7] ḳıl ki men: eylegil DTC$_2$ ḳıl ki sen Ba ḳıl müdām L, MM/ mundan: andan L/ tā: kim C.

[1] dem: geh Aba, AE$_6$.

[2] 2. mısra: Bu ḳafes ḳaydında her dem ẕikrüñi yād eylerem Ma.

[3] cevr ü ẓulmüñden: ẓulm ü cevrüñden Aba, AE$_2$, AE$_4$, DTC$_1$, E, İ, KR$_2$, Li, M$_2$, M$_3$, P, Re, T, Ü$_1$, Ü$_3$, Ü$_5$, Ü$_6$, V ẓulm ü cevrinden Da, KR$_1$, Tr, Ü$_8$ ẓulm-i cevrinden C, DTC$_5$, F$_1$, Ma, MM, Ü$_{10}$, Ü$_{11}$ devr cevrinden R ẓulm-i hecrüñden Ç ẓulm-i cevrüñden T$_2$.

[4] Ḳan yaşum: Ḳāmetüm R/ isrāfına: eṭrāfına F$_2$ iḥrāḳına Aba/ imdād: mu'tād DTC$_2$, DTC$_4$, M$_2$, Ü$_6$, Ü$_{11}$.

[6] bu: bir AE$_3$, C, Ç, DTC$_1$, DTC$_5$, F$_1$, İ, KR$_1$, KR$_2$, M$_2$, M$_3$, Ma MM, Re, Tr, Ü$_3$, Ü$_5$, Ü$_6$, Ü$_{11}$/ Gāh gāh öz: Gāh gāhī Aba, L.

[7] 'ālemden: 'ālemde D, İ, L, Li, Ü$_8$/ eşk ile: eşkümle M$_1$, R.

186

CLXXXVI

1. Şem'-i şām-i firḳatem ṣubḥ-i viṣāli n'eylerem
   Tapmışam yanmaḳda bir ḥāl özge ḥāli n'eylerem

2. Ġayra 'arż it her ne esbābuñ ki var ey dehr-i dūn
   Men ki ehl-i ẕevḳam esbāb-i melâli n'eylerem

3. Yoḫ 'aceb ger māle rağbet mülke ḳılman iltifāt
   Men gedā-yi kūy-i 'ışḳam mülk ü māli n'eylerem

4. Ehl-i ḥālem dime büt vaṣfın maña ey büt-perest
   Ḥāl bilmez dil-ber-i ṣāḥib-cemāli n'eylerem

5. İḥtimāl-i hecr teşvīşine değmez ẕevḳ-i vaṣl
   Vaṣl kim var anda hicrān iḥtimāli n'eylerem

6. Naḫl-i ḳaddüñ isterem k'andan belâdur ḥāṣılum
   Baḫmazam şimşāda ber virmez nihāli n'eylerem

7. Sen Fużūlī ḳıl kemāl-i 'aḳl kesbin yoḫsa men
   Kāmil-i 'ışḳam daḫi özge kemāli n'eylerem

[1] Tapmışam: Bulmuşam DTC_1, M_2, M_3, T_1, T_2/ yanmaḳda: 'ışḳuñda DTC_7.

[2] dehr-i: çerḫ-i M_3, R,T/ Men ki: Ben bir AE_9, C, Ç, DTC_1, F_1, H, KR_1, KR_2, L, Li, M_3, Ma, MM, Re, T_2, $Ü_3$, $Ü_4$, $Ü_{10}$, $Ü_{11}$.

[3] ḳılman: itmen M_3 /iltifāt: i'tibār Ç, MM/ kūy-i: mülk-i B, DTC_1/ mülk ü: özge R.

[4] Ḥāl: Ḥāli M_1, $Ü_9$.

[5] vaṣl: ẕevḳ D.

[6] ḳaddüñ: vaṣluñ $Ü_5$/ k'andan: k'anda H andan DTC_1, KR_2, M.

[7] Sen: Ey DTC_1, M_3, T_2/ kemāl-i: kemāl ü AE_4, M_3, P/ 'aḳl: fażl AE_5, C, H, L, Li, M_3 'ışḳ DTC_1, T_1, T_2, $Ü_3$, $Ü_8$, $Ü_9$ /kesbin: kesbi L vaṣfın AE_6/ 'ışḳam: 'aḳlem DTC_2, DTC_3, DTC_4, DTC_7, F_1, KR_2, L, $Ü_{10}$, $Ü_{11}$.

187

CLXXXVII

1. Canlar virüb senüñ kimi cānāne yetmişem
   Raḥm eyle kim yetince saña cāne yetmişem

2. Şükrāne-i viṣālüñe can virdüğüm bu kim
   Çoḫ derd çekmişem ki bu dermāne yetmişem

3. Ḥālüm diyüb murāduma yetsem ʿaceb değül
   Bir bendeem ki der-geh-i sulṭāne yetmişem

4. Mūr-i muḥaḳḳaram ki serāsīme çoḫ gezüb
   Nā-gāh bār-gāh-i Süleymān'e yetmişem

5. Bir bülbülem ki gül-şen olubdur neşīmenüm
   Yā ṭūṭiyem ki bir şeker-istāne yetmişem

6. Devr-i felek müyesser idübdür murādumı
   Gūyā ki ṭālib-i güherem kāne yetmişem

7. Miskin Fużūli'yem ki saña dutmuşam yüzüm
   Yā bir kemīne ḳaṭre ki ʿummāne yetmişem

2 kim: gün DTC_2.
3 diyüb: diyem AE_3 diyu B/ yetsem: irsem MM.
4 Mūr-i muḥaḳḳaram: Bir mūr-i aḥḳaram F_2.
7 yüzüm: ümīd Aba, AE_3, AE_5, DTC_5, Li/ ḳaṭre ki: ḳaṭreem $Ü_6$, $Ü_9$.

CLXXXVIII

1. Ḳalmışam ġurbetde ḥayrañ zār-ü giryan n'eyleyem
   Ḫaste vü rencūr ü bīmār ü perīşan n'eyleyem

2. Olmuşam derde giriftār u ġamuñdan aġlaram
   Çünki itmez bu felek derdüme derman n'eyleyem

3. Gerçi devran dolanur her lâḥẓa çoḫlar rāyına
   Dönmedi hergiz menüm rāyumca devran n'eyleyem

4. Tā ki vaṣluñdan cüdā düşdüm demī ḫōş olmadum
   Eyledi hecrüñ meni her lâḥẓa giryan n'eyleyem

5. Bilmişem ṣubḥ-i viṣālüñ ḳadrini şām-i firāḳ
   Līk yandurdı meni derdüñle hicran n'eyleyem

6. Gerçi pinhān eyledüñ mihrüñ Fużūlī göñline
   Göñlümüñ şehri ġamuñdan olsa vīran n'eyleyem

[3] çoḫlar: ḫublar $Ü_8$/ rāyumca: rāyumla F_2/ devran: ey can F_2.
[4] demī: daḫi F_5/ olmadum: görmedüm $Ü_8$/ giryan: biryan $Ü_8$.
[5] derdüñle: derdüñ ki $Ü_8$/ hicran: derman $Ü_8$.

189

CLXXXIX

1. ʿIşḳdan cānumda bir pinhān marażʾ var ey ḥakīm
Ḫalḳa pinhan derdüm[1] iẓhār itme zinhār ey ḥakīm

2. Var bir derdüm ki çoḫ dermandan artuḫdur maña
Ḳoy meni derdümle dermān eyleme var ey ḥakīm

3. Ger baṣub el nabżuma teşḫīṣ ḳılsañ derdümi
El-emānet ḳılma her bī-derde iẓhār ey ḥakīm

4. Gel menüm tedbīr-i bih-būdumda sen bir saʿy ḳıl
Kim olam bu derde artuḳraḳ giriftār ey ḥakīm

5. Gör ten-i ʿuryān ile aḥvālümi hicran güni
Var imiş rūz-i ḳıyāmet ḳılma inkār ey ḥakīm

6. Çekmeyince çāre-i derdümde zaḥmet bilmedüñ
Kim olur dermān-i derd-i ʿışḳ düşvār ey ḥakīm

7. Renc çekme ṣıḥḥat ümmīdin Fużūlī'den götür
Kim ḳabūl-i ṣıḥḥat itmez beyle bīmār ey ḥakīm

[1] derdüm: derdi Tr derd AE_5.

[2] çoḫ: yüz AE_1, Re biñ DTC_2/ artuḫdur: yeğdür Aba/ maña: velī: DTC_1, $Ü_{10}$, $Ü_{11}$/ derdümle: derd ile $Ü_5$.

[3] El-emānet: Al emānet AE_6/ ḳılma: itme AE_9/ her: bir KR_1/ bī-derde: bī-dāda E bir derde Ç.

[4] Gel: Gör A, İ, K, $Ü_5$/ derde artuḳraḳ: derdde artuḳ E derde men artuḳ Aba derde artuḳ ben H.

[5] rūz-i ḳıyāmet: maḥşer güni hem D ẕevḳ-i ḳıyāmet F_2/ ḳılma: itme AE_3.

[7] Renc: Derd $Ü_4$/ ṣıḥḥat: zaḥmet DTC_1/ ümmīdin: içün el F_2, T ümmīdi Li, MM/itmez: olmaz Li/beyle: eyle T_1.

190

CXC

1. Ġamuñdan başa dün ḥasret eliyle ol ḳadar urdum
   Ki ṣubḥ olunca mürde cismümi ṭopraġa tapşurdum

2. Büküldi ḳaddüm āhum yetdi ḫur-şīde ṣaḫın ey meh
   Ki miḥnet oḫını peykanladum ġam yayını ḳurdum

3. Dimeñ Mecnūn'a ʿāşıḳ kim başında ḳuş yuva dutmuş
   Menem ʿāşıḳ ki seyl-i eşkümi başumdan aşurdum

4. Gümānuñdan mürettеb eyledi bürhān-i iṡbātın
   Ne ṣāḥib-keşfe kim dürc-i dehānuñ sırrını ṣordum

5. Tecerrüd seyrine sāyemden özge bulmadum hem-reh
   Ṭarīḳ-i ʿışḳ içinde çoḫlar ile durdum oturdum

6. Hevā-yi ʿışḳ ser-gerdānı olmuş gird-bādam kim
   Ṣavurdum göklere ṭopraġumı her yirde kim durdum

7. Fużūlī ʿışḳı mühlik dirdüm ol meh-veş inanmazdı
   Bi-ḥamdi'llâh ki cān virmek ṭarīḳiyle inandurdum

[1] başa dün: başuma M_1/ ḥasret: ḥayret P/ ol: şol F_1.

[2] yetdi: çıḳdı AE_3, AE_6, AE_9, Ba, Ç, D, DTC_1, DTC_5, F_1, KR_1, KR_2, M, R. $Ü_6$, $Ü_{10}$, $Ü_{11}$/ ḫur-şīde: göklere R/ meh: māh B, DTC_5, E, İ, $Ü_5$ dil A, Aba, AE_1, AE_3, AE_6, AE_9, Ba, C, Da, DTC_1, DTC_2, DTC_3, DTC_6, F_1, K, KR_1, KR_2, L, Li, M, M_2, M_3, P, R, Re, T_2, $Ü_3$, $Ü_4$, $Ü_6$, $Ü_{10}$, V.

[3] Mecnūn'a: Mecnūn-i V/ dutmuş: itmiş Ba/ seyl-i eşkümi: eşküm seylini A seyl-i çeşmümi M_3, $Ü_4$, $Ü_8$, V.

[4] Gümānuñdan: Kelâmından AE_5, P Kemālüñden Aba, AE_1, KR_1, Re, $Ü_5$, V Kemālinden İ Kelâmuñdan AE_4, AE_6, B, C, F_1, H, KR_2, L, Li, MM, $Ü_3$, $Ü_4$, $Ü_5$ Kelâmumdan $Ü_8$ Gümānından M_1 Gümānında A Zebānuñdan M/ eyledi: eyledüm AE_6, DTC_1, F_1, $Ü_3$/ sırrını: vaṣfını Ç, $Ü_8$.

[5] hem-reh: hem-dem AE_3, AE_5, DTC_3, DTC_5/ çoḫlar ile: nicelerle AE_6, Ç, DTC_1, KR_1, M, $Ü_3$/ durdum oturdum: oturub durdum M_3.

[6] yirde: ḳanda AE_6, B, DTC_1, DTC_2, F_1, KR_1, KR_2, L, M, M_3, $Ü_3$, $Ü_{10}$, $Ü_{11}$.

[7] ʿışḳı: ʿışḳ A, AE_6, B, Ç, M, M_2, P, Re, T_1 ʿışḳa AE_9/ dirdüm ol meh-veş: dir idüm ol meh B, P, Re.

191

ÇXCI

1. Hicrān ile yanar giceler rişte-i cānum
   Rūşen ola ey şemʿ saña sūz-i nihānum

2. Bir şemʿ-i şeb-istān-i belâyem ki değül kem
   Tā men diriyem sūz-i dil ü eşk-i revānum

3. Ey ḫalvetüme şemʿ-i ruḫından bıraḫan nūr
   Dīdāruña müştāḳ idi çeşm-i nigerānum

4. Sensüz giceler āh ü fiğānum meh işitdi
   Ey meh saña hem yetdi ola āh ü fiğānum

5. Cānā ne revādur ki çeküb tīğ-i dem-ā-dem
   Ġamzeñ söke cismüm dele bağrum içe ḳanum

6. Hem-reng-i lebüñdür diyu ḳaṭʿ-i naẓar itmez
   Ḫūn-i ciğerümden müje-i eşk-feşānum

7. Pinhāni odum ʿāleme fāş oldı Fużūlī
   Yā Rab ki menüm şemʿ kimi yana zebānum

[1] yanar: yandı DTC_4/ giceler: bu gice Re.
[2] men: kim D.
[3] nūr: od Ba.
[4] meh eşitdi: göğe yetdi T_1.
[5] söke cismüm: büke ḳaddüm D/ içe: töke DTC_5, M_3, T döke DTC_1, KR_1.
[6] Ḫūn-i: Ḫūnin DTC_1, F_1, KR_2, $Ü_{10}$/ ciğerümden: ciğerümde Ba.
[7] odum: ġamum DTC_5, M_2.

CXCII

1. Zülfi kimi ayağın koymaz öpem nigārum
   Yoḫdur anuñ yanında bir kılca iʿtibārum
2. İnṣāf ḫoşdur ey ʿışḳ ancaḳ meni zebūn it
   Ha beyle miḥnet ile geçsün mi rūzgārum
3. Bildi temām-i ʿālem kim derd-mend-i ʿışḳam
   Yā Rab henüz ḥālüm bilmez mi ola yārum
4. Vaṣluñdan ayru n'ola ḳanum tökülse gül gül
   Men gül-bün-i firāḳam bu faṣldur bahārum
5. Taṣvīr iden vücūdum yazmış elümde sāġar
   Refʿ olmağa bu ṣūret yoḫ elde iḫtiyārum
6. Dūr istemen zemānī mey neş'esin başumdan
   Ṭopraġ olanda yā Rab dürd-i mey it ġubārum
7. Rüsvālarından ol meh ṣaymaz meni Fużūlī
   Dīvāne olmayam mı dünyāda yoḫ mı ʿārum

[1] Zülfi: Zülf AE_9/ ayağın: yanağın Ç, DTC_2, M, M_2, M_3/ ayağın: ayağum H/ yanında: ḳatında AE_1, Ba.

[2] ʿışḳ: dil MM, Re meh İ/ zebūn: rüsvā DTC_4/ Ha: Tā L.

[3] kim: men F_2/ derd-mend-i: mübtelâ-yi AE_2, $Ü_5$/ ḥālüm: ḥālümi AE_9/ ola: şol $Ü_5$.

[4] Vaṣluñdan: Zülfüñde DTC_5 Zülfüñden AE_3/ tökülse: töküldi AE_3, AE_8/ firāḳam: ḫarābem $Ü_6$ bahārem Tr ḫazānem DTC_5, K, M_1 vefāyem T belâyem Ba, DTC_3, DTC_5, M_1, T, Tr, $Ü_6$ dan başka bütün yazmalar/ bu faṣldur: budur faṣl-i Ç.

[5] Refʿ: Defʿ DTC_1, $Ü_5$.

[6] neş'esin: sāyesin A, AE_1, AE_2, AE_5, AE_6, B, Ba, Ç, D, DTC_1, E, KR_2, L, M, Ma, MM, P, T_2, Tr, $Ü_3$, $Ü_4$, $Ü_5$, $Ü_{10}$, V/ olanda: idende AE_5, MM.

[7] Rüsvālarından: ʿĀşıḳlarından D/ ṣaymaz: ṣanmaz AE_5, Da, DTC_4, DTC_5, DTC_7, İ, KR_2, T_1, T_2, $Ü_1$, $Ü_6$, $Ü_{10}$ ṣalmaz F_1/ olmayam mı: olmağ ile H/ dünyāda: ʿālemde DTC_1, DTC_5, DTC_7, L, M_3, $Ü_3$.

CXCIII

1. Değülsen çoḫdan ey gerdūn cihān seyrinde yoldaşum
N'ola ḫam olsa ḳaddüm senden artuḫdur menüm yaşum

2. Terāzū-yi ʿiyār-i miḥnetem bāzār-i ʿışḳ içre
Gözüm her dem dolub miñ daşa her sāʿat değer başum

3. Şirişküm āl bağrum pāre bir kūh-i belâyem kim
Hemīşe lâle vü lâʿl ile rengīndür içüm daşum

4. Maña mānend bir dīvāne ṣūret bağlamaz gūyā
Ḳalem ṣındurdı taṣvīrüm çekenden ṣoñra naḳḳāşum

5. Fużūlī ḫāzin-i genc-i vefāyem ol sebebdendür
Güherler tökdüği isrāf ile çeşm-i güher-pāşum

[1] seyrinde: seyrine Ü$_8$/ olsa: bulsa DTC$_5$, DTC$_7$, İ/ ḳaddüm: ḳaddüñ AE$_1$, AE$_3$, AE$_6$, AE$_8$, Ba, C, Da, DTC$_3$, DTC$_4$, DTC$_5$, DTC$_6$, F$_1$, F$_2$, İ, K, KR$_1$, M$_1$, M$_2$, Ma, P, Re, T, T$_2$, Tr, Ü$_6$, Ü$_{11}$, V.

[2] ʿışḳ: ġam İ/ dolub: dolar AE$_1$, Ba, M, R/ her sāʿat: değmişdür Ü$_4$ her lâḥẓa AE$_3$, DTC$_5$/ değer: benüm Ü$_4$ döğer DTC$_5$, V.

[3] Sirişküm: Sirişk-i P/ al: al ve AE$_6$, B, Ba, C, DTC$_2$, DTC$_3$, DTC$_5$/ kim: ben AE$_2$/ lâle vü: lâle-i D, DTC$_2$, DTC$_4$, DTC$_5$.

[4] gūyā: ammā AE$_3$/ çekenden: ḳılandan Aba, AE$_1$, AE$_6$, Ba, C, Ç, D, Da, DTC$_1$, DTC$_3$, DTC$_4$, E, F$_2$, H, İ, KR$_1$, L, Li, M, Ma, MM, P, Re, T, T$_1$, T$_2$, Tr, Ü$_3$, Ü$_8$, V.

[5] vefāyem: belâyem AE$_5$ ṣıfātem DTC$_5$/ sebebdendür: sebebden kim AE$_1$, AE$_4$, Ba, İ, M, M$_2$, Ü$_8$ zemandan kim Ü$_6$/tökdüği isrāf ile: tökdi isrāf ile bu İ, KR$_1$, M$_3$, T$_1$, T$_2$.

194

CXCIV

1. Ḫoş ol zeman ki ḥarīm-i viṣāle maḥrem idüm
   Ne mübtelâ-yi belâ ne muḳayyed-i ġam idüm

2. Gezerdüm itlerüñ içre feżā-yi kūyuñda
   Yirüm behişt-i berīn idi men bir ādem idüm

3. Hemīşe secde-gehüm ḫāk-i āsitānuñ idi
   Bu iʿtibār ile bir ser-bülend-i ʿālem idüm

4. Gedā-yi kūyuñ idüm beyle ẕilletüm yoġ idi
   Serīr-i salṭanat-i ḳurbde muʿaẓẓam idüm

5. Zeman zeman eṡer-i pertev-i cemālüñden
   Muʿālic-i dil-i pür-derd ü çeşm-i pür-nem idüm

6. Ziyāde ġam-zedeem hecr ile ḫoş ol günler
   Ki men bu ġam-zedelikden ziyāde ḫurrem idüm

7. Fużūlī olmaz imiş miḥnet-i firāḳa müfīd
   Bu ẕevḳ ẕikri ki bir vaḳt yāre hem-dem idüm

[1] itlerüñ: itleri DTC_2, DTC_4, M_2, $Ü_1$.

[2] içre: ile AE_2, R, Re/ kūyuñda: ʿālemde R, $Ü_8$ kūyında T.

[3] bir: ben AE_4, Re.

[4] beyle: hīç Da/ ẕilletüm: devletüm $Ü_5$, $Ü_9$/ yoġ idi: var idi $Ü_9$/ Serīr-i: Sipihr-i AE_6/ salṭanat-i: salṭanat ü DTC_7, P salṭanatuñ M_3/ ḳurb-de: ḳurb ile M_3.

[5] cemālüñden: cemālinden P cemālüñdür H.

[6] bu: ol $Ü_{11}$/ ġam-zedelikden: ġam-zedelikde $Ü_6$.

[7] miḥnet-i: miḥnet ü M, MM/ ẕevḳ ẕikri: ẕikr-i ḫūb AE_3, DTC_5 ẕevḳ-i ẕikr $Ü_9$ ẕikr ẕevḳi T/ vâḳt: lâḥẓa KR_2/ yāre: yār ü $Ü_{10}$/ hem-dem: maḥ-rem AE_6, Ba, Da, DTC_2, DTC_3, DTC_4, DTC_7, L, T, Tr, $Ü_6$.

195

CXCV

1. ʿAḳl yār olsaydı terk-i ʿışḳ-i yār itmez m'idüm
   İḫtiyār olsaydı rāḥat iḫtiyār itmez m'idüm
2. Lâḥza lâḥza ṣūretin görseydüm ol şīrin-lebüñ
   Sen kimi ey Bīsütun men hem ḳarār itmez m'idüm
3. Nişe maḥrem eyledüñ şemʿi-meni maḥrūm idüb
   Men senüñ bezmüñde cān naḳdin niṣār itmez m'idüm
4. Derdümi ʿālemde pinhān dutduğum nā-çārdur
   Uğrasaydum bir ṭabībe āşkār itmez m'idüm
5. Yār ile ağyārı hem-dem görmeğe olsaydı ṣabr
   Terk-i ġurbet eyleyüb ʿazm-i diyār itmez m'idüm
6. Vāʿiẓüñ küfrin menüm rüsvālığumdan ḳıl ḳıyās
   Anda ṣıdḳ olsaydı men taḳvī şiʿār itmez m'idüm
7. Ol gül-i ḫandānı görmek mümkin olsaydı maña
   Sen tek ey bülbül gül-istāna güẕār itmez m'idüm
8. Ey Fużūlī dāġ-i hicrān ile yanmış göñlümi
   Lâle-zār açsaydı seyr-i lâle-zār itmez m'idüm

[3] Nişe: Nice Aba, Ç, H, P Başḳa KR_2, $Ü_{10}$ Nite Re/ maḥrem: miḥrāb V/şemʿi: ġayrı AE_5, P/ bezmüñde: nezdinde AE_2/ can naḳdin: naḳd-i can A, AE_6, Ba, İ, MM, R, T_1, $Ü_5$, $Ü_8$.

[4] dutduğum: itdüğüm A, Ç, DTC_7, K/ nā-çārdur: nā-çār idi M_2 düş-vārdur $Ü_8$/ ṭabībe: ḥakīme Ba, D, Da, İ, K, R, $Ü_6$, T, T_1,

[5] Yār ile ağyārı: Yāri ağyār ile Ba, DTC_3, F_2, M, T, $Ü_5$, V Yār ağyār ile DTC_5/ hem-dem görmeğe: görmek ʿāşıḳa Ba görmek hem-demüm F_2 tenhā görmeğe M.

[6] küfrin: kiẕbin AE_4, DTC_3, DTC_7, M_2, T bezmin AE_2, C, DTC_1, F_1, F_2, H, KR_1, L, Li, M, M_3, Ma, MM, T_2, $Ü_3$, $Ü_4$, $Ü_{11}$ kūyın AE_6 ṣıdḳın KR_2/ ṣıdḳ: ḫayr Ba.

[7] maña: eger Ç, M/ gül-istāna: gül-istandan Ba, Ç, H, M gül-istanda Aba, AE_2, C, F_1, Li, Ma, $Ü_{10}$, $Ü_{11}$.

[8] açsaydı: açıldı $Ü_8$ olsaydı AE_3, DTC_5 açılsa C, F_1, F_2, H, KR_2, Ma, $Ü_{11}$/ seyr-i: geşt-i Da ʿazm-i $Ü_8$ terk-i DTC_1.

196

CXCVI

1. Dehenüñ şevḳini can-süz gümān itmez idüm
Yoḫsa bir dem anı men mūnis-i cān itmez idüm

2. Vaṣl-i ḥāl-i lebüñi bilse idüm nā-maḳdūr
Ārzūsında ḳara bağrumı ḳan itmez idüm

3. Ḫūblar ʿāşıḳa meyl itmedüğin bilse idüm
Özümi ʿışḳ ile rüsvā-yi cihān itmez idüm

4. Düşmeseydi gözümüñ yaşına feyż-i naẓaruñ
Anı her servüñ ayağına revān itmez idüm

5. Ṣalmasaydum dil-ī vīrāne ʿimāret ṭarḥın
Anda genc-i güher-i ʿışḳı nihān itmez idüm

6. Sitem-i ṭaʿne-i ağyāre değüldüm vāḳıf
Yoḫsa yāruñ ser-i kūyında mekān itmez idüm

7. İtmeseydi sitem-i yār Fużūlī meni zār
Munca feryād çeküb āh ü fiġān itmez idüm

[1] şevḳini: sırrını R.

[2] Vaṣl-i: Vaṣl ü DTC_7 Vaṣf-i AE_5/ḥal-i: cānan Ba, DTC_3 ḥāl ü DTC_7.

[3] itmedüğin: itdüğini $Ü_5$/ Özümi: Kendümi E/ rüsvā-yi: meşhūr-i DTC_2.

[4] naẓaruñ: naẓarum AE_1, AE_2, AE_4, AE_5, AE_6, Ba, C, DTC_1, DTC_2, DTC_3, DTC_6, F_1, F_2, H, KR_2, Li, M_2, M_3, Ma, MM, P, R, Re, T, T_2, Tr, $Ü_3$, $Ü_4$, $Ü_5$, $Ü_6$, $Ü_8$, $Ü_{11}$, V/ servüñ: serv A, AE_2, AE_5, AE_6, C, DTC_1, DTC_5, F_1, KR_2, Li, M_3, Ma, MM, Re, $Ü_3$, $Ü_4$, $Ü_5$, $Ü_6$, $Ü_{11}$.

[5] Ṣalmasaydum: Ṣalmasaydı A, AE_5, AE_9, DTC_2, DTC_3, DTC_5, DTC_7, K, KR_2, L, T_1, $Ü_8$/ vīrāne: dīvāne Da, DTC_3, DTC_5, Tr, $Ü_1$ mecrūḥa M_3/ ʿışḳı: ʿışḳ AE_1, AE_8, C, DTC_1, DTC_5, DTC_7, H, Î, KR_1, Li, M, M_3, MM, P, Re, T, T_1, $Ü_3$, $Ü_4$, $Ü_5$, $Ü_8$, $Ü_9$, V.

[6] Sitem-i: Mest idüm AE_3, DTC_5, M_2 Mestüm ü P Sitem ü DTC_4, Li.

[7] yār: ʿışḳ AE_3/ beni: ben-i AE_3, Î men-i AE_1, P şeni H/ çeküb: ḳılub R.

197

CXCVII

1. Muḫālif devrden gül-gun şarābı ḳana değşürdüm
   Sürūdın çeng ü ʿūduñ nāle vü efġāna değşürdüm

2. Daḫi zevḳ-i viṣāl-i dōst şevḳin istemen menden
   Ki men zevḳ-i viṣāli miḥnet-i hicrāna değşürdüm

3. Meni ey bāġ-bañ maʿẕūr dut gül-zār seyrinden
   Ki men gül-zār seyrin külbe-i aḥzāna değşürdüm

4. Göñül virdüm fenā vü faḳra terk-i iʿtibār itdüm
   Bi-ḥamdi'llâh ki āḫir küfrümi īmāna değşürdüm

5. Göñülden zevḳ bulmazdum çıḫardum çāk göksümden
   Ḳaşı yaylar ḫadengiyle gelen peyḳāna değşürdüm

6. Niḳāb-i ṣūret-i ḥāl eyledüm ḫūn-i ciğer seylin
   ʿAyan rüsvālığı derd ü ġam-i pinhāna değşürdüm

7. Fużūlī mende zevḳ-i ʿāfiyet az iste kim çoḫdan
   Men anı ārzū-yi ṭalʿat-i cānāna değşürdüm

[1] devrden: devrde A/ sürūdın: sürūdı DTC_3, H, MM, P sürūd ü AE_6/ ʿūduñ: ʿūdı AE_6/ nāle vü: nāle-i AE_2, AE_6.

[2] Daḫi: Ruḫ-i DTC_1/ viṣāl-i: viṣāli İ/ şevḳin: meyli DTC_5.

[3] seyrin: zevḳin $Ü_6$.

[4] fenā vü faḳra: fenā dünyāya Ba, DTC_3 fenā-yi faḳr M_3 fenā vü faḳr D/ terk-i iʿtibār: terkin iḫtiyār D.

[5] Göñülden: Göñülde L/ bulmazdum: bulmadum Re/ ḫadengiyle: ḫadengiylen AE_1, AE_2, KR_2, $Ü_{10}$, $Ü_{11}$ ḫadenginden Ç.

[6] eyledüm: eyleyüb AE_1 /rüsvālığı: rüsvālığum DTC_4, L/ derd ü: derd-i Ba.

[7] ʿāfiyet: maslaḥat DTC_4/ çoḫdan: yoḳdur AE_9/ ṭalʿat-i: ṣūret-i DTC_5 wuṣlat-i Ç.

CXCVIII

1. Tenümde zaḫm-i tiğüñ çeşm-i ḫūn-efşāna beñzetdüm
   Oḫuñ kim ṣaf ṣaf eṭrāfındadur müjgāna beñzetdüm

2. Baḳā-yi rūḫumı bildüm zülâl-i lâʿli nābuñdan
   Ḥayātumdur didüm bağruma başdum ḳana beñzetdüm

3. Süñülmüş göksümi kim doludur ġamzeñ ḫayāliyle
   Ḥarāmiler yatağı menzil-i vīrāna beñzetdüm

4. Tenümden incinüb çıḫmış revan can kimi peykānuñ
   Nicük incinmesün yetdükde zevḳin cāna beñzetdüm

5. Gözümde beslenüb ḳıymet bulan peykānuñı gördüm
   Ṣadefde gevher olan ḳaṭre-i bārāna beñzetdüm

6. Fużūlī öldürür her dem meni ehl-i naẓar ṭaʿnı
   Ki niçün yār lâʿlin Çeşme-i Ḥayvān'a beñzetdüm

[1] tiğüñ: tiği Ba/ çeşm-i ḫūn-efşāna: dide-i giryāna DTC_4.

[2] bildüm: buldum Ç, M/ zülâl-i: ḫayāl-i DTC_5, İ, K, KR_1, M_1, M_2, M_3, T_1, T_2/ nābuñdan: nābuñdur AE_9, Ç, F_1, F_2, Ma, $Ü_{10}$, $Ü_{11}$/ Ḥayātumdur: Ḥayālümdür Re/ ḳana: cāna B, Ba, $Ü_1$.

[3] göksümi: sīnemi AE_4, AE_9 göñlümi DTC_5/ kim: gör T/ġamzeñ: ʿömrüñ AE_2.

[4] Tenümden: Tenümde AE_6, DTC_5, M_3/ incinüb: inciyüb AE_3, Da, H, M_2, T_1, T_2, $Ü_6$, $Ü_8$, V/ Nicük: Niçün DTC_5, M_2 Nice AE_4, AE_6, Ç, DTC_1, H, M, M_3/ yetdükde: yetdükçe $Ü_8$.

[5] Gözümde: Görende AE_4, M_3/ beslenüb: yaslanub AE_6 besleyüb DTC_5, Tr/ bulan: bulub B/ gördüm: bildüm DTC_2 her dem AE_1, AE_2 gör de M_3/ bārāna: ʿummāna B.

CXCIX

1. Bāğa girdüm ser-i küyuñ añub efğān itdüm
   Gül görüb yāduñ ile çāk-i girībān itdüm
2. Baḫuban nerkise bīmār gözüñ ḳıldum yād
   Nerkisi nāle vü efğānuma ḥayrān itdüm
3. Ġonce vü lâle dime dağ ḳarasın ḳoparub
   Al vālâya ṣarub sebzede pinhān itdüm
4. Gül-i ter üzre düşen şeb-neme düşdi naẓarum
   Gözümi şem'-i cemālüñle dür-efşān itdüm
5. Berg-i gül ṣanma ki ḫūn-ābe töken demde gözüm
   Nice yaprağa ciğer ḳanı ṣalub ḳan itdüm
6. Göricek sünbüli añdum şiken-i kākülüñi
   Sünbüli girye vü āh ile perīşān itdüm
7. Ey Fużūlī reviş-i 'aḳl melûl itdi meni
   Sehv ḳıldum ki cünun derdine dermān itdüm

[1] girdüm: girüb AE_5/ ile: ilen AE_2, C, Ī, K, KR_2, Li, P, $Ü_{10}$, V.

[2] nerkise: nerkis-i B, D, $Ü_8$/ bīmār: 'ayyār B, C, E, H, KR_2, Li, M_3, $Ü_4$, $Ü_5$, $Ü_{10}$ bīmāra D, $Ü_8$ ra'nā AE_5/ gözüñ: gözüñi AE_5/ nāle vü: nāle-i C/ efğānuma: efğān ile AE_2, AE_5, D, DTC_4, DTC_5, DTC_7, Ī, R, T, $Ü_8$ feryāduma $Ü_6$.

[3] Ġonce vü: Ġoncede DTC_5 Ġonceye M_2 Ġonce-i DTC_5, L, M_2, T den başka bütün yazmalar/ ṣarub: ṣalub Ba silüb DTC_1 ṣorub $Ü_5$/ sebzede: sebzeye $Ü_5$ sīnede Ma.

[4] düşen: olan DTC_5 düten $Ü_{10}$/ şeb-neme: sīneme DTC_5/ şem'-i: şevḳ-i M_3/ cemālüñle: cemālüñden Li cemālüñde M_2, M_3, T_2/ dür-efşān: dıraḫşān AE_5.

[5] töken: töküb AE_6, P/ demde gözüm: dīdelerüm AE_6, P, $Ü_5$/ yaprağa: ṭoprağı AE_4, AE_5, AE_6, AE_8, AE_9, B, D, Da, DTC_1, DTC_2, H, KR_2, M, MM, $Ü_{10}$ ṭoprağa Ba, Ç, DTC_5, M_2, M_3, P, T_1, T_2/ ṣalub: töküb R, $Ü_6$, $Ü_8$ silüb M_3.

[6] Göricek: Görüben $Ü_5$/ girye: nāle AE_1/ āh ile: āhumla AE_4, B, M_2.

[7] melûl: ḳabūl AE_2, C, KR_2, Ma/ sehv: ḥayf M/ḳıldum: itdüm Da/ derdine: derdüme B.

CC

1. Bir ḳul oğlını göñül mülkine sulṭān itdüm
   Mıṣr-i dil pād-şehin Yūsuf-i Ken'ān itdüm

2. Dil ki bir dil-bere ser-menzil idi āhum ile
   Yile virdüm adını taḫt-i Süleymān itdüm

3. 'Işḳ terki dil ü cāndan görinürdi müşkil
   Terk-i 'ışḳ eyle didüñ terk-i dil ü cān itdüm

4. Can ġamuñ çekmiş idi var idi boynumda ḥaḳı
   Bu anuñ ecri idi kim saña ḳurbān itdüm

5. Reh-i 'ışḳuñ dutub itdüm ġam ü derdüm def'in
   Gör ne cem'i bu ṭarīḳ ile perīşān itdüm

6. Saña ṭapşurduğum oḫlarını yaḫduñ ey dil
   Żāyi' itdüñ ne ḳadar kim saña iḥsān itdüm

7. Sebze tek ḳıldı Fużūlī çıḫarub eşk 'ayān
   Ten ġubārında oḫın her nice pinhān itdüm

[1] ḳul: beg $Ü_8$/ göñül: bu dil Re/ mülkine: şehrine A, Aba, AE_1, AE_2, AE_5, C, Da, DTC_3, DTC_4, DTC_6, DTC_7, E, F_1, KR_2, P, R, $Ü_6$, $Ü_{10}$, $Ü_{11}$ taḫtına F_2 /Mıṣr-i dil: Mışr idi T den başka bütün yazmalar/ pād-şehin: pād-şehi AE_2, F_1, H, MM, Re, $Ü_5$, $Ü_8$, $Ü_{11}$.

[2] Dil ki: Ol ki Tr/ ser-menzil: menzil-geh Re/ ile: ilen DTC_7/ Yile: Seyle B/adını: anı ben KR_1 anı men L anı vü AE_5, DTC_6 anı ber $Ü_1$/ taḫt-i: mülk-i AE_5, B, $Ü_5$.

[3] terki: terk-i AE_2, T_2/ görinürdi: görinür mi Ba.

[4] boynumda: boynuñda Ī, T üstinde $Ü_5$.

[5] Reh-i: Veh ki Ba Āh-i AE_8/ ġam ü derdüm: ġam ü derdin AE_5, Ç, L ġam-i derdüñ Li, $Ü_1$ ġam ü derdüñ H/ def'in: vaṣfın DTC_4 terki AE_5.

[6] yaḫduñ: yāruñ D yaḳdum Ba.

[7] eşk: eşki B, T/ 'ayān: revān Ba/ ten ġubārında: ten-i ġubāra $Ü_1$/ oḫın: oḳı L anı B oḫuñ Ī.

201

CCI

1. Ḳaçan kim ḳāmetüñden ayru seyr-i bū-sitān itdüm
Ḳoparub eşk seyl-âbiyle miñ servi revān itdüm

2. Götürdüm gird-bād-ī āh ile ḫur-şīde ṭapşurdum
Ġubār-i reh-güẕāruñ cevherin gözden nihān itdüm

3. Nişān-i ṣūret-i ḫūbuñ virüb bütler sücūdında
Fesād-i iʿtiḳādın kāfirüñ ḫāṭır-nişān itdüm

4. Olub ser-mest ḳıldum neş'e-i ẕevḳ-i lebüñ ẕikrin
Meye rāġıb olanlar küfrini ḫalḳa ʿayān itdüm

5. Görüb dīvārlarda Kūh-ken naḳşın dimeñ ʿāşıḳ
Menem ʿāşıḳ ki dutdum deşt terk-i ḫān-ü-mān itdüm

6. Reh-i ʿışḳında ol gül-ruḫ ciğer ḳan itdüğüm bilmiş
Çeker her dem maña tīğ-i siyāset ṣan ki ḳan itdüm

7. Fużūlī şāh-bāz-i evc-i istiğnā iken bilmen
Ne sehv itdüm ki bu vīrāne deyri āşyān itdüm

[1] ḳāmetüñden ayru: ḳāmetüñ yādiyle T/ Ḳoparub: Ḳopardum: Aba, M/ eşk: reşk DTC_4/ seyl-âbiyle: seyl-âbına DTC_3, DTC_5, H/ miñ: ben Î/ servi: serv Aba, Ba, H, Li, Ma, P, Re, $Ü_{11}$.

[2] ḫur-şīde: ṭoprağa R/ gözden: yüzden DTC_3.

[3] virüb: yazub Ba, M görüb T_1/ bütler: ḫublar AE_3/ sücūdında: sücūdından DTC_1, İ, T.

[4] neş'e-i: teşne-i A, AE_3, Da, $Ü_1$/ ẕikrin: fikrin C ẕikri P/ küfrini: seyrini AE_4 fikrini C ẓulmini AE_1 /ʿayān: beyān Ba, F_2.

[5] naḳşın: naḳşı A/ dimen: dimem Tr dime A, AE_3/ deşt: deşt ü AE_3, B, D, DTC_1, DTC_2, DTC_5, Î, K, ḲR$_1$, T_1, $Ü_1$, $Ü_8$/ terk-i :kūhı H.

[6] itdüğüm: itdüğin M_2 olduğın AE_9, D/ maña tīğ-i siyāset ṣan ki: siyāset ṭīğini gūyā ki Ba.

[7] deyri: mülki F, Î, KR_1 yurdı T.

202

CCII

1. Ol māh visāliyle ḫoş it bir gice ḥālüm
Ey aḫter-i ṭāli‘ ḳoma boynuñda vebālüm

2. Feryād ki ber virmedi bī-dāddan özge
Göz yaşum ilen besledügüm ṭurfa nihālüm

3. Şınmış müje tek ḫalḳ gözinden aḳıdur yaş
Neẓẓāre-i żaʻf-i beden-i müy-misālüm

4. Ol şem‘ ḫayāliyle ḫoşem ola ki dā'im
Bu ṣūret ile çizgine fānūs-i ḫayālüm

5. Sūzandur odumdan tenüme sancılan oḳlar
Pervāneem ey şem‘ dutuşmuş per ü bālüm

6. Sāḳī ġam-i devrān ile ġāyetde melûlem
Bir cām-i feraḥ-baḫş ile def‘ eyle melâlüm

7. Lûṭf eyle Fużūlī menüm aḥvālümi ‘arż it
Ol serve ki söyleşmeğe ḳoymadı mecālüm

[1] Ol: Ey K, Li, M_3, T_1, T_2, $Ü_4$, $Ü_{10}$, $Ü_{11}$ /māh: ay Ba, DTC_3, DTC_4 şem‘ D/ viṣāliyle: ḫayāliyle AE_4, H, M_3, T_2, $Ü_6$ viṣālüñle $Ü_4$/ bir: bu Aba, M_3 her DTC_1, $Ü_{11}$.

[2] Feryād ki ber: Feryāduma yir $Ü_5$/ yaşum ilen: yaşı ile DTC_1, DTC_5, M_2, M_3, T, T_1, T_2, $Ü_6$, $Ü_9$, $Ü_{10}$/ ṭurfa: tāze DTC_5, T, $Ü_6$, $Ü_9$.

[3] yaş: şu F_2, T.

[4] Ol: Ey Aba, AE_2, B, E, F_1, KR_2, L, M_3, MM, $Ü_4$, $Ü_5$, $Ü_{10}$, $Ü_{11}$/ ḫayāliyle: ḫayālüñle M_3/ ola ki: kim ola R/ Bu: Bir A, AE_3, DTC_2, DTC_5, T_2, $Ü_5$/ çizgine: çevrile AE_4.

[5] odumdan: oddan DTC_4/ dutuşmuş: dutulmuş Tr dökülmüş AE_8.

[6] ġāyetde: ‘ālemde $Ü_6$/ def‘ eyle: ḳıl def‘-i AE_4, Da, DTC_2, DTC_4, DTC_7, M_2, T_1, $Ü_1$ ḫōş eyle F_2.

[7] ‘arż: şerḥ DTC_1/ serve: serv $Ü_4$ serv ile MM/ ḳoymadı: ḳomadı E ḳalmadı L, M_2.

203

CCIII

1. Dutuşdı ġam odına ṣād gördüğüñ göñlüm
   Muḳayyed oldı ol āzād gördüğüñ göñlüm

2. Diyār-i hecrde seyl-i sitemden oldı ḫarāb
   Feżā-yi ʿışḳda ābād gördüğüñ göñlüm

3. Ne gördi bādede bilmen ki oldı bāde-perest
   Mürīd-i meşreb-i zühhād gördüğüñ göñlüm

4. Firāḳuñ odını gördükçe mum tek eridi
   Ṣebāt ü ṣabrda fūlâd gördüğüñ göñlüm

5. Getürdi ʿacz görüb ʿışḳ müşkil olduğını
   Ḳamu hünerlere üstād gördüğüñ göñlüm

6. Değüldi beyle deminde bir ehl-i ʿişret idi
   Bu ḳanlar içmeğe muʿtād gördüğüñ göñlüm

7. Fużūlī eyledi āheng-i ʿayş-ḫāne-i Rūm
   Esīr-i miḥnet-i Bağdād gördüğüñ göñlüm

[1] Dutuşdı ġam odına: Dolaşdı dām-i ġama Da, T_1.

[2] hecrde: hecrden H/ sitemden: sitemde Da/ʿışḳda: vaṣlda AE_4, M_2, $Ü_6$.

[3] gördi: buldı AE_3, AE_4 /bilmen: bilsem N.

[4] gördükçe mum tek eridi: görgeç eridi mum gibi AE_4, DTC_2 gördükde mum tek eridi DTC_1, DTC_5, KR_1, KR_2, L, N, $Ü_4$, $Ü_8$, V/ Ṣebāt-i: Ṣebāt ü DTC_5, İ, K; /ṣabrda: ṣabrla M_3, Re/ fūlâd: būlâd Aba, Re.

[6] beyle: eyle L/ deminde bir: ḫıred-mend bir Re meżelletde D/ʿişret: meşreb Ç, DTC_5, M.

[7] ʿayş-ḫāne-i: ʿışḳ-ḫāne-i KR_2, T_2/ miḥnet-i Bağdād: miḥnet ü Bağdād DTC_2, DTC_4 miḥnet-i bī-dād DTC_3.

CCIV

1. Penbe-i merhem-i dāğ içre nihandur bedenüm
   Diri oldukça libāsum budur ölsem kefenüm
2. Cānı cānan dilemiş virmemek olmaz ey dil
   Ne nizā' eyleyelüm ol ne senüñdür ne menüm
3. Daş deler āhum oḫı şehd-i lebüñ şevḳinden
   N'ola zenbūr evine beñzese beytü'l-ḥazenüm
4. Ṭavḳ-i zencīr-i cünun dā'ire-i devletdür
   Ne revā kim meni andan çıḫara żaʿf-i tenüm
5. ʿIşḳ ser-geştesiyem seyl-i sirişk içre yirüm
   Bir ḥabābem ki hevādan doludur pīrehenüm
6. Bülbül-i ġam-zedeem bāğ u bahārum sensen
   Dehen ü ḳadd-ü ruḫuñ ġonce vü serv ü semenüm
7. İdemen terk Fużūlī ser-i kūyın yāruñ
   Ne ḳadar ẓulm yiri ise maña ḫoşdur vaṭanum

[1] merhem-i dāğ: dāğ-i cünūn DTC_4, DTC_5, M_2, T, T_1,/ libāsum budur: libāsumdurur Re, V/ ölsem: ölgeç V.

[2] Cānı: Cān İ, Li/ dil: cān AE_5, MM, Tr/ ol: bu AE_3, DTC_5, M_2: ḫod $Ü_9$

[3] oḫı: odı Ba, Tr/ şevḳinden: żevḳinden İ, M_2, R, T, Tr, $Ü_8$.

[4] DTC_4 te bu beyit yerinde:

ʿĀr ider imiş beni öldürmeğe ol sīm-berüm
Varayum yalvarayum boynuma taḫam kefenüm

beyti vardır/ revā kim: revādur KR_1, T_1, T_2,/ çıḫara: ayıra AE_6.

[5] içre: üzre AE_5 olsa F_2 oldı $Ü_4$, V/ yirüm: idüm Ç tenüm $Ü_5$/ hevādan doludur: doludur bu hevā $Ü_4$.

[7] İdemen: İtmezem AE_5 İdemez M/ 2. mısra: Vaṭanumdur vaṭanumdur vaṭanumdur vaṭanum DTC_1, İ, Li, T_2 Ne ḳadar ẓulm yiri ise vaṭanumdur vaṭanum Re, $Ü_9$ Ne ḳadar ẓulm irişürse baña ḫoşdur vaṭanum DTC_7 Ne ḳadar cevr yiri ise baña ḫoşdur vaṭanum DTC_5 Ne ḳadar cevr irişe baña ḫoşdur vaṭanum AE_4 Nice kim ẓulm yiri ise baña ḫoşdur vaṭanum $Ü_8$ Ne ḳadar ẓulm ḳılur ise baña ḫoşdur vaṭanum $Ü_1$ Ne ḳadar cevr irişürse baña ḫoşdur vaṭanum M_2.

205 Bu gazel Fuzûlî'nin sanat ve üslûb özelliklerini taşımıyor. (Cem Dilçin sf 167)

CCV*

1. Gel berü lûṭf eyle ey serv-i gül-endāmum menüm
Şol leb-i can-perverüñden vir gülin kāmum menüm

2. Senden ayrı Ḥaḳ bilür ey nāzeninler ser-veri
Miḥnet ü ġamla geçer her ṣubḥ ile şāmum menüm

3. Düşmesün hiç kimse yā Rab men kimi candan cüdā
Tā ezelden beyle yazılmış ser-encāmum menüm

4. Virmegil zāhid maña ḳorḫu cehennemden ṣaḳın
Cennetümdür ʿārıżı zülfidürür dāmum menüm

5. Geçmesün hiç kimsenüñ miskin Fużūlī tek güni
Hep geçen ġamla fenā dünyāda eyyāmum menüm

* Bu gazel yalnız F_2 de vardır.

CCVI

1. Secdedür her ḫanda bir büt görsem āyīnüm menüm
   Ḫāh kāfir ḫāh mü'min dut budur dīnüm menüm

2. Bāġ-bān şimşād ü nesrīnüñ maña 'arż itme kim
   Ol ḳad ü ruḫsārdur şimşād ü nesrīnüm menüm

3. Ḫāk-i der-gāhın naẓardan sürme ey seyl-âb-i eşk
   Ḳılma żāyi' sürme-i çeşm-i cihan-bīnüm menüm

4. Eşk mevci gezdürür her yan tenüm ḫāşākini
   Mümkin olmaz eşk taḥrīkiyle teskīnüm menüm

5. Çāre umdum lâ'l-i şīrīnüñden eşk-i telḫüme
   Telḫ güftār ile alduñ cān-i şīrīnüm menüm

6. Mende sākin oldı derd-i 'ışk Mecnun'dan geçüb
   Andan artuḳdur meger 'ışk içre temkīnüm menüm

7. Ey Fużūlī her yeten ṭa'n eyler oldı ḥālüme
   Bu yeter ehl-i melâmet içre taḥsīnüm menüm

[2] 'arż: yād Ü$_9$/ itme kim: eyleme DTC$_5$.

[3] naẓardan: gözümden Ç, DTC$_2$, Ü$_5$/ seyl-âb-i eşk: seyl-i sirişk AE$_1$, DTC$_5$, R.

[4] yan: dem DTC$_1$, DTC$_2$, DTC$_4$, DTC$_7$, E, F$_1$, İ, KR$_1$, KR$_2$, R, Ü$_3$, Ü$_5$, Ü$_{10}$, Ü$_{11}$/ tenüm ḫāşākini: ten-i ḫāşākümi AE$_8$, Ç, Da, DTC$_2$, DTC$_3$, L, M, T$_1$, T$_2$, Tr, Ü$_6$, Ü$_9$ benüm ḫāşākümi AE$_3$ gözüm ḫāşākini M$_2$/ teskīnüm: temkīnüm C, H, M$_3$.

[5] telḫüme: telḫ içün Ma.

[6] sākin: mümkin Ü$_5$/ geçüb: ḳaçub DTC$_5$/ temkīnüm: teskīnüm C, H.

[7] ṭa'n: 'ayb Aba/ eyler: ider Ba, DTC$_5$, E, Ü$_5$/ Bu yeter ehl-i melâmet: Bu yeterdür ehl-i 'ālem Ma/ melâmet içre: melâmetden ki Ü$_9$.

CCVII

1. Fāş ḳılduñ ġamum ey dīde-i ḫūn-bār menüm
   Eyledüñ merdüme nem olduġın iẓhār menüm

2. Dehenin isterem ey ʿışḳ yoġ it varlıġum
   Ki yoġ olmaḳda bu gün bir ġarażum var menüm

3. Çıḫmış aġyār ile seyr itmeġe ol merdüm-i çeşm
   Bu ʿaceb merdümi çıḫmış gözüm aġlar menüm

4. Bu temennāda kim ol şemʿ ile hem-ṣoḥbet olam
   Dūd-i āh itdi dünüm tek günümi tār menüm

5. Mevc ile göñlümi ey eşk ḳopar yanumdan
   Nāle ile başum aġrıtdı bu bīmār menüm

6. Çıḫmış ol şūḫ bu gün tökmeġe ḳanın görenüñ
   Girme ey göz kerem it ḳanuma zinhār menüm

7. Ey Fużūlī der ü dīvāra ġamum yazmaḳdan
   Şāhid-i ḥāl-i dilümdür der ü dīvār menüm

[1] merdüme: merdüm-i Ü$_9$/ olduğın: var ise AE$_2$, B, Ü$_6$ olduğum Ü$_9$.

[2] ʿışḳ: şūḫ R/ varlığum: varlığumı E.

[3] seyr itmeğe: seyrānuma AE$_3$/ ʿaceb merdümi: ʿaceb dür mi ki A, Aba, AE$_3$, AE$_4$, AE$_5$, AE$_6$, AE$_8$, AE$_9$, B, C, Ç, D, Da, DTC$_1$, DTC$_2$, DTC$_3$, DTC$_4$, DTC$_5$, DTC$_7$, E, F$_1$, F$_2$, Î, K, KR$_1$, KR$_2$, L, Li, M, M$_2$, M$_3$, Ma, MM, R, T,T$_1$, Tr, Ü$_1$, Ü$_4$, Ü$_6$, Ü$_8$, Ü$_9$, Ü$_{10}$, Ü$_{11}$, V ʿaceb seyre mi Re ʿacebden mi ki P.

[4] temennā: temāşā DTC$_1$/ şemʿ: şūḫ AE$_2$ serv Ü$_8$/ tār: zār F$_1$.

[5] ile: ilen D.

[6] şūḫ: māh R,T$_1$/ ḳanın görenüñ: ḳanumnı yine AE$_6$, Ç ḳanumnı görüñ AE$_1$, M$_3$ ḳanumı görüñ C, Ü$_5$ ḳanını görüñ Ü$_{11}$ ḳanın gözümüñ AE$_3$, AE$_4$, B, DTC$_6$, F$_2$, KR$_1$, M$_1$, M$_2$, MM, P, R, Re, T$_2$ ḳanını gözüñ L, Ü$_{11}$.

[7] ḥāl-i dilümdür: ḥālüm olubdur B, R ,T derd-i dilümdür DTC$_5$, KR$_1$/ der ü: der-i Ü$_{11}$.

CCVIII

1. Her ḥabāb-i eşküme bir ʿaks ṣalmış peykerüm
   Şāh-i mülk-i miḥnetem dutmuş cihānı leşkerüm

2. Ehl-i ḳadrem yanalı ʿışḳ odına pervāne veş
   Sürme-i çeşm eylemişler şemʿler ḫākisterüm

3. Cismümi yaḫduñsa pā-māl itme göñlümden ṣaḫın
   Gül-ḫanem eksük değül ḫākisterümde aḫkerüm

4. ʿIşḳ ser-gerdāniyem göksümde miñ miñ dāğlar
   Bir sipihr-i sāʾirem ṡābit cemīʿ-i aḫterüm

5. Çeşm tār-i cismüme düzmüşdi eşküm gevherin
   Āh kim çerḫ üzmüş ol tārı dağılmış gevherüm

6. N'ola her sāʿat od üstinde durursam ʿūd tek
   ʿŪd-i bezm-i ʿışḳam āteşdür bisāṭ ü bisterüm

7. Ey Fużūlī çoḫ melâmetden meni menʿ itme kim
   Men nihāl-i gül-şen-i derdem melâmetdür berüm

[1] ḳadrem: ʿışḳam AE_3, AE_8, DTC_5/ yanalı: yanmağa P/ odına: odıyle AE_3/ veş: var AE_1, DTC_1, M_3/ eylemişler: eylemişdür Re.

[3] 1. mısra: Cismi yaḳduñ pāy-māl itme göñüllerden ṣaḳın DTC_1/ yaḫduñsa: yandurma AE_1/ göñlümden: külinden E külümden AE_6.

[4] göksümde: sīnemde AE_4, E göñlümde Re/ miñ miñ: yüz biñ M yir yir E/ dāğlar: dāğ-i ġam C/sāyirem: zāʾirem DTC_4 fāriğem M.

[5] Çeşm: Çerḫ AE_3, DTC_5/ tār-i: tārı DTC_3, T_1 tā kim AE_2, C, F_1, KR_2, L, Li, Ma, $Ü_3$, $Ü_4$, $Ü_{10}$, $Ü_{11}$ pāküm DTC_1, M_3, T_2 giryan AE_1/ düzmüşdi: düzmüşdür $Ü_4$/ eşküm: eşk Li/ gevherin: gevheri H/ üzmüş: ezmiş L urmuş DTC_3, MM, T_2.

[6] 1. mısra: Her dem od üzre durursam n'ola ey meh ʿūd tek F_2/ üstinde: üstinden Aba, AE_4, DTC_1, Ī, $Ü_4$/ durursam: dururken DTC_2 durursañ AE_5 durursa MM/ ʿūd: dūd DTC_1, M_3.

[7] menʿ itme kim: menʿ eyleme Ç/ Men: Bir AE_3, DTC_5, M_3/ derdem: ʿışḳam Ç derd ü L, $Ü_8$ derd-i AE_3, DTC_4.

CCIX

1. Eşiğüñ daşını ḳan ile yudı çeşm-i terüm
   Bes ki pākem daşı lâʿl eyledi feyż-i naẓarum

2. Ciğerüm dāğına merhem bulımadum senden
   Nice āh eylemeyem āh yanubdur ciğerüm

3. Didi ol yār seḥer vaḳti gelem līk ne sūd
   Vaḳt maʿlûm değül şām ile birdür seḥerüm

4. Ey ḫoş-ol şām ki bī-ḫod gidem ol kūya vü ṣubḥ
   N'eyledüm anda diyü ġayrdan alam ḫaberüm

5. Düşmezem göñlüñe yaʿnī olubam eyle żaʿīf
   Derd-i ʿışḳuñla ki gözgüde görinmez eserüm

6. Nice miñ ʿāşıḳa ancaḳ bir oḫ atduñ dimedüñ
   Ki düşer birbirine bir nice üftādelerüm

7. Ey Fużūlī dura menden ala taʿlīm-i vefā
   Nā-geh er merḳad-i Mecnūn'a düşerse güzerüm

[1] Bes ki pākem: Pāklikden DTC_5, İ, KR_1, M_2, MM, T, T_1, T_2, $Ü_5$.
[2] senden: sende M_3.
[3] yār: māh AE_2, DTC_3, DTC_5, F_2, $Ü_1$, $Ü_8$ serv DTC_2/ ne: çi DTC_1, $Ü_6$.
[4] şām: vaḳt DTC_1, M, $Ü_3$, $Ü_4$/ gidem ol kūya vü: gidüben ol kūya Ba gidübem ol kūya T/ vü: ki M_2/ N'eyledüm: N'eylerem AE_3, AE_4, AE_8, Ba, Da, DTC_2, DTC_3, DTC_5, KR_2, M_2, Ma, T, $Ü_1$, $Ü_{11}$/ anda: munda $Ü_1$ bunda T/ alam: aldum DTC_1.
[5] Düşmezem: Bilmezem $Ü_5$/ olubam: oluram Ba olayum F_2, M_3, P, Re, $Ü_5$/ eyle: şeyle AE_2, C, $Ü_5$/ ʿışḳuñla: ʿışḳuñda A, Aba, AE_2, AE_3, AE_6, AE_8, Ba, D, Da, DTC_3, DTC_5, P, R, T, T_1, $Ü_1$, $Ü_6$ ʿışḳuñ ile F_2/ gözgüde: gözgöre B, C, DTC_1, F_1, F_2, KR_1, $Ü_3$, $Ü_4$, $Ü_6$, V.
[6] miñ: bir AE_4, F_2, $Ü_{10}$, $Ü_{11}$/ düşer: düşe AE_6, KR_1, $Ü_4$.
[6] vefā: cünūñ A, AE_9, F_2, İ/ Nā-geh er: Nā-geh o AE_2 Tā ki er AE_3, DTC_2, DTC_3, DTC_5, KR_2, $Ü_{11}$ Tā ki ol Ç Nā-geh ol AE_9, AE_{10}, Ba, DTC_7, T_1, Tr.

210

CCX

1. Zā'ir-i mey-ḫāneem muğ secdesidür ṭā'atüm
   'Işḳ pīrüm naḳd-i can neẕrüm tevekkül niyyetüm
2. Her saru baḫsam ṣurāḥī tek sücūd itmek işüm
   Ḫanda olsam bāde tek düşmek ayağa 'ādetüm
3. Ṭavruma zāhid eger ṣūretde eyler i'tirāż
   İḫtilāṭ itsem anı şerm-ende eyler sīretüm
4. Bes ki cām-i mey kimi ḫoş-meşreb ü ṣāfī-dilem
   Ḥürmetüm vācib dutar her kim bilür keyfiyyetüm
5. Mu'teberlerdür ġurūr ehli men andan fāriġem
   İ'tibāra çün değül ḳābil muḥaḳḳar hey'etüm
6. 'Işḳ erbāb-i riyādan fāriğ itmiş göñlümi
   Faḳr esbāb-i 'alâyıḳdan götürmüş rağbetüm
7. Ey Fużūlī faḳr ṭoprağında devlet iste kim
   Sāye ol ṭoprağa ṣalmışdur hümā-yi himmetüm

[1] mey-ḫāneem: büt-ḫāneem R/ secdesidür: secdesi de P/ 'Işḳ pīrüm: Pīr-i 'ışḳam AE$_6$, M$_3$, P 'Işḳ virdüm Ü$_{10}$/ neẕrüm: ṣabrum DTC$_1$, KR$_2$, Ü$_3$ neẕr ü Ü$_8$.

[2] Her saru: Ḳancaru E Her yaña DTC$_1$, KR$_1$, M$_1$, M$_2$, M$_3$, T, T$_2$, Ü$_{10}$, Ü$_{11}$ Her ṭaraf D, DTC$_5$/ baḫsam: baḫam Ç/ olsam: bulsam Ba/ bāde tek: mey gibi D bāde veş AE$_4$.

[3] Ṭavruma zāhid eger: Durma zāhid yanına A Durmaya zāhid eger Ü$_6$.

[4] Bes: Ben Ç, DTC$_2$, DTC$_4$, M$_1$ Men Re, Tr/ cām-i: cām ü İ/ Ḥürmetüm: Ḥürmetin Ü$_5$/ vācib: artuḳ Ç, DTC$_7$/ dutar: bilür DTC$_1$, İ, M$_1$, M$_3$, T$_1$, T$_2$ bulur Aba ḳılur DTC$_4$/ keyfiyyetüm: māhiyyetüm Ba.

[5] Mu'teberlerdür: Mu'teberlikdür DTC$_1$, DTC$_5$, İ, K, KR$_1$, M$_2$, M$_3$ T, T$_2$/ ehli: aṣlı AE$_1$, C, Ç, DTC$_1$, DTC$_7$, KR$_2$, M, M$_3$, Ü$_3$, Ü$_4$, Ü$_{10}$, Ü$_{11}$/ çun: çoḳ DTC$_1$, DTC$_5$, T, Ü$_6$ /ḳābil: ḳāyil C, DTC$_2$, DTC$_5$/ muḥaḳḳar: muḥammer Ü$_8$/ hey'etüm: ṭīnetüm AE$_5$, DTC$_2$, DTC$_3$, DTC$_4$, Ü$_1$, Ü$_8$.

[6] riyādan: vefādan: DTC$_1$, DTC$_5$, M$_2$, M$_3$, T$_2$/ fāriğ: zā'il DTC$_1$, DTC$_5$, İ, M$_3$, T$_1$, Tr/ göñlümi: mihrini AE$_2$ mihrümi DTC$_1$, M$_3$ /esbāb-i: esbābı AE$_5$, AE$_6$, C, DTC$_7$, Ma erbāb-i DTC$_1$.

[7] faḳr: 'ışḳ T/ ṭoprağında: ṭoprağından Re/ devlet: rāḥat DTC$_2$/ himmetüm: devletüm Ü$_5$.

211

CCXI

1. Çerāğ köydüricek āteş-i nihānumdan
   Fetilesin ḳıluram mağz-i üstüḫānumdan

2. Açıldı girmeğe ğam cān evine revzenler
   Çekende oḫlaruñı cism-i nā-tüvānumdan

3. Oḫuñ taṣarruf idüb cismi ḳaṣd-i cān itdi
   N'olaydı raḥm ḳılub geçse idi cānumdan

4. Bir iğne itdi meni żaʿf riştem ol ḳandur
   Ki muttaṣıl tökülür çeşm-i ḫun-feşānumdan

5. Edā-yi şükr-i ḫadengüñdür ol ṣadā ki çıḫar
   Zeman zeman tökülen ḳatre ḳatre ḳanumdan

6. Oḫuñ muṣāḥabetiyle geçer ḫoş evḳātum
   Helâk olurdum eger depreneydi yanumdan

7. Ğam-i nihānumı eyler Fużūlī illere fāş
   İyen ʿaẕābdeem nāle vü fiğānumdan

? tökülen mi?

[1] Çerāğ: Çerāğı M_3, Re/ köydüricek: köyündüricek F_2, $Ü_5$, $Ü_8$ yandurıcaḳ K, KR_1 gönderiçek $Ü_{10}$/ nihānumdan: derūnumdan DTC_4/ ḳıluram: iderem Re.

[2] ğam can: cānan KR_1 cānum Aba ğam ten DTC_2.

[3] taṣarruf: müşebbek Ba, Ç, M nişāne DTC_3/ cismi: cisme C, F_2, Ma, MM, T_2, $Ü_{10}$/ itdi: itmiş DTC_3/ geçse idi: geçmeseydi AE_3, D, F_1, H, T_2, V gitmeseydi AE_2 çekmeseydi $Ü_9$.

[4] meni żaʿf: cefā żaʿfı DTC_5 / ol ḳandur: ey gül-ruḫ B ol ḫundur $Ü_5$ ol ḳandan Li/ muttaṣıl: dem-be-dem $Ü_8$/ tökülür: yüğürür Da, DTC_3, DTC_6, M_3, R, T_1 çekilür L.

[6] geçer: geçüb Re/ evḳātum: aḥvālüm AE_6, Ç, DTC_1, DTC_5, M_2/ depreneydi: çıḳmasaydı KR_2 gitse idi AE_9 çıḳsa idi DTC_1, F_2, $Ü_{10}$ nāle vü: nāle-i $Ü_9$.

CCXII

1. Budur farḳı göñül maḥşer güninüñ rūz-i hicrandan
   Ki ol can dönderür cisme bu cismi ayırur candan

2. Dutub rāh-i ʿadem bulmuş dehānuñdan göñül kāmın
   Maña hem cezmdür ol ʿazm men hem ḳalmazam andan

3. Ġamum şerḥ itmek içün isterem her gördüğüm sāʿat
   Dutam dāmānuñı değmez elüm çāk-i girībandan

4. Ṭavāf-i kūyuñ isterdüm ḳılam bār-i ġam-i ʿışḳuñ
   Ḫam itdi ḳāmetüm yollar dutuldı ḫār-i müjgandan

5. Ne ḫoş ülfet dutubdur nā-tüvan cismümle can gūyā
   Ṣanur bir tār-i mūdur ol ser-i zülf-i perīşandan

6. Oḫuñ geldükçe çeşmüm tökse bağrum ḳanın andandur
   Ki bağrum ḳanına yir ḳalmadı sīnemde peykandan

7. Sitem daşı melâmet ḫançeri bī-dād şem-şīri
   Fużūlī her cefā kim gelse ḫoşdur cāna cānandan

[1] rūz-i: şām-i DTC$_3$/ dönderür: indürür DTC$_2$ doldurur F$_2$, MM, T$_2$/ cisme: cismi F$_2$.

[2] kāmın: şevḳin DTC$_2$/ cezmdür: ḫūbdur Ü$_5$/ ḳalmazam: dönmezem AE$_9$, B dutmazam KR$_2$ ḳanmazam AE$_4$.

[3] sāʿat: yirde Aba/ değmez: inmez AE$_5$ yetmez Ç, D, KR$_1$, M, P gitmez E, F$_1$, İ, Ü$_5$, Ü$_{11}$.

[4] bār-i: derd ü D yād-i KR$_1$, T$_2$/ itdi: oldı R, T$_1$/ yollar: hem yol Ü$_8$.

[5] nā-tüvan: bu göñül DTC$_4$/ cismümle: zülfüñde DTC$_4$ cismümde AE$_1$, AE$_4$, AE$_5$, AE$_6$, B, C, Ç, DTC$_1$, F$_1$, H, KR$_1$, L, Li, M, M$_2$, M$_3$, MM, P, R, T$_1$, T$_2$, Ü$_5$, Ü$_{10}$, Ü$_{11}$/ tār-i: tāze AE$_1$, AE$_3$/ ser-i: ḫam-i E.

[6] geldükçe: geldükde Aba, AE$_1$, AE$_2$, AE$_6$, AE$_8$, Ba, Da, DTC$_7$, H, Li, M, M$_3$, MM, Re, Ü$_4$, V/ çeşmüm: cismüm AE$_6$, DTC$_2$, Ü$_6$/ ḳanın: ḳanı H, T$_2$/ ḳalmadı: ḳalmaya DTC$_7$, Ü$_4$, V ḳoymadı AE$_3$, P/ tökse: dolsa H sökse L.

[7] cefā: belâ İ, Ü$_5$/ ḫoşdur: yeğdür AE$_5$, B, KR$_2$, Li.

213

CCXIII

1. Sipihrüñ fāriġem vaṣluñda māh ü āf-tābından
   Ġaraż ʿīd-i viṣālüñdür bu ay ü gün ḥisābından
2. Temāşā-yi ruḫuñ ʿazmine çıḫdı āf-tāb ammā
   Gelürken sürʿat ile düşdi yüz yirde şitābından
3. Felek maḥcūbdur şemʿ-i ruḫuñdan yandurub çerḫi
   Çıḫarmaḳ ister anı şuʿle-i āhum ḥicābından
4. Felek ʿışḳuñda ol ġāyetde ey meh mużṭarib olmuş
   Ki her ne eylese bilmez ne eyler iżṭırābından
5. Güneş levḥi değül gökde şuʿāʿ üstinde zerrīn ḫaṭṭ
   Felek almış eline bir varaḳ ḥüsnüñ kitābından
6. Değirmen dāne içün çizginür bī-hūde devr itmez
   Mücerredsen göñül vehm itme çerḫüñ inḳılâbından
7. Kimi hüş-yār görseñ seṇ aña ṣun cāmı ey sāḳī
   Bi-ḥamdi'llâh Fużūlī mestdür vaḥdet şarābından

[1] vaṣluñda: vaṣluñla AE$_1$, B, C, H, M$_3$, Ma mihrinde DTC$_2$, DTC$_5$ vaṣlında AE$_9$ her rūz KR$_1$, P.

[2] ʿazmine: seyrine E/ çıḫdı: geldi Ç, DTC$_1$, F$_1$, KR$_2$, Ü$_{11}$ çıḳmış C/ āf-tāb ammā: āf-tab ü māh DTC$_5$ ay ü gün ammā T/ sürʿat ile: sürʿatinden AE$_1$, AE$_5$, B, C, F$_1$, H, KR$_2$, M$_3$, Ma, MM, T$_2$, Ü$_9$, V/ yirde: yire DTC$_5$, M$_2$, M$_3$, Ü$_3$.

[3] Felek: Melek B, L, M$_2$ Ḳamer Ü$_8$/ maḥcūbdur: mehcūr ider AE$_3$/ şemʿ-i: şerm-i İ/ yandurub: yandurur M/ çerḫi: şemʿin Re şemʿi AE$_9$, DTC$_1$, ḲR$_2$/ şuʿle-i: meşʿal-i Ü$_6$ āteş-i DTC$_5$.

[4] ʿışḳuñda: ʿışḳında A/ meh: dil Re/ mużṭarib olmuş: mużṭaribdür kim AE$_4$, F$_2$, M$_2$/ eylese: eyleseñ Aba.

[5] zerrīn: rūşen AE$_3$/ Felek: Melek DTC$_1$, DTC$_5$, İ, Li, T, T$_2$ den başka bütün yazmalar/ ḥüsnüñ: senüñ R.

[6] çizginür: çevrilür AE$_4$ çözgünüb M$_3$/ Mücerredsen: Mücerred ey Ba/ itme: eyle A, AE$_9$, Ba, Ç, DTC$_1$, H, KR$_2$, M, M$_2$, M$_3$, Tr.

[7] 1. mısra: Kimi hüş-yār görseñ aña vir cām-i mey ey sāḳī AE$_3$, Da, DTC$_3$, DTC$_5$, T$_1$, Tr, Ü$_1$, Ü$_{10}$, Ü$_{11}$ Kimi hüşyār görseñ sen aña vir cām-i mey sāḳī AE$_8$, B, C, Ç, DTC$_1$, DTC$_2$, H, KR$_2$, L, M, M$_3$, MM, P, Re, T, Ü$_4$, Ü$_9$/ vaḥdet: ġaflet DTC$_2$, DTC$_4$, DTC$_5$, İ, L.

2 14

CCXIV

1. Egerçi iğne tek geçdüm cihānuñ her ne varından
   Henūz ardumcadur ḳayd-i ta'allûḳ zülf-i tārından

2. Şehīd-i 'ışḳ olub feyż-i baḳā kesb eylemek ḫoşdur
   Ne ḥāṣıl bī-vefā dehrüñ ḥayāt-i müste'ārından

3. Ḥabāb-i eşk ü āh-i pür-şerer ḳılmış meni fāriğ
   Cihānuñ ḳaṣr-i sīm-endūd ü kāḫ-i zer-nigārından

4. Görinmez ṣūret-i ümmīd-i vaṣluñ levḥ-i cānumda
   Mükedderdür meger ol āyine cismüm ġubārından

5. Uzanur rişte-i ṭūl-i emel dīdār zevḳiyle
   Ḫam açıldukça ol gül-çihre zülf-i tāb-dārından

6. Sañadur iḳtidāsı ṭavf-i kūy-i Leylī itmekde
   Ḫas ü ḫārı ḳopar ey nāḳa Mecnun reh-güzārından

7. Fużūlī'den melâmet iḥtirāzın isteyen gūyā
   Değül vāḳıf dil-i sūzān ü çeşm-i eşk-bārından

[1] her ne: cümle Da, DTC$_5$, F$_2$, T, T$_1$, Tr, Ü$_6$, Ü$_{11}$ küllī M$_2$/ ardumcadur: ardumca var Ç ardıncadur Ü$_8$/ ḳayd-i: dām-i DTC$_2$/ ta'allûḳ: 'alâyıḳ E, İ.

[2] ḫoşdur: olmaz KR$_2$, Ü$_3$/ dehrüñ: yāruñ AE$_9$.

[3] ḳılmış: ḳıldı Ü$_3$/ meni: iyen Li.

[4] 1. mısra: Görinmez levh-i cānumda ümīd-i ṣūret-i vaṣluñ KR$_1$, Ü$_3$/ cānumda: cānumdan AE$_5$, AE$_6$, B, Ba, C, DTC$_2$, KR$_2$, Li, Ma, MM, Re, T$_2$, Ü$_5$, Ü$_6$, Ü$_{10}$ ẕātumda V/ ol āyine: āyīne-i AE$_4$, AE$_6$, M$_2$/ cismüm: çeşmüm MM, Ü$_{10}$.

[5] zevḳiyle: zevḳinden D şevḳiyle Re, T.

[6] Sañadur: Bañadur Da, DTC$_5$/ iḳtidāsı: iḳtidā-yi AE$_4$, D, Ü$_{11}$/ itmekde: itmekden Ü$_8$, Ü$_{11}$/ Mecnun: Leylī AE$_2$, AE$_9$.

[7] melâmet: selâmet AE$_6$/ isteyen: eyleyen B, DTC$_2$, MM.

CCXV

1. Kerem kıl kesme sāķī iltifātuñ bī-nevālardan
   Elüñden geldüği ḫayrı dirīğ itme gedālardan
2. Esīr-i ġurbetüz biz senden özge āşnāmuz yoḫ
   Ayağuñ kesme başuñ'çün bizüm miḥnet-serālardan
3. Ṣabā kūyında dil-dāruñ nedür üftādeler ḥāli
   Bizüm yirden gelürsen bir ḫaber vir āşnālardan
4. Dime zāhid ki terk it sīm-ber bütler temāşāsın
   Meni kim ķurtarur Tañrı şataşdurmuş belâlardan
5. Girüb mescidlere ger muķtedālar pey-revi olman
   Budur vechi ki hergiz görmedüm yüz muķtedālardan
6. Ṭabībā ḫāk-i kūy-i yārdandur eşk teskīni
   Bize arturma zaḥmet göz yaşarur tūtiyālardan
7. Felekde mihr zā'il yār ġāfil 'ömr müsta'cil
   Nedür tedbīr bilmen cāna yetdüm bī-vefālardan
8. Vücūdum ney kimi sūrāḫ sūrāḫ olsa āh itmen
   Maḥabbetden dem urdum incimek olmaz cefālardan
9. Fużūlī nāzenīnler görseñ iẓhār-i niyāz eyle
   Teraḥḥum umsa 'ayb olmaz gedālar pād-şālardan

[2] senden: sizden AE_3, Ç, Da, DTC_5, M_3, Tr, $Ü_4$, $Ü_6$, $Ü_8$, $Ü_{10}$.

[3] üftādeler: bī-çāreler AE_4, AE_5, C, F_1, KR_2, MM, T_2, $Ü_5$ mey-ḫāneler $Ü_{11}$/ gelürsen bir: gelür olsañ DTC_2.

[4] sīm-ber bütler: sīm-ber tenler Li, R sim perī-veşler Re ḫūb-ṣūretler D/ temāşāsın: temennāsın Re/ Meni: Bizi AE_4, Ba, DTC_2 /ķurtarur: ķurtara İ, R/ şataşdurmuş: şataşduran AE_5, AE_9, DTC_1, DTC_7, F_1, KR_1, KR_2, MM, T_2, $Ü_3$, $Ü_{10}$, $Ü_{11}$ şataşdurġan M_3, Ma.

[5] mescidlere ger: mescidler içre Re/ görmedüm: bulmadum A, DTC_7, F_2, K/ yüz: nūr $Ü_5$.

[6] yārdandur: dōstdandur A, Ç, DTC_1, DTC_7, KR_1, KR_2, Li/ yaşarur: yaşardur A, Aba, DTC_1, DTC_7, KR_1, Re, T, $Ü_3$, $Ü_{10}$ yaşadur M_2 yaşardan DTC_2/ Bize: Yüri H.

216

CCXVI

1. Yire düşmez her ne oḫ kim atsa ol ebrū-kemān
   Gün şu'ā'iyle anuñ çoḫ farḳı var ey ās-mān
2. 'Işḳ nāmūsı men ü Mecnūn'a düşmüş lā-cerem
   Ġam yükin çekmekdeyüz men bir zemān ol bir zemān
3. Yoḫ reh-i 'ışḳuñda bir menzil yaşum gird-ābına
   Yol itürmüşdür işi ser-geşte gezmekdür hemān
4. Kām mümkindür uzun 'ömr ile zülfüñden velī
   Bulmaḳ olmaz devr-i ruḫsāruñda ḫaṭṭuñdan emān
5. Hīç kim sırr-i dehānın bilmez ol 'Īsī-lebüñ
   'Ālemi ġavgāya ṣalmışdur mücerred bir gümān
6. Şem'-i ruḫsāruñ nihan dut çeşme-i ḫur-şīdden
   Nūr-i çeşmüm iḥtirāz eyle yaman gözden yaman
7. Ey Fużūlī çekme sen rāh-i tevekkülden ḳadem
   Menzil-i maḳṣūda yetmekdür muḳarrer men żamān

[7] Felekde: Felekdür AE_3, DTC_1, DTC_5, K, Li, M, Ma, MM, T, T_2, Tr, $Ü_4$, $Ü_{10}$/ mihr: mihri Aba, AE_3, AE_4, AE_9, Da, DTC_3, DTC_5, DTC_6, Li, Ma, P, $Ü_3$, $Ü_4$, $Ü_6$, $Ü_8$, $Ü_{10}$, $Ü_{11}$/ Nedür tedbīr bilmen: Nedür bilmen devāsı Ī Ne tedbīr eyleyem bilmem DTC_2, M_3 Ne tedbīr eyleyem kim D, F_2/ 2. mısra: Ne tedbīr eyleyem cānā n'idem bu bī-vefālardan AE_3, DTC_5.

[8] urdum: urduḳ AE_4, AE_6, DTC_2, DTC_3, DTC_4, DTC_5, DTC_6, M_2, T_1, Tr, $Ü_6$, $Ü_8$.

[9] 1. mısra: Fużūlī nāzeninler göresin iẓhār-i nāz eyler R Fużūlī nāzeninler görse iẓhār-i niyāz eyler $Ü_5$.

[1] atsa: atar AE_1, B, D, DTC_5, L, M_2, M_3/ ebrū: ḳaşı Ba, Re/ ey: tā Ba, KR_1/ var: bar A.

[2] men ü: men-i $Ü_5$/ Ġam: Kim DTC_3, DTC_6, M_3, T_1, Tr, $Ü_1$.

[3] bir menzil: ser-menzil D/ yaşum gird-ābına: reh-i maḳṣūduma DTC_5 başum gird-ābına KR_2/ itürmüşdür: itürmüşüm DTC_5 itürmekdür AE_6, P yitürmüşüñ $Ü_5$ itürenler Re/ işi: işüm DTC_5.

[4] velī: demī Tr/ ruḫsāruñda ḫaṭṭuñdan emān: ruḫsāruñ ḫaṭuñdan el-aman Aba.

CCXVII

1. Gerd-i rehin ey eşk yuduñ çeşm-i terümden
   Terk-i edeb itdüñ n'ola düşseñ naẓerümden
2. Ḫūnīn müjelerdür mi ve yā merdüm eliyle
   Oḫlar çekilüb daşra atılmış ciğerümden
3. Her bāde ki sensüz içerem bezm-i belâda
   Ḫūn-āb olur elbette çıḫar dīdelerümden
4. Seyl-âb-i sirişk ile ḫoşem ʿışḳ yolında
   Ḫāşāk-i taʿallûḳ ḳoparur reh-güẕerümden
5. Daşlara döğüb başumı rüsvā gezer oldum
   Ey ʿaḳl ḳaçub ḳurtulagör derd-i serümden
6. Kes mihrüñi ey çerḫ güneşden saña her ṣubḥ
   Bir şuʿle yeter āteş-i āh-i seḥerümden
7. Sīm-āb-i sirişk itdi meni ġarḳa Fużūlī
   Tā devr cüdā ḳıldı büt-i sīm-berümden

[5] sırr-i: mīm-i M/ ol: ey Ü$_4$/ ʿĪsī-lebüñ: ʿĪsī-demüñ Aba, AE$_1$, M$_3$, Ü$_{11}$ şīrin-demüñ Ma, MM, Tr ʿĪsī-nefes Ü$_4$/ ġavġāya: sevdāya DTC$_3$/ bir gümān: bī-gümān M, Tr bu gümān AE$_5$, AE$_9$, C, DTC$_2$, DTC$_7$, F$_1$, H, KR$_1$, KR$_2$, L, Li, M$_3$, Ma, MM, Re, T, T$_2$ Ü$_5$, Ü$_9$, Ü$_{11}$, V ol gümān Ba.

[6] nihan dut: nihan dur M$_3$, P/ eyle: itmez DTC$_1$, M$_2$, R olmaz C, F$_1$, F$_2$, M$_2$, Ma, R, T, Ü$_3$, Ü$_9$, Ü$_{11}$ olur Ç, M itme Ü$_3$.

[7] çekme sen: çekmegil H, T çekmesen Aba, AE$_1$, AE$_2$, AE$_6$, KR$_1$, P, V/ ḳadem: ayağ Ü$_8$ müdām F$_2$/ muḳarrer: mücerred L muḳayyed Ü$_9$ murāduñ Re/men żamān: bī-gümān AE$_1$, AE$_2$, AE$_5$, B, C, Ç, D, DTC$_1$, DTC$_5$, F$_1$, H, KR$_1$, KR$_2$, L, Li, M$_3$, Ma, MM, T$_1$, T$_2$, Ü$_1$, Ü$_3$, Ü$_{11}$.

[1] yuduñ: yudur R yudum Ü$_6$/ düşseñ: düşdüñ AE$_5$, AE$_6$, AE$_9$.

[2] Ḫūnīn: Ḫūnī Ü$_{10}$/ ve: bu AE$_5$, AE$_6$, AE$_9$, Ba, DTC$_1$, DTC$_5$, KR$_1$, P, Ü$_{10}$ dan başka bütün yazmalar/ merdüm eliyle: merdüm-i çeşmüm Ba, DTC$_5$.

[3] olur: olub AE$_2$, B, C, Ç, DTC$_1$, DTC$_2$, KR$_1$, M$_2$, Ma, MM, Ü$_3$, Ü$_4$, Ü$_{10}$, Ü$_{11}$/ bezm-i: baḥr-i H dām-i Tr.

[4] Seyl-âb-i: Seyl-âbı AE$_9$ /ʿışḳ: eşk AE$_2$, Ü$_9$/ ḳoparur: ḳoparub AE$_1$, Ü$_9$ ḳopara DTC$_2$.

2 18

CCXVIII

1. Şifā lûṭf it dil-i bīmāra lâʿl-i nūş-ḫandüñden
   Īyen hem olma ey bī-derd ġāfil derd-mendüñden
2. Semendüñ ḳatlüme seğritdüñ ammā ḳorḫum andandur
   Ki sebḳat ide nā-geh tevsen-i ʿömrüm semendüñden
3. Murād-i ḫāṭıruñ ger müşkil olmaḳdur işüm olsun
   Ne çāre geçmek olmaz ḫāṭır-i müşkil-pesendüñden
4. Bilürdüm sende hem var ol hevā kim mendedür ey ney
   Dem urduḳça eger çıḫsaydı āteş bend bendüñden
5. Ḥarīṣ eyler meni pendüñ meẕāḳ-i ʿışḳa ey nāṣiḥ
   Dirīğ itme ki maḥẓūẓam senüñ peyveste pendüñden
6. Kemend-i dūd-i āhuñdur Fużūlī çerḫ boynında
   ʿAceb ṣayyādsan kim çerḫ ḳurtulmaz kemendüñden

[5] Daşlara: Daşlarla P/ döğüb: urub AE_1, AE_5, AE_9, B, C, Ç, DTC_1, F_1, H, KR_1, KR_2, L, Li, M_3, Ma, MM, $Ü_3$, $Ü_4$, $Ü_8$, $Ü_9$, $Ü_{10}$, $Ü_{11}$, V döğer DTC_3/ rüsvā: her sū Ba/ gezer: gider A/ ḳurtulagör: ḳurtarugör R.

[6] çerḫ: māh Ç, DTC_1, F_1, KR_1, KR_2, M, $Ü_{10}$, $Ü_{11}$ /saña: baña DTC_2, DTC_3, DTC_5, H, P/ her ṣubḥ: bir gün B her gün İ/ āteş-i: āteş ü AE_3/ āḫ-i: sūz-i $Ü_9$.

[7] Sīm-āb-i: Seyl-âb-i A, AE_1, AE_2, AE_3, AE_4, AE_5, B, D, F_2, H, İ, KR_1, KR_2, M, M_2, M_3, P Sīrāb-i Ma/ ġarḳa: ġarḳ A, AE_1, B, C, M, M_3, R, $Ü_4$ /ḳıldı: ṣaldı $Ü_8$/ būt-i: beni (meni) A, AE_2, AE_6, B, D, İ, P, Re, $Ü_4$, $Ü_6$.

[1] Şifā: Şehā $Ü_5$/ dil-i: men-i AE_1, İ, KR_1, T_2 beni AE_2, M_3 ten-i D,T/ Īyen: Uyan $Ü_6$, $Ü_{10}$/ bī-derd: gözüm Ma/ ġāfil: ʿāḳil $Ü_9$.

[2] ḳatlüme: ḳaṣduma $Ü_6$/ seğritdüñ: seğritdi Re, $Ü_{11}$/ ammā: ey meh B/ ḳorḫum andandur: ḳorḫaram andan Re vehmüm andandur Ba, Ç, DTC_1, KR_1, M, $Ü_3$, $Ü_5$.

[4] Bilürdüm: Bilürem Aba, D/ sende hem: sende de P/ mendedür: bende var A, AE_6, AE_9, B, Da, DTC_2, DTC_3, DTC_4, İ, L, M_3, Ma, P, $Ü_6$/ ney: dil $Ü_6$/ çıḫsaydı āteş: āteş çıḫaydı AE_4, Ba.

[5] Ḥarīṣ: Dimeñ Ba, DTC_3 Marīż MM, $Ü_{11}$/ eyler: itdi T_1/ meẕāḳ-i: meẕāḳı $Ü_8$/ nāṣiḥ: vāʿiẓ T/ maḥẓūẓam: maḥzūnam Tr.

[6] dūd-i: derd-i AE_8, Li/ āhuñdur: āhumdur A āhuñdan B.

219.

CCXIX

1. Ucalduñ ḳabrüm ey bī-derdler seng-i melâmetden
   Ki ma'lûm ola derd ehline ḳabrüm ol ʿalâmetden

2. Mezārum üzre ḳoymañ mīl eger kūyında can virsem
   Ḳoyuñ bir sāye düşsün ḳabrüme ol serv-ḳāmetden

3. Gören sāʿatde ol ḳamet ḳıyāmın ḳıymadum cāna
   Ḳıyāmet hem gele ḳurtulmayam men bu nedāmetden

4. Ḳıyāmetde ḥisābı olmayanlardandur ol ġāfil
   Ki farḳ eyler firāḳuñ şāmını ṣubḥ-i ḳıyāmetden

5. Ṭarīḳ-i ṣabr ü tedbīr-i selâmet lezzetin bilmen
   Maña ʿışḳ ü melâmet yeğ gelür ṣabr ü selâmetden

6. Tabīʿat inḥirāfın gör hevā-yi ʿışḳdan tende
   ʿİlâc it düşmedin sāḳī mizācum istiḳāmetden

7. Fużūlī geç selâmet küçesinden ṣabr kūyından
   Ferāġat olmayan yirde sefer yeğdür iḳāmetden

[1] ḳabrüm ol: dā'im ol Aba/ Ucalduñ: Ucaldı Ü$_4$ Yucalduñ KR$_1$, T.

[2] ḳabrüme: başuma AE$_3$, D, Da, DTC$_3$, DTC$_4$, DTC$_5$, DTC$_6$, M$_2$, R, T$_1$ üstüme DTC$_1$, KR$_1$, M, Ü$_3$, Ü$_4$, V.

[3] gele: gelür F$_1$, Ü$_{11}$/ nedāmetden: melâmetden Ü$_6$.

[4] Ḳıyāmetde ḥisābı: Ḳıyāmet mā-cerāsı MM, T$_2$/ ġāfil: ʿāḳil P ẓālim D/ eyler: itmez B, D, DTC$_4$, DTC$_6$, Ü$_1$/ şāmını ṣubḥ-i: ṣubḥını şām-i AE$_3$, AE$_8$, Ba, DTC$_2$, DTC$_3$, DTC$_6$, R dünüñi ṣubḥ-i D/ 1. mısra: Ḳıyāmet mā-cerāsında olanlardandur ol ġāfil B.

[5] tedbīr-i: tedbīr ü DTC$_5$, T$_2$/ bilmen: bildüm DTC$_7$/ ʿışḳ ü: ʿışḳ-i AE$_4$, AE$_6$, M$_3$/ melâmet: nedāmet D.

[6] hevā-yi: devā-yi E/ ʿışḳdan: ʿışḳda AE$_6$, DTC$_5$ nefsden M/ tende: bende AE$_4$, AE$_5$, DTC$_2$, DTC$_5$, F$_2$, KR$_1$, L, Ü$_{11}$/ düşmedin: düşmesün C, İ dönmedin Ü$_8$ düşmedi Li.

[7] selâmet: melâmet B/ ṣabr: faḳr DTC$_4$/ kūyından: kūyında AE$_3$, DTC$_4$/ yirde: ivde M$_3$.

CCXX

1. Kūh-ken miñ tīşeni ķünd eylemiş bir dağ ilen
   Men ķoparub şalmışam miñ dağı bir dırnağ ilen

2. Ġam yolında men ķalub gitdiyse Mecnun yoḫ 'aceb
   Şayruya düşvārdur hem-rehlik itmek şağ ilen

3. Gerd-i rāhuñ virmese göz yaşına teskin n'ola
   Dutmaķ olmaz beyle seyl-âbuñ yolın ţoprağ ilen

4. Ġam uğurlar 'ışķ bāzārında naķd-i 'ömrümi
   Ķılmaķ olmaz sūd sevdāda yaman ortağ ilen

5. Ravżā-i kūyuñda tapmişdur Fużūlī bir maķām
   Kim aña cennet ķuşı yetmez miñ ıl uçmağ ilen

[1] miñ: yüz $Ü_4$/ şalmışam: atmışam AE_4, Ç, DTC_2, DTC_7, İ, M, M_2, N, R, $Ü_6$, $Ü_8$.

[2] yoḫ 'aceb: ğam değül F_1 ne(ni) 'aceb A, AE_3/ düşvārdur: düşvār olur DTC_2; DTC_4, DTC_5, Re düşvār imiş T.

[3] virmese: virmeye Ma/ teskin: temkin $Ü_{11}$/ yolın: öñüñ AE_4, DTC_2, DTC_4, F_2, KR_2, M_3, $Ü_{10}$.

[4] uğurlar: oķurlar DTC_1, $Ü_3$, $Ü_8$/ 'ışķ: hecr R/ Ķılmaķ: İtmek AE_4, DTC_5, DTC_7.

[5] tapmışdur: bulmuşdur DTC_1, DTC_5, K, KR_1, T_1 dutmuşdur B, DTC_3, F_2 yapmışdur Ma/ Kim aña: Nitekim $Ü_5$/ 2. mısra: Kim yetişmez aña cennet ķuşı biñ uçmağ ilen Ba Ţāyir-i cennet aña yetmez miñ ıl uçmağ ilen Re.

CCXXI

1. Ey geyüb gül-gūn dem-ā-dem ʿazm-i cevlân eyleyen
Her ṭaraf cevlân idüb döndükçe yüz ḳan eyleyen
2. Ey meni maḥrūm idüb bezm-i viṣālinden müdām
Ġayrı ḫān-i iltifātı üzre mihmān eyleyen
3. Ey dem-ā-dem reşk tīġiyle menüm ḳanum töküb
Mey içüb ağyār ile seyr-i gül-istān eyleyen
4. Nice kim efġānumı ey māh eşitdüñ giceler
Dimedüñ bir gice kimdür munca efġān eyleyen
5. N'ola ger cemʿiyyet-i ḫāṭırdan olsam nā-ümīd
Cemʿ olur mı ḫūblar zülfin perīşān eyleyen
6. Yār dün çekmişdi ḳatlüm ḳaṣdine tīġ-i cefā
Yetmesün maḳṣūdına yā Rab peşīmān eyleyen
7. ʿIşḳ derdiyle olur ʿāşıḳ mizācı müstaḳīm
Düşmenümdür dōstlar bu derde dermān eyleyen
8. Zāhidüñ ṭaʿn ile dönderdüm yüzin mihrābdan
Nice bulmaz ecr miñ kāfir müselmān eyleyen
9. Derd-i hicran nā-tüvān itmiş Fużūlī ḫasteni
Yoḫ mıdur yā Rab devā-yi derd-i hicrān eyleyen

[1] dem-ā-dem: libāsın AE_5, H/ ʿazm-i cevlân: ʿazm-i meydān AE_6.

[2] idüb: iden AE_1/ viṣālinden: cemālinden DTC_4, F_2.

[3] töküb: töken A, AE_4, AE_6, Ba, D, F_2, M_2/ içüb: içün Li/ ile: ilen A AE_3, AE_5, AE_8, Da, Li.

[4] Nice: Munca A, AE_3, AE_6, Ç, Da, DTC_3, DTC_5, İ, K, KR_1, M_2, P, T_1, Tr, $Ü_6$ dan başka bütün yazmalar/ māh: cān Ma meh Aba, AE_6, B, Ç, İ, KR_1, P,T/ gice: kerre AE_4, M_2/ munca efġān : bunca efġān AE_3, DTC_5, M_2 den başka bütün yazmalar ; ah ü efġān R/ zülfin: zülfi AE_9, DTC_1, T_2 den başka bütün yazmalar.

[6] dün: çun P/ tīġ-i: tīr-i DTC_2/ cefā: ecel DTC_2, DTC_4/ Yetmesün maḳṣūdına yā Rab: Bulmasun yā Rab murādını R Yetmesün maḳṣūdına yāri AE_4.

[7] 1. mısra: ʿIşḳ derdi olmasa olmaz mizācum müstaḳīm M_3/ derdiyle: derdinden Ba, M/ bu: ol Ç, $Ü_3$.

CCXXII

1. N'ola zāhid bilse küfr-i zülfüñ īmān olduğın
   Şimdi görmüşler midür kāfir müselmān olduğın
2. Men eger ʿāşıḳ olub din virmeseydüm ġārete
   Kim bilürdi ʿışḳ mülki kāfir-istān olduğın
3. Ḳıl s̱evāb-ey göz töküb ḳan vāḳıf it ġāfilleri
   Meyl idenler ʿışḳa bilsünler ciğer ḳan olduğın
4. Daşa beñzer ḳanlu her perkāle kim gözden çıḫar
   Andan itdüm fehm göñlüm şehri vīrān olduğın
5. Vaʿde-i vaṣlına ol günden ki virdüm göñlümi
   Men anuñ bilmez midüm āḫir peşīmān olduğın
6. ʿIşḳını āsān görüb oldum esīri ṭıfl iken
   Bilmedüm geldükçe bir āşūb-i devrān olduğın
7. Ey Fużūlī ḫūblar vaṣlına eylersen heves
   Gūyyā bilmezsen ol vaṣl içre hicrān olduğın

[8] ṭaʿn ile: ṭaʿniyle AE$_4$, AE$_5$/ yüzin: yüzüm Aba, AE$_4$, AE$_6$ gözüm AE$_2$/ miḥrābdan: ağyārdan D/ Nice: Munca AE$_6$, DTC$_5$, İ, M$_2$, P, T Bunca A, AE$_9$, KR$_1$ Bence V/ miñ: yüz AE$_6$, AE$_8$, DTC$_6$, KR$_2$, Ü$_1$, Ü$_{10}$ bir DTC$_1$/ ecr miñ: ecrini E, Ü$_9$ ecrin DTC$_2$, DTC$_4$.

[9] Derd-i hicran: Derd-i hecrüñ Ü$_9$/ nā-tüvān: nā-ümīd Ü$_4$/ ḫasteni: bendeni Ç.

[3] ġāfilleri: ʿāḳilleri B, C, DTC$_1$, DTC$_4$, F$_1$, İ, KR$_1$, KR$_2$, Li, Ü$_3$ ʿārifleri F$_2$, Ü$_5$ merdümleri T/ ciğer: bağır A, Aba, AE$_4$, C, D, E, İ, K, Li, M, M$_2$, MM, P, Re, T$_1$, T$_2$, Tr, Ü$_6$, Ü$_8$, Ü$_9$, Ü$_{10}$, Ü$_{11}$, V.

[4] şehri: mülki D, P.

[5] vaṣlına: vaṣl ile D vaṣlında AE$_6$/ günden ki virdüm: gün ki (kim) virürdüm AE$_4$, C, KR$_2$, M$_2$, M$_3$, Re, Ü$_9$, Ü$_{10}$, Ü$_{11}$ günden virürdüm Ç, DTC$_1$ māhuñ ki virdüm AE$_6$/ anuñ: anı AE$_9$, B, C, Ç, D, DTC$_1$, KR$_2$, M, M$_3$, Ma, MM, T$_2$, Ü$_9$, Ü$_{10}$, Ü$_{11}$.

[6] ʿIşḳını āsan görüb: ʿIşḳı āsan görüben Ü$_6$ ʿIşḳını āsan bilüb F$_2$, İ, KR$_1$, T$_2$ ʿIşḳı āsandur diyu Ba, DTC$_3$/ esīri: esīr AE$_3$, AE$_6$, D, DTC$_2$, DTC$_3$, DTC$_4$, DTC$_5$, H/ ṭıfl iken: ṭıfl tek DTC$_5$/ geldükçe: gitdükçe T$_1$.

[7] Gūyyā: Ġālibā AE$_4$/ bilmezsen ol vaṣl içre: bilmez misen ol vaṣl AE$_4$, T$_2$ bilmez misen vaṣl içre İ, Ü$_5$.

223

CCXXIII

1. Yaḫma cānum nāle-i bī-iḫtiyārumdan ṣaḫın
   Tökme ḳanum āb-i çeşm-i eşk-bārumdan ṣaḫın

2. Şu virür her ṣubḥ-dem göz yaşı tīğ-i āhuma
   Çoḫ meni incitme tīğ-i āb-dārumdan ṣaḫın

3. Cevr odı yaḫdı meni yanumda durma ey göñül
   Bir dutuşmış āteşem ḳurb ü civārumdan ṣaḫın

4. Ten evinden raḫtuñı cehd eyle ey can daşra çek
   Āfet-i seyl-i sirişk-i bī-ḳarārumdan ṣaḫın

5. Gerçi bir ḫāk-i rehem kimse meni almaz göze
   Çoḫ ḥaḳāretle naẓar ḳılma ġubārumdan ṣaḫın

6. Gelme ḳabrüm üzre ey ʿışḳ içre men tek ölmeyen
   Ṭaʿne daşıdur saña seng-i mezārumdan ṣaḫın

7. Şāh-i mülk-i miḥnetem ḫayl ü sipāhum derd ü ġam
   Ḫayl-i bī-ḥadd ü sipāh-i bī-şümārumdan ṣaḫın

8. Ey Fużūlī ḫansı maḥbūbı ki sevseñ raḥmi var
   Ḳıl ḥaẕer ancaḳ menüm bī-raḥm yārumdan ṣaḫın

[2] göz yaşı: ḫur-şīd $Ü_4$, V.

[3] Cevr: ʿIşḳ DTC_4/ yanumda: çevremde DTC_2, DTC_3, $Ü_8$/ Bir: Ḫoş H/ göñül: refīḳ DTC_4, İ, $Ü_8$/ āteşem: oddurur Re.

[4] can: dil Re.

[7] ḫayl ü: ḫayl-i M, MM, $Ü_{11}$.

[8] ki sevseñ: severseñ AE_9, B, DTC_5, T, $Ü_5$ ki sevdüñ Aba, Ba, L ki dirsen $Ü_4$ ki görseñ F_2/ raḥmi: vechi DTC_1.

CCXXIV

1. Görüb mühlik menüm çevremde bahr-i ʿışk tuğyānın
   Kaçub bir dağa çıhmış Kūh-ken kurtarmağa cānın
2. Bırahmış itlerine pāre pāre göñlümi ol meh
   Üleşdürmüş keşüb erbāb-i istihkāka kurbānın
3. Menüm çāk-i girībānum görüb ʿayb eylemez ol kim
   Görür ser-mest çıhdukça anuñ çāk-i girībānın
4. Göñül ġam hem-demidür kanın ey göz merdümi içme
   Bilürsen kana kandur ġam saña koymaz anuñ kanın
5. Gözüñ kim gūşe-i mihrāb dutmuş dīn kılur yağmā
   Bu mülküñ itmek olmaz fark kāfirden müselmānın
6. Gözüm merdümleri çohdan kılurlar daʿvi-i ʿışkuñ
   Ne hācet yaşların şormak añarlar Nūh ṭūfānın
7. Fużūlī çekme yāruñ ohların her lâhza yāreñden
   Saña mı kaldı çekmek her zeman bir yār hicrānın

[1] Görüb: Görüñ Ba/ çevremde: yanumda DTC_4/ bahr-i: Mecnun AE_5. bahrı AE_9/ ʿışk: eşk AE_1, N/ çıhmış: çekmiş DTC_5 düşmüş D çıkdı Aba, AE_1, AE_2, AE_4, AE_6, AE_9, B, C, Ç, DTC_1, DTC_7, F_1, H, L, Li, M, Ma, MM, Re, T, T_2, $Ü_3$, $Ü_4$, $Ü_6$, $Ü_8$, $Ü_{10}$, $Ü_{11}$.

[2] itlerine pāre pāre: pāre pāre itlerine AE_9, DTC_7, M, R/ göñlümi: bağrumı AE_1, AE_2, M_3/ Üleşdürmüş: Ulaşdurmuş AE_6, DTC_5.

[3] ʿayb: menʿ D, M_2, N, T_1/ çıhdukça: çıkduğda DTC_5, T_2/anuñ: senüñ D.

[4] içme: dökme B, L, $Ü_1$.

[5] Gözüñ: Görüñ DTC_5, T/ mihrāb dutmuş: mihrāba düşmüş $Ü_1$ mihrābı durmuş Ç/ dutmuş dīn: dutmuş dil DTC_5 dutmuşdur İ/ kılur: kılub Re.

[6] kılurlar: kılurdı DTC_3/ yaşların: yaşları KR_2/ şormak: şormañ DTC_7/ añarlar: diyerler AE_9 aña ya F_2, H, KR_2, Li, MM, T_2 añalar K, $Ü_8$ bilürler $Ü_1$ görübdür C, Ma aña şor T_1.

[7] yāruñ: yayuñ H/ yāreñden: sīneñden DTC_4 yanumdan D yanından M_2.

CCXXV

1. Ḳurutmuş ġālibā şevḳ odı Ferhād'uñ gözi yaşın
Ki ger aḫsaydı lâ'l eylerdi bī-şek Bī-sütun daşın

2. Belâ yolında ġavġāya ḳaçan men tek dözer Mecnūn
Ḳaçan olmaz duran teḳ yeğ bilür her kimse yoldaşın

3. Dimeñ göz yaşı ile def' olur 'ışḳ āteşi tenden
Bu od her yire düşse farḳ ḳılmaz ḳurusın yaşın

4. Beyān-i 'ışḳ besdür levḥ-i ruḫsārumda ḫūn-i dil
Beşāret ehline ẓāhir ḳılur her naḳş naḳḳāşın

5. Fużūlī bāde-ḫārı dūzaḫī dir ḫalḳ ḥayrānem
Ki Ḥaḳ niçün ṣalubdur cennete mey-ḫāne evbāşın

[1] 1. mısra: Ḳurutmuş ġālibā kim şevḳ Ferhād'uñ gözi yaşın M/şevḳ: 'ışḳ E, İ, Ü$_5$/ Ki ger: Eger AE$_9$, Ç, DTC$_7$, T/ bī-şek: elbet Ç, M.

[2] 1. mısra: Belâ yolında ġavġāya menüm tek dözemez Mecnūn AE$_5$/ ġavġāya: hicrāna F$_2$/ dözer: döyer AE$_1$, DTC$_1$, KR$_1$, M, M$_3$, Re, T, T$_2$, Ü$_3$, Ü$_5$, V/ olmaz: olur M/ bilür: bulur H, Tr.

[3] def': ref' DTC$_4$, KR$_1$, L, Ü$_3$/ tenden: tende AE$_5$, AE$_6$, Ba, DTC$_3$, DTC$_5$, DTC$_7$, E, R, Tr dilden AE$_1$ bende DTC$_2$, T$_1$ benden Ü$_5$, Ü$_{11}$.

[3] Bu: Bir İ, P, Ü$_5$/ yire: yirde AE$_3$, DTC$_2$, DTC$_3$, DTC$_7$ ḳanda Ü$_5$/ ḳılmaz: itmez M, P, Re/ ḳurusın: ḳurudan F$_1$, Ü$_{11}$.

[4] 'ışḳ besdür: 'ışḳ olubdur Ü$_8$/ Beşāret: Baṣīret Re, Ü$_5$, Ü$_6$, Ü$_{11}$/ ẓāhir ḳılur: maḫfī değül AE$_6$/ ḳılur her: ḳılubdur B ḳılurlar AE$_3$.

[5] cennete: mescide DTC$_4$.

226

CCXXVI

1. Ele alur gezicek ol gül-i ra'nā eteğin
   Vehm ider kim duta bir 'āşık-i şeydā eteğin

2. Bildi kim ḫāk-i reh oldum eteğin dutmak içün
   Götürür düşmeğe koymaz yire 'amdā eteğin

3. Dādlar kılmağa ol kāfir elinden giceler
   Çıḫar āhum göğe tā duta Mesīḥā eteğin

4. Şāmlar kanlu yaşum mevcine elbette değer
   Her nice kim götürür çerḫ-i mu'allā eteğin

5. Eyle 'uryān gerek āvāre-i ṣaḥrā-yi cünūn
   Ki ta'allûk tikeni dutmaya kat'ā eteğin

6. Rind ḫāk olsa daḫi dürd-i ḫum-i bāde olur
   Ne ise koymaz elinden mey-i ṣahbā eteğin

7. Güller açıldı Fużūlī yaḫalar çāk idüben
   Gel dutalum mey ü maḥbūb ile ṣaḥrā eteğin

[1] gezicek: göricek AE$_3$, AE$_8$, B, D, DTC$_2$, DTC$_3$, F$_2$, H, Li, M$_3$, Ü$_9$. yürügeç AE$_1$, Ma geçicek AE$_9$/ ol: şol AE$_1$ bir R/ gül-i: büt-i A, AE$_4$/ ider kim: eyle ki Ü$_5$ idüb kim D.

[2] 1. mısra: Bildi kim ḫāk-i reh oldum ayağın öpmek içün Ba Bildi ḫāk-i rehi oldum eteğin dutmak içün DTC$_3$ Bildi kim ḫāk-i rehi oldum etek dutmağ içün DTC$_5$ Bildi ḫāk-i reh oluram eteğin dutmak içün P/ Götürür: Götürüb İ, Ü$_5$/ düşmeğe: dikmeğe F$_1$, Ü$_{10}$, Ü$_{11}$.

[3] Dādlar kılmağa: Āh āh itmeğe Ü$_9$ Dādlar geçmeğe Ü$_4$ Dādlar çekmeğe Ü$_8$/ kāfir: ẓālim DTC$_4$/ göğe: gice Ü$_1$.

[4] elbette değer: leb-teşne olur P.

[6] koymaz: koyma Ba, DTC$_3$, DTC$_4$.

[7] idüben: oluban D oldı M, Ü$_5$ iderin AE$_3$/ Gel dutalum: Dutalum bir R/ mey ü maḥbūb: mey ü ma'şūk Ba, DTC$_3$ mey-i maḥbūb AE$_3$, Ç, DTC$_2$, T, Ü$_9$, Ü$_{10}$, Ü$_{11}$.

CCXXVII

1. Şunʿ miʿmārı yapan sāʿatde gerdun maḫzenin
   Dūd-i āhum çıḫmağa açmış kevākib revzenin

2. Gün baṭub ılduz çıḫar şanmañ ki gök dihḳānınuñ
   Gice āhum dağıdur gündüz yığılmış ḫırmenin

3. Göz töker isrāf ile ḫūn-ābe lâʿlin güyyā
   Kim ciğer dāğında ol lâʿlüñ bulubdur maʿdenin

4. Dözmek olmaz tīğ-i bī-dādına şīrin-leblerüñ
   Ger felek Ferhād veş daş itse ʿuşşāḳuñ tenin

5. Şubḥ veş çāk it Fużūlī pīrehen ʿışḳ içre kim
   Bilmeye kimse girībānından anuñ dāmenin

[1] Şunʿ: ʿIşḳ AE$_1$, B, M$_3$ Şubḥ E/ yapan: yapar AE$_4$, AE$_5$, AE$_6$, D, Da, DTC$_2$, H, KR$_2$, Li, M$_2$, M$_3$, MM, P, T$_2$ yasar A, Aba, AE$_2$, AE$_3$, Ba, C, DTC$_1$, DTC$_3$, DTC$_4$, F$_1$, F$_2$, İ, KR$_1$, R, T, T$_1$, Tr, Ü$_3$, Ü$_4$, Ü$_6$, Ü$_{10}$, Ü$_{11}$, V başar Ü$_5$/ açmış: itmiş AE$_1$, AE$_5$, F$_1$, H, Li, M$_3$, MM, Ü$_4$, Ü$_{11}$, V dutmuş B, Ç, DTC$_1$, Ü$_3$.

[2] batub: yatub AE$_3$/ ıldız: encüm M$_3$/ şanmañ ki gök dihḳānınuñ: şanma ki gök dihḳānınuñ A dimen ki gök dihḳānınuñ M$_2$, Ü$_6$/ yığılmış: yığılan AE$_1$, AE$_4$, AE$_6$, KR$_2$, M, M$_3$, Re, T, Ü$_6$, V yığılġan B, Ç, F$_1$, T$_2$, Ü$_3$ yıḳılmış DTC$_3$, İ yaḳılmış AE$_3$ yaḳılan AE$_5$.

[3] töker: töküb Ç/ lâʿlin: lâʿli Aba, AE$_2$, AE$_5$, H, Li, M$_3$, V lâʿl AE$_6$, F$_2$, KR$_2$, MM/ güyyā: ġālibā Da.

[4] Dözmek: Döymek A, AE$_1$, AE$_2$, AE$_3$, B, Ba, C, Da, DTC$_1$, F$_1$, F$_2$, H, KR$_1$, KR$_2$, L, Li, M, M$_3$, MM, Re, T, T$_1$, T$_2$, Ü$_4$, Ü$_5$, Ü$_{10}$, V Doymaḳ D, Ü$_{11}$ Ṭoymaḳ P/ şīrin-leblerüñ: ol şīrin-lebüñ H, M/ daş: dāğ M$_3$, Ü$_4$/ itse: ide Re.

[5] veş: tek DTC$_1$, İ/ girībānından: girībānuñdan DTC$_5$.

CCXXVIII

1. Görmesem her göz açanda ol gül-i ra'nā yüzin
   Göz yumunca eşk-i gül-gūnum dutar dünyā yüzin
2. Gerçi kāfirsen saña ey büt yeter ol ecr kim
   Rağbetüñ büt-ḫāneden dönderdi miñ tersā yüzin
3. Perde-i çeşmümde naḳd-i cevher-i tīğüñ senüñ
   Mevce beñzer kim duta taḥrīk ile deryā yüzin
4. Olma ey ṣaḥrā-nişin ġāfil değül her şu serāb
   Mevc-i eşk-i germ-i Mecnun'dur dutan ṣaḥrā yüzin
5. Yād-i ruḫsāriyle ol māhuñ gözüm ḳan yaş töker
   Her gören sā'atde ḫur-şīd-i cihān-ārā yüzin
6. Nāz idüp dönderme ey bī-derd yüz 'uşşāḳdan
   Munca hem gösterme faḳr ehline istiğnā yüzin
7. Ey Fużūlī dūd-i āhum tīre eyler 'ālemi
   Görmesem bir lâḥẓa ol māh-i melek-sīmā yüzin

[1] Görmesem: Görmüşem KR_2/ göz: gün Ba, $Ü_1$/ açanda: açınca H/ dünyā: deryā DTC_2, H, İ ṣaḥrā DTC_4, DTC_7.

[2] büt: gül AE_3/ ol: bu DTC_1, F_2, $Ü_5$, $Ü_8$/ büt-ḫāneden: mey-ḫāneden AE_6, DTC_2, DTC_4, Li, M_1, MM, P, T_2, Tr/ miñ: yüz $Ü_8$.

[3] Perde-i: Sāğar-i F_2/ duta: dutar AE_3, AE_6, C, DTC_1, DTC_5, F_2, KR_1, P, T_2.

[4] değül: görüb DTC_2/ şu: yan AE_1, DTC_4, İ, M_3/ serāb : şarāb DTC_3, DTC_4/ germ-i : çeşm-i AE_1, AE_2, AE_5, AE_9, B, Ç, F_1, F_2, H, KR_1, KR_2, Li, M_3, MM, $Ü_3$, $Ü_6$, $Ü_8$, $Ü_{10}$, $Ü_{11}$, V.

[5] töker: dolar A, DTC_3, DTC_6, DTC_7 döküb DTC_2, L, MM/ gören: gün her AE_1.

[6] ey: sen $Ü_8$/ hem: bes DTC_2 kim Ç, DTC_3, $Ü_{11}$ /faḳr: 'ışḳ AE_3, AE_8, AE_9, Ba, D, Da, DTC_3, DTC_4, DTC_7, R, Tr, $Ü_1$ ḳahr M_2/ faḳr ehline: ehl-i faḳra M.

[7] dūd-i: derd-i Li/ eyler: itmiş F_1, KR_2, $Ü_{10}$, $Ü_{11}$ itdi DTC_3/ Görmesem: Görmüşem KR_2, P/ bir: her DTC_2, DTC_3, P, R, Tr.

CCXXIX

1. Bezm-i ʿışḳ içre sirişkümdür şarāb-i lâle-gūn
   Ḳıldı ġam ḳaddüm büküb cām-i şarābum ser-nigūn

2. Her ṭaraf pür ḫūn eliflerdür çekilmiş göksüme
   Ya hevādan mevc urur bağrumdaki deryā-yi ḫūn

3. Arturur eyyām-i hicrānuñ sirişküm ḥiddetin
   Müddet-i eyyām mey keyfiyyetin eyler füzūn

4. Mesken itmiş yār mār-i zülfi çeşmüm raḫnesin
   Pend virmeñ kim anı andan çıḫarmaz miñ füsūn

5. Ḳaṭʿ-i ülfet ġālibā düşvārdur kim eylemiş
   Naḳş-i Şīrīn ile Ferhād'ı muḳayyed Bī-sütūn

6. Rişte-i cān eyledüm peyvend tār-i zülfüñe
   Āh kim çekmekde imdād eylemez baḫt-i zebūn

7. Ey Fużūlī men melâmet gevherinüñ genciyem
   Ejdehādur kim yatur çevremde zencīr-i cünūn

[1] içre: içün F$_2$/ sirişkümdür şarāb-i: şarābumdur sirişk-i AE$_8$, DTC$_2$, DTC$_5$, İ, K,T,T$_2$/ ġam: ḫam AE$_6$, B, Ç, DTC$_2$, DTC$_3$, DTC$_4$, DTC$_5$, H, L, Li, M, Ma, MM, P, Tr, Ü$_4$, Ü$_6$/ büküb: bu gün Ü$_9$ çeküb D.

[2] pür ḫūn: ḫūnin Ü$_5$/ eliflerdür: elifler mi AE$_3$/ göksüme: sīneme AE$_4$, L, M$_2$, Ü$_9$/ urur: urar AE$_3$ urub Ü$_5$ uran İ, L/ bağrumdaki: göksümdeki Ç, M, Ü$_3$ bağrındaki Ü$_4$.

[3] ḥiddetin: vaḥdetin A, AE$_8$, Ç, DTC$_2$, DTC$_3$, K/ Müddet-i: Lezzet-i İ.

[4] itmiş: itdi Ü$_5$/ yār mār-i zülfi: yār tār-i zülfi Ba, DTC$_2$, Ü$_6$ tār mār-i zülfi R, T, Tr, Ü$_1$ tār ü mār zülfi B tār-i zülf-i yār M$_3$ mār-i zülf-i yār AE$_1$, AE$_9$ yār zülfi yine Re/ çeşmüm: göñlüm AE$_9$, B cismüm DTC$_7$/ raḫnesin: perdesin İ.

[5] düşvārdur: düşvār imiş Ü$_4$.

[6] eyledüm: eylerem F$_2$/ tār-i: bār-i A/ çekmekde: çekmeğe R/ eylemez: itmedi DTC$_4$.

230

CCXXX

1. Tā sirişk-i dīde-i Ferhād'ı gördi lâle-gūn
   Çeşmeler ṣuyını gözden ṣaldı Kūh-i Bī-sütūn

2. Tā ʿalem ḳaldurdı āh-i āteşīnüm şerm idüb
   Ḳıldı ḫur-şīdüñ felek zerrīn livāsın ser-nigūn

3. Daş bağırlu olmasaydı Bīsütun Ferhād içün
   Ṣu yirine gözlerinden aḫıdurdı seyl-i ḫūn

4. Ey gören miñ dāğ ile ṣabr ü s̱ebātum eyleme
   Nisbetüm Ferhād'a kim bir dağ ile olmuş zebūn

5. Ḳuş yuvası ṣanma kim ser-geşte Mecnun başına
   Ḫār ü ḫas cemʿ eylemiş gird-āb-i deryā-yi cünūn

6. Tā görindi ṣafḥa-i ḥüsnüñde ḫaṭṭuñ reşkden
   Daşa çaldı āf-tābuñ sāde levḥin çerḫ-i dūn

7. Ey Fużūlī ḫāk-i kūy-i yāre yetdüm ḫanı Ḫıżr
   Kim virem kāmın olam Āb-i Ḥayāt'a reh-nümūn

[1] gördi: itdi H/ ṣaldı: tökdi DTC$_5$ dökdi M.

[2] şerm: şerḥ AE$_9$, Ma vehm DTC$_5$/ ḫur-şīdüñ: ḫur-şīd-i V/ livāsın ser-nigūn: libās-i nīl-gūn AE$_1$, C, D, F$_1$, H, L, Li, M$_3$, MM, Ü$_3$, Ü$_4$, Ü$_9$, Ü$_{10}$, Ü$_{11}$, V külâhın ser-nigūn AE$_2$ libāsın ser-nigūn Ü$_5$ livāsın nīl-gūn AE$_5$, KR$_1$ libāsın nīl - gūn T$_2$.

[3] Ṣu: Her Ü$_{11}$ /aḫıdurdı: aḫar idi A/ seyl-i: cūy-i DTC$_5$.

[4] eyleme: itme ʿayb P/ olmuş: oldı F$_2$ bolmuş Ba.

[6] görindi: görende D, M/ ḫaṭṭuñ reşkden: reşkinden daḫi AE$_3$/ āf-tābuñ: āf-tāb-i AE$_6$, K āf-tābın AE$_9$.

[7] ḫāk-i kūy-i: ḫāk-i pāy-i AE$_6$, KR$_2$/ yetdüm: yetdüñ D/ ḫanı Ḫıżr: Ḫıżr veş AE$_3$ /virem: virüb DTC$_1$ / kāmın: kāmum AE$_3$, Ü$_{10}$.

231

CCXXXI

1. Ṭoprāğdan götür meni ey eşk-i lâle-gūn
   Başumdan itme sāyeñi kem ey ḥabāb-i ḫūn

2. İl ṭa'nesinden isterem ol kūya gitmeyem
   Öz iḫtiyārum ile meni ḳoyma ey cünūn

3. Teskin bulur ciğerde ḥarāret sirişk ile
   Sūz-i dil ile sīnede rāḥat olur füzūn

4. Ey ḫūn-i dīde kesme ciğerden ta'allûḳuñ
   Mihrüñ ṣavutma sīneden ey āteş-i derūn

5. Bir gün bize sa'ādet-i vaṣl itmedüñ naṣīb
   Bizden götür nuḥūsetüñ ey ṭāli'-i zebūn

6. Ol ġamze ḫancerine bir uğratmaduñ bizi
   Kes bizden āşnālığuñ ey baḫt-i vāj-gūn

7. Ey çerḫ ḳıl Fużūlī'nüñ āhından iḥtirāz
   Kim bir gün itmeye yedi ṭāḳuñı ser-nigūn

[1] meni: bizi AE_1/ başumdan: başumda Li.

[2] ṭa'nesinden: ṭa'nesiyle DTC_5 / gitmeyem : varmayam Ba, DTC_5 ,T_1 gitmesem R/ ḳoyma ey: ḳoymadı AE_6, P.

[3] bulur: bulub AE_5 olur $Ü_5$/ rāḥat olur: derd olmasa Ba.

[4] kesme: çekme A/ ta'allûkuñ: ḥarāretüñ DTC_1/ ṣavutma: ṣovutma Ç şoğutma F_2/ sīneden: sīnede A, Aba, AE_8, İ, KR_2, Re, $Ü_6$, $Ü_9$/ āteş-i derūn: eşk-i pür-füsūn DTC_2 āteşin derūn P.

[5] naṣīb: dirīğ KR_2, Ma.

[6] ḫancerine: oğlarına (اوغلرينه)R/ uğratmaduñ: ufratmaduñ AE_3/ āş-nālığuñ: āşnālığı Re/ baḫt-i: eşk-i F_2.

[7] Kim: Tā Re/ itmeye: itmesün B/ ṭāḳuñı: ḳubbeñi $Ü_{10}$.

CCXXXII

1. Dōst bī-pervā felek bī-raḥm devrān bī-sükūn
   Derd çoḫ hem-derd yoḫ düşmen ḳavī ṭāli' zebūn
2. Sāye-i ümmīd zā'il āf-tāb-ı şevḳ germ
   Rütbe-i idbār 'ālī pāye-i tedbīr dūn
3. 'Aḳl dūn-himmet ṣadā-yi ṭa'ne yir yirden bülend
   Baḫt kem-şefḳat belâ-yi 'ışḳ gün günden füzūn
4. Men ġarīb ü rāh-i mülk-i vaṣl pür teşvīş ü mekr
   Men ḥarīf-i sāde-levḥ ü dehr pür naḳş-i füsūn
5. Her sehī-ḳad cilvesi bir seyl-i ṭūfān-i belâ
   Her hilâl-ebrū ḳaşı bir ser-ḫaṭ-i meşḳ-i cünūn
6. Yilde berg-i lâle tek temkīn-i dāniş bī-s̱ebāt
   Ṣuda 'aks-i serv tek te's̱īr-i devlet vāj-gūn
7. Ser-ḥad-i maṭlūb pür-miḥnet ṭarīḳ-i imtiḥān
   Menzil-i maḳṣūd pür-āsīb rāh-i āzmūn
8. Şāhid-i maḳṣad nevā-yi çeng tek perde-nişīn
   Sāġar-i 'işret ḥabāb-i ṣāf-i ṣahbā tek nigūn
9. Tefriḳa ḥāṣıl ṭarīḳ-i mülk-i cem'iyyet maḫūf
   Āh bilmen n'eyleyem yoḫ bir muvāfıḳ reh-nümūn
10. Çihre-i zerdin Fużūlī'nüñ dutubdur eşk-i āl
    Gör aña ne rengler geçmiş sipihr-i nīl-gūn

[1] bī-raḥm: pür vehm D/ bī-sükūn: ser-nigūn B, Li, R/ düşmen: miḥnet $Ü_{11}$.

[2] şevḳ germ: germ-rev DTC_2/ tedbīr: iḳbāl AE_6, DTC_4.

[3] ṭa'ne: ṭa'n $Ü_6$.

[4] füsūn: fünūn DTC_1, M_3, Ma, V.

[5] cilvesi: ḳāmeti $Ü_{10}$.

[6] Yilde: Yirde R/ temkīn-i: temkīn ü AE_3, AE_5, Ba, C, Da, DTC_1, F_2, M_3, P, T, $Ü_1$, $Ü_{11}$/ dāniş: āteş MM, T_2.

[7] maṭlūb: maṭlūba Aba, AE_3, Ba, Da, DTC_5, K, R, Tr den başka bütün yazmalar/ pür miḥnet ṭarīḳ-i: bir miḥnet-serā-yi DTC_5/ maḳṣūd: maḳ-

CCXXXIII*

1. Ṣubḥ-dem gül-zār içinde çaldı bülbül erġanūn

يا ايها العشاق قوموا انكم لا تسمعون

2. Erġavan dutdı piyāle nesteren doldurdı cām

Muṭribā çal nağme-i يا ايها المستغفرون

3. Her görenler ḥüsn-i ḫaṭṭuñ oḫıdı ṣad-āferīn

لا بشيءٍ أحسنوا إلا قليلا تشكرون

4. Gözlerüñ ser-ḫōş olanda bāde-i pür-ḫūn içer

Zīr-i lebde çağrışur sāḳī ولا هم يحزنون

5. Sen Fużūlī yar yolında can virürsen ʿāḳibet

Eşidenler diyeler انا اليه راجعون

şūda Aba, AE$_3$, Ba, Da, DTC$_5$, K, Tr den başka bütün yazmalar/ āsīb: āsīb ü Aba, AE$_3$, Ba.

[8] ṣāf-i: cām-i B, DTC$_5$, M$_3$/ tek nigūn: ser-nigūn DTC$_4$.

[10] rengler geçmiş: reng geçmişdür AE$_3$, DTC$_5$ rengler ḳılmış AE$_5$, M$_2$, Ü$_6$ rengler geçdi T, Ü$_4$ rengler virmiş Aba rengler tökmüş H rengler çekmiş T$_1$, Ü$_8$/ nīl-gūn: lâle-gūn İ ser-nigūn P/ 2. mısra: Bi-ʿaynih her ḳaṭre eşkümdür baña gird-āb-i ḫūn DTC$_4$.

* Bu gazel B'den alınmıştır; diğer yazmalarda yoktur.

[1] Arapça mısra: Ey, âşıklar kalkın: Siz onu duymuyor musunuz?

[2] Arapça cümle: Ey, (içkiye) tövbe edenler!

[3] Arapça mısra: Çok az bir şey de verseniz biz yine size teşekkür ederiz.

[4] Arapça cümle: Ve onlar üzüntü duymazlar. Sûre: 2 (Bakara), âyet: 38, 62, 112 v. b.

[5] Arapça cümle: Biz (yine) O'na döneceğiz. Sûre: 2 (Bakara), âyet: 156.

234

CCXXXIV

1. Bār-i mihnetden nihāl-i ḳāmetüñ ḫam olmasun
   Başumuzdan sāye-i serv-ḳadüñ kem olmasun
2. Görmesem ruḫsār ü ḳadd ü çeşm ü lâ'lüñ dem-be-dem
   'Ömr bir ān bir zeman bir lâḥẓa bir dem olmasun
3. Gerd-i rāhuñ 'azm-i gerdūn itdi kim bu ḳadr ile
   Şöhre-i 'ālem hemin 'Īsī-i Meryem olmasun
4. İltimāş itdüm ṣabādan tūtiyā çekdürmeğe
   Ağlama ey göz ġubār-i der-gehi nem olmasun
5. Sen tek āfet geldüğin bilmişdi kim Ḥaḳ'dan melek
   İltimās eylerdi kim 'ālemde ādem olmasun
6. Dir imiş zāhid ki olmaḳ 'aybdur rüsvā-yi 'ışḳ
   Bu sözi fāş itmesün rüsvā-yi 'ālem olmasun
7. Ey Fużūlī zevḳ-i derd-i 'ışḳa noḳṣan hayfdur
   İḥtiyāṭ it penbe-i dāğuñda merhem olmasun

[1] Bār-i: Yār Ç, T_2, $Ü_{11}$/ olmasun: bolmasun AE_3, AE_4, DTC_2, DTC_3, DTC_4, DTC_5, M_2, T_1, Tr, $Ü_1$, $Ü_6$/ Başumuzdan: Başumuzá H.

[2] ḳadd ü: ḳaddüñ Aba lâ'l ü A, DTC_1, KR_1, P/ lâ'lüñ: ġamzeñ A, DTC_1, KR_1, P/ dem-be-dem: olmasa DTC_1/ bir an: vīran A bu gün KR_1, P bir gün Ba, D, DTC_2, L, Tr bir ay DTC_3/ zeman: nefes AE_1, AE_4, B, C, Ç, DTC_1, F_2, H, KR_2, L, Li, M, M_2, M_3, Ma, MM, T, T_2, $Ü_4$, $Ü_6$, $Ü_9$, $Ü_{11}$, V.

[3] rāhuñ: rāhum F_2/ itdi kim: eyledi AE_3/ 'Īsī-i Meryem: 'Īsī vü Meryem Aba, AE_8, AE_9, P 'Īsī'bni Meryem Re.

[4] itdüm: itme A/ ġubār-i: ġubārı Aba, AE_9, C, Ma/ nem: yem Li/ çekdürmeğe: çek 'aynuma Re çekdürmeği T/ ġubār-i: ki ḫāk-i Re.

[5] 1. mısra: Sen tek Ādem geldüğin dünyāya bilmişdi melek R/ bilmişdi kim: bilmiş idi AE_6/ Ḥaḳ'dan: çoḳdan A gökden AE_9/ 'ālemde: bir dahi KR_2.

[6] 'ışḳ: ḫalḳ AE_9, Ç, F_1, Li, $Ü_1$, $Ü_4$, $Ü_{10}$, $Ü_{11}$/ itmesün: işitmesün Ç.

[7] zevḳ-i derd-i: zevḳ derdi AE_5/ 'ışḳa: 'ışḳ AE_3, M 'ışḳda Li/ penbe-i dāğuñda: kim göñül dāğında Ç, DTC_1 penbe-i dāğında H.

CCXXXV

1. Cem‘ göñlüñ devr cevrinden perīşān olmasun
   Çerḫ fermānuñla gezmekden peşīmān olmasun

2. Yir işi gök cünbişi re'yüñle bir dem olmasa
   Yeddi iḳlīm ü doḳuz gerdūn-i gerdān olmasun

3. Bir binādur devletüñ olmuş penāh-i ḫāṣ u ‘ām
   Ol binā yā Rab cihān olduḳça vīrān olmasun

4. Ḳılmasa ‘ālem murāduñca medār olsun ḫarāb
   Olmasa devrān senüñ re'yüñce devrān olmasun

5. Çizginürken dōstlar kāmınca fermānuñda çerḫ
   Ḥākim-i taḳdīrden tağyīr-i fermān olmasun

6. Tābi‘ olsun cümle-i ‘ālem senüñ fermānuña
   Cümle-i ‘ālemde senden ġayrı sulṭān olmasun

7. Lâḥẓa lâḥẓa gül-şen-i medḥüñde gūyā olmasa
   Bülbül-i nuṭḳı Fużūlī'nüñ ḫoş-elḥān olmasun

[1] devr: dehr KR$_2$/ cevrinden: cevrinde DTC$_5$/ fermānuñla: fermānuñda Ç, M/ gezmekden: dönmekden DTC$_5$, V.

[2] gök: kim Ç/ cünbişi: gerdişi D, DTC$_4$/ bir: her F$_2$, T, T$_2$, Ü$_8$/olmasa: dolmasa DTC$_4$, Ü$_8$/ Yeddi: Heft A, AE$_3$, AE$_9$, Ba, D, Da, DTC$_3$, DTC$_5$, DTC$_7$, F$_2$, K, P, R, T, T$_1$/ iḳlīm ü: eflâk ü AE$_1$ /doḳuz: sekiz D/ gerdūn-i: gerdūna R.

[3] olduḳça: durduḳça Ç, F$_2$, KR$_1$.

[4] Ḳılmasa: Ḳılmasun Ba/‘ālem: devran DTC$_2$, İ, Ü$_5$/ Olmasa: Dönmese DTC$_1$, T$_1$, Tr İtmese Ü$_6$ Dönmeye DTC$_3$/ re'yüñce: re'yüñle AE$_8$, AE$_5$, DTC$_1$, F$_1$, İ, K, KR$_1$, M$_2$, M$_3$, Ü$_{10}$.

[5] Çizginürken: Çevrilürken AE$_4$ Çizginürse DTC$_4$/ kāmınca: kāmında İ/fermānuñda: devrānuñda DTC$_6$, İ fermānuñla AE$_4$, T$_1$/ tağyīr-i: tağyīre DTC$_5$, F$_1$, M$_2$, M$_3$, T, T$_1$, T$_2$, Ü$_1$, Ü$_6$, Ü$_{10}$ dan başka bütün yazmalar.

[6] olsun: iken DTC$_5$/ cümle-i ‘ālem: cümle ‘ālemler AE$_5$, L, MM/ ġayrı: ġayr Da, DTC$_5$, T$_1$, Ü$_1$ özge Ma, Tr.

[7] medḥüñde: ‘ömrüñde İ, Ü$_5$ /Bülbül-i: Bülbüli AE$_2$, AE$_4$, AE$_5$, DTC$_7$, KR$_2$/ nuṭḳı: ṭab‘ı P/ Fużūlī'nüñ: Fużūlī tek Ü$_{11}$.

236

CCXXXVI

1. Eger çıḫsaydı derdüñ cismden dirdüm ki çandur bu
   Ne ḥācet derdüñi yeğdür dimek candan ʿayandur bu

2. Dem-ā-dem ḫūblar çevriyle artar leẕẕeti ʿışḳuñ
   Yamandur bu ki taḥḳīḳ itmedin dirler yamandur bu

3. Ḫadengi sāyesinde ḫoş geçür evḳātuñı ey dil
   Ki gül-zār-i ḥayātuñ zīneti serv-i revandur bu

4. Dutuşdum āteş-i dilden ciğer ḳanına ġarḳ oldum
   Egerçi bir şerāre oddür ol bir ḳaṭre ḳandur bu

5. Cihāna ḳaddüñ ile kākülüñden fitneler düşmüş
   Ḳıyāmet ibtidāsı fitne-i āḫir zemandur bu

6. Didiler bī-ḫaberler bāğ-i cennet kūyuña beñzer
   Ḫaber virdi maña andan gelen ādem yalandur bu

7. Fużūlī ḳıldı feryād ü fiġānum tīre gerdūnı
   Henūz ol māh ṣormaz kim ne feryād ü fiġandur bu

[1] candur: ḳandur AE_4, M_3/ leẕẕeti ʿışḳuñ: leẕẕet-i ʿışḳuñ Aba, AE_6, B, Ç, Da, DTC_2, DTC_3, DTC_4, DTC_7, F_1, H, KR_2, M, MM, T_1, T_2, Tr, $Ü_3$, $Ü_8$, $Ü_{11}$ leẕẕet-i ʿışḳum D, K, T, $Ü_1$/ dirler: diyer KR_2.

[3] ḫayātuñ: cihānuñ AE_4, AE_6, DTC_2, Li, M_2, MM, $Ü_1$ cinānuñ AE_1, B, D, L, M_3, Tr, $Ü_5$ /zīneti: revnaḳı DTC_1.

[4] Dutuşdum: Dutuşmuş D/ ḳanına: ḳaniyle AE_8, Ç, DTC_1, Li, MM, T, T_2, Tr, $Ü_4$, $Ü_5$, $Ü_8$.

[5] Cihāna: Cihanda AE_6, M_3, $Ü_5$/ ile: üzre DTC_1, DTC_2, DTC_5, H, $Ü_4$/ fitneler: raḫneler M_2.

[6] bī-ḫaberler: niceler kim DTC_5.

[7] fiġānum: fiġānuñ D, DTC_2, DTC_5, F_1, L, M, $Ü_{11}$.

CCXXXVII

1. Gör sirişküm şeb-i hicran dime kim ḳandur bu
   Ẕerre ẕerre şerer-i āteş-i hicrāndur bu
2. Ṣanmañuz ḳanlu döğün sīne delüb baş çekmiş
   Şuʿle-i āteş-i āh-i dil-i sūzandur bu
3. Kesme ümmīd göñül başına çizginmekden
   Oḷa nā-geh düşe furṣat ele devrandur bu
4. Dem-be-dem cānumı ey derd ü belâ incitmeñ
   Lûṭf idüñ bir iki dem kim size mihmandur bu
5. Ne yaḫarsan oḫuñ ey āteş-i dil vaṣl güni
   Bize hicran gicesi şemʿ-i şeb-istandur bu
6. Göñül ister ala bir bū ser-i zülfüñden līk
   Virmedin can diler almaḳ ṣanur āsandur bu
7. Dün dimişsen ki Fużūlī maña ḳurbān olsun
   Saña ḳurbān olayum yine ne iḫsandur bu

[1] sirişküm: sirişk-i DTC$_5$/ şeb-i: dem-i Ü$_5$/ hicran dime kim: hecrüñ dime kim KR$_2$ hicrāna dime A hicranda dime M$_3$/ Ẕerre ẕerre: Ḳaṭre ḳaṭre AE$_3$/ hicrandur: pinhandur AE$_8$.

[2] döğün: döğüb L دوكن AE$_2$, AE$_3$, B, Ç, D, DTC$_3$, DTC$_4$, F$_1$, F$_2$ توكن AE$_5$, AE$_6$, Ü$_5$ دوكين Ü$_6$/ sīne delüb baş çekmiş: sīne-i mecrūḥa dönüb N/ āteş-i: āteş ü DTC$_3$, C, Ma, R, Tr/ āh-i: āh ü Aba, AE$_6$, DTC$_5$, E.

[3] nā geh: tā ki AE$_3$/ çizginmekden: çevrinmekden AE$_4$, DTC$_4$ çigzinmekden E/ ele: dọne DTC$_3$ hele M.

[4] derd ü belâ: ḳanlu sirişk Ma derd-i belâ Ü$_5$/ Lûṭf: Raḥm DTC$_2$/ iki: nice DTC$_5$/ dem: gün Ç, D, DTC$_1$, DTC$_5$, KR$_1$, M, MM, T/ size: bize Ü$_6$.

[5] āteş-i dil: dīdelerüm B/ vaṣl: hecr A.

[6] 1. mısra: Göñül ister ala bir būse lebüñden līkin Aba/ ala bir bū ser-i: ki ala bū ser-i B, M$_3$ ala bir būse-i AE$_9$, DTC$_7$ ala bir būy ser-i Ü$_6$ ala bir mū ser-i Ü$_8$, Ü$_{10}$/ līk: anuñ P/ can diler: cān ü dil DTC$_2$, Tr cān olur Ü$_8$.

[7] Dimişsen ki: Dimişdüñ ki AE$_3$, AE$_8$, DTC$_5$, Î/ yine ne: kim yine Ü$_L$ daḫi ne B, M$_3$.

CCXXXVIII

1. Nihāl-i derddür Mecnūn yir itmiş sāyesin āhū
   Başında ḳuş yuvası börk, ayağında selâsil şu

2. Maña Zāl-i felek çekdürdi ol müy-miyan cevrin
   Görüñ bir tār-i müyi nice ejder itmiş ol cādū

3. Olur meyl-i dil efzun āsitānuñ daşına her dem
   Egerçi resmdür yaşduḳdan ikrāh eylemek şayru

4. Teraḥḥum ḳıl bükülmiş ḳaddüme vehm eyle āhumdan
   Şaḫın çıḫmaya nā-geh yaydan ol oḫ ey kemān-ebrū

5. Nedür didüm ruḫ-i şāfuñda ʿaks-i merdüm-i çeşmüm
   Didi gelmiş gemiyle Rūm'a deryā ḳaṭʿ idüb Hindū

6. Ḳaşuñ yayı firāḳından ḫadengüñ kimi inceldüm
   Nice bir çekdürür ʿışḳuñ maña ẓulmin ne gücdür bu

7. Fużūlī ayru düşdük yārdan şabr itmeğe yir yoḫ
   Düşüb şaḥrāya efġān idelüm sen ayru men ayru

[1] derddür: derd imiş Aba/ yuvası: ḳanadı AE_1, AE_2, B, C, DTC_1, F_1, H, KR_1, KR_2, Li, M_3, T, Ü$_3$, Ü$_4$, Ü$_{11}$/ şu: mū AE_8.

[2] çekdürdi: gösterdi DTC_4, F_1, Ü$_{11}$/ cevrin: derdin Ç, Ü$_9$/ bir: ol İ, Ü$_5$/ itmiş: ḳılmış AE_4, B, M_3, MM ḳıldı Ü$_8$.

[3] her: bir B, DTC_1/ dem: gāh M.

[5] ruḫ-i şāfuñda: ruḫ-i ālüñde AE_3 ruḫuñ devrinde DTC_5, Ü$_8$ ruḫ ü lâʿlüñde E, Ü$_5$/ idüb: ider AE_8.

[6] 1. mısra: Ḳaşun yası ḫadengüñden miyānuñ gibi inceldüm Re/ Ḳaşun: Ḳaşı KR_2/ ẓulmin: ẓulmi AE_3, B, F_1, Ü$_5$, Ü$_{11}$.

239

CCXXXIX

1. Ramażān oldı çeküb şāhid-i mey perdeye rū
   Mey içün çeng dutub ta'ziye açdı gīsū

2. Bildi muṭrib ki nedür ḥāl götürdi ḳopuzın
   Bezmden çekdi ayağını ṣurāḥī vü sebū

3. Bezm ḳānūnı bozuldı ne içün çeng ile def
   Yığılub itmeyeler ḥākim eşiğinde ġulû

4. Ramażān ayı gerek açıla cennet ḳapusı
   Ne revā kim ola mey-ḫāne ḳapusı bağlu

5. Fetḥ-i mey-ḫāne içün oḳıyalum Fātiḥa'lar
   Ola kim yüzümüze açıla bir bağlu ḳapu

6. Āf-tāb-i ḳadeḥ itmez ramażān ayı ṭulû'
   Ne belâdur bize yā Rab ne ḳara gündür bu

7. İntiẓār-i mey-i gül-reng ile bayrām ayına
   Baḥa baḥa inecekdür gözümüze ḳara ṣu

8. Ramażān oldı budur vehmi Fużūlī'nüñ kim
   Nice gün içmeye mey zühd ile nā-geh duta ḫū

[1] mey: def R/ dutub: çeküb $Ü_{11}$.

[2] ḳopuzın: ḳopuzı Ç, H, M den başka bütün yazmalar; sāzı H.

[3] Bezm ḳānūnı: Bezm-i ḳānūn DTC_2, L/ bozuldı: pozuldı AE_4, AE_6, M_3, $Ü_4$, $Ü_6$, $Ü_8$, $Ü_{10}$/ ne: ni (ney?) AE_5, DTC_1, DTC_5, E, Li, $Ü_4$, V mey T_2/ Yığılub: Yıḳılub DTC_2, DTC_5, F_1, $Ü_3$, $Ü_4$, $Ü_5$, $Ü_8$ Ağlayub AE_8 Yığlayub B, L.

[4] ayı: oldı A/ gerek: görüñ Li/ revā kim: revādur M, $Ü_4$, $Ü_8$.

[5] yüzümüze: üzümüze AE_5 üstümüze Re/ bir: bu Ç, M.

[6] ḳara gündür: ḳarañudur $Ü_6$.

[7] gül-reng: gül-gūn AE_8, AE_9.

[8] oldı: ayı $Ü_{11}$/ nā- geh: tā kim B tā ki Re/ 2. mısra: Nice gün içmeye zāhid ile nā-geh duta ḫū $Ü_9$.

240

CCXL

1. Bülbül-i dil gül-şen-i ruḫsāruñ eyler ārzū
   Ṭūṭi-i can lâ'l-i şekker-bāruñ eyler ārzū

2. Nāme-i ḳāṣıd peyāmiyle ḫoş olmaz ḫāṭırum
   Öz lebüñden lehce-i güftāruñ eyler ārzū

3. Serv ü gül neẓẓāresin n'eyler saña ḥayrān olan
   'Āriżuñlan ḳadd-i ḫoş-reftāruñ eyler ārzū

4. Ārzū eyler ki men tek muttaṣıl bīmār ola
   Kim ki vaṣl-i nerkis-i bīmāruñ eyler ārzū

5. Hecr bīmārı tenüm bād-i ṣabādan dem-be-dem
   Ṣıḥḥat içün ṣıḥḥat-i aḫbāruñ eyler ārzū

6. Ẓulmet-i hecrüñde baḫmaz şem'e çeşmüm merdümi
   Pertev-i ruḫsār-i pür-envāruñ eyler ārzū

7. Arzū-mend-i viṣālüñdür Fużūlī ḫaste-dil
   Vaṣluñ ister devlet-i dīdāruñ eyler ārzū

[1] gül-şen-i ruḫsāruñ: gül-şeni gül-zāruñ AE_6.

[2] Nāme-i: Nāme vü A, Aba, AE_5, AE_9, Ç, DTC_2, DTC_4, F_2, KR_1, $Ü_9$ dan başka bütün yazmalar.

[3] Serv ü: Serv-i Aba, DTC_5/ ḳadd-i: serv-i E.

[4] ki men tek: benüm tek AE_9/ vaṣl-i nerkis-i: lâ'l-i şerbet-i DTC_2.

[5] bīmārı tenüm: bīmārını ṣor D/ dem-be-dem: her gice $Ü_8$/ Ṣıḥḥat: Ṣoḥbet AE_9/ ṣıḥḥat-i aḫbāruñ: ṣoḥbet-i aḫbāruñ AE_5, KR_2, T_1, $Ü_8$ ṣoḥbet-i dīdāruñ AE_4, T.

[6] hecrüñde: baḫrüñde KR_1, P hicranda DTC_5.

[7] viṣālüñdür: cemālüñdür Ç, DTC_1, KR_1/ ḫaste-dil: ḫaste-rū P, ḫaste-cān D.

CCXLI

1. Göñül ṭā var elüñde cām-i mey tesbīḥe el urma
   Nemāz ehline uyma anlaruñla durma oturma

2. Eğilüb secdeye ṣalma ferāğat tācını başdan
   Vużūdan ṣu sepüb rāḥat yuḫusın gözden uçurma

3. Ṣaḫın pā-māl olursan būriyā tek mescide girme
   Ve ger nā-çār girseñ anda minber kimi çoḫ durma

4. Müeẕẕin nālesin alma ḳulağa düşme teşvīşe
   Cehennem ḳapusın açdurma vā'iẓden ḫaber ṣorma

5. Cemā'at izdiḥāmı mescīde ṣalmış küdūretler
   Küdūret üzre lûṭf it bir küdūret sen hem arturma

6. Ḫaṭībin ṣanma ṣādiḳ vā'iẓüñ ḳavliyle fi'l itme
   İmāmın dutma 'āḳil iḫtiyāruñ añā tapşurma

7. Fużūlī behre virmez ṭā'at-i nāḳış nedür cehdüñ
   Kerem ḳıl zerḳi ṭā'at ṣūretinde ḥadden aşurma

[1] Göñül: Dilâ E/ ṭā var elüñde cām-i mey: seccādeye başma ayaḳ AE_2, Li, M_3, $Ü_4$, $Ü_5$, $Ü_{10}$/ anlaruñla: anlar ilen P anlar ile Aba, AE_3, İ, R, $Ü_6$, $Ü_9$ /durma: durub KR_2, $Ü_8$.

[2] Eğilüb: Eğilme Aba/ uçurma: üzdürme A.

[3] Ve ger: Eger AE_9, $Ü_5$.

[4] nālesin: na'rasın AE_1 /alma: ḳoyma $Ü_8$ durma R/ düşme: girme KR_2.

[5] Cemā'at izdiḥāmı: Cemā'atle imāmı AE_9, C, DTC_1, F_2, H, KR_2, L, Li, M_3, $Ü_4$, $Ü_9$, $Ü_{10}$/ ṣalmış: virmiş N/ sen hem: daḫi Re.

[6] vā'iẓüñ: mescidüñ AE_2, AE_3, Ç, DTC_1, MM, Re, T, T_1, T_2, Tr, $Ü_4$, $Ü_5$, $Ü_{10}$ müftinüñ Aba, DTC_4, N sen anuñ E, M/ ḳavliyle: ḳavline Aba, AE_1, DTC_5, F_2, M_2, N, T_1, $Ü_8$, $Ü_9$/ dutma: ṣanma T_1, T_2/ 'āḳil: 'ādil DTC_5/ iḫtiyāruñ: hem emānet Re.

[7] zerḳi: zerḳ u KR_2, $Ü_6$/ cehdüñ: ḳaṣdüñ L/ ṣūretinde: ṣūretini AE_1 ṣūretin DTC_2, $Ü_6$.

242

CCXLII

1. Şu virür her ṣubḥ-dem göz yaşı tīğ-i-āhuma
   Kim tökem ḳanın sipihrüñ ṣalsa mihrin māhuma

2. Şemʿ-i ruḫsāruñ odı ḳıldı meni āteş-perest
   Çāk-i sīnemden temāşā eyle āteş-gāhuma

3. Tūtiyā tek çeşm-i erbāb-i naẓardur menzilüm
   Gerçi ḫāk-i reh-güẕārem dīde-i bed-ḫᵛāhuma

4. Ġam kimi öldürse ḳanlu tek ḳaçar menden yaña
   Şāh-i derdem ilticā eyler ʿulüvv-i cāhuma

5. Bir faḳīrem durmasun kimse maña taʿẓīm içün
   Ḫanda gitsem ey gözüm şu sep ġubār-i rāhuma

6. Ġāfilem sırr-i leb-i cān-perverüñden tā ḫaṭuñ
   Ḳondurubdur gerd mir'āt-i dil-i āgāhuma

7. Ey Fużūlī yāre dönderdüm yüzüm ağyārdan
   Ḫaṣmı çoḫ gördüm ṣığındum ṣıdḳ ile Allāh'uma

[1] göz yaşı: ḫur-şīd V/ tökem: töke Aba, Tr/ ḳanın sipihrüñ: ḳanını her kim Ç, M/ ṣalsa mihrin: mihr ṣalsa B, M_3.

[2] sīnemden: sīnemde L, Li, Re, T_1, T_2 göksümden $Ü_8$.

[3] tek: veş Re/ naẓardur: vefādur C, DTC_2, L, $Ü_8$.

[4] öldürse: ḳaṣd itse DTC_2/ ḳanlu tek: cevr ile $Ü_4$, V ol ḳaçar C, H, $Ü_9$, $Ü_{10}$ ol ḳaçub KR_2/ ḳaçar: çıḳar Li gelür AE_1, C, KR_2, $Ü_8$, $Ü_{10}$ /yaña: baña DTC_3/ ulüvv-i cāhuma: benüm der-gāhuma $Ü_5$.

[5] gitsem: olsam DTC_5, R, T varsam Ç, M, $Ü_8$ yetsem T_1.

[6] tā: kim Re/ Ḳondurubdur: Ḳondarubdur DTC_2, DTC_3, DTC_4, DCT_7, $Ü_8$/ mir'āt-i: mir'ātı B, Ç.

[7] yāre: yārı A/ dönderdüm: dutmazdum Aba/ yüzüm: yüzin A/ ṣıdḳ ile: ḳorḳudan $Ü_{10}$ şevḳ ile T.

243

CCXLIII

1. Raḥm it ey şeh dil-i dervīş çeken āhlara
   Ki gedā āhı es̱er eyler ulu şāhlara

2. Mihri yoḫ māhlara āh es̱er itmez yā Rab
   Vir bir inṣāf bu mihri yoğ olan māhlara

3. Ḳaşlaruñ ṭāḳına virsem dil-i sūzan ne ʿaceb
   Resmdür aṣıla ḳandīl nażar-gāhlara

4. Māʾil-i serv-ḳadüñ vaṣlına yetmez nişe kim
   Baḫt şāyeste değül himmeti kūtāhlara

5. Sāḳi-i bezm-i cünūn nerkis-i mestüñdür kim
   İçürür bāde-i ġaflet dili āgāhlara

6. Baḫma ey dīde zenaḫdānına maḥbūblaruñ
   Gezme ġāfil ḥaẕer it düşmeyesen çāhlara

7. Ey Fużūlī veraʿ ehli reh-i mescid dutmuş
   Sen reh-i mey-kede dut uyma bu gūm-rāhlara

[1] şeh: meh KR_1, R/ dil-i : men-i (ben-i) Aba, AE_1, AE_5, AE_6, DTC_1, E, F_1, F_2, KR_1, KR_2, L, Li, M, MM, P, Re, $Ü_3$, $Ü_4$, $Ü_5$, $Ü_{11}$, V /es̱er: żarar Re/ eyler: ider R/ ulu: olur İ, M_3 ten başka bütün yazmalar.

[2] māhlara: māhlaruñ DTC_5/ ya Rab: imiş L, MM.

[3] ṭāḳına: yayına $Ü_9$/ nażar-gāhlara: güẕer-gāhlara $Ü_5$.

[4] vaṣlına: vaṣfına İ/ yetmez: irmez AE_4, AE_5, DTC_2, $Ü_4$ /nişe: nice Aba/ şāyeste: hem-rāh AE_1, B, M_3/ himmeti: himmet-i İ, P.

[5] bezm-i: mest-i A/ cünun: ruḫuñ DTC_5/ dili: dil-i AE_5, AE_9 dan başka bütün yazmalar.

[6] Gezme ġāfil: Ġāfil olma D/ düşmeyesen: düşmeye gör H.

[7] mey-kede dut: mey-kedede $Ü_5$.

244

CCXLIV*

(ع) 1. ʿĀşıḳ oldum yine bir tāze gül-i raʿnāya
Ki ṣalur āl ile her dem meni yüz ġavġāya

(ل) 2. Let urub ḳāleb-i fersūdemi geh ḥabs ḳılur
Geh serāsīme vü ʿuryan bıraġur ṣaḥrāya

(ی) 3. Yüzümüñ ḳan ile kīmuḫtını al itdüm kim
Ālet-i ṣanʿat ola ol büt-i bī-pervāyā

(ب) 4. Bu ne işdür ki bizi iğne kimi inceldüb
Ṣalur iplik kimi her dem bir uzun sevdāya

(ا) 5. Ayağın bağlamış āvārelerüñ ṣanʿat ile
Yoḫ nihāyet ser-i kūyında gezen şeydāya

(ل) 6. Lâḫt lâḫt olmuş iken ġamze direfşini çeküb
Çāre-sāz olmadı bir gün ten-i ġam-fersāya

(ی) 7. Yaḫa çāk ideni başmaḳ kimi ṣalur ayağa
Ey Fużūlī gör anuñ itdüği istiğnāya

* Bu gazeldeki beyitlerin ilk mısralarındaki ilk harfler, eski alfabeye göre, bir araya getirilince Ali Bâlî adı meydana çıkmaktadır.

[1] her: bir DTC$_4$.

[2] Let: Ḫışt AE$_5$ Leb H, P, Ü$_5$ Mest DTC$_1$ Muşt V/ ḳılur: ḳılub DTC$_2$/ ʿuryan: ḥayran DTC$_5$, M$_2$.

[3] Yüzümüñ: Gözümüñ DTC$_5$, İ Zaḫmüñüñ AE$_8$/ kīmuḫtını: kemḫāsını AE$_9$/ itdüm: itdüñ L/ bī-pervāya: bī-hemtāya F$_2$.

[4] Bizi: Beni Ü$_{11}$/ inceldüb: inceltdüñ H, Tr, Ü$_8$ inceldür Ü$_9$ inceltdi Da, DTC$_3$, DTC$_5$, K/ Ṣalur: Ṣalub Tr, Ü$_8$/ bir uzun: beni yüz Ü$_6$ bu uzun AE$_9$.

[5] bağlamış: bağlayub Ü$_5$/ ile: ilen Aba, AE$_5$, AE$_6$, C, KR$_2$, L, Li, Ma, P, T$_1$, T$_2$, Tr, Ü$_{10}$, V idüb F$_2$/ Yoḫ nihāyet: Naẓar itmez İ, Ü$_5$/ gezen: olan AE$_2$, DTC$_5$, İ/ şeydāya : rüsvāya DTC$_5$, P.

[6] ten-i: ben-i AE$_4$, AE$_6$, M, Tr men-i T, T$_1$;

[7] ideni: olanı İ, Ü$_5$/ gör: baḳ Da, F$_2$, Tr.

CCXLV

1. Yine ol māh menüm aldı ḳarārum bu gice
   Çıḫacaḳdur feleğe nāle vü zārum bu gice

2. Şemʿ veş maḥrem-i bezm eyledi ol māh meni
   Yanacaḳdur yine hecr odına varum bu gice

3. Hem viṣāli urar od cānuma hem hicrānı
   Bir ʿaceb şemʿ ile düşdi ser ü kārum bu gice

4. Ne dütündür ki çıḫar çerḫe dil-i zāre meger
   Hecr dāğını urar lâle-ʿiẕārum bu gice

5. Ṣubḥa ṣaldı bu gice şemʿ kimi ḳatlümi hecr
   Ola kim ṣubḥ gelince gele yārum bu gice

6. Pāre pāre ciğerüm itlerine neẕr olsun
   Ol ser-i kūya eger düşse güẕārum bu gice

7. Var idi ṣubḥ viṣāline Fużūlī ümmīd
   Çıḫmasa ḥasret ile cān-i figārum bu gice

[1] nāle vü: nāle-i A, AE_1, AE_2, AE_5, DTC_5, KR_1, $Ü_3$.

[2] bezm: vaṣl R rāz DTC_1/ māh: yār C/ Yanacaḳdur: Yaḫacaḳdur (Yaḳacaḳdur) AE_2, C, $Ü_8$/ hecr: ʿışḳ B, DTC_5.

[3] urar od: od olur AE_8, L, MM ṣalur od Aba od urar AE_6, KR_2, M, M_3 ḳoyar od AE_5/ cānuma: cāna vü V/ şemʿ ile düşdi: şemʿe dutuşdı L.

[4] dil-i zāre meger: dil-i zārumdan AE_5, AE_9/ urar: ḳoyar AE_5, $Ü_8$.

[5] ḳatlümi: ḳatlüme AE_1, AE_8/ hecr: yār Tr ol DTC_5.

[6] kūya eger: kūyuña ger AE_2.

[7] 1. mısra: Ey Fużūlī var idi ṣubḥ-i viṣāline ümīd A, DTC_7/ Çıḫmasa: Çıḫmaya AE_2, C, DTC_1, KR_2, Li, $Ü_{10}$, $Ü_{11}$, V.

246

CCXLVI

1. Olsaydı mendeki ġam Ferhād-i mübtelâde
   Bir āh ile virürdi miñ Bīsütūn'ı bāde
2. Virseydi āh-i Mecnun feryādumuñ ṣadāsın
   Ḳuş mı ḳarār iderdi başındaki yuvāde
3. Ferhād'a ẕevḳ-i ṣūret Mecnūn'a seyr-i ṣaḥrā
   Bir rāḥat-içre her kim ancaḳ menem belâde
4. Eşk-i revānuma il cemᶜ oldı var ümīdüm
   Kim ola vara vara cemᶜiyyetüm ziyāde
5. Geh-ġamzeñ içmek ister ḳanumnı gāh çeşmüñ
   Ḳorḫum budur ki nā-geh ḳanlar ola arade
6. Ser-verlik ister iseñ üftādelik şiᶜār it
   Kim düşmedin ayaġa çıḫmadı başa bāde
7. Ger görmemek dilerseñ resm-i cefā Fużūlī
   Olma vefāya ṭālib dünyā-yi bī-vefāde

[1] ile: ilen AE_6, Da, DTC_2, DTC_3, DTC_5, DTC_7, Tr/ virürdi:vireydi T/ Bīsütūn'ı: Bīsütūn B, Li, R.

[2] ḳarār iderdi: yuva dutardı R.

[3] Ferhād'a: Ferhād ü A, Aba, AE_2, AE_5, AE_8, C, Da, DTC_1, DTC_3, DTC_5, DTC_7, E, F_1, İ, KR_2, L, Li, M_3, P, R, Re, T_1, Tr, $Ü_3$, $Ü_4$, $Ü_5$, $Ü_{10}$, V Ferhād AE_6, B, Ç, D, H, M, MM, T_2, $Ü_6$, $Ü_9$, $Ü_{11}$/ ẕevḳ-i: ẕevḳ u A/ ṣūret: Şīrīn E, $Ü_5$/ Mecnūn'a: Mecnūn ü A, Aba, AE_2, AE_5, AE_8, C, Da, DTC_1, DTC_3, DTC_5, DTC_7, E, İ, KR_2, Li, M_3, P, Re, T_1, Tr, $Ü_8$, $Ü_{10}$, V Mecnūn AE_6, B, Ç, D, H, M, MM, T_2, $Ü_6$, $Ü_9$, $Ü_{11}$/ seyr-i: seyr ü A, DTC_2, V/ her kim: her kes F_2, M, T anlar KR_1, $Ü_8$/ Bir rāḥat içre her kim: İl ẕevḳ u rāḥat içre Re Bir ülfet içre her kim DTC_2/ ancaḳ menem: benem teki D.

[4] oldı: ola L/ ola: oldı F_1, $Ü_{11}$.

[5] ġamzeñ: ġamze B/ ḳanlar: ḳanlu Re/ ola: düşer D, DTC_4, L, $Ü_8$.

[6] iseñ: olsañ A/ Kim: Tā İ.

[7] 1. mısra: Ger görmek ister iseñ resm-i vefā Fużūlī DTC_5 Ger görmek diler iseñ resm-i vefā Fużūlī Re/cefā: vefā B, D, R, $Ü_9$/ Olma: Olġıl Re.

CCXLVII

1. Muṣḥaf dimek ḫaṭādur ol ṣafḥa-i cemāle
   Bu bir kitāb sözdür fehm iden ehl-i ḥāle

2. Ruḫsāre noḳṭa olmaḳ resm-i ḫaṭ olmasaydı
   Düşmezdi menzil itmek ruḫsāruñ üzre ḫāle

3. Ḥayrān-i māh-i rūyuñ ḫur-şīde mihr ṣalmaz
   Müştāḳ-i ṭāḳ-i ebruñ eksük bahar hilâle

4. Ḳondurdı gerd ḫaṭṭuñ āyīne-i murāda
   Ḳufl urdı ʿaḳd-i zülfüñ gencīne-i viṣāle

5. Devrān maña ḳalem tek sevdā ḳapusın açdı
   Tā ḳaddümi ġamuñdan dönderdi żaʿf nāle

6. Resm-i vefā Fużūlī senden kemāle yetmiş
   Ḫoş kāmil-i zemānsan aḥsent bu kemāle

[2] Ruḫsāre: Muṣḥafda M/olmaḳ: ḳoymaḳ AE_1, AE_8, DTC_2, H, Li, T_2, $Ü_1$.

[3] mihr: sāye R.

[4] gerd ḫaṭṭuñ: ḫaṭṭ-i rūyuñ Da/ Ḳufl: ʿIḳd L.

[5] ḳapusın: füsūnın AE_1, L/ açdı: itdi AE_1/ Tā: Yā AE_6/ Tā ḳaddümi ġamuñdan: Yaḳdı ġamuñdan ayru F_2.

[6] senden: sende R, $Ü_9$/ zemansan: cihansan F_1, KR_2, $Ü_{10}$, $Ü_{11}$.

CCXLVIII

1. Yürütmeñüz ʿaraḳı meclis içre bāde ile
   Ḥarām-zādeni ḳoymañ ḥelâl-zāde ile

2. Virür sitem sebaḳın tıfl-i ḫaṭṭūña zülfüñ
   Ḳoma ol içi ḳaranı bu levḥ-i sāde ile

3. Maña zemān ile Mecnun muḳaddem olsa n'ola
   Oyunda şāh ber-ā-ber değül piyāde ile

4. Ḳaşuñ belâsına düşdüm felek ġamın çekerek
   Bu güclü yayı çeker oldum ol kebāde ile

5. Ḳapuñda ḫam ḳadümi gezdürüb yürür göñlüm
   İtüñdürür yüğürür her ṭaraf ḳılâde ile

6. Menem müderris-i ʿilm-i cünun ḫanı Mecnūn
   Ki ber-murād ola devrümde istifāde ile

7. Yaşum ayağuña ger düşse menʿin eylemezem
   Ne eyledi maña nem var bir fütāde ile

8. Mēni şağınma Fużūlī ġam içre Mecnun tek
   Ki men ziyādeem andan ġam-i ziyāde ile

[1] Yürütmeñüz: Yiritmeñüz DTC$_2$, R Getürmeñüz A/ Ḥarām-zādeni: Ḥarāmī-zādei DTC$_5$.

[2] ḫaṭṭuña zülfüñ: ḫaṭṭuña ḥüsnüñ D, KR$_2$ ḫaṭṭuña lâʿlüñ Tr ḥüsnüñe zülfüñ DTC$_5$, R/ içi: yüzi AE$_8$, DTC$_3$, M, T, Ü$_6$ /ḳaranı: ḳaramı Re.

[3] zemān ile: zemānede M zemānda Ç/ Oyunda: İvinde AE$_5$, MM, Tr, Ü$_4$ Yirinde Ç/ ber-ā-ber değül: ber-ā-ber midür KR$_2$.

[4] çekerek: çekerem L, Ü$_8$/ oldum: boldum Aba.

[5] Ḳapuñda: Yoluñda Í Ṭapuñda Ü$_9$/ yürür: yir yir DTC$_5$/ İtüñdürür: İtüñledür DTC$_4$/ yüğürür: yüğüren AE$_6$, P.

[6] Ber-murād ola: Bir murād ala A, AE$_6$, İ, P.

[7] Yaşum: Başum Ü$_5$ ten başka bütün yazmalar/ ger düşse: düşdiyse A/ menʿin: menʿ B, Ç, D, DTC$_1$, F$_2$, L, Li, M$_3$, MM, Ü$_4$, Ü$_8$, Ü$_{10}$.

[8] Şağınma: Oḳuma A, DTC$_3$, DTC$_4$, T, Tr.

249

CCXLIX

1. Bāğa gir bülbüle ʿarż-ı gül-i ruḫsār eyle
   Yıḫ gülüñ ʿırżını bülbül gözine ḫār eyle

2. Bāğ şāhidlerine zülf ile çeşmüñ göster
   Sünbüli der-hem idüb nerkisi bīmār eyle

3. Gonceye lâf-i leṭāfetde ağız açdurma
   Lâḥẓa lâḥẓa anı şerm-ende-i güftār eyle

4. Serve āzādlıḳ ismiyle yaraşmaz yürimek
   Anı hem şīve-i reftāra giriftār eyle

5. Dār-i dünyānı göñül cehd ḳılub terk idegör
   Ḫāb-i ġafletde iken özüñi bīdār eyle

6. Ey ciğer zaḫmı ağız açma ḫadengin göricek
   Yetene rāz-i nihānum yeter iẓhār eyle

7. Kes Fużūlī ṭamaʿuñ ġayrı temennālardan
   Ḫanda olsañ ṭaleb-i devlet-i dīdār eyle

[1] Yıḫ: Yoḫ DTC_5, R Yoḳ Li, Ma, Tr, $Ü_5$ Bu P.

[2] zülf: lûṭf $Ü_5$/ çeşmüñ: ḫālüñ Tr.

[3] lâf-i: bāğ-i $Ü_5$ lâf ü DTC_5, F_1.

[4] āzādlıḳ: āzādelik AE_2, DTC_1, E, İ, KR_2, $Ü_6$/ ismiyle yaraşmaz yürimek: adın yaraşur mı ki dimeñ P.

[5] Dār-i: Var AE_8, C/ cehd ḳılub: ḳayd bilüb DTC_2, MM, T_2/ terk idegör: terk eyle AE_9, B/ özüñi: kendüñi AE_2, DTC_1, E, T_2, V.

[6] göricek: görüben A, AE_2, AE_4, AE_5, AE_6, C, DTC_4, DTC_5, DTC_7, E, KR_1, L, Li, M_3, Ma, P, R, Re, T, T_1, Tr, $Ü_1$, $Ü_4$, $Ü_5$, $Ü_6$, $Ü_8$, $Ü_9$, V/ Yetene: Tīğine F_1, $Ü_{11}$ /nihānum: nihānuñ F_1, $Ü_{11}$.

[7] ġayrı: ġayr DTC_1, DTC_5, Ma, T, T_1, T_2, $Ü_{11}$ özge L ġayra $Ü_5$/ olsañ: varsañ Ç olsa $Ü_4$/ devlet-i: devlet ü $Ü_{11}$.

CCL

1. Ḥaẕer ḳıl āh odından cevrüñi ʿuşşāḳa az eyle
   Ḫas ü ḫāşāki yaḫma şuʿlesinden iḥtirāz eyle

2. Şanemler secdesidür bizde ṭāʿat Tañrı'çün zāhid
   Kimi görseñ sen öz dīninde teklīf-i nemāz eyle

3. Ḥaḳīḳat ḫaṭṭını yazmaḳ dilerseñ levḥ-i ẕātuñda
   Ḫaṭın gül-ruḫlaruñ manẓūr dut meşḳ-i mecāz eyle

4. Şanemler seng-dillerdür eşitmezler söz ey rāhib
   Yeter bī-hūde men tek anlara ʿarż-i niyāz eyle

5. Senüñ nāzuñ görende ʿaḳl ḳalmaz ḥasbeten-li'llâh
   Eman vir ʿāşıḳ-i dīdāra bir dem terk-i nāz eyle

6. Yoluñda intiẓār-i maḳdemüñle ḫāk olan çoḫdur
   Ḫırām it bir ḳadem miñ ḫāk-sārı ser-firāz eyle

7. Fużūlī cāna tapşurduñ ḫayālin şimdi rüsvāsan
   Saña kim dir ki her nā-maḥreme ifşā-yi rāz eyle

[1] āh: ʿışḳ Da, DTC_2, DTC_3, DTC_4, DTC_5, DTC_7, R, Tr, $Ü_1$.

[2] bizde: bize A, $Ü_6$/ Tañrı'çün: şükr içün DTC_1/ Kimi görsen sen: Kimi kim görseñ M_3 Kimi görürseñ DTC_7.

[3] ḫaṭṭını: ḫarfini AE_4, AE_8, D, DTC_2, DTC_4, DTC_7, H, M, $Ü_1$, $Ü_6$ levḥini A, Aba, AE_5, AE_6, Da, DTC_3, E, P, R, Re, $Ü_5$/ ẕātuñda: ḳatuñda AE_5 cānuñda DTC_4, DTC_6, DTC_7, $Ü_1$/ meşḳ-i: ʿışḳ-i DTC_1, K, $Ü_3$.

[4] söz ey rāhib: söz ey zāhid AE_6, DTC_5, E, İ, Li, P sözüñ zāhid B, D, KR_1, L, M_3 sözi zāhid $Ü_4$, $Ü_6$ sözi rāhib Ç, Da, F_2, M, T, Tr sözi dāyim Re.

[5] Senüñ nāzuñ: Seni nāzük E/ Eman vir: Amandur AE_1, AE_8, DTC_1, F_1, F_2, KR_2, M_3, MM, T_2, $Ü_3$, $Ü_8$, $Ü_{11}$ Emānet E, İ, $Ü_5$ /ʿāşıḳ-i: ṭālib-i Aba, AE_4, AE_5, AE_6, B, C, Ç, D, DTC_1, DTC_2, E, F_1, H, İ, KR_1, KR_2, L, Li, M_3, P, Re, T_2, $Ü_1$, $Ü_3$, $Ü_4$, $Ü_6$, $Ü_8$, $Ü_{10}$, $Ü_{11}$, V/ terk-i nāz: nāz az AE_5.

[6] ḫāk olan: can viren DTC_5/ çoḫdur: ḫoşdur F_2/ Ḫırām it: Kerem ḳıl DTC_5/ miñ: ben F_2.

[7] cāna: yāre DTC_3/ ḫayālin: ḫadengüñ DTC_5.

CCLI

1. Uyub āhūya düşdi müşg Mecnun tek beyābāne
   N'ola çekseñ anı zencīr-i zülf-i ʿanber-efşāne
2. Çeker kāfir gözüñ her dem ciğerden ġamze peykānın
   Ne güçdür bu ne virdi alabilmez bir müselmāne
3. Belâ nāvekleri şancılmasun mı göksüme her dem
   Dolaşur şāne tek her lâḥẓa ol zülf-i perīşāne
4. Oḫuñ geldükçe sīnemden şadālardur çıḫan bilmen
   Dil eyler nāle yā peykān değer sīnemde peykāne
5. Şadā-yi nāveküñ çıḫdukça cān ḫurrem olur gūyā
   Bu zindān-i belâdan çıḫmağa ruḫşat virür cāne
6. Boyanub ḳana olmuş pāre pāre güller aʿżāsı
   Meger ḫancer çeküb sen serv tek çıḫduñ gül-istāne
7. Melâmet odına yanduñ Fużūlī çıḫ bu ʿālemden
   Teraḥḥum ḳıl revā görme ki ʿālem oduña yane

[1] düşdi müşg: göñlüm düşdi AE$_4$, Ü$_6$ düşmüş müşg DTC$_2$, DTC$_5$/ tek: veş Re.

[2] kāfir gözüñ: kāfūr tek İ/ her: bir DTC$_4$.

[3] göksüme: göñlüme AE$_1$, AE$_5$, AE$_9$, B, C, Ç, DTC$_1$, DTC$_5$, H, KR$_1$, KR$_2$, L, Li, M$_3$, Ma, Ü$_3$, Ü$_9$, Ü$_{10}$, Ü$_{11}$, V den başka bütün yazmalar; bağruma AE$_1$, DTC$_5$/ dem: yan AE$_4$, AE$_5$, AE$_6$, AE$_8$, AE$_9$, B, C, Ç, DTC$_1$, DTC$_5$, DTC$_7$, H, İ, KR$_1$, KR$_2$, L, Li, M, M$_3$, Ma, MM, R, Re, Ü$_3$, Ü$_4$, Ü$_6$, V an AE$_2$, E, P, Ü$_5$, Ü$_{11}$/ Dolaşur: Dolanur AE$_5$ Dolaşub L/ ol: dil İ, Ü$_5$.

[4] geldükde: geldükde DTC$_5$, Tr/ şadālardur: belâlardur KR$_2$/ çıḫan: çıḳar (çıḫar) AE$_2$, AE$_5$, B, DTC$_2$, E, F$_1$, KR$_1$, L, P, Ü$_{10}$, Ü$_{11}$, V/ sīnemde peykāna: göksüme her yana DTC$_6$.

[5] çıḫdukça: geldükçe R, T$_1$ çıḫdukda M$_3$ çıkdıysa E, İ/ can ḫurrem olur: ḫurrem oluram Ü$_9$/ ruḫşat virür: ruḫşatdurur İ, P, Ü$_4$, Ü$_9$ ruḫşat mıdur AE$_2$.

[6] Boyanub: Boyanmış AE$_4$/ olmuş: düşmüş DTC$_2$ /sen serv tek: süsen şıfat M$_3$.

[7] çıḫ bu ʿālemden: çoḳ bu ʿālemde AE$_8$, AE$_9$, E çıḫ bu dünyādan R/ oduña: odlara AE$_8$, AE$_9$, DTC$_2$, DTC$_3$, DTC$_4$, DTC$_5$, DTC$_6$, DTC$_7$, F$_2$, K, P, R, T$_1$, Tr, Ü$_1$, Ü$_6$, Ü$_8$.

252

CCLII

1. İstedüm merhem oḫından ciğerüm yāresine
   Atdı miñ oḫ ki değer her oḫı bir pāresine

2. Birbiriyle çekişür gerd-i rehüñ'çün müjeler
   Gör ne ḳanlar düşecekdür olaruñ aresine

3. Çekmez oldı göñül oḫlar yükin ol serv meger
   Çekerek ata oḫın raḥm ide bī-çāresine

4. Ḳanı göz yaşı kimi ehl-i naẓar kim yüğürüb
   Bir içim ṣu vire deşt-i ġamuñ āvāresine

5. Her ṭaraf ʿakslerümdür görünen yā yığılub
   Geldi ṣu ḫalḳı sirişküm ṣuyı neẓẓāresine

6. Bilmezem kim naẓar ehli nesini eksildür
   Ġażab eyler naẓar itsem meh-i ruḫsāresine

7. Ey Fużūlī ciğerüm ḳanını ḳoymaz töküle
   Can fidā ol ṣanemüñ ġamze-i ḫun-ḫāresine

[1] miñ: bir Ç, DTC_2, R/ değer: değe P, T_1/ oḫı: biri AE_5, AE_6, AE_8, AE_9, DTC_1, DTC_2, DTC_5, E, P, T_1, $Ü_3$, $Ü_4$, $Ü_8$/ bir: biñ F_2.

[2] düşecekdür: dökücidür $Ü_5$.

[3] oḫlar yükin: oḳlarını $Ü_4$/ serv: māh DTC_5.

[4] yüğürüb: yürüyüb DTC_1, M, Re, T_2, Tr yorulub $Ü_1$ buyurub H.

[5] yığılub: yıḳılub AE_6, $Ü_5$ yangılub P/ Geldi: Çıḳdı İ Geçdi $Ü_5$/ ḫalḳı: ḫaṭṭı $Ü_5$.

[6] meh-i: mehi AE_9.

253

CCLIII

1. Ḳarardur āf-tābı sāye çekseñ perde ruḫsāre
Dirildür ġonce ḫalḳın dürc-i lâ'lüñ gelse güftāre

2. Saña bir söz diyince geçdi ʿömrüm ḥasbeten-li'llâh
Su'ālüm kām-i dil virmekde muḥtāc itme tekrāre

3. Dil-i ṣad-pāreni cemʿ eylemek küyüñda müşkildür
Olur mı cemʿe ḳābil her itüñ aġzında bir pāre

4. Ser-i zülfüñde her mū ṣayd ḳılmış bir dil-i sūzān
Düşübdür ṣanasan bir şuʿle od şemʿ üzre her tāre

5. Temennā-yi viṣālüñ'çün değül giryem budur ḳaṣdum
Ki seyl-i eşkden yir ḳalmaya küyuñda aġyāre

6. Başum ḳaldurmasun ḫāk-i rehüñden ser-nigun çeksün
Çeker olsa muṣavvir ṣūretüm küyuñda dīvāre

7. Fużūlī żaʿf-i ten ʿöẕriyle kesme nāle vü zāruñ
Bizi çun çeng tek muʿtād ḳılduñ nāle vü zāre

[1] Ḳarardur: Ḳaraldur DTC_5, R Ḳızardur AE_4, F_1, Re, $Ü_5$, $Ü_{11}$/ çekseñ: ṣalsañ AE_4/ Dirildür: Daraldur B, DTC_6, M_3/ ġonce: onca $Ü_9$/ ḫalḳın: ḫalḳı AE_5, C, F_2, $Ü_9$.

[2] muḥtāc: ḥācet B.

[3] ṣad-pāreni: ṣad-pāremi AE_1, AE_2, T_2/ cemʿe: cemʿ B.

[4] zülfüñde: zülfinde A/ her: yüz M_3/ ṣayd: cemʿ AE_6, DTC_6, P/ sūzān: biryān $Ü_6$/ şuʿle od: şuʿledür E, İ, $Ü_5$/ her tāre: bir tāre F_2.

[5] ḳaṣdum: maḳṣad DTC_1/ ḳalmaya: ḳalmasun D.

[6] rehüñden: derüñden AE_4 derüñde DTC_2/ ser-nigun: ḳoy nigun $Ü_9$/ çeksün: olsun AE_9; $Ü_9$ itsün D.

[7] żaʿf-i ten ʿöẕriyle: żaʿfdan ʿöẕr ile AE_6 żaʿf-i ten ġadriyle DTC_4, żaʿf-i ḫam-ḳad birle DTC_5/ çun: sen Li/ çeng: şemʿ DTC_5.

CCLIV

1. Batalı ḳana oḫuñ dīde-i giryān içre
   Bir elifdür ṣanasan ḳim yazılur ḳan içre
2. Yiridür sīne-i sūzānuma gül-ḫan diseler
   Anca kim yandı oḫuñ sīne-i sūzān içre
3. Cānı ten içre ne ṣaḫlardum eger bilseydüm
   Ki değül gizlü ġam-i lâ'l-i lebüñ cān içre
4. Alagör oḫlarını dīdelerümden ey dil
   Ḥayfdur olmaya nā-geh yite müjgān içre
5. Çāk göñlüm yaresinde yaraşur peykānuñ
   'Iḳd-i şeb-nem ḫoş olur ġonce-i ḫandān içre
6. Ḳaddüñe serv dimiş ġoncelerüñ ṭa'nından.
   Duramaz bād-i ṣabā hīç gül-istān içre
7. Ey Fużūlī kime sūz-i dilümi şerḥ ideyüm
   Yoḫ menüm kimi yanan āteş-i hicrān içre

[1] Batalı: Batıcaḳ A Şancılı Ü$_9$ Bata mı E/ ḳana: ḳanlu A, D/ yazılur: yazılu DTC$_7$ çekilür DTC$_5$/ ḳan: cān A, AE$_2$, AE$_4$, AE$_5$, AE$_8$, D, DTC$_1$, DTC$_5$, DTC$_7$, E, İ, KR$_1$, M$_3$, Ü$_4$, Ü$_{10}$, V den başka bütün yazmalar.

[2] Anca kim yandı: Bes ki yanmışdur AE$_5$, AE$_8$, C, DTC$_1$, H, KR$_1$, KR$_2$, M$_3$, Li, Ü$_3$, Ü$_4$, Ü$_8$, Ü$_9$, Ü$_{10}$, V Bes ki batmışdur AE$_9$, B İnce kim yandı Da, DTC$_5$, İ Nice kim yandı Aba, AE$_4$, DTC$_3$, DTC$_4$ Nice kim batdı Ü$_6$ Bunça kim yandı DTC$_2$ İnce kim batdı Tr.

[3] Cānı ten: Cān ü ten D, DTC$_2$, DTC$_3$/ gizlü ġam-i lâ'l-i lebüñ: lâ'l-i lebüñ zevḳi nihan DTC$_2$ /2. mısra: Yanacaḳdur dil ü can āteş-i hicrān içre DTC$_5$.

[4] dīdelerümden: dīdeler içün E/ yite: ite F$_2$, Ü$_{10}$ bite KR$_2$ yine DTC$_1$, Li den başka bütün yazmalar.

[5] göñlüm: sīnem DTC$_2$/ yaresinde: arasında Ç, D, DTC$_2$, DTC$_4$, DTC$_5$, DTC$_7$, İ, Re, Ü$_4$, Ü$_9$, V yāresine M$_3$/ ḫoş: çoḳ L, MM, T$_2$.

[6] Duramaz: Durmaya E, Ü$_5$ Dözemez KR$_2$.

[7] sūz-i: ḥāl-i B, DTC$_1$, KR$_1$, Ü$_8$, Ü$_{10}$ derd-i DTC$_5$, V/ ideyüm: ḳılam AE$_2$, AE$_5$, AE$_8$, B, C, E, H, İ, L, Li, M$_3$, MM, Re, Ü$_4$, Ü$_5$, Ü$_6$, Ü$_9$, Ü$_{10}$, V ḳılayum Aba, AE$_4$, DTC$_1$, KR$_1$, P, T$_2$, Ü$_3$, Ü$_8$ /Yoḫ: Çoḫ P.

CCLV

1. Ḫoşdur ey gün ṭāli‘üñ kim düşdüñ ol ḫāk-i dere
   Ehl-i devlet dāmenin dutduñ yetersen bir yire

2. Dāme düşmüş bir şikārem ki ‘adem ṣaḥrāsına
   Menzilümden her ṭaraf açmış ecel miñ pencere

3. Lâ‘lüñ eṭrāfında ḫaṭṭuñdan göñül iymin degül
   İ‘timād olmaz yeñi īmāna gelmiş kāfere

4. Ḫaṭ ne ḥācet ehl-i dil ḳaydına ruḫsāruñ yeter
   ‘Ālemi dutmaḳda gün muḥtāc olur mı leşkere

5. Sāye ṣalduñ ṣuya serv-i nāzı reşk öldürdi kim
   Men durarken devlet-i vaṣluñ ne nisbet āḫere

6. Başda her tüg ‘ışḳ odından bir dütündür kim çıḫar
   Çizginen başum belâ bezminde beñzer micmere

7. Ey Fużūlī mende rāḥat ḳoymadı şeydā göñül
   İsterem kim ḳurtulam andan virem bir dil-bere

[1] gün: dil Ü$_9$/ kim: ki DTC$_2$/ dāmenin: dāmeni Ü$_8$/ düşdüñ: düşdi Li/ dutduñ: dut kim DTC$_2$, E.

[2] ‘adem: belâ M$_3$/ Menzilümden: Menzilümde H/ ecel: oḳuñ Li/ miñ: bir P.

[3] eṭrāfında: eṭrāfına AE$_2$, KR$_2$, M$_3$/iymin: yetmiş M$_3$/İ‘timād: İ‘tiḳād M.

[4] dutmaḳda: dutmağa Ü$_8$.

[5] ṣuya serv-i nāzı reşk: ṣuya servi reşk-i nāz AE$_9$ ṣuya serv-i nāzı reşkler KR$_2$, ṣuya serv-i nāzı eşk AE$_3$/ Men: Gün Ü$_8$.

[6] Başda: Başa Ü$_5$/ tüg: mū E gün P/ dütündür: şererdür AE$_1$, M$_3$/ Çizginen: Çevrinen AE$_4$ Çigzinen E.

[7] mende: sende AE$_2$.

256

CCLVI

1. Nihāl-i servdür ḳaddüñ ḳaşuñ nūn ol nihāl üzre
Miṡāl-i noḳṭa-i nūn ḫālüñ ol müşgīn hilâl üzre

2. Oluṗ ḥayrān götürmen ḫaṭṭ u ḫālüñden naẓar gūyā
Gözüm merdümleridür noḳṭalar ol ḫaṭṭ u ḫāl üzre

3. Ḫam itdüñ ḳāmetüm ger terk-i ser ḳıldumsa ma'ẕūrem
Ne 'öẕrüm var eger dirlerse olmaz noḳṭa dāl üzre

4. Zülâl-i ḫūn-i dildendür gözüm peymānesi memlû
Ḥabāb altındadur ol noḳṭa kim ḳorlar zülâl üzre

5. Yazar göz perdesine eşk şerḥ-i ḥāl bilmez kim
Oḫunmaz ḳan ile yazılsa ḫaṭ evrāḳ-i āl üzre

6. Dem-ā-dem kilk-i müjgān ile ṭıfl-i merdüm-i çeşmüm
Ḫaṭ-i sevdā-yi ḫālüñ meşḳ ider levḥ-i ḫayāl üzre

7. Fużūlī'nüñ ṭarīḳ-i naẓma ṭab'ın müstaḳīm itmiş
Ḫayāl-i ḳāmetüñ kim bir elifdür i'tidāl üzre

[1] servdür: 'ömrdür Ü$_{8}$.

[3] itdüñ: itdüm AE$_{6}$, F$_{2}$, P, R/ ḳāmetüm: ḳaddümi DTC$_{5}$/ ma'ẕūrem: ma'ẕūr it Ü$_{8}$/ olmaz: yoḳdur Ü$_{6}$.

[4] 1. mısra: Zülâl-i eşküm ile doludur peymāne-i dīdem DTC$_{5}$/ memlû: nemlü Ü$_{6}$ dolu Ü$_{8}$/ altındadur: üstindedür A, Aba, AE$_{1}$, AE$_{6}$, AE$_{8}$, AE$_{9}$, DTC$_{1}$, DTC$_{3}$, DTC$_{6}$, E, İ, KR$_{2}$, M$_{3}$, Ü$_{6}$, Ü$_{8}$, V.

[5] ḥāl: ḥāli DTC$_{6}$, E, M, P/ bilmez kim: dil bilmez İ.

[6] kilk-i: tīğ-i Ü$_{11}$/ Ḫaṭ-i sevdā-yi: Ḫaṭı sevdāsı DTC$_{3}$/ meşḳ: naḳş AE$_{9}$.

[7] naẓma ṭab'ın müstaḳīm itmiş: naẓma ṭab'ı müstakīm olmuş AE$_{6}$, Tr ṭab'a naẓmın müstaḳīm itmiş DTC$_{1}$, F$_{1}$, KR$_{2}$, R, Ü$_{10}$ ṭab'-i naẓmı müstaḳīm olmuş DTC$_{5}$ naẓma ṭab'ın müstaḳim gördüm AE$_{9}$ ṭarīḳ-i naẓm-i ṭab'ın müstaḳīm itmiş Ü$_{9}$.

257

CCLVII*

(ع) 1. ʿĀrıżuñ görse felek mihr bıraḫmaz aye
Ẕerre ẕerre ḳılur anı bırağur ṣaḥrāye

(ل) 2. Leblerüñ ʿaksin alub bāğa girer her dem şu
Reşkden ḳan içürür berg-i gül-i raʿnāye

(ى) 3. Yiridür ʿaksüñe āyīne demür bend ursa
Ne içün ḳarşu durur sen kimi bī-hemtāye

(ب) 4. Buldığı yirde ḥasedden gün urur sāyeñe tīğ
Ki refīḳ olmaya sen māh-i melek-sīmāye

(ا) 5. Oḫa peykan tikilür ğamzeñ içün peyveste
Toḫınur ṭaʿne oḫı ḳaşuñ ucından yaye

(ل) 6. Lâʿl-i nābuñ ṣıfatı şehd-i muṣaffādur līk
Acı itmiş anı ṣafrā-yi ḥased ṣahbāye

(ى) 7. Yār ṣalmazsa Fużūlī saña meylin ne ʿaceb
Nice meyl itmek olur sen kimi bir rüsvāye

* Bu gazelde de Ali Bâlî akrostişi tekrarlanmıştır. Bak: CCXLV. Gazelin notu.

[1] mihr bıraḫmaz: mihr ile baḳmaz P mihri bıraḳmaz DTC_7/ ḳılur: ṣalub M_3 ḳılub AE_2, B, C, DTC_1, H, L, $Ü_4$, $Ü_8$, $Ü_{10}$.

[2] Leblerüñ: Ṣūretüñ T_2 den başka bütün yazmalar/ ʿaksin: ʿaksi A, DTC_2 ʿaks Aba, $Ü_5$, $Ü_{10}$/ alub: alur Aba/ içirür: içire P/ raʿnāye: ḥamrāye DTC_5, F_2, Tr.

[3] ʿaksüñe: reşkden AE_4, İ, L, MM, P, Re, T_2, $Ü_5$, $Ü_6$ ʿaks ile $Ü_8$/ bend ursa: bende düşe Re bend olsa DTC_1, F_2, $Ü_5$, $Ü_8$, $Ü_{10}$.

[4] ḥasedden: ḥasedle DTC_2/ sāyeñe: tīğüñe R/ olmaya şen: olmasun ol D.

[5] tikilür: dökülür L/ ṭaʿne: ğamze B, M_3/ ḳaşuñ: ḳaşı C, DTC_3.

[6] ṣıfatı: hevesi D/ şehd-i: cām-i AE_2, AE_9, B, M_3/ muṣaffādur līk: muṣaffādan yeğ L muṣaffādan līk MM.

[7] 1. mısra: Yār meylin baña ṣalmazsa Fużūlī ne ʿaceb DTC_1, DTC_2, T_2/ bir rüsvāye: bī-pervāye AE_4, AE_8, D, $Ü_5$.

258

CCLVIII

1. Ey dil-i ser-geşte vü şikeste vü vālih
صل وسلم على النبي وآله
2. Na'ṫ-i Nebī'dür kemāl-i 'aḳl nişānı
فأت عما شاع من صفات كماله
3. Dāğ-i firāḳına iḥtimāl ne mümkin
احرقني نار اشتياق وصاله
4. Ẕikri ile ḫoş geçür hemīşe zemānuñ
مفتكراً في جماله وجلاله
5. Eyle ḫayāl-i ruḫın naẓarda taṣavvur
واقتبس النور من شعاع جماله
6. Marżī vü meşkūrdur cemī'-i fi'āli
احسن من خصه جمع خصاله
7. Tābi'i olmaḳdadur necāt Fużūlī
يسرك الله تابعاً لفعاله

[1] Arapça mısra: Peygambere ve onun soyundan olanlara selâm ve salâvat götür.

[2] 'aḳl: 'ışḳ AE_4 na't L/ nişānı: lisānı $Ü_{11}$/ Arapça mısra: Onun olgunluğunun vasıflarını sayıp dök.

[3] Arapça mısra: Onun vuslatına olan şevkimin ateşi beni yaktı.

[4] 1. mısra: Ẕikr-i lebiyle ḫoş geçür hemīşe zemān DTC_2 Ẕikr-i lebiyle geçür hemīşe zemānuñ AE_4/ Ẕikri: Fikri E, Î, $Ü_5$/ geçür: geçer D, MM, $Ü_{11}$/ Arapça mısra: Onun güzelliğini ve yüceliğini düşünerek.

[5] 1. mısra: Eyle naẓarda ḫayāl-i ḥüsnini manẓūr D/ ruḫın: ruḫı A, P ruḫnı DTC_2, DTC_4/ taṣavvur: muṣavver AE_8 den başka bütün yazmalar/ Arapça mısra: Onun güzelliğinin ışınlarıyla aydınlan.

[6] fi'āli: fi'āle Aba, DTC_3 ḫiṣāli AE_1, B, C, D, DTC_1, KR_1, M, $Ü_3$/ Arapça mısra: Ona (Peygamber'e) meziyetlerin hepsini birden vermekle çok iyi etmiştir.

[7] Tābi'i: Tābi' C, DTC_2, DTC_3, DTC_4, E, M/ Arapça mısra: Allah, onun iyi hareketlerine uymanı kolaylaştırsın.

259

CCLIX

1. Cānumuñ cism ile żevḳ-i ittiṣāli ḳalmadı
   Āh kim sensüz dirilmek iḥtimāli ḳalmadı

2. Şükrü li'llâh baḫt yār oldı yetürdüm tīğüñe
   Başumuñ bir ḳılca boynumda vebāli ḳalmadı

3. İstedüm ol māha ʿarż-i ḥāl idem ḥayret maña
   Eyle ġālib oldı kim bir söz mecāli ḳalmadı

4. Bilmezem ḥālüñ ḫayālin ḫanda taṣvīr eyleyem
   Dāğdan bir yir ten ü cānumda ḫālī ḳalmadı

5. Her kimi gördüñse ġam üftādesi dutduñ elin
   Veh ki menden ġayrı bir ġam pāy-māli ḳalmadı

6. Ey ḫoş ol ser-mest kim göñlinde żevḳ u şevḳden
   Āḫiret endīşesi dünyā ḫayālī ḳalmadı

7. Āferīn ey cām kim sildüñ göñül āyīnesin
   Ḫāṭır-i pāküm̄de dünyānuñ melâli ḳalmadı

8. Dürd-nisbet pāy-māl-i ḳayddur her kim ki var
   Bezm-i dehr içre ḥarīf-i lâʾübālī ḳalmadı

9. Gör Fużūlī ʿışḳ ṭuğyānın ʿadem mülkin gözet
   ʿAzm-i künc it kim hevānuñ iʿtidāli ḳalmadı

[1] cism ile: cismümle F_2, Li, T.

[2] tīğüñe: zülfüñe Ü$_8$.

[3] ʿarż-i ḥāl idem: ḥālüm ʿarż idem F_2/ ḥayret: ġayret AE_1, AE_9, B, DTC_1, M_3, Ü$_3$, Ü$_{10}$, Ü$_{11}$ ḥasret AE_3, AE_5 ʿizzet AE_2.

[4] ḫayālin: ḫayāli: AE_5, Ü$_1$/ eyleyem: ideyüm DTC_5, R/ ten ü cānumda = ten-i zārumda AE_4, M_2, Ü$_6$.

[5] 1. mısra: Her kimüñ görinse ġam üftādesi dutduñ elin AE_3 Her kimi gördüñ ġamuñ üftādesi dutduñ elin Aba/ gördüñse: gördüñ ki DTC_5 gördükde Ü$_{10}$/ ġayrı: özge Ç ġayr Da, F_1, R, Re, T_1.

CCLX

1. Gördüm ol ḫur-şīd ḥüsnin iḫtiyārum ḳalmadı
   Sāye tek bir yirde durmağa ḳarārum ḳalmadı
2. Bir gün olmaz ṭal'atuñ görmek müyesser āh kim
   Ẕerrece ol gül yanında i'tibārum ḳalmadı
3. Pāk ḳıldı ṣūretümden ża'f dehr āyīnesin
   Eyle maḥv oldum ki bir ẕerre ġubārum ḳalmadı
4. Ġam güni hem-demlerüm ġarḳ oldılar göz yaşuma
   Silmeğe göz yaşumı bir ġam-güsārum ḳalmadı
5. Rüzgārum ḫoş geçerdi āh kim devran dönüb
   Oldı aḥvālüm ḫarāb ol rūzgārum ḳalmadı
6. Rāh-i 'ışḳ içre maña ancaḳ fenā maḳṣūd idi
   Şükr kim maḳṣūda yetdüm intiẓārum ḳalmadı
7. Ey Fużūlī il ḳamu ağyārum oldı yār içün
   Sūz-i dilden ġayrı bir dil-sūz yārum ḳalmadı

[6] ser-mest: dīvāne M üftāde Re/ ẕevḳ u şevḳden: ẕevḳ-i şevḳden A, DTC$_5$, M$_3$ şevḳ-i ẕevḳden Aba, AE$_1$, AE$_1$, AE$_9$, Ç, DTC$_2$, DTC$_3$, DTC$_4$, DTC$_7$, Li, Re, Ü$_8$, Ü$_{11}$ ẕevḳ-i bādeden İ.

[7] pākümde: pāküñde Ü$_3$ pākinde Tr/ āyīnesin: endīşesin T.

[8] Dürd-nisbet: Ẕerre-nisbet AE$_3$, B/ ḳayddur: derddür Ü$_6$ ġamdurur AE$_5$ /dehr: 'ışḳ M.

[9] 'adem mülkin gözet: gözet rāh-i 'adem R 'adem mülkin görüb DTC$_5$, Ü$_8$, Ü$_{11}$.

[1] ol: ey B/ ḥüsnin iḫtiyārum: ruḫsāruñ ḳarārum AE$_1$/ durmağa: ḳalmağa A durmaḳda B ṣabr ile Ç olmağa M.

[2] ol: ey F$_2$/ gül: gün Da, F$_2$, KR$_2$, Tr, Ü$_5$ meh B/ yanında: ḳatında AE$_1$ başuñda P.

[3] ṣūretümden: ṣıfātumdan AE$_9$ żaʻf (żaʻf-i) tenden AE$_3$, Ç, Da, DTC$_3$, M, R, Ü$_1$ /żaʻf: levḥ-i Aba, AE$_3$, AE$_4$, Ç, Da, DTC$_2$, DTC$_4$, M, M$_2$, P, R, Ü$_1$ zeng-i B/ dehr: dil DTC$_1$ /āyīnesin: āyīneyi AE$_5$ āyīnesi DTC$_1$.

[4] güni: tüni Ü$_1$/ ġarḳ oldılar göz yaşuma: ġarḳ oldı çeşmüm yaşına Ü$_4$ ġarḳ oldı gözüm yaşına Ü$_5$/ yaşuma: yaşına Ç, DTC$_1$, DTC$_5$, F$_2$, R, Re, Tr, Ü$_3$, Ü$_6$/ yaşumı: yaşını DTC$_1$, F$_2$, Re, Ü$_3$.

CCLXI

1. Merhem koyub oñarma sīnemde kanlu dāğı
   Söndürme öz elüñle yandurduğuñ çerāğı
2. Uymuş cünūna göñlüm ebrūña dir meh-i nev
   Ne i'tibār aña kim seçmez karadan ağı
3. Kaddüñ ğamında servüñ şormağa za'f-i hālin
   Gül-zārdan kesilmez ırmaklaruñ ayağı
4. Dür tek dişüñ sözini her dem eşitmek ister
   Bahruñ müdām anuñ'çün sāhildedür kulağı
5. Zülfi siyeh şanemler olmuş senüñ esīrüñ
   'Işkuñda her birinüñ öz zülfi boynı bağı
6. Ger müşg dirse 'āşık ol būy-i zülfe sākī
   Tünd olma bir kadeh vir ter eylesün dimāğı
7. Devran havādisinden yoh bākümüz Fuzūlī
   Dārü'l-emānumuzdur mey-hāneler bucağı

[5] harāb ol: harāb ü AE_1, AE_2, AE_5, C, DTC_3, H, KR_2, M_3, $Ü_3$, $Ü_{10}$ harāb āh P perīşan B/ rūzgārum: gül-'izārum L.

[7] 1. mısra: İl Fuzūlī cümleten ağyārum oldı yār içün $Ü_4$/ kamu: varı AE_3 /ağyārum: ağyār C, Ç, DTC_1, F_2, KR_2, $Ü_{10}$/ içün: ucı A/ ğayrı: özge F_2, M_2, $Ü_6$ ğayr Da, R.

[1] sīnemde kanlu: göksümde kanlu Da gönlümde kanlu AE_3 göksümde eski $Ü_8$.

[2] Uymuş: Doymuş L/ ebruña dir: dir kaşuña AE_1, B, M_3 kaşuña dir M_2, P, Tr ebrūya dir L/ meh-i nev: meh n'ola $Ü_5$/ Ne i'tibār aña: Ma'zūr dut anı DTC_3/ karadan: karada H.

[3] ğamında: katında DTC_2.

[4] Dür tek dişüñ: Dervişlerüñ B/ sözini: şıfātın D, DTC_2, L, Li, MM, T_2, $Ü_5$ hadīşin T/ ister: olmaz DTC_1, KR_1.

[5] Zülfi: Zülf-i AE_3, AE_8, DTC_1, DTC_2, Li, MM, T_2, $Ü_3$, $Ü_5$.

[6] 'āşık: zāhid Re/ būy-i: çīn-i $Ü_8$, $Ü_9$/ bir kadeh vir: vir ayağı DTC_3 bir ayağ vir B, M_3 bir ayağ şun AE_1 bir kadeh şun Re.

[7] havādisinden: havādisinde $Ü_6$.

262

CCLXII

1. Yeter ey felek bu cefā yetür men-i ẓāre serv-i revānumı
Meh-i ṭalʿatiyle münevver it dil ü dīde-i nigerānumı

2. Ruḫum üzre ḫaṭṭ-i sirişkümi defeʿāt ile ḳalem-i müjem
Raḳam itdüğiyçün il oḫıyub bilür oldı rāz-i nihānumı

3. Bu belâya ṣaldı meni ḳadüñ ki yaşurdı yir yüzini yaşum
Bu yire yetürdi meni ġamuñ ki felek eşitdi fiġānumı

4. Ciğerüm odını nihān iken ile ẓāhir itdi mürūr ile
Göreyüm yire geçe āb-i çeşm-i ter-i şerāre-feşānumı

5. Dutalum ki zülf-i siyāhuñı dutan üzre ṣābit olur günāh
Ne revā ki ġamze-i ḳātilüñ güneh itmeden töke ḳanumı

6. Nice ḳadd ü ḥāl ü ḫaṭ ü ruḫuñ ġam ü renc ü derd ü belâ ile
Büke ḳaddümi töke yaşumı yıḫa göñlümi yaḫa cānumı

daşıyla

7. Sitemüñ daşı ile başı sınuḳ bedeni şikeste Fużūlī'yem
Bu ʿalâmet ile bulur meni ṣoran olsa nām ü nişānumı

[2] itdüğiyçün: itdüğince $Ü_4$/ müjem: müje AE_4, İ.
[3] ġamuñ: felek AE_2/ felek: melek AE_2.
[4] mürūr ile: dudiyle āh $Ü_9$ sürūr ile T/ şerāre-feşānumı: sitāre-feşā-numı DTC_3.
[5] Dutalum ki: Dutayın ki $Ü_4$.
[6] yaşumı: ḳanumı D, $Ü_9$/ yaḫa: ala K.
[7] sınuḳ: yaruğ (yaruḳ) Aba, AE_6, Da, F_2, M, R, Tr, $Ü_6$/ bulur: bilür L/ ṣoran: ṣorar Ç, T.

263

CCLXIII

1. Her gören ʿayb itdi āb-i dīde-i giryānumı
   Eyledüm taḥḳīḳ görmüş kimse yoḫ cānānumı

2. Lâḥẓa lâḥẓa ḫūblar gördüm ki dil ḳaṣdındadur
   Pāre pāre eyledüm men hem dil-i sūzānumı

3. Çoḫ yetürme göklere efġānum ey kāfir ṣaḫın
   İncinür nā-geh Mesīḥā eşidüb efġānumı

4. Ḳılma her sāʿat meni rüsvā-yi-ḫalḳ ey berḳ-i āh
   Eyleme rūşen şeb-i ġam külbe-i aḥzānumı

5. Çıḫma ey dīvāne bāzār-i melâmetden diyu
   Muttaṣıl çāk-i girībānum dutar dāmānumı

6. Ḫansı bütdür bilmezem īmānumı ġāret ḳılan
   Sende īman yoḫ ki sen alduñ diyem īmānumı

7. Ey Fużūlī cāne yetmişdüm göñülden şükr kim
   Bağladum bir dil-bere ḳurtardum andan cānumı

[1] ʿayb: menʿ DTC$_2$/ taḥḳīḳ: taḥḳiḳ ki AE$_9$/ görmüş kimse yoḫ: kimse görmemiş DTC$_4$, L, T$_2$ görmüş levḫ benüm A.

[2] ḫūblar: ḫubları L/ ḳaṣdındadur: ḳaṣdınadur AE$_5$ ḳaṣdında var DTC$_2$/ eyledüm: eylerem DTC$_1$, Î, KR$_1$.

[3] ṣaḫın: yeter DTC$_2$/ İncinür: İncinüb DTC$_5$/ nā-geh: saña Re/ eşidüb: eşidür A, DTC$_5$, Ü$_9$.

[4] berḳ-i āh: dūd-i āh AE$_9$, DTC$_4$, DTC$_5$, M, R, Re, Ü$_6$ dūd-i dil Ç.

[5] Çıḫma: Çekme DTC$_3$/ melâmetden: melâmetdür AE$_6$/ diyu: beni DTC$_5$ diyüñ AE$_5$ diyüb T$_1$/ muttaṣıl: Dem-be-dem F$_2$.

[6] bütdür: bütler L/ ḳılan: iden Aba, Î/ diyem: dil ü DTC$_5$ benüm R.

[7] yetmişdüm: yetdüm ben Re/ şükr: ṣabr MM.

264

CCLXIV

1. Meni candan uṣandurdı cefādan yār uṣanmaz mı
   Felekler yandı āhumdan murādum şem'i yanmaz mı

2. Ḳamu bīmārına cānan devā-yi derd ider iḥsān
   Niçün ḳılmaz maña derman meni bīmār ṣanmaz mı

3. Ġamum pinhan dutardum men didiler yāre ḳıl rūşen
   Disem ol bī-vefā bilmen inanur mı inanmaz mı

4. Şeb-i hicran yanar cānum töker ḳan çeşm-i giryānum
   Uyadur ḫalḳı efġānum ḳara baḫtum uyanmaz mı

5. Gül-i ruḫsāruña ḳarşu gözümden ḳanlu aḫar ṣu
   Ḥabībüm faṣl-i güldür bu aḫar ṣular bulanmaz mı

6. Degüldüm men saña mā'il sen itdüñ 'aḳlumı zā'il
   Maña ṭa'n eyleyen ġāfil seni görgeç utanmaz mı

7. Fużūlī rind-i şeydādur hemīşe ḫalḳa rüsvādur
   Ṣoruñ kim bu ne sevdādur bu sevdādan uṣanmaz mı

[2] iḥsān: dermān Tr/ bīmār: bīmārı D, E bīmāre DTC_4.

[3] Ġamum: Ġamı Ī Ġam-i A/ dutardum: iderdüm N/ ḳıl rūşen: 'arż eyle B ḳıl iḥsān Tr/ inanur mı: inanur ya AE_4, DTC_1, $Ü_3$.

[4] ḳan: yaş Ç/ cānum: bağrum L, MM, T_2/ Uyadur: Uyardur AE_9 Uyarur AE_8, KR_1, KR_2, M_3, N, P.

[5] Gül-i: Göñül KR_2 /aḫar: aḳan M/ bulanmaz mı: bulınmaz mı DTC_5.

[6] sen itdüñ: kim itdüm AE_3/ maña: beni AE_3, AE_6, DTC_6, $Ü_1$/ ṭa'n eyleyen: ṭa'n eylese AE_3 /ġāfil: cāhil B, Ç, DTC_2, M, R 'āḳil AE_3, C, KR_2, MM/ görgeç: görcek Aba görse F_2.

[7] rind-i: rind ü DTC_5, F_2, MM, T_1, T_2, $Ü_8$ den başka bütün yazmalar/ Ṣoruñ kim: Görüñ dir AE_4, $Ü_8$ Dimeñ kim DTC_2 Ṣoruñ ki DTC_4/ sevdādur bu sevdādan: ġavġādur bu ġavġādan D.

ÇCLXV

1. Āyīne sever cāndan ruḫsāre-i cānānı
   Bir ġāyete yetmiş kim ayrılsa çıḫar cānı

2. Feryād ki ʿaks oldı ol kim göreyüm dirdüm
   Āyīne-i ruḫsāruñ levḥ-i dil-i ḥayrānı

3. Ol çāh-i zenaḫdāna dirdüm vireyüm göñlüm
   Göñlümde görür oldum ol çāh-i zenaḫdānı

4. Āzādelerüñ göñlin cemʿ itmiş iken ġaflet
   Depretme ṣabā bi'llāh ol zülf-i perīşānı

5. Yāre ġam-i pinhānum iẓhār idebilmezdüm
   Şādem ki revān oldı gözden ciğerüm ḳanı

6. Derd ü ġam-i pinhānum fehm itdi il āhumdan
   Yüz āh ki fāş itdi derd ü ġam-i pinhānı

7. Hicran gicesin görgeç dūzaḫ elemin bildüm
   Kim rūz-i ḳıyāmetdür yāruñ şeb-i hicrānı

8. Candan geçeli buldum rāḥat ġam-i ʿālemden
   Ḫoş ḥikmet ile buldum ol derde bu dermānı

9. Yā Rab ne sebebdendür kim hīç eser ḳılmaz
   Dil-dāre Fużūlī'nüñ feryād ile efġānı

[1] ġāyete yetmiş kim: ḥāle yetişmiş kim $Ü_6$ ġāyete yetmişdür R ḥālete yetmiş kim Ç, Da, Tr, $Ü_9$ ġāyete ermiş kim D.

[2] Feryād ki: Feryādına AE_1/ göreyüm dirdüm: gözedürdüm ben M_2 göreyüm dirdi AE_2, M_2 den başka bütün yazmalar/ ruḫsāruñ: ruḫsārı DTC_3 ḥüsnüñde T/ ḥayrānı: vīrānı AE_4 cānānı D.

[3] zenaḫdāna: zenaḫdanda B, M_3, $Ü_9$/ dirdüm: her dem DTC_5/ vireyüm: virürem A, AE_5, AE_9, Da, DTC_5, DTC_7, Î, L, M, M_2, MM, P, Re, Tr ki virem DTC_1, KR_1, $Ü_3$ görürem B, C, M_3 /Göñlümde: Göñülde M_3/görür oldum: görür oldı AE_6, DTC_6, $Ü_1$ gezer her dem DTC_5.

[4] Āzādelerüñ: Āvārelerüñ Da, DTC_3, M, T, T_1, Tr/ ġaflet: lûṭf it Tr ol meh T_1.

266

CCLVI

1. Mübeddel ḳılmağa ṣubḥ-i viṣāle şām-i hicrānı
   Menüm āhum alubdur ṣubḥ ü şām çerḫ dāmānı
2. Gözüm yaşına hem-reng olduğıyçün keşf-i rāzumda
   Başarken bağruma düşdi gözümden bağrumuñ ḳanı
3. Dil-i pür-ḫun mıdur sīnemde yā ol ḳaşları yanuñ
   Çekilmiş nāveki cismümde ḳalmış ḳanlu peyḳānı
4. Yüzüñ görmek temennāsındayam ammā budur müşkil
   Ki dem düşdükçe açdurmaz maña göz eşk ṭuğyānı
5. Didüñ ey Ḫıżr beñzer yār lâ'li Āb-i Ḥayvān'a
   Bu ta'ẓīm ile ṭopraġdan götürdüñ Āb-i Ḥayvān'ı
6. Niṡār-i ḫāk-i pāyuñ lâyıḳı bir gevher isterdüm
   Ḳamu gözden geçürdüm ḳaṭre ḳaṭre eşk-i ġalṭānı
7. Fużūlī'nüñ yeter 'ışḳına inkār eyle ey gerdūn
   Güvāh-i ḥāl yetmez mi saña feryād ü efġānı

[5] pinhānum: pinhānı $Ü_3$/ idebilmezdüm: ideyüm dirdüm M_2/ gözden: gözde Ī.

[6] Derd ü: Yāre DTC$_1$/ pinhānum: pinhānı F_2/ il: dil A, Ç /Yüz āh ki: Feryād ki DTC$_5$ Bir reng ile Ī/ itdi: oldı Ī den başḳa bütün yazmalar.

[7] gicesin: gicesi A, DTC$_2$, DTC$_7$ sitemin B, M_3/ dūzaḫ elemin bildüm: bildüm ki nedür düzaḫ P düzaḫ elemin añdum DTC$_5$ firḳat elemin bildüm R/ ḳıyāmetdür: ḳıyāmetden F_2.

[8] ġam-i: ḳamu Ç/'ālemden: cānandan T_1, Tr/ Ḫoş: Çoḳ Re.

[9] dil-dāre: dil-dāde KR$_2$.

[1] alubdur: elidür DTC$_1$, DTC$_2$, DTC$_3$, KR$_1$, M_2, M_3, P, T, T_2, $Ü_8$ den başka bütün yazmalar; dutubdur DTC$_2$, T olubdur DTC$_3$ /dāmānı: devrānı Re.

[2] yaşına: yaşiyle Aba, DTC$_1$, KR$_1$, M_2, T, T_1, T_2, M_3, $Ü_3$ /hem-reng: hem-dem M_3, Re/ olduğiyçün: olmağiçün F_2/ rāzumda: rāzında A, DTC$_1$, F_2, Re rāzumdan F_1, M_3, $Ü_3$ rāz eyler M/ Başarken: Baḫarken P, $Ü_5$.

[3] ḫun mıdur: ḫundurur M/ cismümde: bağrumda DTC$_5$.

[4] Yüzüñ görmek: Leb-i lâ'lüñ DTC$_2$/ eşk: ḳanı $Ü_9$/ ṭuğyānı: ṭūfānı P.

[6] eşk-i: dürr-i Ç, R.

CCLXVII

1. Gitdi elden ṣanemüñ sünbül-i müşg-efşānı
   Yine devr itdi perīşan men-i ser-gerdānı

2. Eyle muʿtād olubam āteş-i hicrānına kim
   Görmesem yandurur elbette meni hicrānı

3. Gökde āhum yili söndürdi çerāğın güneşüñ
   Yirde eşküm ayağa urdı dür-i ğalṭānı

4. Göz beyāżına çeker lâʿl-i lebüñ ṣūretini
   Dem-be-dem ḫāme-i müjgān ile bağrum ḳanı

5. Çıḫdı can kimseye iẓhār idebilmen derdüm
   N'ideyüm āh bu derdüñ ne ola dermānı

6. Ey sitem daşını bī-derdlere żāyiʿ iden
   Yapagör bir nice daş ile dil-i vīrānı

7. Virse can yetmese cānāne Fużūlī ne ʿaceb
   Her kişi kim sever öz cānı içün cānānı

[1] sünbül-i: kākül-i AE_9/ devr: çerḫ DTC_5/ men-i: dil-i A, AE_3, AE_6, AE_8, DTC_3, DTC_6, DTC_7, P, R, T_1, $Ü_1$ beni (meni) AE_9, KR_1, M_3.

[2] muʿtād: muḫtāc AE_3/ hicrānına: hicrān ile DTC_1, F_2, M, T, $Ü_8$, $Ü_{10}$ hicrānuña A, AE_3, AE_5, AE_6, AE_8, AE_9, DTC_2, DTC_3, DTC_4, E, İ, L, Li, MM, R, Re, Tr, $Ü_4$, $Ü_9$, V.

[3] söndürdi: yandurdı AE_4, M_2/ urdı: ṣaldı DTC_5, T_1/ ayağa urdı: urub ayağa AE_1.

[4] çeker: çeküb $Ü_6$/ lâʿl-i lebüñ: lâʿlerüñ DTC_1, $Ü_4$ lâʿlerinüñ DTC_4.

[5] Çıḫdı: Çıḳsa L/ N'ideyüm: Ne olur DTC_1 Ne diyem H, L, Re, Tr, $Ü_8$/ ola: olur AE_5, Ç, DTC_1, DTC_2, M, M_2, T, $Ü_{10}$ ile P.

[7] yetmese: yetmeye Li, T_2, $Ü_5$ irmese Ç.

268

CCLXVIII

1. Ey vücūd-i kāmilüñ esrār-i ḥikmet maṣdarı
   Maṣdarı ẕātuñ olan eşyā ṣıfātuñ maẓharı

2. Maẓharı her ḥikmetüñ sensen ki kilk-i ḳudretüñ
   Ṣafḥa-i eflâke naḳş itmiş ḫuṭūṭ-i aḫteri

3. Aḫteri mesʿūd olan oldur ki ṭabʿ-i pāk ilen
   Ḳābil-i feyż ola lûṭfuñdan ṣafā-yi cevheri

4. Cevheri maʿyūb olan nāḳıṣ menem kim muttaṣıl
   Sādedür ḫaṭṭuñ ḫayālinden żamīrüm defteri

5. Defteri aʿmālümüñ ḫaṭṭ-i ḫaṭādandur siyāh
   Ḳan töker çeşmüm ḫayāl itdükçe hevl-i maḥşeri

6. Maḥşeri eşküm virür seyl-âba ger Rūz-i Cezā
   Olmasa maḳbūl-i der-gāhuñ sirişküm gevheri

7. Gevheridür ʿışḳ baḥrinüñ Fużūlī āb-i çeşm
   Līk bir gevher ki lûṭf-i Ḥaḳ añadur müşterī

[2] ḳudretüñ: ḥikmetüñ A/ eflâke: eflâkde M_3/ ḫuṭūṭ-i: nuḳūṭ-i DTC_3.

[3] pāk ilen: pākinüñ DTC_1, KR_1, M_2, M_3, T_2, V kāmilüñ R pāküñe A, Ç nāziküñ AE_3, DTC_3, $Ü_1$ pāk tek T_1 /lûṭfuñdan: nuṭḳuñdan M.

[4] nāḳıṣ: nā-dan AE_6/ muttaṣıl: dā'imā DTC_2/ ḫaṭṭuñ ḫayālinden: ḫaṭṭ-i ḫayālüñden DTC_5, M_2, $Ü_6$ ḫaṭṭuñ ḫayāliyle Aba, AE_5, AE_9, B, C, D, DTC_1, H, L, Li, M_3, MM, T_2, $Ü_3$, $Ü_4$, $Ü_8$, $Ü_{10}$, V.

[5] ḫaṭṭ-i: ḫaṭṭı Ī, K/ ḫaṭādandur: ḫaṭāsıdur R/ itdükçe hevl-i: itdüği içün Ç itdükde hevl-i AE_4, DTC_4 itdükçe rūz-i R.

[6] Olmasa: Olmaya DTC_3/ maḳbūl-i der-gāhuñ: maḳbūl der-gāha A, Aba, AE_3, AE_5, AE_6, AE_9, C, DTC_3, DTC_4, F_2, Ī, KR_2, L, M_3, MM, P, R, Re, T, T_1, T_2, $Ü_4$, $Ü_5$, $Ü_6$, $Ü_{10}$, V.

[7] āb-i: eşk-i KR_2, P/ lûṭf-i: sırr-i AE_4, E, Ī, $Ü_5$ feyż-i A/ Ḥaḳ añadur: Ḥaḳ'dur aña AE_6, P, $Ü_4$.

269

CCLXIX

1. Yıḫdı sāḳī bir ayağ ile ten-i efgārı
   Bir tepük eyledi vīran bu küḫen dīvārı

2. Gāh maʿmūr ḳılur bāde meni gāh ḫarāb
   Görüñüz gāh yapub gāh yıḫan miʿmārı

3. Gün çıḫınca şaçaram gevher-i eşk encüm tek
   Giceler yāduma geldükçe meh-i ruḫsārı

4. Dil yaḫar dāğ gözüñ fikri ile hecr güni
   Bu çerāğ ile mi ṣaḫlar gice ol bīmārı

5. Yoḫ özinden ḫaberi kim ki gelür dünyāya
   Bezmden dașra ḳomaz pīr-i muğan hūş-yārı

6. Bize çun ḳadr bulınmaz çıḫalum dünyādan
   Müşterī yoḫ nice bir bekleyelüm bāzārı

7. Ḳayd-i taḳlīd Fużūlī saña bir āfetdür
   Bir ḥiṣār idegör andan özüñe zünnārı

[1] ten-i: beni AE_2, AE_9, M_3 men-i T_1, T_2, $Ü_4$ bu ben AE_1.
[2] ḳılur: ḳılub R/bāde: sāḳī MM/ Görüñüz: Gördüñüz A, DTC_3, DTC_5– Görüñ ol R/ yapub: yapan B yonub AE_3.
[3] şaçaram: ṣayaram AE_1, B/ geldükçe: geldükde DTC_5.
[4] dāğ: dāğı DTC_7, F_2/ güni: düni B, C, F_2, H, $Ü_{10}$ /Bu: Bir T, $Ü_5$.
[5] ḳomaz: ḳoyar $Ü_6$.
[6] çun: çoḳ MM, T_2, $Ü_5$, $Ü_6$, $Ü_9$/ dünyādan: ʿālemden AE_1, DTC_7, L, M_3, R/ bir: biz AE_3, M_3.
[7] taḳlīd: islâm AE_8, F_2, İ, Re, T, T_2, $Ü_4$, $Ü_5$, $Ü_8$, $Ü_9$, $Ü_{10}$ teklīf DTC_5/ saña: baña AE_3 bize D, DTC_2, T_1, $Ü_6$/ andan: anda L, T_2.

270

CCLXX

1. Revācın naḳd-i peykānuñla bulmuş ḥüsn bāzārı
   Geçer naḳdüñ eger miñ Yūsuf'uñ olsañ ḫarīdārı

2. Meger devr-i ruḫuñ ṭarḥın çeker gül ṣafḥası üzre
   Kim olmuş gevher-efşan bülbülüñ pergār-i minḳārı

3. Çeker miñ dā'ire çevremde ḥırz içün sirişkümden
   Ḫamīde ḳaddümüñ bī-hūde çizginmez bu pergārı

4. Geçer nālem felekden ḫam-ḳadümni çenge beñzetmeñ
   Ki çıḫmaz perdeden çengüñ ṣadā-yi nāle vü zārı

5. Yeñi aydan felek saṭḥında miñ ḳāleb düzüb bozmuş
   Virince ḳaşlaruñ ṭāḳına ṣūret ṣun' mi'mārı

6. Ṣanemler ḫidmetin ṭā'at bilen rind ecrsüz ḳalmaz
   Ḳılur miñ rişte-i tesbīḥ işin her tār-i zünnārı

7. Fużūlī'ni dehānuñ ḥayreti bir derde ṣalmış kim
   Ne pinhān itmeği mümkindür ol derdüñ ne iẓhārı

[1] ḫüsn: 'ışḳ Ü$_4$/ Geçer: Geçe P/ olsañ: olsa AE$_2$, DTC$_3$, DTC$_4$.
[2] ruḫuñ: ḫaṭuñ B, Ü$_{11}$/ ṭarḥın: ḫaṭṭın DTC$_1$, Ü$_3$ ṭarfın Ü$_4$/ gevher-efşan: 'anber-efşan DTC$_1$, KR$_1$.
[3] Çeker miñ: Çekersen AE$_9$, DTC$_2$, MM Çizer miñ P / çizginmez: çevrinmez AE$_4$, DTC$_4$, Ü$_6$.
[4] çıḫmaz: çıḳar C.
[5] düzüb bozmuş: durub ḳurmuş Tr/ ṣūret: ṣan'at Tr.
[6] ḫidmetin: secdesin AE$_4$, Li, Ü$_1$ /bilen rind: bilenler Ç/tesbīḥ işin: tesbīḥ işi AE$_6$, DTC$_3$, DTC$_4$, DTC$_7$, R, Ü$_1$ tesbīḥden Aba tesbīḥ uş İ.
[7] ṣalmış kim: ṣalmışdur AE$_5$/ itmeği: eylemek AE$_3$.

271

CCLXXI

1. Yār ḳılmazsa maña cevr ü cefādan ġayrı
Men aña eylemezem mihr ü vefādan ġayrı

2. Ey diyen ġayre göñül virme ḫanı mende göñül
Ser-i zülfüñde olan baḫtı ḳaradan ġayrı

3. Ḳıldı Mecnun kimi çoḫlar heves-i ʿışḳ velī
Döymedi derde men-i bī-ser ü pādan ġayrı

4. Müşg-i Çin zülfüñ ile eylese daʿvī ne ʿaceb
Ne olur yüzi ḳara ḳulda ḫaṭādan ġayrı

5. Lebine Çeşme-i Ḥayvān dimezem kim lebinüñ
Var miñ cāna değer feyżi baḳādan ġayrı

6. Hīç kim bilmedi taḥḳīḳ ile ağzuñ sırrın
Sırr-i ġaybı ne bilür kimse Ḫudā'dan ġayrı

7. Ey Fużūlī bize taḳdīr ġam itmiş rūzī
Ḳılalum ṣabr nedür çāre rıżādan ġayrı

[1] cevr ü: cevr-i MM, $Ü_5$, $Ü_9$/ mihr ü: mihr-i AE_9, F_2, MM, $Ü_5$, $Ü_9$.
[2] ḫanı: ġanī DTC_3/ zülfüñde: küyında $Ü_8$.
[3] Döymedi: Dözmedi Aba, AE_5, AE_6, Ī, L, T_1, $Ü_8$/ derde: cevre Li.
[4] olur: gelür D, L, $Ü_8$/ ḳara ḳulda: ḳaralarda AE_2, Re, $Ü_5$.
[5] kim: çun P/ lebinüñ: lebi tek P/ değer: yarar DTC_1, $Ü_8$.
[6] ağzuñ: ağzı Aba/ kimse: ġayr A, Li, R.
[7] itmiş: olmuş AE_5, $Ü_4$ /ḳılalum: idelüm M, $Ü_6$.

272

CCLXXII

1. Ne görür ehl-i cefā mende vefādan ġayrı
   Ne bulur şem' yaḫan kimse żiyādan ġayrı
2. Ey olan sākin-i mescid ne bulubsan bilmen
   Būriyāsında anuñ būy-i riyādan ġayrı
3. Gel ḫarābāta naẓar sāḳiye ḳıl kim yoḫdur
   Ruḥ-i ṣāf ü mey-i ṣāfında ṣafādan ġayrı
4. Ser-be-ser vādi-i miḥnetdür ü ġam mülk-i vücūd
   Bir ferāġat yiri yoḫ şehr-i fenādan ġayrı
5. Cümle-i ḫalḳ maña yār içün aġyār oldı
   Ḳalmadı kimse maña yār Ḫudā'dan ġayrı
6. 'Azm-i kūyuñda göñül yārlıġ ister bizden
   Elümüzden ne gelür ḫayr du'ādan ġayrı
7. Faḳr imiş faḳr Fużūlī şeref-i ehl-i vücūd
   Özüñe eyleme hem-dem fuḳarādan ġayrı

[1] görür: tapar DTC_3 bulur Li, M/ bulur: görür DTC_3, M/ şem': şem'i Ç, D, DTC_1, DTC_7, E, İ, L, Re, T_2, $Ü_4$ şem'e AE_9 /yaḫan: baḳan AE_9.

[2] olan: olub DTC_5, R, Tr/ bulubsan: bulursan DTC_1, E, F_2, Re, T, $Ü_8$/ bilmen: andan E/ Būriyāsında: Būriyāsından A/ anuñ: iğen H.

[3] Gel: Ḳıl Re/ ḳıl: gör Re/ ṣāfında: ṣāfīde AE_9 ṣāfī vü E.

[4] 1. mısra: Ser-be-ser vādi-i derd ü ġam olub mülk-i vücūd DTC_5 Ser-be-ser vādi-i miḥnetdür ü ġam mülk-i 'adem E Ser-be-ser vādi-i dünyā doludur miḥnetden D Vādi-i miḥnet ü ġamdur bu ḳamu mülk-i vücūd Aba Ser-be-ser vādi-i derd ü ġam irür mülk-i vücūd KR_1 /yiri: ivi AE_1, R/ şehr-i: anda D.

[5] Cümle-i ḫalḳ: Cümle āfāḳ F_2, KR_2.

[6] kūyuñda: kūyuña Tr kūyuñla A kūyında M_3, P/ bizden: benden Aba, AE_2, AE_4, D, DTC_1, DTC_2, M_2, R/ ḫayr: ġayr DTC_2, DCT_3 çāre L, $Ü_8$.

[7] faḳr: faḫr C, DTC_7, H, R/ ehl-i: aṣl-i AE_2, C, DTC_2, DTC_5, R/ vücūd: kemāl DTC_3, M/ Özüñe: Özüñi T_1, $Ü_6$, $Ü_8$.

273

CCLXXIII

1. Ḥâṣılum yoḫ ser-i kūyuñda belâdan ġayri
Ġarażum yoḫ reh-i ʿışḳuñda fenādan ġayrı

2. Ney-i bezm-i ġamem ey āh ne bulsañ yile vir
Oda yanmış ḳuru cismümde hevādan ġayrı

3. Perde çek çihreme hicrān güni ey ḳanlu sirişk
Ki gözüm görmeye ol māh-liḳādan ġayrı

4. Yetdi bī-kesliğüm ol ġāyete kim çevremde
Kimse yoḫ çizgine gird-āb-i belâdan ġayrı

5. Ne yanar kimse maña āteş-i dilden özge
Ne açar kimse ḳapum bād-i ṣabādan ġayrı

6. Bozma ey mevc gözüm yaşı ḥabābın ki bu seyl
Ḳoymadı hīç ʿimāret bu binādan ġayrı

7. Bezm-i ʿışḳ içre Fużūlī nice āh eylemeyem
Ne temettuʿ bulınur neyde ṣadādan ġayrı

[1] fenādan: vefādan Ç/ yile: yire Tr/ ḳuru: ḳara Ç.

[3] çihreme: dīdeme DTC$_3$, Î çihreye AE$_3$, Ü$_{10}$ çeşmüme T /sirişk: yaşum Î.

[4] çevreme: ʿālemde R/ çizgine: çevrile AE$_4$ çevrine DTC$_4$.

[5] yanar: yeter B.

[6] Bozma: Pozma AE$_4$, AE$_6$, Da, DTC$_1$, DTC$_5$, R, Ü$_3$, Ü$_8$, Ü$_{10}$/ mevc: eşk AE$_2$, AE$_5$, AE$_9$, DTC$_1$, Î, KR$_1$.

[7] ʿışḳ: ġam AE$_9$, D/ eylemeyem: eylemeye D/ neyde: bende Li, Re, T, T$_1$, Tr, Ü$_6$, Ü$_8$.

CCLXXIV

1. Göz karesi eşk-i gül-gūnumda ḫālüñ ṣadḳası
   Eşk-i gül-gūnum gül-i ruḫsār-i ālüñ ṣadḳası

2. Dūd-i āhumdan ḳararmış zār ü ser-gerdan tenüm
   Āteşin ruḫsār üze müşgin hilâlüñ ṣadḳası

3. Şevḳ-i vaṣluñ yanduran nāḳış vücūdum māh tek
   Ẕerre ẕerre āf-tāb-i bī-zevālüñ ṣadḳası

4. Āşyān-i tende murġ-i rūḥı itmen terbiyet
   Olmasa pervāne tek şem'-i cemālüñ ṣadḳası

5. Hecrüñe başum fidā olsun ki cānum almadı
   İtdüm āḫir müjde-i ẕevḳ-i viṣālüñ ṣadḳası

6. Yūsuf-i güm-geşte kimdür kim saña mānend ola
   Yüz aña mānend ḥüsn-i bī-miṣālüñ ṣadḳası

7. 'Afv ider ḫidmetde her noḳṣānumuz pīr-i muġān
   Ey Fużūlī cānumuz ehl-i kemālüñ ṣadḳası

[1] gül-gūnumda: gül-gūnuma Ç.

[2] ḳararmış: ḳaralmış AE_5, AE_6, DTC_6, ḳızarmış MM/ tenüm: gezer AE_5, M/ ruḫsār üze: ruḫsārda AE_4, M, M_2 ruḫsār ile Ç, H, Re.

[3] yanduran: yandurur KR_1, P/ nāḳış: nā-ḥaḳ AE_9, DTC_2, L, T_2.

[4] rūḥı: rūḥa AE_6, F_2T /itmen: ḳılman DTC_2, R itmeñ $Ü_8$/ pervāne tek: pervāne-i AE_4, D, DTC_2, DTC_3, DTC_5, L, M, MM, T_2 pervāne veş M_3.

[5] 1. mısra: Hecrüñe ḳurban başum olsun ki cānum almadan Re/ almadı: ḳalmadı DTC_5, M gitmeden D/ ẕevḳ-i viṣālüñ: şevḳ-i viṣālüñ AE_9. şevḳ-i cemālüñ L.

[6] Yūsuf-i: Leylī-i İ/ güm-geşte: ser-geşte AE_9, L/ Yüz aña: Yüz saña DTC_2.

[7] 'Afv ider: 'Afv ide Da, DTC_2, DTC_3, F_2, M, T/ noḳṣānumuz: taḳṣīrümüz AE_3, AE_6, İ, K.

CCLXXV

1. Ḳāmetüñ ḫidmetine servüñ eğilmez başı
Ne bilür ehl-i ṭarīḳuñ revişin ol nāşī

2. Öğinür dīde ki ḥayrānem ezelden yüzüñe
Oldı ma'lûm bu lâfında ki çoḫdur yaşı

3. Eşk-i lâ'lüm reh-i 'ışḳuñda dutubdur eteğüm
Ḳorḫulıḳdur nice ṣalub gidelüm yoldaşı

4. Yetdi ol ğāyete ża'fum ki çeker taṣvīrüm
Her zeman dā'ire-i ḥayrete miñ naḳḳāşı

5. Muḥtesib Tañrı içün gel maña çoḫ virme 'azāb
Meyl-i mescid mi ider mey-kedeler evbāşı

6. Kesdi men ṣifteden ehl-i selâmet yolını
Bes ki eṭrāfuma cem' oldı melâmet daşı

7. Ey Fużūlī ne belâ oḫları kim gelse maña
Sebeb ol ḳaşları yanuñ gözidür yā ḳaşı

[1] ol: her AE_1, D, DTC_5, L, M_2, M_3.

[2] Öğinür: Öygünür $Ü_1$ /lâfında ki: lâfiyle ki AE_4, M_2 çağında ki P.

[3] Eşk-i lâ'lüm: Eşk seyli DTC_5, İ, P Lâ'l eşküm AE_5 Eşk ṭıflı T_1, Tr Eşk lâ'li AE_2, DTC_1, KR_1, Li, MM, $Ü_3$, $Ü_6$/ ṣalub gidelüm: ṣalıvirelüm Re ṣalub gideyüm DTC_3, DTC_4, DTC_7, R.

[4] çeker: çeküb R/ taṣvīrüm: çevremde C.

[5] maña: bize AE_6/ mescid mi ider: mescid ide mi T_1, $Ü_4$ mescid mi ḳılur Ç, D, P, $Ü_1$.

[6] men: bu H/ Bes ki: Anca kim Re, T/ eṭrāfuma cem' oldı: eṭrāfumuza doldı A.

[7] belâ: ḳadar B/ gelse: geldi $Ü_8$/ maña: saña AE_1, AE_3, AE_4/ yanuñ: yayuñ F_2 den başka bütün yazmalar.

276

CCLXXVI

1. Tereşşuḥ ḳabrümüñ daşından itmiş çeşmümüñ yaşı
   Ḫayāl eyler gören kim lâ'ldendür ḳabrümüñ daşı
2. Ne zībāsan ki ṣūret bağlamaz taṣvīr-i ruḫsāruñ
   Taḥayyür ṣūret eyler ṣūretüñ çekdükde naḳḳāşı
3. N'ola gird-āb-i ġam dirsem men-i ser-geşte dünyāya
   Ṣanur kim çizginür 'ālem kimüñ kim çizginür başı
4. Sipihr-i pür-kevākibden değül derde devā mümkin
   Ḫayāl itmeñ vire tiryāk-i zehr-i ġam bu ḫaşḫāşı
5. Baḳāsı mümkin olmaz olsa ger dīvār-i 'ömrüñde
   Meh ü ḫūr-şīdden ḫışt-i binā eflâkden kāşī
6. Virür emvāta iḥyā bāde gūyā kim çıḫub her dün
   Ṣalur feyż-i Mesīḥā bādeye ḫum-ḫāne ḫuffāşı
7. Fużūlī'ni reh-i 'ışḳuñda eşk ü āh ider rüsvā
   Belâdur her kimüñ bir yolda ġammāz olsa yoldaşı

[1] daşından: daşında AE_3, Ç, F_2 daşına Aba, Re/ çeşmümüñ: cismümüñ P/ eyler: ider AE_1.

[2] zībāsan ki: zīversen ki B/ çekdükde: gördükde AE_3, AE_4, AE_9, DTC_2, DTC_3, L, Li, M_2, T_2 çekmekde P.

[3] dirsem: disem Î dise DTC_6 virsem AE_4, DTC_5, L dirse T_1/ men-i: dil-i F_2, T_1/ çizginür: çevrilür AE_4.

[4] itmeñ vire: itmekdedür Aba, AE_9, DTC_2, E, Î, L itmeñ virür Li, $Ü_1$.

[5] 'ömrüñde: 'ömrüñden A, AE_3, DTC_3, R, Re, Tr/ ḫışt-i: ḫışt ü Li, R/ binā: baḳā P/ kāşī: daşı A, Ç, DTC_4.

[6] çıḫub: çıḳar AE_8, DTC_5, Re/ her dün: dün gün Re/ Mesīḥā: Mesīḥ'i AE_4, AE_5, AE_8, C, F_2, H, Li, T, $Ü_3$, $Ü_6$ /ḫuffāşı: evbāşı AE_4, F_2, Re.

[7] bir yolda: bu yolda D, DTC_2, DTC_3, DTC_4, DTC_5, L, R 'ālemde $Ü_1$/ olsa: ola AE_9, DTC_5, Tr.

CCLXXVII

1. Meger ḫāb içre gördüñ ey göñül ol çeşm-i şehlâyı
   Ki ḳılduñ ṭarfetü'l-'ayn içre ġarḳ-i eşk dünyāyı

2. Yetürdi āhumı gerdūna ol büt gör ne kāfirdür
   Dimez kim gökde āhum incide nā-geh Mesīḥā'yı

3. Çekersen ey muṣavvir ṣūretin ol meh-veşüñ ammā
   Ne mümkindür murāduñca çekilmek ḳaşları yayı

4. Belâdur şehrlerde men kimi rüsvā-yi ḫalḳ olmaḳ
   Ne ḫoş Ferhād ü Mecnun menzil itmiş kūh u ṣaḥrāyı

5. Görinmez yār ḫalḳ eşküm temāşāsına cem' olmuş
   Eger nā-geh görinse ol perī gel gör temāşāyı

6. Dutup kuşlar başumda āşyan feryāde gelmişler
   Çıḫ ey āhum odı bir dem başumdan ṣav bu ġavġāyı

7. Fużūlī ḫaṭṭı sevdāsın ḳalem tek başa ṣalmışsan
   Gider başuñ eger başdan gidermezsen bu sevdāyı

[1] dünyāyı: deryāyı Aba, AE_4, AE_5, İ, K.

[2] ol: veh M_3 /büt gör: bed-ḫū B büt veh AE_6, L meh gör E, İ ol büt M_3/ Dimez kim: Dimedi E/āhum incide nā-geh: nā-geh incide nālem AE_1, AE_9, DTC_1, F_1, H, KR_2, Li, MM, $Ü_3$, $Ü_4$, $Ü_6$.

[3] ol meh-veşüñ: meh-veşlerüñ R/ mümkindür: müşkildür AE_1, DTC_1, T, T_1, T_2 den başka bütün yazmalar/ murāduñca: murādumca D, T, $Ü_9$/ çekilmek: çekilmez E.

[4] Belâdur: 'Acebdür Re/ ḫalḳ: 'ışḳ C, R 'ām B, T.

[5] yār: yār u P, Tr, $Ü_1$/ cem' olmuş: cem' oldı DTC_3 ḥayrandur DTC_4, DTC_7, M mā'ildür Ç/ Eger: Ve ger DTC_4, DTC_7.

[6] başumda: serümde $Ü_9$/ odı: yüri Aba/ bir: her Ç bu L/ ṣav: sür D.

[7] ḫaṭṭı: ḫaṭṭ-i AE_6, AE_8, B, C, D, F_2, H, KR_2, L, M_3, MM, R, Re, T_2/ ṣalmışsan: çekmişsen D/ gidermezsen: çıḳarmazsan E, R, Re, T_1, Tr, $Ü_8$.

278

CCLXXVIII

1. Bıraḫdı ḫāke ḥüsnüñ āf-tāb-i ʿālem-ārāyı
   Götürdi yir yüzinden muʿciz-i lâʿlüñ Mesīḥā'yı

2. İki gözden revān itmiş sirişküm ḳāmetüñ şevḳi
   ʿAṣā-yi muʿcizi gör kim iki bölmüş bu deryāyı

3. Bükülmüş ḳaddümi ḳurtaragör ḳullâb-i zülfüñden
   Ḫaṭādur çekmesün çoḫ bağrı çökmüş bir şınuḳ yayı

4. Ruḫuñ üzre ḫam-i ebrūñı görmek isterem ammā
   İyen düşvār olur gün var iken görmek yeñi ayı

5. Şarāb-i nāba lûṭf it muḥtesib ḳahr ile çoḫ baḫma
   Mükedder ḳılma ʿaks-i tīreden cām-i muṣaffāyı

6. Yedi gündür ol ayı görmezem āhum şerāriyle
   N'ola ḳılsam Benātü'n-naʿş ile yek-san S̱üreyyā'yı

7. Fużūlī eşk seyliyle perīşān olma ṣabr eyle
   Aña hem var ola āḫir dutub durur mı dünyāyı

[1] ḥüsnüñ: zülfüñ AE_3.

[2] muʿcizi: Mūsi'yi L, P/ bölmüş: eyler AE_3.

[3] ḳurtaragör: ḳurtarıgör DTC_7 ḳurtaramam B/ ḳullâb-i: zencīr-i $Ü_9$/ bir: bu DTC_2, F_2, R, T_1.

[4] üzre: üste AE_5, P/ düşvār olur: düşvār irür A, R düşvārdur Ç, L, M, Tr/ var iken: batmadın E.

[5] nāba: nābı $Ü_6$ nāb Aba/ muḥtesib: miḥnet ü DTC_5/ ḳahr: lûṭf A/ çoḫ: çun C/ tīreden: perdeden AE_9.

[6] görmezem: görmedüm F_2.

[7] seyliyle: seylinden Li/ olma: gezme AE_4/ āḫir: bir gün AE_9, M/ durur mı: durmaz bu A, AE_9, DTC_4, M_3 dura mı DTC_2, P.

CCLXXIX

1. Ey vücūduñ eseri ḫilḳat-i eşyā sebebi
   Nebi ol vaḳt ki bi'l-fi'l gerekmezdi nebī

2. Seyyid-i Ebṭaḥi vü ümmi vü Mekkī vü zekī
   Hāşimī vü Medenī vü Ḳureşī vü 'Arabī

3. Sebḳat-i ẕāt ile eyvān-i risālet ṣadrı
   Şeref-i aṣl ile fihrist-i rüsül müntehabı

4. 'Azm-i çerḫ itdi Mesīḥā ki bula mi'rācuñ
   Yetmedi menzil-i maḳṣūda ṭarīḳ-i ṭalebi

5. Enbiyāda kime sen tek bu müyesserdür kim
   Ādem'e vech-i mübāhāt ola 'izz-i nesebi

6. Ḫalef-i mu'teber-i Ādem ü Ḥavvā sensen
   جعل الله فداء لك امی و ابی

7. Yā Nebī ḳılma Fużūlī'ni ḳapuñdan maḥrūm
   'Afv ḳıl var ise der-gāhda terk-i edebi

[1] ḫilḳat-i eşyā: ḫalḳına ihyā D/ bi'l-fi'l: bi'l-'aḳl DTC_3.

[3] eyvān-i: dīvān-i DTC_5, M_2/ aṣl: ẕāt Aba, AE_2, AE_4, AE_5, AE_6, KR_2, M_2, T_2, $Ü_3$, $Ü_8$, $Ü_9$, $Ü_{10}$, V ḳadr AE_1, B ḳahr L 'ilm İ, $Ü_5$ fażl M_3/ aṣl: şān T/ rüsül: velī $Ü_8$ nebī DTC_5 milel F_2.

[4] çerḫ: cezm $Ü_8$.

[5] Enbiyāda: Enbiyādan AE_3/ 'izz-i: 'izz ü DTC_5.

[6] Ḫalef-i: Ḫilḳat-i AE_2, DTC_1, KR_1, KR_2, L, P, R, T_1, $Ü_5$, $Ü_{10}$/ Arapça mısra: Allah, annem ile babamı sana feda etsin!

[7] ḳapuñdan: ḳapuñda $Ü_{10}$/ der-gāhda: der-gāhuña AE_6, D, F_2, P, $Ü_1$, $Ü_8$.

CCLXXX

1. Giceler tā ḥālüme gerdun temāşā itmedi
   Terk idüb bī-dādımı bir mihr peydā itmedi

2. Nāvekin gör kim yarub eşküm dutar göz perdesin
   Ey diyen Mūsī ʿaṣāsı ḳaṭʿ-i deryā itmedi

3. Her demüñden miñ Mesīḥā zinde-i cāvīd olur
   Sen iden iẓhār iʿcāzı Mesīḥā itmedi

4. Āşyān tā ravżā-i kūyuñda dutdı murġ-i dil
   Geçdi ṭavf-i Kaʿbe'den uçmağa pervā itmedi

5. Hīç ʿābid añmadı lâʿlüñ ki gözden ḳan töküb
   Secdeden durduḳça tağyīr-i muṣallā itmedi

6. Żaʿf-i ṭāliʿ kesdi dünyādan naṣībin zāhidüñ
   Yoḫsa öz reʾyiyle zāhid terk-i dünyā itmedi

7. İtmedi ilden nihan bir gice ṭavf-i kūyuñı
   Kim Fużūlī'ni ṣadā-yi nāle rüsvā itmedi

[1] ḥālüme: āhuma Tr.

[2] 1. mısra: Nāveki gör yarub eşküm kim töker göz perdesin R/ Nāvekin: Nāveki AE$_3$, Da, M/ eşküm: eşkin AE$_6$, AE$_9$, P/ dutar: dutub KR$_2$/ ʿaṣāsı: ʿaṣāsın T$_2$.

[3] miñ: bir Ü$_5$, Ü$_8$/ iẓhār iʿcāzı: iʿcāzı iẓhār DTC$_2$, DTC$_4$, DTC$_5$, M$_2$, Ü$_5$ iẓhār-i iʿcāz Re.

[4] kūyuñda: kūyında Tr/ dutdı: itdi Ü$_8$.

[5] ʿābid: ʿāşıḳ R/ Secdeden: Secdeye AE$_9$/ durduḳça: durduḳda AE$_4$, DTC$_5$, M, M$_2$.

[6] dünyādan: gün günden T/ reʾyiyle: cehdiyle İ.

[7] Kim: Tā M.

281

CCXXXI

1. Ey hoş ol günler ki ruḫsāruñ maña manẓūr idi
   Çeşm-i ümmīdüm çerāğ-i vaṣldan pür nūr idi
2. Ḳurb şevḳi ʿāfiyet-baḫş-i ten-i bīmār olub
   Vaṣl ẕevḳi rāḥat-efzā-yi dil-i mehcūr idi
3. ʿİzzetüm şemʿi münevver ṭāliʿüm ʿazmi ḳavī
   Devletüm ḥükmi revan ʿayşum evi maʿmūr idi
4. Dāmen-i iḳbālüme gerd-i taʿarruż yetmeyüb
   Çeşm-i ḥāsid çihre-i cemʿiyyetümden dūr idi
5. Ādem idüm ḳurb-i der-gāhuñda bulmuşdum ḳabūl
   Menzilüm cennet meyüm kevs̱er enīsüm ḥūr idi
6. Baḫt maṭlûbum müyesser ḳılmağa maḥkūm olub
   Dehr esbābum müheyyā ḳılmağa meʾmūr idi
7. Her duʿā ḳılsam tevaḳḳufsuz olurdı müstecāb
   Her temennā eylesem ihmālsüz maḳdūr idi
8. Hecr vehminden yetürmezdüm küdūret göñlüme
   Gerçi devrānuñ muḫālif gezmeği meşhūr idi
9. N'ola ger ṣalsa Fużūlī'ni ġam-i hicrāne çerḫ
   Vaṣl eyyāmında ol ġāfil iyen mağrūr idi

[1] günler: demler M_3/ çerāğ-i: çerāğı MM, T_2, $Ü_9$/ vaṣldan: şevḳden DTC_3 bezmden $Ü_1$.

[2] şevḳi: şevḳuñ Re, $Ü_8$/ ten-i: dil-i DTC_5, E, Li, MM, T_2/ olub: idi AE_8, DTC_1, DTC_5, T_2, $Ü_8$/ ẕevḳi: ẕevḳuñ Re/ dil-i: ten-i P.

[3] şemʿi: şevḳi Tr/ ʿazmi: şevḳi Tr ʿömri $Ü_5$ necmi T/ ʿayşum: ʿayş H.

[4] taʿarruż: taʿallûḳ Ç/ yetmeyüb: ḳonmayub DTC_3, DTC_5 ḳoymayub A, M_2/ çihre-i: dīde-i P.

[5] idüm: olub AE_5/ der-gāhuñda: der-gāhuña $Ü_5$/ ḳabūl: maḳām AE_4, M_2 yiri DTC_4 vuṣūl $Ü_5$/ Menzilüm: Meskenüm T.

[6] olub: idi K/ esbābum: esbābı A, D.

[7] olurdı: ḳılurdı Aba.

[8] Hecr: Cevr DTC_3/ yetürmezdüm: getürmezdüm DTC_4, F_2, P/ gezmeği: dönmeği DTC_5, T gerdişi KR_2 gezmesi M, $Ü_9$ dönmesi F_2.

[9] N'ola ger ṣalsa: N'oldı ṣaldıysa D/ iyen: ḳatı DTC_5/ mağrūr: maʿẕūr R.

CCXXXII

1. Dün göñül dil-bere şerḥ-i ġam-i pinhān itdi
Cem' iken göñlini bir pāre perīşān itdi

2. Yir dutam dirdi göñül nāle ile küyuñda
Yetmedi bir yire her nice ki efġān itdi

3. Va'de virdi ciğerüm ḳanın içe müjgānuñ
İntiẓār ile bu ḥasret ciğerüm ḳan itdi

4. Ġamze tīğiyle gözüñ göñlümi yüz pāre ḳılub
Her birin bir hedef-i nāvek-i müjgān itdi

5. Ḳıldı miḥrāba ḳaşuñ fikri faḳīhi mā'il
Gör nice kāfiri ol va'ẓ müselmān itdi

6. Göreyüm çoḫ yaşasun dīde ki merdümlük idüb
Ġam hücūmında meni eşk ile 'ummān itdi

7. Ey ecel can ṭama'ın ḳılma Fużūlī'den kim
Bir kemān-ebruya çoḫdan anı ḳurbān itdi

[1] dil-bere: güllere A/ pinhān: hicrān DTC_3, P, $Ü_8$/ göñlümi A, K, P, R, T_1, $Ü_8$, $Ü_{11}$ /pāre: yāre KR_1, M_3, P.

[2] Yetmedi bir yire: Bu yire yetmedi $Ü_{10}$/ nice: ḳanda KR_2/ ki: kim P.

[3] virdi: virdüm F_1, $Ü_{11}$/ ḳanın içe: ḳanı içün Ī.

[4] göñlümi: bağrumı AE_1 cismümi Ī/ yüz: ṣad D/ ḳılub: ḳılur AE_9, C, T_2/ birin bir: birini AE_1, M_3 yirin bir AE_2, AE_4.

[5] miḥrāba: miḥrāb Ī/ ḳaşuñ: gözüñ M_3/ fikri: fikr-i D, F_2, T_2 meyli A, DTC_2, V ẕikri T_1/ faḳīhi: raḳībi AE_1.

[6] merdümlük: merdanlığ DTC_7/ Ġam hücūmında: Ġam-i hecrüñde DTC_3, KR_1, P Ġam hücūmiyle AE_2, AE_5, C, H, R/ 'ummān: pinhān R den başka bütün yazmalar.

283

CCLXXXIII

1. Lebüñ ʿaksi gözüm yaşını mey-tek lâle-gūn itdi
   Zenaḫdānüñ murādum, dest-gāhım ser-nigūn itdi

dost-kāmın

2. Saña ʿaksüñ muḳābil durduġıyçün ḥüsn lâfiyle
   Anı cām içre ġayret ġarḳa-i gird-āb-i ḫūn itdi

3. Özin nisbet ḳılurdı zülfüñe zencīr her sāʿat
   Bu sevdālar anı ser-ḥalḳa-i ehl-i cünūn itdi

4. Anuñ tek kim perīşanlıḳ żiyāsin arturur şemʿüñ
   Maña cevrüñ ziyād olmaḳ saña meylüm füzūn itdi

5. Müjeñ ḫancerlerin göñlüm başar bağrına vehm itmez
   Aña cādū gözüñ gūyā ki tāʿlīm-i füsūn itdi

6. Baḳā-yi ṣūret-i Şīrīn içün tevfīḳ miʿmārı
   Binā-yi ʿışḳ-i Ferhād'uñ esāsın Bī-sütūn itdi

7. Fużūlī'den s̱ebāt ü ṣabr-i cevr ü ḳahr az iste
   Ki ol bī-çāreni derd ü ġamuñ bī-ḥad zebūn itdi

[1] Lebüñ: Gözüñ D/ dest-gāhın: dōst kāmın A, B, T den başka bütün yazmalar.

[2] Saña: Senüñ DTC_2/ muḳābil: ber-ā-ber DTC_4/ ḥüsn lâfiyle: lâf-i ḥüsn eyler AE_9 ḥüsn lâfında Ī/ cām içre: hem cām-i P.

[3] Ḳılurdı: Ḳılurken $Ü_6$/ sevdālar: rüsvālar DTC_2, MM, T_2/ anı: beni AE_8/ ser-ḥalḳa-i: ser-geşte-i R.

[4] tek: dik Ī/ żiyāsın arturur şemʿüñ: żiyāsı şemʿe zīverdür DTC_5/ olmaḳ: itmek D.

[5] Müjeñ: Müjem $Ü_6$/ ḫancerlerin: ḫancerleri MM/ aña cādū gözüñ: o cādū gözlerüñ A, DTC_4, DTC_7 /gūyā ki: bilmem ne R, T_1, Tr.

[7] 1. mısra: Fużūlī'den s̱ebāt ü ṣabr sen az iste ey hem-dem DTC_5/ ġamuñ: elem DTC_5/ bī-ḥad: ġāyet KR_1, Re muḥkem D.

CCLXXXIV

1. Ey gȫz oḷ nerkis-i ḫun-ḫāre nigāh itme daḫi
   Rūzgārum ġam-i ʿışḳ ile siyāh itme daḫi
2. Ey gözüm yaşı bu ser-geşteliğüñ terkin ḳıl
   Serv-ḳāmetlere ḳaṭʿ-i ser-i rāh itme daḫi
3. Ey göñül ʿömrümi virdüñ yile ʿāşıḳlığ ile
   Baḫma her ġonce-leb ü gül-ruḫa āh itme daḫi
4. Baḫma ey can ḫaṭ ü ruḫsārına maḥbūblaruñ
   İḥtiyāṭ eyle günāh üzre günāh itme daḫi
5. Ḳılma ey ʿışḳ maña ʿarż perī-çihreleri
   Ṣūret-i ḥālümi mihr ile tebāh itme daḫi
6. Götür ey nefs hevā vü hevesüñ ʿālemden
   Herze herze ṭaleb-i rifʿat-i cāh itme daḫi
7. Ey Fużūlī mey ü maʿşūḳ meẕāḳın terk it
   Özüñi ʿāṣi-i der-gāh-i İlāh itme daḫi

[1] göz ol: göñül Re/ ḫun-ḫāre: bīmāre T/ rūzgārum: rūzgāruñ $Ü_4$/ ʿışḳ: hecr AE_3, DTC_5, $Ü_3$.

[2] gözüm: gözüñ KR_2/ yaşı: nūrı $Ü_6$.

[3] ʿömrümi: ʿömrüñi D, L, Re/ ġonce leb ü: ġonce-dehen T ġonce-lebe DTC_4 serv-ḳad ü T_1.

[4] can: göz AE_4 dil T_1/ günāh üzre günāh: nigāh üzre nigāh DTC_2.

[5] çihreleri: çihrelerin $Ü_8$/ mihr: sūz A, AE_3, AE_6, AE_8, DTC_3, DTC_4, DTC_5, DTC_6, DTC_7, K, P, R, Re, T, Tr leḥv F_1, H, Li, T_2, $Ü_4$, $Ü_9$ şevḳ İ sehv Aba, Ç, L, M, T_1, $Ü_8$, $Ü_{11}$ āh D, $Ü_6$ maḥv DTC_2 sen AE_5 /tebāh: siyāh A.

[6] nefs: dil bu AE_9 ʿaḳl DTC_2/ hevesüñ: hevesüm AE_6/ ʿālemden: ʿālemde KR_2/ rifʿat-i: rifʿat ü AE_3, KR_2 ʿizz ile Re.

[7] mey ü: mey-i Ç, DTC_2, DTC_4, DTC_5, T, $Ü_6$, $Ü_9$/ meẕāḳın terk it: sivāsın terk it $Ü_4$ hevāsın ḳıl terk Re meẕāḳın bildüñ KR_1.

285

CCLXXXV

1. Tāb-i sūz-i sīneden eksilmeseydi göz nemi
   Göz yumub açınca seyl-âba virürdüm ʿālemi

2. Her gözüm pür mevc bir deryādur ol deryā üze
   Her ḳaşumdur mevcden bir ser-nigūn olmuş gemī

3. Mūy-i jūlīdemdedür cemʿiyyet-i eṣnāf-i ġam
   Mülk-i sevdānuñ budur gūyā sevād-i aʿẓamı

4. Hecr var ey dīde vaṣl eyyāmı tökme ḫūn-i dil
   Ṣaḫla kim elbette hem anuñ gelür bir gün demi

5. Ādemīden çoḫ olur ẓāhir perī-veşler velī
   Az olur vāḳiʿ perī-veşlerde sen tek ādemī

6. Vaṣl yādiyle göñül söndürme āhum āteşin
   Külbe-i tārumdan ikrāh itmesün hicrān ġamı

7. Ey Fużūlī ḳıldı cānum riştesin pür pīç ü tāb
   Bir perī-veş dil-berüñ sevdā-yi zülf-i pür-ḫamı

[1] açınca: açḳınca A/ virürdüm: virürdi DTC_2, Re, $Ü_6$.

[2] 1. mısra: Her gözüm bir mevc-i deryādur o deryā üzre kim M Her gözüm bir mevc-i deryādur o deryā üzre hem DTC_5, Re/ pür mevc bir: bir mevc bir AE_3, AE_6, AE_9, C, D, DTC_2, DTC_3, DTC_5, F_2, KR_2, M_3, T_2 bir mevcsüz AE_8 /üze: içün AE_8 yüze AE_4, AE_5, C, DTC_1, $Ü_3$.

[3] jūlīdemdedür: jūlīdedürür DTC_2/ ġam: ʿışḳ T_1/ sevdānuñ: deryānuñ AE_3, Da, DTC_7 dünyānuñ M.

[4] Hecr var: Hecr ile AE_5/ ḫūn-i dil: ḳanumı D.

[5] Ādemīden: Ādemīde AE_1, DTC_3, DTC_4, DTC_7, M/ ẓāhir: ḥāṣıl AE_3/ velī: demī DTC_1/ vāḳiʿ: ẓāhir $Ü_1$, $Ü_6$/ sen tek: resm-i L.

[6] Vaṣl yādiyle: Vaṣl-i yār ile B, F_2, Re/ söndürme: söndürdi Aba söndürdüm AE_4, İ, $Ü_5$, $Ü_6$, $Ü_8$ köydürme Tr/ āhum āteşin: āh-i āteşin A, AE_3, AE_5, AE_6, DTC_2, DTC_4, DTC_7, T, Tr, $Ü_1$ āhum şuʿlesin DTC_3, M/ tārumdan: tārumda AE_3, AE_5, KR_2, $Ü_8$ nārumdan L, Li, MM/ ġamı: emi P.

[7] cānum: hicran AE_1, B, M_3/ Bir: Her DTC_2, DTC_3, DTC_4, MM.

286

CCLXXXVI

1. Ḫoşdur irmek ol beden vaṣlına pīrāhen kimi
Geh el öpmek āstin tek geh ayağ dāmen kimi

2. ʿAks ṣalmaz peykerüm gözgüye baḫsam żaʿfdan
ʿĀlem-i ṣūretde bir şeydā bulınmaz men kimi

3. Cemʿdür göñlüñ senüñ kim var men tek çoḫlaruñ
Men perīşānem ki tapılmaz maña bir sen kimi

4. Bu çemen gül-ruḫlarına derd-i dil ḳılmaz eser
Yüz dilüñ var ise ḫāmūş ol göñül sūsen kimi

5. Ger dilersen idesen neẓẓāre-i dīdār-i yār
Kendözüñ görme arada dīde-i rūşen kimi

6. Dāmenüñ doldursa gerdun dürr ile tök ebr tek
Dürr içün telḫ itme kāmuñ baḥr-i ter-dāmen kimi

7. Ṣal naẓardan lâʿl hem görseñ sirişk-i āl tek
Lâʿl içün her daşa urma başuñı maʿden kimi

8. Kār-gāh-i ṣunʿda bir ṣūret it naḳş-i żamīr
Miñ ḫayālüñ dutmağıl ser-riştesin sūzen kimi

9. Göz yaşiyle dāne dāne cemʿ-i esbāb itme kim
Yile virür dehr anı pā-māl idüb ḫırmen kimi

10. Baḥrlar seyr eyleseñ mutlaḳ ter olmaz dāmenüñ
Ger hevā-yi ʿışḳ ile memlû iseñ yelken kimi

11. Ḫanda olsañ ḳapu levḥi tek gözet ʿiṣmet yolın
Açma göz dīvārlardan her eve revzen kimi

12. Ey Fużūlī menzil-i maḳṣūda yetmek isteseñ
Hīç reh-ber yoḫdurur eṭvār-i müstaḥsen kimi

[1] baḫsam: baḫdum L, T_1/ ṣūretde: fānīde AE_9, C/ şeydā: ṣūret AE_9, C.
[3] senüñ kim var men tek çoḫlaruñ: ki ben tek vardur biñ ʿāşıḳuñ AE_4 senüñ var ḳul benüm tek çoḳlaruñ Re senüñ çoḳ var men tek ʿāşıḳuñ M_2 senüñ kim var men tek ʿāşıḳuñ Da, DTC_2, R, T, $Ü_1$ senüñ kim var men tek çoḳ ḳuluñ B, M_3 senüñ kim var men tek ḳullaruñ AE_1 ki ben tek var cānā çoḳlaruñ $Ü_4$/ ki tapılmaz maña: ḳi bulınmaz maña AE_1, DTC_1, KR_1, P, $Ü_8$ bulınmaz göñlüme M_3.

287

CCXXXVII

1. Çihre-i zerdümde gör hem-dem sirişk-i ālümi
   Ol gül-i raʿnāya bu reng ile bildür ḥālümi
2. Tā ki servüm başa başum üzre gāhī bir ḳadem
   Ey muṣavvir reh-güẕārı üzre çek timsālümi
3. Ey felek yoḫdur pelâs-i faḳrdan ʿārum menüm
   Aṭlasuñdan bilmişem üstün muḥaḳḳar şālümi
4. Ey ḫoş ol kim ʿışḳ harfin bir daḫi tekrār idem
   Ḥaşr dīvānında görgec nāme-i aʿmālümi
5. Hīç kim yoḫdur ki nālemden şikāyet eylemez
   Şükr kim ʿarż eyleyen çoḫdur saña aḥvālümi
6. Niyyetüm oldur ki ruḫsāruñ görüb cānum virem
   Muṣḥaf-i ruḫsār ile ḳılġıl mübārek fālümi
7. Ṣubḥ u şām ol ḳıble-i ebrū muḳābildür maña
   Ey Fużūlī Tañrı gözden saḫlasun iḳbālümi

[4] derd-i: dūd-i Ç, DTC$_7$,M/ var ise: ger olsa İ, Ü$_5$ ger varsa AE$_5$/ göñül: gül-i D, DTC$_1$ dilâ Ç, M, Ü$_4$.

[5] idesen: bulasan DTC$_2$/ dīdār-i yār: ruḫsār-i yār DTC$_5$, KR$_2$ gül-ruḫlaruñ DTC$_1$/ Kendözüñ görme: Görme öz kendüñ F$_3$ Özüñi görme AE$_6$, P, Ü$_1$ Kendüñi görme AE$_9$, H, R Gel özin görme AE$_5$.

[6] dürr ile tök ebr tek: yazıya ṣalġıl anı Ç dürr ile tök baḥr tek Ü$_4$ tök hem ol dem ebr tek Aba dürr ilen tök ebr tek AE$_5$, Li, MM, Ü$_3$ dürr ilen tök dāmenin T.

[7] lâʿl: lâʿli DTC$_7$, Ü$_6$ lâʿl ü Ü$_8$/ hem görseñ: gevher sen Ü$_8$/ Lâʿl içün: Lâʿl tek AE$_4$/ urma: çalma AE$_4$, B, DTC$_6$, DTC$_7$, M$_2$, M$_3$, Re.

[8] ṣunʿda: ṣunʿdan AE$_1$, AE$_4$, Ç, DTC$_2$, DTC$_4$, DTC$_5$, F$_2$, L, M, T$_2$, Ü$_4$, Ü$_8$ /żamīr: ḫayāl Ü$_8$/ ḫayālüñ dutmaġıl: ḫayāle uyma bes DTC$_5$ ḫayāli dutmaġıl Ç, Ü$_8$/ ser-rişte-i: ser-riştesin AE$_4$, AE$_5$, AE$_6$, Da, DTC$_7$, Li, R, Re, Ü$_1$, Ü$_4$, Ü$_6$.

[9] cemʿ-i esbāb itme kim: dünyāyı cemʿ eyleseñ C/ virür: virüb AE$_1$, B, Da, F$_1$, T, Ü$_4$, Ü$_{11}$/ idüb: ider Aba, AE$_1$, AE$_9$, B, Da, DTC$_5$, F$_1$, F$_2$, L, M, R, T$_1$, Ü$_4$, Ü$_{11}$.

[10] ʿışḳ: nefs R.

[11] ḳapu levḥi tek: ḳapucılar tek D ḳapu tek dāʾim AE$_9$.

[12] yoḫdurur: yoḳ aña AE$_4$, DTC$_2$, DTC$_3$, DTC$_4$, Ü$_1$ yoḳ saña Ç, M, T$_1$, Tr olmaya AE$_9$.

[1] hem-dem: her dem AE$_9$, DTC$_5$, F$_2$, KR$_2$, Ü$_1$ /bu: bir AE$_6$, B, C, Da, DTC$_1$, DTC$_2$, H, Li, Ü$_8$.

288

CÇLXXXVIII

1. Giryedür her dem açan ġamdan dutulmuş göñlümi
   Eşkdür ḥālī ḳılan ḳan ile dolmuş göñlümi
2. Ey perī-veşler cefā resmin unutmañ lûṭf idüñ
   Eylemeñ bed-ḫū cefā muʿtādı olmuş göñlümi
3. Vaʿde-i vaṣl ile ey gül-ruḫlar itmeñ mużṭarib
   Miḥnet-i hicrān ile ārām bulmuş göñlümi
4. Ḫancer-i bī-dād ile her dem urar zaḫm üzre zaḫm
   Hīç bir dem görmedüm oñmuş oñulmuş göñlümi
5. Pāy-bend-i lûṭf olub bir yirde sākin görmedüm
   Deşt-i ḥayretde tereddüdden yorulmuş göñlümi
6. Sīm-berlerden gelen daşları yığmış çevreme
   ʿIşḳ maʿmūr eylemek ister bozulmuş göñlümi
7. Her zeman bir āteşin-ruḫsār sevdāsın çeker
   Ey Fużūlī gör bu odlara urulmuş göñlümi

[2] başa başum üzre gāhī: yüzüm üzre başa gāhī $Ü_8$ başsa bāri başum üzre Ç, DTC_1, M, $Ü_3$ başa her dem başum üzre İ/ çek: yaz AE_2.

[3] pelâs-i: libās-i AE_3, AE_8, Da, DTC_5, M, Re/ faḳrdan: ʿışḳdan $Ü_4$/ bilmişem: bulmuşam DTC_5, DTC_7, KR_2, $Ü_8$/ üstün: yeğrek A, AE_5, DTC_4, DTC_7, $Ü_6$ artuḳ AE_4, DTC_3, M_2, $Ü_1$ eksük DTC_2.

[4] kim: gün DTC_7 /ḥarfin bir daḫi: taʿrīfini ben A dersin bir daḫi AE_1 cürmin bir daḫi DTC_5 /tekrār: timṣāl $Ü_8$/ idem: ide AE_2, AE_4, DTC_3, İ, M_2 ider Re/ görgeç: görsem $Ü_8$/ /nāme-i: defter-i AE_1, B, M_3.

[5] 1. mısra: Hīç kim yoḳdur şikāyet eylemez feryāddan $Ü_4$/ nālemden: vażʿumdan $Ü_8$.

[6] ruḫsār: ruḫsāruñ AE_5, L, $Ü_8$/ virem: virüb L/ ile: açub Aba, AE_1, AE_2, AE_5, AE_9, B, Ç, D, DTC_1, F_2, H, KR_1, KR_2, L, Li, M, M_3, MM, $Ü_4$, $Ü_8$, $Ü_9$, $Ü_{10}$, V /ḳılġıl: ḳılduñ DTC_4.

[7] muḳābildür: ber-ā-berdür AE_3, AE_8, DTC_5.

[1] Eşkdür: Eşkden Li.

[2] cefā resmin: vefā resmin L göñül resmin R/ lûṭf: raḥm D, DTC_2, T_2 terk T/ idüñ: idüb Aba, F_2, M, R, T, $Ü_8$/ cefā muʿtādı: cefā-muʿtād Da, F_2.

[3] Miḥnet-i: Miḥnet ü M/ bulmuş: dutmuş Aba, D, DTC_1, DTC_3, H, KR_1, M, P, T_1, Tr, $Ü_3$.

289

CCLXXXIX

1. Göñül yetdi ecel ẕevḳ-i ruḫ-i dil-dār yetmez mi
   Ağardı mūy-i ser sevdā-yi zülf-i yār yetmez mi
2. Yetürdi başuñı gerdun ayağa bār-i miḥnetden
   Ḫayāl-i ḥalḳa-i gīsū-yi ʿanber-bār yetmez mi
3. Saña yetdi ecel peymānesin nūş itmeğe nevbet
   Hevā-yi çeşm-i mest ü ġamze-i ḫun-ḫār yetmez mi
4. Yeter oldı ḳulağa bang-i riḥlet dehr bāğından
   Ne durmuşsan temāşā-yi gül-i ruḫsār yetmez mi
5. Yeter cemʿ eyle bār-i maʿṣiyet tağyīr-i eṭvār it
   Ḥayā ḳıl yoḫ mıdur inṣāfuñ ol kim var yetmez mi
6. Hidāyet menziline yetdiler saʿy ile aḳrānuñ
   Ḍalâlet içre sen ḳalduñ saña ol ʿār yetmez mi
7. Fużūlī dime yetmek menzil-i maḳṣūda müşkildür
   Dutan dāmān-i şerʿ-i Aḥmed-i Muḫtār yetmez mi

[4] urar: gelür Re görür AE$_2$, C, DTC$_5$, F$_1$, H, Li, Tr, Ü$_4$, Ü$_9$ durur Aba / görmedüm: görmezem DTC$_1$, F$_1$, Ü$_3$, Ü$_{10}$, Ü$_{11}$ / oñmuş: olmuş DTC$_2$, F$_2$, H, KR$_1$, L, M$_2$, MM, P, T, Ü$_6$, Ü$_{10}$.

[5] lûṭf: zülf R/ bir: bu AE$_2$ /görmedüm: bulmadum AE$_2$, DTC$_1$, F$_1$, Li, R, T$_1$, Tr, Ü$_4$, Ü$_9$, Ü$_{11}$ olmadum A, Aba, DTC$_5$, M$_2$, P, T, Ü$_8$/ Deşt-i: Desti Li, MM/ tereddüdden: tereddüdde Ü$_8$.

[6] Sīm-berlerden: Bī-ḫaberlerden M/ daşları yığmış: daşlar yıḳılmış DTC$_5$ daşları yığmañ H daşları yığma L, MM daşları yıḳmış Da/ bozulmuş: pozulmuş F$_1$, MM, T$_1$, T$_2$ yıḳılmış T.

[7] āteşin ruḫsār: āteşin ruḫsāre H, Ü$_4$, Ü$_8$/ sevdāsın: hicrānın M$_3$, R sevdāsı Ü$_8$/ bu: bir Li.

[1] yār: tār DTC$_5$, R.

[2] bār-i miḥnetden: yār zülfi tek AE$_3$.

[3] Saña: Baña D, Ü$_8$/ peymānesin: peymānesi A, İ, M$_3$, MM/ nevbet: furṣat A/ mest ü: mest B, DTC$_2$, DTC$_3$, DTC$_4$, MM, Tr mestī Ç/ Hevā-yi: Devā-yi L.

[4] oldı: değdi DTC$_7$ urduñ H/ bāğından: bāğında Ü$_8$/ durmuşsan: dirmiş ol AE$_2$/ gül-i ruḫsār: gül ü gül-zār DTC$_5$.

[5] eyle: oldı DTC$_3$/ bār-i maʿṣiyet: maʿṣiyetleri İ, Re /inṣāfuñ: inṣāf DTC$_7$/ ḳıl: it D, F$_2$.

[6] saʿy ile: emsālü AE$_6$ cemʿ ile R/ aḳrānuñ: hem-rehler DTC$_3$/ ol: bu DTC$_2$, DTC$_3$, N, R/ Dutan: Saña Tr/ şerʿ-i: āl-i R şemʿ-i Da.

CCXC

1. Ey teğāfül birle her sā'at ḳılan şeydā meni
   Vāḳıf ol kim öldürür bir gün bu istiğnā meni

2. Ża'fum ilden yaşuran aḥvālümi şaḫlar velī
   Nāle-i bī-iḫtiyārumdur ḳılan rüsvā meni

3. Ger meni ḫūn-ābe-i eşküm nihān eyler ne sūd
   Ḫanda olsam nāle vü zārum ḳılur peydā meni

4. Vālih-i źevḳ-i leb-i mey-gūn ü çeşm-i mestüñem
   Sāḳiyā şanma ḫarāb itmiş mey-i ṣahbā meni

5. Ḫāli itmişdür meni menden maḥabbet dōstlar
   'Ayb ḳılmañ görseñüz 'ālemde bī-pervā meni

6. Gūşe-i miḥrāb dutmuşdum reh-i zühd ü ṣalâḥ
   Ḳoymadı öz ḥālüme ol nerkis-i şehlâ meni

7. Ey Fużūlī bir ṣanem zülfine göñlüm bağladum
   Çekdi zencir-i cünūna 'āḳibet sevdā meni

[1] lâḥẓa : sā'at T_1/ bir gün: āḫir Aba, AE_4, AE_5, İ, L.

[2] Ża'fum: Ża'f Re, T_1/ yaşuran: yaşurub AE_4, Ç, DTC_2, M, M_2, T yaşurur D, Re, $Ü_4$.

[3] ne: çi $Ü_6$ /nāle vü zārum: miḥnet-i 'ışḳuñ AE_2, DTC_1, DTC_5, İ, K, KR_4, T, T_1, T_2/ ḳılur: ider DTC_5.

[4] ṣahbā : ḥamrā T.

[5] Ḫāli: Fāni AE_1, M_3/ itmişdür: itmişdi DTC_5/ menden: pend-i R.

[6] miḥrāb: miḥrāba AE_4, AE_6, AE_9, T_2 miḥrābı $Ü_4$ /dutmuşdum: dutdum beñ İ, $Ü_5$/ reh-i: zihī Aba/ ol: şol $Ü_8$.

[7] bir: ol DTC_2, M_2, Tr.

291

CCXCI

1. Mey pey-ā-pey ṣunma sāḳī ḳılma lâ-yaʿḳil meni
   İtme bir dem devlet-i dīdārdan ġāfil meni
2. Zehr-i ḳahruñ içmedin var ise ḳaṣduñ ḳatlüm it
   Āb-i Ḥayvān içsem öldürmek olur müşkil meni
3. ʿĀr ḳatlümden saña men teşne āb-i tīğüñe
   Öldürür ḥasret ger öldürmezseñ ey ḳātil meni
4. Men saña ḥayrān ü menden ġayrı senden bī-ḫaber
   Şükr aña kim ʿışḳuña ḳılmış hemīn ḳābil meni
5. Ey ḫoş ol ser-mestlik vaḳti ki refʿ olub ḥicāb
   Zevḳ-i mey bī-iḫtiyār eyler saña mā'il meni
6. Döne döne lāʿl-i mey-gūnuñ öper ey ġonce-leb
   Ḳılmasun mı reşk-i cām-i bāde ḫūnin-dil meni
7. Zevḳ-noḳṣānı bir āfetdür maña ey pīr-i deyr
   Ḳoyma nāḳıṣ bir nice cām ile ḳıl kāmil meni
8. Ḳurtulam ġamdan direm kūyuñda ammā bilmezem
   Ḳurtarur mı baḥr-i ġam mevcinden ol sāḥil meni
9. Ey Fużūlī devlet-i bāḳī fenādandur maña
   Kim fenādur eyleyen maḳṣūduma vāṣıl meni

[1] bir: her AE_6, DTC_4, DTC_7, $Ü_8$.

[2] ḳahruñ: hecrüñ AE_5 /ḳaṣduñ: fikrüñ DTC_2, T_1, T_2 ḳaṣd-i H, Tr fażluñ $Ü_8$ /ḳatlüm it: ḳatlüme P/ içsem: içre F_2.

[3] tīğüña: tīğüñem H/ ḥasret ger: ḥasretler Aba/ öldürmezseñ ey: öldürmezse ey M_2 öldürmezse sen M_3.

[4] ʿışḳuña ḳılmış: ʿışḳa ḳılmışdur F_2 ʿışḳ ile ḳılmış Re/ hemin: heman AE_4, C, Ç, Da, DTC_1, F_2, Li, MM, $Ü_4$, $Ü_6$, $Ü_{11}$ /ḳābil: ḳā'il AE_2, DTC_3.

[5] olub: ola AE_4 olur DTC_1, T_2, $Ü_3$/ ḥicāb: niḳāb AE_5/ mā'il: ḳā'il Ç, DTC_7.

[6] reşk-i cām-i: eşk-i çeşm-i $Ü_4$/ ḫūnin-dil: gül-gun-dil DTC_7.

[7] Zevḳ noḳṣānı: Zevḳ-i nefsāni DTC_5/ maña: saña R/ pīr-i deyr: sāḳī kim T/ Ḳoyma: Ḳılma L Ḳoma $Ü_4$/ nāḳıṣ: noḳṣan Da/ nice: iki Re.

[8] direm: didüm Re/ Ḳurtarur mı baḥr-i ġam: Ḳurtarur baḥr-i ġamuñ AE_5 Ḳurtara mı baḥr-i ġam Aba/ mevcinden: mevcinde T_1, $Ü_8$.

[9] devlet-i: dutalum L, MM, T_2 Ḥaḳ bilür DTC_3, T_1/ maña: saña AE_6, F_1, $Ü_{11}$.

CCXCII

1. Fāriğ itdi mihrüñ özge meh-liḳālardan meni
   Ḥırz imiş ʿışḳuñ senüñ ṣaḫlar belâlardan meni
2. Göñlüm alduñ gösterüb yüz lûṭf minnet cānuma
   Eyledüñ müstağni özge dil-rübālardan meni
3. Vāmıḳ ü Ferhād tek rüsvāya ḳılmañ nisbetüm
   Bir faḳīrem ṣanmañuz ol ḫod-nümālardan meni
4. ʿİşve vü nāz ile refʿ itdüñ ğam ü endūhumı
   Siḥr ilen bīgāne itdüñ āşnālardan meni
5. Ḳıl tekellüm zülfüñ endūhını göñlümden gider
   Bir füsūn ile ḫalâṣ it ejdehālardan meni
6. Ğāyet-i zühd ü veraʿ zāhid viṣāl-i ḥūr ise
   Vech-i yoḫ menʿ eylemek ḥūrī-liḳālardan meni
7. Her cefā ḳılsañ Fużūlī tek şikāyet ḳılmazam
   ʿIşḳ eṭvārında ṣanma bī-vefālardan meni

[1] itdi: itmiş AE$_4$/ mihrüñ: ʿışḳuñ Ü$_1$.

[2] alduñ: alub DTC$_7$, Re, Ü$_8$/ gösterüb: dimedin C.

[3] rüsvāya: rüsvayla P/ ṣanmañuz ol: ben ṣağınmañ AE$_1$, AE$_2$, AE$_4$, AE$_5$, AE$_9$, B, C, Ç, F$_2$, H, İ, KR$_2$, L, M, MM, Re, T$_2$, Ü$_3$, Ü$_6$, Ü$_8$, Ü$_{10}$ ḫod sağınmañ DTC$_1$ bende ṣanmañ Ü$_4$/ ḫod-nümālardan: bī-ḥayālardan AE$_4$, İ, M$_1$, M$_2$, P, Ü$_1$, Ü$_6$.

[4] refʿ: defʿ B, D, KR$_2$, Li/ Siḥr: Lûṭf M.

[5] tekellüm: tekellüf B, DTC$_3$, L, MM, T$_2$/ gider: çıḳar D götür A, AE$_4$, AE$_6$, M$_2$, M$_3$, Ü$_8$/ ile: ilen A, İ, L, P.

[6] veraʿ: riyā İ/ eylemek: itmeğüñ AE$_5$, AE$_8$, B, C, DTC$_2$, DTC$_3$, DTC$_4$, KR$_1$, Li, P, T, T$_1$, T$_2$, Ü$_1$, Ü$_4$, Ü$_6$ itmenüñ AE$_3$ eyleme Ç, M itmeñüz H itmeğe L ideseñ Da.

[7] Her: Ger DTC$_5$, İ, M$_2$, Re Yüz F$_2$ /ḳılsañ: itseñ Ü$_4$, V/ Fużūlī tek: Fużūlī'ye Aba, DTC$_4$/ ḳılmazam: itmezem AE$_4$, DTC$_5$, M$_2$, Re, T$_1$ eylemem D/ṣanma: ṣanmañ DTC$_1$, DTC$_5$ ṣayma L, MM, Re, T$_2$ ṣaymañ Da.

CCXCIII

1. Ġarḳ-i ḫūn-āb-i dil itdi dīde-i giryan meni
   Anca ḳan tökdüm ki bu reng ile dutdı ḳan meni
2. Her ṭaraf yüz ġam helâküm ḳaṣdın itmiş Tañrı'çün
   Bir dem ey gözden aḫan ḫūn-ābe ḳıl pinhan meni
3. Yoḫ mecālüm özge gül-ruḫsāre sensüz baḫmaġa
   Eyle kim ḳılmış ġamuñ öz ḥālüme ḥayran meni
4. Rūz-i vaṣl ey gün çeküb bir tīġ minnet ḳoy maña
   Yoḫsa minnetsüz helâk eyler şeb-i hicrān meni
5. Ġarḳ-i ḫūn-āb oldı cism-i ḫāk-sārum āh kim
   Dürd veş ṣaldı ayaḳlara ġam-i devran meni
6. Penbe-i dāġum nihān itmiş ser-ā-ser cismümi
   Kim melâmet ḳılmaya her kim görüb ʿuryān meni
7. Bir meh-i bī-mihreem mā'il Fużūlī yoḫ aceb
   Ḳılsa her yan ẕerre-nisbet çerḫ ser-gerdan meni

[1] dil: ġam AE_1, B, İ, M_3, Re/ Anca: İnce Da, DTC_2, DTC_4, DTC_5, DTC_6, İ, KR_2, M, M_2, Ü$_8$ Nice L/ tökdüm: itdüm AE_4 itdi A tökdi Da, DTC_4, M /bu reng ile dutdı: mundaḳ dutdı āḫir A, Da, DTC_4, M, M_3 bu reng ile aldı AE_6, DTC_6, Ü$_1$, Ü$_8$ yüz reng ile dutdı T_1.

[2] yüz ġam: zaḫm-i DTC_4/ itmiş: ider C/ Tañrı'çün: şükr içün AE_8 mekr içün DTC_4, DTC_7.

[3] 2. mısra: Bes ki öz ḥālumġa hicrān eylemiş ḥayran meni M Eylemiş hecr-i ruḫuñ öz ḥālüme ḥayran meni AE_1, AE_2, AE_5, B, C, DTC_1, F_2, H, İ, KR_1, KR_2, L, M_3, MM, Re, T, T_1, T_2, Ü$_3$, Ü$_5$ Eylemiş mihr-i ruḫuñ öz ḥālüme ḥayran meni DTC_2.

[4] vaṣl ey gün: vaṣluñ gün AE_5 hicran gün Aba, AE_4, DTC_3, DTC_4, İ, L, M_3, Ü$_4$, Ü$_5$, Ü$_6$ hecr ey gün AE_3, AE_8, B, Ç, Da, DTC_7, Li, M, MM, T, Ü$_1$ hicran gel M_2, R vaṣl ey can C, H, KR_2 /çeküb: çıḳub B.

[5] oldı: itdi DTC_1, KR_1, Ü$_3$/ ayaḳlara: ayaḳlardan İ ayağdan DTC_5/ devran: hicran DTC_3, DTC_4.

[6] dāġum: dāġ Aba, DTC_2, DTC_4, MM, T_2, Ü$_5$ dāġı L/ görüb: göre B, DTC_3, M, Ü$_8$ görür A, Ü$_6$ gören L/ ʿuryan: ġiryan AE_5/ 1. mısra: Penbe-i dāġ-i cünūn örtmüş ser-ā-ser cismümi Ü$_8$.

[7] bī-mihreem mā'il: bī-mihre mā'il ben İ. nā-mihre māyilsen Ü$_8$ bī-mihredür mā'il H bī-mihre māyilsen Ü$_5$/ yoḫ: ne AE_1, B, M_3 /her yan: ʿuryan MM/ ẕerre-nisbet: dürd-nisbet DTC_1, Ü$_3$ ẕerre yanlığ DTC_3 çerḫe nisbet DTC_2 /çerḫ: devr DTC_2.

2 9 4

CCXCIV

1. Ḥayret ey büt ṣūretüñ gördükde lâl eyler meni
   Ṣūret-i ḥālüm gören ṣūret ḫayāl eyler meni

2. Mihr ṣalmazsañ maña raḥm eylemezseñ munca kim
   Sāye teḳ sevdā-yi zülfüñ pāy-māl eyler meni

3. Żaʿf-i ṭāliʿ māniʿ-i tevfīḳ olur her nice kim
   İltifātuñ ārzū-mend-i viṣāl eyler meni

4. Men gedā sen şāha yār olmaḳ yoğ ammā n'eyleyem
   Ārzū ser-geşte-i fikr-i muḥāl eyler meni

5. Tīr-i ğamzeñ atma kim bağrum deler ḳanum töker
   ʿAḳd-i zülfüñ açma kim āşüfte-ḥāl eyler meni

6. Dehr vaḳf itmiş meni nev-res cevānlar ʿışḳına
   Her yeten meh-veş esīr-i ḫaṭṭ u ḫāl eyler meni

7. Ey Fużūlī ḳılmazam terk-i ṭarīḳ-i ʿışḳ kim
   Bu fażīlet dāḫil-i ehl-i kemāl eyler meni

[1] Ḥayret: Ḥasret DTC_1/ gördükde: gördükçe F_2, $Ü_9$ görende A.

[2] Mihr ṣalmazsan: Raḥm ḳılmazsan $Ü_1$/ raḥm: lûṭf $Ü_1$/ munca kim: ḥālüme F_2.

[3] nice: nişe C.

[4] şāha: şāh AE_3.

[5] deler: delüb Aba.

[6] vaḳf: nezr T_1/ itmiş: eyler A/ meh-veş: maḥbūb İ, $Ü_5$/ ḫaṭṭ u: zülf ü R.

[6] ʿışḳ: vaṣl AE_5/ dāḫil-i: vāṣıl-i İ, $Ü_5$, $Ü_8$.

CCXCV

1. Şanma kim bülbül açar uçmağa bāl ü perini
   Gün yaḫub anı ṣavurmış göğe ḫākisterini

2. Gözüm ü yüzüm arasında müjem sedd oldı
   Ki gözümden ṣu çıḫub yumaya ḫāk-i derini

3. Mevc-i eşküm görüb ebrūya ṣalur çin ne ʿaceb
   Ki ṣuvarmaḳ çıḫarur ol ḳılıcuñ cevherini

4. Düşdi vaṣf-ı dür-i dendānı ağızdan ağıza
   Eşidüb ṣaldı beyābāne deñiz gevherini

5. Göz yüzin görmese ḳanlar tökülür āh n'ola
   Fitneni başa müşerref ḳıla göz manẓarını

6. Reşḥa-i cām bizi dutdı n'ola ger sāḳī
   Gele ḳurtara bizi ala ayağı derini

7. Oldı neẓẓāremüze cemʿ Fużūlī eṭfāl
   Gel dutalum bu sipāh ile cünūn kişverini

[1] yüzüm: yārum AE_2 nūrum KR_2/ müjem sedd oldı: çeri çekdi müjem AE_1, AE_2, AE_5, AE_9, B, DTC_1, DTC_2, H, KR_2, Li, M_3, MM, T_2, $Ü_3$, $Ü_{10}$ müje bend oldı AE_3 müjem bend oldı D çeri çekmiş müjem C çeper çekdi müjem L.

[3] ṣalur çin: ṣalurmuş AE_9/ ṣuvarmaḳ: ṣu virmek D, DTC_5, L, T_1, Tr ṣavurmaḳ B/ ol: ṣol $Ü_8$.

[5] yüzin: gözüñ B nūrın L, MM, T_2/ ḳanlar tökülür: ḳanlar töker ol DTC_5 ḳanlar töküle R/ Fitneni: Fitneler AE_3 Bir ḳadem M Ḳademüñ DTC_2 Fitneye $Ü_9$ Başuma $Ü_{10}$/ ḳıla: ide L.

[6] bizi dutdı: bize döndi $Ü_{10}$/ derini: serini B.

[7] kişverini: leşkerini AE_5, AE_9, Tr, $Ü_3$, $Ü_4$, $Ü_{10}$.

CCXCVI

1. Aldı gül-zār içre şu ʿaks-i ʿiẕār-i ālüñi
   Çekdi güller ṣūretin manẓūr idüb timsālüñi
2. Adın itmiş gün alub bir ʿaks mirʾāt-i felek
   Ṣubḥ gösterdükde sen ruḫsār-i ferruḫ-fālüñi
3. Şerḥe bir gün ḳılduğuñ bī-dādı çekmez ḥaşre dek
   Ol melek kim yazmaḳ ister nāme-i aʿmālüñi
4. Seyl-i ḫun ḫālüñ ḫayāliyle bozub göz merdümin
   Merdüm itmiş çeşm-i ḫūn-bāre ḫayāl-i ḫālüñi
5. Murġ-i dil ḳalmadı kim ṣayd olmadı bir dem aña
   Sākin it pervāzdan şeh-bāz-i müşgin-bālüñi
6. Ḳoymadı bir kimse cevrüñ çekmeğe raḥm it demī
   Menʿ ḳıl ḫūn-rīzlikden ġamze-i ḳattālüñi
7. Ġam güni üstümde senden özge yoḫ ey dūd-i āh
   Lûṭf idüb menden götürme sāye-i iḳbālüñi
8. Ey Fużūlī bes ki ġam-nāk oldı aḥvālüñ ṣoran
   Ġamdan ölseñ hīç kim ṣormaz daḫi aḥvālüñi

[1] Aldı: Ṣaldı E, $Ü_5$/ ʿaks-i: ʿaksi A.

[2] Ṣubḥ: Ṣubḥa AE_2.

[3] Şerḥe: Şerḥ AE_6, Ç, D, H, M_3/ çekmez: ḳılmaz DTC_1, P, R/ ḥaşre dek: ḥaşre dik AE_6 nice yıl AE_1.

[4] bozub: pozub AE_3, C, Li, DTC_1, M_2, M_3, MM, R, Tr, $Ü_4$, $Ü_8$, $Ü_{10}$ yuyub P yüzüb DTC_5, H, T_2, $Ü_9$ yorub D, T_1/ merdümin: merdümi A, DTC_1/ Merdüm: Her dem A, $Ü_{10}$.

[5] olmadı: olmaduḳ M/ bir dem aña: bir dām ilen AE_5 bir dāmdan A, M bir dām-i zülf A, B, H, M_3.

[6] Ḳoymadı: Ḳoymaduñ AE_5, Ç, Da, H, L, M, MM, P, R, Re, Tr, $Ü_5$, $Ü_6$, $Ü_8$, $Ü_9$/ raḥm it demī: lûṭf it demī DTC_5 raḥm eyleyüb M.

[7] üstümde : üstinde B/ senden : sensen T_2/ özge: ġayrı AE_2, AE_5, $Ü_4$ ġayr DTC_1, Tr/ Lûṭf idüb: Raḥm ḳıl $Ü_5$ Lûṭf ḳıl AE_2, AE_5, B, Li, MM, R, T_1, T_2, Tr, $Ü_4$, $Ü_6$, $Ü_9$

[8] 1. mısra: Ey Fużūlī bes ki yoḫ ġam-nāk aḥvālin ṣoran DTC_5/ ṣoran: senüñ Aba, AE_2, AE_9, DTC_1, F_2, H, KR_2, Li, MM, T, T_2, $Ü_3$, $Ü_5$, $Ü_{10}$ gören AE_5, M, P.

297

CCXCVII

1. Dil ġāretine tāze ḫaṭuñ çekdi leşkeri
   Ṣındurdı miñ göñüllü ṣafın bir yeñiçeri

2. Ḫūblar senüñ ḳapuña gelürler bölük bölük
   Gitmezler özge ḳapuya sensen aġaleri

3. Göz defterine ṣalmışam oḫı ḥisābını
   Aç ey göñül bu tende gözüñ oḫı defteri

4. N'ola aṣarsa göz müjede eşk ḳaṭresin
   Aṣar ṣubaşı yol kesici ḳanlu kāferi

5. Odlu göñül evine girer ġam güni oḫuñ
   Yoldur mı gice oda başa bir yatan eri

6. Gözgüde ʿaks-i ḫālüñi gördüm gelüb didüm
   Ḳoymaz mı dāğ göksine Rūm'uñ ḳalenderi

7. Bilmen nedür günāhı Fużūlī çeker saña
   Her lâḥẓa ol cefā ḳılıcı cevr ḫanceri

[5] yaṭan: yaban D, F_2.

[6] Gözgüde: Göz görẹ F_2/ didüm: didi H, M/ Ḳoymaz mı dāğ: Ḳoymaz bu dāğı F_2.

[7] saña: baña D, F_2.

CCXCVIII

1. Ey ṣaf-i nevk-i müjeñ zülf-i melâmet şānesi
   Her girih zülfüñde bir dām-i taḥayyür dānesi

2. Bülbül-i cān evc-i istiğnā-yi ḥüsnüñ ṭā'iri
   Ṭā'ir-i dil pertev-i şem'-i ruḫuñ pervānesi

3. Göñlümi ḳılmış ḫayāl-i merdüm-i çeşmüñ vaṭan
   Şükr kim merdüm-nişīn olmuş bu ġam vīrānesi

4. Devr-i ruḫsāruñda ḫaṭṭuñ hey'eti 'ışḳ ehline
   Bezm-i ġamda ḳan ile dolmuş belâ peymānesi

5. Şem'-i rūyuñ tābı ḫūr-şīd-i ḳıyāmet pertevi
   Ḥoḳḳa-i lâ'lüñ sözi ḫāb-i 'adem efsānesi

6. Żayi' olmaz vādi-i vaḥdetde ol āvāre kim
   Beste-i zencīr-i zülfüñdür dil-i dīvānesi

7. Ḳanlu yaşın anca kim şaçmış Fużūlī her ṭaraf
   Lâle-reng olmuş ḥabāb-i mey kimi ġam-ḫānesi

[1] nevk-i: ḫayl-i DTC_3/ zülf-i: ehl-i AE_9/ dām-i: dāma DTC_3 cāna İ/ taḥayyür: tecerrüd $Ü_6$.

[3] olmuş: oldı KR_1, $Ü_3$/ bu ġam vīrānesi: belâ kāşānesi L melâmet lânesi $Ü_9$.

[4] ġamda: ġamdan L, MM.

[5] ḫāb-i 'adem: ḫāb-i ecel DTC_3, M Āb-i Ḥayāt $Ü_9$.

[6] ol: bir KR_1 /āvāre: āzāde DTC_5, R.

[7] yaşın: yaşı MM, $Ü_6$ /anca kim şaçmış: bes ki şaçmışdur C, DTC_1, F_2, H, KR_2, Li, $Ü_4$, $Ü_9$ nice kim şaçdı M_2 ince kim şaçdı DTC_5 ince kim şaçmış A, Da, DTC_2, DTC_3, DTC_4, İ/ ṭaraf: yaña R/ ġam-ḫānesi: ḫum-ḫānesi Aba, AE_2, AE_9, C, D, DTC_1, DTC_2, F_2, KR_2, Li, MM, $Ü_3$, $Ü_4$ /1. mısra: Ḳanlu yaşı her ṭaraf şaçmış Fużūlī her ṭaraf L.

CLXCIX

1. Ḫoş geldi dün ol aye sirişküm neẓāresi
   Beyle olur ki ʿāşıḳuñ işler sitāresi

2. Ey her maraż ʿilâcına ḥükm eyleyen ṭabīb
   Bīmār-i derd-i ʿışḳ olanuñ yoḫ mı çāresi

3. N'oldı getürmedüñ ele ṣad-pāre göñlümi
   Vehm eyledüñ mi el ḳese bu şīşe pāresi

4. Çıḫmaḳ diler sefīne-i ten cünbişiyle cān
   Deryā-yi ʿışḳdan ki ʿademdür kenāresi

5. Dirler ki var Vāmıḳ ü Mecnun ʿaceb değül
   Dağılmış ola āteş-i ʿışḳum şerāresi

6. Senden hemīşe tīr-i belâdur gelen maña
   Beyle olur mı ʿāşıḳ u maʿşūḳuñ aresi

7. Ey söyleyen Fużūlī'ye ʿışḳ içre ṣabr ḳıl
   Söyle bu merhem ile kimüñ bitdi yāresi

[1] Beyle olur ki: Eyle olur ki AE$_6$ Gāhi olur ki Ü$_9$ Bir iş düşer ki Ü$_8$.

[2] ṭabīb: ḥakīm AE$_1$, AE$_5$, AE$_9$, C, DTC$_1$, F$_1$, KR$_1$, KR$_2$, Li, MM, Re, T$_2$, Ü$_3$, Ü$_4$, Ü$_9$/ yoḫ mı: var mı Re.

[3] N'oldı: N'ola DTC$_5$, KR$_2$, Ü$_4$ /getürmedüñ: ki almaduñ L/ eyledüñ mi: eyledüñ ki AE$_1$, B, DTC$_5$, M$_3$, T$_1$ itmedüñ mi H/ bu: ol AE$_4$, T$_1$, Ü$_4$, Ü$_8$, Ü$_9$ bir B, M$_3$.

[4] ʿışḳdan ki: eşkden ki C.

[5] Dirler ki: Diller ki A/ Mecnun: Ferhad DTC$_2$/ ʿışḳum: ʿışḳuñ B, KR$_2$, Ü$_1$ āhum M, Ü$_8$.

[6] tīr-i: seng-i Ü$_8$, Ü$_9$/ belâdur: cefādur Aba, AE$_3$, AE$_4$, M$_2$, P, Re, Ü$_6$/ gelen: yeten AE$_5$/ Beyle: Eyle AE$_6$.

CCC

1. Ey şaçuñ fikri ḳamu sevdālaruñ ser-māyesi
   Olmasun başumdan eksük serv-ḳaddüñ sāyesi

2. Baş ḳoyar her şubḥ-dem ḫur-şīd ḫāk-i pāyuña
   Bu sa'ādetden anuñ geldükçe artar pāyesi

3. Görmemiş mehd-i zemīn bir ṭıfl sen tek tā felek
   Dehr Zal'in ḳılmış eṭfāl-i reyāḥin dāyesi

4. Sen selâmet kisvetin zīver ḳıl ey ehl-i ṣalâḥ
   Kim maña bes mūy-i jūlīdem cünūn pīrāyesi

5. Berḳ-i āhından Fużūlī'nüñ köyerdi bī-ḫaber
   Dünler efġāniyle bīdār olmasa hem-sāyesi

[1] ḳamu: nice Ü$_{8}$.

[2] ḳoyar her: ḳoyaram Ü$_{10}$ /pāyuña: kūyuña İ, KR$_{2}$/ Bu: Ol Ü$_{8}$/ anuñ: bunuñ P.

[3] tā felek: tā ebed AE$_{1}$, AE$_{9}$, DTC$_{3}$, KR$_{1}$, M$_{3}$ nüh felek P yā felek Li, MM nāzenin DTC$_{5}$/ reyāḥin: zemīnüñ Re.

[4] Sen: Bes AE$_{5}$, C, H, KR$_{2}$, Li, MM, T$_{2}$, Ü$_{4}$, Ü$_{10}$/ kisvetin: kisveti A/ ṣalâḥ: vera' İ felâḥ AE$_{9}$ ṭama' Ü$_{8}$/ jūlīdem : jūlīde İ.

[5] āhından: āhumdan DTC$_{5}$, KR$_{2}$, M, Ü$_{8}$, Ü$_{9}$/ Fużūlī'nüñ: Fużūlī tek AE$_{9}$, H Fużūlī'nüñ P/ köyerdi: götürdi P yanardı Ü$_{4}$, Ü$_{9}$, V iverdi H gülerdi T/ bī-ḫaber: her seḥer T/ Dünler: Dolmaz AE$_{2}$/ bīdār: bī-dād A, AE$_{9}$, DTC$_{2}$, DTC$_{3}$, DTC$_{4}$/ olmasa: olmaya KR$_{1}$ olmasun P, R, Ü$_{1}$/ hem-sāyesi: peymānesi AE$_{2}$, F$_{2}$, Ü$_{10}$.

CCCI

1. Maḥşer güni görem direm ol serv-ḳameti
   Ger anda hem görinmese gel gör ḳıyāmeti

2. Terk-i mey itdüñ ey göñül eyyām-i gül gelür
   Elbette bu işüñ çekilür bir nedāmeti

3. Mecnun ki pād-şāh-i sipāh-i vuḥūş idi
   Men tek musaḫḫar itmedi mülk-i melâmeti

4. Ṣaḥrā-neverd iken maña taṣvīr-i Kūh-ken
   Öğretdi şehr-i ʿışḳda resm-i iḳāmeti

5. Seng-i melâmet ile çeküñ çevreme ḥiṣār
   Eşküm fenāya virmesün ehl-i selâmeti

6. Zāhid çoğ itme ṭaʿne mey üftādesine kim
   Çoḫları yıḫdı pīr-i muğānuñ kerāmeti

7. Ġam zulmetinde bulmağa derd ü belâ meni
   Besdür Fużūli āteş-i āhum ʿalâmeti

[1] görem direm: didüm görem (görüm) AE_3, AE_4, AE_9, Ç, D, DTC_3, DTC_5, DTC_7, M_2, P, R, $Ü_8$ direm görem AE_6, MM görem direm AE_5, AE_8 görem didüm DTC_4, H, L, M, $Ü_1$/ görinmese: bulınmasa D görinmeye F_1, $Ü_{11}$.

[2] mey: gül $Ü_4$ /itdüñ ey: eyledüñ $Ü_8$ itme ey DTC_5/ gül: mey $Ü_4$/ bir: çok B.

[3] sipāh-i vuḥūş: vuḥūş u ṭuyūr AE_9, DTC_5, F_2, L, Tr ṭuyūr u vuḥūş. AE_5 sipāh-i cünūn T.

[4] şehr-i: şehre Aba, M_3/ resm-i: ders-i AE_5.

[5] çeküñ: örüñ R/ virmesün: virmeye R.

[6] çoḫ: gel F_2/ ṭaʿne: ṭaʿn B, M_3/ yıḫdı: yığdı AE_4.

[7] Besdür: Hoşdur Aba'dan başka bütün yazmalar.

302

CCCII

1. Ey her tekellümüm ḫaṭ-i sebzüñ ḥikāyeti
   Virdüm hemīşe muṣḥaf-i ruḫsāruñ āyeti

2. İrmiş ṣaḥīḥ naḳl ile ervāḥ-i ḳudsden
   ʿİsī'ye muʿciz-i leb-i lâʿlüñ rivāyeti

3. Dil kişverini ġāret iderlerdi ḫūblar
   Menʿ itmeseydi ṣıḥne-i şevḳuñ ḥimāyeti

4. Bildüm ṭarīḳ-i ʿışḳ ḫaṭar-nākdür velī
   Men dönmezem bu yoldan ölüm olsa ġāyeti

5. Ḳaddüñ helâkiyem düşebilmen ayağına
   Bir derde düşmüşem ki bulınmaz nihāyeti

6. Bes kim seni görende gider menden iḫtiyār
   Gelmez beyāne miḥnet-i ʿışḳuñ şikāyeti

7. Şükr it Fużūli itme fiġan yār ḳılsa cevr
   Kim ehl-i ʿışḳa cevrdür anuñ ʿināyeti

[1] her: meh AE_9/ ṣaḥīḥ: ṣabāḥ AE_3/ şevḳuñ: ʿadlüñ $Ü_8$.

[4] ʿışḳ: ʿışḳı DTC_3, Tr /yoldan: yolda DTC_1/ olsa: ola AE_3, AE_4, DTC_3, DTC_4, DTC_5, Tr, $Ü_1$.

[4] Ḳaddüñ: Ḳaddi DTC_5/ düşebilmen: düşebilsem M.

[6] Bes: Ben AE_9/ menden: elden AE_9, M, Tr.

[7] itme: ḳılma F_2/ yār ḳılsa cevr: yār cevridür AE_1 yār iderse İ/ ʿināyeti: riʿāyeti T.

MÜSTEZĀD*

Ey serv-i sehī sen geleli seyr ile bāğa
                    Baş çekmedi ʿarʿer
Çoḫ ʿāli-nesebler özini ṣaldı ayağa
                    Ḳul boldı ṣanavber
Sünbül özini zülfine beñzetdi nigāruñ
                    Bildi ki ḫaṭādur
Dağlarda biter yüzi ḳara başı aşağa
                    Ḳayğulu mükedder
Zülfüñ yıbarıdan göñlüme sevdā yili esdi
                    Reyḥan mudı bilmen
Ḫansı çemenüñ ḳoḫusıdur geldi dimāğa
                    Cān oldı muʿaṭṭer
Sen tek perinüñ menzili vīrāne gerekdür
                    Yā çeşmeler üsti
Göñlüm kimi vīrāne vü gözüm dü bulağa
                    Ḳon ey peri-peyker
Şol ḫālüñ içün zülfüñe çoḫlar dolaşubdur
                    Ancaḳ meni ṣanma
Bir dāne içün gör nice ḳuş düşdi duzağa
                    Dām oldı musaḫḫer
Bir cām-i şarāb istedüm ey sāḳi elüñden
                    Ser-ḫoş mudı bilmen
Çeşmüñ meni öldürmeğe yapışdı bıçağa
                    Çekdi maña ḫancer
Dünyāda Fużūlī'ni gözi ağlayub ötse
                    Yüzüñ hevesiden
Raḥmet yağışı ṭofrağınuñ üstine yağa
                    Ḳabri ola enver

* Bu müstezad Ü$_{1}$ den alınmıştır; diğer yazmalarda yoktur.
Çağatay sahasında yazılan bir divandan alındığı için bu lehçe hususiyetini taşıyor.

MUSAMMĀṬ

I

T E R C Ī' - İ   B E N D

I

1. Men kimem bir bī-kes ü bī-çāre vü bī-ḫān-u-mān
Ṭāli'üm āşüfte iḳbālüm nigūn baḫtum yaman

2. Nemlü eşkümden zemīn memlû ünümden ās-mān
Āh ü nālem nāvek ü peyveste ḫam ḳaddüm kemān

3. Tīr-i āhum bī-ḫaṭā te'sīr-i nālem bī-gümān
Muttaṣıl ġam-ḫāne-i sīnemde yüz ġam mīhmān

4. Ḫanda bir ġam itse menden istesünler men żamān
Yoḫ maña ḳayd-i belâ vü dām-i miḥnetden emān

5. Çıḫdı can gönlümde endūh u ġam ü miḥnet hemān
Ey menüm cānum sen ü göñlüm senüñle ṣād-mān

6. Sensüz olman ayru miḥnetden belâdan bir zemān
El-eman hicran belâ vü miḥnetinden el-emān

[1] bī-kes ü: bī-kes-i AE_3, DTC_2, DTC_4, DTC_5, P, $Ü_1$ ḫaste-i AE_6/ bī-çāre vü: bī-çāre-i AE_3, AE_5, AE_6, AE_9, H āvāre vü B/ nigun: zebun H, P/ yaman: ziyān DTC_2.

[2] Nemlü: Āh ü AE_1, B, M_3/ eşkümden: çeşmümden AE_4, M_2 /memlû ünümden: memlûdurur hem R memlû odumdan Ç/ nāvek ü: nāveki AE_9, B, Ç, DTC_5, F_2, M, M_3, $Ü_{11}$ nāvek-i AE_6, DTC_2, İ.

[3] yüz ġam mīhmān: bir zaḫm-i nihān İ. miñ ġam mīhmān Ç, DTC_1, yüz biñ mīhmān R.

[4] itse: yitse AE_9, L n'itse $Ü_7$/ ḳayd-i: dām-i AE_9, F_2, İ, Li, M_3, P, $Ü_3$, V ḳayd ü AE_6, DTC_5 /dām-i: ḳayd-i AE_9, Ç, F_2, İ, Li, M_3, $Ü_3$, V derd ü DTC_5.

[5] gönlümde: göñlümden M_3/ ġam ü: ġam-i DTC_2, DTC_4, DTC_5, $Ü_{10}$/ miḥnet: 'ışḳuñ $Ü_{10}$ /hemān: yaman M/ sen ü: ben ü B senüñ KR_2.

2

1. Fāriğ idüm cümle ʿālemden bilür ʿālem meni
   ʿAyb iderdi bī-ḫaber ṣanub benī Ādem meni

2. Ḳoymadı devrān-i çerḫ öz ḥālüme ḫurrem meni
   Şād iken ʿālemde çerḫ itdi esīr-i ġam meni

3. ʿIşḳ nā-gāh oldı peydā dutdı müstaḥkem meni
   Ṣaldı yüz sevdāya ol gīsū-yi ḫam-der-ḫam meni

4. Şimdi Mecnun'dan ġam-ı ʿışḳ içre ṣanmañ kem meni
   Yār ḫod ḳılmaz ḥarīm-i vaṣlına maḥrem meni

5. Sen ki maḥremsen ṣabā bi'llâh añub her dem meni
   Söyle ey gül kim saña baḫt eylemez hem-dem meni

6. Sensüz olman ayru miḥnetden belâdan bir zemān
   El-eman hicran belâ vü miḥnetinden el-emān

[1] iderdi: iderler Ü$_8$/ ṣanub: ṣanur M_3.

[2] ḫurrem: bir dem DTC_2.

[3] nā-gāh: nā-geh DTC_1, M_2 tā ki AE_3, AE_5 /Ṣaldı: Atdı Da/ yüz: öz AE_3 bir İ/ ol: şol F_1, Li, Ü$_{10}$ Ü$_{11}$, /ḫam-der-ḫam: ḫam-ber-ḫam AE_1, AE_3, İ, L, Li, M_3, R, Re, Tr, Ü$_7$, Ü$_{10}$, Ü$_{11}$ ḫam pür ḫam AE_8, AE_9.

[4] ġam-i: reh-i Ç, M/ içre: ile KR_2/ vaṣlına: vaṣldan AE_3, AE_8.

[5] gül: büt KR_2 /kim saña baḫt: saña baḫtum DTC_2.

3

1. Bülbül-i zārem gül-i ruḫsār-i ālüñden cüdā
Ṭūṭi-i lâlem şeker-nisbet meḳālüñden cüdā

2. Dir idüm ṣabr eyleyem olsam cemālüñden cüdā
Bilmedüm düşvār imiş olmaḳ viṣālüñden cüdā

3. Tīre oldı rūzgārum zülf ü ḫālüñden cüdā
Oldı ṣaḥrā menzilüm vaḥşī ġazālüñden cüdā

4. Mū tek inceldi tenüm nāzük nihālüñden cüdā
Ḫam getürdi ḳāmetüm müşgin hilâlüñden cüdā

5. Çıḫdı cān-i nā-tüvan şīrin zülâlüñden cüdā
Oldum el-ḳıṣṣa ruḫ-i ferḫunde-fālüñden cüdā

6. Sensüz olman ayru miḥnetden belâdan bir zemān
El-eman hicran belâ vü miḥnetinden el-emān

[1] şeker-nisbet: şeker-zār-i B senüñ şekker $Ü_7$ şeker yanlığ AE_1, DTC_1, L, M_3, $Ü_3$ şeker gibi AE_8.

[2] eyleyem: ideyüm DTC_5, M_2 /olsam: düşsem DTC_5/ Bilmedüm: Āh kim DTC_5/ olmaḳ: bolmaḳ A.

[3] oldı: boldı M_3, T_2, $Ü_{10}$/ zülf ü: ḫaṭṭ ü İ/ vaḥşī: çeşm-i $Ü_9$.

[4] Mū: Mum $Ü_9$/ müşgin: nāzük C /hilâlüñden: ḫayālüñden P.

[5] Oldum: Oldı Tr.

4

1. Sīne-çāk ü dīde nem-nāk ü beden efgārdur
Can ḥazīn ḫāṭır ġamīn şeydā göñül bīmārdur

2. Men bu ġam içre ki def'in eylemek nā-çārdur
Maṣlaḥat ṣordum didiler maṣlaḥat iẓhārdur

3. Söyledüm derd-i dilümni bildi ol kim yārdur
Ḳılmadı bir raḥm bes kim ẓālim ü ḫun-ḫārdur

4. Daḫi iẓhār eylemen ne ḥācet-i tekrārdur
Eylerem ṣabr ü taḥammül tā ḥayātum vardur

5. Cāna yetgeç mende tā kim ḳuvvet-i güftārdur
Söylerem ey gül ki senden ayruluḳ düşvārdur

6. Sensüz olman ayru miḥnetden belâdan bir zemān
El-eman hicran belâ vü miḥnetinden el-emān

[1] beden: göñül AE_4, M_2.

[2] nā-çārdur: düşvārdur AE_1, AE_5, AE_9, DTC_1, DTC_5, H, KR_2, M_2, $Ü_3$, $Ü_6$, $Ü_8$/ ṣordum: gördüm AE_3, AE_8.

[3] bildi : ṣandum T/ ẓālim ü: ẓālim AE_6, B, M_2.

[4] Eylerem: Eyleyem AE_3, AE_4, AE_5, DTC_5, DTC_7, H, KR_2, M_2, MM, P, R, Re, $Ü_1$, $Ü_8$ /tekrārdur: iẓhārdur: AE_5, C, Ç, H, İ, KR_2, M, Re, $Ü_4$, $Ü_9$.

[5] mende: tende AE_1, AE_4, DTC_5, M_2, $Ü_8$/ gül: can B, DTC_1, F_2, M_3, $Ü_3$, $Ü_{10}$, $Ü_{11}$/ senden ayruluḳ: ayruluḳ 'aceb DTC_1.

5

1. Yār bilgeç ḥālümi bir raḥm peydā eyleye
Añlayub derd-i dilümni bir müdāvā eyleye

2. Olmaya ġāfil maña min baʿd pervā eyleye
Raḥm idüb ancaḳ meni ʿālemde rüsvā eyleye

3. Tā özin göñlüm anuñ ʿışḳında şeydā eyleye
Duta dāmānın anuñ vaṣlın temennā eyleye

4. Ḳılmaya ikrāh cevrinden müdārā eyleye
Düşmeye andan cüdā küyında meʾvā eyleye

5. V'er özinden yār anı ayırsa ġavġā eyleye
Dem-be-dem yüz şevḳ ile bu beyti inşā eyleye

6. Sensüz olman ayru miḥnetden belâdan bir zemān
El-eman hicran belâ vü miḥnetinden el-emān

[1] bilgeç: bilse $Ü_{11}$/ derd-i: derd ü DTC_5, M_3/ eyleye: eylese A, AE_1, AE_4, AE_6, AE_9, DTC_1, F_2, KR_2, L, Li, M, M_2, M_3, MM, R, T, T_2, Tr, $Ü_3$, $Ü_4$, $Ü_{10}$, $Ü_{11}$.

[2] Olmaya: Olmasa AE_3, AE_4, DTC_1, F_2, KR_2, M, M_2, M_3, R, T_2, Tr, $Ü_{11}$ Olmayub AE_2, AE_9.

[3] ʿışḳında: yolında AE_5, R, Re/ Duta: Dutsa AE_3, AE_6, Ç, M_2, M_3, R, Tr, $Ü_6$.

[4] Ḳılmaya: Ḳılmasa AE_3, C, Ç, L, R, T, Tr, $Ü_{10}$, $Ü_{11}$ Ḳılmayub AE_4, M_2/ cevrinden: cevr ilen DTC_1, $Ü_3$, $Ü_{10}$, $Ü_{11}$ cevr ile T_2/ Düşmeye: Düşmese Ç, M_2, R, Tr, $Ü_6$, $Ü_{11}$.

[5] V'er: Ger A, AE_4, Ç, DTC_5, M, M_2, $Ü_6$ Er AE_3 Öz Tr/ yüz şevḳ ile: ẕikr eyleye Re bu şevḳ ile Tr yüz şevḳ ilen DTC_1, T_2, $Ü_5$.

6

1. ʿĀḳibet āhum menüm ol māha teʾs̱īr itmese
Munca efsūnum perī-veş yārı tesḫīr itmese

2. Yār ḥāl-i zāruma bir fikr ü tedbīr itmese
Bī-vefālıḳ resmini geldükçe tağyīr itmese

3. Ol cevān-i nāzenin meyl-i men-i pīr itmese
Dutaram bir yār men hem ʿömr taḳṣīr itmese

4. Yār yār olmaz göñül ʿuşşāḳ ile bir itmese
Zülfini ʿāşıḳlaruñ boynına zencīr itmese

5. ʿĀşıḳuñ ḳaydına yüz nīreng ü tezvīr itmese
Görmeyen sāʿatde yüz ʿöẕr ile taḳrīr itmese

6. Sensüz olman ayru miḥnetden belâdan bir zemān
El-eman hicran belâ vü miḥnetinden el-emān

[1] ol: şol DTC_1, KR_2, Li, M_3 /efsūnum: efsūn ol $Ü_9$ efğānum M/ itmese: itmeye DTC_5.

[2] fikr ü: fikr-i AE_9, M_3, $Ü_{11}$.

[3] Ol: Şol B, DTC_1, F_2, Li, M_3, $Ü_3$, $Ü_{10}$ /cevān-i: cevān ü $Ü_9$ /meyl-i men-i: meyli meni DTC_1/ Dutaram: Dutayum M/ bir yār men hem: bir yār-i ṣādıḳ AE_9, B, M, $Ü_{10}$ yāruñ elin ger $Ü_{11}$.

[3] olmaz: olub B, DTC_1, M_3, $Ü_3$/ bir: seyr KR_1, P.

[5] ḳaydına ḳaṣdına B, M_3 ḳadrine F_2/ nīreng ü: nīreng-i AE_6 miñ mekr ü AE_1, Re, T_1/ sāʿatde: ḥāletde B, M_3/ taḳrīr: taḳṣīr Ç, DTC_1, KR_2, $Ü_3$, $Ü_7$, $Ü_{11}$ tedbīr M_2.

7

1. Faḳr ʿışḳ içre Fużūlī ʿizz ü cāhumdur menüm
   Şīve-i mihr ü maḥabbet resm ü rāhumdur menüm

2. Derdümi s̱ābit ḳılan ʿuşşāḳa āhumdur menüm
   Āh bu daʿvīde bir ʿādil güvāhumdur menüm

3. Gerçi ġam maḳṣūdı ḳatl-i bī-günāhumdur menüm
   Ġam degül çun künc-i mey-ḫāne penāhumdur menüm

4. Der-geh-i pīr-i muġān ümmīd-gāhumdur menüm
   Men anuñ bir çākeri ol pād-şāhumdur menüm

5. Ey ki her cürm olsa lûtfuñ ʿöẕr-ḫāhumdur menüm
   Ayıran senden meni baḫt-i siyāhumdur menüm

6. Sensüz olman ayru miḥnetden belâdan bir zemān
   El-emān hicrān belâ vü miḥnetinden el-emān

[1] Faḳr ʿışḳ içre Fużūlī: Faḳr ü ẕillet ey Fużūlī T/ mihr ü: mihr-i C/ resm ü: resm-i F_2.

[2] s̱ābit: ẓāhir $Ü_6$ /ʿuşşāḳa: ʿışḳ ile Re.

[3] maḳṣūdı: maḳṣūd-i Ç, DTC_5.

[4] çākeri: bendesi Ç ḳulıyam T_1.

[5] Ey ki: Ol ki L.

TERCĪᶜ-Ī BEND

1

1. Getür sāḳī ḳadeḥ kim nev-bahār-i ᶜālem-ārādur
Zemīn sebz ü hevā cān-baḫş ü gül-şen rāḥat-efzādur

2. Perīşān olma kim gül-berg tek ḥālâ bu gül-şende
Neşāṭ ü ᶜayş içün esbāb-i cemᶜiyyet müheyyādur

3. Açıldı lāle güldi ġonce geldi ᶜişret eyyāmı
Zebān-i ḥāl-i sebze ᶜişret īmāsına gūyādur

4. Gör öz ḥālüñi vü çekme ġam-i māżī vü müstaḳbel
Ki ḥālâ mevsim-i gül-geşt ü devr-i cām-i ṣahbādur

5. Seḥer gül-zāre gir bi'llâh bu mevsimlerde vü her-dem
Temāşā ḳıl ki dīvānında gülüñ ḫoş temāşādur

6. Açıldı ġonce ṭūmārı vü maᶜlûm oldı mażmūnı
Budur kim fevt ḳılmañ mevsim-i gül cām-i gül-gūnı

[1] nev-bahār-i: āf-tāb-i K/ sebz ü: sebze L/ can-baḫş ü: can-baḫş AE_6, B, DTC_5, K.

[2] gül-berg: gül-bergi DTC_4, M_2, R/ Neşāṭ-ü Neşāṭ-i AE_5, AE_6, AE_8, B, DTC_5, İ, KR_2, R, T, $Ü_{11}$.

[3] güldi: gülden D vü gül AE_6, M_2/ īmāsına: eyyāmına AE_4, AE_6, AE_9, M_2.

[4] Gör öz ḥālüñi vü: Görüb öz ḥālüñi B Gör öz ḥālüñi hem AE_8 Gör öz ḥālüñi gel AE_4 Gör öz ḥālüñi sen DTC_4, DTC_7 /ḥālâ: şimdi $Ü_7$ /devr-i: vaḳt-i İ.

[5] ve: gel M_2 çun $Ü_7$/ ki dīvānında gülüñ: gülüñ dīvānını kim M_2/ gülüñ: gülnüñ AE_9, B, C, F_2, H, K, Tr, $Ü_8$ verdüñ DTC_4, DTC_7.

[6] ḳılmañ: ḳılma DTC_1, $Ü_8$/ maᶜlûm: mefhūm D/ gül-gūnı: mey-gūnı M_2.

2

1. Getür sāḳī ḳadeḥ bil kim ta'allül fevt-i furṣatdur
Bu furṣat var iken fevt itme kim furṣat ġanīmetdür

2. Zemīne كيف يحي الارض yazmış ḫāme-i sebze
Naẓar ḳıl kim bu hem āsār-i raḥmetden bir āyetdür

3. Diyerler cennet içre āteş olmaz bu 'acebdür kim
Gül-istān āteşin gül birle reşk-i bāğ-i cennetdür

4. Cihānı reşk-i gül-zār-i Ḫalīl iden bahār irmiş
Bu feyż-i 'adl-i İbrāhīm Ḫān-i pāk-sīretdür

5. Anuñ yanında kim gül-berg-i gül-zār-i ma'ānīdür
Anuñ bezminde kim serv-i revān-i bāğ-i behcetdür

6. Açıldı ġonce ṭūmārı vü ma'lûm oldı mażmūnı
Budur kim fevt ḳılmañ mevsim-i gül cām-i gül-gūnı

[1] bil: pür AE_8.

[2] Toprağa nasıl can verir. Sûre: 30 (Rûm), âyet: 50/ yazmış: virmiş Aba/ sebze: ḳudret D, F_2/ raḥmetden: ḥikmetden B, M_3.

[3] Diyerler: Eşitdüm Aba, AE_3, AE_6, AE_8, AE_9, Ç, Da, DTC_4, DTC_5, DTC_7, F_1, F_2, K, M, R, Tr, $Ü_6$, $Ü_8$, $Ü_{11}$ İderler AE_4, C, DTC_1, KR_2, MM, T_2, $Ü_3$, $Ü_7$, $Ü_9$ Didiler H, L, T/ āteş: dūzaḫ DTC_1, $Ü_3$/ āteşin: āteşi F_1.

[4] Ḫalīl: İrem Aba, AE_3, AE_4, AE_8, Ç, Da, DTC_4, DTC_5, DTC_7, F_1, F_2, K, M, R, Tr, $Ü_6$, $Ü_8$, $Ü_{11}$/ iden: 'ışḳı F_1 ṣanmañ Aba, AE_6, F_2, $Ü_8$/ irmiş: irdi KR_2 /'adl-i: bezm-i B.

[5] ma'ānīdür: ma'ānīden AE_4, M_2/ bezminde: yanında İ, R, Tr/ revān-i: revān ü Aba reyāḥin AE_8, Ç, DTC_4, DTC_5, DTC_7, K, M riyāż-i AE_3, AE_4, DTC_1, DTC_2, F_2, KR_2, M_2, Tr, $Ü_3$/ behcetdür: cennetdür AE_4, DTC_2, M_2.

3

1. Getür sāḳī ḳadeḥ olduñsa rāz-i dehrden āgeh
   Ki devrān üzredür peyveste ṣubḥ u şām ü sāl ü meh

2. Ḫazandan ḳurtulub gül-zār bezminden azan bülbül
   Çerāğ-i gül yaḫub ḫalvet-serāy-i vaṣla ṭapmış reh

3. Gül açmış ḫān-i vaṣlın bülbüle teklīf ider her dem
   Ki ger mihmān iseñ Ḫān-i Ḫalīlu'llah'a b-ismi'lleh

4. Cihanda dün mükedder-ḫāṭır idüm fāl-i fetḥ içün
   Bu gün gül-zāre girdüm gül kitābın açmağa nā-geh

5. Açıldı ġonce ṭūmārı vü ma'lûm oldı mażmūnı
   Budur kim fevt ḳılmañ mevsim-i gül cām-i gül-gūnı

[1] olduñsa: bolduñsa AE_3, AE_4, AE_8, C, İ, Li, M_2, MM, R, T, T_2 bolduñçu DTC_1, KR_1, KR_2, $Ü_3$/ rāz-i: ḥāl-i Aba, AE_3, AE_5, AE_6, B, C, DTC_1, DTC_5, F_1, H, İ, M_2, M_3, T_1, Tr, $Ü_3$, $Ü_7$, $Ü_9$ Zāl-i M/ dehrden: devrden DTC_1 / üzredür: üstedür AE_4, AE_5, M_2, T_1 üstine H, $Ü_7$, $Ü_9$ /şām ü: şām B, DTC_5, K, KR_1.

[2] 1. mısra: Ḫazan deycūrı gül-zāruñ hemīşe ber-ṭaraf oldı $Ü_{11}$/ Ḫazandan ḳurtulub: Ḫazan deycūrıdur DTC_1, İ Ḫazan deycūrıda B, DTC_1, İ, M_3 ten başka bütün yazmalar/ bezminden: bezminde AE_3, AE_5, AE_8, AE_9, Ç, M_2, M_3, T_1, Tr/ azan: ozan D/ vaṣla: fażla T/ ṭapmış: bulmuş AE_4, AE_5, AE_8, AE_9, B, C, Ç, DTC_1, DTC_5, DTC_7, F_2, H, L, Li, M_2, M_3, R, T, T_2, $Ü_3$, $Ü_7$, $Ü_8$, $Ü_9$.

[3] vaṣlın: vaṣlı AE_6, AE_8, Ç, Da, M, R, T, $Ü_8$ vaṣl ü Aba vaṣl F_1, F_2, $Ü_{11}$.

[4] Cihanda: Cihandan Aba, AE_3, AE_4, AE_5, AE_8, DTC_1, L, T, $Ü_7$, $Ü_8$, $Ü_9$ çemende T_1/ fāl-i fetḥ: fetḥ-i ḥāl M.

4

1. Getür sāķī ķadeḥ kim ʿayş ḫoşdur gül zemānında
   Zemān fevt itme dehrüñ ġuṣṣa-i sūd ü ziyānında

2. Ķamārī تحتها الانهار ohır gül-zār vaṣfında
   ʿAnādil هذه جنات ohır gül-zār şānında

3. Ṣabā ġonce dehānın pür zer itse hīç ʿayb olmaz
   Ki medḥ-i Ḫān-i Ḫāķan-ķadrdür ġonce dehānında

4. Hevā sebze zebānın tīz eger ķılsa yiridür kim
   Ṡenā-yi Ḫān-i ḫayr-encāmdur sebze zebānında

5. Ķadeḥ dutmaķdan ikrāh itmezem tā kim işitdüm men
   Seḥer bülbül dilinde gül ķatında sebze yanında

6. Açıldı ġonce ṭūmārı vü maʿlûm oldı mażmūnı
   Budur kim fevt ķılmañ mevsim-i gül cām-i gül-gūnı

[1] ʿayş: ʿışķ Aba/ḫoşdur: ḫōş M/ dehrüñ: devrüñ D/ ġuṣṣa-i: ķıṣṣa-i DTC$_1$–

[2] gül-zār şānında: eşcār şānında D/ʿAnādil: ʿÎbāduñ Ü$_{11}$ /Altında nehirler.... Sûre: 2 (Bakara), âyet: 25; Sûre: 9 (Tevbe), âyet: 101 /Bunlar cennetlerdir.

[3] ʿayb: küfr D, L ʿaceb DTC$_4$/ olmaz: irmez Î itme Ü$_7$ itmen Ü$_9$ irmes Li/ Ḫāķan-ķadrdür: Ḫāķān'dur dolu AE$_5$ Ḫāķān ohınur AE$_9$/ ġonce dehānında: vird-i zebānında Ü$_8$.

[4] zebānın: dehānın DTC$_5$/ tīz: pür Aba ter H/ eger: ger Li/ yiridür: yaķındur AE$_6$/ zebānında: zemānında DTC$_1$, DTC$_5$, Ü$_3$.

[5] dutmaķdan: dutmaķda B, Î/ tā kim: nā-geh AE$_4$ çun kim D/ men: kim AE$_3$/ dilinde: elinde Aba, AE$_4$, DTC$_1$, Ü$_3$ deminde DTC$_2$ ohırdı AE$_6$/ sebze: ġonce AE$_4$, D, DTC$_1$, F$_2$, M$_2$, M$_3$/ zebānında: dehānında Ü$_8$.

5

1. Getür sāḳī ḳadeḫ kim bāğ u ṣaḫra lâle-zār oldı
   ʿAceb faṣl-i ḫuceste mevsim-i ḫoş-rūzgār oldı

2. Şikūfe bergi topraḫ üzre sīmin ḫıştlerdür kim
   Esās-i ʿayş-i ḫalḳ ol ḫıştlerden üstüvār oldı

3. Ciğer ḳanı kimi ğitmişdi gözden tāze gül şekli
   Yine dāğ-i dil-i ehl-i vefā tek āşkār oldı

4. Çıḫardı sebze vü gül ḫākden çoḫ lâʿl ü fīrūze
   Velī yüz şükr kim Ḫan ḫāk-i pāyine niṣār oldı

5. Fużūlī ger ḫazān vaḳtinde olduñ müttaḳī ḫālâ
   Mey iç kim mevsim-i gül geldi eyyām-i bahār oldı

6. Açıldı ğonce ṭūmārı vü maʿlûm oldı mażmūnı
   Budur kim fevt ḳılmañ mevsim-i gül cām-i gül-gūnı

[1] faṣl-i: faṣl u B, DTC$_5$, M$_3$ ten başka bütün yazmalar/ mevsim-i: mevsim ü DTC$_5$, M$_3$ ten başka bütün yazmalar.

[2] bergi: berg Aba, M$_3$/ sīmin: zerrin DTC$_1$, M$_3$, Ü$_3$, Ü$_7$, Ü$_9$/ ḫıştlerden: ḫıştlerle Ü$_7$ ḫışt birlen İ ḫışt yirden Ü$_{11}$/ üstüvār: bī-ḳarār AE$_4$, DTC$_2$, T$_2$.

[3] gözden: elden D/ dāğ-i: derd-i Aba/ dil-i: dili DTC$_2$ /vefā tek: vefānuñ AE$_8$, AE$_9$, DTC$_5$, H, L, M, Ü$_7$, Ü$_{11}$ fenānuñ Ç.

[4] çoḫ: çun DTC$_5$, Ü$_3$/ Ḫan: can AE$_4$, D, DTC$_5$, Ü$_7$, Ü$_9$.

[5] ger: gör KR$_2$/ vaḳtinde olduñ: vaḳti irürdüñ AE$_1$, AE$_5$, B, D, DTC$_1$, KR$_2$, Li, MM, T$_2$, Ü$_3$, Ü$_7$, Ü$_9$, V vaḳti olurduñ Aba, AE$_6$, AE$_9$, Ç, Da, DTC$_4$, DTC$_5$, DTC$_7$, F$_1$, F$_2$, H, İ, KR$_1$, L, P, T$_1$, Tr, Ü$_6$, Ü$_{11}$ vaḳti irürken M$_3$ vaḳti olayduñ R faṣlında olduñ AE$_4$/ ḫālâ: şimdi AE$_5$.

MÜSEDDES

1

1. Dün sāye şaldı başuma bir serv-i ser-bülend
   Kim ḳaddi dil-rübā idi reftārı dil-pesend

2. Güftāre geldi nā-geh açub lâ'l-i nūş-ḫand
   Bir piste gördüm anda töker rīze rīze ḳand

3. Şordum meger bu dürc-i dehendür didüm didi
   Yoḫ yoḫ devā-yi derd-i nihānuñdurur senüñ

2

1. Eğmiş hilâli üstine ṭarf-i külâhını
   Çoḫ dil-şikestenüñ göğe yetürmüş āhını

2. Zülfin dağıtdı gizledi ebr içre māhını
   Gördüm yüzinde ḥalḳa-i zülf-i siyāhını

3. Ol pīç ü tābı çoḫ ne resendür didüm didi
   Devr-i ruḫumde rişte-i cānuñdurur senüñ

1-1 bir: ol AE_6, R, $Ü_8$.

1-2 Müjgānı tīr ü ḳaşı keman ṭurrası kemend $Ü_4$.

1-3 Şordum: Şorub AE_6/ meger bu: ki bu ne Aba.

2-1 hilâli: hilâl AE_6 /üstine: üzre çu DTC_1, KR_1, $Ü_3$/ ṭarf-i: ṭurfa M/ dil-şikestenüñ: dil-şikeste tek $Ü_3$/ yetürmüş: yetürdi L.

2-2 yüzinde: gözinde AE_3/ ḥalḳa-i zülf-i: dāne-i ḫāl-i K, L, MM, $Ü_3$ dāne-i zülf-i $Ü_7$, V.

2-3 Ol: Şol DTC_4, $Ü_8$.

3

1. Virmiş fürūğ şemʿ-i ruḫı gün çerāğına
   Ṣalmış şikest serv-i ḳadi gül budağına

2. Dün serv tek başanda ḳadem göz bulağına
   Bir nice ḫārdan elem irmiş ayağına

3. Gül bergine batan ne tikendür didüm didi
   Müjgān-i çeşm-i eşk-feşānuñdurur senüñ

4

1. Seyr ile ṣaldı bāğa güẕer ol semen-ʿiẕār
   Envāʿ-i zīb ü zīnet ile faṣl-i nev-bahār

2. Tökmüş gül üzre sünbül-i gīsū-yi müşg-bār
   Yaḫmış lâṭīf ayağına gül-berg tek nigār

3. Nesrīne reng-i lâle nedendür didüm didi
   Ġamzem ḫadengi tökdüği ḳanuñdurur senüñ

$^{3-1}$ şemʿ-i: ḥüsn-i T.
$^{3-3}$ Müjgān-i: Manẓūr-i D.
$^{4-1}$ güẕer: güẕār AE_1, AE_8, B, İ, KR_2, P.
$^{4-2}$ Tökmüş: Açmış AE_3, AE_8, B, Ç, DTC_1, DTC_5, F_2, H, Li, M_1, M_3, Tr, $Ü_3$, $Ü_{10}$ dan başka bütün yazmalar /gül-berg: gül bergi $Ü_4$, $Ü_7$/ tek nigār: zer-nigār DTC_4, Tr ter nigār DTC_1, $Ü_8$.

5

1. Düşmüş ʿiẕārı üzre muʿanber selâsili
   Āşüfte-ḥāl idüb nice bī-ṣabr ü bī-dili

2. ʿAḳlumnı vālih eyledi şekl ü şemāʾili
   Göz gördi ḳāmetin dil ü cān oldı māʾili

3. Veh bu ne ṭurfa serv-i çemendür didüm didi
   Manẓūr-i dīde-i nigerānuñdurur senüñ

6

1. Seyl-i sirişküm oldı revan ḫāk-i kūyına
   Can vālih oldı lâʿl-i leb ü güft-ü-gūyına

2. Dil düşdi dām-i silsile-i müşg-būyına
   Ol lâḥẓa kim ṣataşdı gözüm zülf ü rūyına

3. ʿAḳreb meh-i münīre vaṭandur didüm didi
   Vehm eyle kim ḫaṭarlu ḳırānuñdurur senüñ

5-1 Düşmüş: Ṣalmış Tr/ ʿiẕārı: ʿiẕār DTC_5/ üzre muʿanber: üste muʿanber DTC_4 üstine müşgin AE_4, M_2/ idüb: ider KR_2, T, Tr, $Ü_4$.

5-2 vālih: żāyil AE_6, DTC_2.

5-3 Veh bu: Veh veh D/ serv-i çemendür: serv ü semendür KR_2, Tr.

6-1 sirişküm: sirişk DTC_5, F_1 /vālih: naḳdüm M_3/ leb ü: leb-i AE_6, DTC_1, DTC_5, T_2/ güft-ü-gūyına: güft-gūyına DTC_5.

6-2 2. mısra: Aldandı ṭıfl tek dil anuñ reng-i rūyına $Ü_{10}$ Aldandı ṭıfl tek dil anuñ reng būyına DTC_1, $Ü_3$ Aldandı ṭıfl tek dil anuñ reng ü būyına H, Li /lâḥẓa: demde B/ zülf ü rūyına: rūy mūyına B ḫaṭṭ u rūyına Aba, KR_1 reng-i rūyına AE_5.

6-3 Bu ne benefşe ol ne semendür didüm didi
ʿArāyiş-i riyāż-i revānuñdurur senüñ Aba, AE_4/
ʿAḳreb meh-i münīre vaṭandur didüm
ʿArāyiş-i riyāż-ı revanuñdurur senüñ KR_1, $Ü_4$, $Ü_7$/
Vehm: Fehm AE_6, Tr.

7

1. Dün ṣubḥ-dem ki lâle vü nesrin ṣalub niḳāb
   Gül çihresinden aldı ṣabā perde-i ḥicāb

2. Gül-zāre çıḫdı seyr ile ol reşk-i āftāb
   Şeb-nem niṡārın itdi yüküş lü'lü'-i ḫoş-āb

3. Bunlar nedür ne dürr-i 'Aden'dür didüm didī
   Epsem Fużūli eşk-i revānuñdurur senüñ

ayrı mı
birleşik mi
?

[7-2] seyr ile ol: seyr içün ol AE_4 seyr ilen ol AE_5, DTC_5 seyr ile bir DTC_1, DTC_7 /niṡārın: niṡārı AE_3, H, Li, MM, T_2, $Ü_1$ niṡār DTC_5/ yüküş: güneş Aba, AE_9, B, D, DTC_1, F_2, H, KR_1, L, Li, MM, R, Re, T_2, $Ü_{10}$.

[7-3] Bunlar ne dür ne: Lü'lü' midür ye (yā) AE_8, B, DTC_1, H, Li, $Ü_{10}$ Lü'lü' midür ne M_3, $Ü_3$ Lü'lü' midür bu K, KR_2, Re Bunlar ne dāne AE_5 Bunlar ne lâ'l Ç Bu ne niṡār-i KR_1.

MÜSEDDES

1

1. Menem ki ķāfile-sālār-i kār-bān-i ġamem
   Müsāfir-i reh-i ṣaḥrā-yi miḥnet ü elemem
2. Ḥaķīr baḳma maña kimseden ṣaġınma kemem
   Faķīr-i pād-şeh āsā gedā-yi muḥteşemem
3. Sirişk taḫt-i revandur maña vü āh ʿalem
   Cefā vü cevr mülâzım belā vü derd ḥaşem

2

1. Ne mülk ü māl maña virse çerḫ memnūnem
   Ne mülk ü mālden āvāre ķılsa maḥzūnem
2. Egerçi müflis ü pest ü muḥaķķar u dūnem
   Dem-ā-dem eyle ḫayāl eylerem ki Ķārūn'em
3. Göñülde naķd-i vefā genci līk pinhānī
   Gözüm ḫızāne-i lâʿl ü güher velī fānī

[1-1] kār-bān-i ġamem: miḥnet ü sitemem AE_2, C, D, V/ miḥnet ü ġuṣṣa vü AE_2, C, D, T_1, V/ elemem : sitemem B, M_3, T, T_2.

[1-2] Faķīr-i: Gedā-yi AE_4, AE_5/ gedā-yi: faķīr-i AE_4, AE_5.

[1-3] revandur: revan bes Aba, AE_1, AE_9, B, C, DTC_1, DTC_2, F_2, L, Li, M_3, MM, Re, $Ü_4$, T_1, T_2, $Ü_9$, $Ü_{10}$ /ve āh: bu āh DTC_2, M, M_2, $Ü_7$ bir āh AE_9.

[2-1] çerḫ: dehr AE_1, B, M_3, T_1/ memnūnem: meftūnem Re/ mālden: cāhdan Re.

[2-2] müflis ü: müflis-i C, Î, K, L, R, $Ü_6$/ pest ü: mest ü KR_2/ muḥaķ-ķar u: muḥaķķar-i DTC_2, DTC_4, DTC_7.

[1-3] naķd-i: naķd ü H/ genci: genc DTC_2, $Ü_1$/ pinhānī: vīrānī C, H.

3

1. Ḥayāt ṣarf idüben derd ḳılmışam ḥāṣıl
   Sirişk-i āl ü ruḫ-i zerd ḳılmışam ḥāṣıl
2. Żamīr gözgüsine gerd ḳılmışam ḥāṣıl
   Ṭabī'at-i seg-i şeb-gerd ḳılmışam ḥāṣıl
3. İşüm ḳare gice tā ṣubḥ nāle vü feryād
   Ne virseler aña şākir ne ḳılsalar aña şād

4

1. Sirişk-rīz gül-endamlar hevāsiyle
   Şikeste-ḥāl siyeh-zülfler belâsiyle
2. Zemāne içre ġam-i 'ışḳ mā-cerāsiyle
   Hemīşe maṣlaḥatum özgeler rıżāsiyle
3. Ne devr-i gerdiş-i gerdun menüm murādum ile
   Ne ġāyet-i emelüm ḥüsn-i i'tiḳādum ile

3-1 āl ü: surḫ ü KR_2.

3-3 1. mısra: İşüm ḳare giceler āh ü nāle vü feryād $Ü_7$ İşüm ḳare giceler āh nāle vü feryād AE_9/ virseler: diseler Tr, $Ü_9$ ḳılsalar $Ü_6$/ ḳılsalar: diseler Aba, AE_5, AE_9, B, C, DTC_1, F_1, F_2, KR_2, L, Li, M, M_3, MM, Re, T_2, $Ü_3$, $Ü_6$, $Ü_7$, $Ü_9$ dirseler $Ü_{10}$.

4-1 belâsiyle: cefāsiyle Aba, AE_6, AE_9, B, C, D, Da, DTC_1, F_2, H, KR_2, L, M, Tr, $Ü_3$, $Ü_6$, $Ü_7$, $Ü_9$ cefāsiylen F_1.

4-3 ile: ilen Aba, AE_5, M_3 (her iki mısrada).

5

1. Ḥasūd ṣūret-i aḥvālüme naẓer ḳılmaz
   Cefā ḳılur men-i bī-çāreye ḥaẕer ḳılmaz

2. Ṣanur ki nāle vü zārum aña eser ḳılmaz
   Anı mürūr ile ʿālemde der-be-der ḳılmaz

3. Zemāne içre mücerrebdür intiḳām-i zemān
   Hemīşe yaḫşıya yaḫşı virür yamana yaman

6

1. Ḫoşem ki ḫāme-i taḳdīr-i Īzid-i müteʿāl
   Vücūd levḥine taṣvīr idende ṣūret-i ḥāl

2. Raḳam ḳılan eger idbārdur ve ger iḳbāl
   Olur teġayyür aña ġayrden bir emr-i muḥāl

3. Saʿādet-i ezelī ḳābil-i zevāl olmaz
   Güneş yir üstine hem düşse pāy-māl olmaz

5-1 aḥvālüme: iḳbālüme AE$_1$, B, M$_3$, R, T$_1$ bed ḥālüme AE$_9$ /Cefā: Ḥayā Ü$_7$/ bī-çāreye: bī-çāreden AE$_1$, B, DTC$_7$, M, M$_3$, T, T$_2$, Ü$_7$, Ü$_9$ bī-çāre bir Aba.

5-3 yaḫşı virür: yaḫşıdurur DTC$_1$, H, T$_1$, T$_2$, Ü$_{10}$, V yaḫşı gelür AE$_1$, AE$_3$, AE$_4$, B, D, DTC$_2$, DTC$_4$, DTC$_7$, KR$_1$, M$_2$, Tr, Ü$_6$, V yaḫşı yeter İ, Ü$_8$.

6-1 Ḫoşem: Ḫoş ol Re.

6-2 ḳılan eger: ḳılanda ger AE$_1$, B, M$_3$, Re/ ve ger: eger Aba, DTC$_1$, M$_2$/ bir: bu Re.

6-3 ezelī: ebedī Ü$_7$/ hem: ger M$_3$, Ü$_6$/ hem düşse: düşmekle AE$_6$.

7

1. ʿAzīz-i Ḥaḳ ḥased-i düşmen ile olmaz ḫār
Ḥasūd ḥīlesi iḳbālī eylemez idbār

2. Egerçi gül-büne gāhī ḫazāndan āfet var
Tedārük eyler aña ʿāḳibet nesīm-i bahār

3. Ġaraż ki her kim ezelden olursa devlet-mend
Muḥāldür yete āṣār-i devletine gezend

8

1. Egerçi bir nice gün iḳtiżā-yi ʿālem-i dūn
Cihanda eyledi iḳbāl rāyetini nigūn

2. Zemāne ṣūret-i aḥvālüm itdi diğer-gūn
Vefā ḫaṭına ḳalem çekdi çerḫ-i būḳalemūn

3. Künun zemāne ol aḥvālden peşīmandur
Egerçi kāfir idi ḥāliyā müselmandur

7-1 ḥased-i: ġaraż-i AE$_4$, M$_2$/ iḳbāli: iḳbālin M$_2$ iḳbāl Da, DTC$_4$, DTC$_7$, KR$_2$, MM iḳbālüm DTC$_2$.

7-2 gül-büne: bülbüle AE$_3$, Da, DTC$_4$, DTC$_7$, K, R/ gāhī: gāh AE$_3$, AE$_6$, DTC$_4$/ ḫazandan: ḫazānda Aba, AE$_5$, DTC$_1$, DTC$_4$, F$_2$, H, KR$_2$, L, M, MM, Re, Ü$_3$, Ü$_4$, Ü$_6$, Ü$_9$, Ü$_{10}$ dan başka bütün yazmalar; ḫazāna B, DTC$_3$.

7-3 ezelden: ezelde Ü$_6$/ olursa: olaydı Tr/ Muḥāldür : Muḥāl kim Aba/ yete: ire AE$_9$, D.

8-1 iḳtiżā-yi: āf-tāb-i Aba, AE$_9$, B, DTC$_1$, F$_2$, H, İ, L, Li, M, M$_2$, M$_3$, Re, T$_1$, T$_2$, Ü$_3$, Ü$_4$, Ü$_9$, Ü$_{10}$ inḳilâb-i F$_1$.

8-2 aḥvālüm: aḥvālin Aba, AE$_3$, AE$_4$, AE$_6$, Da, F$_1$, K, M$_2$, Ü$_8$ aḥvāli İ iḳbalüm T$_1$.

8-3 Künun: Bu gün Aba, AE$_1$, AE$_5$, AE$_9$, B, C, D, DTC$_1$, F$_1$, F$_2$, İ, KR$_2$, Li, M, M$_2$, M$_3$, MM, Re, T$_2$, Ü$_2$, Ü$_4$, Ü$_7$, Ü$_9$, Ü$_{10}$, V/ aḥvālden: aḥvāle F$_2$ efʿālden M$_3$/ ḥāliyā: ġālibā AE$_1$.

9

1. Fużūlī eyledüğüñ ʿahdüñe vefā ḳılġıl
   Yeter şikāyet idüb şerḥ-i mā-cerā ḳılġıl

2. Vücūduñı hedef-i nāvek-i belâ ḳılġıl
   Ḳamu cefālara ṣabr eyleyüb duʿā ḳılġıl

3. Kim ola dōst rıżāsı hemin saña ḥāṣıl
   Rıżā-yi dōstdur aṣl-i temettuʿ ey ġāfil

[9-2] belâ: vefā B cefā İ/ cefālara: belâlara AE_1, B, KR_1, T_1, $Ü_6$, $Ü_{10}$/ ṣabr: şükr T/ duʿā: vefā L, Tr/ 2. mısra: Men-i żaʿīfe yeter dem-be-dem cefā ḳılġıl D.

[9-3] hemin saña: dilâ saña C, H saña dilâ F_2 heman saña $Ü_9$/ ḥāṣıl: vāṣıl AE_5/ aṣl-i: ancaḳ AE_5, D, Da, L, R, T, $Ü_8$, $Ü_{10}$ aṣl ü $Ü_9$/ ġāfil: ʿāḳil Da, DTC_4, DTC_7, F_1, İ, K, Tr.

MUḪAMMES

1

1. Ey ḥarīr içre tenüñ muṭlaḳ bilûr içre gül-âb
2. Göksüñ āb-i rūşen ol āb üzre tügmeñdür ḥabāb
3. Beylesen maḥcūb yoḫ neẓẓāreñe ʿālemde tāb
4. Vāy eger terçek çıḫub serpüb leçek açsañ niḳāb
5. Hīç şek yoḫ kim seni görgeç olur ʿālem ḫarāb

2

1. Dil çeküb zerrīn utağañ virdi lâʿlüñden sürāğ
2. Dutdı ol güftār içün lâʿl-i benāgūşuñ ḳulağ
3. Zülfüñe hem-dem darağ āşüfte men andan ırağ
4. Diş ṣalub her pīç ü tāb açduḳda zülfüñden darağ
5. Rişte-i cānumġa reşkinden düşer yüz pīç ü tāb

[1-2] Göksüñ āb-i rūşen olmuş dügmeñ āb üzre ḥabāb AE$_4$, M$_2$/ rūşen ol: cennet ol AE$_1$, AE$_5$, C, DTC$_1$, F$_2$, H, İ, KR$_1$, P kevs̱er ol Re rūşen ü DTC$_7$/ üzre: içre İ, KR$_1$.

[1-3] Beylesen maḥcūb: Beyle maḥbūbsan B, DTC$_5$ Beylesen maḥbūb Aba, AE$_2$, E, H, İ, KR$_1$, KR$_2$, Li, Re, T, T$_2$, V Beylesen maḥbūbe M Öylesen maḥbūb AE$_1$ Şöyle zībāsan ki M$_2$ Eyle zībāsan ki AE$_8$, K, R Ey büt-i mehrū ki A.

[1-4] Vay: Āh AE$_3$, AE$_4$, M$_2$ Veh A, DTC$_4$, DTC$_7$, R,T/ terçek: tizcek AE$_9$, B, H, M$_3$/ açsan: ṣalsañ Aba, AE$_4$, AE$_9$, B, C, DTC$_1$, DTC$_7$, F$_1$, F$_2$, H, İ, KR$_1$, KR$_2$, L, Li, M, MM, Re, Ü$_3$ ṣalduñ DTC$_5$.

[1-5] yoḫ kim: yoḫdur R.

[2-1] Dil: Ey AE$_3$ Gün H Baş A/ çeküb: görüb DTC$_5$.

[2-2] güftār içün: güftāruña İ/ ḳulağ: ferāğ AE$_4$.

[2-3] hem-dem: her dem R/ andan: senden AE$_1$, DTC$_1$, E, F$_2$, KR$_2$.

[2-4] ṣalub: ṣalur Ü$_8$/ her: bir DTC$_4$, DTC$_7$/ açduḳda: açduḳça Aba, AE$_4$, AE$_5$, AE$_8$, B, C, DTC$_1$, F$_2$, H, K, KR$_2$, Li, MM, R, T, T$_1$, Tr, Ü$_3$, Ü$_4$ açġanda Ü$_8$ açanda DTC$_5$.

[2-5] cānumġa: cānumda R,T$_1$ cānuma DTC$_7$/ reşkinden düşer: düşdi reşkden (reşkdin) DTC$_4$, DTC$_7$, K, M, M$_2$, R, Ü$_1$ zülfüñden düşer AE$_5$ reşkden düşer H reşkinden üşer KR$_2$.

3

1. Ey yüzi gül göñleği gül-gūn u donı ḳırmızī
2. Āteşin kisvet geyüb odlara yandurduñ bizi
3. Ay ü gündür ḥüsn baḫşinde cemālüñ ʿācizi
4. Ādem oğlında senüñ tek doğmaz ey kāfir ḳızı
5. Ġūyyā atañ meh-i tābandur anañ āf-tāb

4

1. Al şaçaḳ altında müşgīn şaç perīşān-ḥāliyem
2. Sīm sāḳ üzre ḳızıl ḫalḫāller pā-māliyem
3. Ṣanma ḫalḫālüñ kimi mihrüñden ey meh ḫāliyem
4. ʿĀrıżuñ devrinde zerrīn silsileñ timṣāliyem
5. Ġamzeñ oḫından ḥazin cānumda yüz miñ ıżṭırāb

3-1 göñlegi: göynegi AE$_3$ gömlegi M$_3$ ʿārıżı AE$_5$ lebleri F$_2$.

3-2 Āteşin: Āteşī DTC$_5$/ kisvet: ḫilʿat T$_1$/ yandurduñ: yandurma B ṣaldurduñ L.

3-3 ḥüsn baḫşinde: ḥüsn burcında AE$_4$, DTC$_1$, KR$_1$, Ü$_3$ ḥüsn devrinde AE$_1$, AE$_8$, P ḥüsn-baḫşlıḳda C ḥüsn baḫşında Aba, DTC$_5$, V ḥüsn ḳatında AE$_3$, M$_2$ ḥüsn baḫtında E ḥüsn bābında DTC$_4$, DTC$_7$, İ ḥüsn ānında AE$_2$ devr-i ḥüsnüñde F$_2$ devr-i ḥüsnüñden Ü$_3$.

3-4 oğlında: oğlından Aba, AE$_1$, AE$_3$, AE$_4$, AE$_8$, AE$_9$, B, C, DTC$_5$, F$_1$, H, KR$_2$, L, Li, M$_2$, M$_3$, MM, R, T, T$_2$, Ü$_3$, Ü$_4$, Ü$_7$ oğlıdan Ü$_8$/ doğmaz: olmaz A gelmez KR$_2$/ kāfir: ẓālim Aba, AE$_1$, AE$_9$, C, E, M$_3$, V.

4-1 Al şaçak altında: Al yanağında P Al şaçağında F$_1$, T$_1$, Ü$_3$, Ü$_4$ Al yüzüñ bağında Ü$_5$ Ol yüzüñ bağında F$_2$ Al şaçuñ altında DTC$_5$ Al şaç bağında AE$_3$, AE$_4$, DTC$_5$, F$_1$, F$_2$, M$_2$, P, T, Ü$_3$, Ü$_4$, Ü$_8$ den başka bütün yazmalar.

4-2 üzre ḳızıl: üstinde zer AE$_4$, DTC$_1$, E, İ, KR$_1$, M$_2$, Ü$_3$ üste ḳızıl C, F$_1$, V/ ḫalḫāller: ḫalḫāliler AE$_9$ ḫalḫallerüñ DTC$_4$, DTC$_7$.

4-3 Ṣanma ḫalḫālüñ: Ṣanmağıl ḫālüñ AE$_4$, M$_2$.

4-4 devrinde: üzre çu R/ zerrin: altun AE$_2$, T, Ü$_8$ müşgin DTC$_5$, M$_3$/ silsileñ: sünbülüñ DTC$_5$, F$_2$, KR$_2$ silsile DTC$_1$, DTC$_5$, F$_2$, H, KR$_2$, Li, M den başka bütün yazmalar.

4-5 Ġamzeñ: Ġamze H/ oḫından: oḳiyle F$_2$ oḳıdan Ü$_8$ ucından DTC$_4$/ ḥazin: henüz M$_2$/ cānumda: göñlümde Ü$_4$ cānumġa İ, KR$_1$, M, Ü$_1$.

5

1. Sürmeden gözler ḳara eller ḥinādan lâle-reng
2. Hīç şāhid yoḫ bu reng ilen ki sensen şūḫ ü şeng
3. Vesmelü ḳaşuñ yaşıl tozlı keman ġamzeñ ḫadeng
4. Ġamze vü ḳaşuñġa meyl eyler Fużūlī bī-direng
5. Ḳuş ʿacebdür ḳılmaġay tīr ü kemāndan ictināb

5-2 reng: resm A, AE_4, DTC_4, M_2, M_3 /ilen: ile A, DTC_1, DTC_4.
5-3 ġamzeñ: kirpük Re, $Ü_8$ ebrū AE_8.
5-4 Ġamze vü: Ġamzelü DTC_5/ ḳaşuñġa: ḳaşuña AF_8.
5-5 Ḳuş: Ḫoş AE_1, M_2, M_3, P/ ḳılmaġay: ḳılmamaḳ AE_1, AE_2, AE_3, AE_4, AE_5, AE_9, B, C, DTC_1, DTC_4, E, F_1, F_2, H, İ, KR_1, KR_2, L, Li, M_2, M_3, MM, T_2, $Ü_3$, $Ü_4$, $Ü_7$, $Ü_8$ itmemek DTC_5, M, T_1 eylemez P.

6

MUḪAMMES

1

1. Vay yüz miñ vay kim dil-dārdan ayrılmışam
2. Fitne-çeşm ü sāḥir-i ḫun-ḫārdan ayrılmışam
3. Bülbül-i şūrīdeem gül-zārdan ayrılmışam
4. Kimse bilmez kim ne nisbet yārdan ayrılmışam
5. Bir ḳadi şimşād ü gül-ruḫsārdan ayrılmışam

2

1. Ḳaddi Ṭūbī lâ'li firdevsüñ şarāb-i kevs̱eri
2. Ḫulḳ u ḫūyı çun melek ṣūretde ems̱āli perī
3. Burc-i eflâküñ sa'ādetlü şereflü aḫteri
4. Ḫüsn ara mecmū' ḫublaruñ ser-ā-ser ser-verī
5. Bir ḳadi şimşād ü gül-ruḫsārdan ayrılmışam

1-1 Fitne-çeşm ü: Çeşmi fitne DTC_4, DTC_7 Fitne-çeşmī AE_3, AE_5, AE_6, DTC_1, KR_2, P, V Fitne-çeşm-i AE_1, AE_3, AE_5, AE_8, DTC_1, DTC_4, DTC_5, DTC_7, KR_2, P, V den başka bütün yazmalar / sāḥir-i: sāḥir ü AE_6.

1-4 nisbet: sebeb D/ şimşād ü: şimşād AE_4, AE_5, AE_8, AE_9, B, C, F_1, H, KR_2, L, $Ü_4$, $Ü_{10}$.

2-1 lâ'li: lâ'l DTC_2, DTC_4, DTC_5, T_2, $Ü_3$.

2-2 Ḫulḳ u ḫūyı çun: Ḫulḳi vü ḫūyı AE_3, DTC_1, M_3, T_2 Ḫulḳ u ḫūyıdur C Ḫulḳi ḫūyıdur AE_5 Ḫulḳi ḫūyı çun M_2/ ṣūretde: sīretde AE_5, B, C, İ, L, Li, M_3, V/ ems̱āli: ems̱āl-i AE_5, DTC_1, M_3, $Ü_3$.

2-3 Burc-i eflâküñ sa'ādetlü: Burc-i eflâk-i sa'ādetnüñ AE_5 Burc-i iḳbā-lüñ sa'ādetlü AE_1, AE_9, M_3.

2-4 mecmū' ḫublaruñ: mecmū'a-i ḫūblar Aba mecmū'-i ḫūbānuñ AE_8.

3.

1. Dōstlar men nāle vü feryād ḳılsam ʿayb imes
2. Çerḫ-i bed-mihrüñ elinden dād ḳılsam ʿayb imes
3. Ġam diyārın dil ara ābād ḳılsam ʿayb imes
4. Bu binā birlen cihānda ad ḳılsam ʿayb imes
5. Bir ḳadi şimşād ü gül-ruḫsārdan ayrılmışam

4

1. İştiyāḳ-i şevḳden cān ü dilüm ālûdedür
2. Şām-i ġam ferzāne-i baḫtum menüm uyḫudadur
3. Ağlamaḳdan çeşm cism-i derd-nāküm ṣudadur
4. Ṣanma ey hem-dem ki feryādum menüm bī-hūdedür
5. Bir ḳadi şimşād ü gül-ruḫsārdan ayrılmışam

[3-1] imes: imas Aba, AE_1, DTC_1, DTC_7, Li, M_2, Tr, $Ü_8$ imiş AE_3, AE_5, AE_6, AE_9, DTC_5, L, $Ü_7$, T, $Ü_{10}$.

[3-3] Ġam diyārın dil ara ābād: Dil diyārın ġam ara ābād DTC_5, $Ü_8$: Ġam diyārında dili ābād $Ü_7$ Ġam diyārından dili āzād AE_8.

[3-4] binā birlen: binālarla F_2 binā birle AE_5, D, DTC_5, DTC_7, P, M_2, M_3, $Ü_7$ binālarlan İ.

[4-1] şevḳden: vaṣldan Aba, AE_6, DTC_5, F_2/ dilüm: tenüm AE_4, AE_6, AE_9, DTC_5, KR_2, M_2, M_3, MM /ālûdedür: āsūdedür AE_6, DTC_5.

[4-2] ferzāne-i: encāmına DTC_5, F_2, $Ü_8$.

[4-3] çeşm: çeşm ü AE_5, AE_6, AE_9, C, D, DTC_5, Re, $Ü_8$/ derd-nāküm: nā-tüvānum AE_5, KR_2.

[4-4] feryādum: efġānum DTC_5, $Ü_8$/ ey hem-dem ki: kim her demde $Ü_7$.

5

1. Düşmüşem ġam-ḫāne-i hicrāna zār ü derd-nāk
2. Nāḫun-i ḥasret bilen idüb girībānumnı çāk
3. Günde yüz kez hecr tiğiylen olurdum men helâk
4. Gerdiş-i devvār cevrinden men-i dil-ḫaste-nāk
5. Bir ḳadi şimşād ü gül-ruḫsārdan ayrılmışam

6

1. Vaṣl umub cevr ü cefāsını çekerken can henūz
2. Mihr umub şevḳinde yanarken dil-i sūzan henüz
3. Cism-i ġam-nākümde var iken ġam-i hicran henüz
4. Yetmedin pāyāne āh ü nāle vü efġan henüz
5. Bir ḳadi şimşād ü gül-ruḫsārdan ayrılmışam

5-1 ġam-ḫāne-i: ḫum-ḫāne-i F_1/ hicrāna: hicranda M_3 hecrinde AE_9.

5-2 bilen: bile AE_3, AE_4, DTC_1, DTC_5, M_2, M_3, $Ü_3$ /idüb: çāk-ī DTC_5 ten başka bütün yazmalar.

5-3 yüz: biñ DTC_7/ hecr tiğiylen: tiğ-i hecr ile AE_4, B, DTC_2, DTC_7, L, T_2 hecr tiğinden $Ü_7$/ olurdum: oluram AE_4, C, DTC_5, M_2, M_3, $Ü_8$, $Ü_{10}$ olursam AE_5.

5-4 devvār: devrān F_1/ men-i: olub B, M_3 ḫazin AE_4, M_2/ dil-ḫaste-nāk: dil-teşne-nāk AE_9.

6-2 Mihr umub şevḳinde yanarken: Mihr-i şevḳinden yanar iken AE_3, AE_8, DTC_1, T, $Ü_3$ Mihr-i şevḳinden yanarken bu DTC_4, DTC_7, Tr.

6-3 cism-i: çeşm-i B, İ, M_3/ hicran: cānan KR_2.

6-4 Yetmedin: Yetmedi AE_3, AE_9, C, DTC_4, DTC_5. KR_2, $Ü_3$.

7

1. Mülk-i vaṣlı dil-berüñ göñlümde ma'mūr olmadın
2. 'Işḳ cāmından dil ü can mest ü maḫmūr olmadın
3. Derd-i bī-dermān-i hecrinden tenüm dūr olmadın
4. Hem Fużūlī 'ışḳ u 'āşıḳlığı meşhūr olmadın
5. Bir ḳadi şimşād ü gül-ruḫsārdan ayrılmışam

[7-1] Mülk-i vaṣlı dil-berüñ: Mülket-i vaṣl benüm F_1 Mülket-i vaṣl menüm AE_6 Mülket-i 'ışḳı menüm Aba.

[7-2] dil ü: dil-i AE_5.

[7-3] bī-dermān-i hecrinden: bī-dermān ü hecrinden AE_6 bī-pāyān-i hecrinden DTC_1 bī-derman hücūmından DTC_4 bī-dermān-i hecrüñden $Ü_1$ bī-dermān-i hicrandan AE_4, AE_6, B, D, DTC_1, F_1, F_2, M_2, M_3, $Ü_3$, $Ü_8$ bī-dermān-i hecrinde KR_2.

[7-4] Hem Fużūlī 'ışḳ u 'āşıḳlığı: 'Işḳ ara 'āşıḳlığum 'ālemde B, M_3 Bu Fużūlī 'ışḳ u 'āşıḳlığı D.

MUHAMMES

1

1. Ten pozuldı eşk-i çeşm-i ḫun-feşānumdan menüm
2. Köydi can göñlümdeki sūz-i nihānumdan menüm
3. Tā eşer var cism ü cān-i nā-tüvānumdan menüm
4. Ġam kem itmez göz ü göñlüm cism ü cānumdan menüm
5. Bu başumdan ṣavulub ol gitse yanumdan menüm

2

1. Meyl-i vaṣl eğmiş ḳadümni çeng-i bezm-i yār tek
2. Reglerüm sızlar el ursam çeng üzre tār tek
3. Çeng ne mümkin kim ide zārlığ men zār tek
4. Bes ki memlûyem hevā-yi ʿışḳa mūsīḳār tek
5. Miñ fiġan her dem çıḫar her üstüḫānumdan menüm

1-1 pozuldı: bozuldı DTC_5, M, $Ü_{11}$/ eşk-i: āb-i M.

1-2 Köydi: Yandı AE_1, AE_5, AE_9, B, C, D, DTC_1, KR_1, KR_2, Li, M_3, P, $Ü_3$, $Ü_7$, $Ü_{10}$/ göñlümdeki: cismümdeki İ.

1-3 cism ü cān-i: cism-i zār-i AE_4.

1-4 itmez: olmaz D, DTC_5.

5-1 yanumdan: başumdan H.

2-1 vaṣl: bezm Aba, AE_3, AE_4, AE_6, AE_9, D, Da, DTC_5, F_1, F_2, İ, M_2, M_3, P, Re, Tr, $Ü_{11}$ /eğmiş: itmiş Aba, AE_3, AE_6, B, Da, DTC_5, K, $Ü_{11}$ itdi İ.

2-2 Reglerüm: Tüglerüm R Diñlerüm AE_9/ el ursam: urursam B.

2-3 Çeng ni: Çeng ü ney AE_4, C, DTC_1, İ, M_2, $Ü_3$, V/ ide: itmez KR_2 irmez İ.

2-4 hevā-yi ʿışḳa: ġam-i ʿışḳ ile AE_1, B, M_3.

2-5 fiġan: nevā F_2, $Ü_3$/ her dem: bir dem AE_3/ çıḫar: çıḫa DTC_1 gelür İ.

3

1. ʿĀlemi dutdı sirişküm ḳanı duymazsan ḫaber
2. Ṣaldı yaşum raḫneler yollara ḳılmazsan naẓer
3. Ḳan yaşumdan ṣarı kim dutmuş yoluñ ḳıl bir güẕer
4. Meyl ḳıl bir dem maña servüm bu istiğnā yeter
5. Ḳanlu isem daḫi gel geç şimdi ḳanumdan menüm

4

1. Göz evi tek oldı eşkümden çoğ evler ġarḳ-i āb
2. Öz evi tek ḳıldı çoğ ev merdüm-i çeşmüm ḫarāb
3. ʿĀlemi seyl-âba virdüm ey cemāli āf-tāb
4. Görinür merdüm gözine seyl ilen ḳopmuş ḥabāb
5. Ṣuya her ev kim gider eşk-i revānumdan menüm

[3-1] sirişküm: sirişk DTC_5/ duymazsan: dutmazsan Aba, AE_1, AE_3, AE_4, AE_5, AE_6, B, C, Da, DTC_1, DTC_5, KR_1, KR_2, Li, M_2, M_3, P, R, Tr, $Ü_3$, $Ü_7$, $Ü_8$, $Ü_{10}$, V.

[3-2] yaşum: gözüm $Ü_8$ eşküm DTC_5/ raḫneler: raḫnesin AE_5, C, H, KR_2, L, Li, M, MM, Re, $Ü_1$ fitneler AE_9/ yollara: evlere AE_1, M_3 bunlara İ her yaña AE_9, F_2, M_2 odlara C, DTC_1, H, KR_1, KR_2, L, Li, M, $Ü_3$, $Ü_{10}$ sen baña Aba/ ḳılmazsan: ṣalmazsan F_2.

[3-3] ṣarı: ṣayru M_2 ṣaldı B, M_3/ ṣarı kim dutmuş yoluñ: ṣarı düşmüş yoluña AE_9.

[3-4] Meyl: Vaṣl AE_1 Seyr Aba/ḳıl bir dem maña servüm: ḳılmazsan baña senden İ ḳıl servüm maña her dem M_2 ḳıl menden yaña seyrin AE_5 ḳıl menden yaña senden B, D, DTC_1, M_3, $Ü_3$ ḳıl benden baña sizden C.

[3-5] şimdi: imdi AE_1, İ, M_3, $Ü_{10}$.

[4-1] çoğ evler: çu yollar $Ü_{11}$.

[4-2] Ḳıldı vīran ḫāneler çoḫ merdüm-i çeşmüm ḫarāb Re/ Öz evi tek: Çoḳ ṣuyından İ Göz evi tek AE_3, AE_6, AE_9, DTC_1, K, MM, R, Tr/ çoğ: çun Aba.

[4-3] virdüm ey: virdüñ ey AE_6, F_2 virdi ol L, MM virdi ey Li/ cemāli: cemāl-i Aba, AE_3, AE_5.

[4-4] merdüm gözine: gözine her dem K her dem gözine AE_9, Da,H, Tr,

5

1. Ey ḫayālüñ ḫalveti naḳd-i revānum maḫzeni
2. Göz yaşı olur revān her dem ḫayāl itsem seni
3. Lûṭf umub senden ser-i kūyuñda dutdum meskeni
4. Gel gözüm nūrı Fużūlī tek çoğ ağlatma meni
5. İncimez mi ḫāṭıruñ munca fiġānumdan menüm

Ü8, Ü11 bir dem gözine Aba her dem gözüme R, Re merdüm ivine Ü10/ seyl ilen ḳopmuş: seyl-i eşkümden AE3 seyl ile ḳopmuş B, M3, Ü3 seyl ilen olmuş DTC5, F2 sünbülüñ ḳopmuş H.

4-5 şuya: şuda M/ gider: gide Li gezer M.

5-1 ḫayālüñ: cemālüñ DTC1 ḫayālüm MM, Ü11/ revānum: ḫayātum AE9.

5-2 yaşı: yaşum AE9, M/ dem: geh Aba, AE3, AE4, AE5, AE6, AE9, B, C, D, Da, F1, H, İ, L, Li, M, M3, MM, R, Re, Ü7, Ü10, Ü11.

5-3 Lûṭf umub senden: Lûṭfuñı umub AE1, B, M3/ dutdum: dutam B, Da dutsam L, Ü10 itdüm M.

5-4 gözüm nūrı Fużūlī tek: gözi nūrı Fużūlī'nüñ İ, KR1/ ağlatma: incitme B, M3.

5-5 İncimez mi: İncinür mi M/ munca: āh ü AE2, AE5, C, KR1, L, M, MM, Ü3, Ü4, Ü10.

TAḪMĪS *

1

1. Candadur ṣubḥ-i ezelden mihr-i ruḫsāruñ senüñ
2. N'ola tā şām-i ebed olsam ṭaleb-kāruñ senüñ
3. Şimdi cānā bolmamış men ʿāşıḳ u zāruñ senüñ
4. Ey ezelden tā ebed göñlüm giriftāruñ senüñ
5. Çāre ḳıl kim boldı cānum esrü efgāruñ senüñ

2

1. Dutdılar teşḫīṣ-i derd içün muʿālicler regüm
2. Tapdı bu ṣıḥḥat ki firḳatden yaḳīndür ölmegüm
3. Çun yaḳīn oldı devāsuz derdden cān virmegüm
4. Cān virür çağda başumġa Tañrı içün gel begüm
5. Bāri görmüş bolġamın bir lâḥẓa dil-dāruñ senüñ

* XIV - XV. asır Çağatay şairi Lûtfi'nin gazeline yazılmıştır.

1-1 ṣubḥ-i: rūz-i DTC$_5$.

1-2 tā:yā F$_1$/ olsam: bolsam AE$_4$, M$_2$/ ṭaleb-kāruñ: giriftāruñ AE$_6$.

1-3 Şimdi: İmdi AE$_2$, AE$_6$, B, C, DTC$_5$, F$_1$, İ, K, KR$_1$, M$_2$, M$_3$/ bolmamış men: olmuşam men (ben) AE$_6$, AE$_9$, B, F$_2$, KR$_1$, P, Ü$_{10}$ bolmamış-ben AE$_2$, C, F$_1$ bolmuşam ben KR$_2$, Ü$_8$ böyle midür M.

1-5 boldı cānum esrü efgāruñ: olmuşam bi'llâh dil-efgāruñ AE$_4$, M dil bolubdur esrü efgāruñ KR$_2$, M$_3$ boldı cānum esrü dil-dāruñ AE$_2$, C, Ü$_7$. boldı cānum zār ü efgāruñ B boldı cānum esrük efgāruñ Tr boldı göñlüm zār efgāruñ DTC$_5$ oldı cānum zār efgāruñ AE$_6$ boldı göñlüm esrü efgāruñ Ü$_4$..

2-1 muʿālicler regüm: muʿālicleri kim B.

2-2 Tapdı bu: Tapdılar İ Buldılar AE$_3$ Buldı bu AE$_2$, AE$_5$, B, C, F$_1$, H, KR$_2$, L, Tr, Ü$_4$, Ü$_7$, Ü$_{10}$ Buldi bir DTC$_5$, M$_2$, P Bildiler AE$_9$ Tapdı bir AE$_4$/ firḳatden: ṣıḥḥatden: AE$_1$, AE$_2$, AE$_3$, AE$_4$, AE$_5$, AE$_9$, B, C, DTC$_5$, F$_1$, H, İ, KR$_2$, M$_2$, M$_3$, Tr, Ü$_7$, Ü$_8$, Ü$_{10}$.

2-3 yaḳīn: ʿayān KR$_1$ /derdden: derd ilen Aba, AE$_2$, AE$_5$, C, H, KR$_2$, T derd ile AE$_4$, AE$_6$, AE$_9$, B, DTC$_5$, F$_1$, KR$_1$, L, M, M$_2$, M$_3$, MM, P, T$_1$, T$_2$, Tr, Ü$_4$, Ü$_8$.

3

1. Ḫūbların imtiḥān itmekde çoḫ çekdüm cefā
2. Nāle vü zār ile bildüm derd-i dil bulmaz şifā
3. Men şınadum şimdi sen pendüm eşit ḳıl iḳtifā
4. Çünki ḫublar meẕhebinde yoğ imiş resm-i vefā
5. Ey göñül nī yirge gitgey nāle vü zāruñ senüñ

4

1. Göñlüm aldı ol iki ʿayyār çeşm-i pür-ḫumār
2. Şimdi cān ḳaṣdına durmuşlar ne reng ilen ki var
3. ʿUrf içinde olsa ger ʿayyār ḳavli üstüvār
4. Şerʿile ger dutsalar esrük sözine iʿtibār
5. Ḳanuma birgey tanuḳlığ iki ʿayyāruñ senüñ

[2-4] virür: viren M, $Ü_8$/ çağda başumğa Tañrı içün gel begüm: demde n'ola olsa müyesser görmegüm AE_9, B, M_3 çağda katuma Tañrı'çün gelgil begüm Aba demde ḳatumğa Tañrı'çün gel hey begüm C çağda buyur gel Tañrı içün ey begüm P çağda ḳatumğa Tañrı'çün gelgil begüm KR_1/ çağda: demde AE_2, AE_5, AE_6, DTC_5; MM, T_1, $Ü_4$, $Ü_{10}$/ başumğa: ḳatumğa AE_4, AE_5, DTC_5, F_1, F_2, KR_1, Tr, $Ü_7$ ḳaşuma AE_6 ḳaşumğa MM, $Ü_4$.

[2-5] Bāri: Yāri M_3/ bolğamın: bolğa ben AE_2, H, İ olamın Tr bolmağa AE_9, KR_2 olayım B, P.

[3-1] Ḫūbları: Ḫūblardan AE_3, İ/ itmekde: ḳılmaḳda Aba, AE_2, AE_3, AE_5, AE_6, B, C, DTC_5, F_1, H, KR_2, M, MM, T, T_2 ḳılduḳda AE_9.

[3-2] Nāle-i: Nāle vü DTC_5, KR_1.

[3-3] Men şınadum: Ben ḫod öldüm B, DTC_5, İ, T_1 Ben faḳīrüñ C, H, KR_2 Ben uşandum $Ü_7$/ pendüm: benden AE_4, M_2.

[3-4] yoğ: yol M.

[3-5] ni yirge gitgey: ne yire gitse B ne yire ingey AE_9 ne yirge yetdi Aba, İ, M_3 ni yire gitgey C, KR_2 ne yire yetgey F_2, M, MM, T_2 ni yirge yetgey AE_4, AE_5, AE_6, DTC_5, KR_1, M_2, T_1, $Ü_8$ pes bizge yetgey Tr/ nāle-i: nāle vü DTC_5, KR_1.

[4-2] Şimdiden can ḳaṣdın itmişler ne mekr ile (ilen) ki var AE_3, M, M_3/

5

1. Ṣanma cevr itseñ Fużūlī incinüp terküñ ḳıla
2. Ger cefā ḳıl ger vefā cānum fidā sen ḳātile
3. Men ḫod öldüm imdi sen tīğ-i cefā alup ele
4. Lûṭfī'ni öldürseñ ey dil-ber cefā tīği bile
5. Anda hem bolġay menüm rūḥum meded-kāruñ senüñ

ḳaṣdına durmuşlar: ḳaṣdın hem itmişler Aba, AE_2, AE_4, AE_6, C, F_1, F_2, H, KR_2, M_2, T_1, $Ü_4$, $Ü_7$, $Ü_8$ ḳaṣdını itmişler B, $Ü_{10}$ ḳaṣdın itmişsen AE_6/ reng: mekr C, T_2.

4-3 ger: her Aba, AE_3, AE_4, AE_5, AE_6, AE_9, B, C, F_1, H, M, M_3, P, T_1/ ʿayyār: ʿayyāre AE_5.

4-4 Şerʿilen dōstlar esīrüñ sözine yoḳ iʿtibār AE_9 Şerʿilen ger dutsa esrük sözine yoḳ iʿtibār Aba/ ile: ilen AE_3, AE_5, AE_6, Ç, F_2, MM /esrük: eksük AE_6 esrü $Ü_4$ anuñ $Ü_{10}$/ sözine: söziyle AE_6, T_1.

4-5 birgey: virse Aba virgey AE_9, B, C, KR_2, T, $Ü_4$, $Ü_{10}$ virdi M eyler P/ tanuḳlığ: danuḳlıḳ C, DTC_5.

5-1 cevr itseñ: cevrüñden M/ terküñ: şekvā (şekve) AE_3, AE_4, C, F_2, M, M_2, M_3, MM, T_2.

5-3 ḫod: ki B/ imdi: şimdi AE_2, AE_4, DTC_5, M_2 /alub: alsañ KR_2.

5-4 Lûṭfi'ni: Lûṭfdur B Lûṭf ile (ilen) AE_9, C, E, H Lûṭf idüb M/ cefā tīği bile: teraḥḥumla n'ola KR_2 bu cümleden n'ola H.

5-5 bolġay: bolsun Aba, DTC_5, T_1 olsun B, F_2, P olġay C, KR_2, Li, M_3, T/ meded-kāruñ: ṭaleb-kāruñ AE_4, M_2, T, $Ü_8$.

TAḪMĪS *

1

1. Tā cünun raḫtın geyüp dutdum fenā mülkin veṭen
2. Ehl-i tecrīdem ḳabūl itmen ḳabā vü pīrehen
3. Her ḳabā vü pīrehen geysem mis̱āl-i ġonce men
4. Ger senüñ'çün ḳılmasam çāk ey büt-i nāzük-beden
5. Gūrum olsun ol ḳabā eğnümde pīrāhen kefen

2

1. Gerçi sevdā-yi ser-i zülfüñdenem zār ü ẕelīl
2. Geçmen ol sevdādan olduḳça maña ʿömr-i ṭavīl
3. Ṣanma terk idem bu sevdānı ger olsam men ḳatīl
4. Çıḫmaya sevdā-yi zülfüñ başdan ey meh ger yüz ıl
5. Üstüḫān-ı kellem içre dutsa ʿaḳrebler veṭen

* XV. yüzyıl Âzerî şairlerinden Habibî'nin gazeline yazılmıştır.

1-1 veṭen (vaṭan) /dutdum: itdüm Î ḳıldum Tr.

1-3 Her: Hem $Ü_{10}$ /mis̱āl-i: besān-i F_1, Î, M_2, P, R, $Ü_8$.

1-4 Ger: Kim E/ büt-i: gül-i AE_1, M_2, M_3, $Ü_7$.

1-5 ol: bu AE_1, AE_4, AE_5, AE_6, AE_9, B, D, DTC_5, F_2, KR_1, KR_2, L, Li, M, Tr, $Ü_3$, $Ü_7$, $Ü_8$, $Ü_{10}$ dan başka bütün yazmalar; şol DTC_5, F_2, Li, $Ü_8$, $Ü_{10}$.

2-1 zülfüñdenem: zülfüñdeem AE_3, AE_6, AE_9, B, D, DTC_1, DTC_5, F_1, F_2, K, KR_1, L, M_2, MM, R, Tr, $Ü_1$, $Ü_3$, $Ü_7$, $Ü_8$.

2-3 ger olsam men: olursam men F_2, H, L, M_2, M_3, $Ü_7$ olursam hem E, V ger olursam B.

2-4 ey meh: eyle B/ yüz: bu AE_3/ ʿaḳrebler: ʿaḳreb ger E.

3

1. Ġālib oldı ṣubḥ-dem şevḳ-i gül-i rūyuñ maña
2. Seyr-i bāğ itdüm ki būy-i gül vire teskīn aña
3. Gül görüb yāduñla dürr-i eşk ṣaçdum her yaña
4. Düşdi şeb-nem bāğa gir tā gül niṡār itsün saña
5. Sebzenüñ her bergine bir dür ki tapşurmış çemen

4

1. Dir idüm ey dil getürme hīç derd ehline şek
2. Tā seni hem ṣalmasun bir derde devrān-i felek
3. Almaduñ pend imdi ʿāşıḳsañ işüñ āh eylemek
4. Ey göñül ʿışḳ ehline her şeb gülerdüñ şemʿ tek
5. Men dimezdüm mi ki ṭañla ağlayasıdur gülen

[3-1] oldı: olmuş AE_3, AE_8, Da/ şevḳ-i: ẕevḳ-i P/ rūyuñ: rengin AE_1, AE_9, B.

[3-2] vire: virür F_1, H.

[3-4] gir tā gül: gül tā kim B, M_3 var tā gül Aba, P/ itsüñ: ide AE_1.

[3-5] bir dür ki: bir gül ki AE_6 dürler ki F_2 bir tüği (گوی) AE_9.

[4-1] Dir idüm ey dil: Dirdüm ey dil sen R Dir idüm ey gül DTC_5/ derd: ʿışḳ M_2.

[4-2] ṣalmasun: ṣalmaya AE_4, B, DTC_5, M_2, M_3, R ṣalmayub L/ bir: bu AE_3, AE_4, AE_9, L, P, R, $Ü_7$, $Ü_8$.

[4-3] ʿāşıḳsañ: ʿāşıḳ tek İ.

[4-4] göñül: gözüm AE_4/ ʿışḳ: derd AE_5, AE_9, DTC_5/ şeb: gün DTC_1, $Ü_{10}$ dün $Ü_3$ tün Li dem B, Tr, $Ü_8$/ gülerdüñ: gelürdüñ D.

[4-5] dimezdüm mi ki: dimez miydüm ki AE_5 ten başka bütün yazmalar/ dañla: āḫir AE_5, AE_9, B, DTC_7, E, F_2, KR_2, M, M_3, $Ü_4$, $Ü_{10}$, V bir gün AE_3, AE_8 ferdā DTC_2, L, MM dangil K yarın M_2.

5

1. Ḫāh sincāb eylesün ferşin Fużūlī ḫāk-kül
2. Hecr ara mutḷaḳ yuḫu görmez göz eğlenmez göñül
3. Yārsuz ʿışḳ ehlinüñ diñlenmeği mümkin değül
4. Nice diñlensün Ḥabībī sensüz ey endāmı gül
5. Kim batar cismine tende her tüg olmuş bir tiken

5-2 Hecr ara: Hecr irür Da Hecrden KR_2 Hecr ile M.

5-3 diñlenmeği: eğlenmeği B, DTC_1, DTC_4, E, KR_1, KR_2, M_2, M_3, P, Tr eğlenmesi İ.

5-5 Kim: Çun B, M_3, $Ü_{10}$/ cismine: cānına Aba, AE_6/ tiken: şiken P.

MURABBA'

1

1. Ḥāṣılum berḳ-i ḥavādişden melâmet dāğıdur
2. Mesnedüm kūy-i melâmetde fenā ṭoprağıdur
3. Zār gönlüm tende zindān-i belâ dutsağıdur
4. Raḥm ḳıl devletlu sulṭānum mürüvvet çağıdur

2

1. Devr cevrinden ten ü cānumda rāḥat ḳalmadı
2. Ṣūret-i ḥālümde āşār-i ferāğat ḳalmadı
3. Miḥnet ü ğam çekmeğe min ba'd ṭāḳat ḳalmadı
4. Raḥm ḳıl devletlu sulṭānum mürüvvet çağıdur

3

1. Gönlümüñ mülkin cefā seyl-âbı vīrān eyledi
2. Baḫtumuñ ḥālin hücūm-i ğam perīşān eyledi
3. Bağrumı endīşe-i devr-i felek ḳan eyledi
4. Raḥm ḳıl devletlu sulṭānum mürüvvet çağıdur

4

1. İntihāsuz cevrler odlara yandurdı meni
2. Acı sözler datlu cānumdan uşandurdı meni
3. Ḫalḳdan bī-hūde efğānum utandurdı meni
4. Raḥm ḳıl devletlu sulṭānum mürüvvet çağıdur

1-2 melâmetde: melâmetden B, D, DTC_4, DTC_7, KR_2, Li, T_2, $Ü_7$.

1-3 Zār: Şād AE_2/ zindān-i: zindān ü DTC_7.

2-1 Devr: Yār C/ cevrinden: cevrinde P,T_1/ ten ü: dil ü AE_1, B, DTC_5, $Ü_{10}$ ten-i M/ cānumda: zārumda M.

4-1 cevrler odlara: cevr ile ol māh P.

4-3 efğānum: feryādum AE_3, Ba, C, DTC_4, DTC_7, L, Li, M, $Ü_4$, $Ü_7$, $Ü_8$, $Ü_9$, $Ü_{11}$, V.

5

1. İsteyüb bir çāre çoḫ yeldüm yüğürdüm her yaña
2. Raḥm īdüb bir kimse imdād itmedi muṭlaḳ maña
3. Çāresüz ḳaldum mürüvvet isteyu geldüm saña
4. Raḥm ḳıl devletlu sulṭānum mürüvvet çağıdur

6

1. Dāde geldüm ʿadl dīvāñına feryādum eşit
2. Sen ki ʿādilsen gör efġānum nedendür ġavre yit
3. Şerḥ-i ḥālüm ṣor murādum vir elüm dut fikrüm it
4. Raḥm ḳıl devletlu sulṭānum mürüvvet çağıdur

7

1. Gör Fużūlī'nüñ ruḫ-i zerdinde eşk-i ālini
2. Perde-i idbār dutmuş ṣūret-i iḳbālini
3. Derd-mendüñdür ʿināyetler idüb ṣor ḥālini
4. Raḥm ḳıl devletlu sulṭānum mürüvvet çağıdur

5-1 İsteyüb: İstedüm D, T_1/ çoḫ: yoḳ B/ yildüm: yıllar AE_5 gezdüm Aba, $Ü_{11}$/ yüğürdüm: yüyürdüm AE_2, V yüğürtdüm H yürüdüm $Ü_{11}$.

5-2 Raḥm: Lûṭf DTC_2/ kimse: gice H/ muṭlaḳ maña: benden yaña $Ü_9$ bir dem baña AE_9.

5-3 mürüvvet: teraḥḥum M_2 ʿināyet AE_9/ isteyu geldüm: isteyüb geldüm AE_2, AE_4, AE_8, D, DTC_5, F_2, H, L, M, P, $Ü_9$, V den başḳa bütün yazmalar; işte geldüm ben P istedüm geldüm D, F_2.

6-1 dīvānına: dīvānında AE_6, M_2, P dīvānuñda D, M/ feryādum eşit: gel dādum eşit AE_1, B, $Ü_{10}$.

6-2 efġānum: efʿālüm AE_2.

6-3 murādum: güvāhum D/ fikrüm: çārem $Ü_{11}$.

7-1 Fużūlī'nüñ: Fużūlī'ni $Ü_1$/ zerdinde: zerdin ü AE_3.

7-2 idbār: idbāra DTC_4, DTC_5, T_1, $Ü_1$/ dutmuş: çekmiş DTC_5, T_1 dutdı V/ ṣūret-i: çāre-i AE_4 çihre-i AE_1, İ/ iḳbālini: aḥvālini AE_3, $Ü_8$.

7-3 Derd-mendüñdür: Derd-mende kim P/ ʿināyetler idüb: riʿāyet eyleyüb AE_3 ʿināyetler ḳılub AE_2, DTC_1, M, $Ü_3$ riʿāyetler idüb DTC_2.

MÜRABBAʿ

1

1. Nice bir vesvese-i ʿaḳl ile ġam-nāk olalum
2. Gelüñ ālâyiş-i ġamdan çıḫalum pāk olalum
3. Neş'e-i mey tapalum ḳābil-i idrāk olalum
4. Mest-i medhūş u ḫarābāti-i bī-bāk olalum

2

1. Rindler bezmine ser-mest sebū tek girüben
2. Zevḳ bāğına girüb cām gülini dirüben
3. Meye dirlerse bahā ʿaḳl metāʿın virüben
4. Mest-i medhūş u ḫarābāti-i bī-bāk olalum

3

1. Pay-best-i mey-i ṣāfī olalum dürd-miṣāl
2. Virelüm sāḳiye cān eyleyelüm kesb-i kemāl
3. Neş'eden bilmeyelüm ʿāleme keyfiyyet-i ḥāl
4. Mest-i medhūş u ḫarābāti-i bī-bāk olalum

[1-2] ālâyiş-i: ārāyiş-i F$_{2}$, Ü$_{8}$/ ġamdan: tenden V.

[1-3] Neş'e-i: Neş'eden DTC$_{4}$ Neşve-i AE$_{1}$/ tapalum: bulalum AE$_{3}$, AE$_{4}$, AE$_{5}$, C, D, DTC$_{1}$, DTC$_{5}$, F$_{2}$, H, L, Li, M$_{2}$, R, T, T$_{1}$, Ü$_{3}$, Ü$_{10}$ bilelüm Ü$_{9}$.

[1-4] Mest-i: Mest ü Aba, AE$_{3}$, AE$_{4}$, AE$_{6}$, AE$_{8}$, C, DTC$_{1}$, DTC$_{5}$, F$_{2}$, H, L, Li, M$_{2}$, M$_{3}$, R, T$_{2}$, Ü$_{4}$, Ü$_{8}$, Ü$_{10}$/ ḫarābāti-i: ḫarābāti vü Aba, AE$_{3}$, AE$_{4}$, AE$_{6}$, AE$_{8}$, B, C, DTC$_{1}$, F$_{2}$, KR$_{2}$, M$_{3}$, T$_{1}$, T$_{2}$.

[2-1] Rindler: Mestler R, Ü$_{1}$/ ser-mest sebū tek: ser-mest-i feṇāyī F$_{1}$/ girüben: girelüm AE$_{9}$.

[2-2] dirüben: direlüm AE$_{9}$.

[2-3] virüben: virelüm AE$_{9}$.

[3-1] ṣāfī: sāḳī Li.

[3-2] kemāl: melâl E celâl Ī, KR$_{1}$ ḥelâl AE$_{3}$, B, DTC$_{5}$, E, Ī, KR$_{1}$, M, T den başka bütün yazmalar.

[3-3] Neş'eden: Fitneden Ü$_{10}$/ bildirelüm: bildirelüm AE$_{3}$, AE$_{4}$, DTC$_{5}$, M$_{2}$, P, R, Ü$_{1}$ mey virelüm DTC$_{7}$ / ʿāleme: ʿālem ü B, M ʿālem-i AE$_{8}$, C, D, H, KR$_{2}$, T.

4

1. Mey ḥabābı kimi mey-ḫānede bir ev dutuben
2. ʿIḳd-i engūr kimi bir araya baş çatuben
3. Alsalar dīn ile dünyānı şarāba ṣatuben
4. Mest-i medhūş u ḫarābāti-i bī-bāk olalum

5

1. Bādeden ġayrı ki ġam defʿine bir cāmı yeter
2. Naḳdinī her neye her kim virecek olsa iter
3. Ey Fużūlī reviş-i ehl-i riyādan ne biter
4. Mest-i medhūş u ḫarābāti-i bī-bāk olalum

[4-1] Mey ḥabābı: Mey-i ṣāfī Aba, AE_9, Ī/ dutuben: yapuben Ī.

[4-2] bir: her AE_2/ araya: arada Aba, D, F_2, Ī, P, Ü$_1$, Ü$_8$.

[4-3] dünyānı: dünyāyı AE_6, Ba, DTC_5/ şarāba: şarābın Ü$_{10}$.

[5-1] ġayrı: ġayr Ü$_1$/ cāmı: cām AE_3, AE_4, AE_5, AE_8, AE_9, B, Ba, DTC_1, DTC_5, H, KR_2, M, M_2, M_3, MM, T, T_2, Ü$_3$.

[5-2] her neye her kim virecek olsa: her neye kim virecek olursañ M_2 her neye her kim virecek olsa AE_4 her neye kim virecek olursa AE_1, E, Li, M, T her nice kim virecek olursa D her neye her kim virür elbette DTC_7 seyr-i (ṡer-i) mey sırrına her kim virecek olsa Ī/ iter: üter D.

[5-3] riyādan: vefādan AE_4 zemandan F_2, R, Ü$_1$.

MURABBAʿ

1

1. Perīşan-ḥālüñ oldum ṣormaduñ ḥāl-i perīşānum
2. Ġamuñdan derde düşdüm ḳılmaduñ tedbīr-i dermānum
3. Ne dirsen rūzgārum beyle mi geçsün güzel ḫanum
4. Gözüm cānum efendim sevdüğüm devletlu sulṭānum

2

1. Esīr-i dām-i ʿışḳuñ olalı senden vefā görmen
2. Seni her ḫanda görsem ehl-i derde āşnā görmen
3. Vefā vü āşnālıḳ resmini senden revā görmen
4. Gözüm cānum efendim sevdüğüm devletlu sulṭānum

3

1. Değer her dem vefāsuz çerḫ yayından maña miñ oḫ
2. Kime şerḥ eyleyem kim miḥnet ü endūh ü derdüm çoḫ
3. Saña ḳaldı mürüvvet senden özge hīç kimsem yoḫ
4. Gözüm cānum efendim sevdüğüm devletlu sulṭānum

1-1 Perīşan-ḥālüñ oldum: Perīşan ḥālüm oldı M_3/ ġamuñdan: ġamuñda Li.

1-2 ḳılmaduñ: itmedüñ M, M_2, T ṣormaduñ AE_8/ tedbīr-i: tedbīr ü AE_9.

1-3 rūzgārum: benüm ʿömrüm F_1/ beyle mi geçsün: beyle geçsün mi B, Ba/ güzel: gözüm C, DTC_5, M_3, $Ü_3$ begüm M_2 benüm Ba, $Ü_7$, T, $Ü_8$ gülüm AE_5/ ḫanum: cānum Ba, C, DTC_1, M_3, T, $Ü_3$ balum AE_5.

1-4 Gözüm cānum: Güzel ḫanum C, KR_2, M Gözüm ḫanum DTC_1, H, $Ü_3$ Begüm ḫanum DTC_5 Güzel cānum AE_8, KR_2, L, $Ü_{10}$.

2-1 dām-i: dāğ-i B, M_3 derd-i AE_3, AE_4, Ba, DTC_4, DTC_5, DTC_7, F_2, KR_1, M, M_2, P, R, T, $Ü_1$, $Ü_{10}$ /vefā: devā AE_3 cüdā DTC_1, $Ü_3$ /görmen: görmem Ba, DTC_1, $Ü_3$.

4

1. Gözümden dem-be-dem bağrum ezüb yaşum kimi gitme
2. Seni terk itmezem çun men meni sen daḫi terk itme
3. İyen hem ẓālim olma men kimi maẓlūmı incitme
4. Gözüm cānum efendim sevdüğüm devlẹtlu sulṭānum

5

1. Ḳatı göñlüñ neden bu ẓulm ile bī-dāde rāğıbdur
2. Güzeller sen tegi olmaz cefā senden ne vācibdür
3. Senüñ tek nāzenīne nāzenīn işler münāsibdür
4. Gözüm cānum efendim sevdüğüm devletlu sulṭānum

[2-2] ḫanda: yirde DTC$_5$, T$_1$ / görem: gördüm AE$_3$/ derde: ʿışḳa AE$_4$, DTC$_4$, DTC$_7$, F$_2$, M$_2$, R, Ü$_1$.

[2-3] āşnālıḳ: mihr-banlıḳ M$_2$/ resmini: terkini Aba, AE$_1$, B, C, M$_2$, M$_3$/ revā: cüdā AE$_9$, T, Ü$_3$, Ü$_7$, V şehā Ü$_9$.

[3-1] vefāsuz: cefālu Ba ḳażā-yi DTC$_4$, DTC$_7$/ miñ: bir Aba, AE$_4$, B, KR$_1$, M$_2$, M$_3$, P, Ü$_1$, Ü$_4$, Ü$_8$.

[3-2] Kime şerḥ: Ne tedbīr AE$_4$, M$_2$/ eyleyem: eylesem DTC$_1$.

[3-3] özge: ayru AE$_5$/ hīç: daḫi Ba, M$_2$/ kimsem: yārum AE$_4$, KR$_2$, Ü$_9$.

[4-1] ezüb: dilüb D üzüb Li, Ü$_8$, Ü$_9$, Ü$_{10}$ /yaşum: nişter Ü$_8$.

[4-2] meni: seni AE$_6$, R.

[4-3] İyen: Yine Ü$_9$/ olma: olub AE$_3$, AE$_8$, DTC$_1$, DTC$_4$, DTC$_7$, M$_2$, T, Ü$_4$/ kimi: tegi Ba, DTC$_1$, DTC$_3$, DTC$_7$, Ü$_3$.

[5-1] Ḳatı gönlüñ neden bu: Niçün gönlüñ dem-ā-dem AE$_3$, AE$_4$, Ba, DTC$_4$, DTC$_7$, M$_2$, R, T, Ü$_1$ Niçün gönlüñ senüñ bu M Ḳatı gönlüñ dem-ā-dem P.

[5-2] sen tegi: sen gibi AE$_9$, D, T sünneti AE$_9$, H, L, P, T$_2$, Ü$_9$, Ü$_{10}$, V miḥneti DTC$_4$, DTC$_7$ nisbeti İ, KR$_2$ ṣanʿati KR$_1$, T$_1$/ senden: sende B.

[5-3] nāzenīn: nāz ilen Ü$_{11}$.

6

1. Naẓar ḳılmazsan ehl-i derd gözden aḫıdan seyle
2. Yamanlıḳdur işüñ ʿuşşāḳ ile yaḫşı mıdur beyle
3. Gel Allah'ı severseñ bendeñe cevr itme lûṭf eyle
4. Gözüm cānum efendim sevdüğüm devletlu sulṭānum

7

1. Fużūlī şīve-i iḥsānuñ ister bir gedāyuñdur
2. Dirildükçe seg-i kūyuñ ölende ḫāk-i pāyuñdur
3. Gerek öldür gerek ḳo ḥükm ḥükmüñ rāy rāyuñdur
4. Gözüm cānum efendim sevdüğüm devletlu sulṭānum

[6-1] ehl-i derd: ey bī-derd D ehl-i derde DTC_5, M_3/ gözden aḫıdan: gözinden aḳan KR_2, M çeşmümden aḳan D gözden aḫıdur Aba, AE_3, AE_4.

[6-2] ʿuşşāḳ ile: ʿuşşāḳdan KR_2 ʿāşıḳlara AE_2, DTC_1, KR_1 ʿuşşāḳ ilen Aba, AE_4/ yaḫşı mıdur: yaḫşı değül Ba, D, F_1, KR_1, KR_2, Li, M, MM, T_2, $Ü_3$, $Ü_4$, $Ü_7$, $Ü_{11}$, V/ beyle: söyle AE_8.

[6-3] bendeñe: ʿāşıḳa AE_8, M/ cevr itme lûṭf eyle: cevr cefā eyle AE_9.

[7-1] iḥsānun: ruḫsāruñ B, C, DTC_1, M_3, $Ü_3$ reftāruñ D.

[7-2] Diler geçmek ser-i kūyuñ ḳatından ḫak-i pāyuñdur AE_1 Diler geçe senüñ kūyuñ yanında ḫāk-sāruñdur $Ü_{10}$ Diler geçe ser-i kūyuñ yanından ḫāk-i pāyuñdur DTC_1, $Ü_3$ Diler gice ser-i kūyuñda yata ḫāk-i pāyuñdur AE_3, P, $Ü_8$ Diler geçmek ser-i kūyuñ yanından ḫāk-i pāyuñdur B Dirildükçe ġulâmuñdur ölende ḫāk-i pāyuñdur $Ü_9$ Diler her dem ser-i kūyuñda yata ḫāk-i pāyuñdur AE_4, M_2 Dil ü cān ile bī-çāre yoluñda ḫāk-i pāyuñdur Ba Dirildükçe seg-i kūyuñ yoluñda ḫāk-i pāyuñdur AE_8, MM Dilerünce ser-i kūyuñda yata ḫāk-i pāyuñdur $Ü_1$ Yiri oldukça kūyuñda senüñ bir ḫāk-i pāyuñdur T_1.

[7-2] ḳo: ḳoy Aba, AE_3, C, DTC_1, DTC_5, M_2, M_3, $Ü_3$, $Ü_4$ ḳoğ $Ü_{11}$/ ḥükm ḥükmüñ: ḥükm ḥükm ü B, DTC_1, $Ü_3$.

MUḲAṬṬAʿĀT

I

1. Sa'd ü naḥs aḥvālini ḳılsañ müneccimden sü'āl
   Muḳtedā-yi ma'rifet Bercīs ü Keyvan'dur aña

2. Eyleseñ remmālden teftīş-i ḥāl-i nīk ü bed
   Mürşid-i rāh-i yaḳīn Engīs ü Leḥyan'dur aña

3. Noḳṭa-i eşkāl-i reml ü seyr-i ecrām ü nücūm
   Kime reh-ber olsa feyż-i 'aḳl bühtandur aña

4. Bilmiş ol kim her ne ṣādır olsa ḫūb ü zīştden
   Maẓharı bir 'ilmdür kim 'aḳl ḥayrandur aña

II

1. Olsa maḳṣūduñca devrān-i felek bir nice gün
   Olma mağrūr ey ki ḥāl-i dehr rūşendür saña

2. Ḳātil-i ābā vü ecdāduñ mu'āf itmez seni
   Umma andan dōstluḳ resmin ki düşmendür saña

I-1 ḳılsañ: ḳılmañ AE_5/ muḳtedā-yi: iḳtiżā-yi AE_4, DTC_2, M_2/ Bercīs ü Keyvan'dur: Engīs ü Leḥyan'dur Aba, AE_3, B, DTC_1, İ, KR_2, L, M_3, Tr, $Ü_3$, $Ü_{10}$, V.

I-2 Engīs ü Leḥyan'dur: Bercīs ü Keyvan'dur Aba, AE_3, B, DTC_1, İ, KR_2, L, M_3, Tr, $Ü_3$, $Ü_{10}$, V.

I-3 reml ü: remz ü F_2/ seyr-i ecrām ü: hem ser-encām-i B, M_3 seyr-i ecrām-i AE_3, AE_6, Ç, DTC_1, DTC_2, M_2, M_3 seyr-i encām-i DTC_7, KR_2, P, T, $Ü_3$ /feyż-i: fażl-i M_2/ bühtandur: pinhandur DTC_7.

I-4 Bilmiş ol kim: Bilmemiş kim B/ ḫūb ü zīştden : ḥāl-i nīk ü bed AE_1, M_3 ḥāl-i ḫūb ü bed B Ḥaḳ'dandur velī Aba/bir; bu $Ü_{10}$ /'aḳl: cümle Re.

II-1 maḳṣūduñca: maḳṣūduñla $Ü_4$/ mağrūr: ġāfil AE_3.

III

1. Men şubḥ u şām dūd-i dil-i sūz-nāk ile
   Bağrın kebāb idüb virürem çerḫe inkilâb
2. Ḥūt u Ḥamel medārı ile ās-man daḫi
   Ḳan yutdurub virür dil-i sūzānuma ʿaẕāb
3. Dünyāda yoḫ ferāġat-i ümmīd nişe kim
   Ḳan aḫıdur oda nice kim çizginür kebāb

IV

1. Perde çek ʿaybına ẓulmet kimi ḫalḳuñ dā'im
   Ger dilerseñ ki naṣīb ola saña Āb-i Ḥayāt
2. Ḳılma ḫur-şīd kimi ʿayb-nümālıḳ ki felek
   Yire ṣalmaya seni baʿde ʿulüvv-i derecāt
3. Cehd ḳıl ẕātuñ ola maẓhar-i āṣār-i ḳabūl
   Ḳılma ol cāha tefāḫur ki ola ḫāric-i ẕāt
4. Fażl olur ṣanma saña menzilet-i aṣl ü neseb
   Cāh olur ṣanma saña keṣret-i esbāb ü cihāt
5. ʿĀriyetden sözüñe ḳılma ḳamer tek zīnet
   Ġayrdan ʿāriyetüñ nūr ise hem yazıya at

III-1 Men: Her P, $\ddot{U}_1$/ dūd-i: sūz-i AE_1, B derd-i AE_3, AE_9, KR_1, P, $\ddot{U}_6$, V/ sūz-nāk ile: derd-nāk ile AE_1, B āh u zār ile DTC_1, DTC_5, KR_1, MM rūzgār ile AE_9 / Bağrın: Bağrum AE_6, F_1, KR_2.

III-3 yoḫ: çoḳ DTC_2/ ferāġat-i: ferāġate AE_3, AE_4, AE_6, AE_9, Ç, DTC_1, DTC_5, F_1, H, KR_2, Li, M; M_2, M_3, MM, T, T_1, T_2, $\ddot{U}_6$/ nişe: nite H, M, P/ aḫıdur: yağdurur AE_6, DTC_7, T yudurur AE_5, C aḳıdur B, M_3 tütüzür DTC_1, T_2 yutdurur AE_5, AE_6, B, C, DTC_1, M_3 T, T_2 den başka bütün yazmalar/ çizginür: çevrilür AE_4 çözgünür M_3.

IV-1 çek: yap DTC_5/ ʿaybına: ʿaynına B, C, F_1, H, Li, M_3, MM, Re, T, $\ddot{U}_3$, $\ddot{U}_4$, $\ddot{U}_6$, $\ddot{U}_8$.

IV-2 ṣalmaya: urmaya $\ddot{U}_8$.

IV-3 Ḳılma: İtme DTC_7/ cāha: cāma AE_3, AE_5/ ola: değül AE_3, DTC_1, M/ ḫāric-i: ḳābil-i AE_3, DTC_1 fāriġ-i AE_1, AE_8, B, Li, M_3.

VI-4 esbāb ü: esbāb-i AE_8, B, C, DTC_5, F_1, H, KR_2, Re, T, T_2, $\ddot{U}_4$, $\ddot{U}_6$/ cihāt: necāt AE_4, DTC_2.

IV-5 zīnet: rağbet M/nūr ise hem: her ne ise H nūr ise ger B nūr ise de $\ddot{U}_{11}$.

V

1. Doğruluğ ile iste ʿulüvv-i maḳām kim
   Geldükçe ḥālüñe vire devr-i felek revāc
2. Doğruluğ ile ḥarflere ṣadrdur elif
   Yā ḥarfini ayağa bıraḫmışdur iʿvicāc
3. Doğrular ile gez ki seni ser-bülend ide
   Eğriler ile eyleme elbette imtizāc
4. Yā iḫtilāṭı ile serīr oldı pāy-māl
   Başda maḳām dutdı elif nuṣret ile tāc

VI

1. Eyleyüb nā-dāne ʿarż-i fażl ü iẓhār-i hüner
   Şerm-sār itmek ʿaṭā ummaḳ nedür ẓulm-i ṣarīḥ
2. Sen bilürsen mücmelen andan ne alursan velī
   Bilmez ol kim alduğı senden ḥasendür yā ḳabīḥ
3. Ẓāhiren ṣatmaḳ hüner almaḳ ʿāṭā bir beyʿdür
   Ṭıfldur nā-dan buyurmaz şerʿ anuñ beyʿin ṣaḥīḥ

VII

1. Ey muʿallim ālet-i tezvīrdür eṣrāre ʿilm
   Ḳılma ehl-i mekre taʿlīm-i maʿārif zīnhār
2. Ḥīle içün ʿilm taʿlīmin iden müfsidlere
   Ḳatl-i ʿām içün virür cellâda tīğ-i āb-dār
3. Her ne tezvīr itse ehl-i cehl aña olmaz s̱ebāt
   Mekr-i ehl-i ʿilmdür aṣl-i fesād-i rūzgār

V-1 ḥālüñe: mālüñe H/ revāc: ʿilâc AE_2.

V-2 ḥarflere: ḥurūfa F_2/ bıraḫmışdur: bıraḫubdur R.

V-3 Doğrular ile: Doğruluğ ile (Doğruluḳ) ile AE_5, DTC_1, H, KR_2, M, T, T_2, Tr, $Ü_3$/ Eğriler ile eyleme: Eğrilik ile eyleme AE_5, Tr Eğri ile eyle-eyleme KR_1, P.

V-4 nuṣret: ḳurbet AE_1.

VI-1 fażl ü iẓhār-i hüner: fażl erbāb-i hüner P fażl ü iẓhār-i kemāl M_2/ Şerm-sār: İltimās F_1/ ʿaṭā: vefā M_3/ ummaḳ: andan F_1.

VI-2 velī: müdām R/ alduğın: alduğı AE_4, AE_5, AE_6, F_2, M_2, M_3.

VI-3 beyʿdür: süddur KR_1/ Ṭıfldur nā-dan: Ṭıfl-i nā-dan tek AE_6 Ṭıfl-i nā-dandan M_3.

VII-1 mekre: ḥāle AE_3/ taʿlīm-i maʿārif: hem taʿlīm-i ʿirfan Re.

VII-2 iden: ḳılan AE_4, AE_5, AE_8, C, Ç, DTC_1, DTC_3, F_1, KR_2, Li, M_2, MM, Re, T_1, $Ü_4$ viren AE_3, AE_6, R, V.

8

VIII

1. Müddeʿī eyler maña taḳlīd naẓm ü nes̱rde
Līk nā-merbūṭ elfāẓı mükedder ẕātı var

2. Pehlevanlar bād-pālar seğridende her ṭaraf
Ṭıfl hem cevlân ider ammā ağaçdan atı var

9

IX

1. Ḥamd-i bī-ḥad dem-be-dem ol mübdiʿ-i eşyāye kim
Ḫilḳat-i imkan vücūb-i ẕātını īcāb ider

2. Geh sevād-i gird-bād-i ḳahrı ḫāk-i tīreyi
Tūtiyā-yi dīde-i ḫur-şīd-i ʿālem-tāb ider

3. Geh nüzūl-i ḳaṭre-i bārān-i ebr-i raḥmeti
Yir yüzinde sebze-i pejmürdeyi sīrāb ider

4. Meyde mużmer eyleyüb keyfiyyet-i tağyīr-i ḥāl
Sīm-berler zülfini can ḳaydına ḳullâb ider

5. Cāne hem elbette andandur bü istiʿdād kim
Rağbet-i maḥbūb ü sevdā-yi şarāb-i nāb ider

6. Ola kim maḳbūl ide ʿöẕr ü günāhum çun bilür
Kim ʿamel teklīfini cemʿiyyet-i esbāb ider

VIII-1 elfāẓı: elfāẓ ü AE_6, AE_8, AE_9, B, C, DTC_1, F_2, M_2, M_3, R, T, Tr, $Ü_3$ elfāẓ KR_2.

VIII-2 Pehlevanlar: Pehlevandur Tr Pād-şehler AE_4, $Ü_6$ Pād-şālar E/ bād-pālar: gird-pālar M_3 ḫād-banlar AE_9/ ṭaraf: yaña AE_8, Ç.

IX-1 dem-be-dem: her zemān $Ü_8$/ mübdiʿ-i: mebdeʿ-i DTC_4/ vücūb-i: vücūd-i AE_5, P.

IX-2 gird-bād-i: gird-bādı DTC_1/ ḳahrı: mihri Ī ḳahr M_3.

IX-3 nüzūl-i: naẓar geh M_3 naẓar ol DTC_1/ bārān-i: bārānı AE_2, P/ ebr-i: āb-i R.

IX-4 can: dil DTC_1/ ḳaydına: ḳaṣdına AE_4, $Ü_8$ boynına B, M_3, R.

IX-5 maḥbūb ü sevdā-yi: maḥbūb ile cām-i E maḥbūb ü pervā-yi DTC_5 ve E den başka bütün yazmalar.

IX-6 kim: hem Da/ ide: ola AE_6, Da, F_2, R, Tr, $Ü_8$.

١٥

X.

1. Ol sebebden fārsī lâfẓ ile çoḫdur naẓm kim
   Naẓm-i nāzük türk lâfẓiyle iyen düşvār olur
2. Lehce-i türkī ḳabūl-i naẓm ü terkīb itmeyüb
   Ekṡer-i elfāẓı nā-merbūṭ u nā-hemvār olur
3. Mende tevfīḳ olsa bu düşvārı āsān eylerem
   Nev-bahār olġaç tikenden berg-i gül iẓhār olur

١١

XI

1. Ḫıred-mendī ki dā'im ʿālem-i ʿilm içre seyr eyler
   Esālīb-i fünūn-i şiʿrden elbette ġāfildür
2. Meẕāḳ-i şiʿr hem bir özge ʿālemdür ḥaḳīḳatde
   İki ʿālem müseḫḫar eylemek ġāyetde müşkildür

١٢

XII

1. Severem ol nigār-i sīm-beri
   Ki cefā-pīşe vü sitem-gerdür
2. Nişe kim aña ʿışḳ-bāzlıġum
   Maʿṣiyet olduġı muḳarrerdür
3. Cevr ile ol müdām menʿüm idüb
   Reh-i zühd ü ṣalâḥa reh-berdür
4. Ḳābil-i ecr olursa cevri n'ola
   Emr-i maʿrūf ü nehy-i münkerdür

X-1 fārsī: pārsī Aba, T_2/ Ekṡer-i: Ekṡerī C, M_3.

X-3 eylerem: eyleyem R/ olġaç tikenden: oldı yeñiden F_2 olġaç ʿademden AE_3, DTC_1, DTC_4, DTC_7; KR_2, R, Tr, $Ü_3$.

XI-1 Ḫıred-mendī: Ḫıred-mendan AE_9/ ʿālem-i ʿilm içre seyr: ʿālem içre seyr-i ʿilm AE_3, DTC_7 ʿālem-i ʿilm içre baḥs AE_6, P, $Ü_8$ ʿālem-i ʿilm içre ʿilm Tr/ şiʿrden: ʿışḳdan MM.

XI-2 şiʿr: ʿışḳ AE_9, M/ müseḫḫar: müyesser Aba, AE_3, DTC_7, M_3, V.

XII-2 Nişe: Nite E, P/ aña: resm-i Aba, AE_6, F_2, $Ü_8$/ muḳarrerdür: mükerrerdür AE_3, P, $Ü_1$.

XII-4 ecr: cevr AE_8, R/ cevri: ecri B, R zecri AE_5, C, DTC_5, H, KR_2, T_1, $Ü_8$ fevri AE_9 cevr Aba, AE_4, DTC_2/ n'ola: anuñ C müdām F_2.

13

XIII

1. Her kimüñ var ise ẕātında şerāret küfri
Iṣṭılâḥāt-i ʿulûm ile müselmān olmaz
2. Ger ḳara daşı ḳızıl ḳan ile rengīn itseñ
Ṭabʿa tağyīr virüb lâʿl-i Bedaḫşān olmaz
3. Eyleseñ ṭūṭiye taʿlīm-i edā-yi kelimāt
Nuṭḳı insān olur ammā özi insān olmaz
4. Her uzun boylu şecāʿat idebilmez daʿvī
Her ağaç kim boy atar serv-i ḫırāmān olmaz

14

XIV

1. Baḫīl ḳılmasa cemʿ itdüği direm ṣarfın
Nihāl-i maḳṣadı ser-sebz olub şemer virmez
2. Elindeki güheri beẕl ḳılmasa mümsik
Şeb-i ġamına emel müjde-i seḥer virmez
3. Dükenmeyince kevākib güneş ṭulûʿ itmez
Tökülmeyince şikūfe nihāl ber virmez

XIII-1 küfri: eṣeri İ, R.

XIII-2 Ger: Kim KR_2/ itseñ: ḳılsañ AE_6, $Ü_8$/ Ṭabʿa tağyīr virüb: Ṭabʿa tağyīr oluban E Şekli tağyīr olur T/ virüb: virür B, Ç, H, L, M, M_3, R, $Ü_4$.

XIII-3 Eyleseñ: İdesen AE_4/ Nuṭḳı insān: Sözi insān AE_1, Ç, $Ü_6$ Nuṭḳı āsān F_1.

XIII-4 Bu beyit yalnız AE_8 de var.

XIV-1 maḳṣadı: ḳāmeti Ç.

XIV-2 güheri: güherin Ç/ ḳılmasa: itmese DTC_1, P, T_2 / Şeb-i ġamına emel: Şeb-i emel ġamına B Şeb-i ġam-kīne emel C Şeb-i ġamına ecel AE_2/ müjde-i: rişte-i Ç.

XIV-3 Dükenmeyince: Dolanmayınca DTC_5, KR_2, Re, $Ü_8$ Ṭutulmayınca Ç, M/ Tökülmeyince: Tükenmeyince H, $Ü_4$, $Ü_8$, $Ü_{10}$.

١٥

XV

1. Dehr bir seyl-âbdur mülhaḳ ʿadem deryāsına
   Biz ki ser-gerdānuz ol seyl-âba düşmüş ḫār u ḫas

2. Çizginür ḫār u ḫas ol seyl-âb olduḳça revān
   Yetmedin deryāye rāḥat mümkin olmaz bir nefes

١٦

XVI

1. Sen bir āfetsen maña ey ʿaḳl-i bed-fercām kim
   Bulmaḳ olmaz ṣūret-i ḳurbüñde āsār-i neşāṭ

2. Tıfllar dīvāneler senden müberrā olmağın
   Dünyi vü ʿuḳbīde bulmuşlar kemāl-i inbisāṭ

3. ʿİzzet ü ẕilletde bilmezler ṭarīḳ-i imtiyāz
   Ḫullet ü ḥürmetde çekmezler ʿaẕāb-i iḥtiyāṭ

4. Ol ki dā'im hem-nişīnüñdür muʿaẕẕebdür müdām
   Nişe kim teklīfe ḥükm-i şerʿ ile sensen menāṭ

XV-1 Dehr: Devr P/ ʿadem: fenā AE_9, B, DTC_2, DTC_7, Li, T/ deryāsına: ṣaḥrāsına F_2, N/ seyl-âba: gird-āba N, $Ü_4$.

XV-2 Çizginür: Çevrilür AE_1 Çevrinür $Ü_6$/ seyl-âb: seyl-âbe AE_8, DTC_2, H, KR_2, M_3, MM, P, T_2/ revān: füzūn $Ü_6$/ Yetmedin deryāya: Yetmeyince baḥre AE_1.

XVI-1 bir: ne AE_3, AE_4, AE_5, AE_8, AE_9, F_1, İ, KR_2, Li, M, M_2, M_3, P, T, T_1, Tr/ bed-fercām: nā-fercām B, DTC_5, R, $Ü_4$.

XVI-2 dīvāneler: dīvānedür F_1.

XVI-3 imtiyāz: iʿtibār M, T_2/ ʿaẕāb-i: ʿaẕāb ü AE_6.

XVI-4 muʿaẕẕebdür: muḳarrebdür Aba, C, F_2, H, KR_1, P muḳayyeddür DTC_5, MM, T_2/ Nişe: Nice Aba Nite P/ teklīfe: teklīf-i AE_3, AE_6, B, C, DTC_5, H, KR_2, M_3, P, T/ ile: ilen Aba.

5. Ol zemandan kim saña virdüm ʿinān-i iḫtiyār
Ol zemandan k'eyledüm muḥkem senüñle irtibāṭ
6. Olmayub ḫālī ġam ü endūhdan nefsüm evi
Ḫār bisterdür maña peyveste ḫākister bisāṭ
7. Olmasaydum kāş ki hergiz senüñle hem-nişīn
Ḳılmasaydum ḳāş ki mutlaḳ senüñle iḫtilāṭ

XVII

1. Miñ iken ḳadr ü ḳıymetüñ bir olur
Mużṭarib olsa ḳalbüñ ey ʿārif
2. Eyle teskīn-i ḳalb ḥāṣıl kim
Elfi taḥrīk-i ḳalb eyler elif

XVIII

1. Ey gönül mutlaḳ ʿibādet ḳılmayub ʿömrüñ temām
Eyledüñ sevdā-yi zülf-i her perī-ruḫsāre ṣarf
2. Saç ağardı gel yeter mir'āt-i ḳalbüñ tīre ḳıl
ʿÖmrden bir dem ki ḳalmış eyle istiğfāre ṣarf

XVI-5 zemandan kim saña: zeman kim ben saña B, M_3 zeman kim saña men (ben) AE_6, İ, P, R/ zemandan k'eyledüm: zeman kim eyledüm DTC_5. zeman kim bağladum M_3/ muḥkem: mutlaḳ AE_4, F_1, M_2, $Ü_6$.
XVI-6 nefsüm: faḳrum AE_4, AE_5, AE_9; B, C, F_1, H, KR_2, Li, M, M_2, M_3, MM, T, T_1, T_2, $Ü_4$, $Ü_6$ gönlüm AE_3, AE_6, F_2, P, R, Tr/ Ḫār: Ḫāk AE_8.
XVI-7 Olmasaydum: Olmayaydum AE_9, C, M_3 Olmasaydı M/ Ḳılmasaydum : Ḳılmayaydum C, M_3 Ḳılmasaydı M/ mutlaḳ: hergiz B, F_2, M_3, $Ü_6$/ iḫtilâṭ: irtibāṭ AE_1 iḫtiyāṭ P.
XVIII-1 ḳılmayub: itmeyüb $Ü_4$/ her: bir AE_9, F_1.
XVIII-2 ḳalbüñ tīre ḳıl: baḫtuñ tīre dut AE_3, C, H, KR_2, M_3, Tr baḫtuñ tīre ḳıl AE_6, AE_8, T_2 baḫtuñ pīr ḳıl F_1 ḳalbüñ tīre dut AE_1, AE_4, AE_5, E, M_2, V ṭabʿuñ tīre dut T/ḳalmış: ḳaldı AE_4, DTC_2.

XIX

1. ʿİlm kesbiyle pāye-i rifʿat-
   Ārzū-yı muḥāl imiş ancaḳ
2. ʿIşḳ imiş her ne var ālemde
   ʿİlm bir ḳīl ü ḳāl imiş ancaḳ

XX

1. Kef-i ḥırṣ ile dā'im dāmen-i dünyā-yi dūn dutsañ
   Zemāne şūr-baḫt eyler seni peyveste deryā tek
2. Mülevveṣ olmayub tecrīd ile çıḫsan bu ʿālemden
   Seni Zāl-i felek ḫur-şīde cüft eyler Mesīḥā tek

XXI

1. Nice bir nefs temennāsiyle
   Yimek ü içmek ola dil-ḫāhuñ
2. Eyleyüb zühd ü veraʿdan nefret
   Ṭāʿat-i Ḥaḳ'dan ola ikrāhuñ
3. Maʿbedüñ maṭbaḫ ola şām ü seḥer
   Müsterāḥ ola ziyāret-gāhuñ
4. Bunuñ içün mi olubsan maḫlûḳ
   Bu mıdur emri saña Allāh'uñ

XIX-1 ʿİlm kesbiyle: Kesb-i ʿilm ile Re/ pāye-i: rütbe-i Aba, AE_1, AE_2, AE_3, AE_4, AE_5, AE_6, AE_9, C, DTC_2, DTC_4, DTC_5, DTC_7, E, H, İ, KR_1, KR_2, Li, M_2, M_3, P, R, Re, T, T_1, T_2, $Ü_6$, $Ü_{10}$, V /ancaḳ: bildüm T_1.

XX-1 dun dutsañ: ṭutduñ ṭut B, M_3.

XX-2 ʿālemden: dünyādan B, M_3/ eyler: ide Aba.

XXI-2 nefret: tevbe AE_9/ ola: olur AE_3.

XXI-4 2. mısra: Buña yaratdı seni Allāh'uñ Ç.

XXII

1. Ṣadā-yi ney ḥarām olsun didüñ ey ṣōfi-i cāhil
   Yile virdüñ ḫilâf-i şerʿ ile nāmūsın islâmuñ
2. Bu endām ile vecdiyyātdan dem urmaḳ istersen
   İlāhī ney kimi sūrāḫ sūrāḫ ola endāmuñ

XXIII

1. Ey ṣafā-yi ṣūretüñ ḳaydın çeken bil kim henūz
   Jengden āyīne-i idrāküñi pāk itmedüñ
2. Jengdür āyīne-i idrāke her ṣūret ki var
   Sen henūz ey sāde bu mażmūnı idrāk itmedüñ

XXIV

1. Elüñden dādler ey aḫter-i baḫt-i siyāhum kim
   Meni ḫalḳ içre ʿālī-ḳadr iken ġāyetde ḫār itdüñ
2. Ḳılub ḫur-şīd-i ḥırman maṭlaʿı ümmīd gerdūnın
   Vücūdumdan misāl-i sāye selb-i iʿtibār itdüñ
3. Sevād-i dīdemi mutlaḳ beyāż-i ʿayne dönderdüñ
   Beyāż-i ḥüsn-i ḥālüm ḥāl-i rūy-i rūzgār itdüñ

XXII-1 olsun: saña F_2 olur AE$_9$, B, M_3 olmaz Aba, AE$_3$, AE$_4$, AE$_6$, C, DTC$_1$, DTC$_2$, DTC$_5$, H, İ, KR$_1$, M, M_2, MM, P, T_2, Ü$_1$, Ü$_3$, Ü$_4$, V/ didüñ: dimeñ AE$_2$/ cāhil: sālūs AE$_8$, M/ ile: ilen Aba, AE$_5$, DTC$_1$, İ, P, Ü$_3$, V.
XXII-2 vecdiyyātdan: vaḥdetden yine DTC$_5$/ ney: ben AE$_9$/ ola: olsun AE$_4$, DTC$_1$, M_3, Ü$_3$.
XXIII-2 Sen: Pes AE$_8$, Ba/ sāde: māh AE$_9$.
XXIV-1 dādler: āhlar AE$_1$, B, KR$_2$, M_3, MM den başka bütün yazmalar/ aḫter-i: kevkeb-i AE$_4$, M_2, Ü$_6$/ baḫt-i: burc-i F_1/ ġāyetde: ʿālemde AE$_8$, Ü$_1$.
XXIV-2 ḥırman: īman C/ gerdūnın: gerdūnı AE$_3$, DTC$_7$/ Vüçūdumdan: Vücūdından F_1, MM Vücūdumda F_2, Ü$_6$.
XXIV-3 rūy-i: ḥüsn-i AE$_3$.

25

XXV

1. Ey ki endīşe-i māl ile serāsīme olub
   Dün ü gün dehrde āşüfte geçer aḥvālüñ
2. Cem‘-i māl eyledüğüñ rāḥat içündür ammā
   Rāḥatüñ eksük olur her nice artar mālüñ
3. Māli çoḫ itme ḥaẕer eyle ‘aẕābından kim
   Renci artar ağır oldukça yüki ḥammālüñ

26

XXVI

1. Hemīşe dōstum oldur direm ki māl virüb
   Ḳılur ṭabī‘atümi beste-i ‘alâḳa-i māl
2. ‘İbādet-i Ḥaḳ ü kesb-i ‘ulûm içün mutlaḳ
   Ḳomaz mülâḥaẓa-i żabṭ-i māl mende mecāl
3. Müdām düşmen aña söylerem ki mālüm alub
   Maña müyesser ider ni‘met-i ferāğat-i bāl
4. Ḥużūr-i ḳalb virür revnaḳ-i ‘ibādet-i Ḥaḳ
   Ferāğ-i ḫāṭır olur mūcib-i ḥuṣūl-i kemāl
5. Fiġan ki dōstumı düşmenümden itmen farḳ
   Kemāl-i cehl ile evḳāt ṣarf olur meh ü sāl
6. Bu cehl ile özümi ehl-i ma‘rifet ṣanuram
   Zihī taṣavvur-i bāṭıl zihī ḫayāl-i muḥāl

XXV-1 olub: olan Re gezüb DTC_2/ Dün ü gün dehrde: Dehrde gün-be-gün H Dün ü gün dehr ara AE_2 Dün ü gün mürde vü AE_9 Dün ü gün dehr-den DTC_5.

XXV-2 Cem‘-i māl eyledüğüñ: Māl cem‘ eyledüğüñ DTC_5/ içündür ammā: içün ‘ālemde F_1.

XXV-3 Māhı çoḫ itme: Mal çoḫ itme AE_3, AE_9, DTC_5, M, T_1, $Ü_8$ Māl çoḳ yığma B, M_3/ ağır oldukça yüki: yüki ağır olıcaḳ Re.

XXVI-1 oldur direm ki: oldur ki maña M aña direm ki E/ ‘alâḳa-i: ‘alā’iḳ-i AE_6.

XXVI-3 aña söylerem ki: anı bilürem ki F_2/ ni‘met-i: ni‘met ü AE_3, DTC_5/ bāl: ḥāl AE_3, AE_4, AE_9, DTC_5, H, Li, M, M_3, T, $Ü_3$, $Ü_4$, $Ü_6$.

XXVI-4 Maña: Yine F_2/ ḳalb virür: ḳalb virüb AE_3 ḳalbdürür M/ ḥuṣūl-i: ḥużūr-i AE_3/ ‘ibādet-i Ḥaḳ: ‘ibādet içün T_1.

XXVI-5 cehl: vech M/ ṣanuram: bilürem B, M_3, $Ü_4$.

27

XXVII

1. Ṣarf-i naḳd-i ʿömr idüb men ḳesb-i ʿirfān itmişem
Ehl-i dünyā hem kemāl-i cehl ile taḥṣīl-i māl
2. Dehr bir bāzārdur her kim metāʿın ʿarż ider
Ehl-i dünyā sīm ü zer ehl-i hüner fażl ü kemāl
3. Kim ki menden nefʿ bulmaz istemen nefʿin anuñ
Ol ki nefʿüm yoḫ aña nefʿi maña olmaz helâl
4. İstemen nā-dān maña ger virse genc-i sīm ü zer
Kim ʿivażsüz māle nā-dāndan taṣarrufdur vebāl

28

XXVIII

1. Ehl-i kemāle cāhil eger ḳadr ḳılmasa
Maʿẕūr dut melâmetin itmek revā değül
2. Cāhil ṭabīʿatinde meẕāḳ-i kemāl yoḫ
Her nefse iḳtidā-yi ṭabīʿat ḫaṭā değül
3. Ülfet hemīşe ferʿi olur āşnālıġuñ
Cāhil fażīlet ehli ile āşnā değül

XXVII-1 1. mısra: Ṣarf idüb naḳdümüzi tā kesb-i ʿirfān itmişüz B ʿÖmr naḳdin ṣarf idüb men kesb-i ʿirfān itmişem M_3, T_1 Naḳd-i ʿömri ṣarf idüb ben kesb-i ʿirfān itmişem C.

XXVII-2 1. mısra: Dehr bāzārında her kim öz metāʿın ʿarż ider $Ü_6$/ metāʿın: kemālin AE_5/ ʿarż ider: ḫarc ider M_3 ṣarf idüb M/ kim: kes Aba, AE_1, AE_8, DTC_2, DTC_7, İ, P, $Ü_1$, V.

XXVII-3 bulmaz: almaz Aba, AE_8.

XXVII-4 genc-i: genc ü C, MM/ nā-dandan: dünyāda $Ü_6$ dānādan C, Li_1, MM zindān-i Aba, AE_6, İ.

XXVIII-1 Maʿẕūr dut: Maʿẕūrdur AE_1, AE_5, AE_6, AE_9, B, C, DTC_1, DTC_5, F_2, KR_2, L, Li, M_3, MM, R, Re, T_2, $Ü_3$, $Ü_4$, $Ü_6$, $Ü_8$, $Ü_9$, $Ü_{10}$/ melâmetin itmek: melâmeti anuñ P, R, $Ü_1$.

XXVIII-2 meẕāḳ-i kemāl: kemāl-i meẕāḳ Ç, DTC_4, DTC_7/ iḳtidā-yi: iḳtiżā-yi DTC_1, DTC_2, DTC_5, KR_2, P, T_1, $Ü_3$.

XXVIII-3 olur: olub DTC_5/ āşnālıġuñ: āşnālaruñ İ.

XXIX

1. Yaḳamı pençe-i taḫvīf-i reh-i şer' dutar
   Dāmen-i ma'rifet-i ehl-i riyāżet dutsam
2. Jeng-i iflâs dutar āyine-i rāḥatümi
   Terk-i ḥükkām ḳılub künc-i ḳanā'at dutsam
3. Hīç 'ālemde bulınmaz eşer-i rāḥat-i dil
   Oluram mużṭaribü'l-ḥāl ne ṣan'at dutsam

XXX

1. Gelüñ ey ehl-i ḥaḳīḳat çıḫalum dünyādan
   Ġayrı yirler ġezelüm özge ṣafālar görelüm
2. Seyr-i germiyyet-i ġavġa-yi ḳıyāmet ḳılalum
   Vaż'-i cem'iyyet-i hengāme-i maḥşer görelüm
3. Reviş-i silsile-i dehr melûl itdi bizi
   Nice bir dehrde evżā'-i mükerrer görelüm

XXIX-1 taḫvīf-i reh-i şer': taḫvīfde 'ışḳ B, M_3/ dutsam: dutalum Aba.
XXIX-2 iflâs: eflâk B, M_3/ rāḥatümi: himmetümi AE_6/ ḥükkām: aḥkām AE_3, AE_6, C/ ḳılub: dutub $Ü_6$/ künc-i : kenz-i AE_1, B, M_3.
XXIX-3 'ālemde: ḥāletde AE_3, AE_4, AE_8, B, C, H, KR_2, M, M_2, M_3, MM, R, T, $Ü_4$/ rāḥat-i dil: ṣūret-i kām AE_4, DTC_2, M_2, $Ü_6$/ mużṭaribü'l-ḥāl: mużṭarib el-ḳıṣṣa B.

XXX-1 dünyādan: 'ālemden AE_1, AE_3, AE_5, AE_6, DTC_1, DTC_4, E, F_1, H, Î, KR_2, M, MM, T, $Ü_1$, $Ü_{10}$/ Ġayrı yirler: Ġayr yirler AE_4, AE_5, C, DTC_1, Li, $Ü_{10}$ Ġayrılarla Î.
XXX-2 germiyyet-i: cem'iyyet-i AE_4/ ḳılalum: idelüm F_2, Î, M, Re/ Vaż'-i: Vaṣl-i AE_5, C, H/ cem'iyyet-i: germiyyet-i AE_4, M_2.
XXX-3 silsile-i: mertebe-i M/ dehr: zühd KR_2/ melûl: zebûn AE_9/ bizi: beni Î, KR_2, Re, T_1/ dehrde: devrde DTC_5/ evżā'-i: evḳāt-i F_2.

31

XXXI

1. Ey ḫaṭā-yi lâfẓ ile Ḳur'an şükūhın şınduran
   Mu'ciz-i āyāt-i Ḳur'an'dan ḥaẕer ḳılmaz mısan
2. Her elif bir ḫancer-i ḫun-rīz-i bürrandur saña
   Ḫancer-i ḫūn-rīz-i bürrandan ḥaẕer ḳılmaz mısan
3. Bir ḥakīm-i kāmilüñ dārü'ş-şifā-yi ḥikmetin
   İtmek istersen ḫarāb andan ḥaẕer ḳılmaz mısan

32

XXXII

1. Ey güzel ẕātuñ ma'ārif birle rengīn idegör
   Ḫaṭṭ-i müşgin perde-i ruḫsār-i gül-gūn olmadın
2. Ṣoḥbet-i erbāb-i 'ilm ü ma'rifetden kesb ḳıl
   Ḥüsn-i sīret ṣūret-i ḥālüñ diğer-gūn olmadıñ
3. Cehd ḳıl kim görmeye ḫur-şīd-i ruḫsāruñ zevāl
   Nūr-i feyżinden hilāl-i ḳadrüñ efzūn olmadın

33

XXXIII

1. Ey vücūd-i kāmilüñ āyīne-dār-i feyż-i Ḥaḳ
   Āsitānuñ ḳıble-i ḥācāt-i erbāb-i yaḳīn
2. Ey kemāl-i re'fetüñ ser-māye-i emn ü emān
   V'ey cemāl-i şevketüñ pīrāye-i dünyā vü dīn

XXXI-1 ile: ilen T_2, V.
XXXI-2 elif: biri AE_5,.
XXXI-3 Bir: Her AE_9 /ḥikmetin: ḫidmetin DTC_2.
XXXII-1 müşgin: şeb-gun M.
XXXII-2 ma'rifetden kesb: ma'rifet kesbini M/ sīret: ṣūret AE_3, V.
XXXII-3 görmeye: ḳılmaya AE_5.
XXXIII-2 re'fetüñ: rāḥatüñ DTC_5.

3. Ḥüsn-i re'yüñ āf-tāb-i ʿālem-i ṣıdḳ u ṣafā
Ḫāk-i pāyuñ menşe'-i-cemʿiyyet-i rūy-i zemīn

4. Gelmemiş bir sen kimi pākīze-ṭīnet ʿāleme
Tā bīnā-yi ʿālem itmiş naḳş-bend-i mā' ü ṭīn

5. Mesned-i Nūşīrevan'dur buḳʿa-i Dārü's-selâm
Senseri istiḥḳāḳ ile Nūşīrevān'e cā-nişīn

6. Cismdür maʿnīde Burc-i Evliyā sen rūḥ-i pāk
Bir nigīndür ḫiṭṭa-i Bağdād sen naḳş-i nigīn

7. Serverā yüz şükr kim feyż-i kemāl-i re'fetüñ
Evliyā Burc'ını ḳılmış reşk-i firdevs-i berīn

8. Ḫāṣ u ʿām olmuş nevāl-i niʿmetüñden behre-mend
Āferīn ey şehr-yār-i mülk-perver āferīn

9. Men ki bir kem-ter duʿā-gūyem naẓar ṣalduñ maña
Ḳoymaduñ ḫāk-i meẕelletde ḳalam zār u ḥazīn

10. Żāyiʿ iken ḳadrümi bildürdüñ ehl-i ʿāleme
Tīre iken eyledüñ ḫāk-i vücūdum ʿanber-īn

11. Ebr-i lûṭfuñ ḳıldı ḫār-i ḫuşkümi gül-berg-i ter
Feyż-i cūduñ ḳıldı eşk-i ḫārumı dürr-i ẟemīn

XXXIII-3 ʿālem-i: maʿden-i AE_4, DTC_2, M_2 ʿālem ü M_3/ ṣıdḳ u: ṣıdḳ-i AE_5/ menşeʿ-i: neş'e-i F_2.
XXXIII-4 bir sen kimi pākīze-ṭīnet: pākīze gevher bir senüñ tek DTC_5, T_1/ itmiş: olmuş AE_4, M_2.
XXXIII-6 rūḥ-i pāk: rūḥsan AE_9/ Bağdād: Bağdād ü P.
XXXIII-7 re'fetüñ: ḳudretüñ AE_9 rāḥatüñ DTC_4, DTC_7/ ḳılmış: itmiş AE_4, AE_6, AE_8, AE_9, B, Ba, C, DTC_1, DTC_5, F_2, KR_2, Li, M, M_2, M_3, MM, T, $Ü_3$, $Ü_4$, $Ü_6$.
XXXIII-8 niʿmetüñden: niʿmetüñde P/ mülk-perver: rūḥ-perver $Ü_4$.
XXXIII-9 Men ki bir kem-ter : Kem-ter-in bu bir DTC_7/ duʿā-gūyem: ṡenā-ḫānem B, M_3/ ṣalduñ: ḳılduñ DTC_7, KR_1/ ḳalam: olam F_2.
XXXIII-11 eşk-i ḫārumı: seng-i ḫāreyi B seng-i ḫāremi B, KR_1 den başka bütün yazmalar.

12. Ni'metüñ şükri maña farż itdi iẓhār-i s̱enā
Şefkatüñ ṭavḳı meni ḳıldı ġulâm-i kem-ter-īn

13. Ġam değül ehl-i ġareż eylerse menden men'-i ḫayr
Ġam değül ehl-i ḥased bağlarsa men miskīne kīn

14. Rūzgār ile menüm maḳṣūdumı ḥāṣıl ḳılub
Ol ki men' eyler olur bed-ḫāh-i Rabbü'l-'ālemīn

15. Hīç şek yoḫ kim yeter maḳṣūda ḳalmaz nā-ümīd
Ḫırmen-i elṭāfuñ eṭrāfında olan ḫūşe-çīn

16. Var ümīdüm mihr ü māh itdükçe devrān olasan
Kām-yāb ü kām-rān ü kām-baḫş ü kām-bīn

XXXIV

1. Oldur ġazel ki feyżi anuñ 'ām olub müdām
Ārāyiş-i mecālis-i ehl-i ḳabūl ola

2. Vird-i zebān-i ehl-i ṣafā vü sürūr olub
Mażmūnı ẕevḳ-baḫş ü serī' ü'l-ḥuṣūl ola

3. Andan ne sūd kim ola mübhem 'ibāreti
Her yirde istimā'ın idenler melûl ola

XXXIII-12 s̱enā: niyāz AE_4, DTC_2, F_1, M_2, T_1, $Ü_6$/ Şefḳatüñ: Re'fetüñ AE_4, M_2 Rif'ātüñ DTC_1, F_1, $Ü_6$ Minnetüñ AE_9/ ṭavḳı: ẕevḳi $Ü_6$ ṭutdı AE_6.
XXXIII-13 ġaraż: vera' AE_5 ḥased M/ ḥased: ġaraż M/ men: sen DTC_1/ miskīne: bī-kīne DTC_1, $Ü_1$.
XXXIII-14 maḳṣūdumı ḥāṣıl: maḳṣūduma vāṣıl AE_6/ ḳılub: ḳılur DTC_5/ Ol ki: Kim ki DTC_5, T_1/ olur bed-ḫāh-i: olur merdūd-i AE_4, DTC_2, K, M_2, $Ü_6$ ide def'ini DTC_4.
XXXIII-16 kām-rān: kām-kār AE_6.
XXXIV-1 'ām olub: 'ām olur B 'ām ola M 'āmdur H.
XXXIV-2 ṣafā: vefā İ/ olub: iken KR_2 /ẕevḳ-baḫş ü: ẕevḳ-baḫş AE_5, DTC_1, DTC_5.
XXXIV-3 yirde: yirden AE_6/ istimā'ın: istimā' AE_3, AE_6, $Ü_4$.

35

XXXV

1. Ẓulm ile aḳçeler alub ẓālim
   Eyler inʿām ḫalḳa minnet ile
2. Bilmez anı ki itdüği ẓulme
   Görecekdür cezā mezellet ile
3. Müddeʿāsı bu kim rıżā-yi İlâh
   Aña ḥāṣıl olur bu ʿādet ile
4. Cenneti almaḳ olmaz aḳçe ile
   Girmek olmaz behişte rüşvet ile

36

XXXVI

1. Muttaṣıl maʿrifet ehlini ayaḫlara ṣalub
   Felek-i sifle ḳılur miḥnet ü ġam pā-māli
2. Ol ki cāhildür idüb cümle murādın ḥāṣıl
   İʿtibār ile ḳılur mesned ü ḳadrin ʿālī
3. Bu sebebden bilübem kim bu cihan ʿavretdür
   ʿAvretüñ beyledür evlâdı ile efʿāli
4. Ulu evlâdı keser süddden ü teʾdīb virür
   Süd virüb lûṭf ile bağlar beşiğe eṭfāli

XXXV-1 alub: alur AE$_4$, C, F$_2$, KR$_2$, M$_3$.
XXXV-2 ẓulme: ẓulmi Aba, Ü$_6$ ʿamele R/ mezellet: ʿadālet İ.
XVI-3 bu kim: budur F$_2$/ İlâh: Ḫudā R/ Aña ḥāṣıl olur: Aña ḥāṣıl ola Aba, AE$_3$, C, DTC$_1$, DTC$_2$, DTC$_7$, E, H, Li, M, M$_3$, R Ola ḥāṣıl aña B.
XXXVI-1 ṣalub: ṣalur Aba, F$_1$, P/ ḳılur: ider Ü$_6$.
XXXVI-2 idüb: ider AE$_4$, AE$_8$, DTC$_2$, M$_2$/ ḳılur: ḳılub P/ mesned ü: mesned-i AE$_4$, AE$_8$, B, KR$_2$, M$_3$, T.
XXXVI-2 bilübem: bilürem AE$_3$, AE$_4$, AE$_5$, C, F$_2$, Li, M, M$_2$, M$_3$, T, Ü$_3$/ ʿavretdür: ʿavretden AE$_3$/ beyledür evlâdı: beyle olur ḳavli Aba beyledür eṭfāli AE$_1$, V beyledür aḳvāli AE$_8$.
XXXVI-4 keser: kesüb B, F$_2$ kese AE$_2$/ virür: idüb AE$_3$ virüb E, M, MM, T.

XXXVII

1. Ey ki ʿālemde maḥabbet adını mezmūm idüb
   Her zeman bir māh-ruḫsāruñ olursan māʾili
2. Geçdi ʿömrüñ şāhid-i maḳṣad cemālin görmeyüb
   Şāhid-i maḳṣad ṣağınmışsan arada ḥāʾili
3. ʿĀrif iseñ dutagör ser-rişte-i feyż-i baḳā
   Terk ḳıl bu ṣūret-i fānī vü naḳş-i zāʾili

XXXVIII

1. Ey ḫāce ger ḳuluñdan oğulluḳ murād ise
   Şefḳat göziyle baḫ aña dāʾim oğul kimi
2. V'er oğlunı umarsañ ola ṣāḥib-i edeb
   Elbette eyle zillete muʿtād ḳul kimi

XXXIX

1. Ey ḳāḍi-i ḫuceste-liḳā kim Ḥaḳ eylemiş
   Ṣāḥib-serīr-i mesned-i ḥükm-i ḳażā seni
2. Cehd eyle kim mülâḥaẓa-i nefʿ-i dünyevī
   Ḥükm-i ḳażāda itmeye ehl-i ḫaṭā seni
3. Maḳbūl-i ḫalḳ ḳılmış iken ʿilm ü maʿrifet
   Merdūd-i Ḫāliḳ eylemeye irtişā seni

XXXVII-[1] 1. mısra: Ey ki sen ʿālemde maḥbūb ādemi mezmūm idüb F_1/ idüb: iden E.

XXXVII-[2] görmeyüb: görmeğe $Ü_6$/ 2. mısra: Taḥḳīḳüñ aʿmāledür yoḳ ʿömrüñ hīç ḥāṣılı F_2/ Şāhid-i maḳṣad ṣağınmışsan: Şāhid-i maḳṣud ṣağınmışsan AE_6.

XXXVII-[3] bu: her F_1/ fānī vü: fānīde AE_5.

XXXVIII-[1] oğulluḳ: oğullar E.

XXXVIII-[2] V'er: Var B, T_2 Ger AE_9, MM, T_1/ oğluñı: oğuluñ AE_3/ umarsan: dilersen AE_4, AE_5, AE_8, B, C, M, M_2, M_3/ edeb: hüner Ç/ Elbette: Zīnhār AE_8, Ç.

XXXIX-[2] nefʿ-i: naḳş-i F_2 zühd-i DTC_7 /itmeye ehl-i ḫaṭā: eylemeye pür ḫaṭā R itmeye ṣāḥib-ḫaṭā $Ü_6$.

XXXIX-[3] ʿilm ü: ehl-i DTC_5, E/ ḳılmış: itmiş AE_4, B, M_3/ eylemeye: eylemese $Ü_{10}$.

XL

1. Ey vezīr-i mülk-perver kim niẓām-i mülk içün
   İntiḫāb itmiş cemī'-i ḫalḳdan sulṭan seni
2. Ḥall ü 'aḳdin 'ālemüñ ḳılmış mufavveż rāyuña
   Nā'ib-i ḥükm-i ḫilâfet eyleyüb devran seni
3. Ḳıl ḥaẕer kim olmaya nā-geh mizācuñ münḳalib
   Ḳılmaya ser-mest cām-i şevket-i dīvan seni
4. Olasan inṣāf içün manṣūb iken ehl-i fesād
   İde dīn ehline āfet ḳıllet-i īman seni
5. İtmeğe ma'mūre-i islāmı vīran kendüye
   A'ẓam-i a'vān ü enṣār eyleye şeyṭan seni
6. İtmiş iken efḍāl-i ḫalḳ-i cihān iḳbāl ile
   Erẕel-i ehl-i cehennem eyleye Sübḥan seni

XLI

1. Çoḫ tefāḫur ḳılma cem'-i māl ile ey ḫāce kim
   Sīm ü zer cem'iyyeti ehl-i ġurūr eyler seni
2. Bār-gāh-i ḳurbden cem'iyyet-i māl ü menāl
   Her ne miḳdār olsa ol miḳdār dūr eyler seni
3. Gerçi ni'met çoḫ kifāyetden tecāvüz ḳılma kim
   İmtilâ bār-i bedendür bī-ḥużūr eyler seni

XL-1 mülk: ḫalḳ C 'ilm AE$_9$/ cemī'-i: temām-i C.

XL-2 ḥall ü: ḥall-i DTC$_2$, M$_2$/ 'aḳdin: 'aḳdi Aba, AE$_3$, AE$_6$/ 'ālemüñ: 'ālemi AE$_6$, F$_1$/ rāyuña: emrüñe F$_2$/ eyleyüb: eylemiş AE$_4$, M$_2$, T$_1$.

XL-3 dīvān: خاقان B, M$_3$.

XL-4 inṣāf: iṣlâḥ AE$_1$, B, M$_3$/ manṣūb iken: manṣūbe-i AE$_4$, AE$_6$, DTC$_2$, M$_2$, Ü$_6$/ ehl-i: aṣl-i Ü$_4$, V.

XL-5 kendüye: kendine C kendüñe F$_2$/ A'ẓam-i: A'ẓam ü AE$_6$.

XL-6 ḫalḳ-i: ehl-i B, M$_3$, T /eyleye: itmeye DTC$_2$, M$_2$.

XLI-1 Çoḫ: Çun DTC$_2$/ cem'-i: genc-i DTC$_4$/ māl ile: mālden Da.

XLI-2 Bār-gāh-i: Kār-gāh-i KR$_2$/ māl ü menāl: esbāb ü māl B, M$_3$/ ne-miḳdār: ne maḳdūr A.

XLI-3 ḳılma kim: eyleme M$_2$ itme kim AE$_4$, B, Ü$_6$/ bedendür: girandur M bedenden KR$_2$.

XLII

1. Pād-şāh-i mülk dīnār ü direm rüşvet virüb
   Fetḥ-i kişver ḳılmağa eyler müheyyā leşkeri

2. Yüz fesād ü fitne taḥrīkiyle bir kişver alur
   Ol daḫi āşār-i emn ü istiḳāmetden berī

3. Gösteren sā'atde devrān-i felek bir inḳilâb
   Hem özi fānī olur hem leşkeri hem kişveri

4. Gör ne sulṭānam men-i dervīş kim feyż-i suḫan
   Eylemiş iḳbālümi āşār-i nuṣret maẓheri

5. Her sözüm bir pehlevandur kim bulub te'yīd-i Ḥaḳ
   'Azm ḳılduḳda dutar tedrīc ile baḥr ü beri

6. Ḫanda kim 'azm itse mersūm ü mevācib istemez
   Ḫansı mülki dutsa değmez kimseye şūr ü şeri

7. Pāy-māl itmez anı āsīb-i devr-i rūzgār
   Eylemez te'şīr aña devrān-i çerḫ-i çenberī

8. Ḳılmasun dünyāda sulṭanlar maña teklīf-i cūd
   Beşdürür başumda tevfīḳ-i ḳanā'at efseri

9. Her cihetden fāriğem 'ālemde ḥāşā kim ola
   Rızḳ içün ehl-i beḳā ehl-i fenānuñ çāḳeri

XLII-2 alur: alub B, DTC$_1$/ emn ü: 'adl ü AE$_1$, B 'adl-i M$_3$ emn-i Aba, AE$_9$, F$_1$.
XLII-3 Gösteren: Gösterür Aba, AE$_8$.
XLII-4 feyż-i: lûṭf-i B, M$_3$/ maẓharı: maṣdarı Aba, F$_1$.
XLII-5 bulub: dutar AE$_3$, F$_2$, KR$_1$, KR$_2$, P, Tr, Ü$_3$ ṭutub AE$_9$/ te'yīd-i: tevfīḳ-i B, M$_3$/ tedrīc ile: taḥrīk ile Ü$_4$.
XLII-6 'azm itse: yetdiyse AE$_4$, DTC$_2$/ değmez: yetmez Ü$_6$.
XLII-7 çerḫ-i: çerḫüñ DTC$_7$.
XLII-8 Ḳılmasun: İtmesün AE$_4$, DTC$_2$/ dünyāda: 'ālemde M$_3$/ ḳanā'at: 'ināyet Aba, F$_1$/ efseri: aḫteri AE$_9$, DTC$_4$.
XLII-9 ola: olur MM, T$_2$/ fenānuñ: ḳabānuñ H.

RUBĀʿIYYĀT

I

1. Ey feyż-i vücūd şāhid-i cūd saña
   V'ey şāhid-i cūd her ne mevcūd saña
2. Ümmīd-i kabūl-i i'timād-i keremüñ
   Merdūduñı itmiş yine merdūd saña

II

1. Ey ẕātuña mümkināt bürhān-i vücūb
   Ṡābit saña imtinā'-i imkān-i 'uyūb
2. Şāyeste-i ni'met-i ḥayāt-i ebedī
   Ervāḥ-i ma'ārifüñle ebdān-i ḳulûb

I-1 V'ey: Ey A, AE_3.

I-2 ḳabūl ü: ḳabūl AE_5, DTC_1/ Merdūduñı: Merdūdını P Merdūduña AE_3, AE_4, DTC_1, M_2.

II-1 vücūb: vücūd V.

II-2 ni'met-i: himmet-i E/ ervāḥ-i: erbāb-i P.

III

1. Ey ʿuḳde-güşā-yi ʿAcem ü Türk ü ʿArab
   Ressām-i rüsūm-i fażl u āsār-i edeb
2. Mażmūn-i ḥadīsüñ sebaḳ-i her millet
   Daʿvā-yi ḳabūlüñ sened-i her mezheb

IV

1. Ḫoş ol ki çekem dem-i ecel bāde-i nāb
   Ser-mest yatam ḳabrde tā Rūz-i Ḥisāb
2. Ġavġā-yi ḳıyāmetde duram mest ü ḫarāb
   Ne fikr-i ḥisāb ola ne idrāk-i ʿaẕāb

V

1. Sāḳī kerem it şarāb-i gül-fām yürüt
   Gül-fām şarāba virme ārām yürüt
2. Bezm içre ḥabāb-i eşḳ-i gül-gūnumdan
   Miñ cām yürütme leb-be-leb cām yürüt

III-1 Türk ü: Rūm ü F_1/ āsār-i: āsār ü B/ Ressām-i: Mersūm-i H.
III-2 sebaḳ-i: sebeb-i AE_3, Ç, DTC_1, M, R, $Ü_3$.

IV-1 ol ki: an ki Aba/ çekem: çeküb AE_5, T, $Ü_8$/ dem-i ecel: ecel yete AE_8 ecel demi P/ yatam: yatub $Ü_8$.

IV-2 duram: dura $Ü_8$/ ḥisāb ola: ḳıyāmet ü M ʿaẕāb ola AE_4, DTC_2, M_2, M_3 sevāb ola Tr/ idrāk-i: pervā-yi AE_4, AE_8, Ç, D, F_2, M_2, M_3, R, Tr, $Ü_3$, $Ü_8$/ ʿaẕāb: ʿuḳāb AE_4, DTC_2, M_2,

V-1 şarāb-i: bāde-i KR_2/ gül-fām: gül-fāmı Ė.

V-2 ḥabāb-i: şarāb-i R, $Ü_9$/ leb-be-leb: cān içün AE_8 cām içün AE_8, $Ü_9$ dan başka bütün yazmalar.

VI

1. Cānumda olan ẕaḫīre-i nuṭḳ u ḥayāt
   Cismümde olan cevher-i ḥüsn-i ḥarekāt
2. Ṣarf olmadı ḫūblar reh-i ʿışḳında
   Efsūs ki bī-hūde geçürdüm evḳāt

VII

1. Taʿmīr-i biḳāʿ ü cemʿ-i māl itdüñ dut
   Her ārzū itdüñse aña yetdüñ dut
2. Çun ʿömr beḳāsına dutulmaz ümmīd
   Her ḥāl ile geldüğüñ kimi gitdüñ dut

VIII

1. Dirler ki ḳılur ġonce leb-i yār ile baḥs̱
   Gül-berg-i ter ol lâʿl-i güher-bār ile baḥs̱
2. Ol bir nice dilsüzlere töhmetdür bu
   Zīrā ki gerek lehce vü güftār ile baḥs̱

VI-1 Cānumda olan: Cānumdan alan DTC$_1$/ nuṭḳ u: nuṭḳ-i İ, ḲR$_1$, P, Ü$_9$/ ḥüsn-i: ḥiss ü Aba, AE$_1$, DTC$_7$, E, V ḥiss-i AE$_9$, Ü$_4$, Ü$_8$ ḥüsn ü Ü$_9$ ḥüsni AE$_3$.

VI-2 ḫūblar: ḫūblaruñ AE$_5$, AE$_8$, B, C, R, Ü$_8$ maḥbūblar D/ Efsūs ki: Feryād ki AE$_1$, B, E, Li, M$_3$, Ü$_{10}$/ geçürdüm: geçürdüñ AE$_5$, D, Re.

VII-1 biḳāʿ: metāʿ AE$_1$, M$_3$/ itdüñse: eyledüñ R, Ü$_6$ kim itdüñ AE$_4$, DTC$_1$, M$_2$, P.

VII-2 Çun: Çoḳ AE$_9$/ geldüğüñ kimi: geldüñse yine AE$_5$/ gitdüñ: yitdüñ Ü$_6$.

VIII-1 ḳılur: ḳıla DTC$_4$ ḳılub DTC$_2$/ ġonce: bāde R/ güher-bār: şeker-bār D.

VIII-2 töhmetdür bu: bühtandur bu L töhmetdürür E/ Zīrā ki gerek: Daʿvāda ide AE$_1$, B, M$_3$ Daʿvāya gele AE$_3$, AE$_4$, AE$_8$, DTC$_1$, KR$_2$, Tr, Ü$_{10}$ Daʿvāya gerek AE$_5$, C, Ç, F$_1$, H, KR$_2$, Li, M, T Daʿvāya gelür Ü$_8$ Daʿvā ki ide AE$_9$/ lehce vü: lehce-i Aba, AE$_6$, DTC$_4$, DTC$_7$, KR$_1$, M$_2$, M$_3$, P, Ü$_4$, Ü$_9$.

IX

1. Ey mihr-i ruḫuñ ḳadīm ü ʿālem ḥādiṡ
   İẓhār-i vücūda keşf-i rāzuñ bāʿiṡ
2. Geçdüm ser-i kūyuñda iki ʿālemden
   لى بين مقامين مقام ثالث

X

1. Ḫayl-i ġamuñ itdi naḳd-i ʿömrüm tārāc
   Ṣabr ile müyesser olmadı derde ʿilâc
2. Ruḫsāruma tökdi merdüm-i çeşmüm ḳan
   Hindū'yi görüñ lâʿl virür Rūm'a ḫarāc

XI

1. Ey fāʾide-i ʿilmüñe ʿālem muḥtāc
   Ḫāk-i ḳademüñ ehl-i hüner başına tāc
2. Her kimde ki gördi himmetüñ sūʾ-i mizāc
   Ol sūʾ-i mizāce lûṭf ile ḳıldı ʿilâc

IX-2 kūyuñda: kūyında P/ İki makam arasında benim için üçüncü bir makam vardır.

X-1 naḳd-i ʿömrüm: raḫt-i ṣabrum DTC_2, M_2 naḳd-i ṣabrum Aba, AE_1, AE_5, AE_6, AE_8, B, E, M_3, R, T_1, T_2, Tr, $Ü_1$, $Ü_6$ raḫt-i ʿömrüm AE_4.

X-2 ḳan: āb $Ü_9$, V/ Hindū'yi: Hindū'ya Aba, AE_3, AE_5, AE_6, AE_9, B, C, DTC_1, F_2, H, İ, KR_2, Li, M, M_3, P, Tr, $Ü_4$, $Ü_9$.

XI-1 fāʾide-i: māʾide-i AE_4.

XI-2 himmetüñ: ḥikmetüñ AE_7.

XII

1. Ey şerbet-i vaṣluñ elem-i hecre ʿilâc
   Bāzār-i ġamuñda eşk naḳdine revāc
2. Ger dutsa ḫadengüñ reg-i cānum ne ʿaceb
   Nabż ile ḳılur ṭabīb teşḫīṣ-i mizāc

XIII

1. Ey ẕikr-i lebüñ nāṣiḫ-i enfās-i Mesīḥ
   Nuṭḳuñ انا افصح kelimātında fāṣiḥ
2. İẓhār-i ḳabūlün eṡer-i lûṭf-i ḫafī
   İḫfā-yi reh-i şerīʿatüñ ẓulm-i ṣarīḥ

XIV

1. Dutduḳça ele sāġar-i ṣahbā-yi ṣabūḥ
   Artar eṡer-i ẕevḳ-i dil ü rāḥat-i rūḥ
2. Ṭuğyān-i ġama müfīddür zevraḳ-i mey
   Ṭūfan ḫaṭarında eyle kim keşti-i Nūḥ

XII-1 ġamuñda: ġamuñdur Tr.
XII-2 reg-i: ten ü $Ü_9$ reh-i L/ mizāc: ʿilâc AE_4, AE_5, AE_8, AE_9, B, C, D, DTC_7, F_1, KR_2, L, Li, Re, T_1, Tr, $Ü_4$, $Ü_6$, $Ü_8$, $Ü_{10}$.
XIII-1 ẕikr-i: lâʿl-i D/ nuṭḳuñ: lâfẓuñ T_1, $Ü_1$/ Ben (Arapça'yı) en iyi konuşanım.
XIII-2 lûṭf-i: nuṭḳ-i İ/ reh-i şerīʿatüñ: şerīʿatüñdürür AE_3, AE_4, AE_5, C, D, DTC_1, F_2, H, KR_2, R, T_1, T_2, $Ü_6$, $Ü_{10}$.
XIV-1 Dutduḳça: Alduḳça AE_8.
XIV-2 Ṭūfan ḫaṭarında: Ṭūfān-i ḫaṭarda AE_6, C, P, $Ü_1$ Ṭuğyan ḫaṭarında $Ü_4$ Ṭūfan ḫaṭarına DTC_7, L, Li, T_2.

XV

1. Gül devri ḫoş ol ki duta gül-fām ḳadeḥ
   Bezminde demī dutmaya ārām ḳadeḥ
2. Her ṣubḥ ki ḫur-şīd-ṣıfāt ḳaldura baş
   Bezmin bezeyüb gezdüre tā şām ḳadeḥ

XVI

1. Mey şevḳi olubdur maña ʿādet ey şeyḫ
   Geldükçe bu şevḳ olur ziyādet ey şeyḫ
2. Ḫoşdur maña mey saña ʿibādet ey şeyḫ
   Rāyumla değül ʿışḳ ü irādet ey şeyḫ

XVII

1. Ger kūyuña gönlüm güẕer eyler güstāḫ
   V'er ḳaddüñe çeşmüm naẓer eyler güstāḫ
2. ʿAyb eyleme reng-i çihre-i zerdüm gör
   Kim çoḫları ʿālemde zer eyler güstāḫ

XVIII

1. Bir āb ü hevādur eşk-i germ ü dem-i serd
   Kim andan alur neşv ü nemā gül-bün-i derd
2. Gül-zār-i ġamuñ benefşe vü yāsemeni
   Dūd-i dil-i āşüftedür ü çihre-i zerd

XV-1 devri: vaḳti P/ duta: dutdı AE_5, C, DTC_7, F_1, F_2, İ, Re, $Ü_8$/ Bezminde: Devrinde AE_1, B, M_3/ demī: daḫi AE_1/ dutmaya: dutmasa İ.

XV-2 bezeyüb: bezedüb AE_4, DTC_2, M_2 yürüdüb H, İ, $Ü_1$.

XVI-1 Geldükçe: Geldükde $Ü_8$.

XNI-2 Rāyumla: Rāy ile AE_3, AE_5, AE_6, AE_8, AE_9, B, C, Ç, D, F_1, KR_2, L, M, Re, T, T_1, T_2, Tr, $Ü_4$, $Ü_6$, $Ü_8$, $Ü_9$ Rāyuñla H, R, $Ü_{10}$ /değül: gerek AE_3, AE_5, Ç, DTC_1, M, R, $Ü_8$ /ʿışḳ ü: ʿaḳl ü AE_3, DTC_1.

XVII-1 gönlüm: eşküm AE_3, AE_4, AE_6, B, C, DTC_1, H, KR_2, L, M, R, T_1, Tr, $Ü_4$, $Ü_9$ /ḳaddüñe: çeşmüñe AE_1.

XVII-2 reng-i: anı F_1, H, İ, Re/ zerdüm: zerdin C, F_1, İ, Re zerdümi L, T_1.

XVIII-1 Bir: Pür V/ dem-i: leb-i D dil-i M/ derd: verd KR_1.

XVIII-2 Dūd-i: Derd-i F_2/āşüftedür ü: āşüftedür M_3.

XIX

1. Tā devrdedür dā'ire-i kevn ü fesād
   Mümkin değül olmaḳ ḥarekātından şād
2. Ṭās-i felek içre kuʿbeteyn-i encüm
   Göstermez imiş hīç kime naḳş-i murād

XX

1. Tā maḥmil-i mihrdür bu zengārī mehd
   Mihrüñle vefā ehline muḥkemdür ʿahd
2. Birdür bize bezm-gāh-i ʿışḳuñda felek
   Ger ḳahr ile zehr virse v'er lûṭf ile şehd

XXI

1. Her yirde ki ol semen-ber-i sīmin - ḥad
   ʿArż eyleye ʿārıż aça sünbül çeke ḳad
2. Reng-i gül ü būy-i sünbül ü cilve-i serv
   Ḥükm eylemezem ki ola maḳbūl-i ḫıred

XXII

1. Tā boynuma ṣaldı ol ḫam-i zülf kemend
   Tedbīr ile açılmadı boynumdan bend
2. Çoḫ pend virildi olmadı fā'ide-mend
   Yetmez mi maña pend viren ḫalḳa bu pend

XIX-1 dā'ire-i: ʿāyīne-i DTC_1/ kevn ü: kevn-i DTC_2.
XIX-2 Ṭās-i: Ṭāḳ-i AE_3/ kime: kese AE_8, DTC_2, $Ü_1$.
XX-1 mihrdür bu: rūzdur bu AE_3 mihre var İ/ ehline muḥkemdür: ʿahdine muḥkemdür AE_4, M_2 ehlinedür muḥkem AE_1, B, KR_1, M_3.
XX-2 bize: baña AE_4, AE_5, B, C, $Ü_6$/ ʿışḳuñda: ışḳında AE_5/ v'er: ger DTC_2/2. mısra: Ḳahr ile zehir virse virür lûṭf ile şehd AE_8/ zehr virse: zehrdür ü B.
XXI-1 semen-ber-i: sīm-ber-i AE_3, B, C, KR_2, $Ü_{10}$ sīm-ber ü AE_8, M_2 serv-ḳad AE_5, AE_6, P/ sīmin: zībā AE_1, B, M_3.
XXI-2 maña: saña AE_5.

XXIII

1. Def‘-i ġam-i rūzgāradur bāde müfīd
   Def‘-i elem-i ‘ışḳa ruḥ-i sāde müfīd
2. Terk-i mey ü ma‘şūḳdur ol ‘illet kim
   Olmaz aña hīç nesne dünyāde müfīd

XXIV

1. Ey şehd-i lebüñ sözi şeker vār leẕīẕ
   Lā‘lüñ kimi ḫandā bir şeker vār leẕīẕ
2. Teng-i şeker olmasaydı dürc-i dehenüñ
   Olmazdı çıḫan lehce-i güftār leẕīẕ

XXV

1. Ger miḥnet-i ḳesrdür ve ger ni‘met-i ṣabr
   Ṣabr ile ḳanā‘atde gerek müslim ü gebr
2. Her miḥnet ü ni‘met ki virürsen yā Rab
   Vir ni‘mete bir ḳanā‘at ü miḥnete ṣabr

XXVI

1. Her dem maña yār ‘arż-i ruḫsār eyler
   Ḥüsnine meni beter giriftār eyler
2. Güyā ki kemāl-i ‘ışḳ dersin oḫıdur
   Her dem maña ta‘līmini tekrār eyler

XXIII-1 Def‘-i ġam-i: Ref‘-i ġam-i KR_1, P, T_1, T_2,/ bāde müfīd: bāde-i ‘īd AE_3/ Def‘-i elem-i: Def‘-i eleme AE_1 Ref‘-i elem-i Ç, KR_1, M, P/ ‘ışḳa: naḳş-i AE_1.

XXIII-2 mey ü: mey-i Ç, Ü$_{11}$/ ma‘şūḳdur: maḥbūbdur E, V/ nesne: neş’e DTC_2, DTC_7, H, KR_2, Li, M, R, Ü$_1$, Ü$_9$, Ü$_{10}$ kimse Ü$_5$.

XXIV-1 şehd-i: lā‘l-i Ü$_1$/ sözi: nuṭḳı D/ ḫanda: canda P.

XXIV-2 Teng-i: Dürc-i Ü$_8$.

XXV-1 1. mısra: Ger ni‘met ü ger derd ü ger miḥnet ü ṣabr AE_3 Ger ni‘met-i ṣabrdur ve ger miḥnet-i faḳr AE_6/ miḥnet-i: ni‘met-i AE_8, H, Ü$_1$ miḥnet ü DTC_5/ kesrdür: dehrdür M_3, P, Ü$_1$ ṣabrdur DTC_5/ ni‘met-i: miḥnet-i AE_8, H, Ü$_1$ ni‘met ü DTC_5/ müslim: mü’min P, Ü$_1$.

XXVII

1. Hecrüñ ciğerini her kimüñ ḳan eyler
   Tedrīc ile vaṣluñ aña dermān eyler
2. Zülfüñ kimi kim müddet ile kāfir ider
   Lâ'lüñ anı bir demde müselmān eyler

XXVIII

1. 'Işḳuñda göñül egerçi ḳan ise yeter
   Yoḫsa ġarażuñ bu nīm cān ise yeter
2. Ḳurbānuñ olam egerçi sitemdür besdür
   Başuñġa içün ger imtiḥān ise yeter

XXIX

1. Her dil ki esīr-i ġam-i hicrān olmaz
   Şāyeste-i ẕevḳ-i vaṣl-i cānān olmaz
2. Her derd ki var var dermānı velī
   Bī-derdlerüñ derdine dermān olmaz

XXX

1. Çıḫdı feleğe āh ü fiġānum sensüz
   Çoḫ derde muḳayyed oldı cānum sensüz
2. Ayıralı çerḫ sen ḥabībi menden
   Bī-ṭāḳat ü bī-tāb ü tüvānem sensüz

XXV-2 miḥnet ü ni'met: ni'met ü miḥnet AE_8, H/ yā Rab: Bārī İ.
XXVI-1 ḥüsnine: ḥüsniyle AE_1, AE_3, AE_5, C, Ç, DTC_1, F_2, KR_2, Li, $Ü_3$, $Ü_4$, $Ü_{10}$, V/ beter: yeter AE_8.
XXVI-2 kemāl-i: baña $Ü_6$/ dersin: dersini B/ oḫıdur: oḳuram $Ü_8$ oḳudub H/ ta'līmini: ni'metini $Ü_{10}$.
XXVII-2 1. mısra: Küfr-i ser-i zülfüñ her ḳimi kāfir ider AE_5.
XXVII-1 1. mısra: Hecrüñde kimüñ kim ciğeri ḳan olmaz AE_5/ ġam-i: ġam ü AE_6 derd-i F_2.
XXIX-2 var dermānı velī: vardurur dermānı B, C vardur anuñ dermānı D var ola dermānı DTC_2, $Ü_6$ var dermānı līk $Ü_8$ var bir dermānı Tr.

XXXI

1. Biz ʿālem-i ʿışḳ ʿālem-ārālarıyuz
   Mey-ḫāne-i derd dürd-peymālarıyuz
2. Gül-berg-i nedāmet çemenidür ʿālem
   Biz bu çemenüñ bülbül-i şeydālarıyuz

XXXII

1. Kimdür ki ġamuñda nāle vü zār itmez
   Derdin saña nāle ile iẓhār itmez
2. Feryādına hīç kimsenüñ yetmezsen
   Feryād ki feryād saña kār itmez

XXXIII

1. Cānān ise maṭlūb ṭamaʿ cāndan kes
   Maṭlūb ise cān ümīd cānāndan kes
2. Cān sevmek ile müyesser olmaz cānān
   Yā bundan ümīd yā ṭamaʿ andan kes

XXXIV

1. Sūz-i dilüm eşk-i ālden eyle ḳıyās
   Endūhumı żaʿf-i ḥālden eyle ḳıyās
2. Ḫur-şīd ki ḥüsnüñle ḳılur baḥs-i kemāl
   Terk-i edebin zevālden eyle ḳıyās

XXXI-1 Biz ʿālem-i ʿışḳ: Bezm-i ġam-i ʿışḳ B Bir ʿālem-i ʿışḳ AE_3, AE_6, DTC_1.
XXXI-2 Gül-berg-i: Gül-zār-i D/ bu: ol AE_1.
XXXII-1 ġamuñda: ġamuñla F_2, P ġamında H ġamuñdan AE_2, felekde DTC_2/ saña nāle ile: nāle birle saña F_2.
XXXII-2 yetmezsen: baḳmazsan E, T_1.
XXXIII-1 Maṭlūb ise can: Maḳṣūd ise can E Cān ister iseñ $Ü_6$.
XXXIII-2 bundan: candan AE_4.
XXXIV-1 ḥüsnüñle: ḥüsn ile Tr/ ḳılur: ider DTC_1, T_1, $Ü_6$/ kemāl: cemāl AE_3, AE_8.

35

XXXV

1. Edvār-i zeman dā'ire-i ḥayret imiş
Esbāb-i cihan mehālik-i miḥnet imiş
2. Dünyāya heves itmemek itmekden yeğ
Çu evveli ḥırṣ u āḫiri ḥasret imiş

çün

36

XXXVI

1. Kūyuñda senüñ ne daşa kim urdum baş
Ḳıldum anı ġarḳ-i ḫun töküb gözden yaş
2. Göz yaşına raḥm eyle ki çoḫ müddetdür
Bī-dāduña ṣabr idüb başar bağrına daş

37

XXXVII

1. Ey kesb-i kemāle i'tiḳāduñ nāḳış
Taḥṣīl-i kemāle ictihāduñ nāḳış
2. 'Ār itme talebden ḳıl ḥaẕer andan kim
Kāmiller içinde ola aduñ nāḳış

talebde

38

XXXVIII

1. Ḫoş ol ki ḳılub reh-ber-i ṣıdḳın iḫlâṣ
Ḫalvet-geh-i ḳurbe ola iḫlâṣ ile ḫāṣ
2. Ṣarrāf-i vefā pūte-i te'dībe ṣalub
Her ġışdan ide miss-i vücūdını ḫalâṣ

XXXV-1 Edvār-i: Etvār-i H İdbār-i DTC_4, DTC; Ol dār-i DTC_2 /mehālik-i: memālik-i AE_3, AE_4, AE_5, AE_6, B, H, İ, KR_1, P, T_1, Tr, $Ü_8$.

XXXV-2 heves: ṭama' AE_3, AE_6, AE_8, B, DTC_1, F_2, H, KR_2, $Ü_3$, $Ü_8$, $Ü_{10}$/ ḥırṣ u: ḥasret AE_6, $Ü_1$ miḥnet B/ ḥasret: nikbet AE_4.

XXXVI-1 Ḳıldum: Ḳoydum AE_3.

XXXVI-2 yaşına: yaşuma M/ eyle ki: idüb ki B/ bağrına: bağruma B.

XXXVII-1 Taḥṣīl-i kemāle: Taḥṣīl-i 'ulūma AE_1, M Taḥṣīl-i kemāl-i M_2, $Ü_3$.

XXXVII-2 talebde: talebden AE_1, AE_3, AE_6, AE_8, B, DTC_1, DTC_5, F_2, KR_1, M, M_2, M_3, R, T_2, Tr, $Ü_1$, $Ü_3$, $Ü_6$, $Ü_{10}$/ ḳıl ḥaẕer: ḥaẕer it AE_1, B, DTC_5, KR_1, M_2, M_3 it ḥaẕer AE_3, AE_6, AE_8, DTC_1, Li, R, T_1, Tr, $Ü_3$, $Ü_6$, $Ü_{10}$.

XXXIX

1. Ey bād ḳıl aḥvālümi cānānuma ʿarż
   Ser-geşteliğüm serv-i ḫırāmānuma ʿarż
2. Öldürdi kināyet ile ağyār meni
   Bu ẓulm-i ṣarīḥi eyle sulṭānuma ʿarż

XL

1. Ey cevher-i ʿışḳuñ eseri cism ü ʿaraż
   Yoḫ ʿāşıḳa senden özge ʿālemde ġaraż
2. Çun bildüñ esīrüñem teraḥḥum ḳıl kim
   Tedbīr gerek müşaḫḫaṣ olduḳda maraż

XLI

1. Zāhid mey-i nābdandur ikrāh ġalaṭ
   Sen ḫāh sözüm ṣaḥīḥ dut ḫāh ġalaṭ
2. Mescidlere girdüğüm değül rağbetden
   Ser-mestliğümde eylerem rāh ġalaṭ

XLII

1. Dāğ urma dil-i ḥazīne ey müşgin-ḫaṭ
   Ger māʾil-i ḥüsn-i ḫaṭ iseñ ḳılma ġalaṭ
2. Kim eylememiş kātib-i dīvān-i ḳażā
   Dil ḥarflerin ḳābil-i tezyīn-i noḳaṭ

XXXVIII-1 ki: kim C/ ḳılub: ḳılur AE_3, AE_8, AE_9, DTC_5, F_1, T_2 ḳıla AE_6, F_2 ider İ/ 2. mısra: Ḫalvet-geh-i iḫlâṣa ola ḳurb ile ḫāṣ Tr, $Ü_8$.

XXXVIII-2 1. mısra: Ḥācet-geh-i ḳurb-i feyż iken cānı virüb F_1/ teʾdībe: idrāke AE_1/ ġışdan: ʿaybdan DTC_5/ ide: ider AE_8 /miss-i: ḥüsn-i DTC_5, F_1, M,T_1 ḥiss-i F_2.

XXXIX-1 bād: bāde DTC_5.

XXXIX-2 ṣarīḥi: ṣarīḥ AE_5.

XL-1 cism ü: canda DTC_5/ özge: ġayrı AE_2.

XL-2 ḳıl kim: ḳılġıl AE_5 göster $Ü_8$/ olduḳda: olduḳça B, T_1, $Ü_8$.

XLI-1 ḫāh sözüm: bu sözümi D.

XLI-2 rağbetden: taḳvīden KR_2/ Ser-mestliğümde: Bu mestliğümden P Ser-mestliğümden AE_4, AE_5, AE_6, AE_8, DTC_1, H, Li, T_1, Tr, $Ü_8$ Gümrāhlığumdan D Ser-geşteliğümden Da Ser-mestlikden DTC_4/ eylerem: itmişem AE_6, D, R.

XLIII

1. Mey nefyini eyleyüb şiʿār ey vāʿiẓ
   Dutduñ reh-i ṭaʿn-i ʿışḳ-i yār ey vāʿiẓ
2. Terk-i mey ü maḥbūb didüñ cennet içün
   Şerḥ eyle ki cennetde ne var ey vāʿiẓ

XLIV

1. Tehdīd ile geçdi rūzgār ey vaʿiẓ
   Fevt oldı şarāb-i vaṣl-i yār ey vāʿiẓ
2. Ger kevser ü ḥūr ise ġareż virme ʿaẕāb
   Ni terk buyur ne intiẓār ey vāʿiẓ

XLV

1. Ey vaṣf-i cemālüñe taḥayyür māniʿ
   Virmiş saña isbāt-i kemālin ṣāniʿ
2. Vaṣluñda cefā-yi ṭaʿne-i aġyāruñ
   Hecrüñde meni ḫayāle itmiş ḳāniʿ

XLVI

1. Pervāneye ẓulm-i bī-ḥisāb eyler şemʿ
   Ẓulm odına baġrını kebāb eyler şemʿ
2. Gūyā ki bilür ẓulm ser-encāmı nedür
   Bī-hūde değül ki ıżṭırāb eyler şemʿ

XLIII-1 nefyini: menʿini AE$_3$, AE$_8$, B, T$_1$, Tr, Ü$_8$ menʿin F$_2$/ eyleyüb: idüb- İ/ṭaʿn-i ʿışḳ-i: ṭaʿn ü ḳaṭʿ-i AE$_5$/ mey ü: mey-i AE$_5$, T$_2$/ maḥbūb didüñ: maḥbūb iderüz AE$_4$, AE$_8$, AE$_9$, B, C, Ç, H, KR$_2$, M, T$_2$, Tr, Ü$_4$, Ü$_6$, Ü$_{10}$. ideüz (ايدهاوز) Ü$_8$ maḥbūb ider AE$_6$, V.
XLIII-1 Tehdīd: Tedbīr İ/ rūzgār ey: rūzgārum D.
XLIV-2 kevser ü ḥūr: cennet-i ḥūr Ç kevser ḥūr İ/ virme ʿaẕāb: cennetden AE$_6$, P, R, Ü$_1$/ terk: tevbe D/ buyur: olur İ, Ü$_{10}$ yetür B.
XLV-1 saña: baña D.
XLV-2 cefā-yi ṭaʿne-i: cefā ṭaʿnesini B, Ü$_6$ cefā-yi ṭaʿnesi AE$_1$, AE$_4$, M$_2$, Re kemāl-i ṭaʿne-i AE$_5$/ itmiş: ḳılmış AE$_1$, B, M$_3$ eyler AE$_3$, AE$_8$, Ç, DTC$_1$, KR$_1$, KR$_2$, M, Ü$_3$.
XLVI-1 Ẓulm: Hecr AE$_4$/ odına: odiyle AE$_1$/ baġrını: baġrumı A, DTC$_4$, Ü$_6$ cānını AE$_3$.
XLVI-2 bilür ẓulm: bilürmüş R bilür ẓulmi Ü$_8$/ ki: ger B.

XLVII

1. Her şām yeter viṣāl-i cānāne çerāğ
   Tā ṣubḥ ḳalur hem-dem ü hem-ḫāne çerāğ
2. Reşk odına yandurur meni her sā'at
   Vehm eylemez āhum odına yane çerāğ

XLVIII

1. Her geh ki bahār ḳıldı ārāyiş-i bāğ
   Nevmīdlik urdı lâle veş bağrına dağ
2. Zīrā tiken üzre dutdı bülbül mesken
   Gül bād güẕer-gehinde yandurdı çerāğ

XLIX

1. Yoḫ dehrde bir muvāfıḳ-i ṭab' ḫarīf
   Kim ṣoḥbet-i dil-güşā ola ṭab'ı ẓarīf
2. Feryād ki nā-cins müṣāḥibler ile
   Bī-fā'ide żāyi' oldı evḳāt-i şerīf

L

1. Men zühd ü vera'dan urmazam lâf-i ḫilâf
   Dā'im ruḫ-i sāde isterem bāde-i ṣāf
2. Terk-i mey ü maḥbūb idebilmen muṭlaḳ
   Ger itmek olur direm zihī bī-hude lâf

XLVII-1 yeter: yanar D/ ḳalur: olur DTC$_7$, Ü$_4$, Ü$_9$/ hem-ḫāne: ğam-ḫāne AE$_2$.

XLVII-2 yandurur: yandurdı AE$_6$, AE$_8$, B, C, Ç, DTC$_5$, KR$_2$, L, M, Re, T$_1$, Tr, Ü$_3$, Ü$_6$, Ü$_9$, Ü$_{10}$.

XLVIII-1 geh: kim B, D, M$_3$/ veş: tek DTC$_1$/ bağrına: bağruma AE$_3$, AE$_4$, AE$_8$, C, H, Ü$_3$, Ü$_4$.

XLVIII-2 Zīrā tiken üzre: Zīrā tiken üste AE$_4$ Zīrā ki tikende Ü$_4$/ bülbül mesken: menzil bülbül D.

XLIX-1 muvāfıḳ-i ṭab' ḫarīf: muvāfıḳ-ṭab' ẓarīf AE$_9$ muvāfıḳ-ṭab' u ḫarīf AE$_4$ muvāfıḳ-ṭab' ẓarīf AE$_5$/ dil-güşā ola: dil-keş ola vü DTC$_5$/ ṭab'ı ẓarīf: ṭab'ı lâṭīf AE$_9$, F$_2$, P, Re, T, Ü$_1$, Ü$_6$, Ü$_8$ zihni lâṭīf D lâfẓı ẓarīf DTC$_4$.

XLIX-2 Bī-fā'ide żāyi' oldı: Bī-hūde geçürdüm F$_2$ Bī-fā'ide żāyi' olur Ü$_6$.

L-2 mey ü: mey-i DTC$_5$, DTC$_7$/ direm zihī: disem zihī B, M dimez idüm İ.

LI

1. Ey nāvek-i bī-dāduña her sīne hedef
   V'ey cevher-i peykānuña her dīde ṣadef
2. Feryād ü fiġānum ġam-i hicrānuñdan
   Bezm-i ġamadur nevḥa-i ney nāle-i def

LII

1. Ey sālik-i rāh-i Ḥaḳ saña ḳaṭ'-i ṭarīḳ
   Düşvārdur olmazsa refīḳuñ tevfīḳ
2. Dut dāmen-i mürşid-i tevekkül ki saña
   Maḳṣūd müyesser ola tevfīḳ-refīḳ

LIII

1. Ser-menzil-i her murāda reh-berdür 'ışḳ
   Keyfiyyet-i her kemāle maẓherdür 'ışḳ
2. Gencīne-i kā'ināta gevherdür 'ışḳ
   Taḥḳīḳde hem ẕāt-i muṭahherdür 'ışḳ

LIV

1. 'Uşşāḳa değül ḳayd-i 'alâyıḳ lâyıḳ
   Hergiz ġam-i rūzgār çekmez 'āşıḳ
2. Ḳayd-i ġam-i rūzgār bir 'illetdür
   Ol 'illete 'ışḳdur ṭabīb-i ḥāẕıḳ

LI-1 bī-dāduña: hicrānuña B, M_3 müjgānuña AE_1/ peykānuña: dü yayuña D/ her dīde ṣadef: canlar ṣaf ṣaf AE_1, B, M_3.

LI-2 ġam-i: ġam ü AE_4, DTC_2/ ġamadur: ġama vir DTC_2/ nevḥa-i ney nāle-i def: nāle-i ney nevḥa-i def B, D, H, KR_2.

LII-2 Düşvārdur olmazsa: Düşvār olmaz olsa AE_3 Düşvār değül olsa AE_4, DTC_2 Düşvārdur olmasa AE_5, H/ refīḳuñ: refīḳ-i DTC_1.

LII-2 dāmen-i mürşid-i tevekkül: dāmen bir mürşid-i kāmil AE_4, DTC_2.

LIII-2 2. mısra: Mişḳāt-i vücūd-i ḫalḳa maṣdardur 'ışḳ DTC_5, F_2, Tr, $Ü_8$ Her ṣādır olan neş'eye maṣdardur 'ışḳ AE_9 Müştāḳ olan vücūda maṣdardur 'ışḳ M_3 Müştāḳ-i vücūddur zihī derd-i 'ışḳ B Müşteḳāt-i vücūda maṣdardur 'ışḳ AE_1, AE_4, AE_9, Ī, KR_1, M_2, T_2, $Ü_{10}$ Her ṣādır olan dānişe maṣdardur 'ışḳ P, $Ü_4$ Taḥḳīḳ-i resm-i ẕāta maẓhardur 'ışḳ $Ü_9$.

LIV-2 ḥāẕıḳ: ṣādıḳ P.

55

LV

1. Mecnūn oda yandı şu'le-i āh ile pāk
   Vāmıḳ ṣuya batdı eşkden oldı helâk
2. Ferhād hevesle yile virdi 'ömriñ
   Ḫāk oldılar anlar menem imdi ol ḫāk

56

LVI

1. Tā ḥalḳa-i zülf-i yāre düşdüñ ey dil
   Dām-i ġam-i rūzgāre düşdüñ ey dil
2. Efsūs ki ḳuṭb-i ehl-i cem'iyyet iken
   Ol dā'ireden kenāre düşdüñ ey dil

57

LVII

1. Ḫur-şīd ki ḳıldı ṣubḥ-dem 'arż-i cemāl
   Der-gāhuña yüz sürmek ile buldı kemāl
2. Çun yetdi kemāle itdi sen māh ile baḥs
   Ol terk-i edeb virdi kemāline zevāl

LV-1 şu'le-i: āteş-i R/ eşkden: reşkden D, H 'ışḳdan F_2.
LV-2 1. mısra: Ferhād heves ile virdi 'ömrini yile DTC_5 Ferhād heves ile virdi 'ömrin bāda H/ 'ömrin: cānın İ.
LVI-1 yāre düşdüñ: yār dutduñ T_1/rūzgāre: bī-şümāre D/ Dām-i: Dāġ-i H.
LVI-2 ḳuṭb-i: ḳayd-i AE_4.
LVII-1 kemāl: viṣāl F_2.
LVII-2 Çun: Çu DTC_5/ itdi: ḳıldı DTC_5, F_2, KR_2, $Ü_4$, $Ü_{10}$/ sen: her AE_4.

LVIII

1. Meh durdı muḳābil saña bulduḳda kemāl
   Gördi ki özinde sence yoḫ ḥüsn ü cemāl
2. Bir ġāyete yetdi in çelüb ġamdan kim
   Żaʿf-i beden ile bedr iken oldı hilâl

LIX

1. Dā'im özümi bī-ser ü sāman gördüm
   Üftāde-i derd-i dāġ-i hicran gördüm
2. Bir ḳat ile ki munda Nūḥ ṭūfan gördi
   Men Nūḥ değüldüm nice ṭūfan gördüm

LX

1. Ey ʿuḳde-güşā-yi rişte-i tedbīrüm
   Her ṭāʿate ʿafvüñ sebeb-i taḳṣīrüm
2. Taḳṣīrüme itme özge taḳdīr-i cezā
   Şerm-endeliğüm yeter maña taʿzīrüm

LVIII-1 kemāl: viṣāl DTC_5/ özinde: özine Aba/ cemāl: kemāl AE_9, C, DTC_5.

LVIII-2 bedr iken: gün-be-gün AE_9.

LX-1 maña: benüm (menüm) AE_4, AE_6, AE_8, AE_9, B, C, DTC_1, F_1, F_2, H, KR_2, Li, Re, Tr, $Ü_3$, $Ü_6$, $Ü_{10}$/ taʿzīrum: taḳdīrüm AE_4, AE_6, AE_8, AE_9, D, F_1, F_2, KR_2, L, M, P, R, Re, $Ü_4$, $Ü_6$, V den başka bütün yazmalar.

LXI

1. Gör hem-dem aḳan sirişk-i ālümni menüm
   Dutmuş ruḫ-i keh-rübā miṡālümni menüm
2. Bi'llâh yüri ol gül-ruḫa ʿarż eyleyigör
   Bir reng ile bu ṣūret-i ḥālümni menüm

LXII

1. Efġandur işüm serv-i ḫırāmānuñ içün
   Ḳandur ciğerüm ġonce-i ḫandānuñ içün
2. ʿIşḳuñda ġam u ġuṣṣa çeküb pīr oldum
   Men pīre teraḥḥum it yiğit cānuñ içün

LXIII

1. Ey ġā'ib olan dīde-i ḫūn-bārumdan
   V'ey rāḥat alan sīne-i efgārumdan
2. Men varumı yoğ itdüm senüñ'çün ne revā
   Sen dutmayasan ḫaber yoğ u varumdan

LXI-1 Gör hem-dem: Her dem gör B, F_2, R.

LXI-2 yüri: bizi DTC_4, DTC_7, P/ Bir: Bu AE_9, F_2, H, KR_2/ bu: bir B, L, R.

LXII-2 Men pīre teraḥḥum it: Raḥm it ben-i pīre D/ yiğit: igit Aba, AE_6, C, DTC_2, DTC_4, DTC_5, M_2 iğen F_1.

LXIII-1 V'ey: Ey Ç/ rāḥat alan: rāḥat olan AE_8, D, DTC_2, DTC_5, H, R, T_2, $Ü_3$, $Ü_6$.

LXIII-2 ne revā: ne ki var DTC_5, H/ dutmayasan: duymayasan AE_9, D, H, İ, M.

LXIV

1. Ḫun-ābe töküp dīde-i giryānumdan
   Sensüz boyadum yir yüzin öz ḳanumdan
2. Öz ḳanumı eylerem özümle da‘vī
   Gitmezse elüm n’ola girībānumdan

LXV

1. Ḳaddine didüm ki serv-i bū-standur bu
   Tünd oldı ki ey ḫaste ne hezyandur bu
2. Pā-beste vü ‘ūr ü bī-zebandur didüğüñ
   Ḫandān u ḳabā-pūş u ḫırāmandur bu

LXVI

1. Didüm lebine lâ‘l-i Bedaḫşan’dur bu
   Güldi didi ey faḳīr bühtandur bu
2. Bir daşa ne reng ile ḳılursan nisbet
   Şīrīn ü şeker-feşān u ḫandandur bu

LXIV-1 Ḫūn-ābe: Ḫūn-āb H/ boyadum: boyarın AE_9/ yir yüzin öz: yir yüzini Aba, AE_3, B, C, DTC_2, DTC_5, F_2, İ, KR_2, Li, M_2, $Ü_4$, $Ü_8$, $Ü_{10}$.
LXIV-2 eylerem: eyledüm Re/ gitmezse: değmezse AE_4 yetmez çu AE_6, DTC_1, KR_1/ n’ola: çāk-i AE_6, KR_1.
LXV-1 Tünd oldı ki: Çekdi didi AE_3 Darıldı ki B.
LXVI-1 Bedaḫşan’dur: dıraḫşandur Aba, AE_9/ faḳīr: ġarīb AE_1, B, M_3.
LXIV-2 Bir: Her B.

LXVII

1. Yandurdı meni şevḳ-i cemālüñ ey māh
   Her lâḥẓa ʿaceb değül yetürsem göğe āh
2. Zülfüñ girihi çıḫdı elümden nā-gāh
   Gör kim ne cefā ḳıldı maña baḫt-i siyāh

LXVIII

1. Ruḫsāre ser-i zülf-i perīşān eyle
   Gözden gül-i ruḫsāruñı pinhān eyle
2. Bir nice perīşanları öz ḥāline ḳoy
   Her lâḥẓa yeter ḳaṣd-i dil ü cān eyle

LXIX

1. Müjgānumı ey şemʿ güher-bār itme
   Pinhan ġamumı ʿāleme iẓhār itme
2. ʿIşḳ ehline ẓulmdür vefā itmemeğüñ
   Zinhār itme bu ẓulmi zinhār itme

LXVII-1 Yandurdı: Öldürdi İ/ şevḳ-i: şemʿ-i DTC$_4$, DTC$_7$, KR$_1$ ḥüsn ü Re, Ü$_8$/ Her: Bir AE$_6$.

LXVII-2 cefā: ḫaṭā AE$_3$/ ḳıldı: itdi DTC$_4$, DTC$_7$/ maña: saña Ü$_3$.

LXVIII-1 ser-i: yeter B.

LXVIII-2 öz ḥāline ḳoy: ḫandān eyle Aba, DTC$_5$/ yeter: beter Aba/ ḳaṣd-i: ʿaḳd-i AE$_3$ ḳayd-i AE$_6$.

LXIX-2 ʿIşḳ ehline: Bi'llâh ki Aba, AE$_1$, AE$_8$, B, DTC$_7$, F$_1$, KR$_2$, P, R, Re, T$_2$, Tr, Ü$_1$, Ü$_3$, Ü$_4$, Ü$_8$, Ü$_{10}$, V Bi'llâh ki ne AE$_5$, DTC$_1$, DTC$_5$, T$_1$ V'allāh ki AE$_3$/ vefā: cefā Aba, AE$_8$, DTC$_5$, DTC$_7$, KR$_2$, M, R, Tr, Ü$_3$, Ü$_4$, Ü$_{10}$/ itmemeğüñ: itmedüğüñ AE$_1$, AE$_6$, B, DTC$_2$, DTC$_5$, F$_1$, M, M$_2$, M$_3$, Re, T$_1$, Ü$_8$ eylemeğüñ AE$_4$/ Zinhār: Bi'llâh AE$_1$, B, Ü$_1$.

LXX

1. Ruhsāruña ʿayb itme nigāh itdüğümi
   Göz yaşı töküb nāle vü āh itdüğümi
2. Ey pādişeh-i ḥüsn teraḥḥum çağıdur
   ʿAfv eyle ki bilmişem günāh itdüğümi

LXXI

1. Feryād ki ʿışḳ bī-ḳarār itdi meni
   Derd ü ġam ile zār ü nizār itdi meni
2. Ḫāk-i ser-i kūyuñda ġubār itdi meni
   Ser-geşte vü ḫār u ḫāk-sār itdi meni

LXXII

1. Gördüm seni elden iḫtiyārum gitdi
   Baḫdum ḳadüñe ṣabr u ḳarārum gitdi
2. Ḫāk oldum ü her yaña ġubārum gitdi
   El-ḳıṣṣa ḳapuñda iʿtibārum gitdi

LXX-1 nāle vü: nāle-i AE_{9}.
LXX-2 çağıdur: demidür AE_{1} ḳıl kim DTC_{4} günidür B/ ʿAfv: Raḥm Ç, M.
LXXI-1 Derd ü: Derd-i DTC_{2}, DTC_{4}/ kūyuñda: küyında AE_{3}, B/ ḫār u: zār u AE_{9}, DTC_{1}, KR_{1}, L, T_{2} ḫāk ü B/ ḫak-sār: dil-figār Aba.
LXXII-1 elden: ʿaḳl ü P, $Ü_{1}$ ʿaḳlum AE_{3}/ ḳadüñe: yüzüñe AE_{1}, AE_{2}, B, Ç, M derüñe P boyuña AE_{6}, T_{2}.
LXXII-2 ḳapuñda: ḳapuñdan AE_{1} AE_{2}, AE_{6}, AE_{9}, M_{2}, M_{3}, Re, $Ü_{9}$, $Ü_{10}$, V.

TÜRKÇE DİVAN METNİNİN KURULMASI İÇİN KARŞILAŞTIRILAN YAZMALAR

Yazmaların tavsiflerinde geçen kısaltmalar :

bşk: başlıklar

cl: cetvel

ct: cilt

(D): divanlar

kt: kâğıt

M. F. A.: Mikrofilm Arşivi (Ankara Millî Kütüphane'de)

st: satır

TY: türkçe yazmalar

yk: yaprak

yz: yazı

Bk.: Bakınız

Not: Kütüphane kayıt numaralarının yanında * bulunan yazmalar metin kurulurken yalnız muhteva bakımından karşılaştırılmışlardır.

1

İstanbul Ayasofya Kütüphanesi No. 3944

Kısaltması: A

İstinsah kaydı yoktur.

Yk: 115, ölç: 235×140-130×80 mm., st: 11, yz: talik, 1. ve 10. yapraklardaki serlevhalar müzehhep renkli, nakışlı, el ve bşk: müzehhep, çoğu sayfalar cetvel çizgilerinden kopup ayrılmıştır, kt: abadî, ct: dışı kabartma, içi oyma şemseli, kenar sulu, mıklepli siyahımsı meşin, 27. yaprakta bir minyatür vardır. Baş tarafında 1. Mahmud'un tuğralı vakıf mührü, vakfı tescil eden Evkaf-ı Haremeyn müfettişi Mustafa Tahir Efendinin mührü ve tescil kaydıyla Mustafa Kulu yazılı bir mühür, sonda Haydar isimli diğer bir mühür bulunmaktadır.

Metin: 1 mukaddime, 271 gazel, 1 terci-i bend, 1 muhammes, 3 müseddes, 1 rubâi.

Baş: Ḥamd-i bī-ḥadd ol müteḳellim-i siḥr-āferīne ki....

Son: ....keremüñ Merdüduñı itmiş yine merdūd saña

(Bu yazmanın mikrofilmi için Bk.: Millî Kütüphane M. F. A. (D) No. 250)

2

Amasya Bayezid Kütüphanesi No. 608

Kısaltması: Aba

İstinsah tarihi: 12. Rebiü'l-evvel. 1048/M. 1638,

Müstensihi: Molla Mehmed Berküşatî oğlu Pir Mehmed,

İstinsah yeri: İsfahan.

Yk: 104, ölç: 180×130-140×93 mm., st: 14, yz: talik, kt: sarımtrak, ct: meşin sırtlı mukavva, bşk: kırmızı. (1a)da kütüphane mührü, (2a) da eser adı, Mumcu-zâde'nin vakıf yazısı, (2b)de kütüphanenin eski mührü bulunmaktadır.

Metin: 1 mukaddime, 275 gazel, 1 terci-i bend, 2 müseddes, 5 muhammes, 3 murabba, 42 kıt'a, 71 rubâi.

Baş: Ḥamd-i bī-ḥadd ol mütekellim-i nuṭḳ-āferīne ki....

Son:...... Derd ü ġam ile zār ü nizār itdi beni

(Bu yazmanın mikrofilmi için Bk.: Millî Kütüphane M. F. A. No. A 86)

3

İstanbul Millet Kütüphanesi, Ali Emirî Efendi Manzum Eserler kısmı No. 341

Kısaltması: AE_1

İstinsah tarihi: H. 1018/M. 1609-10,

Müstensihi: Hüseyin b. Ahmed,

İstinsah yeri: Budun.

Yk: 79, ölç: 195×130 mm., st: 29, yz: nesih, mukaddimenin bazı bşk: kırmızı, kt: abadî taklidi, ct: ebrî kaplı. İlk yaprakta Ali Emirî Efendinin, numarasız ikinci bir yaprakta müstensih Hüseyin Efendiyle Mehmed Emin ve Hüseyin Hısalî'nin mühürleri basılı ve bir kaç beyit yazılıdır.

Metin: 1 mukaddime, 291 gazel, 3 terci-i bend, 2 müseddes, 6 muhammes, 3 murabba, 26 kıt'a ve 75 rubâi.

Baş: Ḥamd-i bī-ḥadd ol mütekellim-i nuṭḳ-āferīne ki...

Son:.... ġubārum gitdi El-ḳıṣṣa ḳapuñda i'tibārum gitdi

(Bu yazmanın mikrofilmi için Bk.: Millî Kütüphane M. F. A. (D) No. 227)

4

İstanbul Millet Kütüphanesi, Ali Emirî Efendi Manzum Eserler kısmı No. 342

Kısaltması: AE_2

İstinsah tarihi: H. 990/M. 1582,

Müstensihi: Hüseyin Şakir,

İstinsah yeri: Basra.

Yk: 205, ölç: 179×120 mm., st: 13, yz: talik, kt: aharlı sarımtrak, ct: koyu kahverengi meşin, tamir görmüştür. Birinci yaprakta Ali Emirî Efendinin vakıf mührüyle Abdullah ve İbrahim adlı iki mühür daha basılıdır.

Metin: 1 mukaddime, 254 gazel, 2 terci-i bend, 2 müseddes, 5 muhammes, 4 murabba, 15 kıt'a, 48 rubâi.

Baş: Ḥamd-i bī-ḥadd ol mütekellim-i nuṭḳ-āferīne ki ....

Son: ..... ġubārum gitdi El-ḳıṣṣa ḳapuñda i'tibārum gitdi.

(Bu yazmanın mikrofilmi için Bk.: Millî Kütüphane M. F. A. (D) No. 225)

5

İstanbul Millet Kütüphanesi, Ali Emirî Efendi Manzum Eserler kısmı No. 343

Kısaltması: AE_3
İstinsah kaydı yoktur.

Yk: 84, ölç: 239×160 mm., st: 17, yz: talik, kt: aharlı, ct: siyah meşin, şemseli ve mıklepli. Bazı gazeller sahife kenarlarına yazılmışlardır. Birinci yaprakta Ali Emirî Efendinin mührüyle Ahmet Şükrî el-Mevlevî'nin mührü basılıdır.

Metin: 1 mukaddime, 291 gazel, 2 terci-i bend, 2 müseddes, 5 muhammes, 3 murabba, 39 kıt'a ve 64 rubâi.

Baş: Ḥamd-i bī-ḥadd ol mütekellim-i nuṭḳ-āferīne ki.....

Son:.....ġubārum gitdi El-ḳıṣṣa ḳapuñda i'tibārum gitdi.

(Bu yazmanın mikrofilmi için Bk.: Millî Kütüphane M. F.A. (D) No. 240)

6

İstanbul Millet Kütüphanesi, Ali Emirî Efendi Manzum Eserler kısmı No. 344

Kısaltması: AE_4
İstinsah tarihi: H. 1094/M. 1682-83,
Müstensihi: Seyyid Murtaza Veled-i Mir Haydar.

Yk: 124, ölç: 264×160 mm., st: 13, yz: talik, kt: saman-rengi, ct: kahverengi meşin. Baştan iki yaprak eksiktir. İlk yaprakta Ümm-i Ken'an dergâhı şeyhi Ken'an Rifaî Bey tarafından vakfedildiği kaydı vardır.

Metin: Baştan noksan 1 mukaddime, 282 gazel, 2 terci-i bend, 2 müseddes, 5 muhammes, 3 murabba, 1 kaside, 4 kıt'a, 71 rubâi. (1-120). yapraklar kenarında Fuzûlî'nin "Leylâ vü Mecnun", (125-147). yapraklarında "Rind ü Zâhid", (125-141). yaprak kenarlarında da "Beng ü Bâde" adlı eserleri yazılmıştır.

Baş: Ammā henüz nev-reslere nezāket-i ṭab'dan tāb-i iktisāb-i....

Son: ....ġubārum gitdi El-ḳıṣṣa ḳapuñda i'tibārum gitdi. (Bu yazmanın mikrofilmi için Bk.: Millî Kütüphane M. F. A. (D) No. 229)

7

İstanbul Millet Kütüphanesi, Ali Emirî Efendi Manzum Eserler kısmı No. 345

Kisaltması: AE_5
İstinsah kaydı yoktur.

Yk: 96, ölç: 205×125 mm., st: 15, yz: ince talik, kt: sarımtrak, ct: ebrî kaplı. İlk yaprağındaki kayıtta Şeyh Ken'an Rifaî Bey tarafından vakfedildiği yazılan bu nüsha baş ve sondan noksandır.

Metin: 286 gazel, 2 terci-i bend, 2 müseddes, 5 muhammes, 3 murabba, 40 kıt'a ve 53 rubâi.

Baş: Ey olub Mi'rāc bürhan-i 'ulûvv-i şan saña....

Son: .... bir 'illetdür. Ol 'illete 'ışḳdur ṭabīb-i ḥāẕıḳ. (Bu yazmanın mikrofilmi için Bk.: Millî Kütüphane M. F.A. (D) No. 241)

8

İstanbul Millet Kütüphanesi, Ali Emirî Efendi Manzum Eserler kısmı N. 340

Kısaltması: AE_6

İstinsah tarihi: Ramazan. 1222/M. 1807,
Müstensihi: Mirza Ahmed Veled-i Muhammed Aka-yi Karabagî,
İstinsah yeri: Mahalle-i Zerdab.

Yk: 128, ölç: 295×133 mm., st: 11, yz: talik, kt: sarımtrak, ct: siyah meşin. Başta Ali Emirî Efendinin vakıf mührü, Es-seyyid Abdülhamid'in mührü ve رب وفق امور على yazılı bir mühür daha basılı, bir kaç ilâç tarifesiyle bazı beyitler yazılıdır.

Metin: 279 gazel, 2 terci-i bend, 2 müseddes, 6 muhammes, 2 murabba, 36 kıt'a ve 71 rubâi.

Baş: قد انار العشق للعشاق منهاج الهدى Sālik-i rāh-i ḥakīkat.

Son: ... ġubārum gitdi El-ḳıṣṣa ḳapuñdan i'tibārum gitdi. (Bu yazmanın mikrofilmi için Bk.: Millî Kütüphane M. F.A. (D) No. 232)

9

İstanbul Millet Kütüphanesi, Ali Emirî Efendi Manzum Eserler kısmı No. 338

Kısaltması AE_8
İstinsah tarihi: H. 1257/M. 1841-42,
Müstensihi: Kuşadalı Gümüş-zâde Seyyid Salih el-Feyzî.

Yk: 73, ölç: 190×143-150×100 mm., st: 21, yz: talik, cl: siyah, kt: beyaz, ct: kabartma mor kâğıt kaplı. Birinci yaprakta Ali Emirî Efendinin vakıf mührü basılmıştır.

Metin: 262 gazel, 3 terci-i bend, 1 müseddes, 3 muhammes, 3 murabba, 30 kıt'a ve 75 rubâi. Sondan üç sayfaya bazı farsça beyitler, İmam-i Şafiî'nin arapça bir nazmı, Sünbülî ve Müştak mahlâslı iki şairin türkçe iki gazeliyle iki muamma yazılmıştır.

Baş: قد انار العشق للعشاق منهاج الهدى Sālik-i rāh-i ḥakīkat.

Son: ... ġubārum gitdi El-ḳıṣṣa ḳapuñda i'tibārum gitdi. (Bu yazmanın mikrofilmi için Bk.: Millî Kütüphane M. F. A. (D) No. 235)

10

İstanbul Millet Kütüphanesi, Ali Emirî Efendi Manzum Eserler kısmı No. 339

Kısaltması: AE_9

İstinsah tarihi: H. 1256/M. 1840-41,

Müstensihi: Hafiz Mehmed Saim.

Yk: 121, ölç: 215×157 mm., st: 15, yz: adi rika, cl: kırmızı, kt: beyaz, ct: kahverengi meşin. Yazmanın başına Ömer İhyaüddin imzalı bir arz-ı hal eklenmiştir.

Metin: 1 mukaddime, 303 gazel, 3 terci-i bend, 2 müseddes, 6 tahmis, 2 murabba, 44 kıt'a ve 67 rubâi. Son yaprağa Fuzûlî'nin iki ve Emirî'nin bir gazeli kaydedilmiştir.

Baş: Ḥamd-i bī-ḥadd ol mütekellim-i nuṭḳ-āferīne ki....

Son: .....ġubārum gitdi El-ḳıṣṣa ḳapuñda i'tibārum gitdi. (Bu yazmanın mikrofilmi için Bk.: Millî Kütüphane M. F. A. (D) No. 234)

11

İstanbul Arkeoloji Müzeleri Kütüphanesi No. 182*

Kısaltması: Ar_1

İstinsah kaydı yoktur.

Yk: 6-59, ölç: 190×115-130×68 mm., st: 13, yz: talik, kt: parlak filigranlı Avrupa, ct: kahverengi meşin, mor meşinle tamir edilmiş. Başta muhtelif şiir ve kayıtlar, Mehmed Aziz Rafet'in temellük kaydı ve mührü, Fazıl b. Zahir Ömer'in 1193 tarihli bir kaydı, sonda Amilî'nin risalesi, hatt-ı şerif ve şiirler vardır.

Metin: 140 gazel, 2 terci-i bend, 3 muhammes, 2 tahmis, 3 murabba.

Baş : يا من احاط علمك الاشيأ كلها ....

Son: .. Raḥm ḳıl devletlu sulṭānum mürüvvet çağıdur

12

İstanbul Arkeoloji Müzeleri Kütüphanesi No. 267*

Kısaltması: Ar_2

İstinsah kaydı yoktur.

Yk: 88, ölç: 210×115-160×80 mm., st: 17, yz: talik (hurda) başta ve sonda ikişer sayfa müzehhep, lâciverd üzerine renkli nakışlı, cl: müzehhep mavi, şiir araları: mavi kırmızı nakışlı, kt: filigranlı krem rengi samanlı, ct: kahverengi meşin, müzehhep zincir, renkli müzehhep şemseli. İlk sahifede Şihabuddin Sühreverdî'nin ruhuna fatiha isteyen bir yazı, (88a) da 1239 tarihli bir kayıt, (88b) de Şakir isimli bir mühür vardır.

Metin: 1 mukaddime, 276 gazel, 2 terci-i bend, 2 müseddes, 3 muhammes, 2 tahmis, 3 murabba, 38 kıt'a, 48 rubâi.

Baş: Ḥamd-i bī-ḥadd ol mütekellim-i nuṭḳ-āferīne ki...

Son: ..teraḥḥum çağıdur ʿAfv eyle ki bilmişem günāh itdüğümi.

13

Bursa Umumî Kütüphanesi No. 731

Kısaltması: B

İstinsah kaydı yoktur.

Yk: 129, ölç: 217×155-162×96, st: 15-17, yz: nesih-talik karışık, bşk: kırmızı, kt: ince saykallı beyaz, filigranlı, ct: kırmızı meşin sırt ve kenarlı mıklepli, kendinden desenli fıstıkî kâğıt kaplı. Baş ara kapakta kütüphane mührü basılmış, yazı olmayan sayfalar kaydedilmiştir.

Metin: 1 mukaddime, 300 gazel, 2 terci-i bend, 10 musammat, 40 kıt'a, 75 rubâi ve 17 kaside. (1b-2a) da şairin "Mersiye-i Âl-i Abâ"sı, (126b-129b)de "Beng ü Bâde"sinden bir kısım yazılıdır.

Baş: Ḥamd-i bī-ḥadd ol mütekellim-i nuṭḳ-āferīne ki...

Son : باد ممکن حلق راصحت زفیض حکمت بادحاصل خلق را حکمت هرمدعا

(Bu yazmanın mikrofilmi için Bk.: Millî Kütüphane M. F. A. No. A 79)

14

İstanbul Bayezid Umumî Kütüphanesi No. 5762

Kısaltması: Ba

İstinsah kaydı yoktur.

Yk: 36, ölç: 190×125 mm., st: 17, yz: talik, kt: kaba Avrupa, ct: etrafı meşin üstü ebrî kaplı, mıklepli. Yazmada Derviş Paşa ile Osman Zülfî'nin mühürleri basılıdır. Bu nüsha sayfa aralarından ve sondan noksandır. Başta, sonda ve sayfa kenarlarında beyitler yazılıdır.

Metin: 1 mukaddime, 120 gazel, 3 murabba, 1 kıt'a, 1 beyit.

Baş: Ḥamd-i bī-ḥadd ol mütekellim-i nuṭḳ-āferīne ki....

Son: ...ḫalḳuñ dā'im Ger dilerseñ ki naṣīb ola saña Āb-i Ḥayāt

(Bu yazmanın mikrofilmi için Bk.: Millî Kütüphane M. F. A. (D) No. 251)

15

İstanbul Millet Kütüphanesi, Carullah Veliyüddin Efendi kısmı No. 1660

Kısaltması: C

İstinsah tarihi: H. 1069/M.1658-59,

Müstensihi: Mustafa b. Hasan El-Lâdikî.

Yk: 151, ölç: 177×105 mm., st: muhtelif, yz: talik ve divanî kırması, bazı sayfalar kırmızı cetvelli, kt: aharlı, ct: kahverengi meşin. Yazma ciltlenirken karışık dikilmiştir. Arada biraz eksik vardır. Birinci yaprağa Carullah Efendinin vakıf mührü basılmış, 43, 44. yapraklarda IV. Mehmed'e kadar Osmanlı padişahlarının kronolojisi yazılmıştır. Siird kadısının imzası, bir mektup sureti, 148-151. yapraklarda türkçe ve farsça beyitlerle noktasız bir gazel ve bazı kitap adlarının kayıtları bulunmaktadır.

Metin: 27 kaside, 1 mukaddime, 228 gazel, 1 terci-i bend, 1 müseddes, 1 mu'aşşer, 4 muhammes, 3 murabba, 32 kıt'a ve 64 rubâi.

Baş: Seḥāb-i feyż-i emel gül-şeni ḳılub sīrāb Gül-i murāduñ.....

Son: .....ġubārum gitdi El-ḳıṣṣa ḳapuñda i'tibārum gitdi.

(Bu yazmanın mikrofilmi için Bk.: Millî Kütüphane M. F.A. (D) No. 228)

16

Çorum Millî Kütüphane No. 2160/231

Kısaltması: Ç

İstinsah tarihi: Zi'l-kade. 1155/M. 1742.

Yk: 93 (94-101), ölç: 203×140-153×108 mm., st: 15, yz: nesih, bşk, cl: kırmızı, kt: kremrengi filigranlı az saykallı, ct: siyah meşin sırtlı ebrî karton. (1a) da kütüphane mührü ve şiir, (90b-93a)da "Şikâyet-nâme", (93b-101b)de muhtelif tıbbî kayıtlar halk şiirleri ve fevaid bulunmaktadır.

Metin: 294 gazel, 2 terci-i bend, 20 kıt'a ve 44 rubâi.

Baş: قد انار العشق للعشاق منهاج الهدى Sālik-i rāh-i ḥaḳīḳat.

Son: ....ġubārum gitdi El-ḳıṣṣa ḳapuñda i'tibārum gitdi

(Bu yazmanın mikrofilmi için Bk.: Millî Kütüphane M. F. A. No. A 77)

17

İstanbul Murad Molla Kütüphanesi, Düğümlü Baba kısmı No. 420

Kısaltması: D

İstinsah tarihi: 15. Şevval. 1235/M. 1820.

Yk: 60, ölç: 234×170 mm., st: 21, yz: rika, kt: aharlı, ct: arkası meşin, üstü ebrî kaplı. Birinci yaprağa Hacı Mehmed Salih Vecihî Paşa-zâde İsmail Sadık Kemal'in H. 1291 tarihli vakıf

kaydı yazılmış, her yaprağa vakıf mührü basılmıştır. Cildin 61-98. yapraklarında muhtelif şairlerin manzumeleri vardır.

Metin: 275 gazel, 3 müseddes, 3 muhammes, 3 murabba, 38 rubâi.

Baş: قد انار العشق للعشاق منهاج الهدى Sālik-i rāh-i ḥaḳīḳat

Son: ..... ġubārum gitdi El-ḳıṣṣa ḳapuñda i'tibārum gitdi.

(Bu yazmanın mikrofilmi için Bk.: Millî Kütüphane M. F. A. (D) No. 233)

18

İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi, Darü'l-mesnevi Mehmed Murad kısmı No. 408

Kısaltması: Da

İstinsah kaydı yoktur.

Yk: 84, ölç: 242×145-182×92 mm., st: 15, yz: nestalik, serlevha (6b): müzehhep, lâciverdî ve renkli nakışlı, cl: müzehhep mavi, kt: esmer, samanlı, ciltsiz. (1a)da kütüphane mührü, (1b)de Hafız Mehmed Murad'ın vakıf yazısı, mührü, (84b)de Giridli Ali Dede'nin 1181 tarihli temellük kaydı ve mührü bulunmaktadır. Baştan az noksandır, arada bazı yerler minyatür yapmak için boş bırakılmıştır.

Metin: 1 mukaddime, 274 gazel, 2 terci-i bend, 4 musammat, 9 kıt'a.

Baş: ...cāna cinan müjdesin yetürdi ṣaḥn-i lâṭīf.....

Son: ... Vaḳtdür çıḳmağa dünya ḳapusından eğilüñ.

(Bu yazmanın mikrofilmi için Bk.: Millî Kütüphane M. F. A. No. A 82)

19

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi, İsmail Saib Sencer yazmaları I. Defter, No. 4123

Kısaltması: DTC_1

İstinsah tarihi: H. 1042/M. 1633,

Müstensihi: Muhammedü'l-Askerî,
İstinsah yeri: Diyar-i Bekir.

Yk: 50b-95b, ölç: 310×190-280×130 mm., yz: itinalı güzel talik, cl: müzehhep, kt: beyaz, sarı, pembe, fıstıkî renkli, ct: kırmızı meşin. Bu nüsha XV-XVII. asır şairlerinin divan ve şiirlerini muhtevi 465 yapraklı bir mecmua içindedir. Mecmuada Fuzûlî'nin türkçe divanından başka "Farsça divanı" (130a-195a) ve "Şikâyet-nâme"si (96a-97a) bulunmaktadır.

Metin: 1 mukaddime, 270 gazel, 2 terci-i bend, 3 müseddes, 4 muhammes, 3 murabba, 25 kıt'a, 63 rubâi.

Baş: Ḥamd-i bī-ḥadd ol mütekellim-i nuṭḳ-āferīne ki...

Son: ....ġubārum gitdi El-ḳıṣṣa ḳapuñda i'tibārum gitdi.

20

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Raif Yelkenci-Acem Mahmud yazmaları No. I/218

Kısaltması: DTC_2
İstinsah tarihi: Ramazan. 1079/M. 1668,
Müstensihi: Gavs b. Hacı Muhammed Tebrizî.

Yk: 122, ölç: 220×130-166×85 mm., st: 14, yz: talik, serlevha: basit nakışlı, bşk, cl: kırmızı, müzehhep, kt: filigranlı, esmer renkli, rutubet lekeli Avrupa, ct: tamir görmüş kahverengi meşin, şemseli. 9. yaprakta kâğıt ve süsler değişmektedir, (1a)da bir vakıf mührü, son iki yaprakta muhtelif beyitler vardır.

Metin: 1 mukaddime, 2 kaside, 301 gazel, 6 musammat, 40 kıt'a, 70 rubâi.

Baş: Ḥamd-i bī-ḥadd ol mütekellim-i nuṭḳ-āferīne ki...

Son: ... ġubārum gitdi El-ḳıṣṣa ḳapuñda i'tibārum gitdi.

21

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi, Raif Yelkenci-Acem Mahmud yazmaları No. II/225 (Sıra No. 524)

Kısaltması: DTC_3
İstinsah kaydı yoktur.

Yk: 72, ölç: 190×110-160×80 mm., st: 17, yz: nestalik, kt: esmer, samanlı, rutubet lekeli abadî, ct: şemseli, hafif müzehhep kahverengi meşin, alt kapak kopmuştur.

Metin: 1 mukaddime (S. 57a-60b), 253 gazel ve (96b)de bir risale.

Baş: قد انار العشق للعشاق منهاج الهدى Sālik-i rāh-i ḥaḳīḳat.

Son: .... Bu devranda ne ḫoş cem'iyyeti var ol perīşānuñ

22

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi, Hayri Akyüz yazmaları No. 1

Kısaltması: DTC_4

İstinsah tarihi: H. ...157 (1157 olsa gerek)

Müstensihi okunamadı.

Yk: 104, ölç: 210×145-145×85 mm., st: 14, yz: talik, cl: siyah, kt: esmer filigranlı, rutubette kalmış lekeli, tamir görmüş. ct: şirazesi bozuk, ebrî kaplı. Sayfa kenarlarında tashihler vardır. (2a)da 8. Şaban. 1284, 24. Şevval. 1286 tarihleri, (24a)da 1123 tarihli bir mühür bulunmaktadır.

Metin : 310 gazel, 8 musammat, 23 kıt'a ve 32 rubâi.

Baş: قد انار العشاق للعشاق منهاج الهدى Sālik-i rāh-i ḥaḳīḳat.

Son: ... Nev-bahār olġaç 'ademden berg-i gül iẓhār olur.

23

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi, Ahmed Yüksel yazmaları No. 24 (Sıra No. 1157)

Kısaltması: DTC_5

İstinsah tarihi: 20. Muharrem. 1162/M. 1748,

Müstensihi: Abdü'l-gani b. İsmail.

Yk: 83, ölç: 208×160-160×100 mm., st: 15, yz: nesih, kt: Avrupa, ct: siyah meşin.

Metin: 261 gazel, 13 musammat, 27 kıt'a, 40 rubâi.

Baş : .... رحمه ایزد اول ظلال ذات پاك   قد انار العشق للعشاق ....

Son : ... از راه شاه عجم من نظر از شاه عرب

24

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi, Suphi Kılıççöte'nin hediye ettiği nüsha.

Kısaltması: DTC_6

Sonu noksan olduğu için istinsah kaydı yoktur.

Yk: 78, ölç: 230×145-160×78 mm., st: 15, yz: talik, bşk: kırmızı, kt: filigranlı, parlak beyaz Avrupa, ciltsiz. İlk sahife sonradan yazılıp eklenmiştir. (8a)da Bahaeddin adlı bir mühür, (38a)da ortasında Muhammed okunan sekiz köşe bir mühür, (43b)de 1235 tarihli bir kayıt, (53a)da Hasan 1258 tarihli bir mühür vardır, sondan dört yaprağın kâğıtları değişiktir.

Metin: 265 gazel, 5 musammat, 11 kıt'a.

Baş: قد انار العشق للعشاق-منهاج الهدى Sālik-i rāh-i ḥaķīķat.

Son: .... elbette.... ẕillete miķdār ķul kimi.

25

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi yazmaları No. A 336

Kısaltması: DTC_7

İstinsah kaydı karalanmıştır.

Yk: 134, ölç: 195×130-138×85 mm., st: 13, yz: talik, bşk ve cl : kırmızı, kt: esmer filigranlı Avrupa, ct: şemseli kahverengi meşin.

Metin: 1 mukaddime, 263 gazel, 14 musammat, 68 rubâi.
Baş: Ḥamd-i bī-ḥadd ol mütekellim-i nuṭḳ-āferīne ki ...
Son: ... ġubārum gitdi El-ḳıṣṣa ḳapuñda i'tibārum gitdi.

26

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi, Mustafa Çon Yazmaları No. A 38

Kısaltması: DTC_8

İstinsah tarihi: Takriben H. 1026-1034 (M. 1617-1625) seneleri arası,

Müstensihi: Hulâsi (Şeyhülislâm Yahya'nın bendelerinden bir şair).

Yk: 63 (124 S.), ölç: 200×150-155×85 mm., st: 17, yz: talik kırması, unvanlar: kırmızı, kt: kalın, beyaz ve renkli, ct: tamir görmüş mıklepli siyah meşin. Divan 220 varaklık bir mecmua içindedir. Başta 252 sahifelik "Bakî divanı", sonda 61 sahifelik "Emrî divanı" bulunmaktadır. İlk sahifede muhtelif beyitler, kütüphane mührü, 2. sahifede Mustafa Çon'un mührü bulunmaktadır. Sahife kenarlarında metne nazire olarak yazılmış şiirler kaydedilmiştir. 98. sahifede Fuzûlî'nin oğlu Fazlî'nin bir şiiri vardır.

Metin: 12 kaside, 2 müseddes, 1 muhammes, 207 gazel.
Baş: Çihre-i ḫaṭṭuñ ḫayāli çeşmümi ḳılmış maḳām...
Son: .... Ṭutan şer'-i Aḥmed-i Muḫtār yetmez mi.

27

İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi, Esad Efendi kısmı No. 2681

Kısaltması: E

İstinsah tarihi: H. 1002/M. 1593-94.

Yk: 76, ölç: 230×180 mm., st: 16, yz: talik, bşk ve cl: müzehhep, kt: aharlı sarımtrak, ct: kahverengi meşin, şemseli, mıklepli. Baş tarafta numarasız üç sayfada İbrahim Yazıcı isminde birinin H. 1204 tarihli temellük kaydı ve mührü, Es'ad

Efendinin vakıf mührü ve bir iki beyit, son sayfada Kasım Lengî adlı biri hakkında bir hicviye bulunmaktadır.

Metin: 1 mukaddime, 239 gazel, 1 müseddes, 3 muhammes, 1 murabba, 52 kıt'a ve rubâi.

Baş: Ḥamd-i bī-ḥadd ol mütekellim-i nuṭḳ-āferīne ki...

Son: ..... Merdūduñı itmiş yine merdūd saña.

(Bu yazmanın mikrofilmi için Bk.: Millî Kütüphane M. F.A. (D) No. 226)

28

İstanbul Fatih Kütüphanesi No. 3851

Kısaltması: F_1

İstinsah tarihi: 7. Zi'l-hicce. . .27 (1027 olsa gerek)

Yk: 97, ölç: 220×145-155×88 mm., st: 15, yz: talik, cl: kırmızı, kt: aharlı, ct: ebrî kaplı mıklepli. Birinci yaprağa I. Mahmud'un tuğralı vakıf mührüyle vakfı tescil eden Mustafa Tahir Efendinin imzası ve mührü basılmış, son üç yaprakta da hasislik ve cömertlik hakkında bir hikâye ile birkaç şiir yazılmıştır.

Metin: 1 mukaddime, 253 gazel, 2 terci-i bend, 5 muhammes, 5 müseddes, 44 kıt'a, 56 rubâi ve 3 beyit.

Baş: Ḥamd-i bī-ḥadd ol mütekellim-i nuṭḳ-āferīne ki ...

Son: . . . ġubārum gitdi El-ḳıṣṣa ḳapuñda i'tibārum gitdi.

(Bu yazmanın mikrofilmi için Bk.: Millî Kütüphane M. F. A. (D) No. 236).

29

İstanbul Fatih Kütüphanesi No. 3852/1

Kısaltması: F_2

İstinsah kaydı yoktur.

Yk: 84, ölç: 315×183-235×100 mm., st: 20, yz: talik (satırlar iki sütunda mailen yazılmıştır), cl: altın, kt: abadî taklidi, ct: açık kahverengi meşin, şemseli. İlk yaprakta I. Mah-

mud'un tuğralı vakıf mührüyle vakfı tescil eden Mustafa Tahir Efendinin tescil kaydı ve mührü bulunmaktadır. 380 varaklık bir mecmua olan bu ciltte (86-164). yapraklarda "Fehîm-i Kadîm divanı", Cevrî'nin bazı şiirleri, (167-261) de "Bakî divanı", (264-380). yapraklarda "Âli divanı" yazılıdır.

Metin: 1 mukaddime, 277 gazel, 1 terci-i bend, 1 terkib-i bend, 49 rubâi, 2 murabba, 1 mersiye, 1 saki-nâme, 1 müseddes, 4 muhammes, 52 kıt'a, 1 çeşme tarihi, 2 muamma, 64 müfred.

Baş: Ḥamd-i bī-ḥadd ol mütekellim-i nuṭḳ-āferīne ki ...

Son: Bī-ṣabr değül murād ḳābil Ṣabr ile olur murād ḥāṣıl. (Bu yazmanın mikrofilmi için Bk.: Millî Kütüphane M. A. F. (D) No. 237)

30

İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi, Halet Efendi kısmı No. 684

Kısaltması: H

İstinsah tarihi: 3. Muharrem. 1112/M. 1700,

Müstensihi: Muhammed b. Hasan b. Ahmed el-Alâ'î.

Yk: 146, ölç: 204×140-146×97 mm., st: 15, yz: nesih-talik, bşk ve bazı mahlâsları: kırmızı, kt: beyaz, saykallı, filigranlı Avrupa, ct: koyu vişnerengi meşin, mıklepli, bozulmuş şemseli. Baş ara kapakta kütüphanenin, (1a) ve (146b) de Halet Efendinin mührü basılıdır. Kasidelerden sonra arapça "Kaṣide-i tantaraniyye"nin türkçe manzum tercemesi vardır.

Metin: 1 mukaddime, 40 kaside, 268 gazel, 2 terci-i bend, 3 müseddes, 5 muhammes, 2 murabba, 39 kıt'a, 73 rubâi.

Baş: Ḥamd-i bī-ḥadd ol mütekellim-i nuṭḳ-āferīne ki...

Son : يامن يريد الوصل الينا يأتى · لاتحسب بيننا اذا جئت حجاب

(Bu yazmanın mikrofilmi için Bk. :Millî Kütüphane M. F. A. No. A 80)

31

İzmir Salepçioğlu Kütüphanesi No. 2600

Kısaltması: İ
İstinsah tarihi: Rebiü'l-evvel. 1077/M. 1666,
Müstensihi: Mehmed Şerif b. Ahmed Beg,
İstinsah yeri: Isfahan (Leylî vü Mecnun'un sonunda).

Yk: 207, ölç: 250×150-180×85 mm., st: vasatî 16, yz: talik, bşk: müzehhep, renkli, nakışlı, cl: müzehhep, kt: saykallı, kalın, ct: koyu kahverengi meşin, müzehhep şemse ve zencirekli. Cildin sonunda şairin "Leylî vü Mecnun"u ile "Beng ü Bâde"si vardır.

Metin: 1 mukaddime, 279 gazel, 2 terci-i bend, 4 müseddes, 5 muhammes, 3 murabba, 41 kıt'a ve 69 rubâi.

Baş: Ḥamd-i bī-ḥadd ol mütekellim-i nuṭḳ-āferīne ki ...

Son: .... ġubārum gitdi El-ḳıṣṣa ḳapuñda i'tibārum gitdi.

(Bu yazmanın mikrofilmi için Bk.: Millî Kütüphane M. F. A. No. A 178)

32

Konya Mevlâna Müzesi Kütüphanesi No. 2429

Kısaltması: K
İstinsah tarihi: Rebiü'l-evvel. 984/M. 1576,
Müstensihi: Hüseyin b. Gülşenî Muallim-i Kâşî.

Yk: 88, ölç: 200×125 mm., st: 15, yz: talik, ct: meşin mukavva.

Metin: 1 mukaddime, 290 gazel, 2 terci-i bend, 1 müseddes, 3 muhammes, 1 kıt'a ve 2 rubâi.

Baş: Ḥamd-i bī-ḥadd ol mütekellim-i nuṭḳ-āferīne ki ...

Son: .... ġubārum gitdi El-ḳıṣṣa ḳapuñda i'tibārum gitdi.

33

Kayseri Raşit Efendi Kütüphanesi No. 1304

Kısaltması: KR_1
İstinsah tarihi: Receb. 1071/M. 1661,

Müstensihi: El-hac Muhammed b. Şeyh Habib Muhammed b. Kutbi'l-arifin ve Mürşidi's-salikin Şeyh Muhammedü'l-Gencevî.

Yk: 106, ölç: 235×145-176×93 mm., st: 15, yz: talik, bşk: müzehhep, renkli, nakışlı, (1b, 7b ve 8 a) da, cl: müzehhep, yeşil, kahve, turuncu, müzehhep, beyaz, kt: renkli, beyaz yaldız, şekilli ve serpmeli, ct: kırmızı renkli meşin, turuncu müzehhep, salbekli, şemseli, köşebendli, mıklepli, tamir görmüş kurt yenikli. Baş ara kapakta kitaplık mührü, (1a)da Raşid Efendinin temellük kaydı (106b)de yine Raşid Efendinin mührü basılıdır.

Metin: 1 mukaddime, 290 gazel, 2 terci-i bend, 3 müseddes, 3 muhammes, 2 tahmis, 2 murabba, 41 kıt'a, 74 rubâi.

Baş: Ḥamd-i bī-ḥadd ol mütekellim-i nuṭḳ-āferīne ki.....

Son:... ġubārum gitdi El ḳıṣṣa ḳapuñda iʿtibārum gitdi. (Bu yazmanın mikrofilmi için Bk.: Millî Kütüphane M. F. A. No. A 75)

34

Kayseri Raşit Efendi Kütüphanesi No. 1315

Kısaltması: KR_2

İstinsah kaydı yoktur.

Yk: 108 (60. yaprak atlanmıştır), ölç: 206×140-159×83 mm., st: 15, yz: nestalik, bşk: soluk ve tahrib edilmiş renkli müzehhep, kaba nakışlı, cl: müzehhep mavi, unvanlar: müzehhep kaba nakışlı, kt: esmer, samanlı az saykallı, ct: kırmızı meşin sırt ve kenarlı, mıklepli, desenli kâğıt kaplı mukavva. Cilt alt kapağındaki kayda göre 6. Şubat. 1338 de Molla-zâde Abid Ağa mahdumu Emin Efendi tarafından vakfedilmiştir. (1a) da kütüphane, (108b) de vakıf mührü basılıdır. (1a)da Molla-zâdelerden birine aid 1300 tarihli bir temellük kaydı ve şiirler vardır.

Metin: 1 mukaddime, 286 gazel, 2 terci-i bend, 3 müseddes, 3 muhammes, 2 tahmis, 2 murabba 40, kıt'a, 75 rubâi.

Baş: Ḥamd-i bī-ḥadd ol mütekellim-i nuṭḳ-āferīne ki ....

Son:... ġubārum gitdi El-ḳıṣṣa ḳapuñda iʿtibārum gitdi. (Bu yazmanın mikrofilmi için Bk.: Millî Kütüphane M. F. A. No. A 76)

35

İstanbul Murad Molla Kütüphanesi, Lala İsmail Efendi kısmı No. 472

Kısaltması: L

İstinsah tarihi: 23. Cemaziye'l-evvel. 1101/M. 1690.

Yk: 122, ölç: 202×130-150×90 mm., st: 19, yz: ince nesih, 1 ve 52. yapraklardaki serlevhalar: hafif tezhipli, cl ve bşk: kırmızı, kt: aharlı, ct: kahverengi meşin. İlk yaprağa Lala İsmail Efendinin vakıf mührü basılmış, baş ve sondaki numarasız yapraklara bazı şiirler yazılmıştır.

Metin: "Şikâyet-nâme", 1 mukaddime, 35 kaside, 13 farsça gazel, 290 türkçe gazel, 2 terci-i bend, 2 müseddes, 3 muhammes, 2 tahmis, 4 murabba, 4 kıt'a, 29 rubâi.

Baş: Mālik-i mülk-ārā-yi 'ālem ve ḥākim-i fezā-yi eḳālim ü ümem.....

Sön : .... كم اكتب قصتی بدمی   كم اصبر باليت وجودی عدمی

(Bu yazmanın mikrofilmi için Bk.: Millî Kütüphane M. F. A.) (D) No. 230)

36

İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi, Lâleli kısmı No. 1912

Kısaltması: Li

İstinsah tarihi: H. 999/M. 1590-91.

Yk: 219, ölç: 240×150-165×83 mm., st: 17, yz: talik, cl: altın, unvanlar: kırmızı, kt: samanlı abadî, ct: kırmızı meşin sırtlı, müzehhep renkli şemseli, siyah meşin. Fuzûlî'nin külliyatını muhtevi bu ciltte, "Türkçe divan"dan başka "Leylî vü Mecnun", "Beng ü Bâde", "Farsça kasideler", "Rind ü Zâhid", "Nişancı mektubu" bulunmaktadır.

Metin: 34 kaside (S. 97b-136b), 1 mukaddime (137b-142b), 254 gazel, 2 terci-i bend, 2 müseddes, 2 muhammes, 2 tahmis, 3 murabba, 41 kıt'a ve 73 rubâi.

Baş: Hevā ārāyiş-i gül-zāre oldı çihre-güşā...

Son:.... ġubārum gitdi El-ḳıṣṣa ḳapuñda i'tibārum gitdi.

(Yazmanın mikrofılmi için Bk.: Millî Kütüphane M. F. A. No. A 177)

37

İstanbul Hüsrev Paşa Kütüphanesi, Mihrişah Sultan kısmı No. 364

Kısaltması: M
İstinsah tarihi: H. 1107/M. 1695-96,
Müstensihi: İlyas b. Abdullah,
İstinsah yeri: Kerkük.

Yk: 88, ölç: 212×140 mm., st: 19, yz: âdi talik, kt: abadî taklidi, ct: siyah meşin. Sayfa kenarlarında Fuzûlî'nin ve başkalarının gayrımuntazam yazılmış şiirleri, baş ve son yapraklarda karmakarışık yazılar vardır.

Metin: 1 mukaddime, 307 gazel, 2 terci-i bend, 2 müseddes, 2 muhammes, 2 tahmis, 55 kıt'a, 68 rubâi, 1 kaside ve "Nişancı mektubu".

Baş: Ḥamd-i bī-ḥadd ol mütekellim-i nuṭḳ-āferīne ki ....

Son: ...Ser-firāz ola cümle āyānı Bī-tezelzül cemī'-i erkānı.
(Bu yazmanın mikrofilmi için Bk.: Millî Kütüphane M. F. A. (D) No. 231)

38

Maarif Vekâleti Ankara Umumî Kütüphanesi No. 101

Kısaltması: M_1
İstinsah tarihi: Muharrem. 984/M. 1576,
İstinsah yeri: Kerbelâ.
Müstensihi okunamıyor.

Yk: 100, ölç: 207×145-120×80 mm., st: vasatî 15, yz: talik, unvanlar: kırmızı, ilk iki sayfada cl: kırmızı, sonra cetvelsiz, kt: az saykallı, filigranlı, sarımtrak, ct: kahverengi meşin kaplı, şemseli tamir görmüş, (1b-14b) sayfa kenarlarında Fuzûlî'nin farsça divan mukaddimesiyle (ا), (ب), (ت) harfli farsça gazelleri ayni yazıyla kaydedilmiştir. (1a) ve (100b) de Nevâlîzâde Mehmed'in temellük kaydı ve mührü, (1a)da Mehmed Hanif'in 1216 tarihli kayıt ve mührü, Mehmed Tahir'in kayıt ve mührü, kütüphane mührü ve (100a) da yine kütüphane mührü ile Mehmed b. Mehmed'in temellük yazısı ve mührü bulunmaktadır.

Metin: 1 mukaddime, gazeller, musammat, kıt'a ve rubâiler.

Baş: Ḥamd-i bī-ḥadd ol mütekellim-i nuṭḳ-āferīne ki.....

Son:.. El-ḳıṣṣa ḳapuñda i'tibārum gitdi Her ki ḫand du'ā ṭama'-dārem.

39

Maarif Vekâleti Ankara Umumî Kütüphanesi No. 1280

Kısaltması: M_2

İstinsah tarihi: Muharrem. ..79 (1079 olsa gerek)

Müstensihi: Muhammed Sadık.

Yk: 137, ölç: 287×173-200×100 mm., st: 14, yz: talik, ünvanlar: kırmızı, kt: saykallı kremrengi, lekeli Avrupa, ct: muahhar vişne renkli bez. (113b-137b) arasında sonu noksan "Beng ü Bâde" bulunmaktadır.

Metin: 1 mukaddime, 277 gazel, 41 kıt'a, 2 kaside, 2 terci-i bend, 2 müseddes, 3 muhammes, 2 tahmis, 3 murabba, 69 rubâi.

Baş: Ḥamd-i bī-ḥadd ve s̱enā-yi bi-'ādd ol mütekellim-i nuṭḳ-āferīne ki ...

Son:.... ġubārum gitdi El-ḳıṣṣa ḳapuñdan i'tibārum gitdi.

40

Maarif Vekâleti Ankara Umumî Kütüphanesi No. 339

Kısaltması: M_3

Son sayfa sonradan yazılıp eklendiği için istinsah kaydı yoktur.

Yk: 95, ölç: 295×190-237×149 mm., st: 17, yz: talik, unvanlar: kırmızı, cl: (79b) ye kadar vişne sonra kırmızı, kt: kalın, kremrengi lekeli Avrupa, ct: mıklepli kahverengi meşin. (47b-76b) sayfa kenarlarında "Beng ü Bâde" bulunmaktadır. İkinci varak ve sonu sonradan yazılıp eklenmiştir. (5b) de kaba bir başlık vardır. Yazma Hacı Bektaş dergâhı vakıflarındandır.

Metin: 1 mukaddime, 295 gazel, 2 terci-i bend, 16 kaside, 2 müseddes, 3 muhammes, 2 tahmis, 3 murabba, 40 kıt'a, 76 rubâi.

Baş: Ḥamd-i bī-ḥadd ol mütekellim-i nuṭḳ-āferīne ki.....

Son:....ġubārum gitdi El-ḳıṣṣa ḳapuñdan i'tibārum gitdi.

41

Maarif Vekâleti Ankara Umumî Kütüphanesi No. 276*

Kısaltması: M_4

İstinsah tarihi: Cemadiyü'l-evvel. 197 (H. 1097 olsa gerek)
Müstensihi: Muhammed Gazalî.

Yk: 145, ölç: 205×150-142×93 mm., st: 12, yz: talik, unvanlar: kırmızı, kt: kaba, aharlı, bazı yaprakları renkli Avrupa, ct: siyah meşin sırtlı ebrî. Sonda "Beng ü Bâde" (S. 128b-145a) kaydedilmiştir. (la)da (..76?) tarihli Abdülhalim Fikrî'nin intikal ve Ali b. Osman'ın 1148 tarihli temellük kayıtları vardır.

Metin: 300 gazel, 2 terci-i bend, 2 tahmis, 2 muhammes, 2 murabba, 35 kıt'a, 73 rubâi.

Baş: قد انار العشق للعشاق منهاج الهدى Sālik-i rāh-i ḥaḳīḳat.

Son: ... rāḥat-i ümmīd cümle ġāret olur.

42

Maarif Vekâleti Ankara Umumî Kütüphanesi No. 446*

Kısaltması: M_5

İstinsah kaydı yoktur.

Yk: 87, ölç: 200×142-150×78 mm., st: 12, yz: ince talik, kt: beyaz ve renkli, filigranlı Avrupa, ct: adi siyah meşin. (1a)da kitaplık mührü, bazı sayfa kenarlarında ilâveler, (26a) da 1105 tarihli farsça bir kayıt ve hadis ile sonda (87b)de bazı kayıtlar vardır.

Metin: 222 gazel, 2 terci-i bend, 2 müseddes, 2 muhammes, 1 tahmis, 3 murabba, 6 kıt'a, 51 rubâi.

Baş: قد انار العشق للعشاق منهاج الهدى Sālik-i rāh-i ḥaḳīḳat

Son: .ki muḳīm-i maḳām-i ʿuzlet iderem... ḳanāʿat iderem

43

Maarif Vekâleti Ankara Umumî Kütüphanesi No. 525*

Kısaltması: M_6

İstinsah kaydı yoktur.

Yk: 76, ölç: 205×142-170×105 mm., st: 15, yz: rika, kt: mat, filigranlı, lekeli, beyazımsı, ct: eski zincir ve şemseli açık kahverengi meşin.

Metin: 195 gazel.

Baş قد انار العشق للعشاق منهاج الهدى Sālik-i rāh-i ḥaḳīḳat

Son: ...Bir ḥiṣār idegör andan özüñe zindānı.

44

Maarif Vekâleti Ankara Umumî Kütüphanesi No. 570*

Kısaltması: M_7
İstinsah kaydı yoktur.

Yk: 94, ölç: 200×130-140×88 mm., st: 14, yz: bozuk talik, kt: filigranlı, lekeli, parlak Avrupa, ct: köhne açık kahverengi meşin sırt ve kenarlı ebrî karton. Hacı Bektaş dergâhının vakıf kaydını taşımaktadır. Son üç yaprakta bazı beyitler kayıtlıdır.

Metin: 267 gazel, 2 terci-i bend, 1 müseddes, 2 tahmis, 2 muhammes, 3 murabba, 40 kıt'a, 29 rubâi.

Baş: قد انار العشق للعشاق منهاج الهدى Sālik-i rāh-i ḥaḳīḳat

Son:.... derdin saña nāle ile iẓhār itmez.

45

Maarif Vekâleti Ankara Umumî Kütüphanesi No. 1624*

Kısaltması: M_8
İstinsah kaydı yoktur.

Yk: 110, ölç: 202×135-153×83 mm., st: 14, yz: talik, cl: kırmızı, kt: sarı, krem, şekerrengi Avrupa, ct: siyah meşin sırtlı mavimsi koyu neftî kâğıt kaplı.

Metin: 300 gazel, 2 terci-i bend, 2 müseddes, 3 muhammes, 2 tahmis, 3 murabba, 40 kıt'a, 70 rubâi.

Baş: قد انار العشق للعشاق منهاج الهدى Sālik-i rāh-i ḥaḳīḳat

Son: Ḥāṣılı zillet ü ḥasāret olur.... cümle ġāret olur.

46

Manisa Umumî Kütüphanesi (Eski Muradiye Kütüphanesinden) No. 2669

Kısaltması: Ma

İstinsah kaydı yoktur.

Yk: 134, ölç: 195×127-142×87 mm., st: 11, unvanlar: kırmızı, bazı sayfalar kırmızı cetvelli, kt: kalın kremrengi, 61. yaprağa kadar saykallı, ct: kırmızı meşin sırt ve kenarlı, mıklepli, desenli kâğıt kaplı. Baş ara kapak ve (1a) da ve (134b) de kütüphane mührü basılıdır.

Sondan noksan olan divanın içinde 200 gazel vardır.

Baş : قد اثار العشق للعشاق منهاج الهدى Sālik-i rāh-i ḥaḳīḳat

Son:... Na't-i nebīdür kemāle nişānı

(Bu yazmanın mikrofilmi için Bk.: Millî Kütüphane M. F. A. No. A 85)

47

İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi, Mehmed Arif-Mehmed Murad kısmı No. 80

Kısaltması: MM

İstinsah kaydı yoktur.

Yk: 96, ölç: 176×115-143×92 mm., st: 15, yz: talik, bşk: soluk kırmızı, kt: esmer, kalın, lekeli, ct: kahverengi sırtlı, desenli kâğıt kaplı mukavva, (2b) de Mehmed Arif'in 25. Safer. 1282 tarihli vakıf kaydı ve mührü (1a) ve (96b) de kütüphanenin mühürleri bulunmaktadır.

Metin: 289 gazel, 2 terci-i bend, 2 müseddes, 3 muhammes, 2 tahmis, 3 murabba, 36 kıt'a.

Baş : قد اثار العشق للعشاق منهاج الهدى Sālik-i rāh-i ḥaḳīḳat

Son: Hīç ḥālinde... oluram mużṭaribu'l-ḥāl ne ṣıfāt dōstum.

(Bu yazmanın mikrofilmi için Bk. : Millî Kütüphane M. F. A. No. 81)

48

İstanbul Nuruosmaniye Kütüphanesi No. 4959

Kısaltması: N
İstinsah tarihi: H. 1102/M. 1690-1,
Müstensihi: Muhammed Fennî.

Yk: 85b-86a, 165b-181a, 101a-104a, ölç: 270×150 mm., st: muhtelif, yz: talik, unvanlar ve cl: kırmızı (mecmuanın ilk sayfasında serlevha müzehhep ve nakışlıdır), kt: filigranlı, ince kremrengi, saykallı Avrupa, ct: kahverengi meşin, yeşil ipekle kaplı. 100 kadar Türk ve Acem şairinin divançe, saki-name ve kasidelerini muhtevi ve iki kısım olan mecmuanın ikinci kısmında kasidelerden evvel (81a-85a)da Fuzûlî'nin "Beng ü Bâde"si vardır.

Metin: 11 kaside, 36 gazel, 6 kıt'a.

Baş: Zihī ẕatuñ nihān u ol nihandan mā-sivā peydā...

Son: ...Māli çoḳ itme ḥaẕer eyle ʿaẕābından kim-

(Bu yazmanın mikrofilmi için Bk.: Millî Kütüphane M. F. A. No. A 84)

49

Prof. Necmettin Halil Onan'ın hususî kütüphanesindeki divan

Kısaltması: NHO

Sonu noksan olduğu için istihsah kaydı yoktur.

Yk: 25, ölç: 202×140-155×85 mm., st: 19, yz: talik ve nesih, unvanlar: kırmızı, kt: filigranlı, az saykallı kremrengi, ct: (eski) meşin sırtlı ebrî karton.

Baş ve sondan noksan olan bu divanda 21 tam, 4 yarım kaside vardır.

Baş: Beni ṭarīḳuña ḫulûṣ-i pāk....

Son:.... Meyl-i ʿimāret eyleyüben tāḳ-i zer-nigār.

50

İstanbul Millet Kütüphanesi, Pertev Paşa kısmı No. 414

Kısaltması: P

İstinsah kaydı yoktur.

Yk: 65, ölç: 223×135-152×72 mm., st: 12, yz: nefis talik, 1 ve 8a. yapraklardaki başlıklar İran işi nefis müzehhep, cl: lâciverdî müzehhep, kt: abadî taklidi, ct: kahverengi meşin.

Metin: 1 mukaddime, 284 gazel, 2 terci-i bend, 3 müseddes, 4 muhammes, 121 kıt'a ve rubâi.

Baş: Ḥamd-i bī-ḥadd ol mütekellim-i nuṭḳ-āferīne ki....

Son . . . . . خاکست شعر بنده ولی خاك کربلاست

(Bu yazmanın mikrofilmi için Bk.: Millî Kütüphane M. F. A. (D) No. 239)

51

İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi, Reisü'l-küttab kısmı No. 975

Kısaltması: R

İstinsah tarihi: H. 1083/M. 1672-73,

Müstensihi: Muhammed b. Hasan.

Yk: 5b-96b, ölç: 272×175-160×94 mm., st: 15, yz: talik, bşk: müzehhep, renkli ince nakışlı, cl: müzehhep mavi, kt: muhtelif renk, filigranlı Avrupa, ct: kahverengi meşin sırt ve kenarlı, müzehhep zencirekli, ebrî. Mecmu'anın içinde Fuzûlî divanından başka (1b-142a kenarda) "Hafiz-i Şirazî divanı", (97a-230a ortada) "Şelman-i Saveçî divanı", (269a-303a ortada) "Şahî divanı", (142b-306b kenarda) "Camî divanı", (303b-314b) de Fuzûlî'nin "Sıhhat u Maraz"ı ve (315a-326a)da "Akl u dil" vardır.

Metin: 1 mukaddime, 265 gazel, 2 terci-i bend, 5 musammat, 40 kıt'a, 52 rubâi.

Baş: Ḥamd-i bī-ḥadd ol mütekellim-i nuṭḳ-āferīne ki...

Son: ...ġubārum gitdi El-ḳıṣṣa ḳapuñdan i'tibārum gitdi.

(Bu yazmanın mikrofilmi için Bk.: Millî Kütüphane M. F. A. No. A 83)

52

İstanbul Millet Kütüphanesi, Reşit Efendi kısmı No. 774/2
Kısaltması: Re
İstinsah kaydı yoktur.

Yk: 1-60, ölç: 264×160 mm., st: 19, yz: talik, bazı bşk: müzehhep, bazıları yeşil ve kırmızı, kt: sarımtrak, ct: kahverengi ıstampa yaldızlı mıklepli. Baştan eksiktir. Ciltlenirken yanlış dikilmiştir. İçinde (1-131)de Necatî, (1-60 kenarda) Fuzûlî, (127-253)de Hayalî ve (60-160 kenarda) Bakî divanları vardır. Fuzûlî divanının içinde (Z)den (Y)ye kadar kafiyeli gazeller, 1 terci-i bend ve kıt'alar vardır.

Baş: ʿĀlem oldı şād senden ben esīr-i ġam henūz....

Son:.... ġubārum gitdi El-ḳıṣṣa ḳapuñdan iʿtibārum gitdi.

(Bu yazmanın mikrofilmi için Bk.: Millî Kütüphane M. F. A. (D) No. 238)

53

İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi, Hazine Kütüphanesi No. 896
Kısaltması: T
İstinsah tarihi: Receb. 1062/M. 1652,
Müstensihi: Abdü'l-hay.

Yk: 237, ölç: 220×120 mm., st: 19, yz: talik, unvanlar: kırmızı, ct: koyu penbe atlas kaplı mukavva. İçinde divandan başka "Leylî vü Mecnun", "Beng ü Bâde" vardır. Rubâilerden sonra "Hadikatu's-suʿada" daki beyitler (ferdiyat) başlığı altında divana alınmıştır. Divan'ın başında Silâhdar-zade Muhammed Emin'e ait temellük kaydiyle, "Leylî vü Mecnun"la "Beng ü Bâde"nin sonunda "Bende-i Âl-i Abâ Muhammed Mustafa" yazılı birer mühür basılıdır.

Metin : 44 kaside, 319 gazel, 2 terci-i bend, 2 müseddes, 2 muhammes, 2 tahmis, 2 murabba, 208 kıt'a, 70 rubâi.

54

İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi, Revan Köşkü Kütüphanesi No. 748
Kısaltması : T_1

İstinsah tarihi: Rebiü'l-evvel. 1000/M. 1591,
Müstensihi: Mahmud b. Şah Muhammed Erdebilî.

Yk: 107, ölç: 218×145-155×94 mm., st: 14, yz: talik, zahriyede bir minyatür vardır, mukaddime ve gazeliyat serlevhaları müzehhep, renkli nakışlı, cl: müzehhep mavi, içinde yedi adet minyatür vardır, kt: kurt yenikli, orta kalınlıkta, esmerimsi abadî, ct: müzehhep zincir ve hendesî şemseli, vişnerengi meşin. Zahriyede ve bir evvelki yaprakta I. Mahmud'un vakıf mührü basılıdır.

Metin: 1 mukaddime, 284 gazel, 2 terci-i bend, 2 müseddes, 3 muhammes, 2 tahmis, 3 murabba, 38 kıt'a, 45 rubâi.

Baş: Ḥamd-i bī-ḥadd ol mütekellim-i nuṭḳ-āferīne ki....

Son: .... 'Afv eyle ki bilmişem günāh itdüğümi.

55

İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi, Revan Köşkü Kütüphanesi No. 749

Kısaltması : T_2
İstinsah tarihi: Rebiü'l-ahir. 995/M. 1587.

Yk: 192, ölç: 195×135-130×77 mm., st: 13, yz: talik, kaside bşk: lâciverdî müzehhep, cl: müzehhep kırmızı, müzehhep mavi, kt: kremrenkli, ince Avrupa, ct: tamir görmüş, soluk müzehhep zencirekli, şemseli, mıklepli, kahverengi meşin. İlk yaprak ve (75b)deki gazeliyat başlangıcı sonradan yazılıp eklenmiştir, zahriyede Sultan III. Osman'ın vakıf mührü, vakfı tescil eden İbrahim Hanif'in vakıf yazısı ve mührüyle silinmiş bir mühür (I. Mahmud'un olsa gerek) daha basılıdır.

Metin: 1 mukaddime, 43 kaside, 292 gazel, 2 terci-i bend, 2 müseddes, 3 muhammes, 2 tahmis, 3 murabba, 40 kıt'a, 74 rubâi.

Baş: Ḥamd-i bī-ḥadd ol mütekellim-i nuṭḳ-āferīne ki....

Son:... ġubārum gitdi El-ḳıṣṣa ḳapuñda i'tibārum gitdi.

56

Trabzon Umumî Kütüphanesi No. 182

Kısaltması: Tr
İstinsah kaydı yoktur.

Yk: 95, ölç: 275×175-174×93 mm., st: 16, yz: nesih kırması, cetvelsiz, kt: kremrengi, filigranlı Venedik, ct: koyu yeşil meşin sırtlı, yeşil bez.

Metin: 1 mukaddime, 286 gazel, 2 terci-i bend, 6 musammat, 22 kıt'a, 73 rubâi. Sonda (92a-95b) arası bir mesnevi parçası, farsça bir müsebba, Saba ve Hancer kasidelerinden birer parça ile "Beng ü Bâde"den bir kısım bulunmaktadır.

Baş: Ḥamd-i bī-ḥadd ol mütekellim-i nuṭḳ-āferīne ki: . . .

Son: . . . itdi beni Ser-geşte vü ḫār u ḫāk-sār itdi beni.

(Bu yazmanın mikrofilmi için Bk.: Millî Kütüphane M. F. A. No. A 78)

57

İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY. No. 5452

Kısaltması: Ü1

Bir hükümdarın isteği üzerine devrin en seçme müzehhip ve hattatlarına H. 1234/M. 1818-19 da yazdırılmış bir mecmua içindedir.

Yk: 448a-494a, büyük boy, st: 21-25, yz: talik, cl: altın, ilk iki sayfa ve gazellerin başlangıcı ve bşk: fevkalâde müzehhep nakışlı, bütün sayfa kenarları nefis nakişlı musanna ciltli meşin kap içindedir.

Metin: 1 mukaddimc, 280 gazel, 2 terci-i bend, 3 müseddes, 5 muhammes, 4 murabba, kıt'a ve rubâiler, 1 müstezad. "Muhabbet-name" adı verilen mecmuanın içinde Nevâî'nin dört divaniyle "Lûtfî divanı" bulunmaktadır.

Baş: Ḥamd-i bī-ḥadd ol mütekellim-i nuṭḳ-āferīne ki. . .

Son: Ḥāṣılı ẕillet ü ḫasāret olur Rāḥat ümmīdi cümle ġāret olur.

58

İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY. No. 5730

Kısaltması: Ü2

Müstensihi: Derviş b. Nasuh.

Yk: 1b-64a, st: 15, yz: nesih, serlevha : hafif müzehhep, cl: ilk ikisi müzehhep, sonra kırmızı.

İçinde 43 kaside ve bir farsça müsebba bulunmaktadır. Aynı ciltte (64b-80a)da "Beng ü Bâde", (80a-91a)da "Saki-nâme", (91b-92b)de "Suret-i mektub-i Mevlânâ Fuzûlî be-hidmet-i Nişancı Paşa" vardır.

Baş: Hevā- ārāyiş-i gül-zāre oldı çihre-güşā.......

Son: ..cān-i Ḥayder Bī-güman miskin Fużūlī bir gedā.

59

İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY. No. 5465

Kısaltması: $Ü_3$

İstinsah tarihi: Safer. 979/M. 1571.

Yk: 96, st: 13, yz: nesih, bşk: müzehhep, nakışlı, kt: renkli.

Metin: 1 mukaddime, 224 gazel, 2 terci-i bend, 2 müseddes, 4 muhammes, 4 murabba, 18 kıt'a, 45 rubâi.

Baş: Ḥamd-i bī-ḥadd ol mütekellim-i nuṭḳ-āferīne ki...

Son: ... ġubārum gitdi El-ḳıṣṣa ḳapuñda i'tibārum gitdi.

60

İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY. 2851

Kısaltması: $Ü_4$

İstinsah kaydı yoktur.

Yk: 87, ölç: 215×126-150×80 mm., st: 17, yz: güzel talik, bşk: tezhipli, cl: yaldız, kt: abadî, ct: kahverengi meşin, küçük şemseli. Baş tarafta kütüphane mührü basılıdır.

Metin: 289 gazel, 1 terci-i bend, 2 müseddes, 5 muhammes, 4 murabba, 42 kıt'a, 70 rubâi.

Baş : قد انار العشق للعشاق منهاج الهدى Sālik-i rāh-i ḥaḳīḳat

Son: ....ġubārum gitdi El-ḳıṣṣa ḳapuñda i'tibārum gitdi.
(Bu yazmanın mikrofilmi için Bk.: Millî Kütüphane M. F. A. (D) No. 245)

61

İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY. No. 592

Kısaltması: $Ü_5$
İstinsah kaydı yoktur.

Yk: 63, ölç: 205×122-140×82 mm., st: 17, yz: âdi talik, cl: kırmızı, kt: Venedik, ct: kenarları meşin, üstü çiçekli kâğıt kaplı. Baş ve sona kütüphane mührü basılmıştır.

Metin: 1 mukaddime, 10 kaside, 94 gazel.

Baş: Ḥamd-i bī-ḥadd ol mütekellim-i nuṭḳ-āferīne ki...

Son: ... menzil-i maḳṣūda..... ol eṭvār-i müstaḥsen gibi.

(Bu yazmanın mikrofilmi için Bk.: Millî Kütüphane M. F. A. (D) No. 246)

62

İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY. No. 2850

Kısaltması: $Ü_6$
İstinsah kaydı yoktur.

Yk: 108, ölç: 215×140 mm., st: 15, yz: talik, kt: renkli, ct: bez kaplı.

Metin: 283 gazel, 2 terci-i bend, 1 müseddes, 115 kıt'a ve rubâi, 4 kaside. (155-162). yaprak kenarlarına "Sıhhat u Maraz" risalesi kaydedilmiştir. (55-162). yapraklarda Fuzûlî divanının bulunduğu bu cilt içinde "Gülistan mukaddimesi" "Hafız-ı Şirazî divanı" ve "Emir divanı" da yer almıştır.

Baş: Ey olub Mi'rāc bürhān-i 'ulüvv-i şan saña....

Son: ... Her du'ā kim ḳıla ṣıdḳ ile Fużūlī vü gedā.

(Bu yazmanın mikrofilmi için Bk.: Millî Kütüphane M. F. A. (D) No. 247)

63

İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY. No. 1532

Kısaltması: $Ü_7$
İstinsah kaydı yoktur.

Yk: 27 (146-165), ölç: 280×165 mm., st: 35, yz: nesih, bşk: kırmızı, kt: kalın abadî, ct: kahverengi meşin, şemseli, mıklepli. Başta kütüphane mührü basılıdır. Mecmuanın içinde Emrî, Nev'î, Ulvî divanlarıyla Nev'î'nin "Gül-i sad-berg"i ve "Şehr-engiz"i v. b. manzumeler yazılıdır.

Metin: 1 mukaddime, 8 kaside, 2 terci-i bend, 2 müseddes, 5 muhammes, 2 murabba, 147 gazel.

Baş: Ḥamd-i bī-ḥadd ol mütekellim-i nuṭḳ-āferīne ki...

Son: ...Ey Fużūlī er.... Nefy-i żevḳ-i 'ışḳdur cehline 'ayn-i i'tirāf.

(Bu yazmanın mikrofilmi için Bk.: Millî Kütüphane M. F. A. (D) No. 248)

64

İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY. No. 813

Kısaltması: $Ü_8$

İstinsah kaydı yoktur.

Yk: 119, ölç: 182×140 mm., st: 12, yz: talik, bşk: kırmızı, kt: Venedik, ct: koyu kahverengi eski meşin, şemseli, mıklepli. Başta kütüphanenin mührü basılıdır.

Metin: 1 mukaddime, 280 gazel, 3 terci-i bend, 2 müseddes, 2 muhammes, 1 terkib-i bend, 1 kaside, 11 kıt'a, 1 murabba, 3 muhammes, 10 rubâi.

Baş: Ḥamd-i bī-ḥadd ol mütekellim-i nuṭḳ-āferīne ki...

Son: Ey pād-şeh-i ḥüsn... 'Afv eyle ki bilmişem günāh itdüğümi.

(Bu yazmanın mikrofilmi için Bk.: Millî Kütüphane M. F. A. (D) No. 249)

65

İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY. No. 2859

Kısaltması: $Ü_9$

İstinsah kaydı yoktur.

Yk: 55, ölç: 215×165 mm., st: 17, yz: talik, kt: aharlı Venedik, ct: kahverengi yumuşak meşin. Aynı mecmuada "Sabrî divanı" ile Sezayî ve Nabî'nin birkaç parça şiirleri yazılıdır.

Metin: 213 gazel, 45 rubâi, 1 terci-i bend, 1 müseddes, 3 murabba, 1 müsebba.

Baş : يا من احاط علمك الاشيا كلها Ne ibtidā mutasavver....

Son: .... ġubārum gitdi El-ḳıṣṣa ḳapuñdan i'tibārum gitdi. (Bu yazmanın mikrofilmi için Bk.: Millî Kütüphane M. F. A. (D) No. 244)

66

İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY. No. 5719

Kısaltması : $\ddot{U}_{10}$
İstinsah kaydı yoktur.

Yk: 87, ölç: 200×135 mm., st: 15, yz: âdi nesih, kt: Venedik, ct: açık kahverengi meşin, yaldızlı.

Metin: 268 gazel, 1 terci-i bend, 3 müseddes, 4 muhammes, 3 murabba, 40 kıt'a ve 70 rubâi.

Baş : قد انار العشق للعشاق منهاج الهدى Sālik-i rāh-i ḥaḳīḳat.

Son: .... ġubārum gitdi El-ḳıṣṣa ḳapuñdan i'tibārum gitdi. (Bu yazmanın mikrofilmi için Bk.: Millî Kütüphane M. F. A. (D) No. 242).

67

İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY. No. 3599

Kısaltması : $\ddot{U}_{11}$
İstinsah kaydı yoktur.

Yk: 49, ölç: 205×185-150×72 mm., st: 21, yz: nesih, bşk ve cl: kırmızı, kt: Venedik, ct: soluk penbe kumaş kaplı mık-

lepli. Mecmu'ada Şeyhü'l-işlâm Yahya Efendi, Bakî ve Bağdatlı Ruhî divanları da bulunmaktadır. Başta kütüphane mührü basılı ve H. 1284 tarihli Sadrazam Âli Paşa-zâde Mustafa Reşid Beyin temellük kaydı yazılıdır.

Metin: 246 gazel, 2 terci-i bend, 3 murabba, 3 kıt'a.

Baş : قد انار العشق للعشاق منهاج الهدى Sālik-i rāh-i ḥaḳīḳat ..

Son: ...Terk-i mey ü..... Olmaz aña hīç neşne dünyāda müfīd.

(Bu yazmanın mikrofilmi için Bk.: Millî Kütüphane M. F. A. (D) No. 243)

68

Kütahya Vahit Paşa Kütüphanesi No. 1356

Kısaltması: V

İstinsah kaydı yoktur.

Yk: 96, ölç: 175×115-138×86 mm., st: 15, yz: kısmen harekeli nesih, bşk: kırmızı, kt: esmer filigranlı kalın, ct: kahverengi meşin. (2a)da H. 1298 de Şafii-zâde tarafından kütüphaneye vakfedildiği kayıtlıdır, baş ve sonda kütüphane mühürleri, son iki varakta bazı beyitler bulunmaktadır.

Metin: 259 gazel, 2 terci-i bend, 2 müseddes, 4 muhammes, 2 murabba, 39 kıt'a ve 65 rubâî.

Baş: قد انار العشق للعشاق منهاج الهدى Sālik-i rāh-i ḥaḳīḳat

Son: .... ġubārum gitdi El-ḳıṣṣa ḳapuñdan i'tibārum gitdi.

(Bu yazmanın mikrofilmi için Bk.: Millî Kütüphane M. F. A. No. A 74)

FİHRİST

Sayfa

t

s̱

c

Savfa

Sayfa

Sayfa

f

ḳ

ğ, k, ñ (ك)

l

m

YANLIŞ - DOĞRU CETVELİ

Sayfa	Satır	Yanlış	Doğru
2	1	girdāb-i	gird-āb-i
4	17	دیدا	دیدار
15	1,31	çihre-küşā	çihre-güşā
20	15	sīr-āb	sīrāb
28	30	mużṭar	mużṭer
29	7	dil-i pür-ḫūnumı	dil-i pür-ḫūnumı
33	21	düşmenlüği	düşmenliği
35	4	dil-küşā	dil-güşā
43	22	zamandur	zemandur
48	10	افکنده	افگنده
48	30	hir	bir
51	11	Ṣayd-efken	Ṣayd-efgen
51	17	gāzī	ġāzī
52	21	Niẓāmü'l-izzü	Niẓāmü'l-izz ü
53	1	Ṣatā-yi	Ṣafā-yi
54	30	übārek-pey	²mübārek-pey
56	5	ser'asker-i	ser-'asker-i
61	12	mihmanluğ	mihmanlığ
62	22	Āşnāluğ	Āşnālığ
64	32	Paşa Bak.	Paşa için Bak.
69	5	tağyīri	tağyīri
74	24	yıl	ıl
99	1	'uḳde-küşāy	'uḳde-güşāy
103	12,32	nāzügine	nāzükine
104	13	esās-i	esāsı
104	32	yer	yir
108	10	Tena'umda	Tena''umda
108	13	Tena'um	Tena''um
108	14	Tena'um	tena''um
112	29	ıżṭırāb	iżṭırāb
112	35	Şefīḳ	şefīḳ
114	23	inḳılâb	inḳilâb
118	14	nevg-i	nevk-i
120	32	'uḳde-küşā-yi	'uḳde-güşā-yi
133	30	bil dürür	bildürür
137	12	bī dād	bī-dād
139	19	ve	vü
141	7	mübtelâluğumı	mübtelâlığumı
145	18	$Ü_5$	$Ü_5$/
151	14	وﷲ	واﷲ
153	12	Tanrı'yçün	Tanrıyçün
157	16	ġālib: 'ādet	'ādet: ġālib
159	2	özi'yçün	öziyçün
160	22	men 'M_1	men' M_1
163	11	Īzed	Īzid
163	21	vasıılarla	vasıflarla
166	13	ḫur şīde	ḫur-şīde
169	10	erdüñ	irdüñ
169	12	'ünvānı	'unvānı
174	6	ḫān-ü-māndan	ḫān-u-mandan
174	7	Lâ-mekān	Lâ-mekan

Sayfa	Satır	Yanlış	Doğru
176	23	ġamuñ	Ġamuñ
177	5	yad	yād
178	3	göğsüñ	göksin
180	9	Fużūlī-i	Fużūlī-i
182	7	nemed-puş	nemed-pūş
184	11,22	göğsümi	göksümi
185	18	idelbilmen	idebilmen
187	5,21	göğsümde	göksümde
187	9	ḳaldura bilmez	ḳaldurabilmez
189	9,18	göğsüm	göksüm
190		LXVI	LXVI*
190	7	Efendüm	Efendim
192	17	ḫun-bāra: bīdāra	ḫun-bāre: bīdāre
192	17	bī-dāda	bī-dāde
192	17	dīdāra	dīdāre
194	18	derūn u	derūn ü
196	4	āş-yan	āşyan
203	7	göğsümde	göksümde
214	3	Sevād-ı	Sevād-i
218	17	dil-sūzı	dil-sūzı:
220	14	bī-ḫōd	bī-ḫod
223	16	hemşe	hemīşe
226	9	dirīg	dirīğ
235	22	dāḫi	daḫi
238	6	Tanrı'yçün	Tanrıyçün
239	26	diyub	diyüb
239	29	dā'imā	dā'imā
240	26	ḫāli	ḫālī
241	15	T_1	T_1/
245	4	ʿĪsī	ʿĪsī
247	25	T_2	T_2/
248	17	yiter	yeter
253	26	derūna	derūna:
258	1	ser ḫōş	ser-ḫōş
269	2	ġonce-veş	ġonce veş
269	20	reh güẕārı	reh-güẕārı
273	1,15	ġamına	ġamuña
274	20	2, mısra	2. mısra
277	7	rüsvāluğum	rüsvālığum
289	24	rūzgārın: rūzgāruñ AE_4, AE_6, AE_9, B, Ç, DTC_2, DTC_4, L, M_2, Re, $Ü_1$	rūzgāruñ: rūzgārın AE_4, AE_6, AE_9, B, Ç, DTC_2, DTC_4, DTC_5 L, M_2, MM, Re, T, T_1, $Ü_1$ den başka bütün yazmalar
292	16	serv ḳāmet	serv-ḳāmet
299	4	Kimyā-gerdür	Kīmyā-gerdür
303	30	3	4
319	4	Bīsütun	Bī-sütun
327	20	S̱ebāt-i: S̱ebāt ü	S̱ebāt ü: S̱ebāt-i
345	26	/zülfin:	[3]zülfin:
349	18	[3]Bu	Bu
350	8	muʿallā	muʿallâ
352	11	ʿuşāḳdan	ʿuşşāḳdan
354	5	Bīsütun	Bī-sütun
361	21	nā geh	nā-geh

Sayfa	Satır	Yanlış	Doğru
363	13	bayrām	bayram
370	2,16	Bīsütün'ı	Bī-sütün'ı
375	24	geldükde: geldükde	geldükçe: geldükde
387	23	muttaṣıl	Muttaṣıl
396	10	Hudā'dan	Ḫudā'dan
407	19	Ḳılurdı: Ḳılurken	ḳılurdı: ḳılurken
410	25	1	2
415	22	tīğüña	tīğüñe
419	15	1	2
425	25	çoḫ	çoğ
426	15	/ṣaḥīḥ	[2]ṣaḥīḥ
426	15	şevḳuñ	[3]şevḳuñ
436	19	3	4
438	22	ve	vü
441	24	"zebānında: dehānında" 4. nota aittir.	
445	25	didüm	didüm didi
447	17	ve	vü
447	22	1-3	2-3
447	22	pīnhānī	pinhānī
448	13	6-1	3-1
455	11	1-1	1-2
459	16	yanumdan: başumdan	başumdan: yanumdan H den başka bütün yazmalar
459	21	ni	ne
466	24	dañla	ṭañla
473	9	görem	görsem
474	25	7-2	7-3
479	29	alduğın: alduğı AE_4, AE_5, AE_6, F_2, M_2, M_3	alduğı: alduğın AE_4, AE_5, AE_6, F_2, M_2, M_3 ten başka bütün yazmalar.
481	19	/Ekṣer-i	X-2 Ekṣer-i
483	16	deryāya	deryāye
487	30	"Maña: Yine F_2" XXVI-3. notun devamı olacak.	
487	32	"şanuram: bilürem B, M_3, $Ü_4$" XXVI-6. not olacak.	
491	10	Burc'ını	Burcı'nı
492	19	ġaraż	ġareż
493	24	XXXVI-2	XXXVI-3
496	22	maẓharı	maẓheri
501	15	ḫūblaruñ	ḫublaruñ
503	6	fāṣiḥ	faṣīḥ
503	8	şerī'ātüñ	şerī'atüñ
505	17	'āyīne-i	āyine-i
507	16	tüvānem	tüvānum
507	22,23,24	XXVII-2 ve XXVII-1. notlar yer değiştirecek.	
508	25	XXXIV-1	XXXIV-2
511	21	XLIII-1	XLIV-1
512	28	Bī-fā'ide	Bī-fā'ide
513	21	LII-2	LII-1
513	28	maẓhardur	maẓherdür
515	3	in celüb	incelüb
515	16	LX-1	LX-2
517	19	LXIV-2	LXVI-2
538	5	No. A 38	No. A 38*
557	7	muṭasavver	muṭaṣavver
556	22	Sulṭan	Sulṭān